

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

การศึกษาสถาปัตยกรรมจีน -โปรตุเกส เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบ
สถาปัตยกรรมภายใน ภัตตาคาร

THE ARCHITECTURE SINO-PORTUGUESE EDUCATION PROJECT FOR
INTERIOR ARCHITECTURE OF DESIGN RESTAURANT

รุจิเรศ เสถียรบุตร

RUIJIRAS SATHIGNBOOT

วทศ.
ร662ก
2549

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน..... 95196
วัน,เดือน,ปี..... 2.2 พ.ศ. 2552

บ. 12081309
i.....

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต
สาขาสถาปัตยกรรมภายใน ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ปีการศึกษา 2549

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชื่อเรื่อง(ภาษาไทย)

โครงการศึกษาสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีสเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในภัตตาคาร

(ภาษาอังกฤษ)

THE ARCHITECTURE SINO-PORTUGUESE
EDUCATION PROJECT FOR INTERIOR
ARCHITECTURE OF DESIGN RESTAURANT

ชื่อนักศึกษา

นางสาวรุจิเรศ เสถียรบุตร

สาขาวิชา

สถาปัตยกรรมภายใน

ภาควิชา

ครุศาสตร์สถาปัตยกรรม

คณะ

ครุศาสตร์อุตสาหกรรม

ปีการศึกษา

2549

อาจารย์ผู้ควบคุมปริญญานิพนธ์ รศ.ว่าที่ รท. พิชัย สดภิบาล

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยเลือกกรณีศึกษา สถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีสในจังหวัดภูเก็ต เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในภัตตาคาร อาคารชิโน-โปรตุกีสเป็นสถาปัตยกรรมแบบหนึ่ง ซึ่งปรากฏอยู่มากในจังหวัดภูเก็ต เป็นอาคารผสมผสานระหว่างแบบจีนและแบบตะวันตก ลักษณะเด่นของอาคารชิโน-โปรตุกีส คือการตกแต่งด้านหน้าของอาคารเป็นลวดลายต่างๆ เช่น ตามผนัง ชุ่มประตุนหน้าต่าง ระเบียง เสา หรือ หน้าจั่ว ซึ่งได้รับอิทธิพลจากศิลปะจีนและตะวันตก การออกแบบอย่างกลมกลืนเช่นนี้ นับเป็นเครื่องสะท้อนถึงพุทธิปัญญา คติความเชื่อ และประวัติศาสตร์เมืองภูเก็ตเป็นอย่างดี นับตั้งแต่การเข้ามามีบทบาทของชาวตะวันตก และการอพยพถิ่นฐานของชาวจีนแผ่นดินใหญ่สู่คาบสมุทรมลายู โดยเป็นการศึกษางานออกแบบสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส ภายในจังหวัดภูเก็ต ในด้านลักษณะองค์ประกอบทางด้านสถาปัตยกรรม และการศึกษารูปแบบทางกายภาพทางด้านสถาปัตยกรรมและสถาปัตยกรรมภายใน โดยทำการศึกษาด้านลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีสที่มีความโดดเด่น และเป็นเอกลักษณ์ประจำจังหวัดภูเก็ต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจากบุคคลต่างๆหลายท่าน ที่ให้ความเอื้อเฟื้อและให้การแนะนำทั้งร่างกายแรงใจ ตลอดจนการสนับสนุนในเรื่องต่างๆดังนี้

- กราบขอบคุณ คุณจิราพร มีเพียร มารดาที่คอยให้กำลังใจตลอดมา และเป็นທີ່ปรึกษาที่ดี ในเรื่องการเรียน
- ขอบคุณ คุณจริยา เสถียรบุตร พี่สาวที่เป็นที่ปรึกษาที่ดีในเรื่องการเรียน
- ขอบคุณ คุณกิติพงษ์ เสถียรบุตร พี่ชายที่คอยเป็นผู้ที่คอยโอนค่าใช้จ่ายทั้งหมดให้ได้ทันเวลาทุกครั้ง
- ขอบคุณสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังที่ให้ข้าพเจ้าเข้ามาศึกษาเล่าเรียนอย่างที่ได้หวังไว้และจบลงได้ในที่สุด
- ขอบคุณ อาจารย์ รัช. ว่าที่ ร.ท. พิชัย สดภิบาล อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท
- ขอบคุณอาจารย์ประจำสาขาสถาปัตยกรรมภายในทุกท่านที่คอยดูแลแนะนำให้คำปรึกษาตลอดมาตั้งแต่วันแรกที่ ได้เข้ามาศึกษาที่สถาบันแห่งนี้
- ขอบคุณพี่จันทร์ ที่พี่คอยจัดการเรียนเอกสารทุกอย่างให้ตลอด 2 ปีที่ผ่านมา
- ขอบคุณเพื่อนๆทุกคนที่คอยช่วยเหลือและให้อะไรหลายๆอย่าง ให้มิตรภาพที่ดี ขอบคุณที่เป็นเพื่อนเรา
- สุดท้ายที่ขอบคุณตัวเองที่อดทนและขยันจนเรียนจบได้ตามเวลาที่ตั้งไว้ว่าจะจบภายใน 2 ปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ค
สารบัญรูป.....	ญ
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฏ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ภูมิหลังของการตกแต่งอาคารชิโน-ปอร์ตูกีส.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.5 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย.....	5
1.5.1 ด้านแหล่งข้อมูล.....	5
1.5.2 ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	5
1.5.3 ผู้วิจัยสำรวจโดยใช้วิธีถ่ายภาพอาคารชิโน-ปอร์ตูกีส.....	5
1.5.4 สรุปผลการวิจัย.....	5
1.5.4.1 การสรุปผลการวิจัยสถาปัตยกรรมชิโน-ปอร์ตูกีส.....	5
1.5.5 แนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในภัตตาคาร.....	5
1.5.5.1 ชั้นวางแผนการศึกษา.....	5
1.5.5.2 ขั้นตอนการออกสำรวจ.....	6
1.5.5.3 ชั้นกำหนดแผน สุ่มตัวอย่าง	6
1.5.5.4 ชั้นเก็บรวบรวมข้อมูล.....	6
1.5.5.5 ชั้นการวิเคราะห์.....	7
1.5.5.6 ชั้นสรุปผลการสำรวจและการเสนอแนะการออกแบบ.....	7
1.6 ขั้นตอนในการดำเนินการศึกษา.....	7
1.6.1. ศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมชิโน-ปอร์ตูกีส	7
1.6.2. วิเคราะห์ข้อมูล.....	8
1.6.3 สรุปผลการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบ.....	8

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	8
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
1.9 นิยามศัพท์เกี่ยวกับวิจัย.....	9
1.10 แหล่งข้อมูลที่ได้ทำการศึกษา.....	10
บทที่ 2 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	11
2.1 ลักษณะทั่วไปและประวัติจังหวัดภูเก็ต โดยสังเขป.....	11
2.2 บทบาทของชาติตะวันตกและจีนบนคาบสมุทรมลายู.....	13
2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภูเก็ตกับชาติตะวันตกและจีน.....	16
2.3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างภูเก็ตกับชาติตะวันตก.....	19
2.3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างภูเก็ตกับจีน.....	20
2.4 อิทธิพลของศิลปวัฒนธรรมจีนในภูเก็ต.....	26
2.4.1 ความเชื่อและพิธีกรรม.....	27
2.4.1.1 ความเชื่อแบบเต๋า.....	27
2.4.1.2 ความเชื่อแบบขงจื้อ.....	28
2.4.1.3 ความเชื่อแบบพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน.....	30
2.4.2 สถาปัตยกรรมและการตกแต่ง.....	31
2.4.3 การใช้สัญลักษณ์มงคล.....	35
2.5 การจำแนกอาคารชิโน-โปรตุเกส ในภูเก็ต.....	39
2.5.1 การจำแนกตามรูปทรงหรือประโยชน์ใช้สอย ซึ่งได้แก่.....	39
2.5.2 การจำแนกตามอิทธิพลสถาปัตยกรรมที่ได้รับ ซึ่งได้แก่.....	39
2.5.3 การจำแนกตามพัฒนาการ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 4 ช่วงได้แก่.....	40
2.6 อิทธิพลศิลปะตะวันตกที่ส่งผลต่ออาคารชิโน-โปรตุเกส.....	40
2.6.1 ศิลปะเรอเนสซองซ์ (Renaissance).....	40
2.6.2 ศิลปะบาโรกและโรโกโก (Baroque and Rococo).....	42
2.6.3 ศิลปะนีโอ-คลาสสิก.....	44
2.6.4 ศิลปะแบบวิกตอเรียน (Victorian Style).....	46
2.6.5 ศิลปะอาร์ต-นูโว (Art Nouveau).....	47
2.6.6 ศิลปะอาร์ต เดคโค (ArtDeco).....	48

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
2.7 การตกแต่งลวดลาย.....	49
2.7.1 ความหมายของลวดลาย.....	49
2.7.2 ประเภทของลวดลาย.....	50
2.7.3 กรรมวิธีการทำลวดลาย.....	51
2.7.4 หน้าที่ของลวดลาย.....	55
2.8 บานพับอาศัยทั่วไป.....	60
2.8.1 ขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อการ ออกแบบ.....	60
2.8.2 ตำแหน่ง.....	62
2.9 วัสดุที่ใช้ในการออกแบบสถาปัตยกรรมภายใน.....	138
2.9.1 ประเภทของหลอดไฟ.....	138
2.9.2 ตำแหน่งและชนิดของหลอดไฟ.....	139
2.9.3 เทคนิคการเลือกหลอดไฟดาวนไลท์.....	140
2.9.4 การใช้สีในการออกแบบ.....	142
2.10 ข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบภัตตาคาร.....	143
2.10.1 ที่มาของกิจการภัตตาคาร.....	143
2.10.2 ประเภทกิจการภัตตาคาร.....	147
2.10.3 ภัตตาคารในโรงแรม.....	150
2.10.4 ความสัมพันธ์ของธุรกิจภัตตาคารกับเศรษฐกิจและสังคม.....	153
2.10.5 ความสำคัญของกิจการภัตตาคารที่มีต่อสภาพของเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และ สิ่งแวดล้อม.....	155
2.10.6 การดำเนินธุรกิจภัตตาคารในปัจจุบัน.....	156
2.10.7 องค์ประกอบภายในของภัตตาคาร.....	157
2.10.8 ระบบสายงานของส่วนร้านอาหาร.....	158
2.10.8.1 ฝ่ายบริการอาหารและเครื่องดื่ม (FOOD & BEVERAGE SERVICE DEPARTMENT)	158
2.10.8.2 พนักงานในฝ่ายบริการอาหารและเครื่องดื่ม.....	158
2.11 การศึกษาโครงการเปรียบเทียบภัตตาคารสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส.....	160

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้สำหรับใช้ในการเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

2.11.1 ภัตตาคารบ้านคลั่งจินดา (Baan Klung Jinda Restaurant)..... 160

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
2.11.2 กัดดาการ Blue Elephant.....	164
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการศึกษา.....	169
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	169
3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาข้อมูล.....	169
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	170
3.2.1 การสร้างเครื่องมือเครื่องใช้ในการวิจัย.....	170
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	171
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	172
3.5 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส.....	172
3.6 การศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบ.....	173
3.7 การดำเนินการศึกษา.....	175
3.7.1 ด้านการกระทำ (Acts).....	175
3.7.2 ด้านแบบแผนการกระทำ (Activities).....	175
3.7.3 ด้านความหมาย (Meaning).....	175
3.8 ข้อมูลที่ต้องการจากการสำรวจและสัมภาษณ์.....	176
3.9 รายละเอียดของสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกสที่ทำการศึกษา.....	176
3.10 ขั้นตอนในการดำเนินการศึกษา.....	177
3.10.1 ชั้นวางแผนการศึกษา.....	177
3.10.2 ชั้นกำหนดแผน สุ่มตัวอย่าง.....	178
3.10.3 ชั้นเก็บรวบรวมข้อมูล.....	178
3.10.4 ชั้นการวิเคราะห์.....	178
3.10.5 ชั้นสรุปผลการสำรวจและการเสนอแนะการออกแบบ.....	179
บทที่ 4 การวิเคราะห์ลักษณะสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกสในเมืองภูเก็ต เพื่อเป็นแนวทางใน การออกแบบสถาปัตยกรรมภายใน.....	183
4.1 สถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกสในเมืองภูเก็ต.....	183
4.2 ลักษณะรูปแบบของ ผังบริเวณในย่านเมืองเก่าในจังหวัดภูเก็ตที่ทำการศึกษา.....	183
4.2.1 แบบเกาะกลุ่มเรียงตัวไปตามถนนสัญจรสายหลัก (Linear Scatter).....	184
4.2.2 แบบกระจายอยู่ตามแนวถนนหลัก.....	184
4.3 ส่วนประกอบโครงสร้างสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส.....	184

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
4.4 พุทธกรรมการใช้สอย.....	185
4.4.1 เรือนสมัยกลางที่มีลักษณะรูปแบบการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิม.....	186
4.4.2 เรือนสมัยกลางที่ผู้อาศัยใช้ประกอบอาชีพ.....	186
4.4.3 เจ้าของอาคารให้ผู้นประกอบกรธุรกิจมาเช่าเพื่อประกอบการ.....	186
4.5 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกสในจังหวัดภูเก็ต.....	186
4.5.1 ปัจจัยทางกายภาพ.....	186
4.5.2 ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม.....	187
4.6 อาคารประเภทคฤหาสน์ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมในเมืองภูเก็ต.....	189
4.7 การวิเคราะห์สถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส.....	193
4.7.1 อาคารหมายเลข 10.....	193
4.7.2 บ้านหลังที่ 107.....	196
4.7.3 บ้านหลังที่ 99.....	199
4.7.4 บ้านหลังที่ 100.....	202
4.7.5 บ้านหลังที่ 101.....	205
4.7.6 บ้านหลังที่ 98.....	209
4.8 กลุ่มอาคารประเภทตึกแถวเมืองภูเก็ต.....	211
4.9 สรุปข้อกำหนดลักษณะของสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส ที่จะนำมาใช้ในการศึกษาลักษณะขององค์ประกอบอาคารและการใช้พื้นที่ใช้สอยภายในอาคาร.....	243
4.10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ.....	244
4.10.1 พื้นที่ใช้สอย.....	244
4.10.2 ในกัตตาคาร.....	244
4.11 การศึกษาพฤติกรรมของผู้เข้าใช้บริการกัตตาคาร.....	252
4.12 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการใช้สอยภายในกัตตาคาร.....	253
4.13 การศึกษาสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส.....	258
4.13.1 ศึกษาถึงลักษณะพื้นที่ใช้สอยภายในอาคาร.....	258
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา.....	263
5.1 วิเคราะห์ลักษณะ (ทางกายภาพ) ของอาคารสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส.....	263

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ขออนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

หน้า

5.1.1 แบบประเพณีนิยม.....	264
5.1.2 แบบประยุกต์.....	264
5.1.3 แบบพัฒนาร่วมสมัย.....	264
5.1.4 แบบสากล	264
5.2 สรุปผลการวิเคราะห์ ลักษณะ (ทางกายภาพ) สถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกสที่ ทำการศึกษา.....	265
5.2.1 ลักษณะที่ตั้ง.....	265
5.2.2 การวางแผนอาคาร.....	265
5.2.3 ลักษณะอาคาร.....	265
5.2.4 ขนาดตัวอาคาร.....	266
5.2.5 ลักษณะของหลังคา.....	266
5.2.6 ลักษณะโครงสร้าง.....	266
5.2.7 ประตูและหน้าต่าง.....	266
5.3 วิเคราะห์ลักษณะชีวิตความเป็นอยู่ (พฤติกรรม) ของผู้ที่อยู่อาศัยในอาคาร สถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส (ที่ทำการศึกษา).....	266
5.4 วิเคราะห์ลักษณะการใช้สอยพื้นที่แต่ละส่วนภายในบ้านที่ทำการศึกษา.....	267
5.5 สรุปผลการวิเคราะห์ลักษณะการใช้สอยพื้นที่แต่ละส่วนภายในอาคาร (ที่ ทำการศึกษา).....	267
5.6 สรุปผลการวิจัย.....	271
5.7 การศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบ.....	271
5.8 สรุปการศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบ.....	273
5.9 สรุปแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในภัตตาคารในจังหวัดภูเก็ต.....	276
5.9.1 โชนนิ่ง.....	276
5.9.2 FUNCTION.....	276
5.9.3 PLANING.....	276
5.9.4 ประตู-หน้าต่าง.....	276
5.9.5 ผนึ่ง.....	276
5.9.6 เพดาน.....	276
5.9.7 เครื่องเรือน.....	276

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

278 5.10.2 วิธีการ และการบริหารงานการออกแบบ
277 5.10.1 ส่วนประกอบต่างๆ ที่สำคัญในงานออกแบบ
277 5.10 ส่วนประกอบของงานออกแบบ
277 5.9.8 วัสดุ

สารบัญ (ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญรูป

เรื่อง

หน้า

1.3 กรอบแนวความคิด(พัฒนามาจาก King Model พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช).....	3
2.1 แผนที่แสดงคาบสมุทรทลาย ช่องแคบมะละกา เส้นทางติดต่อจากจีนสู่ตะวันตก	13
2.2 แผนที่จังหวัดภูเก็ต จากแผนที่ทางหลวง พ.ศ. 2549.....	17
2.3 รูปแสดงผังการแบ่งห้องของชาวจีนฮกเกี้ยน.....	26
2.4 บ้านแบบพัฒนาเตียนในภูเก็ต Group แกนสมคูลมีประตูและจั่วอยู่กลางแบ่ง แกนสมคูลมีประตูและจั่วอยู่กลาง แบ่งปีกซ้ายขวาอย่างเท่ากัน.....	42
2.5 ชั้นล่างทำอย่างหนึ่งเขาที่เรียกว่า หักกิ้งซิด Floor Rustication เป็นที่นิยม อยู่ในสมัย เรอเนสซองซ์.....	42
2.6 ลวดลายพฤกษาเถื่อนไหลอย่างชดช้อย เป็นแบบที่นิยมในยุโรป.....	44
2.7 ตึกแถวแบบนีโอ-คลาสสิกในภูเก็ตก่อสร้างสูง 3 ชั้น โดยนำคอนกรีตเสริมเหล็ก มาใช้ร่วมกับการก่ออิฐหลังคาบนสุดกั้นลูกกรงเป็นระเบียง (Parapet).....	45
2.8 ลวดลายฉลุไม้ตกแต่งโครงหลังคา บ้านในภูเก็ต แบบเรือนขนมปังจิงซึ่งนิยม ในสมัยวิคตอเรียน.....	47
2.9 รูปแบบลวดลายเหนือโค้งทางเข้าของอาคาร ในภูเก็ต ออกแบบเป็นเส้นเลื้อย ขาวๆ คล้ายแบบอาร์ตนูโว.....	48
2.10 ภาพหัวเสาสมัยวิคตอเรียน ภาพหัวเสาซึ่งช่างได้สร้างสรรค์ใหม่เป็นรูป ค้ำถาวอยู่กึ่งกลาง.....	58
2.11 ตัวอย่างแผนผังครัวแบบรูปตัว I.....	77
2.12 ตัวอย่างแผนผังครัวแบบสองแถว.....	78
2.13 ตัวอย่างแผนผังครัวแบบรูปตัวแอล (L).....	78
2.14 ตัวอย่างแผนผังครัวแบบรูปตัวยู (U).....	79
2.15 ตัวอย่างแผนผังครัวแบบมีเกาะกลาง.....	79
2.16 ตัวอย่างการจัดแผนผังห้องนอน.....	90
2.17 ที่ว่างภายในกล่อง.....	120
2.18 ความสมคูลที่ไม่เท่ากันทั้งสองข้าม.....	121
2.19 การสร้างผนังอิสระ.....	122
2.20 ที่ว่างที่มีความสูงต่างกัน.....	124

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญรูป (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
4.1 แสดงแผนที่ในการเข้าสำรวจสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส.....	183
4.2 ภาพแสดงส่วนประกอบโครงสร้างสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส.....	184
4.3 ภาพแสดงส่วนประกอบโครงสร้างสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส.....	185
4.4 ส่วนประกอบของอาคารประเภทคฤหาสน์.....	189
4.5 แสดงแผนที่ในการเข้าสำรวจสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกสประเภทคฤหาสน์.....	193
4.6 แสดงผังอาคารและแผนที่ตั้งอาคาร โดยสังเขป.....	195
4.7 แสดงผังอาคารและแผนที่ตั้งอาคาร โดยสังเขป.....	197
4.8 แสดงผังอาคารและแผนที่ตั้งอาคาร โดยสังเขป.....	200
4.9 แสดงผังอาคารและแผนที่ตั้งอาคาร โดยสังเขป.....	203
4.10 แสดงผังอาคารและแผนที่ตั้งอาคาร โดยสังเขป.....	207
4.11 แสดงผังอาคารและแผนที่ตั้งอาคาร โดยสังเขป.....	210
4.12 ส่วนประกอบของอาคารประเภทคฤหาสน์.....	214
4.13 ผังอาคารประเภทตึกแถว.....	218
4.14 การวางผังและสภาพแวดล้อมอาคารประเภทตึกแถวในจังหวัดภูเก็ต.....	221
4.26 แสดงแนวความคิดเพื่อการออกแบบกัตาคารจากการศึกษาสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส.....	259
4.27 แสดงแนวความคิดเพื่อการออกแบบกัตาคารจากการศึกษาสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส.....	260
4.28 แสดงแนวความคิดเพื่อการออกแบบกัตาคารจากการศึกษาสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส.....	260
4.29 แสดงแนวความคิดเพื่อการออกแบบกัตาคารจากการศึกษาสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส.....	261
5.1 แสดงการวางเครื่องเรือนและผังพื้นที่ภายในกัตาคารชั้นล่าง.....	281
5.2 แสดงการวางผังไฟฟ้ากัตาคารชั้นล่าง.....	282
5.3 แสดงการวางเครื่องเรือนและผังพื้นที่ภายในกัตาคารชั้นบน.....	282
5.4 แสดงการวางผังไฟฟ้ากัตาคารชั้นบน.....	282
5.5 แสดงภาพด้าน 1 และ 2.....	282
5.6 แสดงภาพด้าน 3 และ 4.....	283
5.7 แสดงทัศนียภาพภายในชั้นล่างด้านใต้เงินหกที่นั่ง.....	283

สารบัญญรูป (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
5.8 แสดงทัศนียภาพภายในชั้นล่างด้านสองที่นี้้ง.....	283
5.9 แสดงทัศนียภาพภายนอก.....	284
5.10 แสดงทัศนียภาพภายในชั้นบนด้านหกที่นี้้ง.....	284
5.11 แสดงทัศนียภาพภายในชั้นบนด้านสี่ที่นี้้ง.....	284

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่

บทนำ

1.1 ภูมิหลังของการตกแต่งอาคารชิโน-โปตุเกส

อาคารชิโน-โปตุเกสเป็นสถาปัตยกรรมแบบหนึ่ง ซึ่งปรากฏอยู่มากในจังหวัดภูเก็ต เป็นอาคารผสมผสานระหว่างแบบจีนและแบบตะวันตก ลักษณะเด่นของอาคารชิโน-ปอร์ตุเกสคือ การตกแต่งด้านหน้าของอาคารเป็นลวดลายต่างๆ เช่น ตามผนัง ชูมประตุน้ำต่าง ระเบียง เสา หรือ หน้าจั่ว ซึ่งได้รับอิทธิพลจากศิลปะจีนและตะวันตก การออกแบบอย่างกลมกลืนเช่นนี้ นับเป็นเครื่องสะท้อนถึงพุทธปัญญา คติความเชื่อ และประวัติศาสตร์เมืองภูเก็ตเป็นอย่างดี นับตั้งแต่การเข้ามามีบทบาทของชาวตะวันตก และการอพยพถิ่นฐานของชาวจีนแผ่นดินใหญ่สู่คาบสมุทรมลายู

การตกแต่งลวดลายประดับอาคารบ้านเรือนถือเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง แสดงถึงความละเอียดอ่อนของมนุษย์ในด้านความงาม เพื่อตอบสนองความต้องการทางจิตใจ โดยที่มนุษย์นั้นจะต้องได้รับปัจจัยพื้นฐานเพียงพอแล้ว ดังจะพบว่าบ้านเรือนใด หากมีฐานะมั่นคงแล้วก็จะแสวงหาความงดงามให้กับบ้านเรือนตน ด้วยเหตุนี้อาคารที่นิยมตกแต่งอย่างสวยงามในภูเก็ตส่วนใหญ่เป็นของพ่อค้า หรือคหบดีผู้มีเชื้อสายจีน เนื่องจากอดีตชาวจีนเป็นผู้นำการค้าสำคัญของภาคใต้ ชาวจีนเหล่านี้ส่วนหนึ่งมาจากบริเวณแหลมมลายู อันได้แก่ เกาะสิงคโปร์ เกาะปีนัง มลายูแผ่นดินใหญ่ เป็นชาวจีนที่มีความทะเยอทะยานอย่างสูง ชอบแสวงหาโชคลาภ เมื่อเกาะภูเก็ตเป็นแหล่งผลิตแร่ดีบุกแหล่งใหญ่ จึงอพยพเข้ามาทำธุรกิจการค้าจำนวนมาก

อย่างไรก็ตามชาวจีนเหล่านี้เคยอยู่ในอำนาจของชาวตะวันตก เมื่อเคลื่อนย้ายสู่ภาคใต้ของไทย บางคนยังสมัครใจอยู่ในบังคับบัญชาของชาวตะวันตก หรือยอมอยู่ในการปกครองของกงสุลตะวันตกที่อยู่เมืองไทย มีความสัมพันธ์กับชาวจีนในปีนังและสิงคโปร์ จึงเป็นชาวจีนที่ผสมผสานกับความเป็นตะวันตกค่อนข้างมาก ทั้งด้านการดำรงชีวิต วิธีการสร้างพลังอำนาจทางสังคม เศรษฐกิจการเงิน และวิถีการคิด (สุริวงษ์ พงษ์ไพฑูย์ และคณะ, 2544 : 148) เมื่ออังกฤษตั้งตลาดรับซื้อที่ปีนัง คนภูเก็ตเหล่านี้ก็ได้ขุดหาแร่อย่างจริงจัง เพราะได้ราคาดี ทำให้ผู้ประกอบการต่างก็มีฐานะร่ำรวย สร้างบ้านใหญ่โต หูหรา มีทั้งอาคารเรือนแถวที่ผสมทั้งที่พักและที่ทำการค้า มีบริษัทธนาคาร ที่ได้รับการตกแต่งอย่างสวยงาม ซึ่งยังคงเป็นมรดกตกทอดจนถึงปัจจุบัน

บริเวณเกาะภูเก็ตเป็นที่ตั้งของเมืองเก่าแก่คือ เมืองถลาง ซึ่งเป็นที่รู้จักของบรรดานักเดินเรือในภูมิภาคนี้มาช้านาน โปรตุเกสเป็นชาวตะวันตกชาติแรกที่เดินทางเข้ามาในภูมิภาคนี้ ตลอดจนฝั่งทะเลจีนทางตอนใต้ และสามารถยึดเอามะละกาเป็นอาณานิคมของตนไว้ได้ ต่อมาก็มีดัชต์หรือฮอลันดา ฝรั่งเศส อังกฤษ ทำให้ชาวตะวันตกเริ่มมีที่มั่นทางการค้าและการขยายอิทธิพลในภูมิภาคนี้มากขึ้น เช่น ชาวฮอลันดาเคยตั้งสถานีการค้าที่เมืองถลาง เมืองตะกั่วทุ่ง เพื่อรับซื้อแร่ดีบุก (ประ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทุม ชุ่มเพ็งพันธ์, 2545 : 149) แต่น่าสังเกตว่าระยะนี้ไม่ปรากฏศิลปะตะวันตกมากนัก มาเริ่มปรากฏในช่วงที่อังกฤษยึดเมืองปีนัง ตลอดจนแหลมมาลาายเป็นอาณานิคม และในช่วงที่ภูเก็ตพัฒนาเป็นศูนย์กลางการผลิต จนก่อให้เกิดเส้นทางการค้าระหว่างภูเก็ตกับปีนังมีการรับซื้อเหมืองสุมจากปีนัง จนทำให้ภูเก็ตเติบโตอย่างรวดเร็ว พร้อมกับรับวัฒนธรรมตะวันตกจากปีนังเข้ามา การศึกษาลวดลายการตกแต่งจึงช่วยสะท้อนภาพสังคมวัฒนธรรมในแถบนี้ได้เป็นอย่างดี โดยการผสมผสานวัฒนธรรมซึ่งมีความแตกต่างกันมาก ระหว่างศิลปะตะวันตกกับตะวันออก

แต่การที่ชาวจีนต้องเผชิญกับวัฒนธรรมตะวันตกบนแหลมมาลาญาไม่ใช่เป็นสิ่งใหม่ เพราะหาศึกษาจากแหล่งดั้งเดิมของชาวจีนอพยพเหล่านี้ แถบมณฑลทางตอนใต้ของจีนก็ล้วนถูกคุกคามโดยชาติตะวันตก และยังยอมรับวัฒนธรรมของชาวตะวันตกอยู่ด้วย ดังปรากฏอาคารแบบชิโน-ปอร์ตูกีสหรือโคโลเนียลอยู่มากแถบมาเก๊า กวางเจา ดังนั้นการอพยพของชาวจีนมาสู่แหลมมาลาญาจึงสามารถซึมซับเอาวัฒนธรรมตะวันตกไม่ยากนัก การออกแบบอาคารชิโน-ปอร์ตูกีสนี้จึงมีปัจจัยทั้งที่ต้องการเลียนแบบอาคารตะวันตกในจีนแผ่นดินใหญ่ทางตอนใต้ และการสร้างสรรค์อันเกิดจากการกลืนกลายของหลายวัฒนธรรมในที่แห่งใหม่บนแหลมมาลาญา

ปัจจุบันอาคารชิโน-ปอร์ตูกีสกำลังจะเสื่อม ศิลปะและลวดลายการตกแต่งแบบเดิมกำลังจะสูญหาย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมและสังคม แม้มีหน่วยงานรัฐบาลเข้ามาดูแลรักษาแล้วก็ตาม แต่สาเหตุความเสื่อมบางอย่าง ก็ไม่อาจแก้ไขได้อย่างสมบูรณ์ เช่น ภัยธรรมชาติ ความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ จะด้วยสาเหตุใดก็ตาม เป็นที่น่าเสียดายหากปล่อยให้ปลงละเลยโดยปราศจากการศึกษาคุณค่าและบันทึกไว้ในเชิงศิลปะ จากสิ่งที่เป็นมรดกของบรรพชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ศิลปะนั้นมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมโดยตรง สังคมแต่ละแห่งย่อมมีศิลปะเป็นเครื่องผูกโยงเครื่องสะท้อนวิถีการดำรงชีวิต ฐานะ คติความเชื่อ และค่านิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในเชิงปัจเจกภาพ ที่ศิลปะให้ทั้งความปลื้มปิติ ความดีงาม อันเป็นคุณลักษณะทางใจแสดงถึงความมั่นคง โอ้อวด และเกียรติยศของผู้สร้าง อันเป็นคุณลักษณะทางสังคม ยิ่งสังคมเติบโตเพียงใดก็ยิ่งแข่งขันกันด้วยความงาน มีการตกแต่งบ้านเรือนตามฐานะ โดยเฉพาะด้านหน้าซึ่งมองเห็นเด่นชัด เมื่อเป็นเช่นนี้คุณภาพของสังคมใหม่จึงมักเกี่ยวข้องกับศิลปะ ที่บางครั้งให้ประโยชน์ทั้งในแง่จิตใจและศักดิ์ศรี จึงถือเป็นความพยายามของผู้วิจัย ที่ตระหนักถึงคุณค่าทั้งในแง่สุนทรียภาพและความหมาย

ความสำคัญของอาคารชิโน-ปอร์ตูกีส และการตกแต่งลวดลายที่มีลักษณะพิเศษ ทำให้หน่วยงานต่างๆ หันมาสนใจมากขึ้นไม่ว่ากรมศิลปากร องค์กรเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางศิลปกรรม โดยเฉพาะการท่องเที่ยวที่จะช่วยเพิ่มศักยภาพของภาคใต้ การศึกษาลวดลายการตกแต่งจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพราะนอกจากแสดงถึงความพยายามเก็บรวบรวม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลวดลายตกแต่งบนอาคารชิโน-ปอร์ตูกีสทั้งหมดแล้ว การเผยแพร่ข้อมูลยังเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดภาพลักษณ์ของเมืองภูเก็ต และการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมอีกด้วย

คณะศิลปศาสตรเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทต่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ในการนี้คณะศิลปศาสตรได้มองเห็นความสำคัญต่อการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปะและลวดลายตกแต่งหน้าอาคารชิโน-ปอร์ตูกีส จึงได้สนับสนุนโครงการดังกล่าว โดยเฉพาะที่ภูเก็ตนี้ เพราะเห็นว่าเป็นแหล่งที่มีลวดลายตกแต่งมากที่สุด และเอื้อประโยชน์ต่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในครั้งนี้อย่างยิ่ง ได้จัดทำฐานข้อมูลลวดลายต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาให้กับยุคสมัย เพื่อให้ดำรงอยู่ได้ภายใต้สภาวะแวดล้อมปัจจุบัน และเผยแพร่กลับสู่ความนิยมอีกครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณที่ต้องการเสริมสร้างบรรยากาศ ที่สนับสนุนประวัติศาสตร์เมืองภูเก็ต ซึ่งต่อเนื่องจากกรมศิลปากรที่ริเริ่มไว้ข้างแล้ว แต่ขาดหน่วยงานที่ศึกษาและวิจัยอย่างต่อเนื่อง

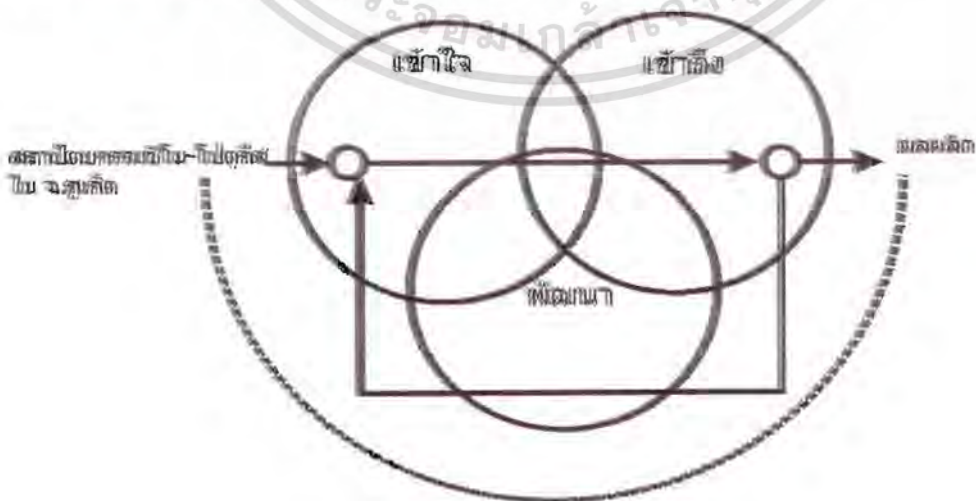
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้จัดทำเพื่อเป็นแนวทางการวิจัยการศึกษา และจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานประกอบการธุรกิจประเภทภัตตาคาร เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาและพัฒนาการออกแบบต่อไป

การวิจัยครั้งนี้มีรายละเอียดของวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาลวดลายตกแต่งด้านหน้าอาคารชิโน-ปอร์ตูกีส
2. เพื่อศึกษาสัญลักษณ์หรือความหมายที่แฝงอยู่ในลวดลายตกแต่ง
3. เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในภัตตาคาร

1.3 กรอบแนวคิดของการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กรอบแนวความคิด(พัฒนามาจาก King Model พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช)

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

งานวิจัยชิ้นนี้ครอบคลุมพื้นที่ในจังหวัดภูเก็ตทั้งหมด ที่มีอาคารชิโน-ปอร์ตูกีสและลวดลาย ตกแต่งด้านหน้าอาคาร ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่บริเวณถนนภูเก็ต ถนนกลาง ถนนกระบี่ ถนนดีบุก ซอย รมณีย์ ถนนเยาวราช ถนนพังงา ถนนรัชฎา ถนนระนอง

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาลวดลายตกแต่งจำกัดอยู่บริเวณด้านหน้าอาคาร หรือที่มองเห็นได้ง่ายหากยืนอยู่ ตำแหน่งตรงหน้าอาคารนั้นๆ ซึ่งแยกเนื้อหาออกเป็นส่วนต่างๆ ดังนี้

ชั้นบน

1. ลวดลายตกแต่งเสาอิง (Pilaster) แบ่งช่วงคาน
2. ลวดลายตกแต่งเสาอิง (Pilaster) แบ่งช่วงหน้าต่าง
3. ลวดลายตกแต่งบริเวณเหนือหน้าต่าง
4. ลวดลายตกแต่งบริเวณใต้หน้าต่าง
5. ลวดลายตกแต่งช่องแสงหัวหน้าต่าง
6. ลวดลายตกแต่งหินหลักยอด โถง (Keystone)
7. ลวดลายตกแต่งเพดานกันสาด
8. ลวดลายตกแต่งระเบียง
9. ลวดลายตกแต่งระเบียงหงักคา (Parapet)
10. ลวดลายตกแต่งหน้าจั่วหงักคา
11. พื้นที่การใช้สอย

ชั้นล่างหรือชั้นพื้นดิน

1. ลวดลายตกแต่งเสาถ่าง (Column) ด้านหน้า
2. ลวดลายตกแต่งช่องแสง (Vent) เหนือหน้าต่าง
3. ลวดลายตกแต่งช่องแสงหัวหน้าต่าง
4. ลวดลายตกแต่งช่องแสงดินหน้าต่าง
5. ลวดลายตกแต่งบานประตู

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. ลวดลายตกแต่งพื้นที่เหนือช่องโค้งทางเข้า
7. พื้นที่การใช้สอย

1.5 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการศึกษาดังนี้

1.5.1 ด้านแหล่งข้อมูล ผู้วิจัยศึกษาจากการสัมภาษณ์ จากเอกสารหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากหอสมุดของสถาบันการศึกษา และแหล่งข้อมูลต่างๆ

1.5.2 ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้กล้องถ่ายภาพ และ อุปกรณ์เครื่องเขียน หรือเครื่องบันทึกอื่นๆ

1.5.3 ผู้วิจัยสำรวจโดยใช้วิธีถ่ายภาพอาคารชิโน-ปอร์ตูกีส พร้อมกับลงรหัสลงบนภาพถ่าย เพื่อแยกแยะถนนที่ตั้ง

1.5.4 สรุปผลการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบ

1.5.4.1 การสรุปผลการวิจัยสถาปัตยกรรมชิโน-ปอร์ตูกีส

- การศึกษาข้อมูลทางด้านสถาปัตยกรรมชิโน-ปอร์ตูกีส
- ข้อคิดเห็น การเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านสถาปัตยกรรม

1.5.5 แนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในภัตตาคาร

ในการศึกษาลักษณะของสถาปัตยกรรมชิโน-ปอร์ตูกีส นี้ได้ใช้วิธีการของการศึกษาที่มีการแสวงหาความรู้ โดยการพิจารณาลักษณะของสถาปัตยกรรมแต่ละพื้นที่ และสภาพแวดล้อมในปัจจุบันที่เกิดขึ้น โดยใช้วิธีการสำรวจตามสภาพความเป็นจริง มีการสำรวจและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ เป็นวิธีหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล และมีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการสำรวจในแต่ละพื้นที่

ในการทำการศึกษานี้ ได้มีการวางแผนการดำเนินงานไว้เป็นขั้นตอนเพื่อที่จะได้ดำเนินงานได้ในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมตามจุดประสงค์ของการทำวิจัย ซึ่งได้มีการกำหนดขั้นตอนต่างๆไว้ดังนี้

1.5.5.1 ขั้นตอนวางแผนการศึกษา

- กำหนดจุดมุ่งหมายของการสำรวจคือ จะต้องรู้ขอบเขตเรื่องที่จะเกี่ยวข้องกับ การศึกษาโดยตรง ได้แก่

1. การสำรวจรูปแบบลวดลายหน้าอาคารชิโน-ปอร์ตูกีส

2. การสำรวจการใช้เนื้อที่ส่วนต่างๆของบ้านและสังเกตการใช้งาน จาก

พฤติกรรมของผู้อยู่อาศัยในสภาพการณ์ปัจจุบัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.การสำรวจหาแนวทางการออกแบบ ตลอดจนการใช้วัสดุภายในแต่ ละส่วน

4.การสำรวจหาแนวทางใช้วัสดุใหม่ในการตกแต่งทำลวดลายที่เหมาะสม กับการใช้ตกแต่งกับอาคารในปัจจุบัน

1.5.5.2 ขั้นตอนการออกสำรวจ

1. ทำรายการบ้านหรือสถานที่ที่สามารถ จะเข้าไปสำรวจที่อยู่ใน จังหวัดภูเก็ต บริเวณถนนภูเก็ต ถนนถลาง ถนนกระบี่ ถนนคีนุก ซอยธรรมณีย์ ถนนเยาวราช ถนน พังงา ถนนรัชฎา ถนนระนอง โดยหาข้อมูลจากเอกสารข้อมูลที่มีผู้รวบรวมไว้ ของสมาคม ส่งเสริมเอกลักษณ์ไทยสมาคมสถาปนิกสยาม ฯลฯ รวมทั้งบ้านที่มีผู้แนะนำให้เข้าไปทำการศึกษา

2. การออกสำรวจจากรายการเพื่อตรวจสอบสภาพทั่วไป เพื่อหาข้อมูล เบื้องต้นในการนำมาใช้ประกอบการกำหนดเป้าหมายของเรื่องต่างๆ รวมทั้งการออกแบบ สัมภาษณ์ให้ถูกต้อง ตรงกับแนวทางของความต้องการของงานวิจัยนี้ให้ได้ใกล้เคียงมากที่สุด

1.5.5.3 ขั้นตอนกำหนดแผน สุ่มตัวอย่าง หลังจากได้มีการออกสำรวจทั่วๆ ไปแล้ว สามารถได้ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อพัฒนาแผนการสุ่มตัวอย่างดังนี้

- กำหนดจำนวน และประเภทของลวดลาย ความเหมาะสมสำหรับการจัดเตรียม เรื่องที่จะไปสังเกตการณ์และสำรวจให้ตรงกับตัวอย่าง

- แยกประเภทของอาคาร

- แยกประเภทของลวดลายที่จะทำการสำรวจ

- แบ่งกลุ่มตัวอย่าง ตามประเภทของลวดลายที่กำหนดไว้

1.5.5.4 ขั้นตอนรวบรวมข้อมูล

เมื่อมีการวางแผนจัดกลุ่มของตัวอย่างแล้วจะแบ่งงานการออกสำรวจของอาคารที่ จะทำการศึกษาดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลลักษณะของสถาปัตยกรรมและลวดลายหน้าอาคาร ชิโน-โปรตุกีส ตามที่เป็นอยู่ทั้งภายนอกและภายใน โดยมีการจัดประเภทของอาคารและลวดลาย พร้อมทั้งถ่ายภาพลวดลายในส่วนต่างๆ ตามความสำคัญแล้วบันทึกขนาดสัดส่วนองค์ประกอบ เหล่านั้น เพื่อให้ได้ลวดลายที่สมบูรณ์ตามจริงทุกประการ

2. ถ่ายภาพลวดลายของอาคารภายนอก และรอบๆบริเวณอาคาร บันทึกภาพภายนอกอาคารจากมุมที่สำคัญ เพื่อได้ทราบผลที่เกิดขึ้นมาประมวลเป็นข้อมูลในการ ออกแบบต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. สัมภาษณ์เจ้าของบ้าน และผู้ที่อาศัยอยู่ร่วมกันภายในอาคาร เพื่อทราบถึงประวัติความเป็นมาของอาคารนั้นๆ

นอกจากนี้อาจจะมีการเพิ่มเติมปรับตามลักษณะของบ้าน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องมากที่สุด เพื่อนำมาประกอบการออกแบบต่อไป

1.5.5.5 ขั้นการวิเคราะห์

เมื่อได้รายการข้อมูลของตัวอย่าง ที่แยกตามกลุ่มในข้างต้นแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางของการออกแบบตกแต่งด้วยลวดลายสำหรับอาคาร โบราณในปัจจุบันและอนาคต โดยนำข้อมูลมาเปรียบเทียบประกอบกับการนำเอาหลักวิชาการ เอกสารและบทความ งานวิจัยของผู้เชี่ยวชาญเพื่อประกอบการวิเคราะห์ และตีความหมายหาข้อสรุป

1.5.5.6 ขั้นสรุปผลการสำรวจและการเสนอแนะการออกแบบ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในข้างต้น ที่สามารถนำผลการวิเคราะห์มาสรุปเป็นข้อมูลของการใช้สถาปัตยกรรมและลวดลาย นำเสนอรูปแบบที่ทำการออกแบบตามผลของข้อมูลที่วิเคราะห์ได้เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในภัตตาคารที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และการใช้งานในปัจจุบันอย่างแท้จริง

1.6 ขั้นตอนในการดำเนินการศึกษา

โครงการศึกษาสถาปัตยกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในภัตตาคาร

1.6.1. ศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส

1. ศึกษาสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส

- Plan (ผังการวางเครื่องเรือนและทางสัญจร)

-Function (พื้นที่ใช้สอย)

-Design (รูปแบบการตกแต่ง)

-Material (วัสดุ)

-Concept (แนวความคิดในการวางตำแหน่งและลักษณะงานออกแบบ

ภายในที่ได้รับอิทธิพลจากต่างชาติของอาคารชิโน-โปรตุกีส)

2. ศึกษาข้อมูลสถาปัตยกรรมภายในอาคารบ้านพักอาศัย รวมถึงศึกษาลักษณะขนาดมาตรฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

- ภาคเอกสาร และจากผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ

3. ศึกษาเปรียบเทียบ สถาปัตยกรรมภายในภัตตาคารประเภทเดียวกันหรือ ที่มีความใกล้เคียงกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- แปลน
- รูปแบบสถาปัตยกรรมภายใน

4. ศึกษาแนวทางในการออกแบบและจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพัฒนายุคเก่าให้สอดคล้องกับยุคปัจจุบัน

1.6.2. วิเคราะห์ข้อมูล

- แปลน
- Function
- Design
- Material
- Concept

1.ศึกษาข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินผล เพื่อนำมาเป็นหลักแนวทางในการออกแบบที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้มาใช้บริการ

2.วิเคราะห์รูปแบบทางเลือก การเสนอแบบร่าง เพื่อให้ได้แบบที่สอดคล้องกับประโยชน์ใช้สอยและวัตถุประสงค์ของโครงการ

3.ศึกษาจากการสังเกตพฤติกรรม ของผู้ใช้บริการภัตตาคาร

4.ศึกษาจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและรวบรวมข้อมูลต่างๆ ซึ่งได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ โครงการทางด้านภัตตาคาร

5.ศึกษาจากการสำรวจ ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมภายใน

1.6.3 สรุปผลการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบ

1. การสรุปผลการวิจัยสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส

- การศึกษาข้อมูลทางด้านสถาปัตยกรรม
- ข้อคิดเห็น การเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านสถาปัตยกรรม

1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการศึกษาบ้านพักอาศัยและอาคารพาณิชย์ที่ตกแต่งด้วยลวดลายชิโน-โปตุเกส นี้เป็นการศึกษาเพื่อหาแนวทางการออกแบบที่มีเอกลักษณ์ของอาคาร โบราณในจังหวัดภูเก็ต ที่มีการมาวิเคราะห์เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในภัตตาคาร และยังแสดงให้เห็นถึงการที่ได้พัฒนารูปแบบสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส แบบประเพณีนิยมรวมถึง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศิลปะวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากต่างชาติที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยในอดีตที่เป็นเอกลักษณ์ในส่วนหลักๆ ไปได้ เพื่อให้ผู้ที่สนใจใช้เป็นแนวทางในบางกรณีเท่านั้น มิได้นำเสนอให้เกิดเป็นต้นแบบที่จะต้องเป็นแบบใดแบบหนึ่งเพราะมีตัวแปรที่เป็นอุปสรรคในการกำหนดรูปแบบที่เกิดขึ้นมีหลายกรณี ตัวแปรดังกล่าวได้แก่ช่วงระยะเวลาของการปลูกสร้างเรือนต่างๆ เป็นต้น

ปัจจุบันมิได้มุ่งเน้นเก็บข้อมูลในด้านตัวโครงสร้างของอาคารอย่างละเอียด เพียงเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขต บ้านที่ได้เข้าทำการศึกษา เพื่อให้ข้อมูลที่ได้อยู่ในกลุ่มอาคารลักษณะเดียวกัน หรือใกล้เคียงกันเพื่อให้ผลการศึกษาหาข้อสรุปได้เที่ยงตรงยิ่งขึ้น

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบของสถาปัตยกรรมและลวดลายที่นำมาใช้ตกแต่งอาคารชิโน-โปรตุกีส
2. เพื่อให้ทราบถึงสัญลักษณ์หรือความหมายของลวดลายตกแต่ง ซึ่งจะช่วยให้สะท้อนถึงคติความเชื่อ และวัฒนธรรมของชาวภูเก็ตได้เป็นอย่างดี
3. เพื่อเป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์มรดกทางศิลปะ และการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของภูเก็ตให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายยิ่งขึ้น
4. ผลการวิจัยจะช่วยให้ทางด้านข้อมูลเพื่อใช้ในการออกแบบและอนุรักษ์ศิลปะการตกแต่งแบบอาคารชิโน-โปรตุกีส
5. เป็นแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในภัตตาคาร

1.9 นิยามศัพท์เกี่ยวกับวิจัย

ลวดลายตกแต่ง หมายถึง เครื่องประกอบบนระแนงผิวในมิติต่างๆ ที่เสริมขึ้นเพื่อความสวยงาม ความหรูหรา ความมีคุณค่า หรือความเหมาะสมกับบริเวณว่างของสิ่งนั้นๆ

ชิโน-โปรตุกีส (Sino-Portuguese) หมายถึง อาคารที่ผสมผสานศิลปะจีนและตะวันตกไว้ด้วยกัน (คำว่า Sino เป็นภาษาละตินมีความหมายเกี่ยวกับจีน ส่วน Portuguese หมายถึง โปรตุเกสซึ่งเป็นชาติตะวันตกชาติแรก ที่เข้ามามีบทบาทในคาบสมุทรมาลายู ตลอดจนถึงตอนใต้ของประเทศจีน)

ภูเก็ตหมายถึง เขตการปกครองส่วนท้องถิ่น มีสภาพเป็นเกาะและมีฐานะเป็นจังหวัดหนึ่งทางภาคใต้ของประเทศไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.10 แหล่งข้อมูลที่ได้ทำการศึกษา

ห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร

ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรม (สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง)

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต

WWW.google.com

WWW.phuketciy.org

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

ภูมิหลังความสัมพันธ์ระหว่างภูเก็ตกับชาติตะวันตกและจีนมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน เนื่องจากอยู่บริเวณคาบสมุทรมลายู และไม่ห่างไกลจากช่องแคบมะละกา อันเป็นเส้นทางการค้าสำคัญในอดีต ซึ่งชาติตะวันตกใช้เป็นทางผ่านเพื่อติดต่อค้าขาย ไปยังจีน และเป็นเส้นทางที่จีนใช้ผ่านติดต่อการค้ากับอินเดียและอาหรับ โดยมีมะละกาเป็นศูนย์กลางสำคัญ ซึ่งมะละกาขณะนั้นตั้งอยู่ในฐานะท่าเมืองเศรษฐกิจ เป็นแหล่งรวมของชนชาติต่างๆ อีกทั้งเป็นจุดพักเรือ เนื่องจากต้องการรอการเปลี่ยนแปลงทิศทางลมมรสุม (Moore, 1986 :15-19) ขณะเดียวกันต้องตั้งอยู่บนคาบสมุทรมลายูที่มีพืชรพันชานาชนิด มีเครื่องเทศและแหล่งแร่ทองคำสมบูรณ์ จึงเป็นที่สนใจของชาติต่างๆตลอดมา จากเมืองมะละกาก็ได้ขยายพื้นที่สู่เมืองอื่นๆ เช่น สิงคโปร์ ปีนัง ตลอดจนถึงภูเก็ต คาบสมุทรมลายูจึงเป็นภูมิภาคหนึ่งในเอเชียที่ผสมผสานวัฒนธรรมอันหลากหลาย และภูเก็ตเป็นอีกเมืองหนึ่งที่มีสายสัมพันธ์กับวัฒนธรรมของชาติเหล่านี้

2.1 ลักษณะทั่วไปและประวัติจังหวัดภูเก็ตโดยสังเขป

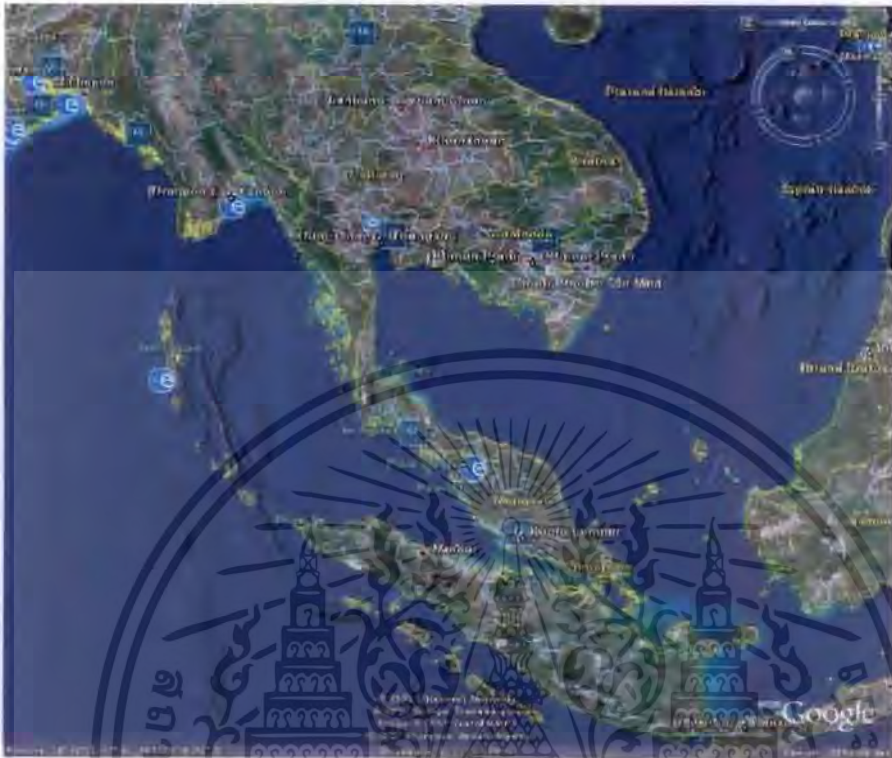
การกล่าวถึงภูเก็ตในที่นี้หมายถึง บริเวณเกาะทั้งหมด ซึ่งปัจจุบันมีสถานภาพเป็นจังหวัดหนึ่ง ตั้งอยู่ทางตะวันตกของภาคใต้หรือคาบสมุทรมลายู ระหว่างเส้นรุ้งที่ 7 องศา 45 ลิปดา ถึง 8 องศา 15 ลิปดาเหนือและเส้นแวงที่ 98 องศา 15 ลิปดา ถึง 98 องศา 40 ลิปดาตะวันออก สภาพพื้นที่ประกอบด้วยภูเขาและที่ราบเป็นตอนๆ ที่ราบส่วนใหญ่เป็นเนินเตี้ยๆสภาพอากาศค่อนข้างอบอุ่นตลอดปี มีฤดูกาล 2 ฤดู คือฤดูฝนราวเดือนเมษายนถึงเดือนพฤศจิกายน ฤดูร้อนราวเดือนธันวาคมถึงเดือนมีนาคม แบ่งเขตการปกครองเป็น 3 อำเภอ คืออำเภอเมืองภูเก็ตทางตะวันออกของเกาะ อำเภอกลางทางเหนือของเกาะ และอำเภอเกาะทุ้งทางตอนกลางของเกาะ

ประวัติศาสตร์ชุมชนบนเกาะภูเก็ตเริ่มจาเมืองกลาง ราวสมัยอยุธยา ในอดีตพ่อค้าเดินเรือแถบนี้มักรู้จักเมืองกลาง หรือ เกาะกลางเป็นอย่างดี เนื่องจากมีแร่อำพัน ไข่มุก สินค้าป่า และมีทำเลเป็นแหลมยื่นอยู่เพียงแห่งเดียวซึ่งเหมาะกับการพักเรือ ในขณะที่บริเวณกะู้ (บ้านเกิดโฮ) ก็เกิดแหล่งชุมชนเช่นกัน โดยขึ้นต่อกลาง พอราวปลายสมัยอยุธยา การค้าที่กลางเริ่มฝืดเคือง เกิดศูนย์การค้าแห่งใหม่ที่ไทรบุรี ซึ่งในขณะนั้นขึ้นอยู่กับการปกครองของสยาม ขณะเดียวกันชุมชนที่กะู้ก็เติบโตขึ้นเป็นเมือง เนื่องจากมีสินแร่ดีบุก ซึ่งขณะนั้นเรียกว่าเมืองภูเก็ตแล้ว ทำให้กลางต้องขึ้นกับเมืองภูเก็ตที่กะู้ระยะหนึ่ง (กรมศิลปากร , 2530 :6) ในช่วงนี้กลางเผชิญกับปัญหาทางด้านการค้าและสงคราม เมื่อเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่า ไทรบุรีเริ่มแข็งข้อตั้งตัวเป็นอิสระและยกกองทัพมาตีกลาง แต่ถูกชาวกลางขับไล่ ส่วนพม่ายกกองทัพมาตีกลาง 2 ครั้ง ครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 1 แต่ถูกชาวกลางโดยการนำเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สวณไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ของคุณหญิงจันและคุณหญิงมุกขับไล่ออกไป ครั้งที่ 2 ในสมัยรัชกาลที่ 2 ชาวกลางไม่อาจด้านศึกไว้ได้ ต้องเสียเมืองกลางและเมืองภูเก็ตที่กะทู้ จึงทิ้งร้างชั่วคราว

ในสมัยรัชกาลที่ 3 หลังจากทรงกอบกู้เกาะภูเก็ตจากพม่าได้แล้ว ทรงโปรดฟื้นฟูเมืองกลางใหม่ ขณะที่ภูเก็ตกลายเป็นเมืองที่เล็กลง เนื่องจากขาดการติดต่อค้าขายกับต่างชาติ เมืองภูเก็ตที่กะทู้จึงขึ้นต่อเมืองกลางอีกครั้งหนึ่ง แต่เป็นเพราะพบสายแร่ดีบุกจำนวนมากที่กะทู้ ทำให้ชุมชนเมืองภูเก็ตที่กะทู้มาอยู่ที่ทุ่งคา (บริเวณเมืองภูเก็ตปัจจุบัน) จึงย้ายเมืองภูเก็ตที่กะทู้มาอยู่ที่ทุ่งคา ชุมชนเมืองภูเก็ตจึงโยกย้ายมาตามเหมืองแร่ ระยะเวลาที่ชาติตะวันตกเข้ามามีบทบาทพัฒนาอุตสาหกรรมเหมืองแร่และแร่ดีบุกอย่างมาก ทำให้เมืองภูเก็ตแห่งใหม่เติบโตอย่างรวดเร็ว จนมีฐานะเทียบเท่าเมืองกลาง ในสมัยรัชกาลที่ 4 ทรงโปรดให้ยกเมืองภูเก็ตเป็นหัวเมืองหลักขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ และให้กลางขึ้นต่อเมืองภูเก็ต เนื่องจากภูเก็ตกลางเป็นเมืองใหญ่แล้วมีกิจการเหมืองแร่เกิดขึ้นมากมาย มีชาวจีนอพยพเข้ามาทำเหมืองทองแร่และค้าขายแข่งกับชาติตะวันตก ขณะที่เมืองกลางกลับซบเซาเพราะไม่มีแร่ดีบุก ส่งกะทู้ซึ่งเป็นชุมชนเดิมของภูเก็ตปัจจุบันได้ยกฐานะเป็นอำเภอหนึ่งขึ้นตรงต่อเมืองภูเก็ตแห่งใหม่ เช่นเดียวกับกลางแต่ที่เดิมเรียกว่าเกาะกลางก็เปลี่ยนชื่อเป็นเกาะภูเก็ตด้วย (ประทุม ชุ่มพึ่งพันธ์, 2545 :138-140)

ภูมิหลังความสัมพันธ์ระหว่างภูเก็ตกับชาติตะวันตกและ จีนมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน เนื่องจากอยู่บริเวณคาบสมุทรมาลายู และไม่ห่างไกลจากช่องแคบมะละกา อันเป็นเส้นทางการค้าสำคัญในอดีต ซึ่งชาติตะวันตกใช้เป็นทางผ่านเพื่อติดต่อค้าขายไปยังจีน และเป็นเส้นทางที่จีนใช้ผ่านติดต่อการค้ากับอินเดียและอาหรับ โดยมีมะละกาเป็นศูนย์กลางสำคัญ ซึ่งมะละกาขณะนั้นจึงอยู่ในฐานะท่าเมืองเศรษฐกิจ เป็นแหล่งรวมของชนชาติต่างๆ อีกทั้งเป็นจุดพักเรือ เนื่องจากต้องการรอการเปลี่ยนแปลงทิศทางลมมรสุม (Moore, 1986 :15-19) ขณะเดียวกันต้องตั้งอยู่บนคาบสมุทรมาลายูที่มีพืชพันธุ์นานาชนิด มีเครื่องเทศและแหล่งแร่ทองคำสมบูรณ์ จึงเป็นที่สนใจของชาติต่างๆตลอดมา จากเมืองมะละกาก็ได้ขยายพื้นที่สู่เมืองอื่นๆ เช่น สิงคโปร์ ปีนัง ตลอดจนถึงภูเก็ต คาบสมุทรมาลายูจึงเป็นภูมิภาคหนึ่งในเอเชียที่ผสมผสานวัฒนธรรมอันหลากหลาย และภูเก็ตเป็นอีกเมืองหนึ่งที่มีสายสัมพันธ์กับวัฒนธรรมของชาติเหล่านี้

ภาพที่ 2.1 แผนที่แสดงคาบสมุทรมาลายู ช่องแคบมะละกา เส้นทางติดต่อจากจีนสู่ตะวันตก

2.2 บทบาทของชาติตะวันตกและจีนบนคาบสมุทรมาลายู

การผ่านเข้ามายังช่องแคบมะละกาของชาติตะวันตกและจีน นอกเหนือจากแรงจูงใจด้านการค้าแล้วสิ่งหนึ่งที่เป็นผลตามมามีคือ การเผยแพร่อำนาจ ศาสนา ศิลปะ ตลอดจนวิทยาการความรู้ด้านต่างๆ ชุมชนบนคาบสมุทรมาลายูแต่เดิม นับตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 13 ได้รับอิทธิพลจากศาสนาฮินดูและพุทธศาสนาจากอินเดีย ระยะเวลาการค้าขายจะติดต่อกับอินเดียและจีน ครั้งปลายคริสต์ศตวรรษที่ 13 พ่อค้าอาหรับก็เข้ามาพร้อมการเผยแพร่ศาสนาอิสลาม จากนั้นราวต้นคริสต์ศตวรรษที่ 16 ชาวตะวันตกก็เดินเข้ามา (Johannes Widodo, 1996 : 2-3) ชุมชนเดิมมีวัฒนธรรมแบบพื้นเมือง แบบฮินดูและอิสลาม การเข้ามาของชาติตะวันตกและจีนจึงส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิมด้วย โดยเฉพาะจีนซึ่งเมื่อสามารถคุมอำนาจแข่งขันทางการค้าได้แล้ว ได้แพร่กระจายวัฒนธรรมของตนเข้าสู่วัฒนธรรมมะละกาด้วย ชาวต่างชาติที่มีบทบาทบนคาบสมุทรมาลายูระยะแรกจึงดูเหมือนว่า เกิดขึ้นจากสัมพันธภาพระหว่างจีนกับเมืองมะละกา ซึ่งในยุคนั้นเมืองมะละกาอยู่ในการปกครองของพระเจ้าปรมศวร ผู้ซึ่งปรับเปลี่ยนให้ชาวมะละกาหันมานับถือศาสนาอิสลามแทนศาสนาฮินดู ส่วนจีนตรงกับสมัยราชวงศ์หมิง เมื่อพระเจ้าปรมศวรติดต่อสัมพันธไมตรีกับจีน จักรพรรดิฉินก็ได้อุปถัมภ์มาถวายแก่พระเจ้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของลิขสิทธิ์ หากมีข้อสงสัยประการใด กรุณาติดต่อเจ้าของลิขสิทธิ์ได้ที่ โทร. 02-254-4000 หรือที่เว็บไซต์ www.ajphs.ac.th

(ราว ค.ศ.1403) มีเอกสารจีนที่กล่าวถึงนโยบายการค้าของจักรพรรดิจีนแห่งราชวงศ์หมิง ว่า ทรงสนับสนุนให้เมืองมะละกาเป็นเมืองท่าการค้าของจีน อินเดีย อาหรับ และได้ส่งนายพลเรือเจิ้ง เหว (Zheng He) มายังบริเวณนี้ (ค.ศ.1413) เพื่อบังคับให้แว่นแคว้นแถบนี้ยอมรับอำนาจของจักรพรรดิจีน และส่งเครื่องบรรณาการไปถวาย (ไรอัน ,2526: 18-19) ฝ่ายมะละกาสำนึกในเรื่องนี้ จึงเดินทางปลววย ความเคารพพร้อมเครื่องบรรณาการ ทำให้จีนไม่พอใจมาก การรับประกันจากประเทศมหาอำนาจ ทำให้เมืองมะละกาเติบโตอย่างมั่นคง โดดเด่นกว่าเมืองอื่นๆเป็นที่รู้จักของชาวเมืองอพยพ จนเกิดชุมชนจีนแห่งแรกบนคาบสมุทรมาลายู อย่างไรก็ตามจีนคงมีบทบาทด้านการเมืองและการค้าเท่านั้น แต่ในด้านศาสนา ศิลปะไม่อาจด้านทานวัฒนธรรมอิสลามหรือท้องถิ่นเดิมและไม่มีอิทธิพลเพียงพอที่จะจูงใจหรือวางรากฐานวัฒนธรรมจีนบนคาบสมุทรมาลายูให้เผยแพร่ออกไปได้ แม้ในเวลาต่อมาชาวจีนแผ่นดินใหญ่จะอพยพลงมาหลายครั้ง การเผยแพร่ศาสนา ศิลปะ จีนจึงมีเพียงส่วนน้อย จะพบอยู่ตามเมืองใหญ่ๆที่มิชาวจีนค้าขายอยู่มากเท่านั้น

ความโดดเด่นของเมืองมะละกาเป็นที่รู้จักของชาติตะวันตก ซึ่งต่อมาเป็นผู้แข่งการค้าสำคัญ ของจีนที่พยายามเข้ามาสร้างบทบาทในแถบนี้ ชาติตะวันตกที่เข้ามายังคาบสมุทรมาลายูเป็นครั้งแรก ได้แก่ โปรตุเกส เนื่องจากชำนาญในการเดินเรือ และมีเรือที่มีประสิทธิภาพสูง โดยพยายามเดินทางผ่านแหลมกู๊ดโฮป (Good Hope) ตอนใต้ของแอฟริกา ถึงอินเดีย ช่องแคบมะละกา ตลอดจนถึงตอนใต้ของจีนแผ่นดินใหญ่เพื่อมองหาเส้นทางการค้าใหม่ๆ แสวงหาความมั่งคั่งพร้อมกับการเผยแผ่ศาสนา มะละกาเป็นอีกเมืองหนึ่งที่โปรตุเกสแวะพัก เมื่อติดต่อการค้าและเผยแผ่ศาสนาจากความอุดมสมบูรณ์และเป็นศูนย์กลางการค้าที่ตั้งอยู่ในชัยภูมิอันเหมาะสม ประกอบกับมีกำลังเหนือกว่าทำให้โปรตุเกสยึดครองเมืองมะละกาไว้ได้ (ราว ค.ศ. 1511) เพื่อสร้างฐานอำนาจทางการค้าขายของตนและเป็นศูนย์กลางเผยแผ่ศาสนาคริสต์บนคาบสมุทรมาลายู (ไรอัน , 2526:43) ต่อมาได้ขยายฐานไปยังจีน จนสามารถยึดมาเก๊า (Macao) ทางตอนใต้ของจีนไว้ได้ (ราวค.ศ.1557) โดยยอมจ่ายภาษีให้จีนเป็นการตอบแทน มาเก๊าจึงถือเป็นศูนย์กลางการค้าระหว่างตะวันตกกับจีนแห่งแรก เป็นแหล่งรวมของพ่อค้ายุโรป และมีซันชัณนารีในเอเชียตะวันออก (The Encyclopedia Americana Volume8 :1979 : 7-8) ทำให้วัฒนธรรมตะวันตกมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวจีนบนเกาะมาเก๊า เกิดการผสมผสานกับวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเรียกวัฒนธรรมแบบนี้ว่า ซิโน-ปอร์ตุเกส (Sino-Portugese) มีซันชัณนารีผู้มิชชันนารีอย่างมากก็คือนักบุญเจซุซ (St Francis' Jesuits) ผู้ซึ่งมีความสามารถพิเศษด้านสถาปัตยกรรมด้วย เขาได้นำประสบการณ์ด้านสถาปนิก ช่างเขียนแบบ และช่างก่อปูนไปใช้ในที่มาเก๊าด้วย โดยครั้งหนึ่งได้รับงานก่อสร้างอาคารแบบโบราณประเพณี ซึ่งต้องตกแต่งประคูดด้วยสีทองและสัญลักษณ์รูปสัตว์ของจีน จึงนับเป็นมิติใหม่ในวงการประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม ที่มีการถ่ายทอดฝีมือช่างแบบตะวันตกเข้ากับประเพณีจีน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หลังจากชาติโปรตุเกสก็มีชาติตะวันตกอื่นๆ พยายามเข้ามาบีบบทบาทเหนือดินแดนแถบนี้ ดังเช่น ฮอลันดา อังกฤษ ฝรั่งเศส แล้วแต่ว่าชาติใดจะมีศักยภาพเหนือกว่า ภายหลังจากโปรตุเกสครองเมืองมะละกาอย่างอ่อนแอ จนเสียอำนาจให้กับฮอลันดาแต่ยังคงรักษาอำนาจที่มังกะไวไว้ได้ โดยเฉพาะช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 หรือหลังจากปฏิวัติอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นช่วงที่ชาติตะวันตกพัฒนาตนเองอย่างมั่นคง มีกองเรือที่แข็งแกร่งก่อให้เกิดแนวคิดล่าอาณานิคมเข้มข้นยิ่งขึ้น บทบาทของชาติตะวันตกครั้งนี้ จึงเป็นเรื่องของการแผ่อำนาจมากกว่าการค้าและการเผยแพร่ศาสนาตั้งระยะแรก ส่งผลกระทบความมั่นคงทั้งประเทศในแถบคาบสมุทรมาเลย์และจีน จนบางแห่งตกเป็นอาณานิคมอย่างถาวร โดยเฉพาะบริเวณชายขอบดังเช่น ปีนัง และสิงคโปร์รวมทั้งมะละกาซึ่งอังกฤษสามารถยึดครองแทนฮอลันดา โดยอังกฤษยึดปีนังไว้ได้ในปี ค.ศ.1786 ยึดมะละกาแรกสุดในปี ค.ศ.1795 และยึดสิงคโปร์ในปี 1824 หลังจากนั้นครอบครองตอนในของมาเลย์ไว้ได้ทั้งหมด แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าเมืองชายขอบทั้ง 3 แม้มีชาวบ้านมาเลย์ท้องถิ่นอาศัยอยู่จำนวนมากที่เพิ่มขึ้นกลับไม่ใช่เป็นชาวมาเลย์ แต่เป็นการอพยพหลังไหลของชาวจีนจำนวนมาก อังกฤษหลังจากตั้งฐานอำนาจมั่นคงแถบคาบสมุทรมาเลย์ตอนใต้แล้ว ได้พยายามขยายบทบาทเข้าสู่ตะวันออกเพื่อทำการค้ากับจีน ครั้งนั้นอังกฤษได้ส่งสินค้าฝิ่นจำนวนมาก จนจีนไม่พอใจ ก่อให้เกิดพลังต่อต้านสร้างแรงกดดันที่จะปฏิรูปสังคม เหตุการณ์ซึ่งเป็นผลจากการขุ่นเคืองอย่างรุนแรงคือ สงครามฝิ่น เหตุการณ์นี้อังกฤษมีชัยชนะจีนต้องยอมรับข้อตกลงตามสนธิสัญญานานกิง โดยยอมเปิดท่าเรือกวางโจว เซี่ยงไฮ้ เซี่ยเหมิน ฝูโจว และ หมิงป้อ ให้เรือสินค้าต่างชาติเข้าเทียบจอด และทำสัญญาเช่าเกาะฮ่องกงให้อังกฤษ วัฒนธรรมของชาติตะวันตกจึงปรากฏอยู่มากบริเวณนี้ โดยเฉพาะกวางโจวซึ่งเป็นเมืองหลักของแคว้นกวางตุ้ง ปรากฏหลักฐานอาคารแบบตะวันตกมากมายมีตึก

แถวกิ่งอาศัยกิ่งทำการค้าที่ออกแบบด้านหน้าแบบตะวันตกมากมาย มีตึกแถวกิ่งอาศัยกิ่งทำการค้าที่

ออก
แบบ ด้านหน้าแบบตะวันตก ดังนั้นอาคารแบบตะวันตกจึงเป็นที่คุ้นเคยอยู่แล้วของชาวจีนแผ่นดินใหญ่ทางตอนใต้

ชาวจีนเมื่อครั้งเดินทางติดต่อค้าขายบนคาบสมุทรมาเลย์ บางกลุ่มก็ต้องตั้งรกรากถาวรไม่กลับไปยังจีน บางคนยังติดต่อจัดที่นั้งทำให้เรื่องราวดินแดนนี้เป็นที่รู้จัก และจงใจให้มาอาศัยอยู่มากขึ้น ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหาทางการเมืองและความยากจนบนแผ่นดินใหญ่ ชาวจีนแผ่นดินใหญ่ทางตอนใต้ซึ่งอยู่ติดทะเล จึงมักล่องเรือเสี่ยงโชคมายังคาบสมุทรมาเลย์ ตลอดจนดินแดนต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การอพยพเข้ามามี 3 ระลอกใหญ่ๆ คือ ต้นสมัยรัตน โกสินทร์ ช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 และช่วงรัชกาลที่ 7 ส่วนใหญ่อพยพมาจาก

มณฑลฝูเจี้ยน (ฮกเกี้ยน) มณฑลกวางตุ้งมณฑลไห่หนาน (ไหหลำ) แต่ที่อพยพเข้ามามากที่สุดในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 หรือหลังจากอังกฤษยึดปีนัง และสิงคโปร์ได้แล้ว จากการที่อังกฤษพัฒนาเมืองเหล่านี้ให้เป็นศูนย์กลางการค้าแร่ ดีบุก ทำให้อุตสาหกรรมแร่ ดีบุกค้ำคั่งอย่างยิ่ง จึงต้องการแรงงานจำนวนมาก

ชาติตะวันตกจึงมีบทบาทต่อชาวจีนทั้งบริเวณตอนใต้ของแผ่นดินใหญ่ และบริเวณคาบสมุทรมลายูการผสมผสานทางวัฒนธรรมจีน-ตะวันตกจึงพบได้ทั้งสองบริเวณนี้ แม้วัฒนธรรมจีน-ตะวันตกในจีนแผ่นดินใหญ่ระยะหลังจะส่งผ่านมาจากคาบสมุทรมลายู แต่มีลักษณะเป็นตัวของตัวเองมากกว่าบนคาบสมุทรมลายูเนื่องจากไม่มีอิทธิพลของวัฒนธรรมที่สามเข้ามาผสม เมื่อชาวจีนอพยพมายังคาบสมุทรมลายู ซึ่งต้องเผชิญกับวัฒนธรรมตะวันตกเช่นกัน จึงยอมรับค่อนข้างง่าย แม้จะเผชิญกับวัฒนธรรมท้องถิ่นแต่ก็รู้จักปรับตัวในบางส่วน และบางส่วนก็ยังรักษาคุณภาพวัฒนธรรมแบบผสมผสานนี้ไว้ ดังนั้นอาคารชิโน-ปอร์ตูกีสแม้ภายนอกจะมีรูปลักษณะแบบจีน-ตะวันตกแต่ภายในอาจปรากฏวิถีชีวิตแบบท้องถิ่น เมื่อชาวจีนอพยพเข้าสู่ภาคใต้ของไทยก็ได้นำวัฒนธรรมแบบนี้เข้ามา และอาจผสมเข้ากับวัฒนธรรมแบบใหม่ของภาคใต้ด้วย

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิก่อกับชาติตะวันตกและจีน

ภูมิก่อกเป็นอีกแห่งหนึ่งบนคาบสมุทรมลายูที่ได้รับอิทธิพลจากชาติตะวันตกและจีน และได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมแบบผสมผสานเช่นเดียวกับมะละกา ปีนัง เนื่องจากอยู่ทางภาคใต้ซึ่งมีดินแดนเชื่อมต่อกับประเทศมาเลเซียจรดถึงสิงคโปร์ มีลักษณะเป็นแหลมยื่นออกจากแผ่นดินใหญ่กั้นเขตทะเลระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดีย การติดต่อค้าขายของชาวจีนในอดีตสู่โลกตะวันตกจึงต้องเลียบผ่านทะเลตะวันออกของแหลมหรือคาบสมุทรมลายูแห่งนี้ ดังนั้นตั้งแต่ภาคใต้ของไทยไปจนถึงสิงคโปร์ จึงปรากฏชาวจีนอพยพจำนวนมาก นอกจากด้วยปัจจัยทางภูมิศาสตร์แล้วยังมีความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต เป็นเหตุจูงใจให้ชาวจีนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเรื่อยๆ จากการศึกษาวิจัยเรื่อง จีนทักษิณ วิถีชีวิตและพลังของศาสตราจารย์สุชิงฉี พงศ์ไพบุลย์ และคณะ (2544 : 79-98) พบว่า สาเหตุจูงใจให้ชาวจีนอพยพมีหลายประการ เช่น การเป็นเส้นทางเดินเรือและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ความสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรป่าไม้ เครื่องเทศ และเครื่องหอม แร่ดีบุก สภาพภูมิศาสตร์ที่เอื้อต่อการปลูกพืชเศรษฐกิจการค้า การตลาดแลกเปลี่ยนแรงงานในชาติและภาคใต้ ปัญหาการเมือง ความยากจนในจีนแผ่นดินใหญ่ การได้รับเชิญชวนญาติมิตรที่อยู่ภาคใต้ และการมีสภาพชีวิตบางอย่างที่คล้ายคลึงกันที่เอื้อประโยชน์ต่อกัน ในส่วนของภูมิก่อกส่วนใหญ่ได้รับแรงจูงใจจากความอุดมสมบูรณ์ของแร่ดีบุก การตลาดแลกเปลี่ยนแรงงานเหมืองแร่และปัญหาทางการเมืองแต่เป็นที่น่าสังเกต

เอกสารว่า ชาวจีนเหล่านี้ส่วนหนึ่งอพยพมาจากมาเลเซีย โดยเฉพาะระดับนายทุนที่ต้องการขยายกิจการเหมืองแร่ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตำนานหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

แรมมาจากปีนัง บ้าง สิงคโปร์ บ้าง ชาวจีนในภูเก็ตจึงค่อนข้างมีวัฒนธรรมแตกต่างจากชาวจีนแห่งอื่น เนื่องจากได้รับวัฒนธรรมท้องถิ่นและอีกหลายชาติเข้ามาผสมด้วย อีกทั้งรับวัฒนธรรมแบบจีน-ตะวันตกซึ่งเฟื่องฟูอยู่ใน
มะละกา สิงคโปร์และปีนัง

ภาพที่ 2.2 แผนที่จังหวัดภูเก็ต จากแผนที่ทางหลวง พ.ศ. 2549

ดังกล่าวแล้วว่าครั้งนั้นมะละกาเป็นศูนย์กลางการค้าแห่งแรกที่พ่อค้าต่างชาติต่างๆ ใช้ติดต่อค้าขายบนคาบสมุทรหลาย ครั้งเมื่อโปรตุเกสยึดเมืองมะละกาได้ทำลายบ้านเมือง พระราชวังไม่แบบอิสลาม สิ่งก่อสร้างต่างๆ ถูกเผาราบ หลังจากนั้นก็สร้างบ้านเรือนขึ้นมาใหม่ โดยใช้รูปแบบสถาปัตยกรรมตะวันตก สร้างป้อมปราการ สร้างโบสถ์คริสต์ และเรียกร่องพ่อค้าที่หนีช่วงสงครามกลับเข้ามาเพื่อรักษาศูนย์กลางการค้ากลับเช่นเดิม จากนั้นค่อยๆ ขยายฐานการค้าสู่แห่งอื่นจนถึงกลางการขยายการค้าจากมะละกาสู่กลางช่วยให้โปรตุเกสมีอำนาจทางเศรษฐกิจมั่นคงยิ่งขึ้นเนื่องจากเกาะภูเก็ตอุดมด้วยสินค้าที่ชาวตะวันตกต้องการอย่างมาก เช่น แร่ดีบุก อัญมณี ไข่มุก และสินค้าป่าอื่นๆ โดยเฉพาะแร่ดีบุก ในช่วงแรกชาวโปรตุเกสตั้งหมู่บ้านอยู่ตามเชิงเขาใกล้ๆ ทะเล กลายเป็นแหล่งชุมชนเล็กๆ สำหรับติดต่อซื้อขายมากขึ้นก็สามารถตั้งเป็นห้างค้าแร่ดีบุกอยู่ในกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความอุดมสมบูรณ์ของแร่ดีบุกบนเกาะภูเก็ต เป็นเหตุจูงใจให้ชาวตะวันตกเข้ามาติดต่อค้าขายมาโดยตลอด ตามแผนที่เดินเรือของชาวตะวันตกราวสมัยอยุธยาก็ได้พบตำแหน่งจุดค้าขายบริเวณเกาะภูเก็ตด้วย ในระหว่างที่ฮอลันดาหรือชาวดัตช์ปกครองมะละกาได้เข้ามาผูกขาดการรับซื้อแร่ดีบุกที่ถลาง หลังจากนั้นฝรั่งเศสซึ่งเป็นเพราะมีความสัมพันธ์ทางการทูตกันเป็นพิเศษ จึงสามารถเข้ามารับซื้อขายแร่ดีบุก และตั้งห้างรับซื้อสินค้าต่างๆอย่างเป็นทางการ และระยะนี้มีเรือสินค้าของฝรั่งเศสมายังถลางทุกปี ต่อมาก็มีอังกฤษ แต่ดูเหมือนมันคงมากกว่าชาติใดๆทั้งนี้เพราะอังกฤษเข้ามายึดตอนใต้ของคาบสมุทรหรือแหลมมลายูได้อย่างถาวร

การที่อังกฤษเข้ายึดมลายูเป็นอาณานิคม ส่งผลต่อความสัมพันธ์บนเกาะภูเก็ตอีกด้วย โดยก่อนหน้านั้นอังกฤษเข้ายึดอินเดียเป็นอาณานิคมและตั้งฐานการค้าในนามบริษัทอีสต์อินเดีย ครั้นเมื่อต้องการขยายฐานการค้าสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็หันมาสนใจความสมบูรณ์ของแร่ดีบุกและศักยภาพของเมืองท่าค้าขาย จึงพยายามเข้ายึดครองปีนังจากสุลต่านรัฐเคดาห์ (ไทรบุรี) มะละกาจากฮอลันดา และสิงคโปร์จากสุลต่านยะโฮร์จนกระทั่งประสบผลสำเร็จ จากนั้นก็ขยายสู่แผ่นดินใหญ่ตอนใน ทำให้ต้องตกอยู่ใต้อิทธิพลของอังกฤษทั้งหมด การปกครองของอังกฤษในปีนังแผ่ขยายอิทธิพลถึงภูเก็ต ซึ่งช่วยให้เกาะภูเก็ตระยะนั้นก้าวหน้ากว่าเมืองใดๆในภาคใต้ด้วย

บทบาทของอังกฤษในปีนังเริ่มซึ่งราวปลายสมัยอยุธยา เมื่อฟรานซิส ไลท์ (Francis Light) เดินทางจากอินเดียมาค้าขายถึงเมืองชายฝั่งตะวันตกของมลายู และขอจัดตั้งฐานการค้าของบริษัทจากสุลต่านแห่ง

เคดาห์ (ไทรบุรี) ซึ่งเป็นประเทศราชของสยาม ระหว่างนั้นไลท์ได้เข้ามาอาศัยและตั้งห้างค้าขายที่ถลางด้วย จนมีความสนิทสนมกับเจ้าเมืองถลางและกรงการเมือง ในสมัยธนบุรี ไลท์ได้จัดส่งอาวุธไปถวายสมเด็จพระเจ้าตากสิน จนได้รับอนุญาตให้ซื้อขายแร่ดีบุกอย่างอิสระ สมัยรัชกาลที่ 1 อังกฤษต้องการให้ปีนังเป็นสถานีการค้าอย่างถาวรจึงขอเช่าเกาะปีนังทั้งที่ยังมองเห็นชัยภูมิอันเหมาะสมของถลาง จึงพยายามครอบงำด้วยแต่ถูกต่อต้านจากสยาม อังกฤษพัฒนาเกาะปีนังจนเป็นเมืองท่าเสรี และมีเศรษฐกิจคับคั่งอยู่ชั่วระยะหนึ่ง

ทางด้านมะละกาการที่อังกฤษที่ยึดครองมะละกาแทนฮอลันดาได้ มิจุดเริ่มต้นจากการปฏิวัติในฝรั่งเศส และสนธิสัญญากรุงเฮกซึ่งฝรั่งเศสทำกับฮอลันดา กล่าวคือ ฝรั่งเศสจะครอบครองอาณานิคมต่างๆ ของฮอลันดา ซึ่งจะทำให้อังกฤษเสียผลประโยชน์ อังกฤษจึงความตกลงกับรัฐบาลพลัดถิ่นของฮอลันดาว่า อังกฤษจะยึดอาณานิคมของฮอลันดาไว้ก่อนในระหว่างสงคราม เมื่อสงบจะส่งคืนให้ ด้วยเหตุนี้จึงยึดมะละกาโดยปราศจากข้อโต้แย้งใดๆ แต่อังกฤษมีแผนที่จะไม่ส่งคืนแก่ฮอลันดาง่ายๆ เพราะกลังเป็นคู่แข่งสำคัญของปีนัง จึงหาวิธีให้มะละกาเสื่อมโทรมโดยเร็ว โดยการทำลายป้อมปราการ อังกฤษส่งคืนมะละกาแก่ฮอลันดาในระยะหนึ่ง แต่หลังจากนั้นก็กลับมาเป็นอาณา

นิคมของอังกฤษอีก พร้อมกันนั้นก็แผ่ขยายอิทธิพลไปยังสิงคโปร์ด้วย ที่ต่อมากลายเป็นเมืองท่าแห่งใหม่^๑ของอังกฤษแทนปีนัง และมะละกา เพราะอยู่ในชัยภูมิเหมาะสมกว่าตามเส้นทางการค้าไปยังจีน (ไรอัน, 2526: 84-97) ทั้งสามแห่งนี้จึงต่างตกอยู่ใต้อิทธิพลอังกฤษเรียกได้ว่าเป็น “Straits Settlements” คนที่เกิดในเมืองเหล่านี้ถือเป็นคนในบังคับอังกฤษ โดยที่อังกฤษส่งคนมาปกครองโดยตรง จึงปรากฏอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกในเมืองเหล่านี้ค่อนข้างมาก

การยึดครองเมืองทั้งสามของอังกฤษได้ส่งผลต่อเศรษฐกิจการค้าขายในสยาม ในราวต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 หรือสมัยรัชกาลที่ 3 อังกฤษได้ทำสนธิสัญญาเบอร์นีกับสยาม ทำให้ถลางติดต่อกับค้าขายกับปีนัง มะละกา และสิงคโปร์ได้โดยตรง กิจการเหมืองแร่ในเกาะภูเก็ตเจริญก้าวหน้าอย่างมากประชากรบนเกาะภูเก็ตเพิ่มจำนวนมาก เกิดการอพยพโยกย้ายเข้ามาใช้แรงงาน แต่ส่วนใหญ่เป็นชาวจีน ส่วนชาวอังกฤษเข้ามาเพื่อสำรวจค้นพบสายแร่ใหม่ๆ และพัฒนาอุตสาหกรรมเหมืองแร่จากการพบสายแร่อุดมสมบูรณ์แถบเมืองภูเก็ต ทั้งที่กะทู้และท่งคาทำให้เมืองถลางคือความสำคัญลงในเวลาต่อมา ราวคริสต์ศตวรรษที่ 19 หรือรัชสมัย รัชกาลที่ 4 อังกฤษได้ขอทำสัญญาขึ้นใหม่คือสัญญาเบาว์ริง ส่งผลให้พ่อค้าต่างชาติมีสิทธิเสรีทางการค้ามากขึ้น เศรษฐกิจขยายตัว(สุกรีรัมย์ เลิศพานิชย์กุล , 2537 : 255-256) แร่ดีบุกขายคล่อง จนมีพ่อค้าตะวันตกตั้งไหลเข้ามาตั้งแหล่งรับซื้อแร่ดีบุกที่ปีนังและสิงคโปร์ ครั้นเมื่อแร่ดีบุกในมลายูลดลง ชาวตะวันตกและนายเหมืองจีนก็ได้ย้ายแหล่งรับซื้อและเข้ามาประกอบกิจการเหมืองแร่ที่เมืองภูเก็ต จนในสมัยรัชกาลที่ 5 ปรากฏอุตสาหกรรมเหมืองแร่ขนาดใหญ่ และธรรมาคารของชาวตะวันตกขึ้นครั้งแรก เนื่องจากมีพระราชบัญญัติเหมืองแร่ที่สนับสนุนให้ชาวตะวันตกเข้ามาทำเหมืองแร่ได้

ความสัมพันธ์กับชาติตะวันตกส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับเหมืองแร่ ในฐานะนายทุนและผู้พัฒนาเหมือง แต่ด้วยเหตุที่อังกฤษเข้ามามีผลมาอยู่ได้อย่างถาวร สามารถครอบครองเกาะปีนัง อังกฤษจึงมีบทบาทบนเกาะภูเก็ตมากที่สุด วัฒนธรรมก่อสร้างแบบชิโน-โปรตุเกสส่วนใหญ่จึงอยู่ในช่วงที่อังกฤษปกครองปีนังแบบอาณานิคม ขณะเดียวกันอาคารแบบตะวันตกบางประการก็ถูกดัดแปลงขึ้นก่อนในอินเดียเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพเขตร้อน ก่อนเผยแพร่สู่มลายู และภูเก็ต

2.3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างภูเก็ตกับชาติตะวันตก

บริเวณเกาะภูเก็ตเป็นที่รู้จักของชาวตะวันตกมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 2 ซึ่งปรากฏตามบันทึกของ ปโตเลมี (Ptoleme) นักภูมิศาสตร์ชาวกรีก ที่กล่าวถึงการเดินทางจากสุวรรณภูมิสู่แหลมมลายูตอนใต้ว่า จะต้องผ่านแหลมจันซีลอน (Junk Ceylon) เสียก่อน ซึ่งนักประวัติศาสตร์ให้ความเห็นว่าเป็นเกาะบริเวณภูเก็ตในปัจจุบัน ซึ่งแต่ก่อนยังคงเป็นแหลมคำว่าถลางอาจแผลงมาจากจันซีลอน แล้วเป็นสลางมาก่อนก็ได้ (กรมศิลปากร , 2532 :104) แต่ความสัมพันธ์กับชาวตะวันตกเริ่มปรากฏชัดเจน

^๑ เอกสารต้นฉบับเอกสารที่ส่งถึงบริษัทการค้าของอินเดียที่เมืองปีนัง เมื่อปี ๑๖๖๖ ได้เห็นชื่อเมืองปีนังเป็นครั้งแรก ไม่ว่าการณ์ใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ราวต้นคริสต์ศตวรรษที่ 16 นี้เอง ในช่วงที่โปรตุเกสเข้ายึดครองมะละกา แล้วขยายอิทธิพลสู่เกาะภูเก็ต โดยในปี ค.ศ.1583 ชาวโปรตุเกสได้เข้ามาตั้งห้างค้าแร่ดีบุกในถลาง นับเป็นครั้งแรกที่บทบาทของชาติตะวันตกเริ่มปรากฏขึ้นบนเกาะภูเก็ต

2.3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างภูเก็ตกับจีน

ความสำคัญของเกาะภูเก็ตในฐานะเป็นเมืองการค้าแร่ดีบุก ไม่เพียงแต่เป็นแรงจูงใจให้ชาติตะวันตกเท่านั้น แต่ยังรวมถึงชาวจีนบางส่วนที่เคยตั้งมั่นอยู่ในแถบมลายูดังกล่าว ซึ่งเวลาต่อมา อพยพขึ้นเหนือสู่ภาคใต้ของไทยได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมจีนของชาวจีนในมลายูมาก่อน ซึ่งผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมท้องถิ่นบ้าง ชาวจีนในภูเก็ตจึงอาจมีวัฒนธรรมจีนแตกต่างจากภาคกลาง และมีความผูกพันกับชาวจีนทางตอนใต้ของคาบสมุทรมลายูมากกว่า นอกจากนี้ยังมีชาวจีนอพยพมาจากที่อื่นๆ ซึ่งต่างมุ่งหวังเข้ามาเลี้ยงชีพและประกอบธุรกิจการค้าเพราะเห็นว่ามีแร่ดีบุกจำนวนมาก มีความเจริญทันสมัยคล้ายปีนัง ทั้งการค้า การศึกษา และการปกครอง ชาวจีนเหล่านี้มาจากภาคกลาง บ้าง จากภาคใต้ฝั่งตะวันออก หรือจากจีนแผ่นดินใหญ่ โดยตรงนับเป็นแหล่งใหญ่ของชาวจีนอีกแห่งหนึ่ง และมีประวัติศาสตร์เกี่ยวเนื่องกับจีนยาวนาน อิทธิพลของจีนจึงมีมากกว่าตะวันตก ด้วยเหตุนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างภูเก็ตกับจีน จึงปรากฏในแง่สังคมและวัฒนธรรมค่อนข้างมากในเรื่องวิถีชีวิต การปกครอง คติความเชื่อ ศิลปะและประเพณี

สภาพการณ์ที่ทำให้ภูเก็ตเป็นแหล่งใหญ่ของชาวจีนจะเห็นว่ามีหลายประการ อีกปัจจัยหนึ่งก็คือ ท่าเล ที่ตั้งของเกาะภูเก็ตที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกับเมืองที่มีชุมชนชาวจีนอยู่แล้ว อันเป็นผลการอพยพเคลื่อนย้ายมาตั้งแต่อดีตและกระจัดกระจายอยู่ตามเมืองต่างๆ ชาวจีนเหล่านี้มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติ และฝ่าเหล่า

แตกกอ ดังนั้นการย้ายถิ่นระหว่างเมืองจีนมิให้พบเห็นอยู่เสมอ โดยเฉพาะเมืองในภาคใต้ซึ่งมีวัฒนธรรมร่วมกัน ทั้งด้านภาษา อาหารการกิน คติความเชื่อ การที่เมืองต่างๆ ในภาคใต้เป็นต้นว่า นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานีมีชาวจีนอาศัยอยู่มากก็ด้วยเหตุผลเดียวกัน คือเริ่มจากการเข้ามาติดต่อทางการค้า ประเทศจีนนั้นมีชายฝั่งเหยียดยาวจึงสะดวกต่อการเดินเรือ จากหลักฐานของพระราชพงศาวดารของจีนพบว่า ชาวจีนเดินทางสู่ทะเลจีนใต้ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซัน และเริ่มพัฒนาการเดินทางเรืออย่างมากในราชวงศ์ถังและราชวงศ์ซ่ง ๖ ล้าน ลี เซิง ,2537: 102-103) การเดินทางมาถึงภาคใต้ถือเป็นแห่งแรกของสยาม ทุกๆปีชาวจีนจะนำเรือสำเภามาแวะตามท่าเรือต่างๆทางฝั่งตะวันออก มีหลักฐานบางชิ้นกล่าวว่า ในคริสต์ศตวรรษที่ 13-14 พ่อค้าจีนที่หวังเดินทางไปค้าขายกับอินเดียผ่านช่องแคบมะละกา อาจมาไกลสุดได้เพียงชุมพร สุราษฎร์ธานีหรือ นครศรีธรรมราช เท่านั้น (สกินเนอร์ , 2529 :1) จึงน่าสังเกตว่า แหล่งชุมชนจีนทางภาคใต้ระยะแรกจะ

อยู่ทางตะวันออกมากกว่าตะวันตก ทั้งนี้เพราะอยู่ด้านที่ต้องเผชิญกับพม่า หรือชาวจีนอพยพทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นจุดแวะของพ่อค้าจีนที่จะเดินทางต่อไปยังช่องแคบมะละกา อินเดียหรืออาหรับ อย่างไรก็ตามจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้แสดงให้เห็นว่า พ่อค้าจีนบางรายยังเลี้ยงที่จะไม่ใช่ทะเลผ่านช่องแคบมะละกา เพราะขาดความคล่องตัวและโจรสลัดชุกชุม แต่ข้ามฝั่งขึ้นบกจากด้านตะวันออกสู่ด้านตะวันตกของภาคใต้ เมืองตามเส้นทางของพ่อค้าจีนนี้ในเวลาต่อมาได้กลายเป็นเมืองที่สำคัญ ดังมีเอกสารของจีนที่ระบุชื่อเมืองในภาคใต้ตามสำเนียงจีน เช่น เมืองปัน-ปัน (Pan-Pan) เมืองล้ง-ยะ-สิว (Lang-Ya-Hsui) เมืองโฮ-ลิ่ง หรือ ตา-มา-หลิง (Ta-Ma-Ling) บางเมืองถูกกล่าวไว้ในราชพงศาวดารสมัยราชวงศ์เหลียง ตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 6 นักประวัติศาสตร์สันนิษฐานว่า ปันปันคงอยู่บริเวณรอบอ่าวบ้านดอนตลาดจนถึงอำเภอพุนพินและไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ล้งยะสิวหรือล้งกาสุกะอยู่บริเวณเมืองปัตตานีและเมืองยะรัง เมืองโฮลิ่งหรือตามพรลิงค์อยู่บริเวณเมืองนครศรีธรรมราช (สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ และคณะ, 2544 :19-22) จึงเชื่อว่าชาวจีนเดินทางสู่ภาคใต้นานแล้วจึงรู้จักเมืองเหล่านี้ดี ก่อนคริสตศตวรรษที่ 6 โดยเฉพาะช่วงที่นครศรีธรรมราชรุ่งเรืองและเป็นศูนย์กลางอาณาจักรตามพรลิงค์ ดินแดนคาบสมุทรมลายูได้กลายเป็นศูนย์กลางติดต่อค้าขายระหว่างจีนกับอินเดียไปด้วย กระทั่งเมื่อการค้าขายขยายตัวก็ได้เกิดกลุ่มคนกลางที่ทำหน้าที่ส่งสินค้าทางทะเล กระจายอยู่ตามเมืองต่างๆจนก้าวไปสู่ท่าเรือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้ที่เรียกว่า “ศรีวิชัย” (สุจิตต์ วงษ์เทศ 2531: 55) นับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 6 เป็นต้นมา ชาวจีนคงรู้จักเมืองต่างๆ ในภาคใต้ตลอดจนภูเก็ตและเดินทางมาค้าขายกับชาวพื้นเมืองเรื่อยๆจนตัดสินใจตั้งรกราก เป็นชนวนญาติมิตรในประเทศจีนเข้ามาสมทบมากขึ้น

ในช่วงสมัยราชวงศ์หมิงซึ่งตรงกับสมัยอยุธยาของไทย ชาวจีนเดินทางเข้ามาขายสินค้ายังหัวเมืองภาคใต้ตลอดจนกรุงศรีอยุธยาเพิ่มขึ้น อันเป็นผลสืบเนื่องจากความสัมพันธ์กระชับไมตรีของกษัตริย์ทั้งสอง ประกอบกับการพัฒนาเรือสำเภของจีน ดังเช่น ระยะเวลาที่นายพลเรือเจิ้ง เหว่นำขบวนเรือสำเภาสู่คาบสมุทรมลายู กล่าวกันว่ามีย่านคนที่มาค้ากับเรือสำเภากว้าง 30,000 คน ส่วนหนึ่งขึ้นฝั่งทางภาคใต้ นอกจากนี้ยังมีเอกสารจีนที่ระบุการค้าขายระหว่างจีนกับอยุธยาโดยตรง โดยแล่นเรือออกจากกวางโจวทางฝั่งทะเลตอนใต้ของจีน แล้วล่องใต้เลียบฝั่งแถบเมืองปัตตานี นครศรีธรรมราช ไชยา ชุมพร ก่อนเข้าสู่กรุงศรีอยุธยา (สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ และคณะ, 2544 :33) การเข้ามาซื้อขายในภาคใต้ทำให้เมืองต่างๆ ติดต่อกับชาวจีน และด้วยประสบการณ์เกี่ยวกับภาคใต้ซึ่งมีมาช้านาน ประกอบกับปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทยได้ง่าย ทำให้ดาเมินการค้าได้อย่างสะดวก กิจกรรมการค้าของจีนจึงปึกแผ่นเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสร้างวัฒนธรรมใหม่ๆ ดังจะเห็นได้จากตลาดแต่เดิม มักเกิดขึ้นชั่วคราวในเมือง แต่หลังจากเสร็จสิ้นก็แยก

ย้ายกลับบ้าน เมื่อชาวจีนเข้ามาที่ตั้งหลักแหล่งเปิดบ้านทำการค้าขายเป็นการถาวร การเริ่มต้นของเมืองแต่เดิมซึ่งเกิดจากการมองหาชัยภูมิอันเหมาะสม เปลี่ยนแปลงเป็นการเริ่มต้นจากตลาดย่านชุมชนจีนเล็กๆ การเกิดขึ้นของเมืองภาคใต้บางแห่งก็เริ่มขึ้นจากปัจจัยนี้

การเข้ามาของชาวจีนครั้งใหญ่ระลอกอยู่ในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ รัชสมัยนี้ชาวจีนเริ่มตั้งรกรากอยู่ทั่วประเทศ เป็นเพราะพระเจ้าตากสินทรงมีนโยบายส่งเสริมการค้ากับประเทศจีน สนับสนุนให้ชาวจีนเข้ามาตั้งถิ่นฐานในอาณาจักรสยามมากเป็นพิเศษ และสร้างโอกาสให้ประกอบการค้าอย่างเท่าเทียมกับคนไทย แต่น่าสังเกตว่า การเคลื่อนย้ายของชาวจีนระยะนี้ยังมีปัจจัยอื่นแอบแฝงด้วย ไม่ใช่เหตุผลการค้าประการเดียว กล่าวคือ ในช่วงสมัยแห่งราชวงศ์ชิงได้เกิดปัญหาทางการเมือง ชาวจีนจำนวนมากหนีออกนอกประเทศ ด้วยเหตุต่อต้านกษัตริย์ราชวงศ์ชิงซึ่งมีเชื้อสายแมนจู ชาวจีนเหล่านี้เป็นพวกหัวก้าวหน้า มีความรู้และความทะเยอทะยานสูง ชาวจีนจากมณฑลฝูเจี้ยน (สกลเกี้ยน) ส่วนหนึ่งหนีภัยขึ้นฝั่งมายังภาคใต้แถบเมืองสงขลา (สกินเนอร์, 2529 : 11) จึงทำให้สงขลาเป็นแหล่งชุมชนจีนเก่าแก่อีกแห่งหนึ่ง ดังเห็นจากคึกแหวงโบราณทรงจีนอยู่ในปัจจุบัน เจ้าเมืองคนแรกของสงขลาก็เป็นชาวจีน

ความสัมพันธ์ทางการค้ากับจีนยังคงสืบทอดมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น บรรดาชาวจีนที่อพยพเข้ามาแต่แรกต่างก็ส่งเสริมทำการค้ากับจีนด้วยดี ชาวจีนที่ชำนาญการเดินทะเลเล็กกลายเป็นกำลังสำคัญในการระเห่ไปค้ากับต่างแดน อีกทั้งช่วงนี้ขาดแคลนกำลังคนอย่างมาก อันเป็นผลสืบเนื่องจากสงคราม และสังคมไทยยังเป็นระบบทาสหรือเจ้านายกับไพร่ การอพยพของชาวจีนซึ่งนำมาซึ่งกำลังงานด้วย ประกอบกับมองเห็นประสิทธิภาพของแรงงานจีน จึงทำให้รัฐบาลสมัยนี้สนับสนุนให้ชาวจีนเข้ามาอย่างเต็มที่ โดยอาจทำหน้าที่ช่วยเหลือกิจการการค้าของหลวง เช่น ช่างต่อเรือ ช่างก่อสร้าง พ่อค้าคนกลาง หรืองานรับจ้างทั่วไป ในรัชสมัยรัชกาลที่ 2 เรือสินค้าลำหนึ่งๆ บรรทุกชาวจีนเข้ามาปีละ 1,200 คน (Crawford, 2830 : 412) เมื่อรวมสมัยรัชกาลที่ 2-3 กล่าวกันว่ามีชาวจีนเข้ามาถึง 700,000 คน (เพทาย อรรถศิลป์, 2540 : 110) ชาวจีนเหล่านี้บ้างเข้ามาประกอบอาชีพค้าขายอย่างอิสระ อาจขายสินค้าชนิดฟุ่มเฟือย เช่น เครื่องลายคราม ผ้าไหมจีน หรือแร่ขายสินค้าเบ็ดเตล็ด บ้างกระจายอยู่ตามแหล่งผลิตสินค้าต่างๆ เช่น แหล่งอ้อย แหล่งดีบุก เพื่อทำหน้าที่คนกลางรับส่งสินค้าจากท้องถิ่นสู่เมือง หรือผลิตเสียเอง ชาวจีนที่เข้ามาทำเหมืองแร่ในภูเก็ตนั้น เริ่มต้นจากที่อื่นก่อน การเดินทางผ่านคาบสมุทระจากนครศรีธรรมราชสู่ตรังอาจทำให้พบแร่โดยบังเอิญ จากนั้นชาวจีนอื่นๆ ที่ต้องการเสี่ยงโชคเดินทางมายังช่องแคบมะละกาก็ค้นพบแร่ทำนองนี้เองที่ภูเก็ต (สกินเนอร์, 2529 : 1) จึงนับว่า การอพยพของชาวจีนช่วงนี้ได้ช่วยให้สังคม ธุรกิจเหมืองแร่และกิจการค้าขายตัวอย่างมาก จนเกิดย่านตลาดของชาวจีน นอกจากนี้ยังทำให้อาคาร

แบบจีน สร้างตึกแถวและมุมหลังคากระเบื้องเคลือบจีน มีการประดับตกแต่งตามแบบศิลปะจีนชาวจีนได้นำประสบการณ์ทำงานปูนปั้น งานแกะสลัก และงานเขียน เข้ามาประกอบกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่น ทำให้อาคารบ้านเมืองดูแตกต่างไปจากเดิม

การตั้งรกรากของชาวจีนตามเมืองสำคัญของภาคใต้เป็นผลให้เมืองต่างๆ เหล่านี้ปรากฏอิทธิพลศิลปะจีนด้วย โดยเฉพาะย่านตลาดอันเป็นแหล่งใหญ่ของชาวจีน ดังนั้นจึงเกิดการถ่ายทอดช่างก่อสร้างระหว่างกัน โดยอาจจางช่างก่อสร้างข้ามเมือง ดังจะเห็นอาคารแบบจีนหรือแบบซิโน-ปอร์ตุเกสกระจายอยู่ตามเมืองต่างๆนอกเหนือจากภูเก็ตแล้วยังมีปัตตานี สงขลา นครศรีธรรมราช ตรัง พังงา เป็นต้น ซึ่งวัฒนธรรมเช่นนี้เป็นผลสืบเนื่องจากการที่ภาคใต้ตลอดคาบสมุทรมาลายูเป็นแหล่งของจีนโพ้นทะเลแห่งใหญ่ และเป็นแหล่งที่ชาวจีนเคยเดินทางมาติดต่อค้าขายยาวนานกล่าวกันว่าชาวจีนได้ตั้งหลักแหล่งทำเหมืองแร่อย่างมั่นคงในภาคใต้ก่อนที่ชาวตะวันตกรุ่นแรกๆจะเข้ามาเสียอีก อย่างไรก็ตามจากการที่ภูเก็ตตั้งอยู่ฝั่งตะวันตก และไม่เป็นที่ดึงดูดของพ่อค้าจีนรุ่นแรกๆมากนัก ประกอบกับการพบหลักฐานเครื่องถ้วยจีนอยู่บ้างบริเวณตะกั่วป่าถึงอ่าวพังงา (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ , 2544 : 35) จึงเชื่อว่า ระหว่างที่เมืองต่างๆฝั่งตะวันออกเริ่มพัฒนาเป็นศูนย์กลางการค้าขายกับจีนนั้น มีชาวจีนบนเกาะภูเก็ตไม่มากนัก และไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

จนกระทั่งเมื่อพบสายแร่ดีบุก ตั้งแต่นั้นมาชาวจีนเริ่มอพยพเข้ามาเรื่อยๆ จนกลายเป็นผู้สร้างบ้านแปลงเมือง มีบทบาททั้งด้านการเมืองและด้านเศรษฐกิจ ดังที่ ร.อ. อเล็กซานเดอร์ แฮมิลตัน ซึ่งเดินทางถึงภูเก็ตราวต้นคริสต์ศตวรรษที่ 18 ได้บันทึกไว้ว่า เจ้าเมืองของเกาะนี้ล้วนแต่เป็นชาวจีนที่ซื้อบ้านเรือนจากสำนักสยาม โดยเฉพาะช่วงประกาศการค้าเสรี อันเนื่องจากสนธิสัญญาเบาว์ริงได้เป็นแรงกระตุ้นให้ชาวจีนอพยพเข้ามามาก ประกอบกับชาวพื้นเมืองยังไม่กล้าทำงานใหม่ๆ อันเป็นการขยายตัวทางเศรษฐกิจ จึงต้องหางานอื่นๆทดแทน การเติบโตของเหมืองดีบุกจึงเป็นโอกาสของชาวจีนผู้แสวงหาชีวิตใหม่ ยิ่งเติบโตเพียงใดความต้องการแรงงานมีมากขึ้นเท่านั้นผลพวงต่อมาคือเกิดมีนายหน้าและบริษัทหางานดึงชาวจีนขึ้นมา การคว้านหากรรมกรจีนของนายเหมืองภาคใต้บางครั้งจึงผ่านบริษัทจัดหาทางาน โดยอาจส่งตรงจากประเทศจีนหรือผ่านบริษัททางานที่ปั้งหรือสิงคโปร์ (สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ และคณะ , 2544 : 47)

ความเจริญของเกาะภูเก็ตจึงมีรากฐานจากชาวจีนผู้ทำเหมืองแร่ดีบุก แม้มีชาวตะวันตกอยู่ด้วย แต่บทบาทชาวดัตช์เป็นลักษณะพ่อค้ารับซื้อเหมืองแร่ และบุกเบิกพัฒนาเหมือง ไม่ใช่กรรมกรซึ่งมีจำนวนมากอย่างเช่นชาวจีน ชาวจีนทำงานเกี่ยวกับเหมืองแร่เกือบทุกด้าน เป็นทั้งนายเหมือง นักบริหาร ผู้ดูแลกรรมกร ผู้ใช้แรงงาน รวมทั้งธุรกิจต่อเนื่อง ชาวจีนระดับนายทุนบางคนอพยพมาจากมลายู จากปั้ง หรือสิงคโปร์ ชาวจีนเหล่านี้ต่างแสวงหาโชคลาภ รักการทำธุรกิจการค้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนำมาใช้เผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตให้เผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การจัดการ มีความทะเยอทะยานสูง หวังจะได้ยกฐานะและขยายกิจการ ส่วนใหญ่เคยอยู่ในอำนาจของชาวตะวันตก ครั้งเมื่อเคลื่อนย้ายสู่เกาะภูเก็ต บางคนยังสมัครใจอยู่ในคำบังคับของอังกฤษ โดยยอมเป็นคนในการปกครองของกงสุลที่อยู่ในไทยเพื่ออภิสิทธิ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจบางประการ จึงเป็นชาวจีนที่ผูกพันกับวัฒนธรรมจีนในปีนังและสิงคโปร์มากกว่า ทั้งยังเป็นกลุ่มที่มีความเป็นจีนผสมผสานกับความเป็นตะวันตกมากกว่าจีนแห่งอื่น ชาวจีนที่มีฐานะบางคน ได้รับแต่งตั้งให้เป็นคุณหลวง มีคฤหาสน์ใหญ่ซึ่งเลียนแบบอาคารตะวันตก นอกจากแรงจูงใจเกี่ยวกับเหมืองแร่แล้ว ความอยากจนปลูกพืชไม้ได้ผลซึ่งเป็นปัญหาอยู่ก่อนก็เป็นสาเหตุหนึ่ง ดังนั้นช่วงจังหวะนี้จึงสร้างโอกาสให้ชาวจีน ที่ต้องแสวงหาชีวิตใหม่อพยพเข้ามา โดยยอมเป็นผู้ใช้แรงงานในขั้นแรก สำหรับกลุ่มที่มีปัญหาทางการเมือง ส่วนหนึ่งก็กลับเข้ามายังภูเก็ต เพื่อวางแผนดำเนินการล้มล้างอย่างลับๆ จึงเกิดสมาคมลับขึ้นมาหรือที่เรียกว่า “อั้งยี่” โดยมีเครือข่ายไปถึงชาวจีนในสิงคโปร์และมลายูด้วย แต่บางคนเปลี่ยนใจไม่กลับ ตั้งรกรากอยู่ในภูเก็ตถาวร

นับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 เหมืองแร่ตีบขยาดั้วมาก เกาะภูเก็ตจึงคับคั่งไปด้วยชุมชนชาวจีน ช่วงนี้ชาวจีนมีโอกาสดำเนินเจ้าเมือง มีอำนาจบริหารจัดการและเก็บภาษีอากร อีกทั้งสมัยรัชกาลที่ 4-5 เปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติเข้ามาค้าขายอย่างเสรี จึงทำให้ชาวจีนเข้ามาลงทุนทำกิจการเหมืองแร่กันมาก พร้อมกันนี้กรมกรเหมืองแร่ซึ่งเคยอยู่ใต้อาณานิคมของอังกฤษส่วนหนึ่งที่หลงไหลเข้ามาภูเก็ต นอกจากนี้มาชาวจีนที่อพยพเข้ามาจากมณฑลฝูเจี้ยน (ฮกเกี้ยน) ของจีนโดยตรง ซึ่งคงได้รับการชักชวนจากญาติที่ทำกิจการเหมืองแร่บ้างแล้ว หรือมาด้วยความสมัครใจ (พรพณี อวนสกุล, 2522 : 173-174) โดยเฉพาะสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นช่วงที่ประสบปัญหาตลาดแคลนแรงงานทำเหมือง พระยารัษฎานุประดิษฐ์ ซึ่งเป็นเจ้าเมือง ได้ส่งเรือไปรับชาวจีนจากเมืองเอ๋อหมิงในมณฑลฝูเจี้ยนโดยตรง ชาวจีนจึงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและมีจำนวนมากกว่าชาวพื้นเมืองเสียอีก ชาวจีนที่เป็นเจ้าภาษีอากรและเข้ามาทำเหมืองแร่ขนาดใหญ่ช่วงแรกๆ มักเป็นชาวฮกเกี้ยน หลังจากนั้นก็มีชาวจีนกวางตุ้ง จีนและจีนไหหลำ เข้ามาปะปน (พวงทิพย์ เกียรติสกุล , 2534 : บทคัดย่อ) ชาวจีนที่มีมากขึ้นนี้บางครั้งทะเลาะวิวาทกันเอง เหตุการณ์ครั้งรุนแรงที่สุดมีชาวจีนตายนับร้อย สร้างปัญหาแก่ทางราชการ จนต้องส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปปราบปราม ปัจจุบันมีการตั้งศาลเพื่อรำลึกถึง โศกนาฏกรรมดังกล่าวด้วย

ปัจจุบันอนุชนชาวจีนปรากฏอยู่อย่างหนาแน่นในภูเก็ต โดยเฉพาะย่านชุมชนธุรกิจการค้า ซึ่งอาจสังเกตได้จากศาลเจ้าจีนซึ่งมีอยู่หลายแห่ง และประเพณีจีนสำคัญที่มักจัดฉลองอย่างใหญ่โต รวมทั้งอาคารบ้านเรือนซึ่งมีร่องรอยของศิลปะจีนเหลืออยู่ อนุชนชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนเหล่านี้จึงถือเป็นกำลังสำคัญในการสืบสวน เพื่อรักษาอัตลักษณ์ของตนไว้ เนื่องจากมีวัฒนธรรมบางอย่างแตกต่างจากจีนภาคอื่นๆ มีบรรพบุรุษที่อพยพมาจากมลายู และเป็นชาวจีนที่ถูกผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมต่างๆ ที่เข้ามา มีอิทธิพลบนคาบสมุทรมลายูมาก่อน บรรพบุรุษจีนบางคนแต่งงาน

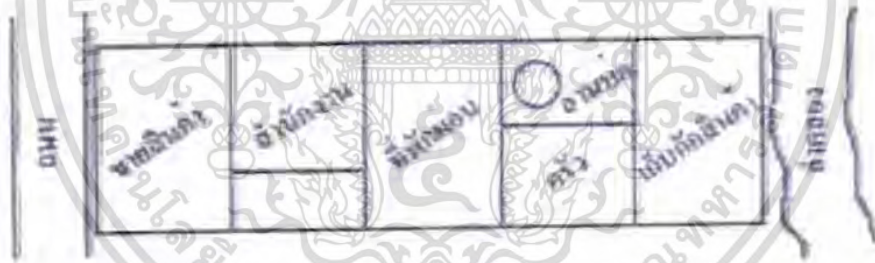
กับหญิงมลายู เมื่อแตกลูกแตกหลานออกมาเรื่อยๆ ก็สร้างวัฒนธรรมขึ้นใหม่ ที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมดั้งเดิมของบรรพบุรุษหรือบิดามารดา เมื่อย้ายถิ่นฐานไปอยู่ที่ใดก็นำเอาวัฒนธรรมใหม่ไปเผยแพร่ด้วย เพื่อให้แตกต่างจากจีนดั้งเดิมบนแผ่นดินใหญ่ จึงมีเรียกวัฒนธรรมแบบนี้ว่า “จีนช่องแคบ” (Straits Chinese) ดังนั้นวัฒนธรรมจีนในภูเก็ตจึงสัมพันธ์กับจีนช่องแคบ หรือมักที่จะเรียกว่า “จีนบ๊าบา(Baba)” ซึ่งหมายถึงจีนชายหรือหญิงลูกผสมที่มีบิดาเป็นชาวจีน และมารดาเป็นชาวภูเก็ตท้องถิ่น อย่างไรก็ตามปีนังและสิงคโปร์จะมีความแตกต่างไปจากนี้ กล่าวคือ บ๊าบาหมายถึงชายลูกผสมใช้คู่กับหญิงที่เรียกว่า “ยอนหย่า(Nyonya)” (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2544 : 176) คำเหล่านี้มีที่มาต่างกัน และมีรากเสียงจากต่างชาติ คำว่า บ๊าบามาจากคำว่า “ไซบาบา” ในภาษาอินเดียซึ่งหมายถึง ฤๅษี ต่อมาใช้แทนชายหรือสามีที่ผู้หญิงให้เกียรติ ส่วนยอนหย่า มาจากภาษาโปรตุเกส จากคำว่า “ย่าหยา ปรานากัน(Yaya Peranakan)” ซึ่งหมายถึงคนจีนกับคนพื้นเมืองโดยสรุปแล้วจีนบ๊าบาจึงหมายถึง ชาวจีนที่ถูกผสมผสานกับวัฒนธรรมบนคาบสมุทรมลายู ซึ่งอาจกลืนกลายมาจากชาติต่างๆ ด้วยแล้ว ดังเห็นตัวอย่างจาก การแต่งกายจากสตรีชั้นสูงภูเก็ตในอดีตซึ่งทำเกล้าผมแบบจีน ปักปักผมแบบพม่า ใส่เสื้อคลุมแบบอาหรับหรืออินเดีย สวมผ้าลายบาติกแบบอินโดนีเซีย และรองเท้าแบบไทย(ประชา ตันทวนิช, 2547 : สัมภาษณ์)

ความสัมพันธ์ ระหว่างภูเก็ตกับชาติตะวันตกและจีนดังกล่าวข้างต้น ได้ส่งผลต่อศิลปวัฒนธรรมเมืองภูเก็ต ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม โดยทางตรงสังเกตได้จากอาคารสิ่งก่อสร้าง ซึ่งปรากฏทั้งแบบจีน แบบตะวันตก แบบผสมผสานจีนกับตะวันตก และแบบผสมผสานระหว่างจีนตะวันตกและท้องถิ่นบนคาบสมุทรมลายูเอง อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า แม้ชาวตะวันตกและจีนจะมีบทบาทต่อการวางรากฐานความเจริญของภูเก็ต แต่ก็ไม่ปรากฏรากเหง้าของอาคารชิโน-ปอร์ตุเกสบนเกาะภูเก็ต อันเกิดจากการบูรณาการของสองวัฒนธรรม แต่กลับรับผลของการบูรณาการมาจากปีนัง โดยมีธุรกิจเหมืองแร่เป็นเครื่องเบิกทาง นอกจากนี้ยังสังเกตพบว่า การบูรณาการความเป็นตะวันตกและจีนปรากฏผลเป็นงานก่อสร้างมากกว่าอื่นใดที่เรียกว่า อาคารชิโน-ปอร์ตุเกส ดังปรากฏมีสองลักษณะใหญ่ๆ ลักษณะแรกเป็นการผสมผสานรูปทรง หรือด้วยลักษณะกายภาพ ดังเช่น การผสมอาคารแบบตะวันตกกับแบบจีน ลักษณะที่สองเป็นการผสมอาคารตะวันตกเข้ากับการดำเนินวิถีชีวิตแบบจีน ลักษณะนี้อาคารลอกเลียนแบบตะวันตกทั้งหมด แต่ผู้อยู่อาศัยกลับเป็นชาวจีนแบบเดียวกับชีวิตจีนในคาบฝรั่ง

2.4 อิทธิพลของศิลปวัฒนธรรมจีนในภูเก็ต

จากการที่ประชากรภูเก็ตส่วนใหญ่เป็นอนุชนชาวจีน ที่บรรพบุรุษอพยพจากมลายูบ้าง จากจีนแผ่นดินใหญ่บ้าง ทำให้เกิดผลกระทบต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น เพราะการหลั่งไหลเข้ามาได้นำเอา ศิลปะวัฒนธรรมของตนเข้ามาด้วย การเข้ามาจำนวนมากก่อให้เกิดพลังที่เข้มแข็งแสดงออกอย่าง มั่นคงส่งผลต่อโครงสร้างและพลวัตรทางวัฒนธรรมภูเก็ต

จากการที่มีชาวจีนหลายคนมณฑลอพยพเข้ามา จึงทำให้ภูเก็ตมีชาวจีนหลายภาษา ทั้งภาษา กวางตุ้ง ภาษาไหหลำ ภาษาฮกเกี้ยน โดยเฉพาะชาวจีนฮกเกี้ยน หรือผู้เจี้ยน ซึ่งเชื่อว่ามิมบทบาทต่อ การสร้างตึกแถวแบบกึ่งร้านค้ากึ่งอาศัย (Shophouse) ในภูเก็ต เนื่องจากอพยพมาอยู่ภูเก็ตมากที่สุด และชอบทำการค้า วัฒนธรรมการสร้างบ้านพักอาศัยยังคงติดกันแบบดั้งเดิมในแผ่นดินเกิด กล่าวคือ นิยมแบ่งห้องเป็นแนวยาว ด้านหน้าติดถนนด้านหลังติดคลอง ภายในแบ่งเป็น 5 ตอน ตอนหน้าสุด เป็นที่ ขายของ ตอนที่สองเป็นสำนักงาน ตอนที่สามเป็นที่พักผ่อน ตอนที่สี่เป็นครัวตอนที่ห้าเป็น ที่เก็บกักสินค้า บริเวณครัวจะลดระดับพื้นเป็นลานบ่อ และเปิดหลังคารับแดดและฝน (ประชา ตันชา วณิช , 2547 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 2.3 รูปแสดงผังการแบ่งห้องของชาวจีนฮกเกี้ยน

ศิลปวัฒนธรรมจีนในภูเก็ตมีลักษณะคล้ายคลึงกับจีนในปิ่นนังมาก เพราะปิ่นนังในอดีตมีความ เจริญทันสมัย เป็นศูนย์กลางการค้าแร่ดีบุก เป็นที่ดึงดูดใจให้ชาวภูเก็ตเดินทางสู่ปิ่นนัง ทั้งยังมีญาติพี่น้อง ที่อาศัยอยู่ จึงมักไปมาหาสู่อยู่เสมอ อีกประการหนึ่งเป็นเพราะการเดินทางสะดวกกว่ากรุงเทพฯ หรือ เมืองอื่นๆ มีเรือโดยสารจากภูเก็ตไปปิ่นนังสัปดาห์ละ 1 เที่ยว ใช้เวลาเพียง 24 ชั่วโมง จึงไม่น่าแปลกที่ ภูเก็ตขณะนั้นจะเจริญและมีเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ มีตึกกรมบ้านช่องทันสมัยคล้ายปิ่นนัง อาหารการกิน การแต่งกาย วิถีชีวิตก็คล้ายคลึงราวกับถอดแบบมาจากปิ่นนัง ปัจจุบันแม้หลายอย่าง กำลังปรับเปลี่ยนตามกระแสโลก ภูเก็ตเปลี่ยนโฉมเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีชาติตะวันตกเข้ามามาก แต่ ร่องรอยศิลปวัฒนธรรมจีนที่สัมพันธ์กับปิ่นนัง ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ดังเช่น คติความเชื่อประเพณีกิน เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เจ การสร้างวัด ศาลเจ้า หรือตึกแถวแบบชิโน-ปอร์ตุเกส หรือการใช้สัญลักษณ์มงคลตกแต่งอาคาร เป็นต้น

2.4.1 ความเชื่อและพิธีกรรม

ชาวจีน ไม่ว่าจะอพยพไปที่ใด สิ่งที่ยังยึดติดกันของชาวจีนอย่างหนึ่งคือ ความเชื่อ ซึ่งถูกปลูกฝังมาแต่บรรพบุรุษอันยาวนาน ชาวจีนเมื่ออพยพสู่มาตุบดลจดจนภาคใต้ของไทย ก็ได้นำเอาความเชื่อสิ่งต่างๆ ที่เคยนับถืออยู่แต่เดิมมาด้วย ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อแบบเต๋า ขงจื้อ หรือพุทธศาสนา ฝ้ายมหาขาน ปรากฏเป็นวิถีและจารีตประเพณีในหมู่ชนชาวจีนภูเก็ต ความเชื่อดังกล่าวมีดังนี้

2.4.1.1 ความเชื่อแบบเต๋า

ผู้ให้กำเนิดแนวคิดแบบเต๋า คือ เล่าจื้อ (Lao Tzu) ซึ่งเป็นนักปราชญ์สมัยราชวงศ์โจว คำสอนของเล่าจื้อปรากฏอยู่ในคัมภีร์เต๋า เต จิง (Tao Te Ching) โดยมีสาระสำคัญที่กฎแห่งธรรมชาติ กล่าวคือ เล่าจื้อ ได้สอน ให้มนุษย์อยู่อย่างธรรมชาติหรือปลดปล่อยไปตามวิถีจักรวาล เพราะเชื่อว่าการฝ่าฝืนกฎธรรมชาติจะมีแต่ความสับสนวุ่นวาย ความทุกข์ (Needham, 1978 :85-87) กฎธรรมชาติ นี้อยู่ภายใต้อำนาจอย่างหนึ่งซึ่งเป็นต้นกำเนิดของสรรพสิ่งทั้งหลาย ที่เรียกว่า เต๋า นอกจากนี้ยังให้กำเนิดธรรมชาติเอกภาพของจักรวาลแล้ว เต๋ายังกำเนิดคุณความดี ความรู้และคุณธรรมทั้งหลาย แนวคิดนี้มีส่วนคล้ายคลึงกับแนวคิดแบบหยินหยางมาก แต่อันที่จริงทฤษฎีหยินหยางเกิดขึ้นภายหลังคือ ช่วงรัชสมัยราชวงศ์ฮั่นตอนต้น เป็นการอธิบายถึงการเกิดขึ้นและสิ้นสุดของสรรพสิ่งซึ่งเกิดจากหลักการของหยินหยาง โดยมีธาตุ 5 ชนิด เป็นองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ น้ำ ไม้ ไฟ ดิน และโลหะ (ทอง) กล่าวคือ น้ำก่อให้เกิดไม้ ไม้ก่อให้เกิดไฟ ไฟก่อให้เกิดดิน ดินก่อให้เกิดโลหะ โลหะก่อให้เกิดน้ำ ขึ้นอยู่กับว่าธาตุใดมีอิทธิพลเหนือกว่ากัน

คำสอนอย่างเล่าจื้อมีอิทธิพลอย่างมาก โดยเฉพาะผู้ที่รักสงบหรือผู้ต้องการปลีกตัวออกจากความวุ่นวายของสังคม ผู้ศรัทธาเหล่านี้จะหันไปใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายบนป่าเขาถ้ำนาไพร โดยเห็นว่าธรรมชาติสงบ ทำให้พวกเขาไม่ต้องฝ่าฝืนกฎ การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาตินานๆ ก่อให้เกิดความสุขชั่วคราว ผลพวงเช่นนี้ทำให้รู้จักคิดค้ำสิ่งต่างๆ จากธรรมชาติ เช่น ยาสมุนไพรรักษาโรค การฝังเข็ม การจุดประทัด การเล่นแร่แปรธาตุ การเขียนภาพความสวยงามของธรรมชาติ เป็นต้น แต่เนื่องจากเล่าจื้อไม่ได้ปฏิบัติอย่างชัดเจน ในภายหลังจึงมีผู้เสริมแต่ง และตีความคัมภีร์แปลกออกไป มีการทำลัทธินูชาเทพเจ้าหรือสิ่งลึกลับแบบเดิมๆ เข้ามาผสมมีการนำแนวคิดแบบหยินหยางเข้ามาผนวกเข้าด้วยกัน คำสอนของเต๋าระยะหลังจึงมักปรากฏอิทธิทธิปาฏิหาริย์ มีการแห่เจ้าเข้าทรง สร้างรูปเคารพเขียนต่างๆ ไว้บูชา มีการปฏิบัติเดินลมปราณ ฝึกกำลังภายในให้แก่

เพื่อให้ชีวิตยืนยาว การคูดวงจู่ยสถานเพื่อความเป็นสิริมงคล (ภัทรพร สิริกาญจน , บรรณาธิการ , 2536 : 115) ปัจจุบันยังมีชาวจีนที่นับถือลัทธิเต๋าอยู่มาก ดังเห็นได้จากศาลเจ้าเงินมากมาย แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าการทำพิธีกรรมเรียกเจ้าเข้าทรงจะพบอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นส่วนใหญ่ ขณะที่ประเทศจีนมีน้อยมาก (ลิป, ม.ป.ป. : 59) ดังเช่น ปีนัง หรือภูเก็ต ซึ่งมีชาวจีนอาศัยอยู่มาก อย่างไรก็ตามศาลเจ้าเหล่านี้มักเป็นศาลเจ้าผสมผสาน เช่นเดียวกับลัทธิเต๋าที่ปัจจุบันมีแนวคิดแบบขงจื้อและพุทธศาสนาแบบมหายานปนอยู่ด้วย ดังเช่น ศาลเจ้าเต่งก้องตองหรือศาลเจ้าแสงธรรมในภูเก็ต ซึ่งสร้างถวายแด่บรรพบุรุษ จากตำนานกล่าวว่ามีหญิงเชื้อสายตระกูลเงินหรือตัน สายหล่วนแจ้บริจาคที่คืนแก่ชาวจีนในมณฑลฝูเจี้ยน (ฮกเกี้ยน) ผู้สืบเชื้อสายนี้จึงได้สร้างศาลเจ้าขึ้น เพื่อระลึกถึงพระคุณและให้บรรดาผู้สืบสกุลใช้เป็นสถานที่เคารพบูชาเทพเจ้าตามที่ตนนับถือ หรือใช้พบปะสังสรรค์ระหว่างญาติมิตรในตระกูลเดียวกัน (พงศ์สวัสดิ์ สระวาสี , 2539 : 88) การระลึกบูชาบรรพบุรุษ การราวญาติแสดงถึงอิทธิพลลัทธิขงจื้อ การบูชาเทพเจ้าแสดงถึงอิทธิพลลัทธิขงจื้อ การบูชาเทพเจ้าแสดงถึงอิทธิพลลัทธิขงจื้อ การบูชาเทพเจ้าแสดงถึงอิทธิพลของลัทธิเต๋า ภายในศาลประกอบด้วยเทพเจ้าหลายองค์ เช่น อ่องซุนต่านสาย ซึ่งเป็นเทพประธานต้นถั่งอ่อง กวนอู กวนอิม สำหรับกวนอิมยังแสดงถึงอิทธิพลมหายานด้วย

2.4.1.2 ความเชื่อแบบขงจื้อ

ขงจื้อเป็นนักปราชญ์จีนอีกคนหนึ่ง มีชีวิตอยู่ในช่วงสมัยราชวงศ์โจวเช่นกัน แต่กล่าวว่าเป็นนักปราชญ์ที่มีอิทธิพลต่ออารยธรรมจีน และความรู้สึกลึกซึ้งในวิถีชีวิตอย่างมาก อีกทั้งมีประวัติค่อนข้างชัดเจนแบบเล่าจื้อ ทั้งนี้เพราะคำสั่งสอนของขงจื้อมีระบบระเบียบ มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ลูกศิษย์ชั้นหลังต่างก็พยายามรวบรวมไว้เป็นหมวดหมู่ ครอบคลุมถึงเรื่องต่างๆหลายสาขา จึงทำให้ลัทธิขงจื้อน่าเชื่อถือ

คำสั่งสอนของขงจื้อครอบคลุมทั้งเรื่องกฎหมาย การเมือง การปกครอง การศึกษา ครอบครัว ความดี การปรับปรุงตัวเอง ความกตัญญูและขนบธรรมเนียมประเพณี แต่โดยหลักใหญ่แล้วมีจุดมุ่งหมายให้เป็นคนดี และดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข ขงจื้อเน้นมากในเรื่องคุณธรรมหรือเหียน (Jen) โดยเชื่อว่าคุณธรรมจะทำให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คุณธรรมนี้ได้แก่ การที่ทุกฝ่ายให้ความเคารพรู้หน้าที่ซึ่งกันและกัน ดังเช่น พ่อแม่กับบุตร พี่กับน้อง สามีกับภรรยา เพื่อนกับเพื่อน ทั้งนี้จะให้ความสำคัญกับโครงสร้างของครอบครัวเป็นหลัก เพราะหากหลายๆครอบครัวสร้างความสัมพันธ์และมีแนวคิดร่วมกันก็จะกลายเป็นครอบครัวใหญ่ และเมื่อครอบครัวดีแล้ว สังคมบ้านเมืองก็จะดีหรือพัฒนาไปตามด้วย (Xinzhong , 2000 : 27-28) ขงจื้อจึงสอนให้บิดามารดาเลี้ยงดูบุตรอย่างอบอุ่น ให้ความรัก ให้การศึกษาที่ดี ส่วนบุตรก็ต้องเคารพบิดามารดา รักษาวงศ์ตระกูล

โดยแสดงออกถึงความรักความกตัญญูต่อท่านเมื่อสิ้นชีวิตแล้วก็ให้เช่นวิญญาณของท่าน หรืออุทิศส่วนกุศลตามควรแก่กำลัง เมื่อชาวจีนอพยพมาสู่คาบสมุทรมาลายูก็ได้้นำคำสอนของขงจื้อเข้ามาด้วย จึงทำให้ชาวจีนในภูเก็ตเป็นผู้มีลักษณะนิสัย 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ทำงานหนักและอดออม เพื่อปรับปรุงฐานะตนเองให้มีชีวิตมั่นคงยิ่งขึ้น ดังจะเห็นว่าชาวจีนในระยะเริ่มต้นการทำเหมืองจำนวนมากมีฐานะยากจน เป็นเพียงกรรมกรผู้ใช้แรงงาน มีบางคนเท่านั้นที่ร่ำรวยมาจากที่อื่น หรือพัฒนาตนเองจนอยู่ในฐานะนายเหมืองหรือนายห้าง แต่เหตุการณ์เช่นนี้ช่วยให้ชาวจีนที่ด้อยฐานะต้องการดำเนินแบบอย่างยิ่งขึ้น ยิ่งเมื่อรู้สึกถึงความเป็นชนกลุ่มน้อยที่อาจถูกกดขี่เหยียดหยาม ก็ยิ่งผลักดันให้เกิดความมานะบากบั่น การทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร การรู้จักประหยัดอดออม สะสมเงินทีละเล็กทีละน้อย เพื่อนำเงินมาลงทุนขยายกิจการหรือสร้างฐานะจนมีกิจการของตนเอง เป็นเจ้าของร้านค้า สามารถสร้างตึกแถวหรือบ้านเรือน ที่ตกแต่งประดับประดาอย่างหรูหรา ดังเช่น ตึกแถวชิโน-ปอร์ตูกีส หรือคฤหาสน์ของนายเหมืองภูเก็ต อันแสดงถึงพลังงานของชาวจีนอพยพในอดีต ผู้ก่อร่างสร้างตระกูลให้กับอนุชนชาวจีนรุ่นหลัง โดยทิ้งมรดกของความเพียรและศิลปวัฒนธรรมไว้ ไม่ว่าจะเป็นคฤหาสน์ของตระกูลตันทวณิช ตระกูลต่อเจริญ ตระกูลตันทัช ซึ่งล้วนเป็นผลสะท้อนจากน้ำพักน้ำแรง การสู้ชีวิต จนมีฐานะร่ำรวยเหนือคนพื้นเมือง

2. เสริมสร้างความมั่งคั่งให้ยาวนาน โดยส่งเสริมบุตรหลานให้ได้รับการศึกษาสูงๆ เพื่อสืบทอดกิจการต่อไป มีการตั้งโรงเรียนสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนในภูเก็ต ชาวจีนไม่น้อยที่ต่างมุ่งหวังได้รับการศึกษาสูงๆ เพื่อพยุ่งฐานะวงศ์ตระกูล เพราะการศึกษายังจะช่วยส่งเสริมความมั่นคงให้กับครอบครัว ช่วยปรับปรุงฐานะให้สุขสบายยิ่งขึ้น ช่วยให้การประกอบอาชีพบรรลุผลสำเร็จยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเศรษฐีภูเก็ตที่นิยมส่งบุตรหลานเล่าเรียนต่างแดน ในระยะแรกๆ นิยมส่งไปปีนัง เพราะการศึกษามีความทันสมัยแบบอังกฤษและอยู่ใกล้กว่ากรุงเทพฯ บางคนก็ส่งไปยังอังกฤษ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า บุตรหลานของบางตระกูล เมื่อกลับมาแล้วช่วยพยุ่งฐานะความมั่งคั่งได้เพียงไม่กี่ชั่วโคตร มีหลายตระกูลที่ตกอับล่มจมภายหลัง หากไม่ใช่เพราะการศึกษาไม่ดี แต่มีปัจจัยอื่นๆ อาจจะเป็นเพราะทายาทรุ่นหลังมีความสุขสบายเกินควร ได้รับมรดกตกทอดโดยไม่ดิ้นรนขวนขวาย ประกอบกับเศรษฐกิจผันแปร ไม่ทันต่อเปลี่ยนแปลง ดังเช่น ตระกูลของหลวงขจรจีนสกุล (ตันเลียนกี) ซึ่งมีบุตรถึง 4 คน ทุกคนล้วนได้รับการศึกษาไฮสกูลที่ปีนัง บุตรชาย 2 คนทำงานที่ปีนัง แต่เมื่อกลับมาภูเก็ต ไม่มีบ้านอันเป็นมรดกเหลืออยู่เลย เพราะถูกขายทอดตลาด และถูกยึดเพื่อชำระหนี้ (สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ และคณะ 2544 : 219-221)

3. มีความซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อกันอย่างมากในครอบครัว ชาวจีนจะให้ความสำคัญกับพวกพ้องญาติพี่น้องภายในสายตระกูลอย่างยิ่ง โดยเฉพาะบรรพบุรุษผู้เป็นต้นตระกูล ชาวจีนเชื่อว่าทั้งครอบครัว วงศ์ตระกูล และบรรพบุรุษ ล้วนมีบทบาทในการกำหนดชะตาชีวิต ดังนั้นจึงต้องทำพิธี เช่น ไหว้บูชาบรรพบุรุษ และหาโอกาสพบปะกันระหว่างญาติพี่น้อง เพื่อตอกย้ำความสัมพันธ์ในวงศ์ตระกูล สร้างความเป็นปึกแผ่นในครอบครัว การรวมตัวของสมาชิกในเครือญาติ เพื่อร่วมพิธีบูชาบรรพบุรุษ จึงสะท้อนทั้งในแง่ความซื่อสัตย์และความสามัคคี ซึ่งก่อให้เกิดความเป็นปึกแผ่นของสกุลแซ่ ชาวจีนจะพยายามรักษาวงศ์ตระกูลโดยใช้สกุลแซ่ โดยฝ่ายชายจะเป็นผู้สืบทอดไปสู่คนรุ่นต่อไป ขณะเดียวกันทรัพย์สินมรดกก็จะแบ่งไปตามทายาทฝ่ายชายด้วย เพื่อให้ครอบครัวกระจายออกเป็นสายต่างๆ หลายสาย

นอกจากนี้ชาวจีนจะพยายามให้บุตรหลานหรือสมาชิกรุ่นหลังๆ ได้อยู่ร่วมกันในครัวเรือนมากที่สุด ดังจะเห็นว่า บ้านชาวจีนนับตั้งแต่โบราณนิยมสร้างรั้วปิดล้อม เพื่อแสดงถึงอาณาบริเวณของตระกูลตนเอง ชาวจีนที่มีกำลังทรัพย์ก็มักจะสร้างบ้านหรือคฤหาสน์ขนาดใหญ่ รองรับบุตรหลานที่เกิดใหม่ ดังเช่น คฤหาสน์ของนายเหมืองชาวจีนในภูเก็ต ที่มีสร้างอย่างหรูหรา โอ่โง่งมีรั้วกำแพงล้อมรอบ ซึ่งไม่เพียงแต่บ่งบอกฐานะเท่านั้น แต่ยังแสดงถึงเกียรติยศ ศักดิ์ศรีแห่งวงศ์ตระกูลของตนอีกด้วย

2.4.1.3 ความเชื่อแบบพุทธศาสนา ฝ่ายมหายาน

ชาวจีนได้รับอิทธิพลพุทธศาสนา ฝ่ายมหายานจากอินเดีย ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่นหรือราว 217 ปีก่อนคริสต์ศตวรรษ แต่มหายานในจีนต่างจากแหล่งกำเนิดเดิมที่มักผสมผสานเข้ากับความเชื่อแบบเดิมๆ ไม่ว่าจะเต๋าหรือขงจื้อ เมื่ออพยพมายังคาบสมุทรมาลายู ก็ได้นำความเชื่อนี้เข้ามาด้วย อิทธิพลมหายานปรากฏอยู่ในภูเก็ตมากมาย ดังนั้นเช่น การเคารพบูชาเจ้าแม่กวนอิม หรือพระโพธิสัตว์ การบูชาพระพุทธเจ้าหรือสุดโจ้ว การทำพิธีงเด็ก การบำเพ็ญกุศลเนื่องในวันตาย หรืออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับ การทำงเด็กมักจะเผากระดาษเงินกระดาษทอง เผาสิ่งของเครื่องใช้ที่จำลองด้วยกระดาษ เพื่อส่งไปให้ดวงวิญญาณบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว แสดงถึงความกตัญญูซึ่งมีอิทธิพลแบบขงจื้อร่วมอยู่ด้วย นอกจากนี้ยังมีประเพณีถือศีลกินเจ ประเพณีนี้แสดงถึงการผสมผสานทั้งแบบพุทธศาสนาและเต๋า ดังเห็นได้จากบรรดาเซียนลัทธิเต๋าที่ได้รับการยกย่องเป็นพระโพธิสัตว์ หรือแม้แต่เทพเจ้าในลัทธิเต๋าก็มักได้รับการยกย่องให้เป็นเทพเจ้าผู้ปกป้องรักษาพระพุทธศาสนาด้วย เทพเจ้าเหล่านี้จะถูกอัญเชิญมาเข้าทรงในพิธี เพื่อแสดงอภินิหารต่างๆ นานา ขณะที่การถือศีลกินเจ ประเพณีนี้แสดงถึงการผสมผสานทั้งแบบพระพุทธศาสนาและลัทธิเต๋า ดังเห็นได้จากบรรดาเซียนลัทธิเต๋าที่ได้รับการยกย่องเป็นพระโพธิสัตว์ หรือแม้แต่เทพเจ้าในลัทธิเต๋าก็มักได้รับการยกย่องให้เป็นเทพเจ้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ภายใต้การสงวนเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้ยูเอตเห็นใบเซอร์ขอสงวนต้นฉบับการคำ

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ปกป้องรักษาพระพุทธศาสนาด้วย เทพเจ้าเหล่านี้จะถูกอันเชิญมาเข้าทรงในพิธี เพื่อแสดงอภินิหารต่าง ๆ นานา ขณะที่การถือศีลกินเจเป็นประเพณีในพระพุทธศาสนา เพื่อหลีกเลี่ยงการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตอาหารจึงมักเป็นพืชผักไม่มีเนื้อสัตว์ปะปน (ภัทรพร สิริกาญจน , บรรณาธิการ , 2536 : 120-121) ประเพณีกินเจที่ภูเก็ถือถือว่า เป็นที่แห่งแรกที่จัดประเพณีนี้ขึ้น ในภาคใต้ ได้รับการสืบทอดมาช้านานนับตั้งแต่ชาวจีนจำนวนมากอพยพเข้ามาทำงานเหมืองแร่ ในครั้งนั้นมีเรื่องเล่าว่าที่บ้านกะทู้ ได้เกิดโรคระบาดอย่างหนัก คณะเจ้าจากเมืองจีนซึ่งเปิดการแสดงอยู่นานจึงจัดให้มีพิธีกินผัก และสร้างศาลเจ้าที่เรียกว่า “ อาม ” เพื่อสะเดาะห์เคราะห์ ปรากฏว่าหลังจากนั้น โรคภัยได้หายไป ชาวกระทุ้งจึงเลื่อมใสและปฏิบัติสืบทอดกันมา ต่อมา มีแนวคิดที่จะให้พิธีกินผักสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงได้ส่งคน ไปศึกษาขั้นตอนอย่างละเอียดที่มณฑลกวางสี ประเทศจีน เพื่อนำมาปรับให้ถูกต้อง (ศิริศักดิ์ คุ้มรักษา , 2543 : 188-189)

จากความเชื่อ 3 ประการดังกล่าว พอสรุปได้ว่า ไม่ว่าจะมีความเชื่อใดๆ เตา ขงจื้อ หรือ มหายาน ไม่อาจแยกออกจากความรู้สึกรักศรัทธาจากชาวจีน ทั้งไม่สามารถแยกได้ว่าผู้นั้นนับถือลัทธิเต๋า หรือ มหายาน เพราะจะนับถือไปพร้อมๆ กัน ดังมีให้เห็นตัวอย่างอยู่หลายลักษณะ ไม่ว่าจะการประกอบพิธีกรรม การไหว้ศาล ลักษณะนี้ปรากฏอยู่ตามแหล่งชุมชนจีนทั่วไป แต่ก็อาจแตกต่างกันบ้างตรงที่ชาวจีนเมื่ออาศัยอยู่ที่ใด ๆ มักนำเอาคติท้องถิ่นเข้ามาปะปน ดังเช่น ชาวจีนที่ภูเก็ถือผสมแนวคิดแบบหินยานของไทยไว้ด้วย โดยนะพระพุทธรูปไปไว้หน้าศาลเจ้า หรือ ในพิธีแต่งงานที่ผสมทั้งประเพณีจีนและไทย

2.4.2 สถาปัตยกรรมและการตกแต่ง

การอพยพหลังไหลเข้ามาของชาวจีนในภูเก็ถือ ไม่เพียงปรากฏในเรื่องของศาสนาและความเชื่อเท่านั้น ยังรวมถึงศิลปะการก่อสร้างต่างๆ สถาปัตยกรรมและการตกแต่งจึงมีอิทธิพลต่อศิลปะวัฒนธรรมจีนอยู่มากตามกำลังและสถานภาพของผู้อยู่อาศัย ดังจะจำแนกประเภทของสถาปัตยกรรมจีนและอาคารที่มีส่วนผสมของศิลปะจีนได้ดังนี้

ประเภทบ้านพักอาศัย

อาคารประเภทบ้านพักอาศัยของชาวจีนมีหลายรูปแบบ แต่อาจแบ่งออกตามรูปทรงและการใช้สอยได้ 2 ประเภทใหญ่ คือ อาคารตึกแถวและอาคารเดี่ยว

1. แบบตึกแถว

เนื่องจากชาวจีนส่วนใหญ่อาศัยในเขตชุมชนเมือง ซึ่งถูกจำกัดเนื้อที่ ประกอบกับการยึดอาชีพค้าขาย ลักษณะอาคารจึงถูกออกแบบให้เป็นทั้งที่อยู่อาศัยและร้านค้า ที่เรียกว่า “Shophouse Semi-residence” หรือ “เตี้ยมฉู่” ในภาษาฮกเกี้ยน หรือหากไม่ค้าขายก็เป็นที่อยู่อาศัยอย่างเดียวที่เรียกว่า ทาวเฮ้าส์ แม้ภายนอกจะปรากฏรูปแบบตะวันตกบ้าง จีนบ้าง แต่การวางผัง การจัดพื้นที่ใช้สอย ยังปรากฏอิทธิพลคตินิยมแบบจีน

แบบแผนดังกล่าวมีดังต่อไปนี้

1. การจัดวางส่วนประกอบด้านหน้าอาคารในลักษณะสมดุล หรือจัดตามแกน โดยให้ประตูอยู่กึ่งกลาง หน้าต่างขนาดข้างประตู ข้างละบาน ลักษณะเช่นนี้ปรากฏอยู่มากตามบ้านเรือนแถบตอนใต้

ของจีน อย่างไรก็ตามการวางแกนสมดุลนี้ไม่เพียงปรากฏตามบ้านพักอาศัย ยังปรากฏตามศาสนสถานหรือพระราชวัง แสดงถึงคตินิยมของชาวจีนที่ยึดหลักความสมดุลมาโดยตลอดแนวคิดนี้เชื่อว่าชาวจีนได้รับ

แรงคล้อยจากหลักธรรมชาติ ซึ่งเกิดขึ้นในสังคมจีนมาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว ดังจะเห็นว่า วัตถุประสงค์หลายอย่างมักมีลักษณะสมดุล เช่นด้านหน้าของหัวสัตว์ ดินไม้ และดอกไม้ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เหมืองมีแกนอยู่ระหว่างตรงกลาง ที่แบ่งสัดส่วนออกได้สองข้างเท่ากัน เมื่อมีการวางแผนและออกแบบด้านหน้าอาคารจึงยึดตามแกนสมดุลนี้ด้วย ซึ่งต่อมาเป็นลักษณะสำคัญของประเพณีจีน (No , 1999 : 11-36)

2. การเปิดช่องหลังคาเพื่อให้แสงส่องผ่าน ที่เรียกว่า “ Sky Light” การเปิดช่องแสงนับว่าเป็นความฉลาดของชาวจีนอพยพในการปรับลักษณะบ้านกับแคบ ไม่มีอาณาบริเวณหรือลานโล่ง บางแห่งอาจมุ่งหลังคาโปร่งใสให้แสงพอลอดผ่านแต่บางแห่งเปิดโล่งเพื่อให้อากาศถ่ายเท ให้ฝนและแดดส่องถึงพื้น โดยตรงบริเวณนี้มีกมลระดับต่ำกว่าพื้นบ้าน มีการขุดบ่อน้ำเพื่อใช้สอยภายใน ซึ่งชาวจีนจะเรียกบริเวณบ่อในบ้านนี้ว่า “ฉิมแจ้” การเปิดหลังคาที่ทำให้ลมฝนถึงบริเวณนี้โดยตรงยังถือเป็นมงคล เพราะชาวจีนเชื่อว่า ลมฝนที่เข้ามาจะนำมาซึ่งการไหลเทของเงินทอง นอกจากนี้การขุดบ่อน้ำเป็นวงกลมก็ยังให้ความหมายของสวรรค์นำความดีงาม ความสมบูรณ์พูนสุขนำมาสู่มนุษย์ การสร้างบ้านเปิดรับแสงนี้ยังแสดงถึงอิทธิพลจากบ้านในประเทศจีน เพราะหากศึกษาบ้านเมืองในประเทศจีนมักมีลานกลางบ้านเป็นส่วนประกอบเสมอ โดยเฉพาะบ้านทางใต้ ซึ่งมักปรากฏลานแคบๆ อยู่ในบ้านเปิดช่องหลังคารับอากาศ แต่โดยส่วนใหญ่จะพบอยู่ตามชุมชนที่มีบ้านเรือนตั้งมาอยู่หนาแน่น อากาศค่อนข้างร้อน และฝนชุก (Mo. 1999 : 130-142) เมื่อชาวจีนอพยพสู่คาบสมุทร

ชุกกว่าเดิม จึงเห็นความจำเป็นในการสร้างลานเปิดรับแดดลมฝนไว้ในบ้าน พร้อมทั้งบ่อน้ำรองรับฝน

3. การมุงหลังคาแบบก้านกล้วย หรือแบบกระบอกไม้ไผ่ผ่าซีก ซึ่งทำด้วยดินเผา หลังคาแบบนี้ปรากฏอยู่โดยทั่วไปของสถาปัตยกรรมจีน ไม่ว่าจะเป็นพระราชวัง ศาสนสถาน หรือบ้านเรือน จึงนับเป็นเอกลักษณ์ของหลังคาจีน ซึ่งสืบทอดมายาวนานกว่า 200 ปี ดังปรากฏหลักฐานในสมัยราชวงศ์ซัน เนื่องจากพบบ้านดินเผาในสุสาน ที่มีหลังคาแบบนี้ด้วย (Tregear, 1993 : 63) การมุงหลังคาคลายกันนี้ในภูเก็ตมักพบอยู่ตามอาคารของชาวจีนที่เก่าแก่มากๆ ดังเช่น ที่กะทู้ โดยวางให้คว่ำอันหนึ่ง หายอันหนึ่งสลับกัน หลังคาทำด้วยกระเบื้องดินเผา รูปโค้งครึ่งวงกลมที่เรียกว่า “กะบู่” ซึ่งคงได้แนวคิดมาจากปล้องไม้ไผ่ผ่าซีกนั่นเอง (กรมศิลปากร, 2530 : 15)

4. การก่อผนังด้านสกัดจดหลังคา โดยให้ผนังด้านข้างทั้งสองเป็นส่วนกำหนดขอบเขตพื้นที่ (Party wall) และเป็นจุดสิ้นสุดของหลังคา บางครั้งก็ขึ้นเลยหลังคา เพื่อช่วยสกัดไฟหากไฟไหม้ที่เรียกว่า “Fire wall” จึงไม่ปรากฏชายคายยื่นออกมาด้านข้าง ส่วนด้านหน้าก็จะยื่นออกมาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ผนังมักก่อให้แข็งแรง บางครั้งทำหน้าต่างที่ทั้งผนังและกำแพงไปในตัว เพื่อใช้รองรับเครื่องหลังคาด้วย ซึ่งต่างจากอาคารพระราชวังหรือศาสนสถานจีนโบราณ ที่นิยมใช้ผนังเป็นเครื่องปิดล้อมเท่านั้น โดยให้เสาไม้เป็นเครื่องรับน้ำหนักแทน (Lip, 1995 : 31-33) ผนังที่ใช้กับบ้านเรือนแต่เดิมมักก่ออิฐฉาบปูน มีไม้เป็นส่วนประกอบเครื่องช่อคาน แต่จากการสังเกตตึกแถวโบราณในภูเก็ตพบว่า มีผนังแบบก่ออิฐฉาบปูนปะปนคอนกรีตเสริมเหล็ก แบบคอนกรีตเสริมเหล็กเป็นแบบใหม่กว่า บางครั้งก็นำมาทดแทนอิฐหรือไม้ที่ชำรุด แบบนี้แสดงถึงการรับอิทธิพลจากตะวันตกอีกด้วย ส่วนผนังและเสาแบบเก่านิยมก่ออิฐฉาบปูน ชาวจีนนับว่าเป็นผู้ชำนาญเรื่องงานปูนและงานก่อสร้าง (มุสดี ทิพทัส, 2545 : 181-182) เมื่ออพยพอยู่ในภูเก็ต จึงนำรูปแบบก่อสร้างของตนเข้ามาเผยแพร่ วัสดุก่อสร้างเดิมในภูเก็ตที่เคยเป็นไม้ก็เปลี่ยนแปลงเป็นงานก่ออิฐฉาบปูน และคอนกรีตเสริมเหล็กด้วย

5. การจัดสรรพื้นที่ภายในบ้านมักคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย ไม่ว่าจะเป็นของชนชั้นสูงหรือสามัญชน (Mo, 1999 : 130) โดยจัดให้ส่วนหนึ่งเป็นที่ตั้งโต๊ะบูชาเทพเจ้าหรือบรรพบุรุษ แม้ในภูเก็ตบ้านมีสภาพเป็นตึกแถว มีเนื้อที่คับแคบ แต่แนวคิดการจัดสรรพื้นที่บ้าน ตามแบบดั้งเดิมยังคงถือปฏิบัติสืบมา ตามความลึกของตึกแถวจะถูกแบ่งออกเป็นส่วนๆ นอกจากส่วนบูชาบรรพบุรุษแล้ว ยังมีส่วนรับแขก ครั้ว ลานบ่อ ส่วนต่างๆ บางครั้งจะกั้นด้วยฉากหรือลั่นเสเท่านั้น

ด้านหน้าชั้นบนแต่ละห้องของตึกแถวส่วนใหญ่แบ่งสัดส่วนออกได้ 3 ส่วนพอๆ กันหรือแบ่งออกได้เป็น 3 ช่วงเสา ซึ่งสัมพันธ์กับชั้นล่างที่มีประตูอยู่กลาง มีหน้าต่างขนาดประตูอยู่สองข้างในสัดส่วนเนื้อที่ 3 ส่วน แต่ละช่วงเสาจะติดหน้าต่างคล้ายกัน ชั้นช่วงหน้าต่างด้วยเสาอิง (Pilaster) ตามแบบที่นิยมในตะวันตก โดยปกติหน้าต่างของตึกแถวอยู่ในราว 4.0-5.5 เมตร การจัดเช่นนี้อาจ

เป็นเพราะขนาดหน้ากว้างของห้องแถวจะบรรจุหน้าต่างขนาดมาตรฐานได้ 3 บานพอดี แต่มีบางห้องที่กว้างราว 7 เมตร โดยแบ่งหน้าต่างชั้นบนออกเป็น 4 ช่วงเสา ส่วนชั้นล่างนอกจากมีประตูและหน้าต่างขนาดข้างแล้ว ยังมีที่ทำประตูอย่างฝาเพ็ชรม ซึ่งรับอิทธิพลจากจีนเช่นกัน

ตึกแถวเหล่านี้แม้ภายนอกมองเห็นความเป็นตะวันตกบ้าง จีนบ้าง แต่ภายในนั้นส่งกลิ่นอายของความเป็นจีนล้วนๆ จึงนับเป็นการผสมผสานทางศิลปวัฒนธรรมที่กลมกลืนกันมาก อาคารตึกแถวเหล่านี้นอกจากในภูเก็ตแล้ว ยังปรากฏที่อื่นๆ อีกด้วย เช่น สงขลา พังงา ตรัง กรุงเทพฯ ในกรุงเทพฯ เริ่มสร้างกันมากในสมัยรัชกาลที่ 4 สันนิษฐานว่า รับอิทธิพลมาจากสิงคโปร์และปีนัง ลักษณะอาคารเป็นแบบผสมผสานที่เรียบง่ายคือ สร้างบนผนังสี่เหลี่ยมผืนผ้า แต่ละช่วงแบ่งซอยเป็นบล็อกรายๆ ขนาดย่อม ด้านหน้าชั้นบนมีการตกแต่งลวดลายกรอบหน้าต่างหรือแปลกั้นเสา ส่วนชั้นล่างมักเว้นเป็นทางเดินยาวที่เรียกว่า “อาเขต (Arcade)” (เพ็ญสุภา สุขคตะ, 2544 :19-20) หรือที่ชาวสิงคโปร์นิยมเรียกว่า “โคโลนาเด ฟุตเวย์ (Colonnade Footway) อาเขตนี้จะถูกกั้นเป็นบล็อกรายหรือห้องด้วยช่องโค้ง (Archway) เป็นแถวตอนอยู่หน้าตึกรับกันผ้าง

การทำอาเขตเป็นลักษณะเด่นที่สังเกตได้ของอาคารชิโน-ปอร์ตุเกสประเภทตึกแถว เป็นการเปิดช่องข้างร้านให้เดินทะลุถึงกันได้ อำนวยประโยชน์แก่ผู้สัญจร ไม่ต้องเดิน ออกถนน และกันแดดกันฝน ได้ด้วย อีกทั้งป้องกันฝนสาดเข้าร้านที่จะทำให้สิ่งของเปียกชื้น จุดเริ่มต้นมาจากแนวคิดของชาวดัทช์ในชวา เพื่อปกป้องเครื่องเทศที่นิยมอยู่ในขณะนั้น เมื่อเห็นประโยชน์จึงใช้ตลอดมาในสิงคโปร์ภายใต้การปกครองของอังกฤษ ได้กำหนดให้เว้นทางเดินหน้าร้านไว้อย่างน้อยประมาณ 5 ฟุต ที่เรียกว่า “Five-footway” ชาวภูเก็ตนิยมเรียกอาเขตนี้ว่า “ห่องอากี้” ห่องเป็นภาษาจีนฮกเกี้ยน แปลว่าห้า กากี้เป็นภาษามลายูแปลว่าเท้า คำนี้คงเผยแพร่โดยช่างก่อสร้างในภูเก็ต โดยเรียกไม้ขนาดความยาว 1 ฟุตนี้ว่าหนึ่งกากี้ เมื่อมี 5 ฟุตจึงเรียกห่องอากี้ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2544 :151)

การทำช่องโค้งนี้แสดงถึงอิทธิพลของตะวันตกอย่างเห็นได้ชัด ยิ่งเมื่อมีอิทธิพลของสถาปัตยกรรมอังกฤษสมัยพระนางเจ้าวิกตอเรีย เข้ามาเผยแพร่ในอาณานิคมของอังกฤษจำนวนมากขึ้น เช่น สิงคโปร์ ปีนัง กัวลาลัมเปอร์ อินเดีย พม่า เป็นต้น จึงมักเรียกสถาปัตยกรรมแบบนี้ว่า แบบโคโลเนียล (Colonial Architecture) หรือบางครั้งเรียกว่า แบบวิกตอเรียน (Victorian Architecture) อย่างไรก็ตามอาคารตะวันตกในกรุงเทพฯมีทั้งที่รับอิทธิพลผ่านสิงคโปร์และปีนัง และจากอิทธิพลของชาวตะวันตกที่เข้ามาอาศัยอยู่โดยตรง (มุสดี ทิพทัส, 2545 : 104-106) คนเหล่านี้ได้นำเอาความรู้การก่อสร้างเข้าร่วมผสมผสานกับลักษณะพื้นเมือง และสภาพดินฟ้าอากาศแบบใหม่ ซึ่งสอดคล้องลงตัวอย่างดี ขณะที่ในภูเก็ตนั้น โดยส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลผ่านสิงคโปร์และปีนัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. แบบบ้านเดี่ยว

นอกจากตึกแถวแล้วชาวจีนที่มีฐานะหรือเป็นเจ้าของก็มักจะสร้างคฤหาสน์แบบยุโรปหรืออังก่อหรือลวดลายประจำตระกูลของตนไว้ การก่อสร้างบ้านเดี่ยวจึงมีขนาดค่อนข้างใหญ่ แต่หากเปรียบเทียบกับตึกแถวแล้ว แบบอาคารเดี่ยวจะแสดงถึงอิทธิพลของตะวันตกเด่นชัดกว่า เป็นต้นว่า การทำซุ้มโค้งเหนือหน้าดง การใช้เสา การทำหน้าจั่วเดี่ยวๆ การยื่นมุขออกจากกลางอาคารเว้นได้ถูกลง เป็นที่พักรถหรือทางเดินเข้าประตู (Porch or Porte-cochere) ป้องกันแดดฝน ซึ่งเป็นแบบที่ชาวตะวันตกนำมาปรับใช้กับเขตร้อน หรือแม้กระทั่งทางเดินหน้าอาคารก็ยังทำแนวโค้งแบบโคโลเนด (Colonnade) รูปแบบสถาปัตยกรรมและการตกแต่ง แต่ละหลังได้รับอิทธิพลศิลปะตะวันตกต่างกัน ไป เช่น แบบเรอเนสซองส์ แบบบาโรกและโรโกโก แบบนีโอ-คลาสสิก แต่หากลวดลายตกแต่งส่วนใหญ่มีลักษณะตามแบบจีน และมีความหมายมงคล ดังที่นิยมใช้ในประเทศจีน

ภายในบ้านจะแบ่งห้องเป็นสัดส่วน และมีที่มู่ซาบรรพบุรุษเช่นกัน แต่มีเนื้อที่ใช้สอยมากกว่า มีอาณาบริเวณกว้างขวางและกำแพงล้อมรอบ สำหรับชาวจีน บ้านคงไม่ถือเป็นเพียงที่อยู่อาศัยหรือที่ปกป้องคุ้มครองเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องผูกพันทางสายเลือด การกั้นกำแพงเป็นสิ่งหนึ่งที่แสดงเอกภาพของครอบครัวและวงศ์ตระกูล การสร้างบ้านจึงต้องคำนึงถึงจิตใจ ความสวยงาม และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

อาคารสิ่งปลูกสร้างของชาวจีน ไม่ว่าจะห้องแถวหรือบ้านเดี่ยว จึงยังช่วยสะท้อนถึงหลายสิ่งหลายอย่าง สะท้อนถึงภาวะผู้นำครอบครัว หลักจริยศาสตร์ แบบแผนความเป็นอยู่ระหว่างชนชั้น วิถีเพศ รวมทั้งอิทธิพลของเต๋า และขงจื้อ

2.4.3 การใช้สัญลักษณ์มงคล

นอกจากชาวจีนอพยพจะนำรูปแบบอาคารสถาปัตยกรรมดั้งเดิมมาปรับเข้ากับรสนิยมท้องถิ่นแล้ว อีกสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กันคือ การตกแต่งอาคารด้วยภาพหรือสัญลักษณ์ที่มีความหมายมงคล ไม่ว่าจะบนศาสนสถานหรือที่พักอาศัย ซึ่งหากศึกษาสัญลักษณ์ทั่วโลกแล้วพบว่าชาวจีนนิยมชมชอบสัญลักษณ์ที่มีความหมายมงคลอย่างกว้างขวาง บางครั้งใช้เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ผู้อาศัยบางครั้งใช้เพื่อแก้เคล็ด บางครั้งก็ผนวกความสวยงามเข้าไปเพื่อการตกแต่งอาคารด้วยสัญลักษณ์อาจมีความหมายคล้ายคลึงกัน และซ่อนนัยความหมายไว้หลายอย่าง อย่างไรก็ตามสัญลักษณ์ทั้งหมดหากวิเคราะห์แล้ว มีแหล่งคล้อยจากที่ต่างๆ กัน ยกตัวอย่างเช่น (Lip, 1995 :36)

1. สัญลักษณ์จากสัตว์ ได้แก่ มังกร ค้างคาว สิงโต แพะ กิเลน เต่า เป็นต้น
2. สัญลักษณ์จากพันธุ์พฤกษา ได้แก่ ไม้ โปต้น สน กล้วยไม้ เป็นต้น
3. สัญลักษณ์จากธรรมชาติ ได้แก่ เมฆ ฝน น้ำ ภูเขา เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารลิขสิทธิ์สงวนลิขสิทธิ์ของสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. สัญลักษณ์จากทรงเรขาคณิต ได้แก่ สี่เหลี่ยม วงกลม สามเหลี่ยม
5. สัญลักษณ์จากตัวอักษร ได้แก่ เครื่องหมายชิว (Shou) เป็นต้น
6. สัญลักษณ์จากเครื่องมือเครื่องใช้ ได้แก่ ภาชนะสำริด เหยียด คทาอยู่ เป็นต้น
7. สัญลักษณ์จากเทพหรือสิ่งเหนือธรรมชาติ ได้แก่ เทพเจ้า ไโปเซียน ฮกลกชิว

ความหมายของลวดลายหรือสัญลักษณ์มงคลนี้มีผู้แปลความหมายไว้มากมาย ในที่นี้ได้รวบรวมจากหนังสือหลายเล่ม คือ Chinese Symbolism & Art Motifs ของ Williams (2002) A Dictionary of Chinese Symbols ของ Eberhard (1986) บ่วง-สี่-อยู่-อี๋ของจิตรา ก่อนันทเกียรติ (2541) สัญลักษณ์ต่างๆ อาจจำแนกความหมายได้ ดังจะยกตัวอย่างต่อไปนี้ (Lip, 1993 : 68)

สัญลักษณ์จากสัตว์

กวางหมายถึงความมีโชค ความยืนยาว สิงห์หรือสิงโตหมายถึงอำนาจ การขจัดสิ่งชั่วร้าย หงส์หรือนกฟีนิกซ์หมายถึงความงาม คุณธรรม มังกรหมายถึงอำนาจ พลับพลาหรือปราสาทหมายถึงโชค ความมีอายุยืน นกหมายถึงความสิ้นเหลือ ความมั่งคั่ง น้าหมายถึงความปราดเปรียว ว่องไว ผีเสื้อหมายถึงความมีอายุยืนยาว เสือหมายถึงการคุ้มครองชีวิต นกกระเรียนหมายถึงความยั่งยืน ความฉลาด เต่าหมายถึงความยืนยาว ความทนทาน

สัญลักษณ์จากพันธุ์พฤกษา

ไผ่ต้นหมายถึงความเจริญรุ่งเรือง ความสว่างงาม เเบญจมาศหมายถึงความยั่งยืน เหมยหมายถึงความชื่นบาน ความมีโชค บัวหมายถึงความสันติ ความบริสุทธิ์ องุ่นหมายถึงความงอกงาม ความอุดมสมบูรณ์ ท้อหมายถึงความยั่งยืนยาว ไบอาร์เดมีเซียหมายถึงความสุข สันติภาพ ส้มเขียวหมายถึงความ โชคดี ใฝ่หมายถึงความทนทาน มันคง ถิ่นจี้หมายถึงความปราดเปรียวว่องไว ส้มมีโอหมายถึงความมั่นคง ยืนยาว ส้มหมายถึง โชคลาภ ทับทิมหมายถึงความมากมายอุดมสมบูรณ์ การป้องกันสิ่งชั่วร้าย

สัญลักษณ์จากธรรมชาติ

หินหมายถึงความแข็งแกร่ง คงทนถาวร เมฆหมายถึงความก้าวหน้า ความ โชคดี สันติภาพ น้ำหมายถึงความนุ่มนวล อ่อนนุ่ม ภูเขาหมายถึงความมีอายุยืน

นอกจากการตกแต่งที่ประกอบอาคารสถาปัตยกรรมแล้ว ตัวอักษร ต้นไม้ สัตว์และสัญลักษณ์อันเป็นมงคลอื่นๆ ยังอาจนำมาดัดแปลงเป็นลวดลายที่ใช้กับเครื่องเรือน เครื่องตกแต่งภายในต่างๆ เช่น พรม ผ้าม่าน ฉากลัทธิเต๋า หรือแผ่นกระเบื้องเพื่อความเป็นสิริมงคล

ดังที่กล่าวแล้วว่า ชิโน-ปอร์ตุเกส เป็นอาคารที่ผสมผสานความเปรมวิวัฒนาการจีนและตะวันตกไว้ด้วยกัน อาคารแบบนี้เชื่อว่ามีขึ้นครั้งแรกในสมัยเมืองมะละกาเนื่องจากมะละกาเป็นแหล่งชุมชนจีนแห่งแรกที่เก่าแก่ที่สุดในคาบสมุทรมาลายู ชาวตะวันตกยุคแรกๆมักเรียกสิ่งเกี่ยวกับจีนว่า Sino ตามภาษาละตินเดิมแทนคำว่า China เมื่อชาวโปรตุเกสเข้ามาตั้งแหล่งหลักรวมกับจีนที่มะละกา จึงผสมคำเป็น “Shino-Portuguese” ภายหลังเมื่อชาติตะวันตกอื่นๆ เข้ามา ก็ยังคงเรียกเช่นเดิมแทนความหมายของชาติตะวันตก เนื่องจากชาติตะวันตกในยุโรปต่างมีรากเหง้าจากอารยธรรมเดียวกันคือ อารยธรรมกรีก-โรมัน จึงเรียก “ชิโน-ปอร์ตุเกส” ในความหมายการผสมผสานวิวัฒนาการความเป็นจีนกับชาติตะวันตกในยุโรป นอกจากนี้ยังมีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่น ในมาเลเซียมักเรียกชื่อว่า Sino-Malay-Colonial หรือ Tropical Renaissance หรือ Sino-Malay Palladian , หรือ Towkay Italianate (Khuo Joo Ee ,1998 : 133) ในประเทศไทยนิยมเรียกว่า Sino-Portuguese แต่ส่วนให้ความหมายถึงการผสมอิทธิพลตะวันตกกับจีนหรือตะวันออกทั้งถิ่น

อาคารนี้แม้บางครั้งรูปทรงภายนอกส่วนใหญ่เป็นแบบตะวันตก แต่ภายในความเป็นจีนยังคงปรากฏอย่างไม่เสื่อมคลาย ตัวอาคารเปรียบเสมือนร่างกายมนุษย์ที่มองเห็นได้ด้วยตาเปล่า ส่วนผู้อาศัยเปรียบเสมือนจิตวิญญาณที่กำกับช่วยให้อาคารนั้นมีชีวิตชีวา มีรูปลักษณะอันเกิดจากระสนิมอันเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่แสดงถึงการเปิดใจยอมรับหรือไม่ยอมรับหรือยอมผ่อนปรนกับการเปลี่ยนแปลงสภาพ

แวดล้อมใหม่ ดังปรากฏทั้งด้านภาษา การแต่งกาย ความเชื่อ หรือแม้แต่อาหารการกินประจำวัน ด้วยเหตุที่อาคารเหล่านี้ถูกหล่อหลอมขึ้นใหม่ จากอพยพที่กลืนกลายเข้ากับวัฒนธรรมในภูมิภาคนี้ โดยมีรากเหง้าอยู่บริเวณช่องแคบมะละกา จึงอาจเรียกจีนกลุ่มนี้ว่า “จีนช่องแคบ (Straits Chinese)”

อาคารชิโน-ปอร์ตุเกสในภูเก็ตส่วนใหญ่เป็นผลงานชาวจีนช่องแคบ ซึ่งถูกว่าจ้างมาจากปีนังสร้างขึ้นจำนวนมากในช่วงที่พระยารัษฎานุประดิษฐ์เป็นเจ้าเมือง หรือราวสมัยรัชกาลที่ 5 ตอนปลาย แต่ปัจจุบันหลงเหลือไม่มากนัก บางหลังอยู่ในสภาพชำรุดทรุดโทรม บางหลังก็ได้รับการบูรณะหรือปรับปรุงขึ้นมาบ้างแล้ว นำเสียดายที่การออกพระราชบัญญัติคุ้มครองอาคารเก่าล่าช้าไปมิเช่นนั้นคงได้เห็นอาคารเก่าได้มากกว่านี้ ปัจจุบันมีหน่วยงานต่างๆเข้ามาดูแล นอกจากกรมศิลปากรแล้ว ยังมีหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางศิลปกรรม หน่วยส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นของเทศบาลหรือสถาบันการศึกษาต่างๆ ซึ่งเป็นการส่งเสริมทางอ้อม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5 การจำแนกอาคารชิโน-โปรตุเกส ในภูเก็ต

จากการศึกษาอาคารชิโน-โปรตุเกส พบว่า มีหลายลักษณะและจำแนกประเภทได้หลายวิธี โดยอาจจำแนกตามรูปทรง ตามอิทธิพลที่ได้รับ หรือพัฒนาการหรือระยะเวลาดังนี้

2.5.1 การจำแนกตามรูปทรงหรือประโยชน์ใช้สอย ซึ่งได้แก่

1. บ้านตึกแถวหรือห้องแถว เป็นแบบที่เรียงต่อกันเป็นห้องๆ โดยใช้ผนังร่วมกัน มีหน้าแคบๆ ทอดยาวไปข้างหลัง ส่วนใหญ่มีลักษณะกึ่งพักอาศัย (Semi-residence) กล่าวคือ เป็นทั้งที่พักอาศัย และทำธุรกิจด้วย (Shophouse) ชั้นล่างใช้เป็นประกอบการค้า ชั้นบนเป็นที่พักอาศัย ส่วนใหญ่เป็นของพ่อค้าหรือชาวจีนระดับล่างทั่วไป ชาวจีนเรียกอาคารแบบนี้ว่า “ เต็มมู่ ”

2. บ้านเดี่ยวแบบคฤหาสน์ (Mansion) ส่วนใหญ่เป็นของเจ้าเมือง เศรษฐี คหบดีชาวจีน มีลักษณะเป็นหลังๆขนาดใหญ่ มีบริเวณและกำแพงล้อมรอบ ชาวจีนภูเก็ตมักเรียกว่า “ อั่งม้อหลาว ” อั่งม้อหมายถึงฝรั่งหรือชาวต่างชาติ ส่วนหลาวหมายถึงตึก

2.5.2 การจำแนกตามอิทธิพลสถาปัตยกรรมที่ได้รับ ซึ่งได้แก่

1. อิทธิพลสถาปัตยกรรมจีน (Chinese Architecture Influence) เป็นแบบที่ได้รับอิทธิพลจากชาวจีนที่ป็นิ่ง ลักษณะเด่นของสถาปัตยกรรมแบบนี้คือ การทำเป็นห้องแถว โดยให้ชั้นล่างเป็นที่ค้าขาย ชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัย ภายในอาคารเปิดช่องให้แสงเข้ามาภายในอาคาร มีการใช้วัสดุและการตกแต่งแบบจีน เช่น การมุงกระเบื้องหลังคาดินเผาเป็นลอน การตกแต่งด้วยภาพมงคลของจีน เป็นต้น

2. อิทธิพลสถาปัตยกรรมแบบโคโลเนียล (Colonial Architecture Influence) หรือจากชาติล่าอาณานิคมชาวตะวันตก ส่วนใหญ่รับอิทธิพลจากป็นิ่งเช่นกัน ส่วนใหญ่ส่งผ่านมายังสิงคโปร์โดยนายช่างอังกฤษที่เข้ามาอาศัยในสิงคโปร์ เนื่องจากช่วงนั้นสิงคโปร์เป็นอาณานิคมของอังกฤษด้วย ลักษณะเด่นของสถาปัตยกรรมแบบนี้คือ การออกแบบตามสไตล์คลาสสิก (Classical Style) ซึ่งได้แก่ การทำช่องหรือประตูหน้าต่างรูปโค้งมน (Round Arch) การทำลวดลายเสาแบบม้วนคล้ายขดหอย 2 ข้าง หรือคล้ายใบพืช หรือการทำหลังคาจั่วเดี่ยวๆ การทำหน้าต่างยาวจดพื้น และทำลูกกรงทรงคนโท กั้นระเบียง การทำน้ำพุตามลานหรือสวนหย่อม เป็นต้น (Charles , 1990 : 14-15) อีกส่วนหนึ่งส่งมาจากอินเดีย โดยนายช่างอังกฤษที่อยู่อินเดีย ซึ่งอินเดียช่วงนั้นตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษเช่นกัน ช่างอังกฤษได้นำเอารูปตะวันตกที่ดัดแปลงแล้วในอินเดียมาเผยแพร่ที่ป็นิ่ง ลักษณะที่สังเกตได้คือ การทำเพดานสูง การทำหน้าต่างไม้บานเกล็ดแบบปรับได้ เพื่อความเหมาะสมกับภูมิอากาศในเขตร้อน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5.3 การจำแนกตามพัฒนาการ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 4 ช่วงได้แก่

1. ช่วงแรกราว ค.ศ. 1880-1900 หรือราวรัชสมัยที่ 5 ส่วนใหญ่รับอิทธิพลจากสถาปัตยกรรมจีน เป็นอาคารชั้นเดียวหรือสองชั้นแบบง่าย ๆ ชั้นบนและชั้นล่างตรงกัน ไม่มีส่วนบนยื่นล้ำแบบอาคารช่วงหลังๆ ทางเดินเข้าด้านหน้าไม่มีโค้งรองรับ เป็นเพียงเสาและคานารับน้ำหนัก โครงหลังคาไม้เสาสอง บานประตูไม้ มุงกระเบื้องดินเผาแบบจีน บางแบบเริ่มสร้างมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ดังเช่นอาคารชั้นเดียว ที่มีลอมชั้นสั้นๆอยู่ใต้หลังคา

2. ช่วงที่สองราว ค.ศ. 1890-1920 หรือราวปลายสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 6 เป็นแบบที่เริ่มปรากฏสถาปัตยกรรมแบบตะวันตกเข้ามาผสมกับแบบจีน แบบตะวันตก ยกตัวอย่างเช่น แบบเรอเนสซองซ์ แบบบาโรก แบบนีโอ-คลาสสิก แบบอาร์ต นูโว หรืออื่นๆ เช่น การทำหน้าต่างจรดพื้น การทำลวดลายปูนปั้นระดับเหนือขอบประตูหน้าต่าง การทำหุ้มเสาแบบคลาสสิก การทำลวดลายยึดยาว ผสมกับการเปิดช่องแสงและทำประตูไม้แบบจีน ด้านหน้าชั้นล่างมีทางเดินแบบทางโค้งรองรับและเชื่อมถึงกัน ส่วนใหญ่ก่ออิฐฉาบปูนทั้งเสาผนัง อาคารมี 2 ชั้น แต่สูงกว่าช่วงแรกเป็นแบบที่พบมากที่สุดในปัจจุบัน

3. ช่วงที่สามราว ค.ศ. 1910-1930 หรือราวสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นแบบที่ได้รับอิทธิพลตะวันตกเข้ามาผสมเช่นเดียวกับช่วงที่สอง แต่จำนวนชั้นเพิ่มขึ้น มีทั้งสองชั้นและสามชั้น เปิดเป็นทางเท้าเชื่อมต่อกัน เริ่มนำคอนกรีตมาใช้กับเสา ลักษณะที่เพิ่มขึ้นก็คือ ชั้นที่สองของระเบียงมีที่ยื่นล้ำชั้นล่าง การตกแต่งตามขอบประตูหน้าต่างมีน้อยลง เพราะหน้าอาคารชั้นบนอยู่หลังระเบียงลึกเข้าไป ลักษณะเด่นอยู่ที่การตกแต่งระเบียงด้านหน้า

4. ช่วงที่สี่ราว ค.ศ. 1925-1940 หรือสมัยรัชกาลที่ 7 เป็นรูปแบบที่ได้รับอิทธิพลจากสถาปัตยกรรมต่างๆของตะวันตกเข้ามาผสมเช่นเดียวกับช่วงที่สองและสาม แต่นิยมประดับประดาอาคารส่วนหน้าอย่างมาก ลักษณะเด่นคือการทำราวลูกกรง (Parapet) ปิดหน้าหลังคา (ฮันส์ เททเลฟ คัมมีย์เยอร์ และพร ใจ ศิริรัตน์, 2527 :8-9) นอกจากนี้ปรากฏศิลปะแบบอาร์ต เดคโคเข้ามาผสม

2.6 อิทธิพลศิลปะตะวันตกที่ส่งผลต่ออาคารชิโน-โปรตุเกส

จากการจำแนกข้างต้นจะพบว่า อาคารชิโน-โปรตุเกสได้รับอิทธิพลตะวันตกค่อนข้างมาก มีปรากฏอยู่หลายรูปแบบ ในที่นี้จึงขออธิบายลักษณะเด่นๆของรูปศิลปะตะวันตก ดังนี้

2.6.1 ศิลปะเรอเนสซองซ์ (Renaissance)

ศิลปะเรอเนสซองซ์ ปรากฏขึ้นราวคริสต์ศตวรรษที่ 14-16 ในยุโรป อันเป็นยุคของการรีอเนกาสพื้นวิทยาการต่างๆสมัยกรีกและโรมันขึ้นมาใหม่ ซึ่งเคยเกิดอยู่ในราว 500 ปี คริสต์ศักราชถึงราว 1500 ปี คริสต์ศักราชนี้ ไม่ว่างเว้นใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คริสต์ศตวรรษที่ 5 แต่คำว่า “Renaissance” ถูกบัญญัติขึ้นราวคริสต์ศตวรรษที่ 19 เท่านั้น โดยนักประวัติศาสตร์ชาวฝรั่งเศส เพื่อใช้อธิบายวัฒนธรรมของชาวเมืองฟลอเรนซ์ (Florence) ในคริสต์ศตวรรษที่ 15 ที่มักดำเนินตามแบบอย่างสมัยกรีกและโรมัน (Cunningham and Reich , 1982 : 29) ปัจจุบันคำนี้นำมาใช้เรียกศิลปะที่เกิดขึ้นในช่วงนี้ด้วย อันมีพื้นฐานจากการฟื้นฟูศิลปะสมัยกรีกและโรมันโบราณ หรือที่เรียกว่าสมันคลาสสิก จึงเปรียบเสมือนยุคเกิดใหม่ของศิลปะกรีกและโรมัน โดยมีจุดเริ่มต้นที่เมืองฟลอเรนซ์ จากนั้นแพร่ไปยังเมืองอื่นๆ ในอิตาลี แล้วกระจายออกนอกประเทศ เช่น ฝรั่งเศส อังกฤษ เยอรมัน เป็นต้น

สาเหตุการรื้อฟื้นวัฒนธรรมสมัยกรีกและโรมันขึ้นมาใหม่มีหลายประการ ประการแรกเกิดจากสงครามศาสนา ซึ่งเกิดขึ้นบ่อยครั้ง พวกพระขัดแย้งกันเอง มีการแตกแยกทางความคิดและผลประโยชน์ พระผู้เคยมีอำนาจผูกขาดทางวิชาการเริ่มเสื่อมลง ความกระตือรือร้นที่จะค้นหาความจริงทางวิทยาศาสตร์มีมากขึ้น ยิ่งเมื่อเซนต์ ฟรานซิส ได้เสนอแนะให้ไต่หาแต่สิ่งที่เป็นจริง ก็ยังทำให้ผู้คนหันมาสนใจธรรมชาติมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่า มนุษย์ทุกคนต่างมีคุณค่า ทำให้ทัศนคติแต่เดิมที่ให้อุทิศตนแก่พระเจ้าเท่านั้น เพื่อรับผลใน โลกหน้า ก็หันมาค่านินชีวิตเพื่อโลกนี้ด้วย ประกอบกับระยะนี้กรุงคอนสแตนติโนเปิลแตก บรรดานักปราชญ์ที่รวบรวมวิชาการของกรีกและโรมันต่างก็หลั่งไหลเข้ามาสู่ยุโรป นอกจากนี้เป็นเพราะชาวอิตาลีต่อต้านศิลปะแบบโกธิค ซึ่งเคยนิยมมาก่อนหน้านี้ โดยหาว่าเป็นศิลปะของพวกป่าเถื่อนซึ่งเคยรุกรานโรมันจนล่มสลาย (กำจร สุนพงษ์ศรี : ม.ป.ป. 128-129) พวกเขาต่างมองเห็นว่า วิชาการสมัยกรีกและโรมันขึ้นมา ทั้งด้านสังคม การเมือง ปรัชญา การศึกษา และศิลปะ สำหรับศิลปะไม่ว่าด้านจิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรมก็ล้วนลอกเลียนแบบสมัยกรีกและโรมัน

รูปแบบสถาปัตยกรรมเรือนของซซที่ยึดแบบสมัยกรีกและโรมัน เป็นต้นว่า การทำช่องโค้งมน (Round Arch) การประกอบบนช่องโค้งด้วยหินหลักยอดโค้ง (Keystone) การจัดช่องหน้าต่างหรือประตูโค้งเป็นแถว การทำบัวคอร์นิซ (Cornice) ขึ้นออกมาตรงส่วนบนคล้ายฝาครอบการใช้เสาแบบเสาดอริก (Doric) เสาไอโอนิก (Ionic) เสาคอรินเทียน (Corinthian) เสาคอมโพสิท (Composite) เสาเหล่านี้ล้วนแสดงสัดส่วนสมบูรณ์ในตัวเอง ส่วนที่ปรับเปลี่ยนมาสมัยนี้ เป็นต้นว่า การพลิกแพลงหัวเสาแบบต่างๆ การทำหน้าต่างยาวจรดพื้นหรือมีราวแถวลูกกรงเป็นตัวสกัด การตกแต่งหลังคาโดยกันเชิงเป็นราวแถวลูกกรง (Balustrade) การจัดรูปแบบหน้าต่างแต่ละชั้นให้แตกต่างกัน การใช้เสาอิง (Pilaster) ติดตั้งตลอดแนวชั้นล่างถึงชั้นบนของอาคาร การใช้เสาดังรับเป็นคู่ๆ การทำผนังเสาบนชั้นพื้นที่เรียกว่า “Ground Floor Rustication” การแสดงความแตกต่างของพื้นผิวแต่ละชั้น โดยให้ชั้นล่างหยาบ และค่อยๆ เรียบในชั้นบน ที่เรียกว่า “Three-Story-Scheme) ทุกๆ ส่วนของ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถาปัตยกรรมตั้งแต่ฐานถึงหลังคาล้วนมีกฎเกณฑ์และสัดส่วนตายตัว ไม่ว่าจะส่วนใดๆจะคำนึงถึงหลักความสมดุล(Symmetry) ความสัมพันธ์ Commensuration) และความกลมกลืน (Harmony)

(Jestaz , 1995 :25-26)

อาจกล่าวได้ว่า อาคารสมัยเรอเนสซองซ์เน้นที่ความสม่ำเสมอ ความเป็นระเบียบของรูปทรง ตลอดจนอัตราส่วนความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆ นอกจากนี้ผนังช่วงปลายสมัยยังนิยมเจาะช่องวงกลมหรือป็นปูนเป็นวงกลมอยู่กึ่งกลางหน้าบ้านของมุขหน้า ซึ่งจะช่วยเน้นให้เห็นแกนความสมดุลของอาคารยิ่งขึ้น

เป็นแบบที่พบมากในผลงานของพัลลาไดโอ (Andrea Palladio) สถาปนิกชาวอิตาลี อาคารซึ่งอยู่ในระบบกฎเกณฑ์สัมพันธ์แบบโบราณเช่นนี้ บางครั้งเรียกว่า “พัลลาเดียน(Palladian Style)” บทบาทของเขาไม่เพียงเป็นผู้พัฒนาสถาปัตยกรรมคลาสสิกเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้ริเริ่มนำอารยธรรมทางสถาปัตยกรรมโรมัน ซึ่งถือว่ามีเกียรติและสูงส่ง มาใช้กับอาคารที่พักอาศัย (วิจิตร เจริญภักตร์ :2526 :153) แล้วหลักจากนั้นก็มีผู้นิยมนำไปใช้อย่างกว้างขวาง ในหมู่ชนชั้นกลาง เหล่าคหบดี หรือคนมั่งมี โดยเฉพาะทางตอนเหนือของอิตาลี ต่อมาได้แพร่ไปสู่อังกฤษ หรือชาติอื่นๆ ในยุโรป อเมริกา ตลอดจนชาติในเครือจักรภพของอังกฤษ

ภาพที่ 2.4 บ้านแบบพัลลาเดียนในภูเก็ต
Groun แกนสมดุลมีประตูและจั่วอยู่กลาง
แบ่ง แกนสมดุลมีประตูและจั่วอยู่กลาง แบ่ง
ปีกซ้ายขวาอย่างเท่ากัน

ภาพที่ 2.5 ชั้นล่างทำอย่างหนึ่งเสาที่เรียกว่า
หลัก ซึ่งยึด Floor Rustication ปั้นที่นิยม
อยู่ในสมัย เรอเนสซองซ์

2.6.2 ศิลปะบาโรกและโรโกโก (Baroque and Rococo)

ศิลปะบาโรกเริ่มขึ้นราวคริสต์ศตวรรษที่ 17 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 18 สืบต่อจากศิลปะเรอเนสซองซ์

ลักษณะบางอย่างจึงยังคงรับผลมาจากศิลปะเรอเนสซองซ์ เป็นต้นว่า การใช้เสาและหน้าอกเสาเป็นเอกลักษณ์สำหรับวิหารหรือการแข่งกันเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนำมาใช้ในอาคารค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จำตามแบบศิลปะคลาสสิก (กรีกและโรมัน) ที่ต่างกันมากคือ การเพิ่มเครื่องตกแต่ง หรือสอดใส่ ลวดลายบนพื้นผิวอย่างมาก จนดูเหมือนรังเกียจพื้นที่ว่างเปล่า อีกทั้งลวดลายก็มีรูปร่างแปลก ประหลาดกว่าที่เคยเป็น ไม่ค่อยมีระเบียบ ไม่สม่ำเสมอ บิดๆ เบี้ยวๆ ผิดปกติ คำว่า “บาโรก” เชื่อว่า อาจเพี้ยนเสียงมาจากคำว่า Baroco ในภาษาโปรตุเกส ซึ่งหมายถึง ไข่มุกที่มีรูปร่างผิดปกติ ต่อมา มีผู้คนนำมาเรียกเปรียบเปรยกับลักษณะที่มีรายละเอียดมากเกินไป มีรูปร่างไม่สม่ำเสมอ บิดเบือนจาก ธรรมชาติ หรือพิศมัยการ ความหมายเดิมจึงค่อนข้างไปในทำนองเหยียดหยาม จุดเริ่มต้นอยู่ที่กรุง โรม จากนั้นแพร่หลายไปยังชาติต่างๆ ในยุโรป (Coningham and Reich ,1982 : 170-171)

สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดศิลปะบาโรกมีหลายประการ ประการแรกจากความก้าวหน้าด้าน วิทยาศาสตร์ ที่สืบเนื่องจากสมัยเรอเนซองซ์ ทำให้ผู้คนสมัยนี้สนใจทางโลกมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะ ด้านโลกียวิสัย ปราการที่สองเกิดจากศาสนาคริสต์ฝ่ายโรมันคาทอลิก ที่พยายามใช้ศิลปะเป็น แรงจูงใจที่เรียกความศรัทธาของเหล่าคริสต์ศาสนิกชน อันเนื่องจากการปฏิรูปศาสนา สันตะปาปา แห่งวาติกันจึงสนับสนุนงานศิลปะที่ช่วยรจร โลงศาสนา ศิลปะบาโรกลักษณะนี้ส่วนใหญ่อยู่ใน อิตาลี ประการที่สามเกิดจากความมั่นคงทางการเมือง ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แห่งราชวงศ์บูร์บองของฝรั่งเศส ซึ่งพระองค์มีอำนาจสูงสุดสามารถกุมเศรษฐกิจไว้ทั้งหมด พระองค์ต้องคัดลอกจนพระบรมวงศานุวงศ์ ขุนนางผู้รับใช้ จึงมีโอกาสร้างสรรค์ศิลปะเพื่อบำเรอ ความสุขระดับเกียรติยศของตนเองได้อย่างเต็มที่ ศิลปะบาโรกลักษณะนี้ส่วนใหญ่อยู่ในฝรั่งเศส แต่หลังจากนี้ราวสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 15 ศิลปะบาโรกได้เปลี่ยนแปลงไป มีการตัดแปลงลวดลาย เครื่องตกแต่งให้บอบบางลง อบอุ่นหวาน ละมุนละไม กลายเป็นแบบฉบับการตกแต่งราชสำนักใน ยุโรปที่เรียกว่า “ศิลปะ โรโคโก (Rococo)”

รูปแบบสำคัญของศิลปะบาโรกเป็นต้นว่า การประดับประดาอย่างประณีต และหรูหรา เกินไป ที่บางครั้งดูไม่จำเป็น อีกทั้งลวดลายประดับ ที่เน้นพืชพันธุ์ธรรมชาติ แต่นำมาดัดแปลงให้ดู กระจุกกระจิก กิ่งก้านใบก็ทำอย่างฉวัดเฉวียน ทั่วเข้าตัวตัดออก คดเคี้ยวอย่างอ่อนไหว พลิกแปลง ไปมาอย่างธรรมชาติ แต่หนักแน่นคงความแข็งแรงไว้ ดูเป็นกอบเป็นกำเหมือนงอกจากส่วนต่างๆ ของอาคาร ของสร้างลวดลายที่ดูเคลื่อนไหว สอดทะลุทะลวงภายในช่องว่าง บางครั้งเล่นความ แตกต่างระหว่างมวลปริมาตรที่ทับตันกับความว่างเปล่า เส้นตรงที่แข็งกระด้างกับเส้น โค้งที่ อบอุ่นหวาน (พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ , 2530 : 21 , 155) การตกแต่งจึงมีอิสระมากกว่าแบบเรอเนสซองซ์เมื่อนำลวดลายมาใช้กับอาคารส่งผลให้อาคารนั้นดูหรูหรา พิศดาร และมีชีวิตชีวา สำหรับ อิทธิพลศิลปะบาโรกในภูเก็ต ส่วนใหญ่ปรากฏอยู่ตามอาคารแบบตะวันตก ในลักษณะหน้าบ้านที่คดโค้ง ลวดลายที่ฉวัดเฉวียน คดเคี้ยวกลืนเข้าไปในผนัง และแตกต่างมากเต็มหน้าอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.6 ลวดลายพฤกษาเลื่อนไหลอย่างชดช้อย เป็นแบบที่นิยมในยุโรป

2.6.3. ศิลปะนีโอ-คลาสสิก

เริ่มขึ้นราวคริสต์ศตวรรษที่ 18 อันเป็นช่วงการปฏิวัติในฝรั่งเศสจนถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 (Vincent, 1955: 169) (ในภาษาอังกฤษมีคำว่า “ism” เพื่อแสดงถึงกลุ่มลัทธิอุดมการณ์ในช่วงหนึ่งของยุโรป) การเปลี่ยนแปลงนี้ได้ส่งผลอย่างกว้างขวางในยุโรป การสืบทอดอำนาจอันยาวนานแห่งราชวงศ์บูร์บองสิ้นสุด พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ถูกโค่นอำนาจ ประชาชนเรียกร้องเสรีภาพอย่างแข็งขัน พร้อมกันนี้ศิลปะแบบสัจนิยมก็เสื่อมลง พวกเขาไม่เห็นด้วยกับศิลปะที่หรูหราเกินเหตุ มีความประณีตอย่างไร้แก่นสาร หรือเอาใจชนชั้นสูง เพราะสิ่งเหล่านี้ศิลปินและปัญญาชนสมัยนั้นถือว่าไม่ใช่ความงามสมบูรณ์แบบ แต่กลับชี้ให้เห็นคุณค่าของศิลปะกรีก-โรมันสมัยโบราณ และให้ช่วยกันอนุรักษ์ไว้ต่อไป จึงถือเป็นช่วงของการฟื้นฟู ศิลปะกรีก-โรมันขึ้นมาใหม่ หลังจากที่ได้เกิดขึ้นแล้วในสมัยเรอเนสซองซ์ โดยจุดเริ่มต้นที่กรุงโรม แล้วแพร่กระจายสู่ที่อื่น ด้วยเหตุนี้จึงเรียกอุดมการณ์นี้ว่า “นีโอ (Neo)” ซึ่งหมายถึงใหม่หรือ “คลาสสิก (Classic)” ซึ่งหมายถึงศิลปะกรีกและโรมัน

การฟื้นฟูศิลปะคลาสสิกใหม่ในศตวรรษนี้มีหลายสาเหตุ ประการแรกเกิดจากการสำรวจแหล่งโบราณสถานสมัยโรมันครั้งใหญ่ ทั้งที่เมืองฮอกูเนียม (Herculaneum) เมืองปอมเปอี (Pompeii) การศึกษานี้ได้ช่วยสร้างจิตสำนึกให้ชาวโรมันมีความรู้สึกที่ตนเป็นทายาทที่แท้จริงของชาติโรมัน พร้อมกันนี้นักวิชาการต่างก็ชี้ให้เห็นคุณค่าของศิลปวัตถุโบราณ จึงเท่ากับเป็นการปลุกกระแสให้คนมาสนใจอนุรักษ์ศิลปะโบราณ คริสตจักรแห่งวาติกันก็ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ ประการที่สองเกิดจากความก้าวหน้าของการผลิตสิ่งพิมพ์ระยะนี้ที่ทำได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ชาวการศึกษาโบราณสถานและความรู้ด้านโบราณคดีเผยแพร่ออกอย่างกว้างขวาง ประการที่สามเป็นผลจากทฤษฎีของฟิชต์ (Fichte) ในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 ที่ส่งเสริมให้เคารพสิทธิเสรีภาพ และความก้าวหน้าของมนุษย์ทุกคนที่พัฒนาต่อไปได้ (Toman, 2000 : 10-11) อันเป็นผลให้เกิดการต่อต้านทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นระบบศักดินา โดยเฉพาะศิลปะแห่งราชสำนักดังกล่าว ความมุ่งมั่นของการอนุรักษ์ ทำให้พวกเขาสร้างงานอย่างมีกฎเกณฑ์ มีเหตุมีผล ยึดความชัดเจน สดส่วน และความเอกละเอียดเป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เสมอภาคเช่นเดียวกับศิลปะกรีกและโรมัน มีเพียงวัสดุและเทคนิคเท่านั้นที่เปลี่ยนแปลงตามยุคตามสมัย

หากเปรียบเทียบกับศิลปะเรอเนสซองส์ไม่แตกต่างกันมาก เพราะต่างได้รับพื้นฐานจากสมัยกรีกและโรมัน บางครั้งคัดแปลงจากแบบเรอเนสซองส์ ทางด้านสถาปัตยกรรมมีบางอย่างที่พัฒนาขึ้นและปรับเปลี่ยนในระยะใหม่ เป็นต้นว่า การทำเสาสูงเป็นแถวตั้งรับคานอยู่หน้าระเบียง การเน้นมุขทางเข้าด้วยอาคารสูง 3 ชั้น ซึ่งหน้าจั่วเป็นแบบกรีก การทำบันไดขึ้นสู่มุขด้านหน้าทั้งสองข้าง โดยออกแบบบันไดเป็นวงหรือหักมุม มีราวลูกกรง การเน้นทางเข้าโดยทำโถงยาวเท่ากับความกว้างของหลังคา การใช้เสาแบบคลาสสิก แต่ส่วนใหญ่เป็นแบบไอโอและดอริก (วิจิตร เจริญภักตร์, 2526 : 207) การตกแต่งนิคมหลายลวดนูนที่ไม่ลึกและหยาบมากนัก ตามบริเวณด้านหน้าของอาคารส่วนใหญ่เน้นองค์ประกอบที่เป็นทรงเลขาคณิต (Ching, 1995:13) นอกจากนี้ระยะหลังอาจดัดแปลงส่วนผสมความคิดใหม่ๆเข้าไป เช่น อาคารแบบเรอเนสซองส์ที่มุขกลางนิยมทำเป็นห้องโถงใหญ่จกดชั้นล่าง ก็ปรับเป็นระเบียงหรือมุขยื่นออกมาจากชั้นบน โดยให้ชั้นล่างเปิดโล่ง ทำเป็นที่จอดรถ ที่พักผ่อน หรือทางเท้า ในกรณีอิทธิพลศิลปะนีโอ-คลาสสิกปรากฏอยู่โดยทั่ว ทั้งแบบบ้านเดี่ยวและแบบห้องแถว ดังเช่น การทำระเบียงยื่นออกจากชั้นบนของอาคาร ข้างล่างเป็นทางเท้าหรือหยุดรถ การทำกรอบโค้งครอบคลุมหน้าต่างหลายบาน

ภาพที่ 2.7 ตึกแถวแบบนีโอ-คลาสสิกในภูเก็ตก่อสร้างสูง 3 ชั้น โดยนำคอนกรีตเสริมเหล็กมาใช้
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ในการเรียนการสอนเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
รวมกับการก่อกองหลังคาบนสุดคั่นลูกกรงเป็นระเบียง (Parapet)
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.6.4 ศิลปะแบบวิกตอเรียน (Victorian Style)

แบบวิกตอเรียนเป็นการเรียกแบบอย่างศิลปะ สถาปัตยกรรม การตกแต่งหรือประดับประดา ที่นิยมชมชอบในหมู่ประเทศที่พูดภาษาอังกฤษ ระหว่างการขึ้นครองราชย์ของพระราชินีวิกตอเรีย แห่งอังกฤษราว ค.ศ. 1837-1901 (Ching, 1995: 137) ซึ่งยาวนานกว่าประมุของค์ใดๆ ในอดีตของ อังกฤษ นักประวัติศาสตร์ของอังกฤษและโลกพร้อมใจเรียกยุคนี้ว่า “ยุควิกตอเรียน” ในช่วงนี้ทั้ง ยุโรปและอเมริกากำลังพัฒนาเป็นชาติอุตสาหกรรม จึงต่างแสวงหาอาณานิคมเพื่อหาวัตถุดิบและ ระบายสินค้า อังกฤษได้เดินทางมาถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และสร้างเครื่องจักรภพในแถบนี้ แบบอย่างของอังกฤษและชาติยุโรปอื่นๆ ที่ปรากฏอยู่ในประเทศอาณานิคมจึงเรียกว่า “Colonial style)

ในยุโรปสมัยวิกตอเรียน แบบอย่างศิลปะมีลักษณะที่สืบทอดจากศิลปะในอดีต เช่น ศิลปะ สมัยกลางแบบ โกรธิค (Gothic) เรอเนซซองซ์ บาโรก นีโอ-คลาสสิก อันเป็นผลจากเจตคติใหม่ที่ เรียกว่า “Romanticism” และลดความซ้ำซากจำเจ เพราะแต่เดิมมุ่งแต่ลอกเลียนแบบศิลปะกรีก โรมัน อันทำให้อารมณ์แห่งจินตนาการและอิสรภาพของมนุษย์ที่พึงมีต้องถูกสกัดกั้น ดังนั้นระยะต่อมาคือ ราวคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงปลายคริสต์ศตวรรษ 19 จึงไม่เพียงแต่ฟื้นฟูรูปแบบกรีก-โรมันเท่านั้น แต่ ทุกรูปแบบที่อารมณ์ใฝ่หาอยากจะทำ ช่วงนี้มีรูปแบบมากมายที่จะรื้อฟื้นจากอดีตหรือนำมาจาก ท้องถิ่นต่างๆ มิได้เจาะจงรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ส่วนใหญ่มีลักษณะผสมผสาน ซึ่งการผสมผสานนี้ มักเลือกแต่เอาส่วนดีๆ ของแต่ละแบบหรือแต่ละท้องถิ่นเข้ามาผสม (Eclectic) เรียกได้ว่าเป็นกลุ่ม แนวคิดแบบสรผสม (Eclecticism) สมัยวิกตอเรียนจึงมีรูปแบบศิลปะที่หลากหลายมากประกอบ กับอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีก้าวหน้าอย่างมาก ทำให้ศิลปะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

สิ่งหนึ่งที่นิยมมากในสมัยวิกตอเรียนของอังกฤษคือ การตกแต่งลายฉลุไม้ประดับอาคาร บ้านเรือนที่เรียกว่า “ลายขนมปังจิง (Gingerbread)” ตามส่วนต่างๆ เช่น หน้าจั่ว เชนชาย ลูกกรง กอ สองที่ฝาหรือระเบียง ลวดลายเหล่านี้มีลักษณะประพูนหรือหยักงอ สันนิษฐานว่า ดัดแปลงจาก ลวดลายแบบ โกรธิค ผสมผสานเข้ากับลายเล็กๆ ลายลูกไม้ ถักทอหรือพุ่งเย้า ตามแบบอิสลามของ พวกแขกมัวร์ (เพ็ญสุภา สุขคตะ , 2543 : 100) แต่ที่เรียกว่าลายขนมปังจิง คงเรียกตามลายขนมปังจิง คงเรียกตามกระดาศที่ห่อหุ้มหรือประดับหีบขนมปังจิงของชาวยุโรปซึ่งมีลวดลายเป็นรูปพูนแบบนี้ บางครั้งจะเรียกว่า “บ้านติดลูกไม้” ในกรุงเทพฯ อาคารแบบนี้มีหลายแห่ง เริ่มแรกคงเลียนแบบบ้านพัก อาศัยชาวตะวันตกแบบถนนสีลมสาทร แพร่หลายอย่างมากในช่วงรัชกาลที่ 5-7 (สมภพ ภิรมย์ , 2540 : 122-123) ในภูเก็ตพบบ้างตามบ้านตามข้างของนายเหมืองเก่า แต่คงทำตามความนิยมหรือ เรือนมุสลิมแถบชายแดนใต้ หรือมาเลเซียมากกว่ารับรูปแบบจากกรุงเทพฯ หรือชาวตะวันตกโดยตรง

ประกอบกับมีอาคารที่มีชายธงโค้งแบบหัวหอม (Ogee Arch) ตามแบบที่นิยมในศิลปะอิสลาม จึงเชื่อว่ารับอิทธิพลตะวันตกผสมอิสลามจากปีนังหรือมาเลเซีย

ภาพที่ 2.8 ลวดลายฉลุไม้ตกแต่งโครงหลังคา บ้านในภูเก็ต แบบเรือนขนมปังขิงซึ่งนิยมในสมัยวิโตเรียน

2.6.5 ศิลปะอาร์ต-นูโว (Art Nouveau)

ศิลปะอาร์ต-นูโว หรือนิวศิลป์เป็นรูปแบบศิลปะตะวันตกที่เคลื่อนไหวอยู่ราวปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 มีชื่อเรียกแตกต่างกัน ขณะที่ฝรั่งเศสเรียกว่า “Art Nouveau” ในเยอรมันและออสเตรียเรียกว่า “Stile Liberty” “Modernismo” ในอังกฤษและสหรัฐอเมริกาเรียกว่า “Modern style”

สาเหตุหลักกันให้เกิดศิลปะนี้มีหลายปัจจัย ประการแรกจากความก้าวหน้าด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี ที่ทำให้มีการผลิตวัสดุใหม่ๆ เช่น เหล็ก กระจก ลวดลายต่างๆ มักสร้างด้วยโลหะ โดยการฉลุรูปหรือหล่อขึ้น เพื่อตกแต่งอาคารตามราวบันได ระเบียง หรืออื่นๆ บางครั้งรวมตาให้เหมือนธรรมชาติ ทั้งๆที่เป็นวัสดุทำขึ้น ประการที่สองเกิดจากเหล่าชนชั้นกลาง พ่อค้าวาณิชหรือศิลปินสมัยใหม่ที่รังเกียจระบบศักดินา ละเลยลวดลายหัวเสาแบบ โบราณ หรือกรอบประตูหน้าต่างโค้งแบบกรีก-โรมันหรือแบบคลาสสิก โดยสร้างลวดลายธรรมชาติแบบใหม่ที่แปลกประหลาดแต่ให้ชีวิตชีวามากกว่า ประการที่สามได้อิทธิพลมาจากบาโรกและ โรโกโก ศิลปะตะวันออกหรือต่างถิ่น ก่อให้เกิดรูปทรงอันแปลกตา

รูปแบบของอาร์ต-นูโวมักปรากฏเป็นลวดลายตกแต่งอาคารสถาปัตยกรรม เครื่องเรือน ศิลปะหัตถกรรม หรือเครื่องใช้ไม้สอยต่างๆส่วนใหญ่ตัดแปลงจากพันธุ์พืช จำพวกเครื่องเถา ใบไม้ ผักหญ้า ลักษณะนี้จึงคล้ายกับลวดลายบาโรกและ โรโกโก แต่ละแห่งมีชื่อแตกต่างกันบ้าง ดังเช่น

อาร์ต-นูโวในอิตาลี ที่มักเน้นพันธุ์พฤษชาเป็นพิเศษ โดยเฉพาะการประดิษฐ์ประคองดอกไม้ให้ห้อย
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้า
ระยะยังเป็นพุ่มเป็นพวง ดังที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “Noodle style” ซึ่งหมายถึงเส้นหมี่ลวดลายที่ยาว
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระหงนี้ สันนิษฐานว่า ได้รับแรงดลใจจากดอกไม้น้ำชนิดหนึ่ง ที่เรียกว่า “Water Lily” สำหรับชื่อ อาร์ต-นูโว นี้ เข้าว่ามีที่มาจากร้านค้าแห่งหนึ่งในปารีส เมื่อปี ค.ศ. 1895 ซึ่งออกแบบตกแต่งอาคาร ลักษณะดังกล่าว (Janson and Janson , 1997 : 768-769)

ภาพที่ 2.9 รูปแบบลวดลายเหนือโค้งทางเข้าของอาคาร ในภูเก็จ ออกแบบเป็นเส้นเลื้อยยาวๆ คล้ายแบบอาร์ตนูโว

2.6.6 ศิลปะอาร์ต เดคโค (Art Deco)

ศิลปะอาร์ต เดคโคเป็นแบบอย่างการออกแบบช่วงหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นราวคริสต์ศตวรรษที่ 20 หรือราวสมัยสงครามโลกที่ 2 แต่หากนับถึงยุคทองจริงๆของศิลปะแบบนี้อยู่ในราว ค.ศ. 1920 และ ค.ศ. 1930 (Zaczek, 2001 : 6) อาร์ต เดคโคเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางศิลปะที่เกิดขึ้นอย่างง่ายดายจากแรงกระตุ้นเพื่อการฟื้นฟูสังคมขณะนั้น เริ่มจากนักออกแบบในปารีสจัดงานนิทรรศการ ภายใต้ชื่อว่า “L , Exposition Internationale des Arts Decoratifs et Industriels Moderns” โดยนำเอาศิลปะต่างๆมานำเสนอในรูปแบบใหม่ที่กว้างไกลออกไป และเป็นที่ยอมรับในทุกๆที่ ให้เกิดความประสานกลมกลืนลงไปด้วยกัน โดยเฉพาะกับรูปทรงที่ดูดีเรียบง่าย

คำว่า “ อาร์ต เดคโค ” จึงเป็นคำกว้างๆที่ยากจะตีความหมายให้รัดกุม ความหมายอาจเปลี่ยนไปตามผู้ใช้หรือบริบทที่เป็นอยู่ อย่างไรก็ตามนักประวัติศาสตร์ศิลป์ได้พยายามกำหนดขอบเขตคำนี้ ในรูปแบบการตกแต่งที่สร้างสรรค์โดยนักออกแบบฝรั่งเศส ซึ่งมีชื่อเสียงในระหว่างสงคราม ครอบคลุมถึงการเลียนแบบหีบขี้มี้ การใช้รูปธรรมชาติเชิงเลขาคณิตในระดับความเป็นนามธรรม และความเพริ้ว อันเป็นผลสืบเนื่องจากความก้าวหน้าด้านอุตสาหกรรม และการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสมัยใหม่ ลักษณะงานมีความหลากหลาย ปรากฏด้านวิจิตรศิลป์และ

เอกศิลป์ประยุกต์ศิลป์ ในงานสถาปัตยกรรม ประติมากรรม เฟอร์นิเจอร์ เสื้อผ้า เครื่องประดับ และงานกระดาษไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ออกแบบกราฟฟิก นักออกแบบเหล่านี้อาจได้รับแรงดลใจจากศิลปะลัทธิบาบาศนิยม (Cubism) ศิลปะเอเชียตะวันออกเฉียงและตะวันออกไกล ศิลปะอียิปต์ ศิลปะเผ่ามาซา ศิลปะกรีกและโรมัน แรงดลใจจากเครื่องจักรกล เช่น ล้อหมุน เฟือง รูปแบบธรรมชาติ เช่น ดอกไม้ ดวงอาทิตย์ เป็นต้น

ลักษณะที่สังเกตได้จากศิลปะอาร์ต เดค โคก็คือ รูปทรงเลขาคณิตซึ่งได้แนวคิดจากลัทธิบาบาศนิยม ที่ทุกสิ่งทุกอย่างตั้งแต่ดอกไม้จนถึงคนจะพลิกแพลงเป็นรูปเหลี่ยม รูปลักษณะที่นิยมมีทั้งทรงเพรียวและโค้ง ทรงเหลี่ยมที่ใช้เส้นแนวตั้งและแนวนอนตรงไปตรงมา เส้นรอบนอกที่คมชัด ลักษณะทางศิลปะจึงเด่นชัดเรียบง่ายด้วยความเป็นเรขาคณิต สิ่งต่างๆที่เหมาะสมกับการทำลักษณะนี้จึงเรียกได้ว่า เป็นสัญลักษณ์ของอาร์ต เดคโค (Klein , et al., 1986 : 3-5)

2.7 การตกแต่งลวดลาย

2.7.1 ความหมายของลวดลาย

ลวดลาย หมายถึง สิ่งประดับหรืองานที่เพิ่มเข้าไปเพื่อจุดประสงค์ของกรตกแต่ง (The New Oxford Illustrated Dictionary 1978 : 1189)

ลวดลายในสถาปัตยกรรม หมายถึง องค์ประกอบใดๆ ที่เพิ่มขึ้น เพียงเพื่อให้เกิดรูปทรงของอาคารอีกทางหนึ่ง เพื่อประโยชน์ในการเสริมแต่ง หรือการประดับประดา (The new Encyclopedia Britannica Volume 8 , 1998 :1008)

นับเป็นเวลาหลายศตวรรษที่การตกแต่งลวดลายเข้ามาผูกพันกับวิถีชีวิตมนุษย์ เพราะการตกแต่งลวดลายเป็นสุนทรียภาพอย่างหนึ่ง และเป็นเครื่องจรรโลงใจที่มนุษย์ต่างแสวงหา ตามสัญชาตญาณของมนุษย์ที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด เช่นเดียวกับศิลปะแขนงอื่นๆ นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความเห็นว่า ลวดลายควรจัดเป็นช่วงเริ่มต้นของการพัฒนาฝีมือศิลปะของมนุษย์ เพราะการที่มนุษย์เริ่มเรียนรู้และขีดเขียนลายเส้นอย่างคร่าวๆ ก็เกิดเป็นลวดลายขึ้นมาแล้ว ทั้งไม่ซับซ้อน เพียงใช้มือและอุปกรณ์ไม่กี่ชิ้น ก็ทำให้ทุกคนสามารถสัมผัสและชื่นชมได้ จากผนังหินซึ่งมีอยู่ในธรรมชาติก็ทำการขีดเขียนหรือสลักเป็นรูปเป็นรอย จากสิ่งก่อสร้างที่สร้างสรรค์ขึ้นอย่างง่าย ก็เติมแต่งเพิ่มลายปูนปั้นหรือลายแกะไม้สลัก สร้างความนุ่มนวลให้กับอาคาร ส่วนต่างๆงดงามขึ้น ซึ่งจะช่วยสนองความต้องการทางใจของมนุษย์ยิ่งขึ้น การตกแต่งลวดลายจึงเป็นวิธีการหนึ่ง ที่จะช่วยให้ผลงานนั้นละเอียดลออ สง่า หรูหรา ส่งเสริมคุณค่าของประโยชน์ใช้สอยยิ่งขึ้น การสร้างสรรค์ส่วนใดๆของอาคารที่เพิ่มขึ้น เพียงเพื่อตกแต่งให้เกิดรูปทรงอีกทางหนึ่ง จึงมักเลือกหาลวดลายเป็นส่วนประกอบ

อย่างไรก็ตามผลงานที่มีความละเอียดละอไม่จำเป็นต้องเสริมแต่งด้วยลวดลายเสมอไป ดังเช่น การตกแต่งปะติมากรรมบนจั่วของวิหารพาร์เธนอน (Parthenon) หรือจิตรกรรมปูนเปียกที่เอกลักษณะเป็นลวดลายที่เรียบง่ายแต่ทรงพลัง ซึ่งการใช้อารมณ์ความรู้สึกหรือจินตนาการที่ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิหารซิสเทิน (Sistine) เพราะงานเหล่านี้ถึงแม้มีความละเอียดประณีต แต่ก็ทำขึ้นเพื่อให้หน้าที่ใช้สอยของอาคารสมบูรณ์เท่านั้น ลวดลายจะต้องมีความหมายสมบูรณ์ และไม่มีสาระที่จะเล่าเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบได้ เป็นเพียงความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรงกับเนื้อหาที่ให้ความหมายในตัวเอง เป็นการผสมผสานความประณีตของรูปทรงเข้ากับอารมณ์ และภูมิปัญญาของช่างตกแต่ง ดังนั้นลวดลายจึงควรแยกออกต่างหากจากศิลปะแขนงอื่นๆ

อาจกล่าวได้ว่า ลวดลายเป็นศิลปะเช่นเดียวกับสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม เพราะเป็นศิลปะที่มีประวัติความเป็นมาของตนเองเช่นกัน ประกอบกับมีแบบแผนและรูปแบบอันหลากหลาย ที่มนุษย์สามารถนำมาประยุกต์เข้ากับสิ่งต่างๆ เช่น งานก่อสร้าง เครื่องใช้สอย ไม่ว่าจะเป็นเฟอร์นิเจอร์ อวух เสื้อผ้าอาหาร หรือแม้แต่การแต่งกาย ซึ่งเริ่มปรากฏตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์แล้ว แต่ลวดลายก็ดูเหมือนจะค่อยๆ ตรงที่ลวดลายก็ดูเหมือนจะค่อยๆ ตรงที่ลวดลายไม่มีสถานะอันน่าจดจำอยู่ในสายวัฒนธรรม อีกทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ก็ไม่ส่งเสริมให้คนสนใจลวดลายเท่าไรนัก (Trilling, 2001 : 12-15)

จากการที่ ลวดลายเป็นเครื่องประดับเสริมแต่ง หรือเสริมคุณค่าความงามให้วัตถุใช้สอยจึงจัดเป็นงานศิลปะประยุกต์ (Applied Art) กล่าวคือ เป็นการนำเอาความงามมาประยุกต์ใช้กับเครื่องใช้สอย โดยเน้นที่การใช้สอยเป็นสำคัญ ดังเช่น ม้านั่งจุดมุ่งหมายหลักคือการนั่ง การออกแบบจะต้องคำนึงถึงสัดส่วน ความเป็นไปได้ที่จะมานั่งสนองต่อหน้าที่สูงสุด ขณะเดียวกันก็เติมแต่งลวดลายเข้าไปให้เกิดความสวยงาม เช่นเดียวกับบ้านจุดมุ่งหมายหลักคือการพักอาศัย การออกแบบบ้านให้ถูกสุขลักษณะเป็นเรื่องที่จำเป็นยิ่งกว่า ส่วนการตกแต่งให้สวยงามเป็นเครื่องเสริมจะทำหรือไม่ทำก็ได้ ด้วยเหตุนี้การตกแต่งลวดลายจึงมีลักษณะช่วยเสริมสิ่งต่างๆ ให้สมบูรณ์มากกว่าทำขึ้นอย่างเอกเทศ เป็นการประกอบเครื่องใช้สอยมากกว่างามอย่างบริสุทธิ์ และเป็นการตอบสนองต่อมวลชนมากกว่าความพึงพอใจของตนเอง การตกแต่งลวดลายจึงไม่อยู่ในขอบข่ายของศิลปะบริสุทธิ์ (Pure Art) หรือวิจิตรศิลป์ (Fine Art) ที่คำนึงถึงอารมณ์สะเทือนใจเป็นหลัก อีกทั้งมีชั้นปฏิบัติแตกต่างกัน ผู้ปฏิบัติควรเรียกว่าช่างมากกว่าศิลปิน

2.7.2 ประเภทของลวดลาย

ลวดลายที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันสามารถจำแนกออกได้หลายวิธี ลวดลายบางครั้งออกแบบอย่างสมบูรณ์ภายในหนึ่งภาพ แต่บางครั้งต้องการความสัมพันธ์กับลวดลายอื่นๆ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง ทั้งแผ่กระจายแบบรัศมี หรือเหยียดยาวต่อไปเรื่อยๆ สามารถนำมาผสมผสานได้หลายรูปแบบอย่างสวยงาม โดยทั่วไปแบ่งออกได้เป็น 4 ลักษณะใหญ่ๆ คือ

1. ลวดลายธรรมชาติ (Natural Ornament) หมายถึง ลวดลายที่ลอกเลียนแบบธรรมชาติ เช่น ลายเมฆ ลายไฟ ลายสัตว์ ลายประเพณีพันธุ์พฤกษา โดยเฉพาะลายพันธุ์พฤกษาพบเห็นอยู่มากตาม อาคารชิโน-โปรตุกีสในภูเก็ต โดยการนำเอาส่วนต่างๆ ของพันธุ์ไม้ เช่น ใบ กิ่ง ก้าน ดอก เถา มาจัดองค์ประกอบให้มีลีลาจังหวะต่อเนื่อง และมีขนาดแตกต่างกัน โดยทั่วไปนิยมจัดซ้ำๆ อย่างต่อเนื่อง

2. ลวดลายเรขาคณิต (Geometrical Ornament) เป็นการนำเส้นตรง เส้นซิกแซก เส้นโค้ง มาจัดให้เป็นรูปเหลี่ยม วงรี วงกลม หรือ นามธรรม โดยจัดจังหวะให้ซ้ำกันอย่างต่อเนื่อง และคำนึงถึงความงามของช่องไฟ ลวดลายนี้จัดเป็นลวดลายพื้นฐานที่มีอยู่ทุกยุคทุกสมัย โดยเฉพาะสมัยใหม่ ที่ต้องการความเรียบง่ายและมีเหตุผล

3. ลวดลายประดิษฐ์ (Inventive Ornament) หมายถึง ลวดลายที่ประดิษฐ์สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ จากความคิดของช่างออกแบบ ด้วยจินตนาการ หรือมโนคติ ดังเช่น ลวดลายสัญลักษณ์มงคล ไตรแกมส์ หรือ

หยินหยาง ลายมังกร ลายกิเลน ลายประเจี๊ยะ ลายสวัสดิศะ เป็นต้น ลวดลายเหล่านี้มักพบอยู่ตาม ศาสนาสถานหรือสุสานของชาวจีน

4. ลวดลายอักษร (Calligraphic Ornament) มีลักษณะการนำอักษรมาประดิษฐ์เป็นลวดลาย พบมากในศิลปะอิสลาม ในภูเก็ตส่วนใหญ่เป็นการประดิษฐ์อักษรจีน ที่มีความหมายมงคล ลวดลายนี้ผู้ออกแบบคำนึงอย่างมาก เกี่ยวกับความเหมาะสมของพื้นที่ตกแต่ง การจัดวางให้ชัดเจน ลวดลายอักษรแม้จะยุ่งยากกว่าลวดลายอื่นๆ แต่ก็นำมาตกแต่งเสริมความงามให้กับอาคารได้ อีกทั้งสื่อความหมายได้ง่าย

2.7.3 กรรมวิธีการทำลวดลาย

วิธีการทำลวดลายมีหลายวิธี เช่น การลงสีตามเทคนิคทางจิตรกรรม การปั้น การแกะสลัก เคาะทูปหรือหล่อตามเทคนิคทางประติมากรรม ดังนี้

1. ลวดลายที่ใช้เทคนิคทางจิตรกรรม

แม้ลวดลายตกแต่งจะมีขอบข่ายเฉพาะต่างหาก และไม่อาจจัดเป็นงานจิตรกรรมอย่างแท้จริง แต่เทคนิควิธีการนั้นแสดงให้เห็นการเลียนแบบจิตรกรรม กล่าวคือ มีการใช้สี ใช้พู่กัน หรือ แปรงลงสีบนพื้นระนาบอันว่างเปล่า หากไม่ใช่เป็นกระดาษหรือผ้าใบ แต่เป็นผนัง เป็นประตู หน้าต่างหรือส่วนใดๆ ที่ก่อตัวเป็นอาคารหรือพื้นผิวของเครื่องต่างๆ ลวดลายที่ปรากฏช่วยให้พื้นที่ว่างนั้นมีสัน เป็นการเน้นความงามให้กับวัตถุ เป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่สายตามักจะสะดุด หากมองเห็นสีสันวัตถุนั้นชัดกว่าวัตถุรอบข้าง สິจึงนอกจากช่วยแยกแยะวัตถุรอบข้าง สິจึงนอกจากช่วย

แยกแยะวัตถุแล้ว ยังจะช่วยกระตุ้นความรู้สึกเพื่อตอบสนองจิตใจมนุษย์ ดังเช่น สีที่ใช้กับการตกแต่ง ภัตตาคารหลายแห่งจะเป็น โทนสีแดง เพราะเชื่อว่า สีแดงจะช่วยกระตุ้นความหิวกระหายมากขึ้น (Gilbert ,1992 : 117) อาคารเดี่ยวในภูเก็ตส่วนใหญ่ใช้โทนสีเหลือง (Yellow earth) เพราะเชื่อว่าเป็นสีนำโชค สีที่นำมาใช้ตกแต่งอาคารหรือลวดลาย ยกตัวอย่างเช่น (พงศ์พันธ์ วรสูตทโรสถ ,2540 :340-341)

- สีน้ำปูน (White Wash) เป็นสีที่ใช้กันมานาน ในสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 นิยมใช้ทา ตึก ทากำแพงอิฐฉาบปูน เพราะราคาถูก และผลิตได้ง่าย สีที่ได้จากส่วนผสมของปูนขาวกับน้ำคั้น สาคหร่ายทะเล หรือน้ำกาบ หรือสารเคมีบางชนิด

- สีพลาสติก (Plastic Paint) เป็นสีชนิดเหลว บรรจุในกระป๋อง เมื่อใช้จะผสมน้ำให้เจือจางมี ทั้งชนิดที่ใช้ทาภายนอก ซึ่งทนต่อความชื้นและแดดฝน และชนิดที่ใช้ทาภายใน

- สีน้ำ (Water Paint) เป็นสีสารสังเคราะห์ประเภทไลโทโปน (Lithopone) หรือติตาเนียม ออกไซด์ (Titanium Oxide) ผสมเข้ากับสารกันด่าง และน้ำมันวานิช มีเนื้อข้นคล้ายแป้งเปียก เมื่อใช้ จะผสมน้ำทำให้เหลวและเจือจาง นิยมใช้มากในงานตกแต่ง เพราะราคาไม่แพงทาสีง่ายไม่มีรายด่าง แบนแน่นอนกับผนังที่ทาสีไป ไม่ย่นหรือแตกร้าวง่าย

ในภูเก็ตสีที่ใช้ทาอาคารส่วนใหญ่ได้จากสีน้ำปูน โดยวิธีนำปูนขาวรองลงตะแกรง เพื่อคัด เอาแต่ผง จากนั้นนำมาแช่น้ำให้พองเบะเปื่อยจนนิ่ม เมื่อต้องการสีสีนจะผสมสีต่างๆเช่น สีคราม สี เหลือง หากจะให้สีน้ำปูนทนอาจผสมกาวเล็กน้อย (ถาวร บุญสุกุล , 2546 , สัมภาษณ์)

2. ลวดลายที่ใช้เทคนิคทางประติมากรรม

ลวดลายประเภทนี้ต่างจากเทคนิคทางจิตรกรรม ตรงที่มีความตื้นลึกหนาบาง ลวดลาย จิตรกรรมที่ลักษณะราบไปกับพื้นมี 2 มิติ คือ ความกว้างยาว ส่วนลวดลายประติมากรรมมี 3 มิติ นอกเหนือจากความกว้างและความยาวแล้ว ยังเพิ่มความหนาบาง โดยทั่วไปการตกแต่งลวดลาย อาคารสิ่งก่อสร้าง นิยมใช้ลวดลายประเภทนี้ นอกจากความสวยงาม ให้แสงเงาเป็นธรรมชาติแล้ว ยัง มีความคงทนอีกด้วย ลวดลายเทคนิคนี้สร้างสรรค์ได้หลายวิธี ยกตัวอย่างเช่น

- วิธีการปั้น

วิธีการปั้น เป็นวิธีเพิ่มส่วนย่อยเข้าไปยังส่วนรวม ด้วยการก่อ พอก ปะ จนกระทั่งได้รูปทรง ที่ต้องการ วัสดุที่ใช้จึงต้องนิ่มและสามารถก่อตัวเป็นรูปทรง เช่น ดินเหนียว ปูนพลาสเตอร์ ปูนขาว ในทางตะวันตกนิยมใช้ปูนปั้นประเภทยิปซัม (Gypsum) ซึ่งเมื่อเผาในอุณหภูมิ 120-130 องศา

เซลเซียสจะได้ปูนปลาสเตอร์ (Plaster) ,มีลักษณะเป็นผงสีขาว เมื่อผสมน้ำแล้วทิ้งไว้จะแข็งตัวเร็วมาก มักใช้ในงานประติมากรรม สถาปัตยกรรม และศิลปะประยุกต์อื่นๆ

ปูน โดยทั่วไปมี 2 ชนิด คือ ปูนก่อและปูนฉาบ ปูนก่อประกอบด้วยส่วนผสมของซีเมนต์ค่อนข้างมาก เมื่อใช้จะผสมทราย ผสมน้ำให้ขึ้นเหลวพอเหมาะ โดยอาจเจือปูนขาวด้วยก็ได้ ส่วนปูนฉาบประกอบด้วยปูนซีเมนต์ ปูนขาว ทราย สำหรับปูนขาวจะใส่มากเพื่อให้เหนียวเหมาะกับการฉาบ หากผสมทรายละเอียดก็สามารถทำลวดลายปูนปั้นตกแต่งผนังได้ ปัจจุบันมีการผลิตน้ำยาสำเร็จรูปที่ใช้แทนปูนขาวได้ โดยยังคงรักษาคุณสมบัติใกล้เคียงกัน (พงศ์พันธ์ วรสุท โรสธ , 2540 :150-153)

การทำลวดลายปูนปั้นตามวิธีการของช่างไทยโบราณ นิยมทำจากปูนขาวเป็นหลัก ซึ่งได้จากหินปูนธรรมชาติ โดยผสมเนื้อปูนเข้ากับน้ำเพื่อหมักและให้จับเป็นก้อนนิ่มๆ คล้ายดินเหนียวแล้วผสมวัสดุบางชนิดเข้าไป จากนั้นโขลกหรือตำให้ปูนเหนียว บางครั้งจึงเรียกว่า ปูนดำ โดยทั่วไปส่วนผสมของปูนดำประกอบด้วยวัตถุดิบ 4 ชนิดคือ ปูนขาว ทราย เส้นใย และกาว แต่ละชนิดมีคุณสมบัติแตกต่างกัน การผสมแต่ละครั้งปูนขาวจะมีปริมาณมากที่สุด โขลกหรือตำจนเป็นเนื้อเดียวกันและเหนียวพอจะปั้นเป็นลวดลายได้ ปูนขาวจะช่วยให้โมเลกุลของวัตถุต่างๆ เข้าหากัน และช่วยแปรสภาพของแข็งที่ผสมน้ำให้อ่อนนุ่ม ทรายช่วยให้แข็งแรงและคงทน เส้นใยช่วยให้วัตถุซึ่งต่างชนิดยึดเกาะกัน เส้นใยเหล่านี้อาจได้จากปอ สามี ผาย กก เส้นไหม และขนสัตว์ ส่วนกาวช่วยประสานวัตถุเช่นเดียวกัน แต่อยู่ใรูปร่างของเหลว ซึ่งอาจได้จากน้ำอ้อย หนังกุ้ง ขาง หรือน้ำมันสน (วิบูลย์ ลีสุวรรณ , 2542 :30-31)

ในกรณีที่ลวดลายปูนปั้นได้จากส่วนผสมของปูนขาว ทรายละเอียด กาวจากน้ำตาลแดงหรือน้ำอ้อย (บางครั้งจึงเรียกปูนน้ำอ้อย) และอาจใส่เส้นใยบางชนิด เช่น กระจาดสา ขนสัตว์ มาคลุกเคล้า และตำจนเหนียวขึ้นรูปได้ นอกจากนี้อาจผสมด้วยการหนังกุ้งหรือแป้งเปียก แต่มีบางครั้งที่กาวได้จากน้ำตาลที่คัดจากมะพร้าว (ประชา ตันตวนิช , 2547 , สัมภาษณ์) โดยใช้เกรียงเล็กๆ ตกแต่ง เนื่องจากภูเกิดช่วงนั้นมีโรคตีเหล็กเองแล้ว เมื่อราว 100 ปี ที่แล้วช่างปั้นมาจากปีนังทั้งหมด เมื่อช่างปีนังแก่ลงก็มีช่างไทยทำแทน ช่างปูนปั้นภูเกิดรุ่นแรกๆ ที่มีชื่อเสียงและเป็นช่างฝีมืออันดับหนึ่งคือ แป๊ะ คำซุน (เจ๋ง เลิศกิจสมบุรณ์ 2547, สัมภาษณ์)

- วิธีการแกะสลัก

การแกะสลักเป็นกระบวนการเอาส่วนย่อยออกจากส่วนรวม หรือเอาส่วนที่ไม่ต้องการออกจนเหลือแต่สิ่งที่ต้องการเท่านั้น ดังนั้นวัสดุที่ใช้ต้องไม่แข็งเกินไปจนเครื่องมือแกะสลักเขาจะออกไม่ได้ แต่ถ้าอ่อนเกินไปจะทำให้วัสดุไม่คงตัว หรืออาจเสียรูปเมื่อมีสิ่งอื่นมากระทบ วิธีนี้ช่างควรมีทักษะพอสมควร หากเสียแล้วจะซ่อมแซมได้ยาก วัสดุที่นำมาใช้ ยกตัวอย่างเช่น ไม้ หิน หยก โปม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นต้น สำหรับการตกแต่งประตู หน้าต่าง ช่องลมของอาคารบ้านเรือน โดยทั่วไป นิยมใช้ไม้เป็นวัสดุ ไม้เหล่านี้นักตัดสรรเฉพาะที่มีเนื้อดี คงทนถาวร เหมาะกับการแกะสลักเป็นรูปทรงต่างๆ ที่สำคัญคือ ต้องไม่มีตา เนื้อไม้แห้งสนิท ไม่มียางคกค้าง และไม่แคะให้ย่อนเสี้ยน

งานแกะสลักงานไม้ถือเป็นงานที่ต้องใช้ทักษะ ในหมู่ชาวจีนจะให้ความสำคัญสัมพันธ์กับงานไม้มากและถือว่าช่างไม้เป็นผู้ได้รับพรพิเศษ เมื่อทำงานฝีมือเกี่ยวกับไม้จะขอพรจากเทพประจำช่างไม้ที่ชาวจีนเรียกว่า “บันกง (Ban Gong)” มีตำนานเล่าว่า ครั้งหนึ่งบันกงได้แกะสลักไม้เป็นรูปนก หันไค่นั้นมันก็กลายเป็นนกจริงๆ บินหายไป ช่างไม้จึงยกย่องให้เป็น เทพ และมักสวดมนตร์ขอพรให้ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพเสมอ (Lip , 1993 :44)

การแกะสลักโดยทั่วไปจะเริ่มจากการร่างแบบบนไม้ โดยอาจใช้ดินสอขาวร่างหยาบแล้วใช้เส้นหมึกตัดเส้นทับลงไป จากนั้นจึงขึ้นรูปโดยใช้ขวานหรือมีดสลักเนื้อ ไม้ ออกเป็นรูปทรง แล้วค่อยๆ ใช้ลวดสลักให้ปรากฏทรวดทรงชัดเจนขึ้น ในภูมิกิจงานแกะสลักระยะแรกๆ เป็นฝีมือของช่างจีนป็นดั้งเดิม ภายหลังคนภูมิกิจแกะสลักเอง อาคารในช่วงแรกๆ มักตกแต่งทั้งปูนปั้นและแกะสลักช่วงหลังๆ ไม่นิยมปูนปั้นแต่ยังคงงานแกะสลัก โดยเฉพาะบานประตู ภาพส่วนใหญ่เป็นธรรมชาติ เริ่มแรกบนกระดาน ก่อน ส่วนที่ต้องการให้แกะออกให้แรงเงา เครื่องมือที่ใช้แกะสลัก โดยมากเป็นลวดและค้อน จากนั้นใช้กระดาษทรายขัด ตกแต่งด้วยสีชาด (สีแดงคล้ำ) และปิดทอง โครงสร้างกรอบบานประตูจะใช้ ไม้เนื้อแข็ง เหนียว ปลูกไม้กินพวกไม้หลุมก็พอ ไม้ตะเคียนทอง ส่วนแผ่นไม้กระดานที่สลักนิยมไม้เนื้ออ่อน เช่น ไม้บริเวณซึ่งหอมฉุนและมดไม่ค่อยกินเปลือก นอกจากนี้อาจมีไม้จำพวกจำปา (วงพจน์ อัครอารีย์ , 2547 , สัมภาษณ์)

- วิธีการหล่อหรือการพิมพ์

การหล่อหรือการพิมพ์เป็นกระบวนการสร้างลวดลายจากแม่พิมพ์ ซึ่งมีแม่พิมพ์นี้อาจได้แบบจากงานปั้น หมายความว่า ถ้าต้องการลวดลายหลายชิ้นที่มีแบบเดียวกัน จะต้องสร้างเครื่องแบบเสียก่อน ดันแบบอาจทำได้ด้วยดินเหนียวหรือขี้ผึ้ง แล้วสร้างแม่พิมพ์ครอบ จากนั้นลึงเอาดินเหนียวที่เป็นต้นแบบออก จนปรากฏช่องโหว่ภายใน ทาภายในด้วยช่องโหว่ จนแห้งและแข็งตัว จากนั้นถอดแบบหรือทาบแม่พิมพ์ออกก็จะปรากฏรูปหล่อเหมือนต้นแบบทุกประการ วัสดุที่ทำแม่พิมพ์มีหลายชนิด เช่น ปูนพลาสเตอร์ ไม้ ยางพารา

อาคารชิโน-โปรตุเกสในภูเก็ตช่วงแรกๆ จะปั้นสดด้วยมือ แต่ช่วงหลังสร้างแม่พิมพ์แม่พิมพ์จะทำด้วยไม้แกะสลักเป็นร่องลึก แล้วบุแผ่นสังกะสีเป็นตัวยึด เมื่อใช้งานจะกดลงบนปูนขาวที่ปั้นและผนังไว้หยาบๆ จากนั้นตกแต่งรายละเอียด (ถาวร บุญสุกุล , 2546 , สัมภาษณ์)

2.7.4 หน้าที่ของลวดลาย

แม้ลวดลายมีหน้าที่ช่วยประกอบเสริมแต่งความงามให้กับวัตถุ แต่ลวดลายเหล่านี้ก็มีใช้มีคุณค่าเพียงแค่รูปทรงที่รังสรรค์ขึ้นเท่านั้น ลวดลายยังมีความสัมพันธ์กับชีวิตมนุษย์ในแง่มุมต่างๆ สะท้อนได้ทั้งในแง่จิตใจและสังคม ให้คุณประโยชน์มากมายโดยอำนาจหน้าที่ที่ได้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อความงาม

เป็นที่ยอมรับกันว่า ความงามในงานศิลปะส่วนหนึ่งเป็นผลจากการตกแต่งประดับประดา การที่เราพิจารณาว่า เสื้อผ้านี้สวย ถ้วยชามนี้งาม เราจะพิจารณาจากลวดลายด้วย นักออกแบบเมื่อต้องการเพิ่มความงามให้กับผลิตภัณฑ์ก็มักคำนึงถึงลวดลายด้วย เช่นเดียวกับอาคารบ้านเรือน ที่มักเลือกหาลวดลายเป็นส่วนประกอบเพื่อเพิ่มความงามให้กับอาคาร เพราะเชื่อว่า สิ่งใดที่สวยงามจะช่วยตอบสนองความต้องการของมนุษย์ด้วย ลวดลายคงคล้ายกับศิลปะแขนงอื่นๆ ที่ให้คุณค่าช่วยส่งเสริมจิตใจ ก่อให้เกิดความปีติยินดี ความปลาบปลื้ม อย่างที่เราไม่ต้องคิดรนขวนขวาย ไม่ต้องใช้เวลาว่างนัก ชื่นชมเมื่อไรความปีติยินดีก็มีมาเมื่อนั้น ความงามมิแต่ให้ไม่ต้องการผลตอบแทนด้วยเหตุนี้ไม่ค่อยมีอุปสรรคใดๆ เข้ามาทำลายโอกาสชื่นชมความงามของมนุษย์มากนัก

ความงามเป็นสิ่งที่มนุษย์ปรารถนา ดังจะเห็นได้ว่า หลายคนอยากจะใช้ชีวิตท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่สวยงาม บางคนยอมเสียสละเงินทองมากมายเพื่อตกแต่งบ้าน สรรหาสิ่งสวยงามมาประดับไว้ในบ้าน เพื่อความเพลิดเพลิน ความเบิกบาน จนกล่าวได้ว่า เป็นปัจจัยสำคัญของมนุษย์อีกประการหนึ่ง นอกเหนือจากอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค เป็นปัจจัยเพื่อการดำรงชีวิตที่ดี ดังที่ศาสตราจารย์ปีเตอร์ พีระศรี (2508 : 23) ได้ให้ความเห็นว่า ประชาชนที่ได้รับการเลี้ยงดูให้เติบโตในสภาพแวดล้อมที่เป็นระเบียบ ในบ้านเมืองที่วางผังเป็นอย่างดี มีถนนสะอาด สะอาดสองฝั่งถนนขนานไปด้วยอาคารสวยงาม ย่อมจะทำให้ผู้คนเหล่านี้มีความผูกพัน รู้จักดื่มด่ำเอาความงามเข้าไว้ตั้งแต่เยาว์วัย ความงามจะค่อยๆ สร้างประสาทรู้สึกทางสุนทรียภาพของเขอย่างช้าๆ ติดต่อกันไม่ขาดสาย ผลลัพธ์อันน่าพิศวงที่ความงามมอบให้ก็คือ ทำให้มนุษย์มีจิตใจประณีตสุขุมขึ้นกลายเป็นคนดีขึ้น และประพฤติปฏิบัติไปตามกฎศีลธรรม

นอกจากความงามยังมีอำนาจมาทดแทนในสิ่งเสียทางสังคม ซึ่งเมื่อความเจริญทางวัตถุเติบโตขึ้นเพียงใด เราก็มักจะเรียกร้องกลับมาซึ่งจิตใจ เรียกร้องหาความดีงาม ความมีอัธยาศัย หรือรากเหง้าแห่งวัฒนธรรม จึงทำให้เห็นว่า สภาพสังคมที่ต้องเผชิญกับอัญญาภาวะอย่างในปัจจุบันมักสัมพันธ์กับศิลปะ ความงามยังแสดงถึงสถานภาพส่วนบุคคลด้วย บุคคลที่ได้รับการประดับประดาทางสุนทรียอย่างน้อยได้รับการตอบสนองทางกายอย่างหนึ่งแล้ว บุคคลที่สุขกายและเท่านั้นที่พร้อมจะแสวงหาอาหารใจดังที่ (Maslow , 1970 :35-51) ได้ให้ความเห็นว่า การดำรงชีวิตของมนุษย์เริ่มจาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้เพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แรงจูงใจพื้นฐานไปสู่แรงจูงใจสูงสุด แรงจูงใจลำดับแรกได้แก่ ความต้องการทางกาย เช่น ความหิว การขับถ่าย ความต้องการทางเพศ เป็นต้น

ถัดจากนั้นเป็นความต้องการสูงขึ้น คือ ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการความรักและความรู้สึกว่าคุณมีส่วนร่วม ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องจากผู้อื่น ความต้องการรู้สภาพที่เป็นจริงอยู่ด้วยตนเอง ความต้องการที่จะรู้และเข้าใจ เรียงลำดับจนถึงแรงจูงใจสูงสุดคือ ความต้องการด้านสุนทรียภาพ (The Aesthetic Needs) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าความงามนั้นเป็นสิ่งที่มนุษย์มักได้รับหลังจากได้รับปัจจัยอื่นๆเพียงพอแล้ว อย่างน้อยก็ต้องผ่านปัจจัยพื้นฐานทางร่างกายและความปลอดภัยเสียก่อน ด้วยเหตุนี้อารยธรรมของเมืองภูเก็ตที่สะท้อนออกมาทางศิลปะ จึงเป็นเครื่องชี้วัดสถานะการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมถึงจุดหนึ่งแล้ว

2. เพื่อแสดงฐานะทางสังคม

ศิลปะเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสังคม นอกเหนือจากการปกครอง เศรษฐกิจ และศาสนา ดูเหมือนศิลปะจะเป็นองค์ประกอบที่ยั่งยืนกว่าด้านอื่นๆ เนื่องจากเป็นวัตถุ มีรูปธรรมชัดเจน ตกทอดได้เป็นชั้นเป็นอัน สำหรับยุคโบราณศิลปะจึงเป็นหลักฐานแสดงฐานะทางสังคมที่มองเห็นชัดที่สุดในสังคมหนึ่งๆ ผู้ทรงอำนาจทั้งการเมืองและเศรษฐกิจไม่นิยมใช้ศิลปะเป็นเครื่องแสดงสถานภาพของตนเอง บ้านเรือนของคหบดีคงไม่อาจสร้างให้มีสภาพเช่นเดียวกับบ้านของชาวนา แต่พยายามยกระดับบ้านตามฐานะ โดยสร้างบ้านที่หรูหรากว่าเพื่อศักดิ์ศรี เกียรติยศ และการเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยเฉพาะการเป็นที่ยอมรับถือเป็นแรงจูงใจสำคัญยิ่ง เพราะหากศึกษาตามลำดับขั้นของมาสโลว์ดังกล่าวแล้ว เมื่อมนุษย์ได้รับปัจจัยพื้นฐานทางกาย และความปลอดภัยเพียงพอแล้ว สิ่งที่ต้องการเพิ่มขึ้นคือ การเป็นที่ยอมรับ หรืออีกนัยหนึ่งว่า มนุษย์นอกจากได้รับการสนองขั้นปฐมภูมิซึ่งเกี่ยวข้องกับสรีระแล้ว ยังต้องการขั้นทุติยภูมิ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสังคม ดังเช่น ความสำเร็จ ความผูกพันกับผู้อื่น ความมีอำนาจ หรือความอยากได้อะไรก็มีเกียรติและชื่อเสียง

(Mc Walters , ed., 1990 :192-193) จึงแปลกที่ศิลปะจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับกลายเป็นเครื่องแสดงอำนาจ เกียรติยศ ชื่อเสียง ยกตัวอย่าง ศิลปะเครื่องสำริดในสมัยราชวงศ์โจวของจีน ที่กลายเป็นของสะสมของกษัตริย์ชั้นสูง และเครื่องสำริดถูกตกแต่งอย่างมาก เพื่ออวดมั่งมี แสดงฐานะทางสังคม ตลอดจนที่ประดับตกแต่งอย่างมากช่วยแสดงฐานะทางสังคม ตลอดจนที่ประดับอย่างมากช่วยแสดงฐานะและศักดิ์ศรีแห่งวงศ์ตระกูล

(Tregear , 1993 : 38-40) ในสมัยบาโรกและโรโกโกของฝรั่งเศส กษัตริย์แห่งราชวงศ์บอร์บอน (Bourbon) สร้างพระราชวังอย่างใหญ่โต โอ่อ่า หรูหรา แม้คฤหาสน์ของขุนนางก็ล้วนประดับประดา

อย่างอลังการ สิ่งที่เด่นมากคือ การนำลวดลายมาตกแต่งอาคาร ทั้งภายในและภายนอกอาคาร ส่งผล
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นำมาตีพิมพ์เผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ให้อาการคูประณีตงดงาม ดังเช่นพระราชวังแวร์ซายส์ ซึ่งพระองค์ต้องการให้สิ่งเหล่านี้แสดงถึงฐานะอำนาจของพระองค์ ต้องการให้โลกยอมรับเป็นที่ยอมรับของราชทูตที่มาเยือน

ในประเทศไทยสมัยอยุธยา การตกแต่งบ้านเรือนบางอย่างเป็นข้อห้ามสำหรับสามัญชน ดังที่กฎมณเฑียรบาลได้ออกกฎหมายไม่ให้ตกแต่งบ้านเรือนด้วยเครื่องถ่ายของ ช่อฟ้า ใบระกา หรือ หางหงส์ ทำได้เฉพาะเจ้านายที่มียศชั้นเจ้าฟ้าขึ้นไปเท่านั้น (โชติ ภัณฑามิตร , 2529 : 390-400) ศิลปะการตกแต่งของอย่างจึงเป็นเรื่องศักดิ์นา ปัจจุบันศิลปะที่มีหน้าที่ยังพบอีกมาก ครอบโคที่สังคมนั้นยังมีความเหลื่อมล้ำทางสังคม ศิลปะก็ไม่อาจปฏิเสธที่จะตอบสนองแก่คนชั้นสูง หรือผู้ทรงอำนาจทางเศรษฐกิจได้ ดังจะพบว่า เครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ ที่ดูเรียบง่ายมักปรากฏอยู่ตามบ้านฐานะจนๆ แต่หากประณีตหรูหรา มีลวดลายสวยงามก็จะพบอยู่ตามบ้านของคนรวย ทั้งนี้เพราะสถานภาพในสังคมแตกต่างกันนั่นเอง

3. เพื่อแสดงออกตามความคิดสร้างสรรค์ของช่าง

ศิลปะตามความหมายหนึ่ง หมายถึง การแสดงออกตามความคิดสร้างสรรค์ของช่าง ดังนั้นลวดลายซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของศิลปะจึงเป็นผลของการถ่ายทอด ที่รวมเอาประสบการณ์ การรับรู้ จินตนาการ ความรู้สึกนึกคิดของช่างออกมาให้ปรากฏและสัมผัสได้ด้วยตา ลวดลายจึงเป็นเครื่องสะท้อนภูมิปัญญาของช่างอีกทางหนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่า ลวดลายในวัฒนธรรมต่างๆ มีลักษณะไม่เหมือนกัน ลวดลายจึงนอกจากแสดงถึงภูมิปัญญาแล้ว ยังแสดงถึงชาติพันธุ์ ความมีรากเหง้า ตลอดจนการแพร่กระจายทางความคิด ดังเช่น ลายจีน ลายไทย หรือลายตะวันตก ถ้าเราเห็นลวดลายเหล่านี้ก็สามารถพยากรณ์ถึงชนชาติผู้ริเริ่มได้ ยกตัวอย่างเช่น ลวดลายตกแต่งของชาวมายาแถบอเมริกาใต้มีบางอย่างคล้ายกับจีน สันนิษฐานว่า ชนชาติเหล่านี้เดิมอาจมาจากเอเชียก็ได้ จากไซบีเรียผ่านช่องแคบเบริงสู่อลาสก้าในยุคน้ำแข็ง ซึ่งเดิมเป็นแผ่นดินเชื่อมติดกัน (น ณ ปากน้ำ , 2530 : 135) ลวดลายที่ปรากฏทั้งสองแห่งจึงมีรากเหง้าเดียวกัน จากแผ่นดินจีนนั้นเป็นแหล่งกำเนิด การแสดงออกทางลวดลาย จึงช่วยสะท้อนความสามารถในการสร้างสรรค์ของช่างจีนผู้ริเริ่มแต่แรกแต่แรก อันก่อให้เกิดการแพร่กระจาย นำไปสู่ความแข็งแกร่งของสายวัฒนธรรมในกาลต่อมา

การตกแต่งลวดลายของช่างช่วยแสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ในลักษณะแตกต่างกัน นอกจากความคิดสร้างสรรค์ที่มีความหมายในเชิงวัฒนธรรมแล้ว ในผลงานหนึ่งจะมองเห็นความชาญฉลาดของช่างในการแก้ปัญหา การเลือกใช้ลวดลายให้เหมาะสมกับที่ว่าง การเลือกกลวิธีในการผลิตลวดลาย การใช้สีประกอบให้เกิดการเน้น หรือเล่นพื้นผิวประกอบลาย ช่างบางคนอาจสอดแทรกความประทับใจที่ได้เห็นจากสภาพแวดล้อม เช่น ดอกไม้ เถาไม้ สัตว์ สิ่งของ โดย

คัดแปลงสิ่งที่เห็นและรู้สึกให้เป็นลวดลายอย่างน่าพิศวง ลวดลายประเพณีบางครั้งจะผิดแผกบ้าง แต่ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดูเหมือนว่าช่างไม้พยายามสอดแทรกความคิดใหม่ๆ เข้าไปมาก เป็นการพัฒนารูปแบบหรือย้ายองค์ประกอบมากกว่าแก้ไขลวดลายอย่างดอนรากดอนโคน ด้วยเหตุนี้จึงไม่ค่อยเห็นชาวจีนที่ยังเข้ามายังคาบสมุทรมาลายูละทิ้งศิลปะจีนอย่างสิ้นเชิงและหันกลับมาใช้ลวดลายตามท้องถิ่น แต่กลับนำคิดตัวมาและปรับปรุงให้ผสมกลมกลืนกับลวดลายท้องถิ่น

ความคิดสร้างสรรค์เป็นเรื่องเฉพาะบุคคล ช่างแต่ละคนมีความสามารถไม่เหมือนกัน แม้ฝึกฝนแสวงหาได้ แต่ถ้าไม่มีพรสวรรค์บ้างก็อาจไปไม่ถึงจุดสูงสุด จนบางครั้งดูราวกับว่าเป็นสิ่งที่เทพบันดาลให้ เป็นเรื่องที่ลึกลับที่ไม่ใช่ใครจะฝึกฝนให้เกิดอัจฉริยะทางความคิดสร้างสรรค์ ตามที่หลายๆชาติ สงสัยเกี่ยวกับเรื่องนี้แตกต่างกัน ดังเช่น ชาวกรีกโบราณเชื่อว่า พระเจ้าเป็นผู้ประทานความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เทพธิดามูส (Muse) 9 องค์ ทั้งเก้าองค์นี้จะเป็นผู้คอยพิทักษ์คุ้มครองให้แรงคลใจแก่ช่างศิลป์ เมื่อเทพธิดาพ่นลมหายใจแห่งความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้ใด ผู้นั้นจะเกิดความคิดสร้างสรรค์ ส่วนชาวจีนโบราณเชื่อว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นพลังของมังกร เป็นการรวมตัวของอำนาจ 2 อย่าง คือหยินและหยาง พลังอำนาจทั้งสองนี้ทำให้เกิดแรงจูงใจ และพฤติกรรมแห่งการสร้างสรรค์ต่างกัน (Feldman , 1992 : 225-226)

การถ่ายทอดความคิดสร้างสรรค์ผ่านลวดลายของช่างเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง จึงไม่อาจมองข้าม เพียงแค่รูปพรรณภายนอก หรือความสวยงาม แต่ให้มองทะลุปรุ ไปร้งถึงเจตจำนงเสรีของช่างซึ่งเกิดขึ้นจากประสบการณ์ทางความงาม ทางเทคนิค หรือรสนิยมของสังคม ที่หล่อหลอมขึ้นเป็นพลังสร้างสรรค์ ลวดลายแตกต่างจึงมีคุณสมบัติพิเศษที่สามารถประเมินศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละคน

ภาพที่ 2.10 ภาพหัวเสาสมัยวิกตอเรียน ภาพหัวเสาซึ่งช่างได้สร้างสรรค์ใหม่เป็นรูปค้ำคาวอยู่กึ่งกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. เพื่อความเป็นสิริมงคล

ลวดลายยังถูกนำมาถ่ายทอดเป็นสัญลักษณ์มงคลต่างๆ โดยเฉพาะการตกแต่งศาสนสถาน อันเป็นสถานศักดิ์สิทธิ์ สถานที่เคารพบูชา ผู้เข้าหวนนอกจากได้รับอานิสงส์ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้ว ภาพลวดลายต่างๆ ที่พบเห็นยังช่วยเสริมสิริมงคล ลวดลายไม่ว่าจะสืบเนื่องมาจากพุทธศาสนา ศาสนาคริสต์ หรือศาสนาอิสลามมักนำมาใช้ประดับตกแต่งอย่างค่อเนื่อง จากที่ใช้อยู่ภายในศาสนสถาน ต่อมาขยายสู่บ้านเรือน ปัจจุบันจึงมักเห็นลวดลายมงคลประดับทั้งศาสนสถานและบ้านเรือน แต่ก็ยังพบอยู่ตามศาสนสถานมากกว่าที่อื่นใด ดังเช่น โบสถ์คริสต์โบราณที่มักตกแต่งด้วยรูปนกพิราบขาว รูปปลา รูปแพะ หรือไม้กางเขน ซึ่งรูปเหล่านี้สื่อความหมายไปในทางที่ดี นกพิราบสีขาวมีความหมายถึงวิญญูณศักดิ์สิทธิ์จากสวรรค์ และความสงบ (Stokstad , 1995 :294) ในพุทธศาสนาฝ่ายมหายานจะพบลวดลายสัตว์ตึกะ ซึ่งลายนี้ชาวจีนใช้ความหมายของความเป็นอมตะ หากอยู่ร่วมกับลายอื่นๆ เช่น ลายสัตว์ตึกะ ต้นสลัดกับลายค่างวาว 5 ตัว และมีอักษรมงคลที่หมายถึงอายุยืนยาวอยู่ตรงกลางก็จะหมายถึง ความสุข ความมีชีวิตยืนยาว ความมีโชคลาภเป็น 5 เท่า การทำลวดลายซ้ำหลายๆ อัน จึงเท่ากับมีความทวีโชคนั่นเอง (Eberhard , 1986 :280-281) หากเปรียบเทียบกับหลายๆ ชาติแล้วกล่าวได้ว่า ไม่ว่าชาติใดนิยมสร้างสรรค์ภาพที่มีความหมายมงคลเท่ากับจีน ลวดลายมงคลจึงพบบ่อยมากตามศาสนสถานหรือบ้านเรือนของชาวจีน ไม่ว่าการตกแต่งส่วนใดๆ ของอาคารชาวจีนมักเรื่องภาพที่เป็นมงคลเท่านั้น เช่น ไม้ ท้อ ทับทิม ปลา ค่างวาว แพะ เป็นต้น โดยเฉพาะมังกรพบบมากที่สุด ทั้งการตกแต่งอาคารและเครื่องใช้สอย มังกรนี้ถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์การสร้างสรรค ความคล่องแคล่วว่องไว ความมีอำนาจ ความ โชคดี (Katz , 1995 : 94) นอกจากนี้ยังมีหงส์ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของคุณธรรมความดีงาม ลายเมฆซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความ โชคดี ความสุข สันติภาพ ลายไท่จี้เป็นสัญลักษณ์ของหยินหยาง ลวดลายเหล่านี้ล้วนมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอย่างยาวนาน และถูกถ่ายทอดกันตามประเพณี โดยดัดแปลงตามยุคสมัยบ้าง ดังเช่น ลายเมฆเชื่อว่า นำมาใช้ตกแต่งสถาปัตยกรรมครั้งแรกตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซัน (Rawson , 1984 :66) ปัจจุบันยังเป็นอยู่ทั่วไปตามศาลเจ้าหรือวัดจีน ส่วนสีที่ใช้ตกแต่งก็มักเลือกสีแดง ซึ่งมีความหมายเป็นสิริมงคลเช่นกัน

5. เพื่อบันเทิงประวัติศาสตร์

ศิลปะในอดีตกทุกแขนงสามารถนำมาใช้เป็นหลักฐานยืนยัน เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้เป็นอย่างดี เมื่อนักประวัติศาสตร์ต้องการยืนยันข้อมูลทางประวัติศาสตร์ นอกจากหลักฐานทางจารึกจดหมายเหตุ พงศาวดารแล้ว สิ่งหนึ่งที่ขาดไม่ได้คืองานศิลปะ และกล่าวได้ว่า เป็นหลักฐานข้อมูลที่ยอมรับง่าย สามารถคาดคะเนอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นเกือบทุกแง่มุม ดังเช่น

เอกสารฉบับนี้เผยแพร่ทางเว็บไซต์หรือทางช่องทางอื่นๆ ที่ท่านเห็นชอบอยู่เห็นชอบจะเขียนด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลวดลายจำหลักหินบนซุ้มประตูลวดลายของปราสาทขอม ซึ่งมีลักษณะคล้ายลายจำหลักไม้ นักโบราณคดีจึงเชื่อว่า ขอมคงรู้จักสร้างอาคารหรือแกะสลักด้วยงานไม้มาก่อนการใช้หิน (Rooney , 1999 :84-87) นอกจากนี้ในแง่ประวัติศาสตร์ศิลป์ ลวดลายยังถูกนำมาใช้ในการจำแนกกับยุคสมัยต่างๆ ทางศิลปะด้วย ทั้งสามารถเปรียบเทียบกับลวดลายชาติต่างๆ เพื่อมองหาความสัมพันธ์ การติดต่อเชื่อมโยง ดังเช่น ขอมกับอินเดีย ซึ่งมีลวดลายบางอย่างคล้ายคลึงกัน อันช่วยสมมุติฐานที่กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างขอมและอินเดียถูกต้องยิ่งขึ้น ปรากฏการณ์เหล่านี้มิให้เห็นมากมาย ในอารยธรรมต่างๆ อันเป็นผลจากปฏิกริยาทางวัฒนธรรม ด้วยวิถีทางที่ต่างกัน เช่น สัมพันธภาพ (Ralativity) การแพร่กระจาย (Diffision) การผสมผสาน (Acculturation) และการกลืนกลาย (Assimilation)

2.8 บ้านพักอาศัยทั่วไป

2.8.1 ขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อการออกแบบ

(องค์ประกอบสถาปัตยกรรมพื้นฐาน รศ.เสอสม สถาปัตตานนท์)

1.การจัดวางผังอาคาร

บริเวณที่จะสร้างบ้าน คนไทยมีความเชื่อในการวางอาคารในทิศทางที่มีสิริมงคลการปลูกเรือนแต่ก่อนมีคติถือกันว่า ถ้าปลูกเรือนขวางตะวัน คือหันข้างเรือนไปทางทิศตะวันออกหรือทิศตะวันตกไม่ดี คนอยู่จะไม่มีความสุข ถ้าจะปลูกเรือนให้ปลูกตามตะวัน คือหันข้างเรือนไปทางทิศเหนือหรือทิศใต้จึงจะเป็นมงคลเมื่อสร้างแล้วผู้อยู่อาศัยจะเจริญรุ่งเรือง ส่วนทางเข้าอาคารมักจะจัดวางทางเข้าไว้ด้านหน้าหาทางสัญจรเช่นหากตั้งริมคลองหรือถนน ซึ่งใช้เป็นทางสัญจรติดต่อกันในหมู่บ้าน บ้านใดขึ้นบ้านจะอยู่ด้านคลอง หรือถนนนั้น

2. การจัดกลุ่มอาคาร

ชาวไทยมีประเพณีที่จะอยู่ร่วมกันหลายครอบครัว แบบครอบครัวขยาย (Stem Family) เมื่อลูกแต่งงานอาจจะต่อบ้าน และมีระเบียงทางเดินเชื่อมกับชานของบ้านใหญ่ได้ โดยอาศัยส่วนครัว ส่วนรับประทานอาหาร รวมกับบ้านเดิม “เรือนครอบครัวเดี่ยว” สำหรับครอบครัวใหม่ประกอบด้วยเรือนนอน 1 หลัง เรือนครัว 1 หลัง ระเบียงและชานร่วม เมื่อลูกๆ แต่งงานก็สร้างเรือนเพิ่มขึ้นตามจำนวนลูกที่แต่งงาน จึงกลายเป็น “เรือนหมู่” ขึ้น เรือนหมู่ที่สมบูรณ์แบบประกอบด้วยเรือนนอนสองหลังขึ้นไป มีห้องนั่ง หอนก หอพระ ครัว ห้องน้ำ และ

ส้วม อยู่รวมกัน²

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. บันได

บันไดนิยมทำขึ้นเป็นจำนวนคี่ คือ 5 ชั้น 7 ชั้น หรือ 9 ชั้น ส่วนเรือนนอนจะไม่ทำขนาด 4 ห้อง ขนาดห้องจะดูจากช่วงเสา แต่ละช่วงเสาเรียก 1 ห้อง คำว่า “ห้อง” ในภาษาไทยหมายถึงระยะที่ว่างในเรือน ระหว่างเสาคู่หนึ่งไปยังเสาอีกคู่หนึ่งไม่จำเป็นต้องมีฝาประจันห้อง ถ้าเรือนมีเสา 4 คู่ ก็เป็นเรือนมี 3 ห้อง มักจะทำเป็น 3 ห้องหรือ 5 ห้อง แต่มักมีความยาวไม่เกิน 5 ห้อง เพราะมีความเชื่อว่า “เรือนอยู่สี่ห้องให้เดือดร้อนรำคาญ”³

4. ชาน

การทำชานกว้างก็เพื่อให้เนื้อที่ชานเป็นที่พักผ่อนภายนอก รับแขก จัดงานประเพณี เถลิงหรือชานขนาดใหญ่-เล็ก สุดแต่ฐานะครอบครัว ครอบครัวอาจจะสร้าง “หอกกลาง” ไว้สำหรับการบุญการกุศล² อาคารหรือเรือนแต่ละหลังจะยกสูงจากชานประมาณ 0.40 เมตร เพื่อช่วยให้ลมพัดผ่านบริเวณชาน และมองลอดช่องลงมายังได้ดูคนผู้มาเยือน อีกทั้งยังใช้ประโยชน์จากระดับที่ลดต่างกั้นนั้นนึ่งห้อยขาได้พอดี

5. ระเบียง

ระเบียง เป็นส่วนที่อยู่ต่อออกมาจากส่วนของห้อง ต่อกับชานซึ่งลดระดับ ประมาณ 0.40 เมตร เพื่อนั่งห้อยขาได้ความกว้างประมาณ 1.50 – 2.00 เมตร มีหลังคาที่ต่อจากหลังคาเรือนใหญ่ขึ้นมาคลุม พื้นตีขัดและลดระดับพื้น จากห้องด้านในด้านหน้าโล่งไม่มีฝา มีเพียงฝาปิดหัวท้ายเรือนด้านสกัด เพื่อกันแดดและฝน

6. ห้องนอน

การนอน ชาวไทยเชื่อกันว่าไม่หันหัวไปทางทิศตะวันตก เพราะจะเป็นคนตาย ถ้าจะหันหัวนอนมาทางตะวันออกจึงจะเหมาะ แต่ถ้าเป็นทางประตูเข้าออกไม่บังควรให้ใครเหยียบขำกล้ำกรายหัวคนนอน และไม่ให้นอนขวางข้อฝี่จะอำ เป็นต้น³ ห้องน้ำจะอยู่ใกล้ส่วนห้องนอนลดระดับพื้นเพื่อไม่ให้น้ำไหลเข้าสู่ส่วนอื่นๆ พื้นกระดานเว้นร่องห่างให้น้ำไหลลงข้างล่างได้

7. ห้องรับแขกและห้องนั่งเล่น

ห้องรับแขกเป็นศูนย์กลางของสังคมในบ้าน และเป็นห้องที่ทุกคนคิดที่จะตกแต่งให้สวยงามมากที่สุด เพราะเป็นห้องที่ไม่ได้ใช้เฉพาะคนในบ้าน แต่เป็นที่ต้อนรับแขกที่มาเยือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ห้องรับแขกจะสะท้อนรสนิยม ความสนใจ และเป็นสัญลักษณ์ของเจ้าของบ้าน มีการใช้ห้องนี้ทำกิจกรรมร่วมกันหลายอย่าง เช่น รับรองแขก พักผ่อน อ่านหนังสือ ทำงาน ดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ และอยู่ร่วมกันระหว่างครอบครัว

การออกแบบห้องรับแขก จะต้องศึกษาว่าเป็นห้องที่ใช้สำหรับสมาชิกครอบครัวกี่คนความต้องการของครอบครัวจะแปรเปลี่ยนไปตามแต่สมาชิกในบ้าน จะค้นพบว่า คนในบ้านต้องการอะไรในห้องนี้บ้าง การออกแบบควรเริ่มต้นจากการถามอายุ เพศ และสิ่งที่สนใจทำประจำวัน จำนวนแขกผู้มาเยี่ยมบ่อยๆ ประมาณกี่คน ของที่ต้องการตั้งโชว์ ส่วนติดต่อกับห้องอื่นโดยรอบห้อง

นอกจากเป็นบริเวณกึ่งสาธารณะหรือเป็นที่รับแขกแล้ว ยังคงเป็นห้องพักผ่อนสถานที่ส่วนตัวของคนในบ้านที่เงียบสงบ การออกแบบจะต้องรวมการสนองประโยชน์ใช้สอยหลายประเภทให้ได้ดีภายในพื้นที่ขนาดเล็ก

ห้องรับแขกและนั่งเล่นควรเป็นห้องที่สดใส ไม่ว่าจะนั่งพูดคุยกับผู้ใหญ่หรือเล่นเกมสื่อกับเด็ก ภายในห้องมีการใช้งานที่เปลี่ยนไปตามช่วงเวลา การจัดที่นั่งควรเปิดโอกาสให้เคลื่อนย้ายได้ เมื่อมีคนจำนวนน้อยจัดรวมกันเพียงกลุ่มเดียว ถ้ามีคนจำนวนมากสามารถเสริมเก้าอี้ได้อีกรูปแบบหนึ่ง

2.8.2 ตำแหน่ง

ห้องรับแขกควรอยู่ติดกับ โถงทางเข้าบ้านด้านหน้า เพื่อให้แขกเข้าถึงได้สะดวก และมีทางติดต่อกับห้องรับประทานอาหารหรือเฉลียง ที่สามารถเปลี่ยนสถานที่ออกไปนั่งคุยภายนอกห้องได้ในเวลาเย็น

การใช้งานซึ่งรวมไปถึงกิจกรรมอื่น ได้แก่ นั่งเล่น ซึ่งจะรวมกับส่วนรับแขกสำหรับบ้านขนาดเล็ก ห้องจึงควรถ่ายเทอากาศได้สะดวก ไม่ปิดทึบมีช่องเปิดทางด้านทิศใต้เพื่อรับลมและช่องเปิดอย่างน้อยอีกด้านหนึ่งเพื่อให้ลมออกจากห้องการเปิดช่องเปิดสู่เฉลียงควรใช้ประตูขนาดใหญ่ เพื่อเชื่อมต่อบริเวณภายในบ้านและภายนอกให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เฉลียงควรอยู่ทิศเหนือหรือทิศตะวันออกเพื่อไม่ให้แสงรบกวนในเวลาบ่าย เฉลียงที่อยู่ทางทิศใต้ควรปลูกต้นไม้บังแดดอ่อนมิได้ด้วย

1. การจัดแผนผัง

ก่อนอื่นควรพิจารณาจัดกลุ่มพฤติกรรมของผู้ใช้ห้องว่า สามารถอยู่ร่วมกันได้หรือแยกกันแต่ละส่วน เช่น ส่วนรับแขก ส่วนนั่งเล่นเด็ก ส่วนพักผ่อนผู้ใหญ่ ทั้งสามส่วนนี้เกิดจากการแยกกิจกรรมที่ต่างกัน ไม่ให้รบกวนกันโดยตรง แต่ยังคงเชื่อมโยงพื้นที่ได้ด้วยสายตา ซึ่งช่วยให้พื้นที่ห้องดูกว้างขวางกว่าการแบ่งด้วยผนัง หรือตู้สูง ซึ่งจะทำให้ห้องดูอึดอัด โดยเฉพาะบ้านที่ไม่มีเครื่องปรับอากาศ

เมื่อตัดสินใจแบ่งกลุ่มการใช้งาน ได้ผลตามความต้องการของผู้ใช้แล้ว จะต้องพิจารณาถึงเส้นทางติดต่อจากห้องรับแขกกับห้องอื่นๆ โดยรอบ ซึ่งเป็นเส้นทางการสัญจรหลัก เช่น ห้องรับประทานอาหาร โถงทางเข้า เฉลียง เป็นต้น เส้นทางจากห้องหนึ่งไปสู่อีกห้องหนึ่งนี้เป็นบริเวณที่ไม่ควรจัดวางกลุ่มเฟอร์นิเจอร์ขวางเส้นทาง เพราะจะเป็นการรบกวนการใช้งานของผู้ที่ต้องการเดินผ่านไปยังห้องอื่น

เส้นทางเดินที่สำคัญรองลงไปคือ จากประตูทางเข้าไปยังส่วนต่างๆ ภายในห้องบริเวณนั่งๆ นอนๆ ดูโทรทัศน์ บริเวณพักผ่อนของผู้ใหญ่ บริเวณที่นั่งเล่นของเด็กและเส้นทางระหว่างกลุ่มต่อกลุ่ม เส้นทางแสดงการติดต่อจะทำให้เห็นว่ากลุ่มเฟอร์นิเจอร์กลุ่มใดที่คนในบ้านและนอกบ้านใช้มากที่สุด ส่วนนั้นควรอยู่ใกล้ทางเข้าหลักของบ้าน การพิจารณาเส้นทางติดต่อนี้ช่วยให้ผู้ออกแบบได้เห็นถึงการจัดวางส่วนการใช้งาน ว่าส่วนใดควรอยู่ต่อเนื่องกับส่วนใด ถ้ายังเห็นถึงความตึงเครียดระหว่างความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆ หมายความว่า แผนผังการใช้งานอาจจะมีปัญหาและอาจจะต้องเปลี่ยนแปลงภายหลัง

การจัดกลุ่มเฟอร์นิเจอร์เป็นส่วนๆ นอกจากคำนึงถึงเส้นทางติดต่อแล้วต้องพิจารณาถึงประเภทการใช้งานว่ารบกวนกันหรือไม่ ควรอยู่ติดกันหรือควรแยกห่างจากกันด้วยเส้นทางการติดต่อระหว่างห้อง หรือด้วยเฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น

ในบ้านขนาดใหญ่ ห้องรับแขกจะแยกจากห้องนั่งเล่นโดยเด็ดขาด ห้องรับแขกจะใช้สำหรับรับแขกเพียงอย่างเดียว ส่วนห้องนั่งเล่นจะใช้สำหรับกิจกรรมที่ไม่เป็นระเบียบแบบแผน เช่น ดูโทรทัศน์ ฟังเพลง และพูดคุยกันระหว่างคนในครอบครัว

2. การจัดวางเฟอร์นิเจอร์ห้องรับแขก

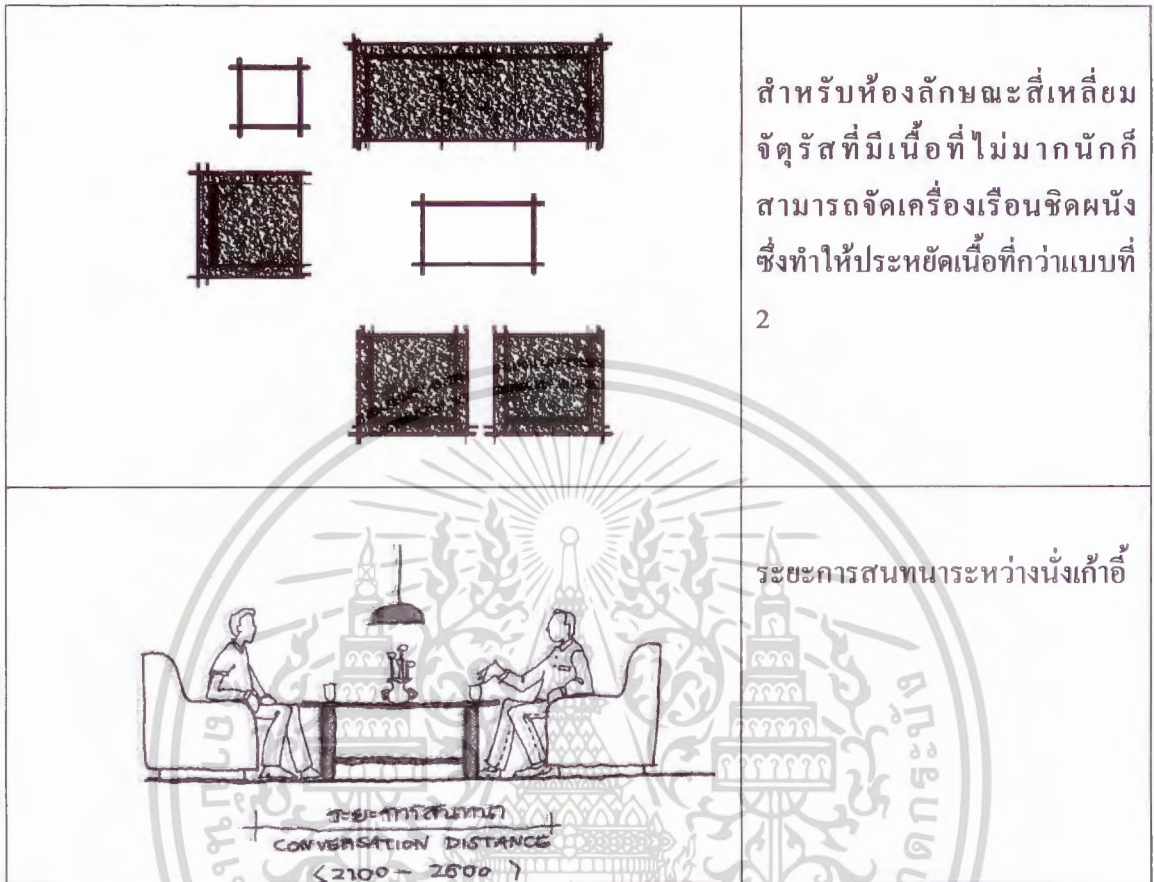
การจัดห้องรับแขกและนั่งเล่นต้องคำนึงถึงตำแหน่งของที่นั่งหลัก ซึ่งเป็นจุดสำคัญของห้องศูนย์กลางของห้องนี้เป็นที่รับแขก นั่งดูโทรทัศน์และสังสรรค์รวมของสมาชิกในครอบครัว บริเวณนี้มีขนาดตามจำนวนผู้ใช้ในบ้าน และเหมาะสมสำหรับแขกผู้มาเยี่ยมเยือนควรเป็นบริเวณ

กิ่งพักอ่อนกิ่งมีระเบียบ (Formal) และควรเข้าถึงจากทางเข้าด้านหน้าได้สะดวกโดยตรง ไม่ควรมีเส้นทางติดต่อห้องอื่นผ่านเข้ามายังกลุ่มเฟอร์นิเจอร์กลุ่มนี้ เพราะจะรบกวนกิจกรรมที่ทำร่วมกันอยู่ เฟอร์นิเจอร์ที่ใช้มีโซฟาเป็นศูนย์กลางของห้อง ถ้าห้องเล็กโซฟาจะมีขนาดเล็กตามไปด้วย โซฟา 3 ที่นั่งจะเหมาะสำหรับห้องขนาดกลางไปจนขนาดใหญ่เหมาะที่จะนั่งคุยและดูโทรทัศน์ได้พร้อมกันหลายคน โซฟาเป็นเฟอร์นิเจอร์ค่อนข้างดีที่เพราะมีน้ำหนักไม่นิยมเคลื่อนย้าย บางบ้านนิยมใช้เฟอร์นิเจอร์ระบบมาตรฐาน (Modular) ซึ่งสามารถเพิ่มเติมได้เท่าที่จำเป็น

การใช้โซฟาสำหรับบ้านขนาดใหญ่ จะใช้โซฟาสองตัวต่อกันเป็นมุม 90 องศาก็ได้ บูเบาะด้วยผ้า หนัง หรือหนังเทียม ในประเทศไทยอากาศค่อนข้างร้อนเป็นระยะเวลานาน การบุหนังจะทำให้หนังไม่สบายถ้าไม่มีเครื่องปรับอากาศ

ตารางที่ 2.1 แสดงลักษณะการจัดวางแบบต่างๆในห้องรับแขก

รูปแบบ	ลักษณะโดยทั่วไป
	<p>การจัดเครื่องเรือนในห้องแคบยาวประกอบด้วยโซฟา 1 ตัว อาร์มแชร์ 1 กู๋ และโต๊ะกลาง เป็นการจัดเครื่องเรือนแบบเปิด คือสามารถเพิ่มเติมเก้าอี้หรือสตูลเข้าไปได้อีกในกรณีที่มีผู้สนทนาเพิ่มขึ้น และยังสามารถเชื่อมต่อกับกลุ่มที่อยู่ใกล้เคียงได้</p>

เก้าอี้

เก้าอี้เดี่ยวหรือเก้าอี้นั่งสบายมีประมาณ 3-5 ตัว มีความสูงเท่ากับโซฟาประมาณ 0.35 – 0.50 เมตร ขนาดเก้าอี้ค่อนข้างใหญ่ทำให้นั่งสบาย จะมีเท้าแขนหรือไม้ก็ได้ ขนาดเฟอร์นิเจอร์ที่เลือกมีผลต่อพื้นที่ห้อง โดยเฉพาะห้องขนาดเล็ก และการตั้งเก้าอี้ไม่ควรห่างกันเกินไป เพราะต้องตะโกนคุยกันทำให้ไม่สะดวก หรือใกล้กันเกินไปจนกระทั่งเท้าชนกัน เก้าอี้เดี่ยวบางตัวควรนั่งสบายมีพนักสูงที่จะพิงศีรษะได้ เมื่อนั่งอ่านหนังสือหรือดูโทรทัศน์

การจัดกลุ่มที่นั่งรูปตัวแอล (L) โซฟาหรือลอยตัวจะใช้ที่นั่งได้เต็มที่สำหรับคนจำนวนมาก ส่วนที่เหลือเป็นทางเดิน และเพื่อความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน ผ้าหุ้มเบาะทุกตัวจะเหมือนกันแต่ถ้าเลือกเก้าอี้ที่มีอายุ รูปร่าง ขนาดต่างกัน ผ้าหุ้มเบาะจำเป็นจะต้องเปลี่ยนไป การทำให้เป็นห้องอันหนึ่งอันเดียวกันจึงทำได้โดยการเชื่อมโยงด้วยวัสดุอื่นๆ ภายในห้อง เช่น ผ้าม่านหน้าต่างที่เหมือนกัน เป็นต้น

การขยายกลุ่มที่นั่งเมื่อจำเป็นสำหรับแขกกลุ่มใหญ่ควรมีเก้าอี้เสริมจากส่วนอื่นของห้องเก็บเก้าอี้เบาะที่ยกได้จากโต๊ะหนังสือหรือห้องอื่นๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โตะกลาง

โตะกลางเป็นจุดสนใจของห้องความสูงของโตะประมาณ 0.35 – 0.40 เมตร ควรเป็นโตะที่สวยงาม และเมื่อวางของบนโตะแล้วผู้นั่งตรงข้ามควรมองเห็นกันได้ และควรมีที่ว่างอย่างน้อยด้าน พอดีที่จะเดินเสิร์ฟน้ำและขนมได้เมื่อมีคนนั่ง เก้าอี้แล้วก็ตาม วัสดุที่ใช้ทำโตะจะเป็นทองเหลือง สแตนเลสสตีล กระจก ขาโลหะหรือขาไม้ ไม้ทาน้ำมัน หรือไม้พ่นสี พลาสติก หินอ่อน ขึ้นอยู่กับความทนทาน ความงาม และราคาที่ต้องการ

โตะข้าง

โตะขนาดเล็กที่สัมพันธ์กับผู้นั่งข้างๆ ขนาดของโตะขึ้นอยู่กับสิ่งของที่วางไว้ไฟอ่านหนังสือ แจกันดอกไม้ ที่เขียนหรี ถ้าใช้เก้าอี้ไม่มีที่วางแขน โตะควรมีความสูงเท่ากับเก้าอี้ ถ้าวางโตะใกล้โซฟาที่มีที่วางแขน โตะควรต่ำจากที่วางแขนโซฟาประมาณ 1.5 – 5 ซม. หรือระดับไม่ต่ำกว่าระดับที่นั่ง นอกจากนั้น โตะข้างจะอยู่ระหว่างเก้าอี้เดี่ยวบางจุด จัดวางให้เอื้อมมือหยิบของบนโตะจากเก้าอี้ได้สะดวก

ชั้นและที่เก็บของ

การออกแบบชั้นเก็บของในห้องรับแขก ต้องพิจารณาสิ่งที่จะนำมาวางบนชั้นว่ามีอะไรบ้าง โทรทัศน์ เครื่องเสียง หนังสือ ของเก่าที่มีค่า ขนาดชั้นจะต้องกว้างพอ และมีความยาวเหมาะสมกับความกว้างของผนัง ถ้ามีอุปกรณ์ไฟฟ้าควรเตรียมปลั๊กไฟบริเวณนี้ให้พอเพียง นอกจากนั้นจะต้องมีช่องว่างสำหรับระบายความร้อนด้านหลังด้วย

การสร้างจุดสนใจ

ในการพักผ่อนคนเราต้องการดูสิ่งที่สดชื่นแจ่มใสและสวยงาม และการขาดจุดสนใจในสถานที่นั้นทำให้ผู้มาเยี่ยมวางตัวอย่างไม่ค่อยสบาย โดยเฉพาะบริเวณที่ไม่คุ้นเคย บริเวณที่นั้นต้องมีจุดดึงดูดสายตา ในต่างประเทศสมัยโบราณมีเตาผิง มักจัดที่นั่งล้อมรอบสร้างความรู้สึกอบอุ่น และเป็นจุดสนใจของห้อง

การจัดห้องอาจทำให้มาตราส่วนห้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย ห้องที่มีรูปแบบคลาสสิก ควรจัดเฟอร์นิเจอร์ให้เข้ากับห้อง โดยจัดให้มีความสมดุลแบบเท่ากันทั้งสองข้าง (Symmetry) ถ้าห้องแบบสมัยใหม่มักจะจัดแบบสมดุลไม่เท่ากันทั้งสองข้าง มีการจัดเปิดช่องว่างให้เห็นทิวทัศน์ภายนอกที่สวยงาม โดยเปลี่ยนผนังทึบเป็นกระจกใส

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เฟอร์นิเจอร์และวัตถุต่างๆ จะต้องเคารพรูปร่างของห้อง การจัดห้องที่ประสบผลสำเร็จคือการเตรียมองค์ประกอบต่างๆ ให้มีมาตราส่วนเดียวกัน ซึ่งเมื่อจัดวางแล้วดูเหมาะกับสถานที่ไม่ใหญ่หรือเล็กเกินไป เมื่อเทียบกับสถาปัตยกรรมโดยรอบ

การจัดห้องต้องมีความสมดุล และมีสัดส่วนที่ดี เช่น ใช้เฟอร์นิเจอร์ที่มีขนาดค่อนข้างเล็กในพื้นที่น้อย ซึ่งจะช่วยให้ห้องดูใหญ่ขึ้น เป็นต้น

เฟอร์นิเจอร์ที่มีความเด่น น่าสนใจควรนำมาใช้อย่างอิสระ เช่น บนผนังด้านหนึ่งของห้องติดรูปใหญ่ 1 รูป หรือรูปเล็กหลายรูปสร้างจุดสนใจบนผนังนั้น

จุดสนใจที่รองลงมาจะเป็นการจัดวัตถุเล็กๆ ดอกไม้ในแจกันสวยงาม ของเก่าบางชิ้นจัดวางบนโต๊ะหรือชั้น การแสดงสิ่งของต่างๆ ถ้ามีขนาดเล็กควรแสดงเป็นกลุ่ม โดยเลือกรูปทรงและสีเข้ากันได้ บางครั้งการตกแต่งที่ใช้จุดสนใจซึ่งขัดแย้งกับสภาพโดยรอบเพียง 1 ชิ้น จะช่วยให้ไม่น่าเบื่อ

โทรทัศน์และเครื่องเสียงเป็นสิ่งที่ชีวิตมนุษย์เกี่ยวข้องอยู่มาก จะเลือกใช้เป็นจุดสนใจได้แต่ผู้ที่เก็บอุปกรณ์เหล่านี้ควรจะออกแบบเป็นพิเศษ เพื่อติดตั้งอุปกรณ์และสิ่งที่ต้องการแสดงโดยตรงเพื่อให้ชั้นและตู้วางของ ดูเป็นส่วนหนึ่งของห้องอย่างแท้จริง

การเปลี่ยนระดับ

การเปลี่ยนระดับห้องรับแขก สิ่งที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ คือ ระดับเพดานของห้องที่สูงพอจะยกพื้นบางส่วน ถ้าห้องนี้ตั้งอยู่ชั้นล่างของอาคารหรือบนดิน การเปลี่ยนระดับตั้งแต่เริ่มสร้างบ้านจะไม่มีปัญหาในเรื่องโครงสร้าง

ห้องที่มีเพดานสูงมากสามารถออกแบบให้มีการเปลี่ยนระดับสูงขึ้นได้บางส่วนโดยไม่รบกวนโครงสร้างอาคารเดิม โดยใช้โครงประเภทเบา เช่น ไม้หรือเหล็กวางบนพื้นคอนกรีตเสริมเหล็กและใช้ไม้ฉลุนิคหนาวางบนโครงปูพรมทับทั้งห้อง

สิ่งที่ต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนระดับ ได้แก่ ความปลอดภัยของผู้มาเยี่ยมซึ่งไม่คุ้นเคยเส้นทางสำคัญของห้อง ควรเปลี่ยนระดับอย่างค่อยเป็นค่อยไป และให้มีแสงส่องบริเวณเปลี่ยนระดับชัดเจนถ้าเปลี่ยนระดับมากควรมีราวจับ

การตกแต่งผนัง

ผนังในห้องที่มีรูปแบบโบราณ เช่น คลาสสิก ใช้เสาของสถาปัตยกรรมเป็นสิ่งที่ลดความยาวของผนัง มีการตกแต่งหัวเสา ฐานเสา บัวเชิงผนัง บัวเพดาน ให้ดูหรูหรา มีการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เปลี่ยนสีเปลี่ยนความเข้ม ผนังจะไม่เป็นเพียงพื้นภาพ แต่เป็นส่วนหนึ่งในการจัดองค์ประกอบของห้องนั้น

การตกแต่งภายในปัจจุบันผนังบางด้านจะเป็นชั้นวางของ เช่น โทรทัศน์ เครื่องเสียง ฯลฯ ผนังด้านที่ไม่ใช่ทำเป็นตู้ จะทำให้มีผิวสัมผัสต่างไป ห้องที่ใช้งานประจำวันมาก ควรทำให้อยู่สบายมักจะเป็นห้องที่ตกแต่งด้วยสีอย่างกลมกลืน ไม่ขัดแย้งรุนแรง

วัสดุ

บ้านใดที่ไม่มีเด็กและใช้ระบบปรับอากาศสามารถปูพรมทั้งห้องได้ แต่ถ้าบ้านใดมีเด็กการทำพื้นปูพรมทั้งห้องจะไม่ค่อยเหมาะสมเพราะสกปรกง่าย ทำความสะอาดยาก พื้นควรปูด้วยไม้ปาเก้ กระเบื้องเคลือบ หินอ่อน กระเบื้องยาง เป็นต้น และอาจเน้นบริเวณสำคัญบางบริเวณด้วยพรมเฉพาะจุด

ผนังมักจะเป็นผนังทาสีหรือบุกระดาษติดผนัง หากต้องการให้รูปบนผนังเป็นจุดเด่นผนังควรเป็นสีเรียบ ส่วนตกแต่งผนังอีกอย่างหนึ่ง ได้แก่ ฝ้ามาง ซึ่งควรมีสีและลวดลายที่สอดคล้องกับฝ้าบุเก้าอี้และโซฟา เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้กับห้อง การใช้ฝ้ามางสีอ่อนไม่มีลวดลายห้องจะดูสงบ สร้างความรู้สึกของผนังเมื่อปิดมาง

สี

สีที่กลมกลืนกันทั้งห้องของผนังและเพดาน จะเป็นเหมือนพื้นภาพ เมื่อใช้ความขัดแย้งของสีบางจุด เช่น การใช้เฟอร์นิเจอร์สีสะดุดตา พรมที่มีลวดลายและสีสวย กลุ่มไม้กระถางสีเขียว ฝ้าบุเก้าอี้ ฝ้ามาง จะช่วยให้ห้องดูน่าสนใจขึ้น

แสง

แสงทั่วไปจำเป็นสำหรับห้องนี้ และแสงส่งเฉพาะจุดจะช่วยให้บริเวณที่ได้รับแสงมีความสำคัญเพิ่มขึ้น เช่น เฟอร์นิเจอร์ ภาพเขียน งานประติมากรรม บริเวณที่มีการใช้สอยต่างกันแสงควรต่างกันด้วย หรือให้แสงช่วยเน้นบางจุด เช่น บริเวณนั่งเล่นให้แสงมากกว่าทางเดิน หรือ ใช้ไฟประเภทรับความแรงได้ส่องตามจุดสำคัญ

3. การจัดห้องรับประทานอาหาร

ห้องรับประทานอาหารควรอยู่ใกล้หรือติดกับห้องรับแขก ซึ่งอาจจะใช้เป็นห้องนั่งเล่นด้วย เพราะกิจกรรมที่เกิดขึ้นในห้องทั้งสองนี้เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่อง ปกติในวันหยุดคนเรารับประทานไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาหารถึงสามมือ เมื่อเสร็จการรับประทานอาหารแต่ละมือแล้ว สมาชิกในบ้านจะนั่งดูโทรทัศน์ หรือนั่งคุยกันในห้องนั่งเล่นที่อยู่ข้างเคียง อีกทิศทางหนึ่งที่จะต้องติดต่อกับห้องรับประทานอาหาร ได้แก่ เส้นทางรับและส่งอาหารจากครัวสู่ห้องเตรียมอาหารเพื่อส่งมายังห้องรับประทานอาหารอีกทีหนึ่ง

การรับประทานอาหารบางคนชอบรับประทานอาหารอย่างมีระเบียบ นั่งโต๊ะที่จัดเรียบร้อย ภายในห้องและเสิร์ฟอาหารเป็นลำดับ บางคนรับประทานอาหารในห้องรับแขกโดยจัดกลุ่มเฟอร์นิเจอร์รับประทานอาหารไว้คนละด้าน แต่ละบ้านต้องวางแผนให้รับประทานอาหารในสถานที่ที่พอใจสบายทั้งร่างกายและสายตา

เหมือนการตกแต่งห้องอื่นๆ สิ่งที่ดีที่สุดคือสิ่งที่สบายที่สุด รูปแบบอาคารตกแต่งผสมผสานกันได้ โดยให้มีรูปแบบ (Style) ใดรูปแบบหนึ่งมีมากกว่า อีกแบบหนึ่งเพียงส่วนน้อย ซึ่งจะเป็นจุดสนใจ หรือเป็นเพียงเฟอร์นิเจอร์ชิ้นพิเศษในห้อง แต่การใช้เฟอร์นิเจอร์ผสมผสานนี้ จะต้องพิจารณาถึงเส้นและสัดส่วนที่ดีของเฟอร์นิเจอร์ชิ้นนั้น และ โดยรวมกับเฟอร์นิเจอร์อื่นในห้องด้วย

ทางเลือกของการตกแต่งเฟอร์นิเจอร์เป็นรสนิยมส่วนตัว และได้รับอิทธิพลจากรูปแบบของบ้านส่วนรวม ห้องอาหารนี้มักจะใช้เป็นห้องรับรองแขกด้วย จุดเด่นของห้องต้องอยู่ที่โต๊ะอาหารส่วนอื่นเป็นส่วนประกอบ

การออกแบบห้องรับประทานอาหารที่เริ่มไปพร้อมกับการออกแบบบ้าน ผู้ออกแบบจะต้องสอบถามผู้อยู่อาศัยว่า อาหารประจำวันที่รับประทานเป็นอาหารประเภทใด บางบ้านนิยมอาหารฝรั่งบางบ้านนิยมอาหารไทยหรืออาหารจีน และอาหารมือที่ทุกคนในบ้านพร้อมหน้ากันมากที่สุดได้แก่อาหารมือเย็น การจัดห้องหรือเลือกโต๊ะอาหารควรคำนึงถึงประเภทของอาหารเย็นมากกว่ามืออื่นๆ

โต๊ะอาหาร

องค์ประกอบในการเลือกโต๊ะอาหารมีอยู่ 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทอาหาร จำนวนคนที่นั่งรับประทานอาหาร และรูปร่างของห้อง

บ้านที่ชอบรับประทานอาหารกับข้าวหลายอย่าง หรืออาหารที่มีกับและรับประทานพร้อมข้าว โดยผู้ร่วมโต๊ะจะต้องตักกับข้าวบ่อยๆ เช่น อาหารจีน และไทย โต๊ะอาหารจำเป็นต้องมีที่วางกับข้าวซึ่งตักได้สะดวกจากผู้นั่งโดยรอบ โดยเฉพาะผู้นั่งจำนวนมาก ถ้าใช้โต๊ะกลม รัศมีการตักอาหารเท่ากันโดยรอบ ถ้าผู้นั่งมากบางครั้งอาจจะมีแป้นกลมหมุนได้สำหรับวางอาหารตรงกลางโต๊ะ เพื่อที่จะไม่ต้องลุกขึ้นตักอาหารไกลตัว หรือส่งอาหารกันตลอดเวลา เมื่อผู้ใด

ต้องการกับข้าวจานใดก็หมุนเอาอาหารจานนั้นมาไว้ตรงหน้า โต๊ะอาหารประเภทนี้ ห้องจะต้องมีรูปร่างที่ค่อนข้างกว้างกว่าปกติ และความยาวใกล้เคียงกับความกว้าง

ส่วนบ้านที่มีกับข้าวน้อยประเภท หรือชอบรับประทานอาหารฝรั่งที่ยกมาเป็นจานๆ ไม่มีกับข้าวส่วนกลางมากนัก หรือถ้าปริมาณผู้รับประทานอาหารมีน้อยพอจะส่งกับข้าวให้ทั่วถึงกันได้สะดวก รูปร่างห้องมักจะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า และควรเลือกใช้โต๊ะสี่เหลี่ยมผืนผ้า

ความยาวของโต๊ะสี่เหลี่ยมผืนผ้า และความกว้างของโต๊ะกลมขึ้นอยู่กับจำนวนผู้นั่งรับประทานอาหารประจำวัน หรือเผื่อไว้สำหรับแขกประจำอีกประมาณ 1-2 คน บางบ้านชอบโต๊ะประเภทที่เผื่อไว้สำหรับคนมาก สามารถดึงให้ขยายยาวได้ จะขยายด้วยการดึงส่วนบนของโต๊ะและเติมส่วนขยายตรงกลางซึ่งซ่อนไว้ใต้โต๊ะ หรือจะขยับดึงทั้งส่วนบนและขาโต๊ะแล้วเพิ่มเติมส่วนกลางก็ได้

โต๊ะอาหารจะกลมหรือสี่เหลี่ยม ควรเลือกโต๊ะที่มีขาโต๊ะหลบเข้าด้านใน นอกจากโต๊ะสี่เหลี่ยมที่อาจจะมีขาอยู่ตรงมุมโต๊ะ ในบริเวณที่ไม่มีปัญหาต่อการสอดขาของผู้รับประทานอาหารเข้าข้างได้

โต๊ะอาหารโดยทั่วไปสูงประมาณ 0.75 เมตร เก้าอี้สูงประมาณ 0.45 เมตร มีช่องว่างทางตั้งระหว่างเก้าอี้และโต๊ะประมาณ 0.30 เมตร เพื่อให้นั่งสะดวก ความกว้างของโต๊ะสี่เหลี่ยมผืนผ้าโดยทั่วไปประมาณ 0.90 เมตร สำหรับโต๊ะที่ต้องการวางกับข้าวตรงกลาง ส่วนความยาวขึ้นอยู่กับจำนวนคนนั่ง คนนั่งแต่ละคนต้องการบริเวณกว้างประมาณ 0.60-0.70 เมตร ไปจนถึง 2.00 เมตร สำหรับโต๊ะอาหารจีนขนาดใหญ่

ผิวโต๊ะควรมีผิวที่ค่อนข้างแข็ง วางจานอาหารที่ร้อนเล็กน้อยได้ วัสดุให้เลือกหลายประเภท เช่น กระจกใส ไม้ ไม้บุพลาสติกลามิเนต บางบ้านชอบปูโต๊ะอาหารเพื่อเพิ่มสีสันให้กับห้องโดยเปลี่ยนผ้าปูโต๊ะไปเป็นสีต่างๆ

เก้าอี้

เก้าอี้รับประทานอาหารขนาดทั่วไป กว้าง ยาว และสูงเท่าๆ กัน ประมาณ 0.45 เมตร เก้าอี้มีทั้งประเภทมีเท้าแขนและไม่มีเท้าแขน เก้าอี้ที่มีเท้าแขนจะใช้ที่มาก จึงมักจะใช้เฉพาะเก้าอี้ที่สำคัญ เช่น บริเวณหัวโต๊ะสำหรับพ่อบ้าน

การเลือกเก้าอี้ควรพิจารณาถึงการนั่งสบาย พนักเอนเล็กน้อย ไม่หนักเกินไปที่จะเคลื่อนย้ายในเรื่องของความสวยงามควรดูให้เหมาะสมกับโต๊ะอาหาร เมื่อเก้าอี้ถูกผลักเข้าใต้โต๊ะในเวลาที่ไม่ได้ใช้จะเห็นว่า เส้นสายในการออกแบบและความสูงนั้นเหมาะสมกับโต๊ะหรือไม่

ตู้เก็บของ

ตู้เก็บของในห้องรับประทานอาหารมีประเภทสูงประมาณ 0.85 เมตร ส่วนบนของตู้เป็นเคาน์เตอร์วางอาหารก่อนเสิร์ฟได้ ตู้ชนิดนี้จะมีลิ้นชักเก็บส้อมและจานชามอยู่ส่วนล่าง ซึ่งมักจะเป็นตู้ไม้ปิดทึบ และอีกประเภทหนึ่งสูงประมาณ 1.80 - 2.00 เมตร ตู้สูงนี้จะตั้งไว้เพื่อเก็บจานชามที่สวยงาม โดยเฉพาะตู้ส่วนบนเหนือเคาน์เตอร์ระดับล่าง 0.85 เมตรขึ้นไป มักจะเป็นตู้กระจกกรอบไม้เพื่อไม่ให้ฝุ่นจับสิ่งของในตู้

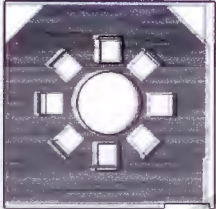

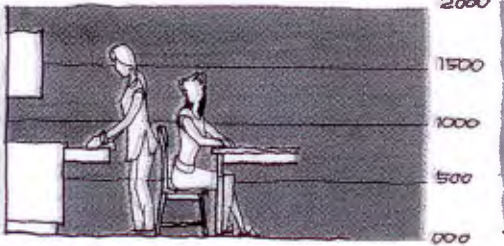
การจัดเฟอร์นิเจอร์

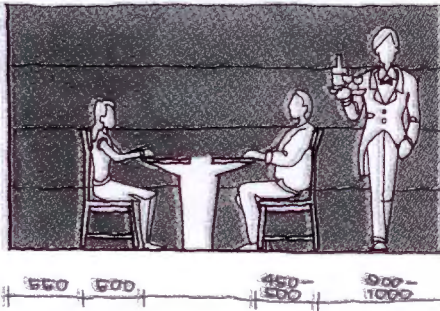
โต๊ะอาหารเป็นจุดศูนย์กลางของห้องรับประทานอาหาร เก้าอี้จะมีพอมเหมาะกับขนาดโต๊ะ หรือมีเก้าอี้สำรองตั้งอยู่รอบนอกติดผนังอีกประมาณ 2 ตัวเพื่อใช้เสริมเมื่อจัดวางโต๊ะและเก้าอี้ควรเว้นที่ว่างระหว่างเก้าอี้และผนังโดยรอบพอให้ผู้บริการสามารถเดินบริการได้ โดยไม่ต้องเบียดตัวไปมาเพราะอาหารจานกลางหนักและร้อนต้องการเส้นทางที่ไม่คับแคบ จึงควรเลือกพื้นที่จากขอบโต๊ะถึงผนังกว้างประมาณ 1.20 - 1.50 เมตร

นอกจากโต๊ะอาหาร ตู้ติดผนัง ซึ่งเป็นตู้สูงประมาณ 0.85 เมตร ที่ใช้เก็บช้อนส้อม ผ้าเช็ดปาก จานชามสวยงามที่ตั้งไว้ข้างฝาแล้ว ตู้เตี้ยๆ นี้ยังใช้เป็นบริเวณที่พักอาหารหรือจะใช้พักงานที่รับประทานอาหารเสร็จแล้ว ก่อนทยอยออกไปล้างในห้องเตรียมอาหารหรือห้องครัว ซึ่งทางออกจะอยู่ใกล้กับตู้นี้

ประตูระหว่างห้องอาหารและห้องเตรียมอาหารหรือห้องครัว ควรเป็นประตูเปิดปิดได้ทั้งสองทาง แต่ทั้งสองห้องต้องมีพื้นที่พอมเพียงพอที่จะปรับปรุงประตูให้ตีกลับได้อย่างพอดีโดยไม่ทำให้ไปถูกเฟอร์นิเจอร์อื่น ประตูเช่นนี้จะอำนวยความสะดวกเมื่อมือสองข้างของผู้บริการถือจานอาหารสิ่งสำคัญคือรอยต่อของพื้นระหว่างห้องทั้งสองจะต้องอยู่ในระดับเดียวกัน เพื่อไม่ให้เดินสะดุด

ตารางที่ 2.2 แสดงลักษณะการจัดวางแบบต่างๆและระยะการใช้งานห้องรับประทานอาหาร

รูปแบบต่างๆ	ลักษณะโดยทั่วไป
	<p>ตัวอย่างการจัดวางแปลนของห้องรับประทานอาหารแบบโต๊ะกลมโดยมีการเว้นระยะรอบห้องเพื่อสามารถลุกนั่งได้อย่างสะดวก และสามารถเสิร์ฟอาหารได้โดยรอบ โต๊ะเป็นลักษณะ 6 ที่นั่ง มีการจัดวางสเตชันไว้ตรงมุมห้องทั้ง 2 ข้าง</p>
	<p>ลักษณะโต๊ะกลม 2 ที่นั่ง จะมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 600-800 ซม.</p>
	<p>ลักษณะโต๊ะกลม 3 ที่นั่ง จะมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 600-800 ซม.</p>
	<p>ลักษณะโต๊ะกลม 2 ที่นั่ง จะมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 800-1,000 ซม.</p>
	<p>ระยะห่างระหว่าง สเตชันกับเก้าอี้รับประทานอาหาร จะต้องมีพื้นที่สำหรับการหยิบของ ระยะห่างไม่น้อยกว่า 950 ซม.</p>

ระยะเวลาเดินเสิร์ฟอาหารระหว่างโต๊ะ ขนาด
800 – 1,000 ซม.

ส่วนประกอบอื่นๆ

ผนัง

ผนังของห้องรับประทานอาหาร ควรเปิดกว้างในทิศทางที่ลมพัดเข้า โดยเฉพาะทิศใต้ นอกจากทางติดต่อไปยังห้องรับแขก ห้องเตรียมอาหารแล้ว หากภายนอกอาคารมีสนาม ต้นไม้ รั้วริมห้องอาหารอาจจะเปิดออกสู่เฉลียง (Terrace) ภายนอกได้ด้วยประตูบานเลื่อน กระจกหรือบานเปิด กระจกคู่ นอกจากเป็นทางเข้าออกแล้วยังทำให้มองเห็นจากภายในเห็นดอกไม้ ต้นไม้ที่สวยงาม

พื้น

พื้นในห้องรับประทานอาหารปูด้วยไม้ปาเก้ กระเบื้องยาง หรือวัสดุที่ต่อเนื่องจากห้องอื่นๆ วัสดุที่ใช้ควรเป็นวัสดุที่ทำความสะอาดได้ง่าย เพราะอาจจะมีอาหารหกเลอะเทอะได้เสมอ ถ้าต้องการปูพรมควรเป็นพรมขนสั้น และปูเฉพาะบริเวณโต๊ะและเก้าอี้รับประทานอาหาร ซึ่งเปลี่ยนได้ง่ายเมื่อใช้ไปนานๆ และสกปรก

แสงสว่าง

แสงไฟในห้องรับประทานอาหารควรจะนุ่มนวล ไม่สว่างจ้า เหนือโต๊ะอาหารจำเป็นต้องมีแสงสว่างพอที่จะส่องให้เห็นอาหารชัดเจน ถึงแม้บรรยากาศโดยรวมอาจจะสลัวก็ตาม ไฟบริเวณอื่นภายในห้องใช้ไฟส่องเป็นจุดเช่นกัน เช่น ไฟส่องรูปบนผนัง ไฟส่องตู้ข้าง

4. การจัดห้องเตรียมอาหาร

ห้องเตรียมอาหารเป็นห้องที่ไม่จำเป็นสำหรับบ้านขนาดเล็ก เช่น ทาวน์เฮาส์ (Town House) บ้านขนาดเล็กจะใช้ห้องครัวเป็นห้องเตรียมอาหารไปในเวลาเดียวกันโดยให้สถานที่ตั้งต่อเนื่องกับห้องรับประทานอาหารโดยตรง แต่มีประตูกันกลิ่นรบกวนขณะปรุงอาหารอยู่ในครัวนั้น

ส่วนเตรียมอาหารในบ้านขนาดกลาง อาจจะเปิดโล่งเพื่อเชื่อมโยงเนื้อที่ให้ต่อเนื่องกับส่วนรับประทานอาหาร โดยใช้เคาน์เตอร์กันบังสายตาเท่านั้นก็พอและมีส่วนเปิดเหนือเคาน์เตอร์เพื่อส่งอาหารได้สะดวก

ในบ้านขนาดใหญ่ ห้องรับประทานอาหารมีขนาดใหญ่และเป็นสัดส่วนชัดเจนอยู่แล้ว ห้องเตรียมอาหารจึงควรจะค่อนข้างมีคิซิด มีผนังและประตูปิดเปิดได้แยกส่วนรับประทานอาหาร เต็มขนาด กันการมองเห็นจากภายนอกโดยตรง แต่บริเวณประตูมักจะมีช่องกระจกเล็กๆ มองทะลุได้

กิจกรรมในส่วนเตรียมอาหาร ได้แก่ การจัดอาหารใส่จานชาม ที่บางครั้งจะยกขึ้นมาทิ้งหม้อ เช่น แกงจืด ที่อาจจะต้องอุ่นหากรับประทานช้ากว่ากำหนด และดักแบ่งเป็นถ้วยๆ เมื่อเสิร์ฟอาหารคาวเรียบร้อยแล้วจะต้องเตรียมของหวานที่ส่งมาจากครัวหรือปอกผลไม้ในบริเวณนี้

อาหารที่รับประทานแล้วจะถูกถาดเลี้ยงกลับเข้าสู่บริเวณพักอาหารเช่นเดิมและส่งต่อไปสู่ครัว จาน ชาม ซ้อนส้อม ของใช้ประจำของผู้รับประทานแต่ละคนจะจัดล้างที่บริเวณเตรียมอาหารนี้ และเก็บเข้าสู่ตู้ให้เรียบร้อย เตรียมไว้เพื่อจะนำมาใช้ในมือต่อไป ไม่จำเป็นต้องส่งไปล้างที่ครัว

เส้นทางลำเลียงอาหารจากครัว ผ่านประตูตามทางบริการเข้าสู่ในบ้าน อาหารที่ทำสำเร็จจากครัวนี้จะนำไปพักในบริเวณ “เตรียมอาหาร” เพื่อจัดตกแต่งเพิ่มเติมได้ หรืออาหารที่จัดมาจากครัวเรียบร้อยแล้วจะนำไปวางบนโต๊ะอาหารทันทีก็ทำได้สะดวกโดยไม่ต้องถือเดินผ่านเข้าไปในบริเวณเคาน์เตอร์ ที่ผู้อื่นกำลังดักหรือจัดอาหารอยู่ จากประตูทางบริการที่นำอาหารมาจากครัวนี้ไม่ควรมองทะลุไปถึงครัวได้จากโต๊ะอาหารโดยตรง เพราะจะทำให้ดูไม่สวยงาม

เคาน์เตอร์ (COUNTER)

เคาน์เตอร์เปิดกั้นระหว่างห้องเตรียมอาหารและห้องรับประทานอาหาร สูงประมาณ 1.00 - 1.10 เมตร ส่วนบนของเคาน์เตอร์กว้างประมาณ 0.30 เมตร และเพื่อความสะดวกในการทำงานทางด้านในส่วนเตรียมอาหารเคาน์เตอร์นี้จะมีความสูงอีกระดับหนึ่งประมาณ 0.85 เมตรและกว้างประมาณ 0.60 - 0.65 เมตร ซึ่งสูงและกว้างเท่ากับเคาน์เตอร์ส่วนอื่นในห้อง

เคาน์เตอร์ด้านหน้ากันส่วนรับประทานอาหารและเตรียมอาหารนี้ ไม่จำเป็นต้องสูงเสมอไปบางบ้านชอบเคาน์เตอร์สูงเท่ากันทั้งห้องประมาณ 0.85 เมตร และตั้งเก้าอี้ไว้ด้านหน้าเพื่อรับประทานอาหารเข้าได้ เคาน์เตอร์ด้านหน้านี้จะต้องตกแต่งให้สวยงามเพราะมองเห็นจากส่วนรับประทานอาหาร เคาน์เตอร์โดยรอบจะมีลิ้นชักเก็บช้อนส้อม ผ้าเช็ดมือ ฯลฯ ส่วนล่างเป็นบานเปิดยกสูงจากพื้นประมาณ 0.10 เมตร เพื่อให้เปิดตู้สะดวกและปลายเท้าสอดเข้าไปได้ในเวลาขึ้น

ตู้เย็น

ตู้เย็นควรเข้าถึงจากห้องรับประทานอาหารได้โดยไม่ต้องผ่านบริเวณล้างจานชามในส่วนเตรียมอาหารนี้ เนื่องจากผู้อยู่อาศัยในบ้านมักจะดื่มน้ำวันละหลายครั้งมากกว่าการรับประทานอาหาร 3 เวลา บานตู้ควรเปิดเข้าภายในบริเวณเตรียมอาหาร ตู้เย็นไม่ควรตั้งให้เห็นได้จากส่วนรับประทานอาหาร

อ่างล้างจาน

อ่างล้างจานควรอยู่บริเวณเคาน์เตอร์ด้านใน เนื่องจากเคาน์เตอร์ด้านนอกต้องเตรียมที่ไว้พักอาหารและจานชาม อ่างล้างจานควรใช้ขนาดเล็กหรือขนาดกลางเพราะปริมาณการล้างไม่มากเท่าในครัว รวมทั้งขนาดจานชามที่เล็กกว่าหม้อ กระทะ เหนืออ่างล้างจาน ถ้าสามารถเจาะหน้าต่างได้จะช่วยลดความชื้นภายในห้อง และเพิ่มแสงสว่างธรรมชาติ ช่วยให้ส่วนนี้ไม่อับทึบ และไม่ต้องใช้แสงไฟฟ้าในส่วนของเวลากลางวัน

เตาอุ่นอาหาร

การปรุงอาหารบริเวณนี้จะทำน้อย มักจะใช้เป็นบริเวณอุ่นอาหารหรือเตรียมของหวานบ้างในบางครั้ง ขนาดเตาจึงไม่จำเป็นต้องใหญ่อาจจะอบขนมได้ เตาก๊าซไฟฟ้า หรือไมโครเวฟ เป็นที่นิยมใช้ นอกจากเตาประเภทนี้แล้วยังคงมีเครื่องปรุงขนมปังหรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวกอื่น

ตู้ลอยติดผนัง

ตู้ลอยติดผนังจะอยู่เหนือเคาน์เตอร์ติดผนังประมาณ 0.45 เมตร และขอบบนสูงจากพื้นประมาณ 2.00 เมตร จะเป็นตู้กระจกกรอบไม้ ตู้ไม้ทึบ ตู้ไม้บุพลาสติกลามิเนต รูปร่างลักษณะตู้ลอยนี้ควรจะเหมือนเคาน์เตอร์ส่วนล่าง

วัสดุ

วัสดุในห้องเตรียมอาหารจะต้องทนน้ำ ทำความสะอาดได้ง่าย เอกสารนี้เป็นเอกสารที่เผยแพร่ให้สาธารณชนเพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น มิใช่ผูกขาดให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัสดุทำเคาน์เตอร์

ไม้อัดเป็นวัสดุที่นิยมใช้ จะเป็นไม้อัดสักสีธรรมชาติ ย้อมสีโอ๊ค หรือไม้อัดยางพ่าสีต่างๆ หรือพลาสติกลามิเนต ส่วนบนเคาน์เตอร์ที่ต้องทนน้ำมักจะเป็นพลาสติกลามิเนตบุขนผนังและมีบัวไม้เหนือเคาน์เตอร์ถึงระดับได้หน้าต่างเพื่อให้ทำความสะอาดง่าย ผนังจะไม่มีรอยเปื้อนค่าของการเช็ดถู

วัสดุปูพื้น

กระเบื้องเคลือบจะทนทานต่อน้ำและเศษอาหารที่หกเลอะเทอะได้ดี ส่วนกระเบื้องยางและพื้นไม้จะทนทานต่อปริมาณน้ำได้ไม่มาก การเลือกใช้วัสดุปูพื้นต้องคำนึงถึงการต่อเนื่องของวัสดุกับห้องรับประทานอาหาร โดยเฉพาะการใช้เคาน์เตอร์เปิดไม่มีผนังและประตูกันห้อง

แสงไฟฟ้า

เหนือบริเวณเคาน์เตอร์ควรมีไฟส่องเป็นจุดตามแนวยาวของเคาน์เตอร์ ไฟที่ใช้ควรพิจารณาถึงความงามถ้าหากใช้ไฟลอยตัว หรือจะใช้ไฟชนิดฝังซึ่งอาจจะต้องลดความสูงของเพดาน บริเวณเหนือเคาน์เตอร์นี้ลงมาที่ประมาณ 2.00 เมตร ส่วนเคาน์เตอร์ด้านในครัวใช้ไฟเป็นแบบยาวติดซ่อนไว้ใต้ตู้ลอยติดผนัง ไฟจะส่งบนเคาน์เตอร์ช่วยให้การทำงานสะดวก

ห้องครัว

การออกแบบครัวจะต้องศึกษาลำดับขั้นตอนของการทำอาหาร เพื่อออกแบบได้เป็นไปตามการใช้สอย ตั้งแต่การนำของที่ไปจ่ายจากตลาดเข้ามาในครัว เพื่อล้างและเก็บเข้าตู้เย็น หลังจากนั้นเมื่อถึงเวลาทำอาหาร จะนำของออกจากตู้เพื่อปรุงอาหาร โดยนำไปหั่นล้างอีกครั้งหนึ่ง จึงส่งต่อไปยังบริเวณปรุงอาหาร ได้แก่บริเวณเตาเมื่อปรุงเสร็จจึงส่งไปยังส่วนเตรียมอาหาร (Pantry) และห้องรับประทานอาหารเป็นลำดับ

การเริ่มต้นออกแบบครัว จะต้องรู้ว่ามียุทปกรณ์อะไรที่ใช้ในครัวบ้าง ต้องการที่ตั้งหรือที่เก็บมากหรือไม่เช่น ตู้เย็น เครื่องปั่น (Mixer & Blenders) เตา ถังขยะ ฯลฯ รูปแบบครัวที่ชอบ อาหารมือที่ทำมากที่สุด ความถี่ในการใช้ครัว ความต้องการที่จะเก็บอาหารสดและแห้ง

ตำแหน่ง

การจัดวางห้องครัวในบ้านทำได้สองวิธี คือการแยกครัวจากบ้านใหญ่ และให้ครัวอยู่ส่วนบริการหรือเรือนเล็ก ซึ่งมักจะประกอบด้วยห้องนอนลูกจ้าง ห้องน้ำ – ถ้ำมลูกจ้าง ห้องเก็บของ

เอกสารฉบับนี้เผยแพร่โดยมูลนิธิส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมแห่งเมืองเชียงใหม่ โดยไม่คิดค่าตอบแทนใดๆ
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และโรงรถ การแยกส่วนบริการเช่นนี้เหมาะสำหรับบ้านไม้ และบ้านใหญ่ที่ไม่ต้องการให้ส่วนบริการปะปนกับบ้านหลัก เส้นทางจากเรือนเล็กมายังอาคารใหญ่จะต้องเดินผ่านเส้นทางบริการ ซึ่งใช้การส่งอาหารจากครัวขึ้นสู่ห้องเตรียมอาหาร และยังเป็นเส้นทางที่ลูกจ้างเดินไปสู่อาคารใหญ่เป็นประจำอีกด้วย เส้นทางนี้ควรมีหลังคาคลุมเพื่อไม่ให้เปียกฝน

ส่วนบ้านที่มีพื้นที่จำกัด เป็นบ้านขนาดเล็ก เช่น ทาวน์เฮาส์ ครัวจะมีหน้าที่เป็นห้องเตรียมอาหาร (Pantry) ด้วย ห้องนอนลูกจ้างจะมีเพียงหนึ่งห้อง อยู่รวมกันในบ้านใหญ่หลังเดียว สะดวกต่อการติดต่อ และช่วยประหยัดค่าก่อสร้าง

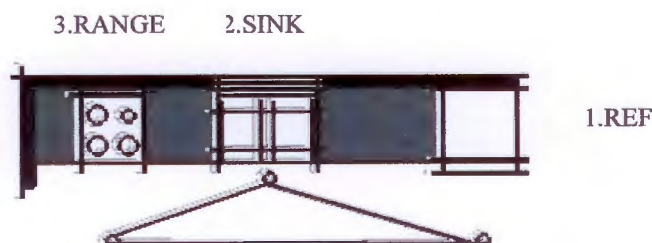
การทำส่วนรับประทานอาหารหลักไว้ในครัว ไม่เหมาะสมกับครอบครัวใหญ่และครอบครัวที่รับประทานอาหารไทย จีน เพราะอาหารประเภทนี้มีการผัดหรือทำอาหารร้อนๆ เพื่อเสิร์ฟทันทีภายในห้องครัวจะมีกลิ่นอาหารฟุ้งกระจายไม่น่านั่ง ส่วนบ้านที่รับประทานอาหารเช้าเป็นประจำ บางบ้านจะมีส่วนรับประทานอาหารอยู่ในครัวเลย เนื่องจากอาหารเช้ามักเป็นอาหารประเภทต้ม กลิ่นไม่รุนแรง การตั้งโต๊ะอาหารประจำไว้ในครัวจะเป็นบริเวณที่พบปะกันในครอบครัวระหว่างสมาชิกในบ้าน โดยเฉพาะบ้านที่แม่บ้านทำอาหารเอง ส่วนบ้านไทยที่มีลูกจ้างโต๊ะในครั่วมักจะเป็นที่รับประทานอาหารเช้าของลูกจ้าง

ครัวเป็นบริเวณที่มีกลิ่นอาหารซึ่งเกิดจากการปรุงอาหารประจำวัน ทิศทางของการวางครัวจึงควรอยู่ปลายลมหรือบริเวณที่ลมพัดแล้วกลิ่นจะไม่ไปรบกวนบ้านใหญ่

การจัดแผนผังครัว

การจัดวางแผนผังครัว มีรูปแบบต่างๆ สามารถใช้เป็นแนวทางพื้นฐานในการออกแบบครัวดังนี้

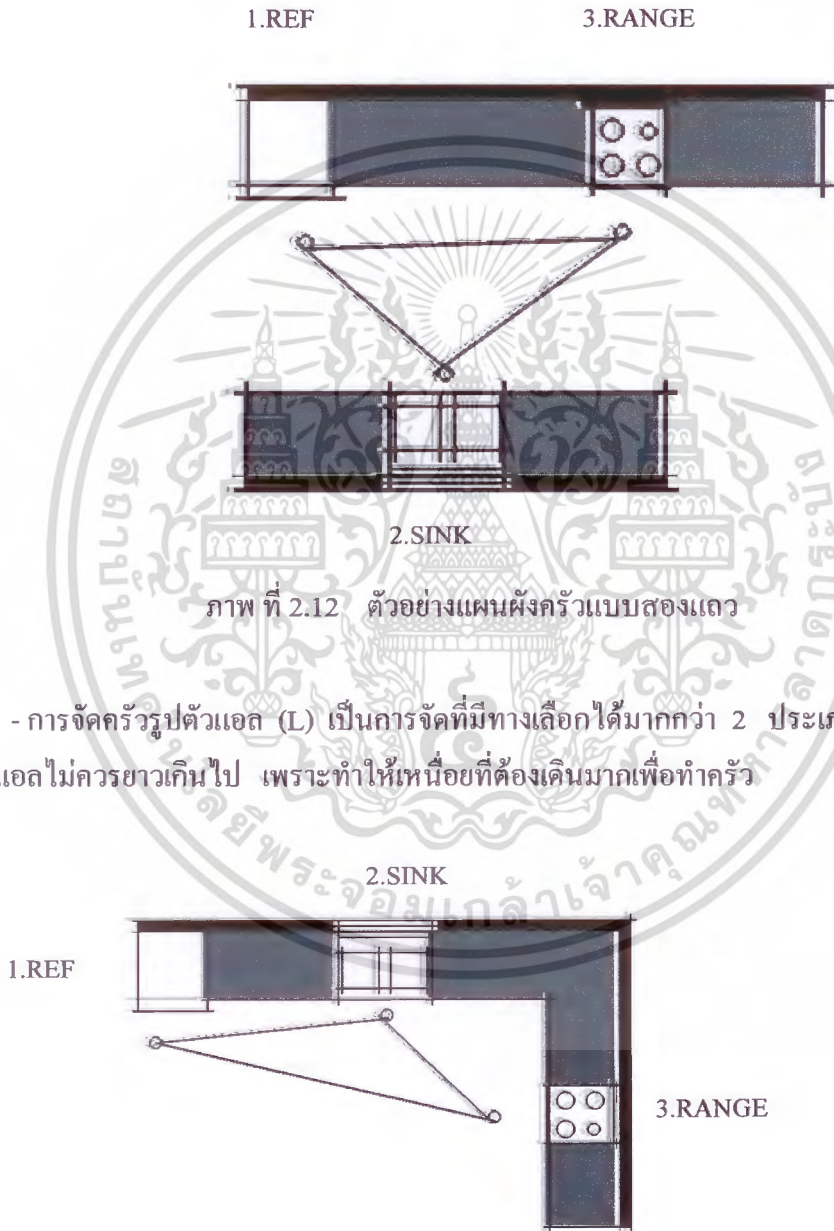
- การจัดครัวตามแนวยาวของผนัง สำหรับบริเวณแคบ เล็ก โดยจัดวางเคาน์เตอร์และอุปกรณ์อื่นเป็นแถวเดียว

ภาพที่ 2.11 ตัวอย่างแผนผังครัวแบบรูปตัว I

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- การจัดครัวเป็นสองแถว มีทางเดินกลาง วางเคาน์เตอร์ขนานกันระยะห่างของเคาน์เตอร์ ทั้งสองอย่างน้อย 1.20 เมตร ถ้าทำงานสองคน ระยะห่างควรเป็น 1.50 เมตร และปลายของ ทางเดินระหว่างเคาน์เตอร์นี้ไม่ควรเป็นประตูหรือทางผ่านไปส่วนอื่นของบ้าน

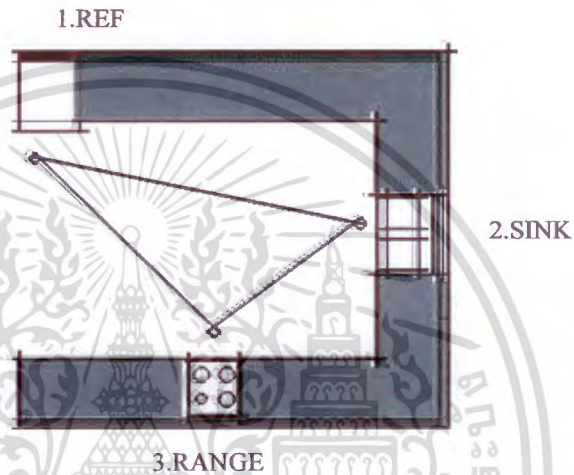
ภาพ ที่ 2.12 ตัวอย่างแผนผังครัวแบบสองแถว

- การจัดครัวรูปตัวแอล (L) เป็นการจัดที่มีทางเลือกได้มากกว่า 2 ประเภทแรก ช่วงเวลา ของตัวแอลไม่ควรยาวเกินไป เพราะทำให้เหนื่อยที่ต้องเดินมากเพื่อทำครัว

ภาพ ที่ 2.13 ตัวอย่างแผนผังครัวแบบรูปตัวแอล (L)

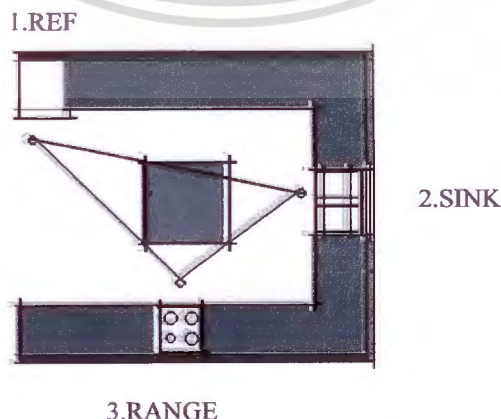
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- การจัดครัวรูปตัวยู (U) ครัวประเภทนี้จะต้องมีพื้นที่มาก และเป็นการจัดที่สนองประโยชน์ใช้สอยได้ดีที่สุด การแยกส่วนปฏิบัติงานชัดเจน ส่วนใหญ่จะจัดอ่างล้างจานไว้ส่วนโคนของตัวยู ส่วนตู้เย็นและเตาอยู่ทางปลายตัวยูเพื่อเข้าออกสะดวก ผลที่จะได้รูปการปฏิบัติงานเป็นรูปสามเหลี่ยมที่วางบนแกนเคาน์เตอร์ต่อเนื่อง มีตู้มาก

ภาพที่ 2.14 ตัวอย่างแผนผังครัวแบบรูปตัวยู (U)

- การจัดครัวแบบมีเกาะกลาง การจัดประเภทนี้ช่วยการขยายตัวของผังพื้นที่การตั้งเคาน์เตอร์เป็นเกาะตรงกลางห้องซึ่งบางครั้งจะเคลื่อนย้ายได้ เป็นการเพิ่มพื้นที่ทำงานเป็นพิเศษ นอกเหนือจากเคาน์เตอร์โดยรอบ จะวางอ่างล้างจานหรือเตาตรงกลางหรือจะเป็นโต๊ะรับประทานอาหารก็ได้ เคาน์เตอร์กลางนี้มีประโยชน์พิเศษที่แบ่งครัวขนาดใหญ่เป็นบริเวณย่อยๆ

ภาพที่ 2.15 ตัวอย่างแผนผังครัวแบบมีเกาะกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไมออนุญาตนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

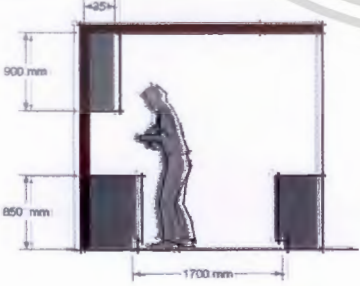
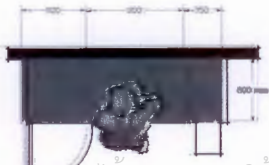
การเตรียมอาหาร

บริเวณนี้เป็นที่เตรียมหั่นและบางครั้งเป็นที่ผสมอาหาร เช่น ยำ และสลัดชนิดต่างๆ เคาน์เตอร์ยาวประมาณ 0.90–1.50 เมตร จะพอเหมาะ ผิวหน้าเคาน์เตอร์ควรสร้างให้แข็งแรง มีปลั๊กไฟบนผนังสำหรับเครื่องปั่นอาหาร หม้อหุงข้าวไฟฟ้า ฯลฯ ได้เคาน์เตอร์เป็นตู้เก็บของที่ใช้ประจำวันในบริเวณนี้ เช่น เครื่องปรุงแห้ง มีด ที่บดอาหาร บริเวณเตรียมอาหารที่ดีที่สุดได้แก่ เคาน์เตอร์ระหว่างตู้เย็นและอ่างล้างจาน

เคาน์เตอร์ภายในห้องครัว ถ้าพิจารณาทางตั้งแล้ว ควรมีสัดส่วนที่เหมาะสมที่ฐานของเคาน์เตอร์ควรมีที่ว่างพอให้ปลายเท้าสอดเข้าไปได้ทางค้ำหน้าลึกประมาณ 0.50 – 0.70 เมตร และสูงจาพื้นประมาณ 0.10 – 0.15 เมตร สำหรับการทำงานของผู้อุ้มไทย ส่วนเคาน์เตอร์ควรสูงประมาณ 0.81 – 0.85 เมตร ความลึกประมาณ 0.60 – 0.65 เมตร ซึ่งรวมถึงส่วนที่ใช้ในการทำงานและวางของ บริเวณที่เคาน์เตอร์ชนผนังควรมีบัวกันน้ำเข้าภายในตู้ติดผนังส่วนล่างและกันความสกปรกบนผนังซึ่งเกิดจากการเช็ดถู

ตู้ลอยสูงจากเคาน์เตอร์ประมาณ 0.40 – 0.45 เมตร ตู้ลอยจะยื่นจากผนังประมาณ 0.30 เมตรและขอบบนสูงจากพื้นประมาณ 2.00 เมตร ชั้นต่างๆ ควรมองเห็นได้ชัดเจนว่ามีสิ่งใดบ้างและมือควรเอื้อมถึง บนตู้จะเป็นบานเลื่อนหรือเปิดก็ได้ ชั้นเปิดไม่เหมาะนักสำหรับประเทศที่มีฝุ่นมาก ยกเว้นบ้านที่ติดเครื่องปรับอากาศ

ตารางที่ 2.3 แสดงลักษณะระยะการใช้งานในห้องครัว

ลักษณะการใช้งาน	ระยะการใช้งาน
	<p>ระยะความกว้างของชั้นลอย 350 มม.</p> <p>ระยะความกว้างของเคาน์เตอร์ 550 – 650 มม.</p>
	<p>ตู้เก็บของ อุปกรณ์ของแห้งจะต้องมีความกว้าง 600 มม. ส่วนเครื่องปรุงของเปียกจะต้องมีความกว้าง 375 มม. ด้านการค้ำ</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่ควรตีพิมพ์หรือเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ห้องนอน

ห้องนอนเป็นห้องที่มีความเป็นส่วนตัวมากที่สุดในบ้าน และมักจะเป็นอีกห้องหนึ่งที่ถูกละทิ้งในการตกแต่งให้สวยงาม เหตุผลมาจากห้องนอนไม่ใช่ห้องที่คนภายนอกจะเห็นได้ แต่การคิดเช่นนี้เป็นเรื่องไม่ถูกต้อง เพราะห้องนอนเป็นที่พักผ่อน เจ้าของห้องต้องการนอนหลับบนเตียงอย่างสบายมีผ้าปูที่นอนที่เพียงพอและเป็นระเบียบสวยงาม อบอุ่นเมื่อเวลาหนาว และเย็นสบายในฤดูร้อน

ประเภทของห้องนอน

โดยทั่วไปขนาดของห้องนอนนั้นก็ขึ้นอยู่กับการใช้สอยหรือกิจกรรมของผู้เป็นเจ้าของห้องเป็นสิ่งสำคัญ อาทิ การทำงาน หรือการพักผ่อน ดูโทรทัศน์ ฟังเพลง ออกกำลังกาย ในกรณีที่เป็นห้องสำหรับเด็กๆก็ควรมีพื้นที่ให้เด็กได้ใช้ทำกิจกรรมด้วย รวมทั้งจัดให้มีบริเวณแต่งตัว ซึ่งถือเป็นกิจวัตรประจำวัน เป็นต้น ในทางสถาปัตยกรรมนั้น ได้มีการจัดแบ่งห้องนอนออกเป็น 2 ขนาดด้วยกัน คือ

1.ห้องนอนประธาน (MASTER BEDROOM)

ซึ่งเป็นห้องนอนที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในบ้าน เป็นห้องของเจ้าของบ้าน คู่แต่งงาน สามีภรรยา หรือพ่อแม่ เป็นต้น โดยมีขนาดประมาณ 20 ตารางเมตรเป็นอย่างน้อย และมักมีห้องน้ำอยู่ในตัวเพื่อความสะดวกสบายเป็นสัดส่วน

2.ห้องนอนรอง (BEDROOM)

เป็นห้องนอนที่มีขนาดลดหลั่นลงมา มีส่วนใช้สอยที่จำเป็นจริงๆเท่านั้น โดยอาจแยกห้องน้ำออกไปใช้ร่วมกับห้องนอนอื่นก็ได้ ห้องนอนในลักษณะนี้อาจเป็นห้องนอนสำหรับสมาชิกในบ้าน เช่น ลูกๆ ญาติพี่น้อง ซึ่งก็มีการแยกรายละเอียดไปตามวัย เพศ และการใช้สอย หรือจะใช้เป็นห้องรับรองแขก โดยมีขนาดประมาณ 12-15 ตารางเมตร หรือน้อยกว่า

3.ห้องนอนขนาดเล็ก (KIDS ROOM)

เป็นห้องนอนที่มีขนาดเล็กที่สุด ซึ่งมีพฤติกรรมการใช้สอยซึ่งไม่ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกมากนัก ซึ่งเหมาะกับห้องนอนเด็กเล็ก ซึ่งการใช้สอยเกี่ยวกับฟังก์ชันส่วนใหญ่ก็นั้นยังมีไม่มาก ห้องนอนเด็กประเภทนี้มักจะติดกับห้องนอนใหญ่ซึ่งสะดวกต่อพ่อแม่ที่จะดูแลได้อย่างสะดวก

อย่างไรก็ตาม ห้องนอนไม่ได้มีเกณฑ์ตายตัวในเรื่องขนาดที่แน่นอน แต่ควรกำหนดให้มีขนาดพอเหมาะที่จะบรรจุเครื่องเรือนที่สำคัญและจำเป็นได้ครบ ส่วนเรื่องของรูปร่างนั้นส่วนใหญ่แล้วมักขึ้นอยู่กับลักษณะทางสถาปัตยกรรมของบ้าน แต่โดยส่วนใหญ่แล้วมักเป็นรูปสี่เหลี่ยมจตุรัส และสี่เหลี่ยมผืนผ้ามากกว่ารูปทรงอื่นๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตำแหน่งและขนาด

การตกแต่งบ้านนั้นเรามีได้คำนึงถึงเรื่องของเครื่องเรือน พรหมปูพื้น หรือของตกแต่งที่หรูหรา มีราคาแพง หรือมีสีสันชวนมอง แต่หาประโยชน์ใช้สอยไม่ค่อยได้ หากแต่การตกแต่งที่คิขึ้นอยู่กับการจัดแบ่งพื้นที่ใช้สอยที่ดี กล่าวคือ มีความเหมาะสมในการใช้งาน มีความเป็นส่วนตัว และมีความต่อเนื่องถึงกันอย่างสะดวกสบาย

บริเวณพักผ่อนหรือนอน นับเป็นหนึ่งในพื้นที่ใช้สอยที่สำคัญภายในบ้านที่ต้องให้ความสำคัญ ทั้งนี้เพราะมนุษย์เรานั้นใช้เวลาประมาณ 1 ใน 3 ของวันในการพักผ่อน ซึ่งในการออกแบบจึงควรได้คำนึงถึงปัจจัยเบื้องต้นที่สำคัญของการพักผ่อนคือ อยู่เป็นบริเวณที่มีความสงบเงียบและมีความเป็นส่วนตัว เป็นต้น ดังนั้นข้อพิจารณาในการจัดห้องนอนที่ดีควรเริ่มต้นจาก

1. ทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม ปัจจัยสำคัญที่ควรกล่าวถึงในเรื่องของทำเลที่ตั้งนั้นก็คือเรื่องแสงแดด ซึ่งเป็นเรื่องที่เราไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ กับเรื่องของการถ่ายเทอากาศ กล่าวคือ

1.1 ควรให้มีเรื่องแสงแดดลอดเข้าห้องนอนได้บ้างในบางโอกาส โดยเฉพาะแสงแดดตอนเช้า เพราะแสงแดดช่วยสร้างความสะอาดให้เกิดขึ้นกับห้อง ในกรณีของบ้านชั้นเดียวควรให้ผนังด้านหนึ่งหันไปทางทิศใต้ ผนังอีกด้านหันไปทางทิศตะวันออก เพื่อหลีกเลี่ยงแสงแดดในตอนบ่าย ซึ่งจะทำให้ห้องอบไอร้อนจนถึงยามค่ำคืน ในกรณีของบ้านสองชั้นนั้นมักจะต้องมีห้องหนึ่งห้องใดอยู่ทางทิศตะวันตก ซึ่งจะรับแดดบ่าย ดังนั้นควรวางตำแหน่งที่หลบแดดให้มากที่สุด กล่าวคือ วางตัวห้องด้านแคบไปทางทิศนั้น หรือทำระแนงมีชายคาขึ้นกันแดดหรือใช้โถงบันไดหรือห้องพระกัน แต่มีข้อเสียที่การระบายอากาศและแสงสว่าง

1.1.2 ควรมีทางลมเข้า-ออกที่สะดวก ในกรณีที่ไม่ใช่เครื่องปรับอากาศ ควรมีหน้าต่างอย่างน้อย 2 ด้าน ด้านหนึ่ง

ให้ลมเข้า อีกด้านหนึ่งให้ลมผ่านออก การใช้บานหน้าต่างให้คำนึงถึงทางเปิดของบานหน้าต่าง คือเปิดให้รับลมเข้าในห้อง ทิศทางลมของบ้านเรามักมาจากทิศตะวันตกเฉียงใต้เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นตำแหน่งของห้องนอนในบ้านควรอยู่

ทางด้านทิศใต้ หรือตะวันออกเฉียงใต้ก็ได้ แต่ถ้าอยู่ทางทิศตะวันตกต้องแก้ปัญหาแดดด้วยหลังคาหรือกันสาด

ห้องนอนไม่ควรมีหน้าต่างมากเกินไป กล่าวคือควรมีส่วนหนึ่งของผนังอยู่ในเกณฑ์พอสมควร เพราะเครื่องเรือนในห้องมีมากและจำเป็นต้องใช้ผนังทึบในการจัดวาง อาทิเช่น ตู้เสื้อผ้า ซึ่ง

จะต้องสูงจรดเพดานรวมทั้งเตียงนอนก็จำเป็นต้องจัดหัวเตียงชิดผนังทับด้วย เนื่องจากการวางหัวเตียงชิดริมหน้าต่างจะไม่สะดวกในการเปิด-ปิดหน้าต่าง ทั้งยังปิด-เปิดม่านได้ลำบาก นอกจากนี้การมีหน้าต่างมากไปทำให้เกิดมุมมองจากบ้านอื่น ทำให้ไม่มีความเป็นส่วนตัว ดังนั้นจึงต้องคิดมากหน่อยกับเรื่องของหน้าต่างว่าจะเจาะตรงไหน อย่างไรจึงจะได้ทั้งลม ทั้งแดด โปร่งสบายตา และจัดวางเครื่องเรือนได้ง่าย

1.3 ห้องนอนที่อยู่ชั้นสอง อาจมีทางติดต่อระเบียง หรือมีระเบียงส่วนตัว เพื่อรับลมและใช้ประโยชน์เป็นที่ผึ่งลมผึ่งแดดของพวกหมอน ผ้าห่มต่างๆ ใช้ยัดเส้นยัดสายเมื่อตื่นนอน การทำระเบียงควรพิจารณาตามความเหมาะสมของสถานที่เป็นสำคัญ ในบ้านที่มีเนื้อที่มาก มีสวน ก็อาจมีระเบียงไว้

รับบรรยากาศธรรมชาติเมื่อตื่นนอนได้ ส่วนบ้านขนาดเล็ก เช่น ทาวน์เฮาส์ ซึ่งไม่มีพื้นที่สวนแล้ว บ้านก็อยู่ติดๆกัน อาจมองเห็นกันได้ ทำให้ดูไม่เป็นส่วนตัว ประกอบกับพื้นที่ใช้สอยน้อย เราก็มักใช้ระเบียงเป็นที่ตากผ้า ซึ่งไม่ค่อยหน้าดูเท่าไรนักและยังถ้าอยู่ใกล้ถนนที่มีรถวิ่งพลุกพล่านก็มักมีฝุ่นละอองมาก ซึ่งอาจพิจารณาไม่มีระเบียงก็ได้

1.4 ทำเลต้องอยู่ติดห้องน้ำ ถ้าเป็นห้องนอนใหญ่ควรทำประตูห้องน้ำให้ติดต่อกับภายในห้องได้โดยตรง ถ้าไม่อยู่ภายในห้องหรือต้องเดินออกไปนอกห้องนอน ควรให้ผ่านเข้าสู่ห้องน้ำได้เลย ไม่ต้องเดินทะลุผ่านห้องอื่นๆ นอกจากนี้ต้องคำนึงถึงทางระบายอากาศในห้องน้ำได้ดีไม่ให้กลิ่นไม่พึงประสงค์ผ่านเข้ามาในห้องนอน ในกรณีของห้องปรับอากาศอาจมีปัญหาได้ถ้าวางแผนการระบายอากาศไว้ไม่ดี

การจัดวางทิศทางของห้องนอน ต้องคำนึงถึงช่องเปิดหรือหน้าต่างที่จะรับลมและแสงสว่างห้องนอนที่ไม่มีเครื่องปรับอากาศควรจะต้องอยู่ในทิศที่รับลมได้ดี ลมในประเทศไทย

โดยเฉพาะกรุงเทพฯจะพัดจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ไปจนถึงทิศใต้มุ่งขึ้นสู่ทิศเหนือ ไปจนถึงตะวันออกเฉียงเหนือในฤดูร้อนและจะพัดในทางกลับกันในฤดูหนาว แต่ช่วงฤดูหนาวมีระยะเวลาสั้นและอากาศค่อนข้างเย็น เราจึงควรคำนึงถึงการรับลมช่วงฤดูร้อนมากกว่า ประกอบกับการจัดวางลมเข้าอาคารจำเป็นต้องมีทางให้ลมออกเพื่อระบายอากาศ ดังนั้น ภายในห้องแต่ละห้องจะมีหน้าต่างบนผนังมากกว่าหนึ่งด้าน

ผู้อาศัยบางคนชอบแสงเวลาเช้า เพื่อช่วยให้ลุกขึ้นออกกำลังกายหรือไปทำงานได้ทันเวลา จึงมักจะจัดห้องอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของบ้าน แต่คนส่วนมากไม่ชอบตื่นเช้าจึงเปิดช่องเปิดด้านทิศเหนือได้เป็นส่วนใหญ่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนเวลาสำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิจกรรมของผู้ใช้ห้องจะเป็นสิ่งกำหนดขนาดห้องนอน บางคนใช้เวลาส่วนใหญ่ในห้องนอนอ่านหนังสือ แต่งตัว ดูโทรทัศน์ ห้องนอนจะเป็นประเภทกึ่งนั่งเล่น ขนาดจะต้องใหญ่พอสำหรับการทำกิจกรรมเหล่านี้ แต่ถ้าบางคนทำงานนอกบ้านคิดประจำ เมื่อเข้าห้องก็เพื่อนอนอย่างเดียว ห้องนอนจะมีขนาดเล็กพอวางเตียง ตู้เสื้อผ้าและบริเวณแต่งตัวเท่านั้น หากแยกห้องแต่งตัวไว้ต่างหากห้องนอนจะเล็กลงได้อีก

การจัดเฟอร์นิเจอร์

เมื่อพิจารณาความต้องการของผู้ใช้ห้องแล้ว ควรเตรียมพื้นที่สำหรับกิจกรรมที่ต้องการทำให้เหมาะสมในแต่ละราย เช่น ถ้าเจ้าของห้องชอบแต่งตัวจะต้องเตรียมพื้นที่หน้าโต๊ะ เครื่องแป้ง และตู้เสื้อผ้าให้มาก

เส้นทางการติดต่อระหว่างห้องต่อห้องหรือจากเฟอร์นิเจอร์สำคัญในห้อง เช่น เตียง ตู้ทางออกหรือทางเข้าห้องอื่น จะต้องไม่มีเฟอร์นิเจอร์ขวางทางติดคั่น เช่น เส้นทางจากเตียงนอนไปยังห้องน้ำ เนื่องจากในเวลากลางคืนผู้เป็นเจ้าของห้องบางคนจำเป็นต้องลุกเข้าห้องน้ำ จึงควรจัดที่ให้เดินไปได้โดยไม่มีเฟอร์นิเจอร์ขวางทางหรือเกะกะ

เมื่อได้รู้ถึงกิจกรรมทั้งหมดแล้วจะเห็นได้ว่า การจัดเฟอร์นิเจอร์มีลำดับของการใช้งานที่เป็นไปตามความเป็นส่วนตัวของกิจกรรมต่างๆ และความสะดวกในการใช้สอยพื้นที่ต่อเนื่องกับพื้นที่ห้องอื่น เช่น ห้องน้ำ ห้องเด็ก หรือระเบียง เป็นต้น

ห้องนอนที่มีขนาดกลางไปจนถึงขนาดใหญ่ โดยเฉพาะห้องวัยรุ่นซึ่งต้องการบริเวณ นั่งคุยดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือหรือรับรองเพื่อนสนิท จากทางเข้าห้องหลักควรเข้าสู่บริเวณดังกล่าวก่อนเนื่องจากเป็นบริเวณที่มีผู้อื่นร่วมใช้พื้นที่บริเวณนี้ด้วย ความเป็นส่วนตัวในบริเวณนี้จึงน้อยที่สุดและไม่ควรตั้งโทรทัศน์ ซึ่งจะดูจากเตียงนอนหรือเก้าอี้ในบริเวณใกล้เคียง อยู่ในตำแหน่งเส้นทางเดินไปสู่ห้องน้ำหรือทางเข้าออก เพราะจะรบกวนผู้ที่กำลังดูโทรทัศน์อยู่ได้บ่อยๆ

เตียงนอน

บริเวณที่ตั้งเตียงนอนเป็นบริเวณที่สำคัญที่สุดของห้อง เตียงไม่ควรหันปลายเท้าไปต้องกับประตูทางเข้า เพราะเมื่อผู้ร่วมห้องเข้าออกจะรบกวนผู้อยู่บนเตียง (ทำให้ไม่มีความเป็นส่วนตัวในการนอน) อีกทั้งไม่ควรหันหัวเตียงไว้ได้หน้าต่าง เนื่องจากแสงจะส่องเข้าตาเมื่ออยากคืนสายและลมจะโกรกศีรษะทำให้ไม่สบายได้ บางคนถือโชคลางจะไม่หันหัวเตียงไปทางทิศตะวันตกเพราะถือว่าเป็นทิศของคนตาย

เตียงจะอยู่ถัดเข้าไปภายในห้องต่อจากบริเวณคูโทรทัศน์และรับรองเพื่อนสนิท (ถ้าหากมีพื้นที่พอ) จากเตียงควรให้ผู้นอนสามารถดูโทรทัศน์ได้ เตียงไม่ควรอยู่ในตำแหน่งที่นอนมองประตูห้องน้ำหรืออยู่หน้าห้องน้ำซึ่งเป็นบริเวณที่ใช้แต่งตัว

เตียงมีหลายประเภทขึ้นอยู่กับการใช้สอย เตียงที่ใช้สำหรับสามภรรยามีดังนี้

- ขนาดใหญ่ (King size) ขนาดประมาณ 2.00 x 2.00 เมตร
- ขนาดกลาง (Queen size) ขนาดประมาณ 1.80 x 2.00 เมตร
- ขนาดเล็ก (Double size) ขนาดประมาณ 1.50 x 2.00 เมตร
- เตียงเดี่ยวขนาดประมาณ 0.90 x 2.00 เมตร เตียงเดี่ยวเป็นเตียงที่ใช้ได้กับห้องนอนทุกประเภท สามภรรยาบางคู่เลือกใช้เตียงเดี่ยว 2 เตียง
- ส่วนเตียงรูปร่างอื่น เช่น กลม มักใช้กับห้องที่หรูหราและจำต้องสั่งทำพิเศษ เตียงสูงประมาณ 0.30-0.40 เมตร
- เตียงสองชั้นสำหรับห้องนอนเด็กที่ต้องการประหยัดเนื้อที่ และเป็นเด็กที่โตพอสมควรที่จะปีนขึ้นลงเองได้ เตียงชนิดนี้จะมีขอบกันตก และต้องใช้กับห้องที่มีความสูงมาตรฐาน เว้นระยะความสูงของระดับที่นอนชั้นล่างถึงชั้นบนประมาณ 1.20 เมตร

ตู้เสื้อผ้า

นอกจากเตียง การเก็บเสื้อผ้านั้นใช้พื้นที่มาก ถ้าทำตู้เก็บเสื้อผ้าขนาดเล็กเกินไปเสื้อผ้าที่เหลือจากตู้จะกระจัดกระจายอยู่ในห้อง ตู้เก็บเสื้อผ้าจะต้องเตรียมไว้ให้เป็นส่วนตัวแต่ละคนไม่ปะปนกัน เราอาจจะต้องสละผนังบางค้ำเพื่อทำตู้เก็บเสื้อผ้าโดยเฉพาะผนังด้านทิศตะวันตก ตู้เสื้อผ้าจะช่วยป้องกันความร้อนจากแสงอาทิตย์ไปได้ส่วนหนึ่ง

จากพฤติกรรมที่ศึกษามาจะเห็นได้ว่า บริเวณแต่งตัวควรจัดให้หลบไปจากทางเข้าหลักของห้องถ้ามีความกว้างพอจะเฉียงได้ เพราะเมื่อประตูห้องเปิดโดยผู้อยู่ร่วมห้องคนภายนอกจะมองเข้ามาเห็นความไม่เรียบร้อยในการแต่งตัวได้ บริเวณแต่งตัวควรอยู่ต่อเนื่องกับทางเข้าห้องน้ำที่เปิดเข้าได้จากห้องนอน (ในกรณีที่มีห้องน้ำติดห้องนอน) เพื่อจะได้ไม่ต้องเดินไกลข้ามห้องผ่านเฟอร์นิเจอร์อื่นโดยไม่จำเป็น ส่วนโต๊ะเครื่องแป้งจะอยู่บริเวณนี้เช่นกัน จะมีทั้งโต๊ะเครื่องแป้งหญิงและชาย หรือผู้ชายใช้โต๊ะเครื่องแป้งร่วมกันกับโต๊ะเครื่องแป้งหญิง การเลือกโต๊ะเครื่องแป้งหญิงชุดเดี่ยวนี้นี้ เป็นเพราะผู้หญิงมักใช้เวลาแต่งตัวนานกว่าผู้ชายจึงควรมีที่นั่งสะดวกสบาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตู้เสื้อผ้ามีสองประเภท ประเภทสร้างติดกับที่ (Built-in storage) และตู้ลอยตัว ส่วนใหญ่จะใช้ตู้ติดกับที่เพราะจะสร้างได้พอเหมาะกับความกว้างของห้อง บางครั้งจะใช้ปีติมมเสาที่มีรูปร่างแปลกๆ หรือ ผนัง เพดาน ที่ไม่สม่ำเสมอ ทำให้ห้องดูดีขึ้นกว่าเดิม ข้อเสียของตู้ชนิดนี้มีราคาแพง เมื่อติดตั้งแล้วเคลื่อนย้ายไม่ได้ และใช้เวลานานกว่าการหาซื้อตู้เสื้อผ้าสำเร็จรูป ส่วนตู้ลอยตัวจะหาซื้อได้ทั่วไปตามชอบและเคลื่อนย้ายได้ แต่ดูไม่เหมาะกับความสูงที่ติดตั้งอย่างเต็มที่

โดยทั่วไปตู้เสื้อผ้าควรมีความยาวประมาณ 1.20 – 1.50 เมตร ต่อเสื้อผ้าของคนหนึ่งคน ขนาดของตู้ขึ้นอยู่กับความต้องการของเจ้าของห้อง หากเจ้าของห้องชอบแต่งตัว ตู้จะมีความยาวได้อีกนอกจากตู้ใส่เสื้อผ้าของแต่ละคนแล้วควรเตรียมตู้ส่วนหนึ่งไว้ใส่ผ้าปูที่นอน ผ้าเช็ดตัว ฯลฯ

โตะเครื่องแป้ง และโตะหัวเตียง

โตะเครื่องแป้งบางครั้งจะต่อเนื่องกับตู้เสื้อผ้า โดยคงกรอบและจังหวะช่วงการเปิดของตู้ข้างเตียงไว้ ช่วงที่เว้นว่างนี้จะมีโตะสูงประมาณ 0.70 เมตรและลิ้นชักเหนือจากโตะเป็นกระบอกสูงถึง 2.00 เมตร เพื่อส่องตรวจความเรียบร้อยในการแต่งตัวได้

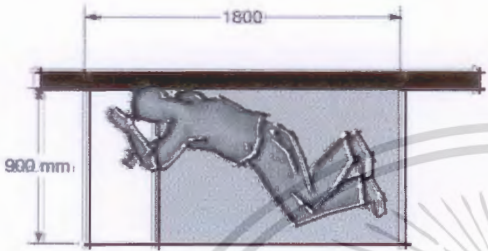
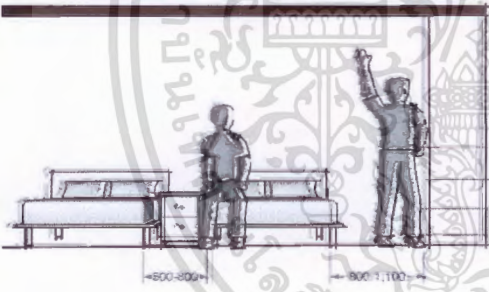
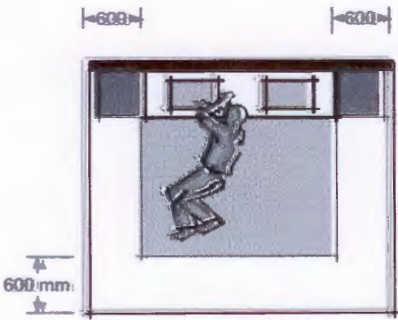
อีกประเภทหนึ่งของโตะเครื่องแป้ง ได้แก่ โตะลอยตัวเคลื่อนย้ายได้ ลักษณะโดยทั่วไปเหมือนกับโตะที่สร้างติดกับตู้เสื้อผ้าแต่มีรูปแบบได้มากกว่า บริเวณโตะเครื่องแป้งต้องมีแสงสว่างที่เพียงพอจะเป็นแสงธรรมชาติร่วมกับแสงไฟฟ้า เพื่อใช้ประโยชน์ได้ทั้งกลางวันและกลางคืน

โตะเครื่องแป้งหญิงสูงประมาณ 0.70 เมตร กว้างประมาณ 0.60 เมตร ความยาวตามแต่ความต้องการส่วนโตะเครื่องแป้งชายจะสูงประมาณ 1.00 เมตร เนื่องจากผู้ชายมักจะใช้เวลาแต่งตัวค่อนข้างน้อยจึงยื่นแต่งตัว ส่วนล่างของโตะเครื่องแป้งชายจะเป็นลิ้นชักหลายชั้นจนถึงระยะ 0.10 เมตรขอบตู้ด้านล่างจะทำเหนือบัวเชิงผนังสูงให้สอดคล้องกันได้

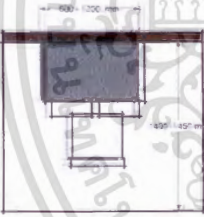
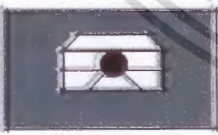
โตะหัวเตียงนอกจากจะเป็นประเภทที่สร้างติดกับหัวเตียงแล้ว จะเป็นประเภทเคลื่อนย้ายได้เช่นเดียวกับโตะเครื่องแป้ง โตะหัวเตียงนี้จะมีรูปแบบตามชอบเป็นประเภทมีลิ้นชัก ใช้วางโคมไฟหนังสืออ่านก่อนนอน เครื่องดื่ม นาฬิกาปลุก วิทยุ ฯลฯ โตะหัวเตียงสูงประมาณความสูงระดับเตียง

ห้องนอนบางห้องเป็นที่รวมของกิจกรรมทั้งการพักผ่อนและการทำงาน บริเวณที่ใช้ทำงานนี้ไม่ควรอยู่ใกล้กับบริเวณนั่งดูโทรทัศน์ เพราะเสียงจะรบกวน เฟอร์นิเจอร์ที่เข้าถึงหรือใกล้หน้าต่างเพื่อใช้พักสายตามองออกสู่ภายนอกได้

ตาราง 2.4 แสดงลักษณะระยะการใช้งานในห้องนอน

รูปแบบต่างๆ	ลักษณะโดยทั่วไป
	<p>ขนาดเตียงเดี่ยว 1,800 x 900 มม.</p>
	<p>ระยะระหว่างการเดินทางรอบเตียง ควรมีระยะห่าง 600 มม. รอบเตียง</p>
	<p>ระยะห่างของห้องที่เป็นเตียงคู่จะมีขนาดความห่างของเตียง 500-800 ซม.</p> <p>ระยะห่างระหว่างเตียงกับตู้เสื้อผ้าควรมีระยะห่าง 900-1,100 ซม.</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	<p>ความยาวของตู้เสื้อผ้าจะต้องมีขนาดมากกว่า 600 ซม.</p> <p>ความกว้างของตู้เสื้อผ้าจะต้องมีขนาด 600 ซม. พื้นที่ใช้สอยของตู้เสื้อผ้าจะต้องมีความกว้าง 1,100 ซม.</p>
	<p>พื้นที่ใช้สอยของโต๊ะทำงานควรมีขนาด 600-1320 x 1400-1450 ซม.</p>
	<p>โต๊ะวางโทรทัศน์ควรมีขนาด 600x1050 ซม.</p>

การติดต่อระหว่างห้องนอนและห้องอื่นๆ

ห้องนอนใหญ่ (Master bedroom) มักจะมีห้องน้ำติดกับห้องนอนเพื่อเข้าได้สะดวก โดยไม่ต้องออกมาภายนอกห้องนอน ส่วนห้องนอนขนาดเล็กหรือห้องนอนลูกอาจจะใช้ห้องน้ำร่วมกันระหว่างห้องนอนสองห้อง ซึ่งเข้าจากห้องนอนโดยตรงได้เช่นกัน ถ้าต้องการประหยัดจะใช้ห้องน้ำหนึ่งห้องกับห้องนอนสามห้องก็ได้ แต่ความสะดวกลดน้อยลง ผู้ใช้ห้องนอนย่อยจะต้องเดินจากประตูผ่าน โถงบันไดเข้าห้องน้ำรวม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อคิดในการจัดวางผังภายในห้องนอน

1. ในห้องนอนที่มีขนาดเล็กไม่ควรมีฉากหรือกำแพงกั้นห้อง เพราะจะทำให้อึดอัด หากอยากกั้นให้เป็นสัดส่วน อาจใช้กระจกใสฉาก โปรงๆ หรือชั้น โปรง ที่เห็นทะลุสองด้านและมีความหนาไม่มากนัก ทำให้เก็บของได้มากขึ้น แต่สำหรับห้องที่เล็กจริงๆ ควรวางเฟอร์นิเจอร์ชิดผนัง ปลอ่ยที่ว่างตรงกลางไว้เพื่อใช้งานอเนกประสงค์ดีกว่า หรือใช้สีของพื้นเป็นส่วนช่วยในการแบ่งพื้นที่แทน

2. วางแผนการจัดวางเฟอร์นิเจอร์และเครื่องใช้ก่อนจัดห้องและซื้อเฟอร์นิเจอร์ วัดขนาดและจัดแปลนโดยใช้ขนาดเฟอร์นิเจอร์ที่คิดว่าจะนำมาใช้ในห้องพักก่อนนำเข้ามาจัดจริง

3. การตกแต่งควรใช้สีอ่อนๆ สว่างๆ และเลือกใช้เฟอร์นิเจอร์ให้น้อยชิ้น โดยจัดเข้าหมวดหมู่จัดเก็บของกระจุกกระจิกไว้ในตู้ที่มีประตูปิดเรียบๆ มองไม่เห็นภายใน ช่วยให้ห้องดูไม่รก

4. ใช้เฟอร์นิเจอร์แบบอเนกประสงค์ เช่น โซฟาเบส หรือโซฟาที่ยืดเป็นที่นอนได้

5. ห้องนอนที่มีขนาดเล็กมักจะมีปัญหาเกี่ยวกับเนื้อที่เสมอ เพราะบางครั้งภายในห้องมีพื้นที่ไม่เพียงพอสำหรับการเปิดประตูเข้าไป คัดแปลงประตูให้เปิดเปิดในทิศทางที่สะดวกหรือเปลี่ยนเป็นประตูบานเลื่อนเพื่อไม่ให้กินเนื้อที่ หรือใช้มู่ลี่ม้วนเก็บขึ้นด้านบน หรือจะให้ประตูเปิดออกด้านนอกห้องแทน

6. คัดแปลงโดยหาของอื่นมาทดแทนตามความเหมาะสม เช่น ใช้มู่ลี่แทนม่านซึ่งหนาและกินเนื้อที่ ใช้ไฟติดผนังหรือห้อยจากเพดานแทน โคมไฟตั้งโต๊ะ

7. เราสามารถคัดแปลงให้ห้องนอนเป็นห้องนั่งเล่นหรือต้อนรับเพื่อนฝูงที่สนิทสนมได้ด้วยการจัดมุมหนึ่งเป็นที่นั่งและ โต๊ะกลาง (coffee table) ถ้าเป็นห้องที่มีเนื้อที่จำกัดจนไม่สามารถแยกส่วนนั่งเล่นออกได้ ให้ใช้เตียงเป็นที่นั่งเล่น โดยใช้ผ้าคลุมเตียงที่รัดกุมคลุมเตียงให้เรียบร้อย แล้วหาหมอนอิงที่มีสีสันหลากหลายมาประดับ

8. วิธีเก็บของที่ง่ายที่สุดคือการทำชั้นวางของ ห้องนอนที่มีลักษณะแคบและยาวควรทำชั้นวางของไว้ที่ปลายด้านหนึ่งของห้อง ด้านล่างจัดเป็น โต๊ะทำงานมีลิ้นชัก สิ่งของที่วางบนชั้นควรทำให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดตกแต่งห้องด้วย

9. นอกจากการทำชั้นวางของแล้ว เตียงนอนก็เป็นอีกจุดหนึ่งที่เราควรจะนำมาพิจารณา เนื่องจากใต้เตียงอาจมีเนื้อที่เก็บของได้ โดยทำลิ้นชักคิดเข้าไปใต้เตียง และควรเจาะรูระบายอากาศเอาไว้ด้วย หรืออาจทำได้อย่างง่ายๆ โดยการวางกล่องที่ติดล้อให้เลื่อน ใต้ง่ายสำหรับเตียง 2 ชั้นที่ใช้สำหรับห้องเด็กนั้น ควรเลือกซื้อแบบที่ไม่คิดถาวรตายตัว เพราะจะได้คัดแปลงเป็นเตียงเดี่ยวได้ และใช้พื้นที่ใต้เตียงเป็นที่เก็บของได้ในตัว

10. เครื่องเรือนแบบบิวส์อินช่วยให้ห้องดูเรียบร้อย ไม่รก แต่หากงบประมาณไม่พอเลือกเครื่องเรือนแบบลอยตัวที่มีรูปแบบเรียบๆ ไม่รกรุงรัง และปรับเปลี่ยนไปตามการใช้สอยได้ เช่น โต๊ะพับที่สามารถดึงออกมาให้ใหญ่ขึ้นได้

11. ห้องน้ำในห้องนอน หากไม่แยกห้องน้ำออกต่างหากโดยไม่มีกั้นห้องน้ำ จะทำให้ห้องนอนดูโปร่งโล่งขึ้น แต่จะต้องตกแต่งห้องน้ำให้เข้ากับห้องนอน ดูแล้วไม่ขัดตา การตั้งเฟอร์นิเจอร์ที่สวยงาม ไว้ในห้องน้ำเพื่อความสวยงาม ควรแยกส่วนเปียกไว้ในตู้อาบน้ำ และต้องมั่นใจในการใช้ห้องน้ำของเราเองว่าจะไม่ทำน้ำกระเซ็นมากนัก ข้อระวังอีกอย่างหนึ่งคือ ไม่ควรติดเครื่องปรับอากาศในห้องที่มีความชื้นสูง เพราะจะทำให้เครื่องปรับอากาศทำงานหนักและสิ้นเปลือง

12. การใช้ห้องนอนเป็นที่ทำงานในห้องวัยรุ่นหรือเด็กในวัยเรียน ถ้าห้องใหญ่พออาจกั้นส่วนทำงานออกจากที่นอนได้โดยใช้ฉากกั้นหรือชั้นวางของที่สูงถึงเพดานกั้นก็ได้ แต่ถ้าไม่มีพื้นที่ควรจัดเฟอร์นิเจอร์สำหรับส่วนทำงาน เช่น โต๊ะเขียนหนังสือ ตู้หนังสือ ชั้นวางคอมพิวเตอร์ไว้ในบริเวณเดียวกัน

ภาพที่ 2.16 ตัวอย่างการจัดแผนผังห้องนอน

ห้องน้ำ

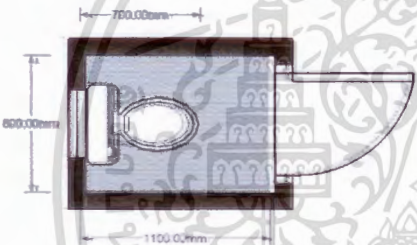
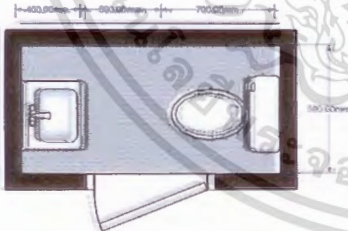
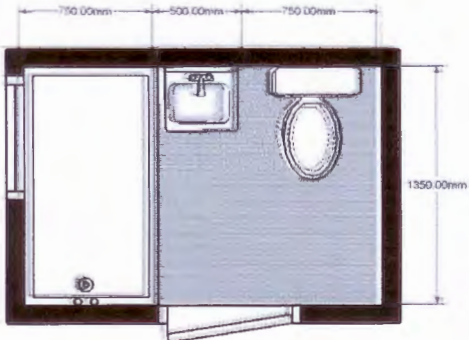
การออกแบบห้องน้ำจะต้องสำรวจหรือพิจารณาแผนผังและโครงสร้างบ้านว่ามีลักษณะอย่างไร เพื่อการจัดวางทิศทางของสุขภัณฑ์ ระบบสุขาภิบาล ระบบระบายอากาศได้อย่างเหมาะสมตั้งแต่เริ่มแรก ห้องน้ำอาจจะเป็นห้องที่ดูกละเลยมากที่สุดในบ้าน บ้านบางหลังจะจัดห้องน้ำไว้ได้บันไดเป็นห้องเล็กๆ แคบๆ แต่ในวันหนึ่งๆ ห้องน้ำจะให้บริการแก่สมาชิกในครอบครัวหลายคน และคนละหลายครั้ง ดังนั้น จึงสมควรออกแบบห้องน้ำให้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสวยงามอีกด้วย

คำแนะนํ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ห้องน้ำส่วนใหญ่จะอยู่ติดกับห้องนอน ในห้องนอนใหญ่มักจะมีห้องน้ำส่วนตัวที่จะเข้าจากห้องนอนเพียงทางเดียว หรือหากจะใช้ร่วมกันหลายห้องนอน การเข้าถึงห้องน้ำประเภทนี้จะเข้าได้จากบริเวณโถง หรือทางเดิน ซึ่งผู้ใช้จากห้องนอนทุกห้องเข้าได้สะดวก ส่วนบ้านสองชั้นที่มีห้องรับแขกอยู่ชั้นล่าง อาจต้องการห้องน้ำสำหรับแขก หรือสมาชิกในบ้านในช่วงเวลาที่อยู่ชั้นล่างห้องน้ำประเภทนี้จะมีเพียงอ่างล้างหน้า โถส้วม และที่ปัสสาวะชายเท่านั้น ยกเว้นว่าสมาชิกในบ้านมีจำนวนมาก ห้องน้ำชั้นบนไม่เพียงพอในช่วงเวลาเช้าและเย็น จึงต้องจัดบริเวณอาบน้ำไว้ด้วยเพื่อกระจายการใช้งานจากชั้นบนมาชั้นล่าง

ตารางที่ 2.5 ลักษณะการจัดวางแบบต่างๆ ของเครื่องเรือนภายในห้องน้ำ

รูปแบบต่างๆ	ลักษณะโดยทั่วไป
	<p>การจัดวาง โถส้วมแบบเดี่ยว ขนาดห้อง 800x1,200 ซม. ขนาดโถส้วมยาว 700 การจัดวางแบบนี้ไม่มีอ่างล้างหน้า</p>
	<p>การจัดวาง โถส้วมและอ่างล้างหน้าอยู่ในห้องเดียวกัน ขนาดห้อง 800 x 1,600 – 2,000 ซม. โถส้วมยาว 700 ซม. อ่างล้างหน้ากว้าง 400 ซม.</p>
	<p>ลักษณะแผนผังห้องน้ำที่มีโถส้วม อ่างล้างหน้า และอ่างอาบน้ำอยู่ภายใน ขนาดของห้อง 1,350x2,000 ซม.</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สุขภัณฑ์

ห้องน้ำโดยทั่วไปมีสุขภัณฑ์ที่สำคัญอยู่ 3 ประเภท ได้แก่ อ่างล้างหน้า โถส้วมและอ่างอาบน้ำ หรือบริเวณอาบน้ำ ทั้งสามสิ่งนี้จะต้องจัดวางให้เหมาะสมแก่ลำดับการใช้งานรวมไปถึงการจัดวางระบบท่อน้ำดี ท่อระบายน้ำ และท่อของเสีย

อ่างล้างหน้า

อ่างล้างหน้ามีหลายรูปแบบที่ควรเลือกให้เหมาะสมกับที่วางที่มีภายในห้องน้ำ ถ้าห้องน้ำขนาดเล็ก อ่างควรจะมียุขขนาดเล็กตามสัดส่วนของห้อง อ่างขนาดใหญ่จะใช้ล้างหน้า ล้างมือ และสระผมได้สะดวก มีความกว้างยาวประมาณ 0.40 x 0.60 เมตร กว้างพอที่จะรองรับหยคน้ำที่ไหลไปตามแขนสู่ปลายศอกเมื่อล้างหน้าหรือสระผมได้ อ่างทำมาจากวัสดุหลายประเภท เช่น เครื่องเคลือบดินเผา โลหะเคลือบ หินอ่อน รูปร่างจะเป็นสี่เหลี่ยม ขอบมน หรือวงรี หรือวงกลม การติดตั้งจะลอยตัวแขวนบนผนัง หรือถ้าต้องการความหรูหราจะติดตั้งโดยฝังไปบนเคาน์เตอร์หรือตู้ได้เพื่อที่จะซ่อนท่อน้ำ พื้นผิวหรือวัสดุที่ปูด้านบนบนเคาน์เตอร์ควรกันน้ำได้ จะเป็นกระเบื้องเคลือบ หินอ่อน และหินขัด

ระดับการวางอ่าง 0.80 เมตร เป็นระดับความสูงที่พอเหมาะสำหรับล้างมือ ล้างหน้า สระผมในกรณีที่อ่างวางบนเคาน์เตอร์ ให้เว้นที่ว่างด้านหน้าอ่างเล็กน้อย เมื่อก้มตัวลงสระผมได้อย่างสบาย

ส่วนลึกที่สุดของอ่างมีที่ปิดยาง เมื่อต้องการจะขังน้ำในอ่าง ที่ปิดนี้จะต่อโซ่ไว้กับส่วนบนของอ่างกันการหลุดหาย อ่างบางประเภทที่ปิดกั้นอ่างจะเป็นสแตนเลส หรือทองเหลือง ที่ติดอยู่บริเวณก้นอ่าง และมีที่ดึงปิดเปิดอยู่ติดกับก๊อกรอบอ่าง ก๊อกรีดเปิดมีให้เลือกมากมายหลายราคาจะทำด้วยพลาสติก สแตนเลส ทองเหลือง ทองเหลืองเคลือบโครเมียม ทองผสม เซรามิก ก๊อกที่อ่างนี้มีชนิดก๊อกน้ำเย็นอย่างเดียว และก๊อกน้ำร้อนและน้ำเย็นอีกด้วย

โถส้วม

โถส้วมที่ดีควรมีการปล่อยน้ำที่ค่อนข้างสงบ เบา การเลือกโถส้วมควรเลือกชนิดที่เหมาะสม ทั้งหญิงและชาย ทำความสะอาดง่าย ความแตกต่างระหว่างโถส้วมมีประเภทที่เก็บน้ำอยู่ติดกับโถส้วมซึ่งมักจะใช้กันในปัจจุบัน ซึ่งเป็นแนวความคิดในการออกแบบที่ต้องการให้อ่างน้ำและที่นั่งเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ชนิดแยกห่างเล็กน้อยและชนิดแยกห่างมาก ถังเก็บน้ำจะอยู่ระดับสูงติดฝาเหนือศีรษะซึ่งมักจะใช้กันในสมัยโบราณเนื่องจากน้ำมีแรงดันน้อยจึงต้องยกถังเก็บน้ำให้สูงขึ้น แต่ในปัจจุบันแรงดันน้ำในท่อน้ำใหญ่ในกรุงเทพฯ พอเพียงที่จะใช้ระบบถังน้ำติดกับโถส้วม และ

ปกติการใช้ น้ำตามบ้านมักมีบ่อเก็บน้ำจากภายนอกสำรองอยู่ภายในบ้าน และใช้ปั๊มสูบน้ำในบ่อ สำหรับการใช้น้ำในบ้านอีกทีหนึ่ง แรงดันน้ำจากเครื่องปั๊มจะทำให้ระบบชักโครกทุกชนิดใช้งานได้ดี

ท่อของเสียที่ต่อจากโถส้วมลงสู่บ่อเกรอะ บ่อซึมมีสองประเภทใหญ่ๆ ท่อที่ต่อจากโถลงสู่พื้นโดยตรง การใช้โถส้วมลักษณะนี้จะต้องมีเนื้อที่ใต้ห้องน้ำถึงเพดานที่พอเพียงแก่การงอท่อของเสียและให้เอียงลาดออกสู่ท่อทางตั้งภายนอกอาคารได้อย่างดี

หากไม่มีที่ว่างระหว่างเพดานและพื้นชั้นสองแล้ว ควรพิจารณาใช้โถส้วมประเภทท่อของเสียออกจากโถส้วมทางผนังด้านหลัง การต่อท่อของเสียจะออกไปสู่แนวท่อทางตั้งภายนอกอาคารโดยตรง

ขนาดของโถส้วมและถังเก็บน้ำ กว้างประมาณ 0.40 เมตร ยาวประมาณ 0.70 เมตร ต้องการพื้นที่ใช้สอยโดยรอบอย่างน้อยรวมแล้วประมาณ 0.75×1.40 เมตร จึงจะไม่อึดอัด ความสูงของโถมีหลายระดับ ตั้งแต่ 0.35, 0.38, 0.40 ซึ่งผู้ใช้ควรเลือกให้เหมาะสม บริเวณที่ตั้งโถส้วมควรมีการระบายอากาศที่ดี จะเป็นการระบายด้วยหน้าต่างหรือพัดลมดูดอากาศก็ได้

สุขภัณฑ์ประกอบโถส้วม ได้แก่ ที่ใส่กระดาษชำระ ซึ่งมีจะติดอยู่ทางด้านขวามือของผู้ใช้โถส้วมนั้น และอยู่ในระยะที่สูงกว่าระดับมือ อีกทั้งไม่ไกลจากรัศมีของวงกลมเมื่อนั่งอยู่ สายชำระเป็นสุขภัณฑ์อีกประเภทที่จำเป็น มักจะต่อท่อทางด้านหลังโถส้วม ด้วยสายอ่อนและที่ฉีดน้ำด้วยวิธีกด สายชำระควรติดตั้งไว้ทางด้านขวามือของผู้ใช้โถส้วมเช่นกัน

ที่ปัสสาวะหญิง

ที่ปัสสาวะหญิง หรือที่ชำระล้างทำความสะอาดหลังจากถ่ายของเสียที่โถส้วมแล้ว ดังนั้นที่ปัสสาวะหญิงนี้ จึงควรตั้งข้างโถส้วม และเว้นช่วงห่างพอที่จะวางขาได้สบาย ควรมีที่วางสบู่ และแขวนผ้าเช็ดมือไว้ข้างๆ ในกรณีที่ห้องน้ำขนาดเล็ก สุขภัณฑ์ชิ้นนี้อาจจะไม่จำเป็นเพราะกินที่

ที่ปัสสาวะชาย

ที่ปัสสาวะชาย มักจะติดตั้งในบริเวณใกล้เคียงกับโถส้วมเช่นเดียวกับที่ปัสสาวะหญิง เนื่องจากต้องต่อท่อของเสียให้ลงสู่บ่อเกรอะ การจัดท่อให้อยู่ในกลุ่มเดียวกันจะสะดวกในการเดินระบบท่อทั้งหมด ที่ปัสสาวะชายมีหลายขนาด ขนาดที่ใช้ในบ้านจะเป็นขนาดเล็กที่สุด การติดตั้งควรให้ส่วนล่างของที่ปัสสาวะอยู่ในระดับสูงจากพื้นประมาณ 0.60 เมตร

อ่างอาบน้ำ

อ่างอาบน้ำควรตั้งไว้ในบริเวณที่มีความเป็นส่วนตัว ไม่ควรตั้งไว้ได้หน้าต่าง ซึ่งคนภายนอกจะมองเข้ามาเห็นได้ ยกเว้นหน้าต่างนั้นจะมีม่านที่กันน้ำหรือมู่ลี่ที่ปิดเปิดได้ การตั้งอ่างถ้ามีผนังล้อมรอบสามด้าน ควรให้ด้านยาวด้านหนึ่งของอ่างซึ่งทางบริษัทผู้ผลิตจะเตรียมด้านนี้ไว้เป็นทางขึ้นลงหันออกด้านนอก โดยไม่ให้มีสิ่งกีดขวาง จะช่วยให้การใช้งานและการติดตั้งสะดวก

อ่างอาบน้ำขนาดมาตรฐานกว้างยาวประมาณ 0.70 x 1.70 เมตร ความสูงประมาณ 0.50 เมตร แต่ละบริษัทผู้ผลิตจะผลิตอ่างในขนาดที่เปลี่ยนไปบ้างเล็กน้อย อ่างอาบน้ำมีหลายรูปแบบ เช่น อ่างนอนรูปร่างสี่เหลี่ยมผืนผ้าเป็นอ่างปกติที่ใช้กันทั่วไป อ่างรีเล็กหรือกลมขนาดใหญ่ อ่างนั่งครึ่งตัว อ่างที่มีเครื่องหมุนวนน้ำ เป็นต้น

ตำแหน่งก๊อก

อ่างอาบน้ำส่วนมากมีก๊อกอยู่บริเวณขอบด้านแคบตรง แต่อ่างบางประเภทขอบอาจจะโค้งเหมือนกันทั้งสองด้าน ก๊อกจะต้องต่อกับท่อน้ำจากภายนอกได้สะดวก และเปิดให้น้ำไหลลงบริเวณปลายเท้าของผู้อาบน้ำ ก๊อกนี้จะมีที่ปิดเปิดทั้งน้ำร้อนและน้ำเย็น ปล่อยน้ำผสมกันลงสู่ก๊อกรวม นอกจากก๊อกน้ำและที่ปิดเปิดแล้ว จะมีที่ปิดเปลี่ยนทางเดินน้ำจากลงอ่างให้ไหลไปสู่ฝักบัวด้านบน ฝักบัวจะเป็นสายอ่อนที่ถ้อยมาใกล้ตัว หรือจะเป็นชนิดก้านแข็งที่ติดบนผนังสูงพ้นศีรษะให้ยืนอาบน้ำได้ อ่างชนิดยืนอาบน้ำนี้ กั้นอ่างควรแบนราบ สะดวกแก่การยืน ก๊อกน้ำนอกจากจะอยู่ขอบอ่างทางด้านแคบแล้วยังอาจจะอยู่บริเวณมุมอ่างก็ได้

ที่วางอุปกรณ์อาบน้ำ

ทางด้านแคบอีกด้านหนึ่งของอ่างตรงกันข้ามกับก๊อกน้ำ เป็นด้านที่ผู้อาบน้ำจะหันศีรษะมาทางด้านนี้ อ่างจะเอียงลาดพอดีกับการนั่งเอียงตัว เพื่ออาบน้ำในอ่างได้อย่างสบาย ขอบอ่างด้านนี้ควรมีที่วางเพิ่มเติมจากตัวอย่างอ่างสำเร็จ เพื่อวางขวดแชมพู และอุปกรณ์ที่ใช้อาบน้ำอื่น บนผนังทางด้านนี้ ความสูงประมาณ 1.50 – 1.80 เมตร ติดราวแขวนผ้าเช็ดตัวเพื่อให้หยิบง่าย และไม่เปียกเมื่ออาบน้ำฝักบัว

ทางด้านในของอ่างบริเวณผนัง เจาะช่องใส่ที่วางสบู่ ด้านตรงข้ามซึ่งเป็นทางขึ้นลงจะต้องมีม่านพลาสติกแขวนหรือบานเลื่อนกระจกฝักกรอบอลูมิเนียมกันน้ำกระเซ็นเวลาอาบน้ำผนังโดยรอบจะต้องบุด้วยกระเบื้องเคลือบ หรือหินอ่อน ที่มีผิวมันเพื่อทำความสะอาดได้ง่าย

ลักษณะการจัดวางอ่างเช่นนี้เป็นอ่างมาตรฐานที่ใช้กันอยู่ทั่วไป

ฝักบัว

การเลือกฝักบัวขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการใช้สอย ฝักบัวก้านแข็งติดเหนือศีรษะที่ใช้ยืนอาบ หรือฝักบัวสายอ่อนที่เคลื่อนย้ายและถือได้ มีวิธีมากมายที่จะติดตั้งฝักบัว จะติดตั้งไปกับอ่างอาบน้ำ ติดตั้งแยกต่างหากจากอ่าง โดยทำคอกยื่นอาบ ขนาดของบริเวณอาบน้ำฝักบัวนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของห้องรวม และกันเป็นบริเวณเปียกขนาดประมาณ 0.80 x 0.90 เมตร ซึ่งเป็นขนาดบริเวณอาบน้ำที่ค่อนข้างเล็กและยังสะดวกสบายในการใช้สอย

ก๊อกน้ำสำหรับบริเวณยืนอาบ จะติดตั้งให้อยู่ในระดับมือมีที่ปิดเปิดทั้งน้ำเย็นอย่างเดียว หรือน้ำเย็นและน้ำร้อน ซึ่งต่อท่อจากเครื่องทำน้ำร้อนไฟฟ้าที่ติดอยู่บนผนังบริเวณใกล้เคียง ขนาดเครื่องทำน้ำร้อนประมาณ 0.30 x 0.45 เมตร ปรับอุณหภูมิจากที่ปิดเปิดด้วยการเปิดผสมน้ำเย็นและน้ำร้อนด้วยตนเอง อุณหภูมิของน้ำร้อนจะเปลี่ยนเมื่อความดันน้ำเปลี่ยน ถ้าต้องการน้ำที่ผสมอุณหภูมิคงที่ จะต้องติดเทอร์โมสแตท ซึ่งราคาแพงไว้ควบคุมการผสมน้ำ

วัสดุปูพื้นบริเวณอาบน้ำฝักบัว ควรใช้วัสดุที่ไม่ลื่นเมื่อถูกน้ำ เพราะจะทำให้หกล้มได้และควรลดระดับจากพื้นบริเวณอื่นประมาณ 0.50 – 0.10 เมตร หรือยกขอบสูงไม่เกิน 0.10 เมตร เพื่อกักน้ำเปียกทั้งห้อง นอกจากบริเวณฝักบัวแล้วจะต้องมีบริเวณแห้งที่จะเช็ดตัวและแต่งตัว พื้นที่ที่ใช้แต่งตัวอย่างน้อยประมาณ 0.70 – 0.90 เมตร ซึ่งบริเวณนี้อาจจะใช้ร่วมกับที่ยืนล้างมือหรือล้างหน้า ที่อ่างล้างหน้าได้อีกด้วย

การกันขอบเขตที่อาบน้ำฝักบัว จะอาศัยผนังของห้องน้ำเดิมสองด้าน และอีกด้านหนึ่งจะเป็นผนังสูงประมาณ 1.50 เมตรขึ้นไป หรือจะใช้ผนังเดิมสามด้าน ช่องทางออกจากบริเวณนี้ไม่ควรกว้างเกินไป และปิดกั้นน้ำด้วยม่านพลาสติก แกวนขนราวสแตนเลสหรือราวอลูมิเนียม หรือจะใช้บานเลื่อนกระจกฝ้ากรอบอลูมิเนียมเช่นเดียวกับการกั้นน้ำบริเวณอ่างอาบน้ำได้

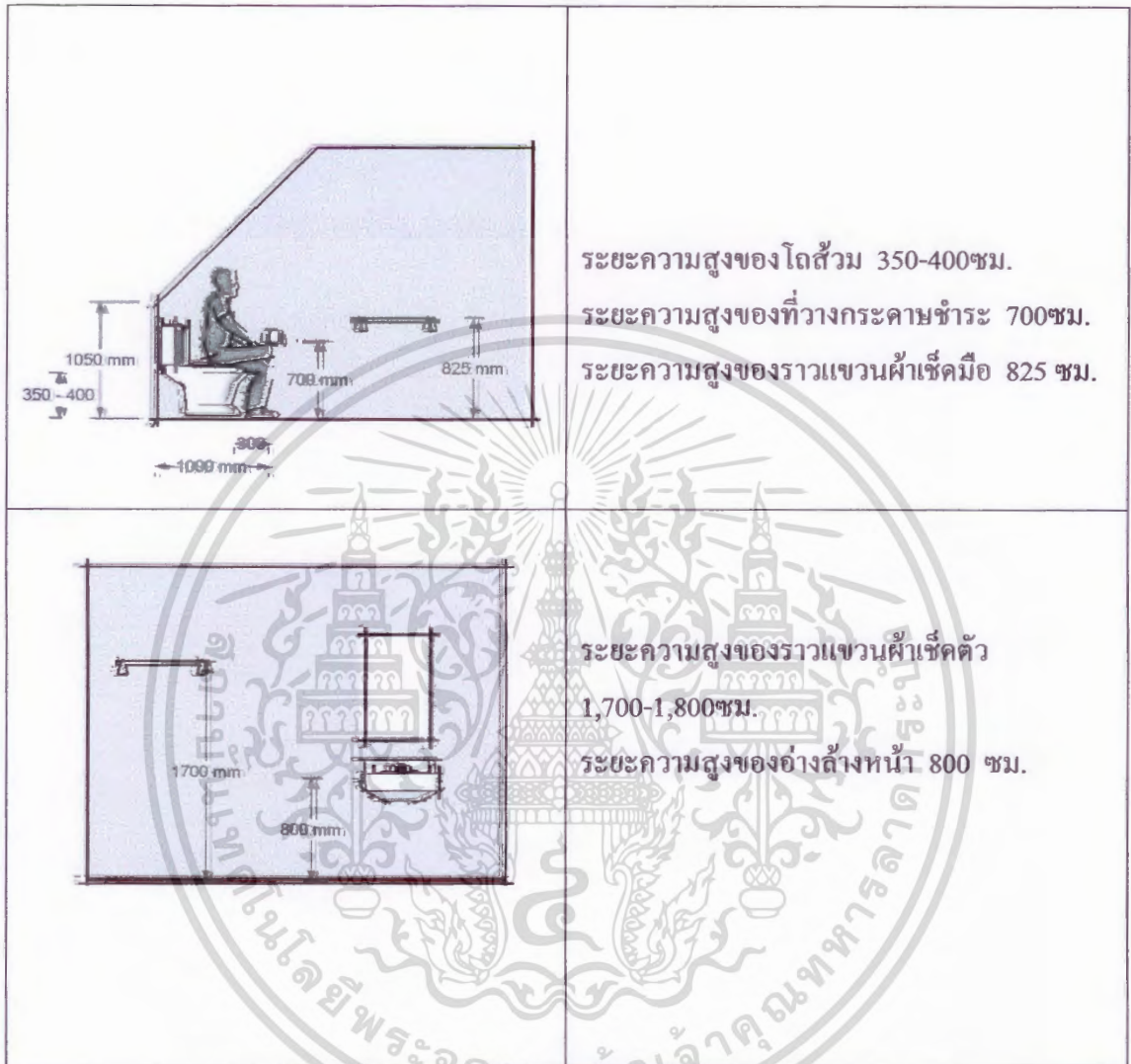
ที่เก็บของ

ภายในห้องน้ำอาจจะมีตู้เก็บผ้าเช็ดตัว ผ้าเช็ดมือ กระดาษม้วน สบู่ แชมพู แป้ง แปรงสีฟัน ยาสีฟัน ที่ยังไม่ได้ใช้ อุปกรณ์ทำความสะอาดและที่ใส่ผ้าซัก ซึ่งของบางอย่างจะเก็บไว้ในตู้ได้อย่างถาวร หรือตู้อื่นในห้องน้ำ กรณีที่ห้องน้ำมีขนาดใหญ่ ถ้าห้องน้ำขนาดเล็กอาจจะมีชั้นวางของใช้ประจำวันหน้ากระจกเหนืออ่างล้างหน้า หรือบนเคาน์เตอร์อ่างล้างหน้า หรือจะตั้งลอยตัวบนพื้น เช่น ตะกร้าใส่ผ้าซัก เป็นต้น

ตารางที่ 2.6 แสดงลักษณะระยะการใช้งานในห้องน้ำ

รูปแบบต่างๆ	ลักษณะทั่วไป
	<p>ระยะในการลุกจากโถส้วมจะต้องมีพื้นที่ระยะห่าง ขนาด 550 x500 มม.</p>
	<p>ขนาดของอ่างอาบน้ำแบบนั่งอาบมีขนาด 700-800x1,250-1,700 ซม.</p>
	<p>ระยะการเช็ดตัว ควรีพื้นที่ 900-1,000x900-1,000 ซม.</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัสดุ

การเลือกใช้วัสดุ สิ่งสำคัญขั้นพื้นฐาน คือ ใช้วัสดุกันน้ำทั้งพื้นและผนังบางส่วนในด้านความสวยงามขึ้นอยู่กับงบประมาณที่มี

วัสดุปูพื้น

พื้นที่ห้องน้ำควรใช้วัสดุที่กันน้ำรั่วซึมได้ คอนกรีตเสริมเหล็กเป็นวัสดุโครงสร้างที่นิยมใช้กันมากในปัจจุบัน เพราะแข็งแรงทนทานความเปียกชื้นได้ดีกว่าวัสดุอื่น วัสดุบุผิวที่ใช้กันทั่วไปและมีราคาพอประมาณ ได้แก่ กระเบื้องเคลือบชนิดผิวด้านเพื่อป้องกันลื่นเมื่อพื้นเปียกน้ำ ส่วนหินอ่อนจะมีราคาแพงกว่าวัสดุอื่น แต่มีความสวยงามในลวดลายและสีสันทัน รอยต่อของแผ่นปูพื้นเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า เช่น กระเบื้องเคลือบนี้ ต้องใช้วัสดุยาแนวที่มีสีเหมาะกับสีกระเบื้องไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัสดุผนัง

ผนังในบริเวณที่ใช้อาบน้ำฝักบัวและอ่างอาบน้ำควรกันน้ำได้ เช่นเดียวกับพื้นวัสดุที่นิยมใช้ได้แก่ กระเบื้องเคลือบแต่เป็นชนิดเคลือบมัน บูให้มีความสูงพอจะใช้ป้องกันน้ำจากการยื่นอาบน้ำได้หรือสูงถึงเพดาน กระเบื้องเคลือบมีหลายชนิดตั้งแต่โมเสกขนาดเล็กไปจนถึงกระเบื้องเคลือบขนาดใหญ่ กระเบื้องขนาดใหญ่รอยต่อหน้าจะทำความสะอาดได้ง่ายกว่า

การจัดลำดับการใช้สุขภัณฑ์

การแบ่งกลุ่มการใช้สอย (ZONING)

บริเวณแห้ง

การใช้ห้องน้ำ ควรพิจารณาความถี่ในการใช้สุขภัณฑ์ประเภทใหญ่สะควก 3 ประเภท ได้แก่ กลุ่มอ่างล้างหน้า กระจก และชั้นวางของ หรือตู้เก็บของ กลุ่มโถส้วม ที่ปีสสาวะหญิง ที่ปีสสาวะชาย และกลุ่มอ่างอาบน้ำ การจัดวางจะจัดตามลำดับความถี่ในการใช้สุขภัณฑ์ สิ่งที่ใช้มากคือ อ่างล้างมือล้างหน้า ซึ่งควรจัดไว้ใกล้ประตูเข้าออก ถัดไปเป็นโถส้วม ซึ่งจะอยู่ในบริเวณแห้ง เช่นเดียวกับอ่างล้างหน้า ควรจะเข้าถึงได้ง่ายเพราะการใช้งานมากเช่นกัน สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการวางโถส้วมนี้คือ ไม่ควรวางโถส้วมไว้ในตำแหน่งที่เปิดประตูห้องน้ำเข้ามาแล้วเห็นเป็นสิ่งแรก

บริเวณเปียก

บริเวณเปียกเป็นบริเวณที่ใช้อาบน้ำฝักบัว หรืออ่างอาบน้ำ มักจะเป็นบริเวณที่อยู่ด้านในที่สุดของห้อง เพราะปริมาณการใช้ประมาณสองครั้งต่อคน ต่อวัน น้อยกว่าการใช้อ่างล้างหน้า และโถส้วม

สำหรับบ้านราคาปานกลาง การจัดสุขภัณฑ์ภายในห้องน้ำจะต้องคำนึงถึงการใช้งานครึ่งร่วมกันในบางบริเวณ เช่น บริเวณอ่างล้างหน้าและโถส้วม ไม่ควรออกแบบให้ห้องน้ำมีชอกมุมมากเพราะเป็นปัญหาต่อการรักษาความสะอาด

แสงสว่างที่ใช้ในหน่วยที่พักอาศัย

เนื่องด้วยการใช้ชีวิตในอาคารชุดพักอาศัย จากพฤติกรรมการใช้สอยพบว่าการใช้ชีวิตส่วนใหญ่จะเป็นการใช้ในเวลากลางคืน และตอนเช้า ดังนั้นนอกจากแหล่งธรรมชาติแล้ว แสงสว่างจากหลอดไฟก็เป็นสิ่งสำคัญ ต่อการอยู่อาศัยในหน่วยที่พักอาศัย การกำหนดความส่องสว่างของไฟขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการใช้สอยภายในพื้นที่นั้นๆ เช่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารลิขสิทธิ์หรือสงวนลิขสิทธิ์ในชื่อหรือชื่อของหน่วยงานนั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. บริเวณทางเข้า

1.1 เป็นบริเวณที่ต้องการการมองเห็นที่ดี

1.2 แสงสว่างต้องไม่รบกวนสายตา

1.3 ทางเข้าควรเป็นบรรยากาศแห่งการต้อนรับ ลักษณะของไฟควรใช้ไฟที่เน้นเป็นพิเศษเฉพาะจุด จะได้ผลได้ดีกว่าการใช้แสงสว่างในลักษณะกระจายปริมาณของไฟที่ควรใช้ควรมีปริมาณความสว่าง 100 – 200 LUK

2. ห้องรับแขก , พักผ่อน

2.1 เป็นห้องที่ใช้เป็นกิจกรรมร่วมหลายๆ กิจกรรมเข้าด้วยกันไม่ว่าจะเป็นการพูดคุย การอ่าน การดูโทรทัศน์ การเขียน และอาจทับซ้อนกับการรับประทานอาหาร ดังนั้นพื้นที่ดังกล่าวนี้ประกอบด้วยกิจกรรมหลากหลาย อาจมีการใช้ไฟฟ้าเสริมมาใช้ผสมผสานกันได้ แต่โดยทั่วไปจะไม่เปิดพร้อมกันทั้งหมด การเสริม dimmers ก็เป็นการช่วยปรับแสง

2.2 ปริมาณความสว่าง โดยทั่วไปควรมีความสว่างประมาณ 100 LUK

3. ห้องน้ำ มีหลักอยู่เพียงให้แสงสว่างที่ชัดเจนพอประมาณปริมาณของแสงในห้องน้ำประมาณ 100 LUK

4. ห้องครัว ใช้ปฏิบัติการปรุงอาหาร ซึ่งอาจเกิดอุบัติเหตุได้มากความสว่างไม่เพียงพอ ดังนั้นจึงอาจต้องเสริมไฟเฉพาะจุดที่ต้องใช้งาน เช่น การช้อนหลอดไฟไว้ใต้ตู้ลอย ลักษณะการใช้ไฟที่ต้องใช้แสงกระจายไปทั่วถึงปริมาณของแสงที่ใช้ประมาณ 300 LUK

5. ห้องนอน ลักษณะของแสงที่ใช้แสงกระจายทั่วห้องโดยอาจเสริมไฟมาใช้ผสมผสานก็ได้เช่นกิจกรรมการอ่านหนังสือ หรือ ทำงานความสว่างโดยทั่วไปประมาณ 100 LUK

6. มุมอ่านหนังสือ อาจต้องใช้ไปมาก โดยอาจเสริมไฟที่มีลักษณะเป็นจุด ซึ่งมีปริมาณส่องสว่างประมาณ 400 LUK

7. ห้องรับประทานอาหาร ลักษณะของแสงโดยทั่วไป จะใช้แสงกระจายทั่วห้อง แต่หากเสริมบรรยากาศอาจใช้ไฟลักษณะเป็นจุดเข้ามาผสมผสาน อาจใช้ dimmers เพื่อปรับความเข้มของแสงเพื่อเข้ากับบรรยากาศได้ ปริมาณส่องสว่างโดยทั่วไปประมาณ 100 LUK

8. จุดแต่งหน้าอาจใช้แสงส่องที่มีปริมาณความส่องสว่างประมาณ 400 – 500 LUK
(ข้อมูลจาก บริษัท ฟิลิปส์ ประเทศไทย จำกัด)

ลักษณะการใช้แสงไฟในที่อยู่อาศัย

แสงไฟในที่อยู่อาศัยจะมีสององค์ประกอบด้วยกันคือ ที่มาของแสงโดยตรง อันได้แก่ หลอดไฟ และรูปร่างหน้าตาของโคมหรือโถงไฟ ในการเลือกแสงไฟสำหรับบ้านจึงไม่ควรคำนึงถึงเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไมออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพียงรูปร่างแต่อย่างเดียว หากควรคำนึงถึงเพียงรูปร่างแต่อย่างเดียว หากควรคำนึงถึงคุณภาพและลักษณะของการกระจายแสงด้วย ซึ่งโดยทั่วไปลักษณะการกระจายแสงจะมีอยู่ 3 ชนิด คือ

- แสงที่ส่องออกมาอย่างสม่ำเสมอในทุกทิศทาง
- แสงที่ส่องออกมาทางด้านใดด้านหนึ่งและมีความพุ่งกระจายเล็กน้อย
- แสงที่บีบให้เป็นลำแสง

เราจำเป็นต้องเลือกลักษณะของการส่องสว่างให้เหมาะกับการใช้งานในแต่ละส่วนของบ้าน ซึ่งเราอาจจะแบ่งลักษณะของการใช้แสงไฟในบ้านได้เป็น 3 ประเภท คือ

แสงพื้นฐาน (Background Lighting) แสงชนิดนี้เป็นแสงที่จำเป็นสำหรับการทดแทนแสงธรรมชาติ โดยทั่วไปมักจะเป็นไฟที่ติดบนเพดานหรือโคมไฟห้อยจากเพดาน (Pendant) หรือตัวเลือกอย่างอื่น เช่น ไฟผนัง ไฟที่ส่องขึ้นข้างบน (Uplight) หรือโคมไฟตั้งโต๊ะ ซึ่งทั้งหมดนี้จะให้แสงที่นำสนใจมากกว่าการใช้แสงไฟสว่างๆดวงเดียวเหนือศีรษะ ซึ่งดูน่าเบื่อและไม่ดึงดูดใจ

แสงไฟสำหรับการทำงาน (Task Light) ในบริเวณ เช่น ครัวเคาน์เตอร์ห้องทำงานหรือที่ใดก็ตามที่มีการทำงานเฉพาะอย่างเกิดขึ้นต้องการระดับแสงสว่างเป็นพิเศษ ควรติดตั้งในตำแหน่งที่ทำให้เงาตกลงบนงานที่กำลังทำอยู่ แสงไฟที่กำหนดทิศทางได้ เช่น คาวาน์ไลท์ โคมไฟสำหรับโต๊ะทำงานที่ปรับมุมได้ หรือสปอตไลท์เป็นไฟที่เหมาะสมสำหรับบริเวณเช่นนี้ หรืออาจใช้ไฟที่สว่างเป็นพิเศษ ปกติมักใช้ในจุดที่มีคนและอาจเป็นอันตรายได้ง่าย เช่น บันได หรือทางเดินภายนอกบ้าน

แสงไฟสำหรับเน้นส่วนสำคัญ (Accent Light) สำหรับการขับเน้นของตกแต่งที่จัดวางเอาไว้แสงไฟเฉพาะจุด เช่น สปอตไลท์ จะเป็นแบบที่ได้ผลดีเป็นพิเศษ เพราะสามารถปรับมุมมองสำหรับส่องสว่างได้ นอกจากนี้ก็อาจใช้ไฟลักษณะอื่นก็ได้ เช่น ไฟส่องรูปภาพ (Picture Light) ไฟที่ซ่อนอยู่ในชั้นวางของ หรือโคมไฟตั้งพื้นที่ส่องแสงขึ้นข้างบน (Floor-standing Uplight)

ครัว (KITCHEN)

การให้แสงไฟสำหรับครัวในปัจจุบันนั้น มักจะมีปัญหาเรื่องการสะท้อนของวัตถุ เช่น สแตนเลสสตีล การให้แสงสว่างมักจะให้แสงที่สว่างมากเท่ากันทั้งห้องเพื่อความสะดวกสบายในการทำงาน

จากที่กล่าวข้างต้นอาจวิเคราะห์ตัวกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อม ภายภาพพอสังเขปได้ดังนี้

1. ตัวกำหนดทางด้านมนุษย์

1.1 อิทธิพล ทางด้านสรีระวิทยา

1.2 อิทธิพล ทางด้านบุคลิกภาพ

1.3 อิทธิพล ทางด้านสังคม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.4 อิทธิพล ทางด้านวัฒนธรรม

2. ตัวกำหนดทางด้านสภาพแวดล้อมกายภาพ

- 2.1 โอกาสทางสภาพแวดล้อมกายภาพที่มีต่อความสัมพันธ์
- 2.2 คุณสมบัติต่างๆ ของสภาพแวดล้อมกายภาพ
- 2.3 ตำแหน่งของสภาพแวดล้อมกายภาพ

อิทธิพลของมนุษย์และสภาพแวดล้อมกายภาพที่กล่าวมาแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสภาพแวดล้อมกายภาพ สภาพแวดล้อมกายภาพแม้จะมีอิทธิพลต่อลักษณะพฤติกรรมมนุษย์ แต่คงไม่ได้กำหนดพฤติกรรมโดยตรงรายละเอียดของลักษณะทางพฤติกรรมย่อมขึ้นอยู่กับมนุษย์ที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ

สิ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกความคิดเห็นหรือความพอใจแก่มนุษย์ อันได้แก่ ทรัพยากร (REOSURCE) หรือสิ่งเร้า(Stimuli) การวิเคราะห์ระบบความพอใจ คือ การศึกษาว่าทรัพยากรหรือสิ่งเร้าแบบใดเป็นที่ต้องการ ในกรที่จะก่อให้เกิดความพอใจและเกิดความสุขแก่มนุษย์ แต่เนื่องจากทรัพยากรในโลกมีจำนวนจำกัด ความพอใจจะเกิดขึ้นได้มากที่สุดก็ต่อเมื่อมีการบริการและจัดการกับทรัพยากรให้ถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งสภาพแวดล้อมทางกายภาพก็เป็นทรัพยากรที่มีผลต่อระบบความพอใจประการหนึ่ง และการออกแบบสภาพแวดล้อมกายภาพก็เป็นส่วนหนึ่งของการบริการและจัดการทรัพยากรที่ก่อให้เกิดความพอใจได้

ในการวิจัยในครั้งนี้กล่าวถึงสภาพทางกายภาพของบ้านพักอาศัยขนาดกลาง อันได้แก่ขนาดของเนื้อที่ใช้สอยต่อกิจกรรมต่างๆ ในการอยู่อาศัยว่าสามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้อยู่อาศัยหรือไม่

อิทธิพลที่มีต่อการใช้สอย

ความพอใจในสภาพแวดล้อมทางกายภาพ นอกจากจะมีสาเหตุตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วยังมีสิ่งที่เป็นอิทธิพลต่อความพอใจในเรื่องที่อยู่อาศัยโดยเบคเคอร์ (Becker and others,1977:182) ได้ศึกษาไว้ว่าอิทธิพลเหล่านี้ได้แก่ ประสพการณ์ที่อยู่อาศัยในอดีตและความคาดหวังเรื่องที่อยู่อาศัยในอนาคตกับข้อจำกัดตามเงื่อนไขตามสภาพการณ์ที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน

ประสพการณ์ที่อยู่อาศัยในอดีตของผู้อยู่อาศัย ก่อให้เกิดปัจจัย 3 ประการ คือ ภาพพจน์ของบ้านในอดีต เงื่อนไขสภาพการณ์และกลไกการแก้ไขปัญหาส่วนบุคคล โดยปัจจัยทั้งสามเกิดขึ้นได้โดยได้รับอิทธิพลจากประสพการณ์อยู่อาศัยในอดีตทั้งในส่วนที่ไม่ใช่กายภาพเช่น "สภาพ

ทางสังคมเศรษฐกิจของครอบครัว, ราคาของที่อยู่อาศัยและส่วนที่เป็นกายภาพ เช่น กายภาพของหน่วยพักอาศัยที่ตั้งและกายภาพของชุมชน ผู้อยู่อาศัย จะนำปัจจัยเหล่านี้ไปใช้ประเมินเรื่องที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของตน ซึ่ง (เบคเคอร์) อธิบายไว้ว่าผู้อยู่อาศัยอาจมีความพอใจในเรื่องที่อยู่อาศัยในปัจจุบันได้ แม้ว่าสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันจะไม่ตรงกับสิ่งที่เป็บ้านในอุดมคติก็ตาม ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าประสบการณ์ในอดีตในส่วนที่เป็นกายภาพ เช่น กายภาพของหน่วยพักอาศัย ที่ตั้ง กายภาพชุมชน ฯลฯ ล้วนมีอิทธิพลต่อการประเมินที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน เช่น ลักษณะครอบครัว ข้อจำกัดเรื่องรายได้เมื่อเปรียบเทียบกับราคาที่อยู่อาศัย จึงพบว่าบ้านในอุดมคติเป็นเพียงบ้านเป้าหมายเรื่องที่อยู่อาศัยโดยใช้ที่อยู่อาศัยปัจจุบันเป็นหนทางไปสู่เป้าหมายนั้นดังนั้นเงื่อนไขตามสภาพการณ์รวมเข้ากับกลไกการแก้ ปัญหา ในตัวบุคคลขณะหนึ่งอาจทำให้ผู้อยู่อาศัยเกิดความพอใจต่อที่อยู่อาศัย ขณะนั้นได้ และเงื่อนไขและปัจจัยอื่นๆ แปรเปลี่ยนไปก็อาจทำให้ความพอใจกลายเป็นความไม่พอใจได้ในเวลาต่อมา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมกายภาพ

การศึกษาของ STEPHEN H.K. yeh และคณะ (Yeh and others, 1975:214-239) โดยสำรวจความพอใจของผู้อยู่อาศัยในเคหะชุมชนในสิงคโปร์ โดยทำการสำรวจในปี 1986 และปี 1973 โดยในปี 1986 ได้ทำการสุ่มตัวอย่าง 10 % จากจำนวน 7,391 หน่วยและในปี 1973 จากการสุ่มตัวอย่าง 5 % ของจำนวน 6,575 หน่วย พบว่าการสำรวจทั้งสองครั้งมีผลสรุปใกล้เคียงกัน

จากแบบสอบถามที่ใช้ในการสำรวจจะแบ่งหัวข้อออกเป็นหมวดหมู่ได้เป็น 5 หัวข้อดังต่อไปนี้

1. ลักษณะทางกายภาพของที่พักอาศัย
2. เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย

ความสัมพันธ์กับหน่วยพักอาศัย Yeh พบว่า มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ภายในหน่วยพักอาศัยหลังจากการเข้ามาอยู่อาศัย โดยมีการเปลี่ยนแปลงในส่วนของพื้นและผนังห้อง โดยเฉพาะในบริเวณห้องครัว นอกจากนี้ยังมีการปรับเปลี่ยนและเพิ่มเติมในส่วนต่างๆ เช่น แนวรั้วระเบียงหน้าต่าง ฯลฯ จากการศึกษาดังกล่าวจึงกล่าวได้ว่า การออกแบบจัดเนื้อที่ภายในหน่วยพักอาศัยที่สอดคล้องกับกิจกรรมการใช้สอยพื้นที่ภายใน จะเป็นเหตุที่ทำให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเนื้อที่ภายใน, ผนังและหน้าต่างจากแบบที่จัดไว้

การออกแบบและวางแผนกับกระบวนการทางพฤติกรรม

กิจกรรมมนุษย์ย่อมเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมกายภาพ และสภาพแวดล้อมกายภาพมีส่วนในการส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อกิจกรรมที่เกิดขึ้นในงานออกแบบและวางแผน ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบสภาพแวดล้อมกายภาพ จึงเกี่ยวข้องกับกิจกรรมและพฤติกรรมมนุษย์ด้วย

เป้าหมายของงานออกแบบและวางแผนกับกระบวนการหลักพฤติกรรม

1. การก่อให้เกิดสุนทรียภาพของรูปทรง
2. การก่อให้เกิดการสื่อความหมายทางสัญลักษณ์
3. การก่อให้เกิดการตอบสนองความต้องการทางหลักที่ใช้สอย

การออกแบบสภาพแวดล้อมกายภาพเป็นการกำหนดขนาด และระยะห่างต่างๆ ของสิ่งที ออกแบบ ขนาดและระยะห่างนั้นนอกจากจะมีความสัมพันธ์กันทางกายภาพหรือตามความจำเป็นทางโครงสร้างแล้ว จะต้องสัมพันธ์กับความสะดวกสบายในการใช้สอยของมนุษย์ด้วย สภาพแวดล้อมทางมิตียังเกี่ยวข้องกับขนาดของอาคารเขตรอบครองและที่เว้นว่างส่วนบุคคลอีกด้วย เพื่อการคงไว้ซึ่งภาวะเป็นส่วนตัวของบุคคลหรือกลุ่ม (งานวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย นายสมสกุล จิระศิลป์ เทคโนโลยีฯ ลาดกระบัง)

การออกแบบอาจมีส่วนช่วยให้เกิดสภาพแวดล้อม ที่ตอบสนองการรู้สึกของอวัยวะและระบบประสาทสัมผัสได้ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรู้สึกทางทัศนการ (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร 2525 หน้า 26-28)

ซึ่งที่กล่าวมาข้างต้นนี้เป็นหน้าที่ ของนักออกแบบที่จะต้องจัดให้มีสภาพและสภาวะแวดล้อมภายในที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของผู้อยู่ร่วมกันภายในให้แยกเป็นสัดส่วนต่างจากสภาวะแวดล้อมภายนอก ซึ่งมักมีความแปรปรวนอยู่ตลอดเวลา

โดยการจัดให้มีส่วนกันระหว่างภายนอกกับภายในหรือที่ ฟิทซ์(Fitch, 1970) เรียกว่า "Mesoenvironment" ซึ่งเป็นส่วนองงานสถาปัตยกรรมนั่นเอง พฤติกรรมจะเกิดขึ้นได้อย่างปกติหากมีความสัมพันธ์กับสภาวะแวดล้อมที่สอดคล้องกับความต้องการทางชีวภาพ

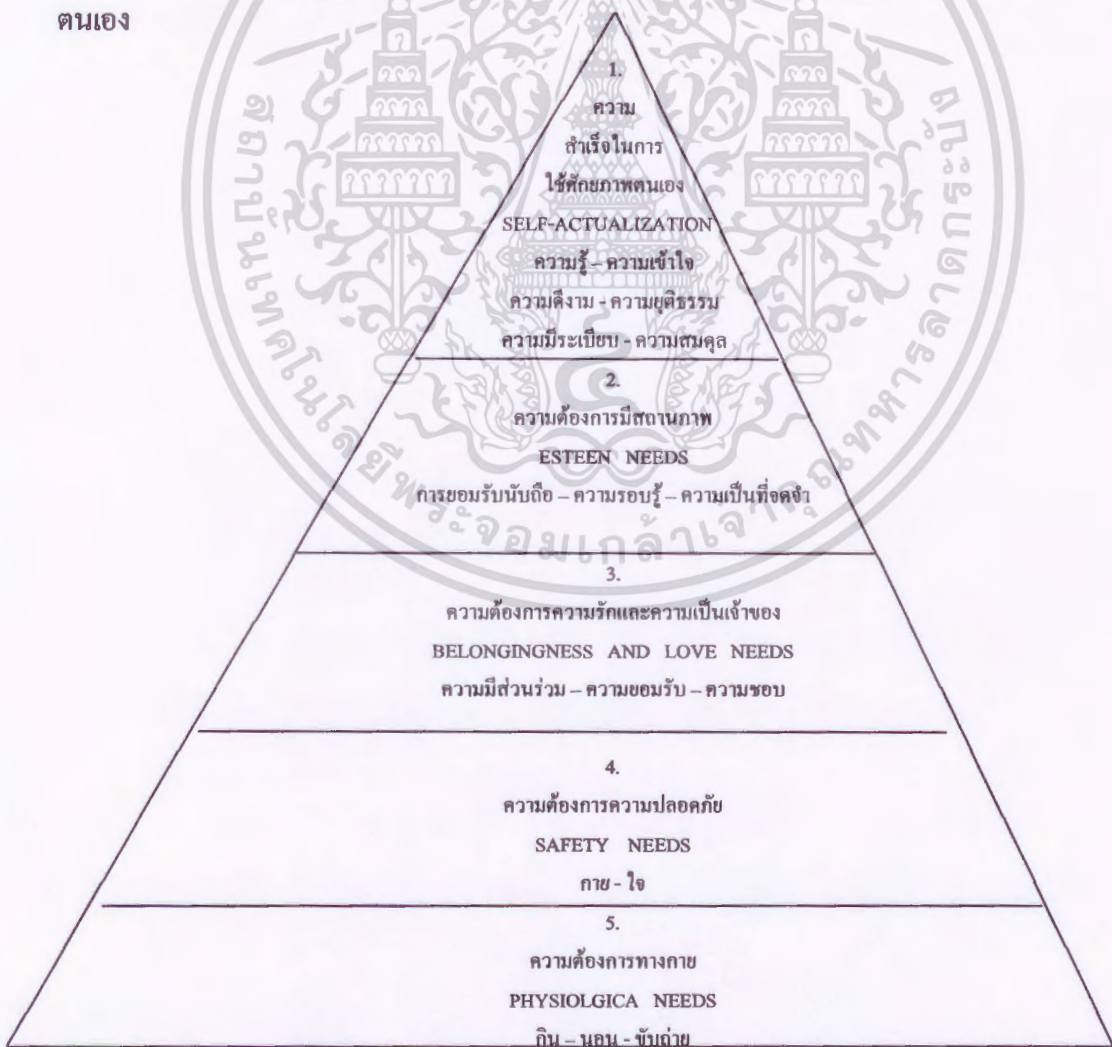
ดังนั้นสถาปนิกมักพยายามออกแบบอาคารให้มีลักษณะทางกายภาพที่สื่อความหมายแก่คนทั่วไปว่าเป็นอาคารอะไร ใช้งานอย่างไร ตลอดจนใช้สื่อความหมายถึงสถานภาพทางสังคมของเจ้าของของผู้ใช้หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง สภาพแวดล้อมกายภาพแม้จะไม่ใช้ตัวกำหนดพฤติกรรมทางสังคม แต่สภาพแวดล้อมกายภาพมีส่วนในการส่งเสริมหรือขัดขวางพฤติกรรมทางสังคม ให้เกิดการกระทำระหว่างกันมากหรือน้อยโดยขึ้นอยู่กับลักษณะของสภาพแวดล้อมกายภาพด้วย ดังนั้นการออกแบบและวางแผนสภาพแวดล้อมกายภาพควรจะต้องสามารถสนองประโยชน์ทางด้านการใช้สอยที่เกิดขึ้น(งานวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย นายสมสกุล จิระศิลป์ เทคโนโลยีฯ ลาดกระบัง)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์หรือทรัพย์สินทางปัญญาในหอสมุดแห่งชาติ และอนุญาตให้เผยแพร่เพื่อประโยชน์ในการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พฤติกรรมมนุษย์ (Human Behaciour) (องค์ประกอบสถาปัตยกรรมพื้นฐาน รศ.เลอสม สถาปิตานนท์)
การศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ เป็นการศึกษาถึงการทำกิจกรรมของมนุษย์ ความต้องการมนุษย์ทั้งทางกาย และทางใจ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการออกแบบสถาปัตยกรรม เนื่องจากงานสถาปัตยกรรมประเภทต่างๆ จะเกี่ยวข้องกับการใช้งานของมนุษย์ทั้งสิ้น

ความต้องการของมนุษย์ (Human Needs)(องค์ประกอบสถาปัตยกรรมพื้นฐาน รศ.เลอสม สถาปิตานนท์)
มนุษย์มีความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจต่างๆ กันตามที่ “อับราฮัม มาสโลว์” (Abraham H. Maslow) ได้จัดพื้นฐานความต้องการของมนุษย์ ตามหลักจิตวิทยาได้ 5 ชั้น จากความต้องการพื้นฐานไปสู่ความต้องการขั้นสูงสุดได้แก่ความสำเร็จในการใช้ศักยภาพของตนเอง

แผนภูมิที่ 2.1 ทฤษฎีความต้องการ 5 ลำดับขั้น ของมาสโลว์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการเรียนเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตาราง 2.7 ความต้องการทางกายและทางใจของมนุษย์

มนุษย์	มนุษย์และสังคม
ความต้องการทางกาย	ความต้องการทางใจ (ความรู้สึก)
กิน : อาหาร	ความปลอดภัย
ควบคุมสภาวะร่างกาย : เครื่องนุ่งห่ม	ความรักและความเป็นเจ้าของ
กิน นอน ขับถ่าย : ที่อยู่อาศัย	ความมีสถานภาพ
	ความสำเร็จในการใช้ศักยภาพของตนเอง

ความต้องการทางกาย (Physiological Needs)(องค์ประกอบสถาปัตยกรรมพื้นฐาน รศ.เลอสม สถาปิตานนท์)

มนุษย์มีความต้องการทางกายพื้นฐานที่จะดำรงชีวิตให้อยู่รอดในโลกนี้ ได้แก่

กิน : อาหาร

มนุษย์กินอาหารที่ได้จากเนื้อสัตว์และพืชทุกวัน เพื่อนำไปบำรุงเลี้ยงร่างกายทำให้ร่างกายมีสุขภาพแข็งแรงมีพลังงานที่จะทำกิจกรรมต่างๆ หากมนุษย์ขาดอาหารร่างกายจะเจ็บป่วยได้ง่ายซึ่งจะทำให้ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

ควบคุมสภาวะร่างกาย : เครื่องนุ่งห่ม

มนุษย์ต้องการควบคุมสภาวะอุณหภูมิของร่างกายให้อยู่ในสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้โดยใช้เครื่องนุ่งห่ม ทำหน้าที่ปกคลุมร่างกายจากความร้อนหนาวตามสภาพธรรมชาติ

กิน พักผ่อน ขับถ่าย : ที่อยู่อาศัย

มนุษย์สร้างที่อยู่อาศัยสำหรับพักพิงจากสภาพอากาศตามธรรมชาติซึ่งแปรเปลี่ยนตลอดเวลา เช่น แสงแดด ฝนตก น้ำท่วม หิมะตก หรือ หลีกหนีจากสัตว์ร้ายเพื่อให้เกิดความปลอดภัยของครอบครัว ที่อยู่อาศัยจะเป็นสถานที่ๆ ใช้ประกอบอาหาร พักผ่อน และขับถ่าย

สิ่งที่กล่าวมาทั้งหมดนี้คือปัจจัยสำหรับการดำรงชีวิตตามกลไกของร่างกายมนุษย์ที่จะต้องกิน ถ่าย นั่ง นอน ยืน เดิน วิ่ง อีกทั้งมนุษย์ยังคงต้องหลีกเลี่ยงสภาวะวิกฤติของสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ เพื่อความอยู่รอดเบื้องต้น

ความต้องการทางใจ (Mental Needs)(องค์ประกอบสถาปัตยกรรมพื้นฐาน รศ.เลอสม สถาปิตานนท์)

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม มักจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม หมู่ เหล่า ช่วยกันหาอาหารเลี้ยงชีพเพื่อ

เอกลำดับชีวิต ช่วยกันป้องกันศัตรู การอยู่รวมกันเป็นสังคมย่อยและไม่อยู่รวมกันเป็นสังคมใหญ่ มนุษย์
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จะมีความผูกพันกับมนุษย์ด้วยกันมนุษย์เป็นสัตว์ที่มีความนึกคิด มีความรู้สึก นอกจากความรู้สึกทางกายแล้ว มนุษย์ยังมีความต้องการทางใจที่จะทำให้ชีวิตมีความสุขด้วย

ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs)(องค์ประกอบสถาปัตยกรรมพื้นฐาน รศ.เลอสม สถาปิตานนท์)

มนุษย์เป็นผู้ที่มีร่างกายอ่อนแอ ไม่มีเขี้ยวเล็บที่จะต่อสู้กับสัตว์ร้ายได้ มนุษย์จึงต้องอาศัยอุปกรณ์ที่ช่วยในการต่อสู้ หรือสถานที่ อาคารถี่ใช้หลบภัยอันตรายที่อาจจะมาจากสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ สัตว์ร้าย หรือแม้แต่มนุษย์ด้วยกันเอง มนุษย์ต้องการความปลอดภัย รวมถึงความมั่นคงที่จะดำรงชีวิต ความมั่นคงในการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มีกินมีใช้เพื่อให้สุขภาพแข็งแรง ซึ่งเป็นสิ่งพื้นฐานที่จะทำให้สุขภาพใจดีขึ้นด้วย

ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Belongingness and Love Needs)

(องค์ประกอบสถาปัตยกรรมพื้นฐาน รศ.เลอสม สถาปิตานนท์)

ความรักเกิดขึ้นเมื่อนมนุษย์อยู่ในสังคม อาจจะเกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับสัตว์เลี้ยง หรือมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกัน มีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ เป็นของกันและกันความรักเกิดกับมนุษย์ทุกเพศทุกวัย ไม่มีขีดจำกัด เช่น ความรักของพ่อและแม่ พ่อแม่และลูก เพื่อนและเพื่อน ฯลฯ ความรักไม่ได้เกิดเพียงกับสิ่งมีชีวิตด้วยกันเท่านั้น มนุษย์ยังผูกพันกับสิ่งของ สถานที่ที่เป็นที่รักอีกด้วยมนุษย์จะรู้สึกเสียใจที่เสียของรักไป และรู้สึกยินดีที่ได้ของรักมาครอบครอง

ความต้องการการยกย่องของสังคม หรือมีสถานภาพ (Esteem Needs)

(องค์ประกอบสถาปัตยกรรมพื้นฐาน รศ.เลอสม สถาปิตานนท์)

เมื่อนมนุษย์ต้องอยู่อาศัยร่วมกันเป็นจำนวนมากในสังคม การยอมรับนับถือของมนุษย์ในสังคมนั้นจะทำให้มนุษย์อยู่ในกลุ่มได้อย่างมั่นคง ซึ่งต้องมาจากพื้นฐานการยอมรับของบุคคลในครอบครัว ซึ่งเป็นสังคมขนาดเล็ก การยอมรับของเพื่อนร่วมงาน หรือการยอมรับของกลุ่มสังคมนอื่นที่เกี่ยวข้อง การยกย่องของสังคมอาจจะมาจากการแต่งตั้งจากกลุ่มให้เป็นผู้ผู้นำ หรือ การได้รับมอบหมายให้ทำกิจกรรมสำคัญของกลุ่ม การมอบหมายการทำงานในระดับที่ต่างกันนี้จะมีการแบ่งสถานะ(status) ที่แตกต่างกันเป็นลำดับ หากมีสถานะสูงในกลุ่มสังคมนขนาดใหญ่ ความรับผิดชอบต่อกลุ่มจะสูงตามไปด้วย เช่น ผู้นำระดับประเทศ เป็นต้น

ความต้องการความสำเร็จในการใช้ศักยภาพของตนเอง (Self-actualization Needs)

(องค์ประกอบสถาปัตยกรรมพื้นฐาน รศ.เลอสม สถาปิตานนท์)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มนุษย์แต่ละบุคคล มีความต้องการที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ประสบความสำเร็จตามศักยภาพที่ตนเองมี ซึ่งเป็นความหวังสูงสุดของทุกคน เช่น ความสำเร็จจากการสร้างครอบครัวให้มีความสุข ความสำเร็จที่จะใช้ความรู้ความสามารถในการทำงาน การจัดระบบระเบียบในการทำงาน มีความยุติธรรมและคงความดีงามในการดำเนินชีวิตอย่างมีสมดุล ความสำเร็จจะทำให้เกิดความมั่นคง (secure) ขึ้นในจิตใจ และส่งผลไปถึงการยอมรับของสังคมนั้น

มนุษย์และสังคม (Man and Society) (องค์ประกอบสถาปัตยกรรมพื้นฐาน รศ.เลอสม สถาปิตานนท์)

เมื่อมนุษย์อยู่ร่วมกับเพื่อนมนุษย์จำนวนมาก มนุษย์จึงกำหนดระยะห่างระหว่างบุคคล ในการทำกิจกรรมต่างๆ อันเนื่องมาจากความต้องการพื้นที่ในการทำกิจกรรมเหล่านั้น ดังที่ “โรเบิร์ต ซอมเมอร์” (Robert Sommers) นักจิตวิทยากล่าวไว้ดังนี้

ความต้องการทางชีวภาพ (Biological Needs)

(องค์ประกอบสถาปัตยกรรมพื้นฐาน รศ.เลอสม สถาปิตานนท์)

กลไกของร่างกายมนุษย์ที่ทำให้มีชีวิตอยู่ได้ เป็นวัฏจักรที่หมุนเวียนทุกวันจนกว่าจะหมดอายุขัย ได้แก่ การหายใจ กิน ถ่าย นั่ง นอน ยืน เดิน เป็นต้น

ความต้องการส่วนบุคคล (Personality Needs)

(องค์ประกอบสถาปัตยกรรมพื้นฐาน รศ.เลอสม สถาปิตานนท์)

มนุษย์แต่ละคนมีพฤติกรรม (individual behaviour) ที่จะทำกิจกรรมหนึ่งๆ แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับสังคมที่เขาดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันมาสังคมเล็กที่สร้างพื้นฐานทางพฤติกรรมมนุษย์ ได้แก่ สังคมครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย พ่อแม่ลูก ปู่ย่าตายาย ที่เป็นผู้อบรมบ่มนิสัย เด็กมักจะถ่ายทอดพฤติกรรมจากผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดซึ่งมนุษย์จะมีการสังเกตเรียนรู้ รับรู้ เป็นลำดับ การเรียนรู้พฤติกรรมของบุคคลรอบข้างตั้งแต่เด็ก เด็กจะพัฒนาและถ่ายทอดมาเป็นพฤติกรรมความต้องการส่วนบุคคลของตนเอง จากการมองเห็นรับรู้ซ้ำๆ และฝังลึกในจิตใจเป็นเบื้องต้น

ความต้องการทางสังคม (Social Needs)

(องค์ประกอบสถาปัตยกรรมพื้นฐาน รศ.เลอสม สถาปิตานนท์)

มนุษย์แต่ละบุคคล มีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน พื้นฐานการเลี้ยงดูการศึกษาที่ต่างกัน เมื่อมนุษย์มาอยู่ร่วมกันจำนวนมาก หากไม่มีการจัดระเบียบของกลุ่มแล้ว สังคมนั้นจะมีความขัดแย้ง และต้องหาข้อตกลงอยู่เสมอ การจัดระเบียบสังคม เป็นการกำหนดระเบียบพื้นฐานให้เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แต่อาจจะมีสัดส่วนมนุษย์ที่คล้ายคลึงกันได้เนื่องจากประเทศอยู่ใกล้เคียงกัน มีการถ่ายทอดข้ามเชื้อสายกัน ลักษณะร่างกายที่คล้ายคลึงกันได้แก่ ผมดำ ผิวเหลือง หรือดำแดง รูปร่างสันทนต์ แต่หากเป็นมนุษย์ในเขตทวีปยุโรป ซึ่งมีเชื้อชาติแตกต่าง จากกลุ่มชนในทวีปเอเชีย จะมีรูปร่างสูงใหญ่ ผมสีทองหรือน้ำตาล ผิวขาวอมชมพู ตาสีฟ้าหรือน้ำตาล ความแตกต่างทางด้านเชื้อชาตินี้ จะปรากฏให้เห็นได้ชัดเจนโดยเฉพาะความสูง สีผิว และสีตา นอกจากความแตกต่างทางด้าน สรีระแล้ว ยังมีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลถึงพฤติกรรมมนุษย์ด้วย

ระยะระหว่างบุคคล (Proximics)

การที่มนุษย์ในสังคม จะทำความรู้จักกันมักจะเป็นไปโดยอัตโนมัติ และหากมีสิ่งใดไม่พอใจหรือรบกวนกันมนุษย์ส่วนมากจะหลีกเลี่ยง ซึ่งลักษณะเช่นนี้ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์ซึ่ง ถ้าเกิดการขัดแย้งกันจะต่อสู้กันทันที

คอนราด ลอเรนซ์ (Konrad Lorenz) กล่าวว่า “ความก้าวร้าวหรือรุกราน” นำไปสู่ การกำหนดบริเวณของสัตว์ เมื่อมีประชากรหนาแน่นขึ้นสัตว์จะมีปฏิกิริยาต่อกันรุนแรงขึ้นนำไปสู่ ความกดดันมากขึ้น แต่มนุษย์นั้นพัฒนาวัฒนธรรมของแต่ละเชื้อชาติต่างกัน ความรู้สึกหนาแน่น หรือ ระยะระหว่างบุคคลที่เหมาะสมของชนชาติหนึ่ง จะไม่เท่ากับของอีกชนชาติหนึ่ง

อาณาเขต (Territorial)

(องค์ประกอบสถาปัตยกรรมพื้นฐาน รศ.เลอสม สถาปนิก)

เป็นแนวความคิดพื้นฐานที่จะศึกษาพฤติกรรมของสัตว์ซึ่งมีต่อที่ว่างเราจะกำหนดกรอบของอาณาเขตขึ้นได้ จากการสังเกตการดำเนินชีวิต สถานที่กิน เล่นที่ปลอดภัยสำหรับหลบซ่อน กลุ่มกิจกรรมเหล่านี้รวมเข้าด้วยกันเป็นคำจำกัดความที่ว่างระหว่างสัตว์ มีผู้ค้นคว้าพบว่าลิงมีอาณาเขตที่ใช้ประโยชน์ต่างกันถึง 32 ประเภท การกำหนดระยะห่างระหว่างกันเป็นสิ่งสำคัญในการ กำหนดอาณาเขตของลิงแต่ละประเภท

อาณาเขต เกี่ยวข้องกับสถานะ (status) มนุษย์เป็นเช่นเดียวกับสัตว์ เขาพยายามป้องกันพื้นที่ของเขาโดยกันขอบเขต ใครที่ถูกล้ำจะถูกลงโทษ จะเห็นได้ถึงความแตกต่างระหว่างสมบัติส่วนตัวซึ่งเป็นอาณาเขตของบุคคลคนเดียว และสมบัติสาธารณะซึ่งเป็นสมบัติของกลุ่ม สิ่งเหล่านี้คือระบบพื้นฐานของพฤติกรรมมนุษย์

ระยะส่วนตัว (Personal Distance)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นระยะปกติ ซึ่งสัตว์ประเภทไม่ชอบสัมผัสจะกำหนดขึ้น ระหว่าง ตัวเองและผู้อื่น การจัดระบบของสังคม คือ องค์ประกอบในการกำหนดระยะส่วนตัวสัตว์ที่มีตำแหน่งสำคัญ คุณจะมีระยะส่วนตัวมากกว่าสัตว์ที่มีตำแหน่งต่ำกว่าระยะเหล่านี้แสดงถึงการกำหนดลำดับความสำคัญในสังคม

ระยะสังคม (Social Distance)

สัตว์ที่มีสังคมการอยู่ร่วมกัน บางครั้งมีความต้องการที่จะสัมผัสซึ่งกันและกันสัตว์จะรู้สึกกระวนกระวายเมื่ออยู่ห่างเกินระยะนี้ ระยะที่มองกันไม่เห็น ฟังเสียงไม่ได้ยิน หรือไม่ได้กลิ่นเพื่อนในกลุ่ม ซึ่งอาจจะเป็นเพียงระยะไม่กี่เมตรของสัตว์ประเภทหนึ่ง สัตว์บางชนิดใช้เสียงร้องติดต่อกัน เพื่อให้ความรู้สึกว่าอยู่ใกล้กลุ่ม หรือระยะสังคมของมนุษย์ ซึ่งอาจจะเป็นเพียงแก้มือเอื้อม หรือเสียงแม่ร้องเรียก

“ระยะสังคม” ของมนุษย์ ได้ต่อให้มีระยะไกลออกไป โดยเครื่องมือที่ประดิษฐ์ขึ้น เช่น โทรศัพท์ โทรทัศน์ หรือวิทยุ ซึ่งทำให้เรารู้ถึงอากัปกริยาของผู้อื่นที่อยู่ในระยะห่างไกล

ที่ว่าง (Space)

ที่ว่างจากการมองเห็น (Visual Space)

ตาเป็นอวัยวะที่ให้ความรู้สึกพิเศษสุดที่จะพัฒนาได้ในมนุษย์ การมองเห็นเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากมีประสิทธิภาพในการรับรู้มากกว่าการฟังของหูถึง 100 เท่า สายตาใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง ดังนี้

1. ระบุว่าวัตถุนั้นเป็นอะไร อาหาร เพื่อน หรือ ศัตรู
2. สำรวจภูมิประเทศ หลีกเลี่ยงสิ่งกีดขวาง และอันตราย
3. เครื่องมือที่ใช้ดูแลตัวเองและผู้อื่น ใช้สังเกตอารมณ์ผู้อื่นได้

คนสองคนเมื่อคู่สิ่งของเดียวกัน จะได้ผลลัพธ์ไม่เหมือนกัน เพราะทุกคนมีความสัมพันธ์กับโลกรอบตัวไม่เหมือนกัน ระยะห่างระหว่างคนสองคนที่มาจากวัฒนธรรมต่างกัน โดยเฉพาะผู้ที่มีประสบการณ์และคุ้นเคยกับของสิ่งหนึ่งจะสังเกตเห็นของสิ่งนั้นได้ง่ายและรวดเร็วกว่าผู้ที่ไม่คุ้นเคย ที่เป็นเช่นนี้เพราะการมองโลกในแง่ที่ต่างกัน เรียนรู้ต่างกัน การใช้พื้นที่จึงต่างกันด้วย

ที่ว่างจากเสียง (Auditory Space)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระยะทางของการได้ยิน มีขอบเขตจำกัด ดังจะเห็นได้จากชีวิตประจำวัน ระยะ 6.00 เมตร หูจะได้ยินเสียงระดับเสียงปกติชัดเจนดี ระยะ 30.00 เมตร จะต้องติดต่อกันด้วยการตะโกน แต่ค่อนข้างช้ากว่าการพูดเสียงปกติ ส่วนสายตาจะมองเห็นได้ในระยะรัศมี 90.00 เมตร และยังคงมีประสิทธิภาพที่จะมองเห็นมนุษย์ได้ในระยะ 1.60 กิโลเมตร

การรับรู้สิ่งที่วางของคนแต่ละเชื้อชาติ จะต่างกันไปตามวัฒนธรรมที่ปลูกฝังหรือเรียนมาแต่เด็ก ชาวญี่ปุ่นได้ค้นหาวิธีที่จะบังสายตา สิ่งเหมาะสมที่สุดตามสภาพแวดล้อมคือผนังกระดาษบนโครงไม้ ส่วนชาวตะวันตกซึ่งคุ้นเคยกับกำแพงหนาและประตู 2 ชั้นกันเสียง จะรู้สึกถึงอีกประสบการณ์หนึ่ง หากได้มานั่งในบ้านหรือโรงแรมญี่ปุ่นที่ยังรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีเดิมอยู่

ที่ว่างจากกลิ่น (Olfactory Space)

กลิ่นจะก่อให้เกิดความทรงจำที่ลึกซึ้งกว่าการใช้สายตาหรือได้ยินเสียงกลิ่นเป็นพื้นฐานในการติดต่อ คนทุกคนจะมีกลิ่นที่แตกต่างกันกลิ่นคือสารเคมีที่เกิดขึ้นในธรรมชาติบอกอารมณ์ในร่างกายได้ หรือแม้กระทั่งสัตว์ที่ใช้กลิ่นป้องกันศัตรู เช่น สกังก์ กลิ่นจะกระจายเร็วในตัวกลางที่หนาแน่น เช่น น้ำทะเลกลิ่นทำให้เป็นปลาแหลมอนหาทางกลับจากทะเลเข้าสู่ลำธารเพื่อวางไข่ เป็นระยะแสนกิโลเมตร

ความรู้สึกในเรื่องกลิ่นของมนุษย์ ชาวอิตาเลียน หรือประเทศในแถบเมดิเตอร์เรเนียนชอบใส่ น้ำหอมกลิ่นรุนแรง ซึ่งชาวต่างชาติอาจจะทนไม่ได้ ส่วนชาวอาหรับให้ความสำคัญกับกลิ่นมาก โดยเฉพาะในพิธีสำคัญ ผู้เข้าพิธีจะต้องทำความสะอาดร่างกายจนกระทั่งมีกลิ่นสะอาด ถ้าไม่สะอาดจริงก็จะบอกกันโดยตรง ซึ่งบางประเทศจะสอนไม่ให้ทำเช่นนั้น

ที่ว่างจากการสัมผัส (Tactile Space)

การสัมผัสสามารถตอบสนองสิ่งเร้าซึ่งเป็นหลักพื้นฐานของชีวิต ดังจะเห็นได้จากสังคมของคนและสัตว์ที่ไม่สนิทสนมกัน คนจะพยายามผลักคนอื่นเมื่อ โคนเบียดคนก็คือความรู้สึกเมื่อได้สัมผัสกันเมื่ออยู่ร่วมกับคนจำนวนมาก ข้อมูลเหล่านี้จะใช้ในการตั้งเกณฑ์สำหรับการออกแบบบริเวณแออัด เช่น สถานีขนส่ง หรือ ลิฟท์

ชาวญี่ปุ่นใช้ผิวสัมผัสช่วยในการกำหนดขอบเขตที่ว่างมาก ปัจจุบันน้อยคนจะใช้ความรู้สึกเรื่องผิวสัมผัสในงานออกแบบ การสัมผัสเป็นประสบการณ์ส่วนตัวที่จะให้ความรู้สึกแตกต่างกันของแต่ละบุคคลที่ว่างที่เกิดจากการสัมผัสและใช้สายตานั้นมักจะแยกกันไม่ออก เด็กเรียนรู้ที่จะแตะต้องจับของใส่ปาก เป็นการเรียนรู้สัมผัสเบื้องต้นเมื่อมองเห็น

ที่ว่างจากการสัมผัส จะแยกผู้ดูจากวัตถุ ขณะที่การมองจะเป็นการกำหนดระยะที่ว่างจากวัตถุถึงวัตถุ ทักษะนี้กลายเป็นการลวงตา ซึ่งเป็นประสบการณ์หนึ่งในเรื่องที่ว่าง ส่วนการสัมผัสของมนุษย์จะให้ความรู้สึกเป็นเพื่อนมากกว่าคู่ด้วยสายตา ที่ว่างนั้นจะคู่สนิทสนม แต่เต็มไปด้วยสิ่งที่คาดไม่ถึง

ที่ว่างจากอุณหภูมิ (Thermal Space)

ผิวหนังเป็นอวัยวะสำคัญในการสัมผัสและไวต่อความรู้สึกร้อนและเย็นที่ได้รับ ผิวจะเป็นสิ่งป้องกันรังสีของแสงและความร้อน

ข้อมูลที่ได้จากระบบประสาทกำหนดระยะเป็นสิ่งสำคัญ ผิวหนังเป็นสิ่งที่จะรับความรู้สึกร้อนในฤดูร้อน และหนาวในฤดูหนาว รับรู้ถึงการสัมผัส และความเจ็บปวดเราจะสังเกตการเปลี่ยนแปลงของอารมณ์มนุษย์ได้จากการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิบนผิวหนัง จากการสังเกตเห็นเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ทุกคนจะสังเกตผิวหนังของคนผิวขาวเวลาอายุได้ แต่สำหรับคนผิวดำจะสังเกตได้ยาก การเพิ่มความร้อนที่ผิวหนังของร่างกายมนุษย์ เราจะรู้ได้จากการวัดอุณหภูมิ 3 วิธีดังนี้

1. การวัดด้วยเครื่อง เช่น เทอร์โมมิเตอร์
2. การวัดด้วยกลิ่น เช่น เมื่ออุณหภูมิร่างกายสูงกลิ่นน้ำหอมที่ใส่จะรุนแรงขึ้น
3. การวัดด้วยสายตา เช่น การเปลี่ยนสีผิวแดงเข้มขึ้นเมื่อโกรธหรืออาย ซึ่งจะสังเกตได้ ด้วยสายตา

คนที่เข้าแถวเรียงกัน รังสีความร้อนจากร่างกายจะซ้อนกันเมื่อยืนใกล้ และได้กลิ่นคนข้างเคียงบางคนจะไม่ชอบนั่งเก้าอี้ที่มีคนลุกไปทันทีเพราะความร้อนยังคงอยู่ โดยเฉพาะกับคนแปลกหน้า แต่สำหรับคนที่รู้จักแล้วไม่เป็นไรนัก ทำให้เห็นว่าคนจะปฏิเสธความร้อน ที่เกิดจากคนแปลกหน้า

นอกจากประสาทที่รับรู้ถึงความรู้สึกแล้ว ยังมีประสาทอีกชนิดหนึ่งบอกมนุษย์ว่าอะไรเกิดขึ้นเมื่อเขาเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อ จะทำให้การเคลื่อนไหวนั้นมวลหรือรุนแรง ประสาททั้งสองชนิดทำงานร่วมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียว และเป็นกุญแจสำคัญในการรับรู้ที่ว่าง

การรับรู้ (Perception)

ระบบการรับรู้ (Perception System)

มนุษย์พยายามพัฒนางานศิลปะต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม ดนตรี วรรณคดี สถาปัตยกรรม โดยเริ่มจากการถ่ายทอดความรู้สึกในการมองเห็นและได้ยิน ที่ขึ้นอยู่กับอวัยวะ

ตาและหู ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมที่มีผลต่อการพัฒนาการรับรู้ในเรื่องที่ว่าง และ
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับที่ว่างนั้นเราจะได้ศึกษาถึง ธรรมชาติของระบบการรับรู้ และข้อมูลที่ ได้มาจากระบบนี้ที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยอิทธิพลของวัฒนธรรม

1. การรับรู้ระยะทาง (distance perception) เกี่ยวข้องกับการทดสอบระยะห่าง ของวัตถุ ด้วยสายตา หู และจมูก

2. การรับรู้ระยะใกล้ชิด (immediate perception) เกี่ยวข้องกับการทดสอบ ระยะของการสัมผัส ความรู้สึกที่ได้จากผิวหนังและกล้ามเนื้อ

การรับรู้ระยะ ได้มีผู้ศึกษาและถ่ายทอดว่า ระยะหรือที่ว่างนั้นจะตอบสนองต่อประสาท การรับรู้ทั้งห้า ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง ซึ่งการรับรู้จะแปรเปลี่ยนไปตามอายุ เด็ก จะอยู่ระหว่างการเรียนรู้ ผู้ใหญ่จะรับรู้ได้ดีกว่าเด็กส่วนคนชราการรับรู้จะเสื่อมถอยลง การรับรู้ จากประสาททั้งห้า สามารถรับรู้สิ่งต่างประเภทได้แก่ ตารับรู้การมองเห็น หูรับรู้การฟังเสียง จมูกรับรู้กลิ่น ลิ้นรับรู้รส และผิวหนังรับรู้การสัมผัส การรับรู้จากประสาททั้งห้านี้เป็นต้นกำเนิด ของการกำหนดที่ว่าง นอกจากนั้นสัดส่วนและลักษณะร่างกายมนุษย์จะนำไปกำหนดขนาดและ ลักษณะของใช้ อุปกรณ์ เฟอร์นิเจอร์ และอาคาร โดยจะต้องพิจารณาจากค่าเฉลี่ยสัดส่วนของ มนุษย์ เพื่อนำมาเป็นเกณฑ์พื้นฐานในการออกแบบ เช่น ความสูงและความกว้างของประตูมา จากความสูงและความกว้างของร่างกายมนุษย์ ความกว้างของขั้นบันไดแต่ละขั้นมาจากขนาดความ ยาวของเท้ามนุษย์ เป็นต้น

การรับรู้ที่ว่างจากระยะในการทำกิจกรรมของมนุษย์

จากการสังเกตของศิลปิน มัวริช กรอสเซอร์ (Maurice Grosser) ได้รู้ว่าเขา “เห็น” วัตถุอย่างไร และใช้เป็นสิ่งนำไปสู่การรับรู้ในเรื่องที่ว่างอย่างไรบ้าง ดังนั้นในการเขียนรูปคน ระยะระหว่างแบบจิตรกรควรจะเป็น 1.20 – 2.40 เมตร เป็นระยะสำหรับวาดภาพคนที่ดี ระยะนี้ ใกล้พอที่ตาจะรับรู้รูปทรง หรือพุดคุย หุ่นจะปรากฏความมีชีวิตจิตใจ ซึ่งเป็นระยะที่เหมาะสม สำหรับการวาดภาพระยะใกล้กว่า 1.00 เมตร เป็นระยะที่ช่างปั้นทำงาน ช่างปั้นยื่นใกล้พอที่จะ ตัดสินใจในการปั้นรูปทรงด้วยการสัมผัส เรียกว่า ระยะที่สัมผัสได้ระยะต่างๆ ที่ กรอสเซอร์ กล่าวถึงเป็นระยะที่มีหลายระดับ ตั้งแต่ระยะใกล้ชิด (intimate distance) ระยะส่วนตัว (personal distance) ระยะสาธารณะ (public distance) ระยะที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์ เมื่อทำกิจกรรมร่วมกัน ในสังคม จะมีความสัมพันธ์กับเชื้อชาติ อายุ เพศ วัฒนธรรมและสังคม ดังที่ “เอ็ดเวิร์ด ที ฮอลล์” (Edward T. Hall) กล่าวไว้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์หรือที่สงวนไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.8 ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับการกำหนดที่ว่างในงานสถาปัตยกรรม

พฤติกรรมมนุษย์ จะเป็นข้อมูลที่นำมากำหนดพื้นที่ในการออกแบบ เช่น พื้นที่ส่วน

ความสัมพันธ์ของมนุษย์	ระยะห่าง (เมตร)	การกำหนดที่ว่างในงานสถาปัตยกรรม
ระยะใกล้ชิด Intimate distance	0.15 – 0.45	ที่ว่างส่วนตัว Private space
ระยะส่วนบุคคล Personal distance	0.45 – 1.20	ที่ว่างกึ่งส่วนตัว Semi-private space
ระยะสังคม Social distance	1.20 – 3.60	ที่ว่างกึ่งสาธารณะ Semi-public space
ระยะสาธารณะ Public distance	3.60 – 6.25 ขึ้นไป	ที่ว่างสาธารณะ Public space

บุคคลที่มนุษย์ใช้เพียงคนเดียว พื้นที่สาธารณะที่มนุษย์ใช้ร่วมกันจำนวนมาก พื้นที่ในการสัญจร (circulation space) และพื้นที่เชื่อมต่อ (transition space) ระหว่างกิจกรรมประเภทต่างๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 2.9 การกำหนดที่ว่างในงานสถาปัตยกรรมที่สัมพันธ์กับที่ว่างในบ้านพักอาศัย

การกำหนดที่ว่างในงานสถาปัตยกรรม	บ้าน	
	ห้อง	กิจกรรม
ที่ว่างส่วนตัว Private space	ห้องน้ำ-ส้วม ห้องนอน	พื้นที่ส่วนตัว - ใช้เพียงคนเดียว - ใช้เพียงคนเดียว หรือใช้ร่วมระหว่างสามี - ภรรยา หรือระหว่างพี่น้อง
ที่ว่างกึ่งส่วนตัว Semi-private space	ห้องนั่งเล่น	พื้นที่กึ่งส่วนตัว - ใช้ร่วมกับคนในครอบครัว
ที่ว่างกึ่งสาธารณะ Semi-public space	ห้องอาหาร	พื้นที่กึ่งสาธารณะ - ใช้ร่วมกับครอบครัวและแขก เป็นบางครั้ง
ที่ว่างสาธารณะ Public space	ห้องรับแขก เฉลียงหน้าบ้าน	พื้นที่สาธารณะ - ใช้รับแขก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การพัฒนาที่ว่างในงานสถาปัตยกรรม

ตารางที่ 2.10 มนุษย์ได้พัฒนาความรู้เรื่องที่ว่างเพิ่มมากขึ้น โดยเริ่มจากการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ดังนี้

ความสัมพันธ์ของมนุษย์	ระยะห่าง (เมตร)	การกำหนดที่ว่างในงานสถาปัตยกรรม
ระยะใกล้ชิด Intimate distance	0.15 – 0.45	ที่ว่างส่วนตัว Private space
ระยะส่วนบุคคล Personal distance	0.45 – 1.20	ที่ว่างกึ่งส่วนตัว Semi-private space
ระยะสังคม Social distance	1.20 – 3.60	ที่ว่างกึ่งสาธารณะ Semi-public space
ระยะสาธารณะ Public distance	3.60 – 6.25 ขึ้นไป	ที่ว่างสาธารณะ Public space

1. การรู้จักตัวเอง

2. สภาพแวดล้อม

3. ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และศิลปและงานศิลปะของเขา เป็นสิ่งมีค่าที่จะให้ข้อมูลสำคัญต่างๆ และทำให้เรารู้ว่ามนุษย์แต่ละสมัยแต่ละวัฒนธรรม รับรู้โลกแตกต่างกันอย่างไร

สถาปัตยกรรมแตกต่างจากศิลปะอื่นๆ งานจิตรกรรมเป็นงานสองมิติ ถึงแม้จะมองเห็นได้ถึงสามมิติ งานประติมากรรมเป็นงานสามมิติและสี่มิติ ที่แยกมนุษย์ออกจากหาก โดยให้มนุษย์มองจากภายนอกโดยรอบงานประติมากรรมส่วนสถาปัตยกรรม คือ งานสามมิติ ซึ่งเหมือนงานประติมากรรมสี่มิติมนุษย์เข้าไปเคลื่อนไหวในนั้นได้

เมื่อต้องการออกแบบบ้าน สถาปนิกจะเขียน แผนผัง รูปด้าน รูปตัด รวมทั้งทัศนียภาพภายใน ภายนอกอาคาร และทิวทัศน์โดยรอบประกอบ เขาสร้างงานสถาปัตยกรรมด้วยรูประนาบทางตั้งและนอน ซึ่งห้อมล้อมที่ว่างและแบ่งส่วนต่างๆ ด้วยหลังคา พื้น ผนังภายนอกภายใน การเขียนแบบแผนผังอาคารเป็นการเขียนเส้นแนวนอนในลักษณะนามธรรม รูปด้าน รูปตัด ซึ่งมองจากภายนอกด้วยความกว้าง ยาว สูง ขององค์ประกอบ และโครงสร้างซึ่งห้อมล้อมที่ว่างแต่เพียงอย่างเดียว แต่รวมไปถึงช่องเปิด (void) ที่ว่างที่ถูกห้อมล้อม (enclosed space) ซึ่งมนุษย์อาศัยและเคลื่อนไหวอยู่ภายในนั้นด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ที่ศึกษาสถาปัตยกรรมจะต้องเข้าใจว่า ถึงแม้แผนผังจะมีความงาม เมื่อเขียนลงบนกระดาษ รูปด้านสี่ด้านดูสมดุลกันอย่างดี ปริมาตรทั้งหมดมีสัดส่วนดีแต่เมื่อสร้างขึ้นมาแล้ว ตัวอาคารอาจจะเป็นสถาปัตยกรรมที่ไม่ดีก็ได้ ที่ว่างภายใน (internal space) แทนด้วยรูปทรงที่สมบูรณ์ใดๆ ไม่ได้ จำเป็นต้องสัมผัสและรู้สึกจากประสบการณ์โดยตรง การสัมผัสงานสถาปัตยกรรมบางสมัย สิ่งที่น่าหือหุ้มและสิ่งที่บรรจุอยู่ภายในมีความสัมพันธ์กัน เช่น โบสถ์สมัยโกธิค (gothic) ของฝรั่งเศส หรืออาคารสมัยใหม่ แต่สิ่งนี้ไม่ใช่กฎตายตัว เช่นอาคารสมัยบาโรค (baroque) ผู้ออกแบบเน้นรายละเอียดผนังมากกว่าที่ว่างสถาปัตยกรรมก่อนสมัยเรเนซองส์ (renaissance) ซึ่งยังไม่มีกรเขียนภาพทัศนียภาพสามมิติ ทำให้แก้ปัญหาในการออกแบบได้ไม่ชัดเจน จนกระทั่งปลายศตวรรษที่ 19 ในสมัยเรเนซองส์ มีการถ่ายรูปซึ่งทำให้เห็นภาพสามมิติได้ง่าย และมีการค้นพบทฤษฎีการเขียนทัศนียภาพ ปัญหาในการมองให้เป็นสามมิติจึงหมดไป ต่อมาจึงค้นพบมิติที่สี่ ซึ่งคือการปฏิบัติตามแนวความคิดในเรื่อง การเคลื่อนที่ในที่ว่าง ตั้งแต่สมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง

ในการเขียนทัศนียภาพสามมิติ ภาพทัศนียภาพไม่เพียงแต่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับที่ว่าง โดยใช้การคำนวณความสัมพันธ์ที่ต่างกันเท่านั้น แต่ศิลปินจะคุ้นเคยกับการจัดองค์ประกอบ และวางผังไปในภาพเสมอ ภาพทัศนียภาพสามมิติที่วางบนแผ่นกระดาษสองมิติ

สถาปัตยกรรมคืออะไร? การตัดสินใจเป็นสถาปัตยกรรมจะขึ้นอยู่กับความงามอย่างเดียวหรือ อะไรคือที่ว่าง ซึ่งเราเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญในงานสถาปัตยกรรม รูปด้าน หรือผนังของบ้าน โบสถ์ และวัง ไม่ว่าจะสวยงามอย่างไร ก็เป็นเพียงที่บรรจุที่ว่างภายในเท่านั้น

มนุษย์รู้ว่า จะมองที่ว่างอย่างไร ไม่เพียงแต่เรื่องที่ว่างในทฤษฎีเท่านั้น แต่การสัมผัสด้วยความเข้าใจอย่างลึกซึ้งนี้ เป็นองค์ประกอบที่จะช่วยในการศึกษาและวิจารณ์งานสถาปัตยกรรมได้ดียิ่งขึ้น

ที่ว่าง เป็นจินตนาการทางนามธรรม และไม่ใช่สิ่งที่มีตัวตนจับต้องด้วยมือได้ การศึกษาถึงองค์ประกอบทางสังคม ซึ่งเป็นสิ่งกำหนดประโยชน์ใช้สอย ข้อมูลทางโครงสร้าง หรือลักษณะการตกต่างเหล่านี้ มีความสำคัญต่อการออกแบบสถาปัตยกรรม แต่ถ้าเราไม่ศึกษาถึงความสำคัญของที่ว่าง (space) แล้วการนำจังหวะ (rhythm) ขนาดส่วน (scale) สมดุล (balance) ปริมาตร (mass) มาใช้จะไม่ประสบผลสำเร็จที่จะให้สื่อความหมายตามความคิดที่กำหนด ดังนั้นความหมายของสถาปัตยกรรมที่ชัดเจน คือที่ว่างภายนอกและภายใน ถ้าเราดูโดยรอบวัตถุหรืออาคารนั้น ทัศนียภาพแต่ละตำแหน่งจะเปลี่ยนไป และถ้าเราแสดงภาพวัตถุ หรืออาคารตามมุมมองโดยรอบแล้ว จะต้องเขียนทัศนียภาพนับไม่ถ้วนทีเดียว วิธีเช่นนี้ เป็นวิธีเพิ่มมิติให้กับงานสามมิติทั่วไป และ “เวลา” เป็น “มิติที่สี่” ที่เพิ่มขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้เพื่อการศึกษานั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แนวความคิดของ “มิติที่สี่” จะจบลงที่การดูลักษณะสถาปัตยกรรม เราจะมองสถาปัตยกรรมจากทุกมุม เราเดินรอบอาคารหรือกลุ่มของอาคารเพื่อตรวจสอบทุกๆ ด้านทั้งใกล้และไกล จะไม่มีงานชิ้นไหน ตั้งแต่ โบสถ์ ไปจนถึงสำนักงานที่เราจะเข้าใจได้ลึกซึ้งโดยปราศจากการเดินพิจารณาดูโดยรอบ

งานประติมากรรมเรามองดูโดยรอบได้ แต่งานสถาปัตยกรรมเป็นงานที่หนักแน่นมั่นคงแตกต่างไปจากรูปปั้น มนุษย์จะเคลื่อนไหวอยู่ภายในอาคารซึ่งเป็นการสร้าง “มิติที่สี่” ที่จะให้ความจริงในเรื่องที่ว่าง

ที่ว่างสถาปัตยกรรม (architectural space) เราไม่สามารถกำหนดความกว้าง ยาว สูง ที่แน่นอน เช่นเดียวกับมิติของ ภาพจิตรกรรม และงานประติมากรรมได้ ปรากฏการณ์ของที่ว่างดูจะเป็นความจริง และมีลักษณะพิเศษในงานสถาปัตยกรรม

เมื่อมาถึงจุดนี้เราจะเข้าใจถึงคำถามที่ว่า “สถาปัตยกรรมคืออะไร?” สถาปัตยกรรม ไม่ใช่อาคารที่สวยงามหรือไม่สวยงามเพียงแต่รูปร่างหน้าตา แต่คือสิ่งซึ่งพิจารณาจากที่ว่างภายใน (interior space) สถาปัตยกรรมที่สวยงามจะเป็นสถาปัตยกรรมที่มีที่ว่างภายในสะอาดตา อาคารที่น่าเกลียดอาจจะเป็นอาคารที่ที่ว่างภายในใช้การไม่ได้ ส่วนงานที่ขาดที่ว่างภายในจะไม่เป็นสถาปัตยกรรมอย่างแท้จริง ได้แก่ น้ำพุ โอบีลิสค์ (obelisk) อนุสาวรีย์บางแห่ง เป็นต้น แต่สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนประกอบของที่ว่างสถาปัตยกรรม

ความสัมพันธ์ระหว่างภายนอกและภายในอาคาร

ในการออกแบบอาคารซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณที่สภาพแวดล้อมสวยงาม ทิวทัศน์จึงมีความสำคัญเท่าๆ กับการคำนึงถึง ทิศทางลม หรือแสง ที่ผู้ใช้อาคารจะได้รับทิวทัศน์จะเข้ามาเป็นส่วนในชีวิต เหมือนกับการนั่งดูละคร หรือเป็นที่พักผ่อนตาสนองกับความสวยงามของธรรมชาติ

การมองทิวทัศน์ได้สบายตา สวยงาม ขึ้นอยู่กับว่าช่องเปิดจากภายในห้องจะมีขนาดใหญ่พอที่จะเปิดให้เห็นทิวทัศน์ได้กว้างขวางเพียงไหน หน้าต่าง ประตู หรือช่องเปิดอื่นบนผนังและเพดาน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางสายตาระหว่างภายในอาคาร และสภาพแวดล้อมภายนอก ความสัมพันธ์ที่ต้องการ เป็นตัวกำหนดขนาดและรูปร่างของช่องเปิดนี้ ช่องเปิดขนาดเล็กจะดูเหมือนกรอบของภาพเขียนบนฝาผนัง ช่องเปิดขนาดใหญ่นำไปสู่ทิวทัศน์ที่กว้าง และเป็นเสมือนฉากหลังที่มีกิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย

ประสบการณ์ในการศึกษาเรื่องที่ว่างจะชี้ว่าสิ่งใดเป็นลักษณะของ งานสถาปัตยกรรมซึ่งครอบคลุมไปถึง เมือง ถนน สีแยก สวน สนามเด็กเล่น ที่ซึ่งมนุษย์ได้กำหนดช่องเปิด และ

สร้างสรรค์ที่ว่างที่ถูกปิดล้อม (enclosed space) ภายในอาคารที่ว่างถูกกำหนดขอบเขตโดยด้าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น มิอนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ขออนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หกด้าน พื้น เพดาน และผนังสี่ด้าน สิ่งนี้ไม่ได้หมายความว่า ที่ว่างสถาปัตยกรรมจำเป็นจะต้องห่อหุ้มด้วยระนาบหกด้านเสมอไป ส่วนภายในอาคารที่ไม่มีหลังคา หรือสี่แยกสาธารณะ ก็คงเป็นที่ว่างสถาปัตยกรรมเช่นกัน และที่ว่างในเมืองทุกแห่งที่มีผนังอิฐหินและแนวคั่นไม้กั้นบังทิวทัศน์ จะมีลักษณะเช่นเดียวกับสิ่งที่เราพบในที่ว่างสถาปัตยกรรมนั่นเอง

เมื่อปริมาตรทางสถาปัตยกรรม มีผนังเป็นตัวกำหนดขอบเขต หยุดที่ว่างที่ต่อเนื่อง เราจะเห็นชัดเจนว่า ทุกอาคารจะสร้างสรรค์ที่ว่าง 2 ประเภท ได้แก่ ที่ว่างภายในอาคาร (internal space) และที่ว่างภายนอกอาคาร (external space) หรือที่ว่างในเมือง (urban space) ซึ่งกำหนดขอบเขตโดยอาคารโดยรอบ

การที่จะกล่าวว่า ที่ว่างภายในอาคาร (internal space) คือสิ่งสำคัญในงานสถาปัตยกรรมนั้น ไม่ได้หมายความว่าคุณค่าของงานสถาปัตยกรรมจะขึ้นอยู่กับคุณค่าของที่ว่างเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึง เศรษฐกิจ สังคม เทคนิคต่างๆ ประโยชน์ใช้สอย ความงาม และการตกแต่งมักจะมีมองจากจุดเดียว ดังนั้นการที่จะสร้างความรู้สึกลึกซึ้งของที่ว่างได้ จะต้องเขียนทัศนียภาพจากมุมมองอาคารหลายมุมให้เหมือนการเดินทางรอบงานสถาปัตยกรรมนั้นๆ

ความจริงแล้วงานศิลปะคือการรวมองค์ประกอบเหล่านี้ และเราจะละเลยไปไม่ได้แม้แต่อย่างเดียว ถ้าหากเราไม่สนใจ เศรษฐกิจ สังคม และองค์ประกอบที่เกี่ยวกับเทคนิคต่างๆ จะเห็นได้ชัดเจนว่า ถึงแม้ที่ว่างจะเป็นองค์ประกอบหลักของสถาปัตยกรรม เพียงเท่านั้นยังไม่เพียงพอที่จะเป็นงานสถาปัตยกรรมที่สมบูรณ์ การตกแต่งสวยงามไม่เคยสร้างที่ว่างที่สวยงามได้ แต่ก็เป็นความจริงที่ว่าที่ว่างที่เราพึงพอใจ ไม่เพียงแต่มีผนังล้อมที่ว่างนั้น ผนังเพียงอย่างเดียวสร้างสภาพแวดล้อมที่สวยงามไม่ได้ ห้องสวยอาจจะเสียความงามไปด้วยการใช้สีน้ำเกลียด เฟอร์นิเจอร์ และการให้แสงไม่เหมาะสม องค์ประกอบที่มีความสำคัญน้อยเหล่านี้เปลี่ยนแปลงได้ ขณะที่ที่ว่างเป็นสิ่งแน่นอนซึ่งแก้ไขได้ยาก

การตัดสินใจความงามของอาคาร ขึ้นอยู่กับสองสิ่ง ได้แก่ คุณค่าสถาปัตยกรรม (architectural value) และ องค์ประกอบที่รองลงไปต่างๆ อาจจะเป็นงานประติมากรรม งานจิตรกรรม แผ่นกระเบื้อง เฟอร์นิเจอร์ ที่เป็นสิ่งตกแต่งทั้งหลาย สถาปนิกจึงไม่ควรเน้นการตกแต่งมากไปกว่าการจัดที่ว่างภายในสถาปัตยกรรม แต่จะละทิ้งการตกแต่งเสียเลยมิได้ ไม่เช่นนั้นงานสถาปัตยกรรมจะเป็นกล่องเปล่าที่มีเพียงปริมาตรเท่านั้น สถาปัตยกรรมไม่ใช่งานศิลปะเพียงอย่างเดียว มันจะไม่สะท้อนแต่แนวความคิดของชีวิต หรือ ระบบการอยู่อาศัย แต่สถาปัตยกรรม คือ สภาพแวดล้อมซึ่งเปรียบเสมือน “เวทีของชีวิต”

การรับรู้ที่ว่างในงานสถาปัตยกรรม

“แฟรงค์ ลอยด์ ไรท์” (Frank Lloyd Wright) ประสบผลสำเร็จในการทำงานสถาปัตยกรรมและเป็นสถาปนิกมีชื่อเสียง เนื่องจากเขารู้วิธีต่างๆ ที่จะจัดให้คนใช้พื้นที่ได้อย่างเหมาะสม โรงแรมอิมพีเรียล (Imperial Hotel) ในโตเกียวสร้างให้ชาวตะวันตกเห็นความงามและระลึกถึงว่าเขาอยู่ในโลกที่ต่างวัฒนธรรมด้วยการเปลี่ยนระดับส่วนโค้งผนังที่ลึกลงไป ทำอาคารให้มีขนาดส่วน (scale) เล็ก ซึ่งเป็นประสบการณ์ใหม่ แฟรงค์ ลอยด์ ไรท์ เป็นผู้ที่นำผิวสัมผัสมาใช้ในงานออกแบบเสมอ เช่น อิฐซึ่งมีผิวสัมผัสหยาบ แยกออกด้วยความเรียบของปูนก่อที่อยู่ลึกลงจากผิวทั่วไปประมาณ 1 เซนติเมตร เขาใช้ผิวสัมผัสชนิดนี้บริเวณทางเดินในโถง

เพื่อป้องกันไม่ให้นักสัมผัสผนัง สิ่งเหล่านี้จะเห็นได้ว่าแฟรงค์ ลอยด์ ไรท์ ส่งเสริมประสบการณ์ในเรื่องที่ว่าง โดยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนและพื้นผิวของอาคาร

สวนญี่ปุ่น มีการออกแบบที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างความงามของที่ว่าง และการใช้สายตา ชาวญี่ปุ่นมักจะออกแบบที่ว่างให้ดูค่อนข้างลึกเป็นส่วนใหญ่ออกแบบสวนไม่เพียงแต่ใช้เพื่อคูทิวทัศน์โดยรอบ แต่ผู้ชมต้องระวังการก้าวเดินบนหินที่จัดวางในสระเป็นระยะ เขาต้องดูทางเดินว่าหินก้อนต่อไปอยู่ที่ใดจึงค่อยมองคูทิวทัศน์โดยรอบ บริเวณภายในอาคารญี่ปุ่นจะรักษามุมห้องให้โล่ง เฟอร์นิเจอร์ส่วนใหญ่มักจะเบา ได้แก่ เบาะรองนั่ง ที่นอนบางๆ สามารถเก็บเข้าตู้ที่มีฝาเป็นบานเลื่อน ทำให้ดูเหมือนเป็นส่วนหนึ่งของผนังได้

ส่วนแนวความคิดของชาวอเมริกัน จะจัดเฟอร์นิเจอร์ไว้ริมห้องชิดผนังหรือใกล้ผนัง ที่ว่างที่ต้องการจะพอเหมาะกับการทำงานหรือการใช้สอย ทุกสิ่งทุกอย่างจะวัดได้และมีมาตรฐานในสำนักงานของชาวอเมริกัน ได้มีการสัมภาษณ์ถึงปฏิริยาต่อบริเวณที่ว่างภายในสำนักงาน คำตอบสำคัญคือ ผู้ทำงานจะต้องทำงานได้โดยไม่กระทบกระทั่งสิ่งของบางอย่าง บางสำนักงานอาจจะจัดพื้นที่ในการทำงานไม่เพียงพอซึ่งพื้นที่ในการทำงาน ไม่ได้หมายความถึงบริเวณนั่งทำงานเพียงอย่างเดียวแต่รวมไปถึงการที่จะต้องยืดแขนขา ผลักตัวออกจากขอบโต๊ะ ช่วงกว้างของพื้นที่ใช้งานที่พอดี คือที่ว่างเมื่อยืดแขนออกไปข้างหลัง และยืดขาออกไปข้างหน้าแล้วยังไม่ชนฝาหรือคนอื่นนั้น เป็นพื้นที่ที่เหมาะสม

ที่ว่างในสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ (Space in Modern Architecture)

วิถีทางการออกแบบที่ถูกต้องนอกจากจะยึดความสำคัญของที่ว่างแล้ว ยังจะต้องพิจารณาองค์ประกอบส่วนน้อยของสถาปัตยกรรมอีกด้วย เช่น หน้าต่าง เราจะตัดสินใจเลือกบานเปิดลักษณะอย่างไร ค่อนข้างอิสระ หรือมีระเบียบแบบแผน เหมือนกันทุกบาน หรือเปลี่ยนรูปไปจุดมุ่งหมายทางด้านใช้สอยสองประการคือ การเปลี่ยนแปลงที่ว่างภายใน และการสร้างความ

ประทับใจกับรูปทรงภายนอกแต่ทั้งนี้ก่อนตัดสินใจว่าจะเลือกหน้าตารูปร่างอะไรให้สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมของสังคม เราต้องศึกษาว่าภายในอาคารต้องการแสงอย่างไร และวางแผนให้ที่ว่างสัมพันธ์กับปริมาตรสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สอย ซึ่งทำให้อาคารทั้งหลังมีคุณค่าที่จะรับรู้

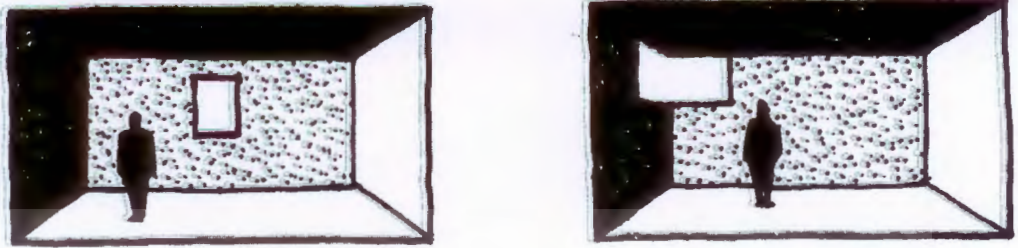
ในการออกแบบอาคาร เราเปรียบเทียบได้กับการออกแบบหน้าต่าง สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือความสัมพันธ์ระหว่าง “ปริมาตร” และ “ที่ว่าง” มีผู้ตั้งคำถามว่าทำไมห้องต้องเป็นสี่เหลี่ยม แทนที่จะเป็นรูปอิสระกลมกลืนกับการใช้สอย หรือทำไมกลุ่มของห้องจึงรวมตัวเป็นกล่องง่ายๆ ทำไมอาคารคือการบรรจุกล่องเล็กๆ ลงในกล่องใหญ่ ทำไมห้องในอพาร์ทเมนต์จะต้องสูงเท่ากัน สิ่งเหล่านี้เป็นความคิดที่มีผู้เปลี่ยนแปลงในงานสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ “ชาลส์ - เอดูอาร์ท เลอ คอร์บูซีเยอร์” (Charles - Edouard Le Corbusier) เป็นผู้เปลี่ยนแปลงรูปลักษณะการออกแบบโดยมีหลักการสร้างความเป็นอิสระทั้งในแผนผัง ผนัง พื้น หลังคา หน้าต่าง และในองค์ประกอบของโครงสร้างทั้งหมด

ภาพ ที่ 2.17 ที่ว่างภายในกล่อง

การออกแบบอาคารให้มีความสมดุลเท่ากันทั้งสองข้าง เป็นรูปแบบอาคารสมัยคลาสสิก เช่นเดียวกับการแขวนภาพเขียนบนผนัง ทำไมภาพจะต้องอยู่กลางผนังซึ่งดูเหมือนจะแบ่งที่ว่างบนผนังเป็นสองส่วนเท่ากัน และสร้างกรอบล้อมรอบภาพอีกชั้นหนึ่งด้วยส่วนของผนังเอง ส่วนอาคารสมัยใหม่จะใช้ความสมดุลที่ไม่เท่ากันทั้งสองข้าง เป็นหลัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

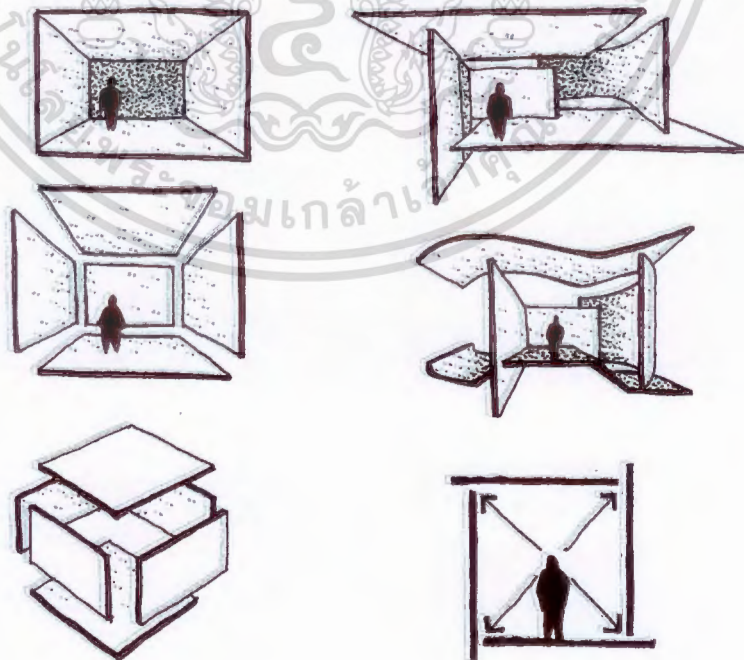
ภาพ ที่ 2.18 ความสมดุลที่ไม่เท่ากันทั้งสองข้าง

เมื่อเราเห็นบ้านที่ประกอบด้วยทางเข้าตรงกลางอาคาร และมีส่วนของอาคารสองข้างเท่ากัน เราจะได้เห็นทันทีว่าอะไรจะอยู่ทางปีกซ้าย อาจจะเป็นห้องรับแขก อะไรจะอยู่ทางปีกขวา อาจจะเป็นห้องนอนและห้องน้ำ มีเหตุผลอะไรที่ต้องทำให้ที่ว่างสองข้างเท่ากัน ซึ่งการทำเช่นนี้จะบ่งชี้ให้ห้องรับแขกข้างหนึ่ง มีขนาดเท่าห้องนอนอีกข้างหนึ่ง โดยไม่มีความจำเป็นแต่อย่างใด การออกแบบอาคารที่มีความสมดุลเท่ากันทั้งสองข้าง จึงเป็นการต้องการความปลอดภัย กลัวการยึดหยุ่น ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆ เท่ากัน

ปัญหาของการเปลี่ยนรูปแบบอาคารจากรูปกล่อง สิ่งแรกที่ทำคือเลิกเขียนภาพสามมิติของกล่อง แต่กระจายกล่องนั้นเป็นแผงแผ่นระนาบ ไม่มีปริมาตรปิดล้อมที่สมบูรณ์ อะไรจะเกิดขึ้นกับห้องที่เคยเป็น จะไม่มีรูปสี่เหลี่ยม แต่มีระนาบหกระนาบ แยกตัวออกจากกันอย่างอิสระ เพดาน ผนังสี่ด้าน และพื้น เพื่อให้แสงแทรกเข้ามาในส่วนมืดที่สุดของห้อง และจะได้ที่ว่างแบบใหม่ ที่ว่างภายในซึ่งสัมพันธ์กับที่ว่างภายนอก เมื่อกล่องหมดไประนาบจะไม่สร้างปริมาตรปิด (closed volume) ซึ่งบรรจุที่ว่างสี่เหลี่ยม ที่ว่างหยุดนิ่ง (static) ของสมัยคลาสสิกจะถูกแทนที่โดยที่ว่างที่เคลื่อนไหว (dynamic) ซึ่งมีองค์ประกอบทางด้านเวลาผสมผสานเข้าไปด้วย หรือเรียกว่า “มิติที่สี่”

“วอลเทอร์ โกรเปียส” (Walter Gropius) ทำงานออกแบบชิ้นหนึ่งได้แก่ อาคารโรงเรียน หอพัก และโรงฝึกงาน เขาทำลายการรวมปริมาตรสามหน่วยงานเข้าในอาคารเดียว ซึ่งเป็นรูปแบบของสมัยคลาสสิก เนื่องจากประโยชน์ใช้สอยดังกล่าว สามารถแยกจากกันได้ เขาจะกระจายหน่วยใช้สอยเล็กๆ และเชื่อมกันด้วยทางเดินติดต่อกัน แต่อาคารจะมีสัดส่วนที่เหมาะสมกับการใช้สอยประเภทนั้นๆ

โครงสร้าง เป็นส่วนประกอบสำคัญในการออกแบบสถาปัตยกรรม การออกแบบอาคารให้เป็นกล่องรูปสี่เหลี่ยมนั้น บริเวณมุมกล่องไม่ใช่ส่วนดีที่สุดที่จะทำโครงสร้างรับน้ำหนักอาคารอย่างประหยัด ระยะห่างจากมุมพอสมควรคือบริเวณที่รับแสงได้ดีและประหยัดกว่า เมื่อเราจะออกแบบให้มีโครงสร้างรับน้ำหนักตามตำแหน่งที่ประหยัดเหล่านั้นจะทำให้ส่วนมุมของอาคารยื่นโดยปราศจากเสารองรับ (cantilever) มุมจะเป็นอิสระ และมีช่องว่างพอที่จะเชื่อมโยงที่ว่างระหว่างภายนอกและภายในอาคารได้ วิธียื่นและสร้างความต่อเนื่อง (cantilever and continuity) ทั้งสองวิธีเป็นองค์ประกอบทางโครงสร้าง ซึ่งนำเข้าสู่สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ การปล่อยให้ที่ว่างมีอิสระมีความสำคัญในการเปลี่ยนจากกล่องเป็นแผ่นผนังอิสระผนังด้านข้างที่ไม่สัมผัสกันจะไม่ทำให้เกิดผนังปิดล้อม แต่เป็นแผ่นระนาบที่แยกกันต่างหาก ผนังจะสั้นหรือยาวหรือจะหายไปบ้าง จะสร้างความเป็นอิสระให้ผนังสี่ด้านเพิ่มมากขึ้น

ภาพที่ 2.19 การสร้างผนังอิสระ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น มิอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

งานสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับวิศวกรรมอย่างดี อยู่ในรูปลักษณะของ “เต็นท์” รูปทรงของที่ว่างเกิดขึ้นจะต่อเนื่องมาจากการรับแรงของโครงสร้าง

มนุษย์ใช้เวลานับพันปีที่จะเข้าใจและควบคุมที่ว่างและเวลาในงานสถาปัตยกรรมซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนไหว การไม่หยุดนิ่ง ก่อนสมัยสร้างอาคาร “แพนเทียอน” (Pantheon) มนุษย์ไม่ได้สร้างสรรค์ที่ว่างภายในอาคารชัดเจน เช่น พีรามิด และโบสถ์ต่างๆ มีการผลักดันที่ว่างให้ออกมาอยู่ภายนอกอาคารและกันผนังโดยแบ่งตามแนวเสา สถาปัตยกรรมชิ้นแรกที่กำลังถึงที่ว่างคือ การสร้างแพนเทียอน แต่ยังคงเป็นที่ว่างที่จำกัดในวงล้อมของผนังสูงใหญ่ขาดการติดต่อกับภายนอก โดยให้แสงจากยอดอาคารซึ่งสูงมาก เวลาผ่านไปเป็นศตวรรษก่อนที่มนุษย์พร้อมจะพิจารณา ที่ว่างภายในอาคารและภูมิทัศน์ภายนอกอาคารความคิดที่จะสร้างความต่อเนื่อง ของที่ว่างภายในและภายนอกเริ่มปรากฏในเวลาพันปีต่อมาในโบสถ์สมัยโกธิค ในงานสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่ว่างในช่วงเวลา (space in time) เป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งนอกเหนือไปจากประโยชน์ใช้สอย ความสมดุลที่ไม่เท่ากันทั้งสองข้าง การเปลี่ยนมุมมองทัศนียภาพความสัมพันธ์กับโครงสร้าง เหล่านี้เป็นเครื่องมือที่จะเพิ่มองค์ประกอบในเรื่องเวลาให้กับสถาปัตยกรรม

“หลุยส์ คาห์น” (Louis Kahn) ได้แนะนำการแบ่งที่ว่างที่คนเราจะเคลื่อนผ่านและ ที่ว่างของการมาถึง ซึ่งเป็นจุดสุดท้ายของการเคลื่อนไหว ผู้ใดที่เห็นว่าทางเดินที่มีผนังขนานกันสองด้านเป็นปริมาตรที่หยุดนิ่งแล้ว จะเป็นผู้ที่ไม่รู้อะไรเกี่ยวกับสถาปัตยกรรม แม้แต่ห้องนั่งเล่น ห้องทำงาน หรือ ห้องนอน ก็ไม่ควรเป็นที่ว่างที่หยุดนิ่งอย่างสิ้นเชิง แต่ควรจะเป็นที่ว่างที่ส่งเสริมการติดต่อของมนุษย์ มีแรงดึงและเคลื่อนไหวซึ่งอยู่ในระดับกลางแต่ไม่ลดลงจนกระทั่งศูนย์ แต่ละห้องมีการเดินเข้า เดินผ่าน และเดินจากไป การเคลื่อนไหวทั้งหมดนี้ควรพิจารณาและเตรียมไว้ในการออกแบบ อะไรคือการจัดแผนผังอิสระ หลักของการยืดหยุ่น (flexibility) การเคลื่อนไหว (moving) การแบ่งกัน (partition) หรือ การไหล (fluidity) จากที่ว่างหนึ่งไปสู่อีกที่ว่างหนึ่ง ทั้งหมดนี้เป็นทางที่จะแสดงถึง “ที่ว่างในเวลา เวลาในที่ว่าง”

“วิลล่า ซาวอย” (Villa Savoye) ในพอยซี (Poissy) ประเทศฝรั่งเศส มีทางลาดจากพื้นชั้นไปยังส่วนบนหลังคาซึ่งมองเห็นได้จากภายนอก เลอ คอร์บูซีเยอร์ ผู้ออกแบบเรียกอาคารนี้ว่า สถาปัตยกรรมที่เดินผ่านได้

บันไดทางขึ้นลง เป็นบริเวณสำหรับการเคลื่อนที่ติดต่อดระหว่างชั้น แต่มีบันไดจำนวนมากให้ความรู้สึกเหมือนกรงในทางตั้ง อาคารหลายอาคารที่มีการออกแบบให้บันไดมีความเป็นอิสระ เช่น พิพิธภัณฑ์กักเกนไฮม์ (Guggenheim Museum) ในนิวยอร์ก เป็นโครงสร้างแสดงให้เห็นทิศทางการเคลื่อนไหวจากภายนอก

ในงานสถาปัตยกรรม เวลาเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ส่วนต่างๆ ของอาคารเปลี่ยนแปลงไปหรือคงที่ การเคลื่อนไหวจะไม่เหมือนกันในห้องที่มีประโยชน์ใช้สอยต่างกัน ที่ว่างทุกบริเวณควรมีลักษณะพื้นที่ที่ไม่เหมือนกัน แข็ง นุ่ม เรียบ หรือหยาบ “อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์” (Albert Einstein) เคยกล่าวไว้ว่า “เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่เพียงแต่เกิดในเวลานั้น แต่เกิดในที่ว่างนั้นด้วย”

“แผนผังอิสระ” ที่สนองประโยชน์ใช้สอยสำเร็จในตัวของมันเอง เป็นขั้นหนึ่งที่จะนำไปสู่สถาปัตยกรรมที่สมบูรณ์ เนื่องจากทำให้การคิดต่อมีประสิทธิภาพได้สูงสุด มีความเป็นเอกภาพที่ไม่หยุดนิ่ง (dynamic unity) และสร้างสรรค์ที่ว่างให้เคลื่อนไหวสัมพันธ์กับเวลา

ภาพที่ 2.20 ที่ว่างที่มีความสูงต่างกัน

“อดอล์ฟ ลูส์” (Adolf Loos) ได้ค้นคว้าหาหลักการออกแบบที่ให้ความสมบูรณ์ในทางนอนและทางตั้ง โดยออกแบบที่ว่างที่มีความสูงต่างกันเกี่ยวเนื่องกัน (Interlock) และขยายขนาดของห้องให้เหมาะสำหรับการอยู่อาศัย เพื่อประหยัดและเพิ่มคุณค่าทางศิลปะ เราสามารถใช้ความแตกต่างของความสูงสร้างที่ว่างไว้ใช้สอย ซึ่งดูเป็นที่น่าสนใจ

จุดมุ่งหมายการทำให้อาคารสมบูรณ์ทั้งทางตั้ง และทางนอน หรือในทุกทิศทางไม่เพียงแต่เป็นรูปสี่เหลี่ยมที่มีมุมสี่มุมด้านสี่ด้าน แต่รวมถึงแนวโค้งอย่างอิสระทำลายปริมาตรสี่เหลี่ยม และนำไปสู่ระนาบซึ่งสร้างในลักษณะสี่มิติ ผนังแบบเก่าการแยกที่ว่างภายในและภายนอกหมดไป การออกแบบแผนใหม่แพร่กระจายไปยังเมือง และชานเมือง และขยายไปสู่บริเวณต่างๆ ขณะที่ธรรมชาติสอดคล้องประสานกับเมืองนั้น ความต่อเนื่องจะเกิดระหว่างเมืองและส่วนอื่นๆ แทนที่จะคูหนาแน่น สภาพแวดล้อมเป็นพิษ หรือยุ่งเหยิงสับสน

สถาปัตยกรรมและธรรมชาติที่สมบูรณ์หมายถึงอะไร เมื่อเราเดินเข้าถ้าเช่นเดียวกับมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ เราจะรู้สึกได้ว่าโลกอยู่ภายใต้อุ้งเท้าและเราชอบความรู้สึกนั้น แต่ความรู้สึกพอใจทางกายภาพจะสูญหายไปเมื่อเดินบนถนนสายยาว หรือ ทางเดินที่ราบเรียบ หลังคาก็ไม่เป็นสี่เหลี่ยมแต่โค้งหยาบ ต่อเนื่องจากเพดาน ผนัง ลงสู่พื้นโลก เมื่อแสงกระทบผนังจะเกิดความรู้สึกที่เปลี่ยนไปมาทุกชั่วโมฆ คุณค่าทั้งหมดนี้จะพบได้จากสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ซึ่งเป็น

การออกแบบแผนผังเปิดและต่อเนื่องซึ่งตอบสนองต่อสังคมทุกขณะ
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์สำหรับใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การจัดองค์ประกอบเพื่อความงามภายในอาคาร

ศิลปะในการออกแบบ

หลักในการออกแบบพื้นฐานทางด้านศิลปะ เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ออกแบบนำมาเป็นแนวทางในการสร้างความงามให้กับงานสถาปัตยกรรม สถาปัตยกรรมภายในและสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง ผู้ออกแบบสามารถสร้างสรรค์ความงามให้ปรากฏโดยนำองค์ประกอบ จุด เส้น ระนาบ สี ผิดสัมพันธ์ ที่ว่าง มาจัดองค์ประกอบด้วยการสร้างความดึงดูด สัมผัส เกี่ยวเนื่อง แสงทะลุ สอดประสาน เป็นต้น โดยให้มีเอกภาพ สมดุล ขนาดส่วน สัดส่วน จังหวะที่ดีและประกอบด้วยเทคนิคการออกแบบอื่นๆ

รูปทรงในงานตกแต่งภายใน

รูปทรงสร้างรูปร่างให้กับที่ว่าง ถ้าปราศจากรูปทรง ที่ว่างจะมีรูปร่างไม่แน่นอน ไม่มีโครงสร้าง ไม่มีขอบเขต รูปทรงทำให้เราวัดที่ว่างได้ และหมายความรวมถึงรูปร่างนอกและภายในซึ่งจะมองเห็นหรือรับรู้ได้ สิ่งเหล่านี้สำคัญต่อการออกแบบตกแต่งภายใน

การจัดที่ว่างภายในอาคารสามารถที่จะจัดได้หลายรูปแบบ ตามชนิดของการใช้สอยที่มีลักษณะพิเศษต่างๆ กันไป เช่น ในการจัดสำนักงาน รูปแบบของการออกแบบจะแตกต่างกันจากการตกแต่งห้องนอน ห้องอาหาร หรือห้องอื่นๆ ภายในอาคาร แม้แต่จะเป็นสำนักงานประเภทเดียวกัน ยังคงมีรูปแบบของสำนักงานธนาคาร สำนักงานสถาปนิก และในการจัดสำนักงานเปิด ซึ่งใช้แผงบังสายตาบางส่วนที่จำเป็น และการจัดสำนักงานปิด ซึ่งกันเป็นห้องเป็นต้น รูปทรงที่มาจากการใช้สอยเป็นสิ่งกำหนดลักษณะของที่ว่าง

รูปร่าง (SHAPE)

รูปร่างเป็นสิ่งที่แสดงลักษณะของรูปทรงที่แตกต่างกันออกไป รูปทรงทางกายภาพจะเห็นได้จากกรอบนอกของวัตถุ ขอบของวัตถุจะแสดงถึงกรอบของรูปทรง เช่น ขอบจาน ดอกไม้ จะแสดงลักษณะกลม แต่แตกต่างกันด้วยรายละเอียดภายใน รูปร่างจะชี้ให้เห็นถึงมวลทางกายภาพซึ่งจะเกี่ยวข้องแต่เพียงรูปที่เห็นภายนอกเท่านั้น

ถ้าปราศจากรูปร่าง ที่ว่างจะไม่มีรูปทรงเช่นเดียวกัน รูปร่างมีมากมายแบ่งได้เป็นธรรมชาติและเรขาคณิต รูปร่างธรรมชาติจะนุ่มนวลและไม่เป็นธรรมดา สิ่งที่มนุษย์สร้างมักจะเป็นเรขาคณิตแต่มีข้อยกเว้นที่ว่ารูปทรงทั้งสองประเภทอยู่ร่วมกันได้ดี และในการตกแต่งจะอาศัยรูปร่างสองประเภทนี้ประกอบกัน เช่นการใช้ต้นไม้ตกแต่งภายในอาคาร เป็นต้น รูปร่างเหมือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ของสำนักพิมพ์แห่งหนึ่ง ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปร่างของห้องรับแขก ถ้าเป็นห้องกลมหรือหกเหลี่ยมจะมีความหมายที่กว้างขวาง ทรูหราบว่าสี่เหลี่ยมธรรมดา ห้องรับแขกส่วนมากมีรูปทรงเหมือนกัน แต่มีรูปร่างในการจัด แตกต่างกันห้องรับแขกควรเป็นที่ที่นั่งคุยอย่างสบายให้ความรู้สึกรู้สึกว่าเจ้าของบ้านต้อนรับอย่างอบอุ่น เราสามารถสร้างสรรค์รูปทรงกลม เหลี่ยม รูปที่มีมุมต่างๆ ซึ่งค่อนข้างแข็งกระด้างรูปที่โค้งมน นิ่มนวล เราใช้ประโยชน์ของรูปร่าง นำไปสู่การสร้างรูปทรง การใช้รูปร่างธรรมชาติและ เรขาคณิตเป็นส่วนที่ทำให้ห้องดูเรียบง่ายหรือยุ่งยาก และนอกจากนั้นยังคงมีลำดับการเข้าของ รูปร่างอยู่ที่ส่วนต่างๆ ภายในห้อง การเข้ากันนี้จะช่วยให้รูปทรงมีความสัมพันธ์กัน รูปร่างนั้น

จะใช้เข้ากันได้โดยไม่สิ้นสุดโดยเปลี่ยนขนาด สี ผิวสัมผัส และความสัมพันธ์กับรูปร่างอื่นใน ลักษณะที่ต่างกัน ซึ่งทฤษฎีทางด้านความงามเรียกวิธีนี้ว่า “การแปรเปลี่ยนโดยคง

เนื้อหาเดิม” เช่นการใช้ห้องรูปสี่เหลี่ยม รูปสี่เหลี่ยมนี้จะปรากฏในที่อื่นได้ จะเป็น บริเวณผนัง เฟอร์นิเจอร์ แต่สี่เหลี่ยมนี้จะให้ความรู้สึกที่เปลี่ยนไปเพราะสีผิวสัมผัสของวัตถุ หรือลวดลายของวัตถุอื่นที่นำมาประกอบ เช่น ผ้าปูเก้าอี้ แต่โดยรวมแล้วภายในห้องห้องหนึ่ง ควรจะมีรูปร่างที่ขัดแย้งกันบ้างเพื่อดึงดูดความสนใจ

บ้านเป็นอาคารที่ทุกๆ คนเอาใจใส่มาก โดยเฉพาะบ้านของตัวเอง ผู้ออกแบบจึงมักจะมี ปัญหาในการที่จะทุ่มเททั้งเวลาและสติปัญญาให้ดีที่สุดตามความต้องการของเจ้าของ

สัณฐาน (CONFIGURATION)

ในงานออกแบบตกแต่งภายใน สัณฐานคือความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่างๆ ใน ปริมาตรที่ครอบคลุมที่ว่าง ตัวอาคาร เฟอร์นิเจอร์และส่วนตกแต่งอื่นทั้งหมด การจัดตกแต่ง ภายในเป็นการสร้างสรรค์ที่ว่างในอาคารได้ “เต็ม” การใส่ส่วนประกอบต่างๆ ลงในที่หนึ่งๆ จะประกอบด้วยสิ่งตกแต่งผนัง โตะ เก้าอี้ ฯลฯ ขณะที่สถานที่อื่น ซึ่งต่อเนื่องระหว่างส่วน สำคัญๆ จะว่างเปล่าเพราะใช้เป็นทางเดินหรือเส้นทางสัญจร ทางเดินนั้นจะสนองประโยชน์ใช้ สอยที่ไม่ต้องการเฟอร์นิเจอร์

การตกแต่งภายในอาคารมีทั้งง่ายและยุ่งยาก ส่วนประกอบแต่ละส่วนเป็นส่วนหนึ่งของ สัณฐานทั้งในทางนอนและทางตั้ง ทางนอนนั้นสัณฐานทางตั้งรวมถึงความสูงของส่วนประกอบ เดิม ความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันขององค์ประกอบเดิมและองค์ประกอบใหม่ ผลที่เกิดขึ้น ภายหลังการตกแต่งภายใน ส่วนต่างๆ สัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกัน และสัมพันธ์กันอยู่ใน สัณฐานเดียวกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขนาด (SIZE)

ขนาดส่วน Scale และสัดส่วน Proportion สัมพันธ์กับขนาด (Size) ขนาดส่วนเป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของสิ่งหนึ่งกับสิ่งอื่น สัดส่วนเป็นการพิจารณาขนาดส่วนหนึ่งของชิ้นหนึ่งกับส่วนอื่นของชิ้นเดียวกันนั้น

ภาพดอกป๊อปปี้ที่ Georgia O'Keeffe วาดมีขนาดใหญ่โตมากกว่าที่พบในธรรมชาติหลายเท่า ผู้ดูไม่เคยคาดคิดว่าจะเห็นดอกป๊อปปี้ขนาดใหญ่เช่นนี้มาก่อน เมื่อเราดูภาพเขียนต่างๆ เรามักจะเปรียบเทียบภาพที่เห็นกับภาพในความเป็นจริงที่ได้จดจำไว้จากของจริงและเราจะได้รู้ว่าภาพนี้มีขนาดส่วนใหญ่ เมื่อดูถึงความสัมพันธ์กับธรรมชาติ และใหญ่กว่าที่คาดเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์กับผืนผ้าใบ แต่ดูภาพโดยรวมแล้วเราจะบอกได้ว่าดอกป๊อปปี้นี้มีสัดส่วนที่ดี เมื่อดูกลีบดอก เกสร ทุกส่วนสัมพันธ์กันอย่างสวยงาม

ขนาดส่วน (SCALE)

การใช้คำว่าขนาดส่วน เราจะเปรียบเทียบขนาดของของสิ่งหนึ่งกับของอีกสิ่งหนึ่ง การวาดภาพดอกไม้เปรียบเทียบกับดอกไม้จริง การวาดภาพแม่น้ำ มนุษย์ เปรียบเทียบกับสิ่งที่เห็นและจำได้

เมื่อเราพูดถึง “Large scale” ในงานตกแต่งภายใน งานนี้จะประกอบด้วยบุคคลในหลายหน่วยงาน อาคารที่สร้างเพื่อบุคคลเหล่านี้มีขนาดใหญ่ สูงหลายชั้น เมื่อเปรียบเทียบกับ “Small scale” บ้านหรืออพาร์ทเมนต์ขนาดเล็กสำนักงานนั้นมีขนาดใหญ่กว่าบ้านและอพาร์ทเมนต์มากเมื่อเราเน้นการเปรียบเทียบมักจะเป็นการถกเถียงกันในเรื่องขนาดส่วน

ถึงแม้ว่าขนาดส่วนจะไม่เหมือนขนาด แต่มีความสัมพันธ์กับขนาดโดยตรงในการเขียนแบบสถาปัตยกรรมและการตกแต่งภายใน ขนาดส่วนที่ใช้เป็นการเปรียบเทียบขนาดภาพอาคารกับขนาดอาคารจริง เช่น มาตรฐานส่วน 1:100 , 1:25 , 1:20 , 1:10

ขนาดสิ่งของต่างๆ สัมพันธ์กับขนาดส่วนอย่างไร ขนาดจะช่วยให้ตัดสินใจในเรื่องขนาดส่วนได้ ขนาดส่วนอนุสาวรีย์ (Monumental scale) ซึ่งมีขนาดใหญ่เช่นอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยและอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ เป็นต้น ส่วนขนาดจิ๋ว (Miniature scale) เช่นเมืองจำลองที่พิทยาเป็นเมืองที่สร้างให้มีขนาดเล็กกว่าปรกติมาก ขนาดส่วนมนุษย์ (Human scale) ได้แก่ที่อยู่อาศัยทั่วไป

เรามักจะใช้ขนาดส่วนมนุษย์ในการเปรียบเทียบสิ่งของทั่วไป ถ้าสิ่งใดในงานตกแต่งไม่สนองประโยชน์ใช้สอยภายใต้ความสัมพันธ์กับขนาดร่างกายมนุษย์ เราจะไม่สามารถใช้ส่วนของงานตกแต่งนั้นได้ เพราะขนาดมีขีดจำกัดทั้งใหญ่และเล็ก เช่นลูกบิดประตู ถ้ามีขนาดใหญ่เกิน

กว่าขนาดมือมนุษย์จับได้ เราจะไม่สามารถเปิดประตูได้ ทุกสิ่งในงานตกแต่งภายในจะต้องทำให้มีขนาดเหมาะที่จะใช้เสมอ ประตู บันได เติง เก้าอี้ โต๊ะ ชั้นวางของ จะพิจารณาจากการใช้สอยทั้งสิ้น แต่ละชิ้นจะมีความสัมพันธ์กับขนาดมนุษย์เป็นส่วนๆ ไป

สิ่งของที่มีขนาดใหญ่หรือเล็กเกินกว่าที่เคยเห็นและเคยใช้สะดวกมักมีขนาดส่วนที่เปลี่ยนไปเป็นใหญ่หรือเล็กกว่าปกติ ขนาดของสิ่งของจะเกี่ยวข้องกับขนาดส่วนเสมอเราคาดว่าประตูควรมีขนาดใหญ่พอที่เราจะเดินผ่านได้คนเดียวโดยไม่ชนขอบซ้ายขวา และส่วนบน ถ้าเราผ่านไปใต้สะดวกประตูนั้นมีขนาดค่อนข้างมาตรฐาน ความกว้างประมาณ 0.90 ม. สูง 2.00 ม. เป็นช่องทางเดินที่เดินสะดวกและไม่เป็นที่สังเกต แต่ถ้าประตูกว้าง 0.45 ม. สูง 1.55 ม. เป็นช่องทางที่ยากจะเดินผ่าน เราจะรู้สึกถึงขนาดที่ผิดมาตรฐาน (Out of scale) และพบว่าประตูค่อนข้างเล็ก (Small in scale) หรือถ้าประตูใหญ่กว่าปกติ กว้าง 3.6 ม. สูง 7.5 ม. เราจะรู้สึกว่าช่องเปิดใหญ่เกินไปเมื่อเปรียบเทียบกับขนาดมนุษย์แต่ยังคงอยู่ในขนาดที่เหมาะสม (In scale) เมื่อเปรียบกับขนาดห้องซึ่งสูงใหญ่

ขนาดส่วนที่มีผลต่อจิตใจ ถ้าเราเดินผ่านประตูขนาดปกติตามที่เคยเห็น เราจะไม่มีรู้สึกแปลกประหลาด แต่ถ้าประตูใหญ่ขึ้น เช่น อาคารเซนต์ปีเตอร์ในโรม เราจะสังเกตว่าประตูใหญ่กว่าปกติ เมื่อดูถึงความสัมพันธ์กับขนาดมนุษย์และประจักษ์ธรรมดา เราอาจจะรู้สึกว่าตัวเราเล็กลงขาดความสำคัญไป ขนาดส่วนของประตูเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของสถานที่นั้นและเหตุการณ์สำคัญที่จะเกิดขึ้น พิธีที่เป็นระเบียบ เช่น พิธีทางศาสนา เหตุการณ์ที่ร่วมกันทำโดยคนหมู่มากหรือเหตุการณ์ที่ไม่ปกติธรรมดา ขนาดใหญ่ประตูจะสร้างความรู้สึกยิ่งใหญ่ เรียกร้องความสนใจในกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นหรือผ่านทางนั้น

ขนาดส่วนเป็นผลเนื่องมาจากสภาพอาคารที่ใหญ่หรือเล็ก และมักจะมีแนวโน้มที่จะทำขนาดส่วนใหญ่ในที่ว่างขนาดใหญ่เพื่อความสอดคล้องกันไป โดยเลือกขนาดของเฟอร์นิเจอร์ในห้องสัมพันธ์กับขนาดห้องทั้งหมด ถ้าเราใช้เก้าอี้ทำงานในห้องตัวหนึ่งใหญ่กว่าตัวอื่น เก้าอี้ตัวนั้นจะบ่งบอกถึงสิ่งพิเศษหรือความสำคัญของเก้าอี้หรือผู้ใช้เก้าอี้ได้ ถ้าใช้เฟอร์นิเจอร์ขนาดใหญ่ในห้องทั่วไป จะเปลี่ยนการรับรู้ในการมอง ปริมาตรภายในห้องจะปรากฏเล็กลงหรือใหญ่ขึ้นได้จากการเลือกใช้เฟอร์นิเจอร์นั้น

นักร้องแบบส่วนใหญ่มักจะทำงานให้อยู่ในขนาดส่วนที่เป็นมาตรฐาน (In scale) ซึ่งผู้ใช้อาคารใช้กันจนเป็นปกติธรรมดา ห้องขนาดปกติจะตกแต่งด้วยเฟอร์นิเจอร์ ที่ซื้อหาได้ทั่วไป เพราะสิ่งของที่ใช้ตกแต่งภายในมักจะมีขนาดมาตรฐาน และผลิตเป็นจำนวนมาก

บางครั้งการจัดตกแต่งภายในมีการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานจากปกติไปบ้าง ซึ่งมีวิธีทำได้หลายแบบ และผสมผสานกันได้ในที่ว่างเดียวกันหรือที่ว่างที่ต่อเนื่อง เมื่อใช้เฟอร์นิเจอร์และ

เครื่องแต่งห้องขนาดส่วนหลายขนาดมาประกอบกัน ไม่ควรใช้ขนาดส่วนที่แตกต่างกันเพียง 2 ประเภท เพราะจะทำให้ขัดแย้งกันอย่างชัดเจน ดังนั้นจึงควรมีขนาดส่วนที่สาม ซึ่งเชื่อมโยงของที่มีขนาดส่วนสองประเภทแรกภายในปริมาตรนั้นด้วย

การแปรเปลี่ยนขนาดสิ่งของต่างๆ ที่มีรูปร่างเหมือนกัน เช่น ประตู หน้าต่าง เฟอร์นิเจอร์ บัวเชิงผนัง พื้น เพดาน การจัดเช่นนี้ยังมีรูปร่างสัมพันธ์ระหว่างกันและทั้งหมด ซึ่งควรมีการจัดลำดับความสำคัญอยู่เสมอ

สัดส่วน (PROPORTION)

เมื่อมีความต้องการทางด้านขนาดส่วนที่เหมาะสมแล้ว สัดส่วนที่เหมาะสมยังคงเป็นสิ่งที่ต้องการไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน สัดส่วนของการตกแต่งภายในที่พิกอาศัยจะใช้ขนาดส่วนใหญ่ (Large scale) ในบ้านใหญ่ แต่สัดส่วนที่เหมาะสมในสถานการณืนั้นแตกต่างจากขนาดส่วนใหญ่ในโรงแรมหรือโรงพยาบาล ขนาดส่วนที่บ้านอาจจะรวมห้องหลายห้องบางห้องใหญ่บางห้องเล็ก ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ แต่ห้องในโรงพยาบาลสร้างขึ้นเพื่อรักษาสุขภาพของคนหลายคน ขนาดส่วนจะใหญ่ตามจำนวนผู้ใช้ สัดส่วนของห้องจะแปรเปลี่ยนไปตามความต้องการของผู้ใช้

สัดส่วนในงานตกแต่งภายใน จะได้รับอิทธิพลจากเกณฑ์ในด้านความงาม (Aesthetics) ประโยชน์ใช้สอย (Function) และวัสดุ (Material) ทั้งหมดนี้เป็นองค์ประกอบที่ต้องพิจารณา ร่วมกันในการออกแบบ

สมดุลแบบสองข้างเท่ากัน (SYMMETRY)

สมดุลประเภทนี้ใช้กันมานานมากและพบได้ในธรรมชาติ เช่น ร่างกายมนุษย์ สัตว์ มนุษย์เขียนภาพสิ่งเหล่านี้โดยมีความสมดุลทั้งสองข้าง นอกจากนั้นยังปรากฏว่ามีการใช้ความสมดุลเช่นนี้ในสมัยก่อน โดยใช้กับงานศิลปะทุกประเภท สถาปัตยกรรม การตกแต่งภายใน ละคร และงานศิลปะอื่น สมดุลวิธีนี้แนวแกนกลางและองค์ประกอบสองข้างแกนเท่าๆ กัน

งานสร้างสรรค์ทุกประเภทจำเป็นต้องมีความสมดุล ความสมดุลที่เท่ากันสองข้าง (Symmetry) เป็นวิธีที่ง่ายที่สุด บางครั้งเป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับการจัดองค์ประกอบที่ต้องการ ความเป็นระเบียบแบบแผน ง่ายที่จะเข้าใจและมักจะจัดให้ส่วนต่างๆ สองข้างตรงข้ามกับแนวแกนเท่ากันทั้งซ้ายและขวา

ในงานสถาปัตยกรรมมีการออกแบบให้สมดุลเท่ากันทั้งสองข้าง มีการจัดลำดับให้เห็น ความมั่นคง เช่น อาคารทางศาสนา มักจะเป็นรูปแบบนี้ แพนผังในโบสถ์จะแสดงถึงช่อง

ทางเดินตรงกลาง มีแถวที่นั่งสองข้าง ลักษณะมีแนวแกนหรือเส้นกึ่งกลางซึ่งมักจะเห็นชัดเจน อาจจะเน้นแนวแกนเพิ่มด้วยประตูทางเข้าขนาดใหญ่ หน้าต่าง การตกแต่งผนังที่มีจุดสนใจ บริเวณกึ่งกลางแนวแกนนี้ ความสมดุลแบบสองข้างเท่ากันจะเน้นศูนย์กลางในการจัดองค์ประกอบ เช่นเดียวกับร่างกายมนุษย์เน้นบริเวณศีรษะ ในบ้านแถบตะวันตกมีการเน้นศูนย์กลางห้องด้วยเตาผิง เหนือเตาผิงจะแขวนภาพสวย ถ้าหากเป็นบ้านคนไทยปัจจุบันห้องนั่งเล่นหรือรับแขกจะมีศูนย์กลางอยู่ที่โทรทัศน์ ซึ่งสมาชิกในบ้านมักจะนั่งล้อมวงดูตั้งแต่สมัยโบราณงานออกแบบภายในที่สองข้างเท่ากันมักจะสืบเนื่องมาจากตัวอาคาร เช่น พระบรมมหาราชวัง อาคารทางศาสนา อาคารราชการ บ้านบางหลัง งานในสมัยคลาสสิกของกรีก อังกฤษ หรือฝรั่งเศส (พระเจ้าหลุยส์ที่ 16) จนถึงศตวรรษที่ 20 ความสมดุลแบบสองข้างเท่ากันยังเห็นได้จากงานบางชิ้นของสถาปนิกมีชื่อเสียงใหม่

สมดุลแบบไม่เท่ากันสองข้าง (ASYMMETRICAL BALANCE)

ในการทำงานที่มีความสมดุลเท่ากันทั้งสองข้าง การออกแบบก่อนข้างจะแน่นอนชัดเจน และเกิดขึ้นโดยสัญชาตญาณ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบซึ่งแปรเปลี่ยนจะเรียกกันว่า ความสมดุลแบบไม่เท่ากัน 2 ข้าง (Asymmetry)

การจัดตกแต่งห้องให้มีคุณภาพทำได้หลายทาง โดยใช้องค์ประกอบมากหรือน้อยก็ได้แต่ให้มีการกระจายน้ำหนัก ใช้สิ่งของที่ดูหนักแน่นน้อยชิ้น หรือของน้ำหนักน้อยมากขึ้นที่แสดงลำดับความสัมพันธ์ทั้งทางตั้งและทางนอน

การจัดองค์ประกอบให้สมดุล เป็นรากฐานของการสร้างงานให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน งานสมัยรีคโคโค (Rococo) นักออกแบบชาวฝรั่งเศสได้ออกแบบงานลักษณะสมดุลไม่เท่ากันสองข้าง การจัดตกแต่งในด้านตรงข้ามกับแนวแกนจะไม่เหมือนกัน

ในงานออกแบบอาคารจะใช้ความสมดุลร่วมกันทั้งสองประเภท โดยให้ระบบหนึ่งมีน้ำหนักมากกว่าอีกระบบหนึ่ง ซึ่งต้องดูลักษณะหรือประเภทการใช้สอยให้เหมาะสม จะทำให้เกิดความงามได้ทั้งสิ้น

กรอบที่ใช้อ้างอิง (ALIGNMENT)

ในการจัดองค์ประกอบทางด้านความงาม การจัดองค์ประกอบต่างๆ ควรสัมพันธ์กับแนวของส่วนประกอบอื่นที่ใช้อ้างอิงได้ เช่น การจัดภาพ 2 มิติ องค์ประกอบที่จัดในภาพนั้นจะต้องสัมพันธ์กับกรอบภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สภาพและความเป็นไปได้ของความสัมพันธ์ ระหว่างเฟอร์นิเจอร์ที่นำมาจัดตั้งและแนวผนังเดิม เราจะเห็นได้จากการตกแต่งภายใน แต่นอกจากหลักการนี้ เราสามารถนำแนวคิด เช่นนั้นมาพิจารณาใช้ได้กับการตกแต่งในแนวตั้งหรือความสูงที่อ้างอิงได้ ความสูง เพดาน ประตู ขอบบนและล่างของหน้าต่าง ความสูงของเฟอร์นิเจอร์ที่ติดตั้งกับที่ จากความสูงเดิมภายในห้องนี้ อาจจะใช้เป็นพื้นฐานในการจัดเฟอร์นิเจอร์ที่มีความสูงที่เหมาะสม ซึ่งรวมไปถึงการแขวนภาพ ขอบบนของภาพควรมีเส้นอ้างอิงกับความสูงเดิมที่ใกล้เคียงกัน ถ้าเฟอร์นิเจอร์ความสูงมากเกินไปจะทำให้การใช้สอยห้องนั้นไม่สบาย ดูไม่เหมาะที่จะใช้ทำกิจกรรมตามที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้

การตกแต่งภายในจำเป็นต้องรับรู้ถึงกรอบที่คงอยู่ การที่จะจัดที่ว่างให้มีความงาม ส่วนประกอบต่างๆ จะดูดีที่สุดเมื่อมีความสัมพันธ์กับกรอบเดิม ถ้าเรามองข้ามกรอบอาคารเดิมไปขนาดและการจัดวางเฟอร์นิเจอร์อาจจะผิดพลาด

แนวความคิดสำหรับงานตกแต่งภายใน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกรอบและส่วนประกอบอื่น ไม่เป็นหลักที่เหมาะสมเสมอไปเพราะค่อนข้างเป็นแบบเป็นแผน เมื่อนักออกแบบจะต้องการสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นพิเศษ

ระยะของส่วนประกอบที่ไม่อ้างอิงกับสิ่งใด เราสามารถนำมาใช้ได้ สิ่งนี้จะแตกต่างไปจากสิ่งอื่นภายในห้อง ทำให้เป็นที่สังเกตได้ชัดเจนที่ว่าง ดูสะอาดตาและมักจะเป็นสิ่งสำคัญ

แอก (AXIS)

ปริมาตรทุกส่วนในงานตกแต่งภายใน สัมพันธ์กับแกนที่จินตนาการขึ้นในที่ว่าง เช่นเดียวกับทุกสิ่งในโลกที่จะหมุนรอบแกน แกนเป็นสิ่งที่ไม่เป็นจริงมองเห็นไม่ได้แต่รู้สึกได้ โดยทั่วไปในการจัดห้องๆ หนึ่งจะมีแกนอย่างน้อยหนึ่งแกน เช่น การจัดห้องนั่งเล่นขนาดประมาณ 6.00 x 4.00 เมตร แกนมักจะอยู่กึ่งกลางหรือใกล้กึ่งกลางของความยาว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทางเข้าออกของห้อง โดยเฉพาะประตูบนผนังด้านต่างๆ

งานของ มีส แวน เดอ โรห์ (Mies van der Rohe's 1929) อาคารเยอรมัน พาวิลเลียนที่บาร์เซโลนาเป็นอาคารที่มีบริเวณกว้าง ภายในมีเสาเหล็กรับหลังคาแบนและแบ่งเป็น 3 ช่วงเสาใหญ่แนวแกนของอาคารวิ่งผ่านศูนย์กลางของที่ว่างตามด้านยาวของอาคาร แต่มีสถาปนิกได้จัดภายในด้วยผนังเบาที่เป็นอิสระ เขาสร้างขอบเขตที่ว่างขึ้นมาใหม่ภายในที่ว่างขนาดใหญ่ นั้น โดยแบ่งเป็นบริเวณย่อยขนาดสัดส่วนต่างกัน มีแนวแกนในแต่ละบริเวณ และสวยงามด้วยเฟอร์นิเจอร์ที่สร้างความสมดุลขึ้นในบริเวณย่อยและพื้นที่รวมนั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถึงแม้ที่ว่างทั่วไปในอาคารจะมีรูปร่างสี่เหลี่ยม การใช้แกนทแยงบางครั้งจะทำให้ผลต่างไปจากเดิม บริเวณบางส่วนจะใช้งานได้ไม่เต็มที่ มุมบางมุมจะถูกตัดทิ้งไปโดยเปล่าประโยชน์ แต่ในห้องที่มีประโยชน์ใช้สอยที่เหมาะสม แกนทแยงอาจจะทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ที่คู่หูหราก็เป็นไปได้

ความซ้ำและจังหวะ (REPETITION & RHYTHM)

ในการออกแบบ การซ้ำ (Repetition) คือ การใช้ส่วนประกอบต่างๆ ซ้ำๆ กัน ส่วนประกอบซ้ำๆ นี้จะมีความคล้ายคลึงกันมาก แตกต่างกันน้อยเพื่อเสริมสร้างความต่อเนื่องอย่างมั่นคงเมื่อคู่ด้วยสายตา การซ้ำนั้นสามารถนำมาสร้างเป็นจังหวะได้อีกด้วย เช่น จังหวะดนตรีและจังหวะในการเดินร่า

การซ้ำของส่วนต่างๆ เป็นทฤษฎีการออกแบบระบบมาตรฐาน (Modular) ซึ่งเป็นระบบการออกแบบในศตวรรษที่ 20 เช่น การใช้เหล็กทำโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมในอเมริกาเป็นระบบ เช่นเดียวกับระบบที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ส่วนต่างๆ จะจัดวางซ้ำๆ กันเป็นจำนวนมาก โดยความสัมพันธ์ระหว่าง ระยะความสูง กว้าง ลึก และชนิดของวัสดุ

เพื่อให้เกิดผลในด้านความงามต่อการออกแบบ ส่วนประกอบที่ซ้ำกันต้องปรากฏความคล้ายคลึงกันมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ถ้าไม่มีความเหมือนกัน ส่วนที่ซ้ำในการออกแบบนั้นจะไม่ต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นเสาหินหรืออื่นๆ ลักษณะทางกายภาพควรจะหรือกันบางส่วน ขนาด สี วัสดุ ที่คงที่จะช่วยเรียกร้องความสนใจ

การแปรเปลี่ยนภายใต้ความซ้ำ (VARIATION)

บางครั้งในการออกแบบที่มีแต่ความซ้ำนั้นจะน่าเบื่อ การแปรเปลี่ยน (Variation) เพียงเล็กน้อยจะช่วยให้งานออกแบบนั้นน่าสนใจมากขึ้น วิธีที่จะทำให้เกิดความแปรเปลี่ยนนั้นทำได้หลายวิธี เช่น การเปลี่ยน ขนาด รูปร่าง สี ผิวสัมผัส เหล่านี้เป็นการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยที่ยังคงความเหมือนรวมไว้ เช่น เปลี่ยนขนาด แต่ยังคงใช้วัสดุเดิมและรูปร่างเดิม และวางในทิศทางต่างกัน เป็นต้น

สีมีอิทธิพลมากในการทำให้ความซ้ำแปรเปลี่ยน เฟอร์นิเจอร์ที่รูปร่างต่างกัน ถ้าใช้สีเดียวจะดูมีความต่อเนื่อง การใช้สีเดียวกันนั้นอาจจะเป็นวัสดุต่างประเภทที่มีพื้นผิวต่างกันก็ได้

ส่วนประกอบต่างๆ ภายในห้อง ถ้าจัดให้มีความซ้ำทั้งทางตั้งและทางนอน (Vertical & horizontal) แล้ว จะสร้างสรรค์ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวในการตกแต่งภายในขึ้น การเชื่อมโยงห้องต่างๆ ภายในบ้าน ด้วยการตกแต่งผนังที่ใช้เส้นทางตั้งเหมือนกัน ในบางบริเวณที่

ต้องการเน้นความสำคัญ ถึงแม้จะใช้วัสดุต่างกัน เช่น กระเบื้อง ไม้ ก็ยังคงการเชื่อมต่อวัสดุ ด้วยการจัดลวดลายทางตั้งเช่นเดียวกัน

การตกแต่งภายในห้องขนาดใหญ่ มักจะจัดความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบจำนวนมากด้วยความซ้ำ ซึ่งเป็นวิธีที่จะลดความแตกต่างของรูปร่าง วัสดุ สี ได้ดี นักออกแบบจะระบุวัสดุปูพื้นให้ต่อเนื่องเป็นสีเดียวกัน ฝ้าเพดานก็ใช้ชนิดเดียวกัน ฝ้าอิ๊กชนิดหนึ่งสำหรับม่าน ฝ้าอีกรูปแบบเหมือนกันที่ใช้ได้เหมาะในที่ต่างๆ หลักเช่นนี้เป็นการใช้ความซ้ำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในพื้นที่บริเวณใหญ่

จังหวะ (RHYTHM)

การซ้ำทำให้เกิดจังหวะได้ จังหวะคือการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวร่างกายหรือสายตาที่ดู พลังของจังหวะมีอำนาจอย่างต่อเนื่องในร่างกายมนุษย์ เช่น การเต้นของหัวใจ การหายใจ การแกว่งแขนในการเดิน เราจะรู้ได้ถึงจังหวะ เราเห็นภายในตัวเราเอง

ในงานศิลปะ จังหวะเป็นหลักการที่สร้างสรรค์ขึ้นในรูปแบบต่างๆ เช่น คนตรีและบทกลอนในการเล่นคนตรี เพลงที่แต่งขึ้นมักจะมีจังหวะต่างๆ เป็นพื้น เช่น จังหวะวอลซ์ แทงโก้ ดัวโน็ต จะทำเสียงต่างๆ ส่วนที่ว่างระหว่างโน้ตคือการเว้นเสียง ช่วงพักเป็นระยะนั้นคือจังหวะ

งานสถาปัตยกรรม การเว้นที่ว่างขององค์ประกอบจะสร้างจังหวะ จังหวะจากการจัดวางเสาหน้ามุขที่ซ้ำกันและแยกห่างกันด้วยที่ว่างเป็นช่วงๆ สิ่งที่เกิดขึ้นนี้จะพบในธรรมชาติค่อนข้างน้อยแต่จะเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นแทบทั้งสิ้น

จังหวะในงานตกแต่งภายใน

จังหวะที่แสดงอยู่ภายนอกอาคาร บางครั้งจะสะท้อนไปถึงภายใน เสา ประตู และหน้าต่างภายนอกจะปรากฏให้เห็นภายในห้อง แสดงจังหวะการเว้นว่าง ส่วนผู้ออกแบบจะต้องพิจารณาจังหวะของสถาปัตยกรรมเดิม และใช้ส่วนประกอบในการออกแบบ สี แสง

เฟอร์นิเจอร์ ช่วยเสริมสร้างจังหวะนั้นให้เป็นประโยชน์ หรือจะใช้จังหวะเดิมให้เป็นประเภทที่มาจากการเล่นว่าง

การจัดเฟอร์นิเจอร์ ในแผนผังการตกแต่งภายในสำหรับอาคารพักอาศัยขนาดเล็กค่อนข้างมีขอบเขตจำกัดที่จะทำให้เกิดจังหวะ ห้องต่างๆ มักจะมีพื้นที่พบจะบรรจุเฟอร์นิเจอร์ได้ไม่กี่ชิ้น ยกเว้นห้องขนาดใหญ่ในอาคารสาธารณะใช้เฟอร์นิเจอร์ซ้ำกันเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะจัดให้ซ้ำเป็นจังหวะได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จังหวะที่เคลื่อนไหว (Kinetic rhythm) มักจะถูกมองข้ามไป จังหวะชนิดนี้ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวภายในที่ว่างในห้องนั้นช้าหรือเร็วก็ได้ เมื่อเดินผ่านห้องที่จัดอย่างมีจังหวะ จะทำโดยการเปลี่ยนวัสดุพื้นจากอย่างหนึ่งเป็นอีกอย่างหนึ่ง จากพื้นแข็งของกระเบื้อง หินอ่อน หรือไม้ ซึ่งทำให้การเคลื่อนไหวเร็ว เปลี่ยนเป็นพรมซึ่งมีผิวนุ่มจะทำให้การเคลื่อนไหวช้าลง เท่าจะตอบสนองต่อวัสดุพื้นในรูปแบบต่างๆ แม้แต่การเปลี่ยนระดับจะทำให้เราหยุดหรือช้ากว่าปกติ เมื่อเราเดินผ่านห้องที่จัดอย่างมีจังหวะ เปลี่ยนการใช้สอยหรือเปลี่ยนการตกแต่งเป็นช่วงๆ สายตาที่มองดูสิ่งที่น่าสนใจนั้นเป็นระยะทำให้เท้าช้าลง หยุดและดังเลที่จะเคลื่อนไหว

การเคลื่อนไหวผ่านที่ว่าง และการเคลื่อนไหวโดยรอบเฟอร์นิเจอร์ควรพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการให้จังหวะในการออกแบบมากกว่ารูปแบบการเดินสัญจรเช่นเดียวกับเส้นทางรถ การเคลื่อนไหวเป็นจังหวะนี้จะมีประสิทธิภาพต่อการใช้สอยที่ต้องการให้ผู้ใช้งานหยุดหรือเคลื่อนไหวช้าๆ และมีผลต่อด้านความงามอีกด้วย

ความเปรียบเทียบ (CONTRAST)

หลักการออกแบบให้มีความงามที่เกิดจากการเปรียบเทียบเป็นสิ่งสร้างความแตกต่างหรือแสดงความเด่นขององค์ประกอบส่วนน้อยให้ชัดเจนจากองค์ประกอบอื่นที่มีลักษณะคล้ายกัน การเปรียบเทียบเป็นสิ่งคุ้นเคยในชีวิตประจำวัน เพราะมีอยู่ทั่วไปในโลกของความรู้สึกแสงสว่างกับความมืด ผิวเรียบและหยาบ ความอบอุ่นและหนาวเย็น ความอ่อนนุ่มและแข็งกร้าว ถ้าโลกไม่มีการเปรียบเทียบจะทำให้ราบเรียบน่าเบื่อ

การเปรียบเทียบในงานตกแต่งภายในนั้น ทำเพื่อเน้นส่วนสำคัญบางส่วน หากผนังห้องทั่วไปเรียบ ผิวสัมผัสทาบผนังเพียงด้านเดียวจะเป็นจุดเด่นในการจัดองค์ประกอบของที่ว่าง ส่วนประกอบใดที่ต่างหรือไม่เหมือนองค์ประกอบอื่น จะแสดงความแตกต่างที่เน้นให้เห็นความสำคัญอย่างชัดเจน ประตูที่บานผนังกระจกจะเห็นความสำคัญจากการเปรียบเทียบของส่วนที่บวมและใสประตูค้ำบานผนังขาวแสดงความสำคัญด้วยความเปรียบเทียบของสี

ระนาบผนังขาวพบบนพรมปูพื้นสีเข้ม แสดงความเปรียบเทียบทั้งทางตั้งและนอน การเน้นความเปรียบเทียบอาจจะเริ่มด้วยการใช้สีแก่ไปเป็นสีอ่อน ความเปรียบเทียบเกิดจากน้ำหนักสี การสร้างความเปรียบเทียบไม่จำเป็นต้องเลือกความแตกต่างสูงสุด อาจจะใช้สีเดียวกัน แต่เปลี่ยนน้ำหนักด้วยการผสมขาวหรือดำ

การเปรียบเทียบสร้างการแบ่งแยกที่ว่าง ภายในบริเวณหนึ่งจะแบ่งเป็นส่วนต่างๆ ได้ด้วยความแตกต่างของสี ผิวสัมผัส รูปแบบ ขนาดส่วน รูปร่าง การเปลี่ยนต่างจะแบ่งแยกลำดับ

ของที่ว่าง การใช้ความเปรียบต่างหลายๆ แห่ง จะเพิ่มความแตกต่างและสร้างขอบเขตของที่ว่างขึ้นมา

การเน้นที่ว่างอาจใช้แสงสว่างกับความมืด ขนาดเล็กกับขนาดใหญ่เช่น ในเมืองเก่าที่ประเทศอิตาลี มีทางเดินเล็กๆ ระหว่างตึกที่มีคทึบมุ่งไปสู่ลานกว้างที่สว่างสดใส เช่นนี้คือแนวความคิดที่นำมาให้ทางเดินมีสีเขียวและภายในห้องมีสีเขียว

ทัศนียภาพ

ทัศนียภาพหมายความถึงการดูที่ว่างจากซ้ายไปขวา บนลงล่าง มีระยะในการมองที่ชัดเจนสายตาคจะเคลื่อนจากจุดหนึ่งไปสู่จุดอื่นๆ ในรัศมีที่มองเห็นได้

การมองดูทัศนียภาพจะเห็นเป็นลำดับชั้นมากกว่าจะดูระนาบ ที่ว่าง รูปร่างเพียงระดับเดียว ในกรณีที่แผนผังอาคารต่อเนื่องกันหลายห้อง การจัดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งตกแต่งอื่นต้องพิจารณาทัศนียภาพจากบริเวณหนึ่ง รวมไปถึงบริเวณที่ต่อกันไปและมองเห็น เช่น มองภาพจากห้องรับประทานอาหารสู่ห้องรับแขกซึ่งอาจจะต่างระดับกัน ในการตกแต่งห้องทั้งสองนี้จะต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์กันด้วย

แฟรงค์ ลอยด์ ไรท์ (Frank Lloyd Wright) จัดตกแต่งภายในให้ดูเป็นธรรมชาติ ไม่เพียงแต่ตกแต่งบริเวณหนึ่งไปอีกบริเวณหนึ่งเท่านั้น แต่ภายในบริเวณเดียวกันยังมีการจัดเฟอร์นิเจอร์ซ้อนกันหลายระดับทั้งทางตั้งและนอน โดยเพิ่มเฟอร์นิเจอร์ติดกับที่ (Built-in furniture) เป็นสิ่งที่ช่วยแบ่งที่ว่าง

ชาร์ลส์ มัวร์ (Charles Moore) ทำเช่นเดียวกันนี้ในบ้านที่แคลิฟอร์เนีย ในพื้นที่ที่รวมพื้นที่เดียวจะแบ่งเป็นส่วนนั่งเล่น ห้องน้ำ ภายได้โคมใหญ่และเล็กตามลำดับ ซึ่งทั้งสองส่วนนี้จะมองไปยังส่วนอื่นๆ ได้

มุมมอง

มุมมองเป็นการนำสายตาสู่จุดๆ หนึ่งซึ่งเป็นจุดหมายที่น่าสนใจ อาจจะเป็นส่วนของสถาปัตยกรรม ที่นั่ง งานศิลปะ เส้นทางที่นำมาสู่สิ่งสำคัญเหล่านี้จะเริ่มจากระยะที่พอมองเห็นได้และมีแนวทางที่จะเดินเข้าหาเพื่อพิจารณาสิ่งเหล่านั้นในระยะใกล้

งานออกแบบภูมิสถาปัตยกรรม จุดสนใจจะได้แก่ ต้นไม้ที่สวยงาม ประติมากรรม หรือบางส่วนของอาคาร ในการตกแต่งภายใน การสร้างสรรค์มุมมองที่นำไปสู่จุดสนใจทำได้หลายวิธีจะเป็นทางเดินที่มุ่งตรงไปสู่สิ่งที่ต้องการแสดง สองข้างทางเดินมีเส้นนำสายตาไปสู่ปลายทางนั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมื่อทางเดินสิ้นสุดลงจะเป็นทางเข้าห้องห้องหนึ่ง มุมมองจะกว้างไกล เมื่อผ่านประตูเข้าสู่ภายในห้อง

ไมเคิล เกรฟส์ (Michael Graves) สถาปนิกที่ออกแบบงานสถาปัตยกรรมรูปแบบโพสต์โมเดิร์น (Post-modern architecture) ได้สร้างมุมมองจากทางเดินผนังสองข้างมีเสาเรียงรายเข้าไปเป็นช่วงๆ ประตูจะแต่งด้วยปูนปั้น ซึ่งดึงดูดความสนใจจากผู้เดินผ่าน เช่นเดียวกับงานประติมากรรมหรือแจกันดอกไม้สวยงาม ลักษณะการจัดเช่นนี้ได้รับการถ่ายทอดรูปแบบจากสถาปัตยกรรมสมัยบาโรค (Baroque)

ผิวสัมผัส และสี

ผิวสัมผัส รูปแบบและสีมักจะได้รับการพิจารณาไปพร้อมกัน เพราะไม่สามารถจะแบ่งแยกได้ชัดเจน

วัสดุทุกประเภทที่ผิวสัมผัสต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นวัสดุธรรมชาติหรือวัสดุสังเคราะห์ที่มนุษย์ทำขึ้น นอกจากผิวสัมผัสจะแสดงลักษณะของพื้นผิวแล้วผิวสัมผัสกับแสดงโครงสร้างอีกด้วย ความหยาบหรือละเอียดของผิวจะรู้สึกได้ด้วยการสัมผัส แต่สายตาจะบอกได้ถึงสีและโครงสร้าง วัสดุบางประเภทปรากฏว่ามีผิวสัมผัสมากกว่าปกติ แต่ผิวที่มาจากกรรมองอาจจะเป็นรูปแบบของลวดลาย เช่น ผ้าพิมพ์ กระดาษติดผนัง พลาสติกลามิเนต และพื้นกระเบื้องยาง วัสดุเหล่านี้ผิวจริงค่อนข้างเรียบเมื่อได้สัมผัส

ผิวสัมผัสอาจจะเป็นผลมาจากโครงสร้าง ผิวของตะกร้าสานเกิดขึ้นจากการสร้างรูปหรือการสานวัสดุธรรมชาติ ผ้าใช้วิธีการทอด้วยไหมหรือฝ้าย วัสดุธรรมชาติบางชนิด เช่น ไม้ และหิน มีผิวสัมผัสที่เกิดจากการตกแต่งผิวเพื่อให้เหมาะสมตามการใช้สอยไม้จะทำให้เรียบมันหรือทำให้ผิวหยาบ โลหะจะขัดมันวาวหรือด้าน หินอ่อน หินแกรนิต จะขัดมันเหมือนกระจกหรือทำให้ขรุขระชนิดของผิวสัมผัสจะต้องเลือกให้เหมาะสมกับแนวความคิดในการออกแบบ

ภายในห้องห้องหนึ่งหากไม่ต้องการเปลี่ยนสี การเปลี่ยนผิวสัมผัสจะเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เช่น ในอพาร์ทเมนต์ ซึ่งมีแนวความคิดในการออกแบบที่จะให้ส่วนใหญ่ของห้องมีสีขาววิธีที่จะทำให้ห้องขาวล้วนสวยงามขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนผิวสัมผัส สีขาวด้านที่ทาผนังไม้และสีขาวมันของบัวเชิงผนัง สีขาวของขอบโลหะบนพื้นคู่ไปกับพรมผิวหยาบขาวเฟอร์นิเจอร์ไม้ทาสีขาวและเบาะหุ้มผ้าขาว ส่วนตกแต่งอื่นเป็นโลหะขาวและกระจกใส

สีและผิวสัมผัสมีความสัมพันธ์กันมาก เช่น การเลือกผ้า ผ้าไหมจะแตกต่างจากผ้าฝ้ายถึงแม้จะสีเดียวกัน ผ้าฝ้ายจะมีสีที่ไม่เป็นประกายสะท้อนแสงเช่น ผ้าไหม ดังนั้นการตัดสินใจเลือกวัสดุจะขึ้นอยู่กับสีและผิวสัมผัสร่วมกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่เผยแพร่เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แนวความคิดในการออกแบบ

การรับรู้เรื่องพฤติกรรมมนุษย์ ส่งผลมาถึงความต้องการพื้นที่ใช้สอย ซึ่งผู้ออกแบบนำพื้นที่ใช้สอยเหล่านั้นมาจัดวางให้สัมพันธ์กัน ผสมผสานกันกับการสร้างสรรค์รูปร่างหน้าตาของอาคารด้วยความรู้ทางด้านศิลปะแล้วแนวความคิดในการออกแบบที่ชัดเจน จะเป็นสิ่งที่ทำให้อาคารแต่ละอาคารมีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่เพียงแต่บรรลุความต้องการใช้สอยไปตามลำดับเท่านั้น แนวความคิดในการออกแบบจะต้องมีพื้นฐานมาจากการรับรู้อย่างลึกซึ้งถึงองค์ประกอบต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นทุกประการ ผสานกับหลักและเทคนิคในการออกแบบทางด้านศิลปะ รวมถึงสร้างแนวความคิดในการออกแบบด้วยวิธีต่างๆ ดังเช่น การเปรียบเทียบ (analogies) การอุปมา (metaphors) สารสำคัญ (essence) การตอบสนองและการแก้ปัญหา (direct responses and problem solving) อุดมคติ (ideals) หรือกลวิธีอื่นๆ เพื่อให้ได้งานสถาปัตยกรรมที่งดงามมีความเหมาะสมเจาะเฉพาะตัว

2.9 วัสดุที่ใช้ในการออกแบบสถาปัตยกรรมภายใน

2.9.1 ประเภทของหลอดไฟ

หลอดไฟที่ใช้กันอยู่ในบ้านมีอยู่ 3 ประเภทหลักๆ คือ

1. ทังสเตน (Tungsten Lamp) เป็นแสงชนิดที่เป็นที่รู้จักดีสำหรับการใช้งานในบ้าน หลอดไฟชนิดนี้ประกอบด้วยเส้นสวดเล็กๆ ซึ่งส่องสว่างอยู่ภายในหลอดไฟที่มักจะเป็นกระจกแก้วใสหรือฝ้า และบรรจุก๊าซเฉื่อย (inert gas – ก๊าซที่จะไม่ประกอบกับวัตถุอื่น เช่น นีออน อาร์กอน ซีเลียม) ซึ่งมีความเข้มข้นน้อยเมื่อเทียบกับแสงธรรมชาติ

ทังสเตนจะเป็นแสงที่อบอุ่น ออกโทนสีเหลือง เหมาะสำหรับการใช้ในงานตกแต่ง เพราะไม่ทำให้สีสันของสิ่งของเปลี่ยนไป และให้ความแตกต่างในด้าน โทนที่ดี อย่างไรก็ตามทังสเตนมีข้อเสียกว่าหลอดไฟชนิดอื่นก็คือ มีอายุการใช้งานสั้นและทำให้เกิดความร้อน แต่ก็มีข้อดีตรงที่ราคาไม่แพง และสามารถใช้งานร่วมกับคิมเมอร์ (dimmer-อุปกรณ์หรี่ไฟ) ได้

2. ทังสเตนแฮโลเจน (Tungsten Halogen Lamp) หลอดไฟชนิดนี้จะให้แสงที่ดูเย็น ขาวกว่า และสว่างกว่าทังสเตน โคนในหลอดไฟจะใส่ก๊าซแฮโลเจนซึ่งเป็นองค์ประกอบทางเคมีอย่างหนึ่ง ซึ่งจะทำปฏิกิริยากับไอร้อนจากไส้แบบทังสเตน ทังสเตนแฮโลเจนใช้ได้ผลดีมากในการแสดงรายละเอียดของสีสัน ทำให้ดูมีคอนทราสต์ และด้วยความที่ให้ความรู้สึกสดใสและสว่างมาก เหมาะจะใช้กับแสงที่ส่องขึ้นข้างบน ไฟสปอตไลท์ และไฟที่เน้นจุดสำคัญ หลอดไฟชนิดนี้สามารถใช้กับคิมเมอร์ได้เช่นกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. หลอดฟลูออเรสเซนต์ (Fluorescent Lamp) แสงไฟชนิดนี้จะมีผลต่อสีและโทนเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตาม มีหลอดฟลูออเรสเซนต์สมัยใหม่ที่เลียนแบบแสงธรรมชาติ และมีการใช้ชนิดของแก้วทำตัวหลอดต่างๆกันไป หลอดฟลูออเรสเซนต์แบบติดเพดานเหมาะสำหรับส่วนใช้งานที่ต้องการประโยชน์ใช้สอยเต็มที่ เพื่อตัดแสงสะท้อนเข้าตา

2.9.2 ตำแหน่งและชนิดของหลอดไฟ

ไฟที่ห้อยจากเพดาน (Pendent)

รูปแบบของ โคมไฟห้อยเพดานนั้นมีแตกต่างกันมากมาย ทั้งราคาและคุณภาพแสง โป๊ะแก้วหรือเซรามิก ทำให้แสงกระจายออกไปเท่าๆกันในทุกทิศทาง แต่ถ้ามี โคม (shades) คลุม ไม่ว่าจะป็นกระดาษ โลหะ หรือ ผ้า จะทำให้แสงส่องลง ไปข้างล่างตรงๆ

แขนเคอร์เลียร์ (chandelier) เป็นไฟเพดานที่ให้ความสว่างมากประเภทหนึ่ง เพราะรวมเอาหลอดไฟเล็กๆมากมายไว้ด้วยกัน แต่ส่วนมากมักจะมีราคาแพง

ไฟติดเพดาน (Ceiling-mounted Light) โดยทั่วไปก่อนข้างจะเรียบ และถือเอาประโยชน์ใช้สอยเป็นสำคัญ ส่วนมากจะไม่มีโคมคลุม แต่อาจมีที่ครอบเป็นแก้วหรือพลาสติกคลุมให้แสงที่ส่องกระจายไปเท่าๆกันในทุกทิศทาง

สปอตไลท์และไฟติดผนัง

สปอตไลท์ (Spotlight) เป็นการให้แสงรูปแบบหนึ่งที่สามารถยืดหยุ่นได้มากที่สุด ไม่เพียงแต่ใช้ในจุดที่ต้องการเน้นหรือสำหรับการทำงานเท่านั้น แต่สามารถนำมาใช้ให้แสงสว่างโดยทั่วไปก็ได้ แม้ว่าโดยทั่วไปจะติดที่เพดาน แต่สปอตไลท์ก็สามารถนำมาติดที่ผนังได้ด้วย เป็นดวงเดี่ยวๆหรือเรียงกันเป็นราวก็ได้ มีทั้งสปอตไลท์แบบติดกับขาตั้งและสปอตไลท์พร้อมด้วยขาแบบหนีบที่เคลื่อนย้ายได้ตามต้องการ

สปอตไลท์มีรูปแบบการดีไซน์และขนาดมากมาย สามารถให้แสงได้ตั้งแต่ลำแสงแบบกว้างจนกระทั่งถึงลำแสงแบบแคบเล็ก ซึ่งความได้เปรียบอย่างมากของสปอตไลท์ทำให้ง่ายในการวางตำแหน่งและปรับทิศทาง กล่าวคือ สามารถตั้งองศาทิศทางของแสงไฟได้หลายทิศทาง ใช้งานควรรวมกลุ่มสปอตไลท์มากกว่าหนึ่งในแต่ละจุด โดยใช้ทำเป็นรางบนผนังหรือบนเพดานก็ได้

ดาวนไลท์ (Downlight) เป็นไฟเพดานที่ทำได้ทั้งแบบทำเป็นช่องเจาะลึกเข้าไปภายในและติดอยู่บนผิวหน้าของเพดาน ให้ประโยชน์ใช้สอยที่ดีและดูมีเสน่ห์กว่าธรรมดา ให้ทิศทางของแสงที่ส่องลงมาข้างล่าง และให้ได้ทั้งลำแสงแคบและกว้าง สามารถหันทิศทางให้ส่องไปยังผนังหรือพื้นผิวอื่นๆได้ ดาวนไลท์มีประโยชน์มาก และเป็นการให้แสงที่น่าสนใจ สำหรับส่วนทำงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บางส่วน เช่น เกล็นเตอร์ในครัวหรือจะใช้เป็นไฟแบ็คกราวด์ที่ดูน่าสนใจได้ด้วย โดยเฉพาะเมื่อใช้ร่วมกับสวิตไฟแบบดิมเมอร์ อุปกรณ์ของกล่องครอบส่วนใหญ่เป็นอะลูมิเนียม มีหลายสี

ข้อดีของดาวนไลท์ก็คือ สามารถบังคับแสงให้ส่องตรงมายังพื้นห้องให้ได้ความสว่างเฉพาะจุดที่ต้องการหรือแก้ไขจุดบกพร่องของห้อง โดยพรางมูมนั้นๆ ให้กลืนหายไปกับความมืด อีกทั้งยังทำให้บรรยากาศภายในห้องเกิดความสวยงามบังคับความเข้มของแสงได้ตามความต้องการ โดยมีอุปกรณ์ควบคุมความเข้มของแสงที่เรียกว่า ดิมเมอร์ การติดตั้งไฟแบบดาวนไลท์นั้นสามารถสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและสวยงามให้กับห้องได้เป็นอย่างดีเหมาะสำหรับห้องที่เน้นความสวยงามและเน้นประโยชน์ใช้สอยจากการควบคุมแสงไฟ อาทิ ห้องรับแขก ห้องนอน ห้องรับประทานอาหาร แต่ไม่เหมาะกับห้องที่ต้องใช้แสงสว่างมากๆ ในการทำงาน เช่น ห้องครัว ห้องเก็บของ

ปัญหาที่เกิดขึ้นประการหนึ่งในการวางตำแหน่งของไฟดาวนไลท์ก็คือ ไฟจะอยู่ในตำแหน่งที่ไม่ต้องการ เช่น ไม่อยู่กึ่งกลางบ้านหรืออยู่ชิดผนังจนเกินไปบ้าง เนื่องจากเมื่อเจาะฝ้าเพดานไปแล้ว ไปเจอกับ โครงคร่าวภายในที่อาจเป็นอะลูมิเนียมหรือไม้ ซึ่งไม่สามารถเลื่อน โครงคร่าวเหล่านั้นได้ จึงจำเป็นต้องเลื่อนคองโคมดาวนไลท์แทน ดังนั้นเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันควรออกแบบตำแหน่งการวางไฟดาวนไลท์ก่อนกำหนดแนวของโครงคร่าว

2.9.3 เทคนิคการเลือกหลอดไฟดาวนไลท์

สำหรับหลอดไฟที่ใช้กับดาวนไลท์มีอยู่หลายประเภทด้วยกันแล้วแต่จะเลือกใช้ตามความเหมาะสม ได้แก่

-หลอดไฟธรรมดาหรือหลอดไฟที่มีไส้ เป็นแบบขั้วหลอดเกลียวและหลอดเซียว จะให้แสงที่เป็นสีเหลืองและมีความร้อนมาก รวมทั้งหลอดเคย์ไลท์ เป็นหลอดแก้วสีฟ้าเข้ม ให้แสงนวลตาคล้ายๆ กับแสงจันทร์ เหมาะสำหรับการอ่านหนังสือ

-หลอดแฮโลเจน เป็นหลอดที่ให้แสงออกมคล้ายกับหลอดไฟธรรมดา แต่ความร้อนจะน้อยกว่า และ โทนสีที่อบอุ่นและนุ่มนวลกว่าสามารถใช้ร่วมกับดิมเมอร์เพื่อปรับความเข้มของแสงได้

-หลอดประหยัดไฟ คล้ายกับหลอดนีออนทั่วไปที่ย่อขนาดให้เล็กลง แต่ประสิทธิภาพของแสงและความสว่างจะ

ใกล้เคียงกันประหยัดไฟฟ้าเป็นอย่างมากเมื่อใช้เป็นเวลานานๆ

ไฟผนัง (Wall Light) มีให้เลือกหลายแบบเช่นกัน ทั้งแบบดั้งเดิมและแบบสมัยใหม่ แบบดั้งเดิมมักอยู่ในรูปของโตะที่ยื่นออกมาจากผนัง ส่วนแบบสมัยใหม่มีหลายแบบ ส่วนมากมักนิยม

เลือกเป็นแบบที่ส่องไปส่องรับตรงขึ้นเพดานหรือส่องลงพื้นเพดาน เพื่อเป็นไฟส่องรับโตะราคาไม่แพงเกินไป การกระจายของแสงขึ้นอยู่กับรูปร่างของโคม และไฟผนังเหมาะที่สุดสำหรับโตะไม่ว้ากรณี่ใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แต่งตัว โดยติดครอบครอบกระจกแบบห้องแต่งตัวในโรงละคร โดยไม่ต้องมีโคมคลุม เพราะจะให้แสงสว่างโดยไม่เกิดเงาบนใบหน้า

สวิทช์ไฟ

นอกจากสวิทช์สีขาวแบบที่เห็นกันทั่วไปแล้ว ยังมีสวิทช์ไฟที่ออกแบบให้สวยงามเหมาะสมสำหรับการตกแต่งให้หลากหลายเช่นกัน สวิทช์ทองเหลือง สวิทช์ไม้ เหล็ก หรือโครเมียม ซึ่งสามารถเลือกให้เข้ากับรูปแบบของการตกแต่งได้คิมเมอร์คอน โทรล ไม่ว่าจะเป็นไฟชนิดใด ประเภทใดก็ตามจะได้ผลอย่างเต็มประสิทธิภาพขึ้น ถ้าสามารถปรับระดับความเข้มของแสงได้ สวิทช์แบบคิมเมอร์ติดตั้งง่าย และมีประโยชน์มากเป็นพิเศษในห้องที่มีประโยชน์ใช้สอยมากกว่าหนึ่ง (Multi-purpose Room) เช่น ครั้วกับห้องอาหารที่รวมกันอยู่ ซึ่งต้องการแสงสว่างมากในจุดหนึ่งและต้องการแสงที่นุ่มนวลกว่าในอีกจุดหนึ่ง

ไฟตั้ง โต๊ะและตั้งพื้น ไฟสองชนิดนี้เป็นทางเลือกที่เป็นที่นิยมกันมากทั้งสำหรับในส่วนตัวทำงานและเป็นไฟส่องสว่างทั่วไป และยังเป็นของตกแต่งบ้าน ได้เท่ากับเป็นของที่มีประโยชน์ มีให้เลือกมากทั้งสี สัน รูปทรง ดีไซน์และขนาด ซึ่งสามารถเลือกให้เหมาะกับการตกแต่งได้ทุกแบบ

โคมไฟตั้งโต๊ะ (Table Lamp) โคมไฟชนิดนี้ควรมีฐานที่หนักพอสมควร เพื่อจะตั้งได้อย่างมั่นคงและรับน้ำหนักของหลอดไฟและโคมได้ ไม่ว่าจะเป็นกระดาษ ผ้าหรือเป็ลือกหอย โคมไฟตั้งโต๊ะให้แสงที่นุ่มนวลและกระจายแสงไฟให้ส่องขึ้นข้างบน (แต่ก็ขึ้นอยู่กับรูปแบบของโคมด้วย) การโคมไฟตั้งโต๊ะไว้หลายๆรอบห้องจะสร้างแสงและเงาที่ให้ผลในการสร้างบรรยากาศอย่างมาก จึงเป็นวิธีหนึ่งที่ดีของการใช้แสงสำหรับทั่วไป

โคมไฟโต๊ะทำงาน (Desk Lamp) จุดประสงค์ของมันก็คือการให้แสงสว่างตรงไปยังบริเวณที่ต้องการ โดยเฉพาะ รูปแบบที่ถือว่าเหมาะที่สุดสำหรับไฟที่โต๊ะทำงานก็คือไฟที่ปรับขาตั้งได้ ทำให้ได้ทิศทางของแสงที่ต้องการ

โคมไฟตั้งพื้น (Floor Lamp) โคมไฟแบบลอยตัวสำหรับตั้งพื้นช่วยในการเพิ่มระดับของการส่องสว่างหรือสำหรับกิจกรรมต่างๆ เช่น การอ่านหนังสือส่วนมากมักใช้ไฟแฮโลเจน เพราะให้แสงที่สว่างกว่ารูปแบบก็มีทั้งแบบโคมไฟที่มีขาตั้งแบบเก่า แบบที่ไฟส่องขึ้นข้างบน แบบที่ปรับมุมได้ หรือบางทีก็ใช้สปอตไลท์ตั้งบนขาตั้ง ไฟตั้งพื้นไม่จำเป็นต้องสูงมาก แต่อาจเป็นไฟที่วางไว้บนพื้นในระดับต่ำๆเพื่อส่องสว่างให้กับกลุ่มต้นไม้ที่ใช้ตกแต่งภายใน หรือของตกแต่งที่อยู่บนพื้น หรือเพิ่มความรู้สึกให้กับแสง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.9.4 การใช้สีในการออกแบบ

สีกับความรู้สึก

สีสามารถให้ความรู้สึกได้แตกต่างกัน การเลือกใช้ควรคำนึงถึงความเหมาะสมสวยงาม

-
สีแดง ให้ความรู้สึก รุนแรง ตื่นเต้น แข็งแกร่ง มีพลัง ร้อนระอุ เห็นชัดเจน กระตุ้นประสาทตาและดึงดูดความสนใจให้แก่ผู้พบเห็น บางครั้งแสดงถึงพลังอำนาจเมื่อนำมาใช้ร่วมกับสีทอง
-
สีเหลือง ให้ความรู้สึกเบิกบาน สว่างสดใส มั่งคั่งสมบูรณ์ กระตุ้นสายตา ไวต่อการมองเห็นของมนุษย์และเมื่ออยู่ใกล้กับสีอื่นๆ จะเปล่งพลังข่มสีเหล่านั้น
-
สีน้ำเงิน ให้ความรู้สึก เรียบร้อย สงบ อ่างว้าง แต่มั่นคง ถ้าใช้ในปริมาณมากทำให้รู้สึกเจ็บสงบ ว่างเวง
-
สีเขียว ให้ความรู้สึก รมเย็น มีชีวิตชีวา ถ้าใช้ในปริมาณมากทำให้รู้สึกอุดมสมบูรณ์และช่วยให้ประสาทตาและกล้ามเนื้อผ่อนคลายจากความตึงเครียด
-
สีส้ม ให้ความรู้สึก เร่งเร้า แสบตา กระวนกระวาย โดดเด่น อยู่แนวหน้า
-
สีม่วง ให้ความรู้สึกสงบ ภาควุฒิ ถ้าใช้ในปริมาณมากๆ และผสมให้อ่อนลงจะทำให้รู้สึกซึมเศร้า เหงา ผิดหวัง ว่างว้าง และตลกขบขัน
-
สีขาว ให้ความรู้สึกสะอาดตา บริสุทธิ์ แต่ถ้าใช้ในปริมาณที่มากจะทำให้รู้สึกจืดชืด จำเจและน่าเบื่อ
-
สีดำ ให้ความรู้สึก มืดมิด ลึกลับ เศร้าหมอง น่าเกรงกลัว ความตาย เมื่อใช้กับสีอื่นๆ จะส่งผลให้สีอื่นเด่นชัดขึ้น บางครั้งอาจทำให้รู้สึกกว้าง ไร้ขอบเขตเสมือนลอยอยู่กลางอากาศ
-
สีเทา ให้ความรู้สึกธรรมดา เรียบร้อย แก่ชรา ถ้าใช้ในปริมาณมากจะทำให้หน้าเบื่อ ไม่มีชีวิตชีวา แต่สามารถเข้ากับทุกสีได้
-
สีชมพู ให้ความรู้สึก แสดงความอ่อนหวานนุ่มนวล บอบบาง และเป็นสัญลักษณ์ของความรัก
-
สีน้ำตาล ให้ความรู้สึก หนักแน่นมั่นคง ถ้าใช้ในปริมาณมากหรือเป็นส่วนรวมของภาพจะทำให้รู้สึก แข็งแกร่ง หงอยเหงา

1. สื่กับความรู้สึกเกี่ยวกับขนาด

สีอ่อนมักทำให้รู้สึกกว้างใหญ่ขึ้น ในขณะที่สีเข้มหรือสีมืดจะทำให้ดูแล้วรู้สึกแคบหรือเล็กลงแต่มีน้ำหนักมากกว่าสีอ่อน

2. สื่กับความรู้สึกเกี่ยวกับความสะอาด

สีผสมขาวหรือสีนวลๆ จะทำให้รู้สึกสะอาดตา น่าใช้ น่าจับต้อง มากกว่าสีเท่หรือสีเข้มๆ และห้องนอนที่ใช้สีเดียวจะดูสะอาดตากว่าห้องนอนที่ใช้หลายสี

3. สื่กับความรู้สึกเกี่ยวกับพลัง

สีเท่เป็นสีที่ยังไม่ได้ผสมกับสีอื่นๆ จะให้พลังสดใสแข็งแกร่งกว่าสีที่ถูกผสมแล้ว เช่น สีแดง จะดูมีพลังมากกว่าสีชมพู (แดงผสมขาว) และสีน้ำตาล (แดงผสมดำ) นอกจากนี้สีที่ให้ความรู้สึกร้อนแรง เช่น สีแดง ส้ม ม่วงแดง จะให้พลังมากกว่าสีที่ให้ความรู้สึกเย็น เช่น สีน้ำเงิน สีเขียว สีม่วงคราม เป็นต้น ส่วนสีที่ผสมสีด่างจะให้ความรู้สึกว่ามีมวลหรือมีน้ำหนักมากกว่าสีที่ผสมด้วยสีขาว

2.10 ข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบภัตตาคาร

คำจำกัดความของคำว่า “ ภัตตาคาร ”

การใช้คำจำกัดความคำว่า “ ภัตตาคาร ” หรือ “ ร้านอาหาร ” หรือที่อื่นๆ ที่หมายถึงสถานที่จำหน่ายอาหาร มีดังนี้

“ ภัตตาคาร ” ตามพจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 หมายถึง อาคารที่จำหน่ายอาหารและเครื่องคัม

ภัตตาคาร หมายถึง ร้านอาหารที่มีขนาดใหญ่ 2 คูขึ้นไป ที่รับประทานอยู่ภายในอาคาร พนักงานแต่งกายมีแบบฟอร์ม อย่างไรก็ตาม ตามทัศนคติและการรับรู้ของคนโดยทั่วไปมักจำแนกการใช้คำว่า ภัตตาคารและร้านอาหารโดยพิจารณาจากความแตกต่างของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น สถานที่สำหรับบริการ , ลักษณะของอาหาร , ลักษณะของการบริการ , กลุ่มเป้าหมายหรือลูกค้า ทั้งนี้ การให้ความหมายของ “ ภัตตาคาร ” และ “ ร้านอาหาร ” หรือภัตตาคารในรูปแบบอื่น อาจไม่สามารถแบ่งแยก หรือชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างได้อย่างชัดเจน อาจมีความแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรม ซึ่งเน้นวิถีชีวิตความเป็นมาอย่างเช่นคนในสังคมไทยซึ่งให้ความสำคัญกับเรื่องบริโภคอาหาร จึงเป็นได้ว่า มีการบริการอาหารในหลายรูปแบบ หลายระดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และประเภทหรือแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์และกิจกรรมที่จัด เช่น บาร์ ไนต์ ซึ่งเน้นการบริการอย่างอื่น โดยเฉพาะความบันเทิงมากกว่าการขายอาหาร

โดยสรุปกล่าวได้ว่า ภัตตาคาร หมายถึง สถานที่ที่ดำเนินกิจการเพื่อบริการจำหน่ายอาหาร และเครื่องค้ำครอบคลุมไปในทุกประเภทของการบริการ ทั้งนี้อาจมีการเรียกเป็นชื่ออื่นแทนการใช้คำว่า ภัตตาคาร เช่น เรียกว่า เป็นร้านอาหาร เป็นต้น

2.10.1 ที่มาของกิจการภัตตาคาร

การศึกษาที่มาของภัตตาคารทำให้ทราบถึงวิวัฒนาการของการจัดบริการอาหารในแต่ละยุค แต่ละสมัยคล้ายตามสภาพความเป็นอยู่ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของตนในแต่ละยุค ลักษณะของการดำเนินกิจการภัตตาคารภัตตาคารในช่วงแรกๆ ของคนไทย ดังเช่นในแต่ละยุคปัจจุบันในที่นี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ความเป็นมาของกิจการภัตตาคารในต่างประเทศ

ความเป็นมาของกิจการภัตตาคารในประเทศไทย

ความเป็นมาของกิจการภัตตาคารในต่างประเทศ

ภัตตาคารในยุคแรกมีขึ้นใน โรงเตี๊ยมและที่พักแรมที่เรียกว่า ทาเวิร์น จากวรรณกรรมในอดีตได้มีการบรรยายถึงความไม่สะอาดของการเตรียมและการเสิร์ฟ รวมทั้งรายการอาหารที่ซ้ำซาก น่าเบื่อ ตลอดจนการบริการที่ไม่ดี

ความเป็นมาของภัตตาคารในต่างประเทศที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ได้แยกออกเป็น 2 ส่วน คือ ความเป็นมาของกิจการภัตตาคารในยุโรปและสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือเป็นต้นแบบของการจัดบริการอาหารในรูปแบบใหม่มีการปรับปรุงมาแถบยุโรป โดยเฉพาะจากประเทศอังกฤษและฝรั่งเศส ซึ่งการจัดกิจการภัตตาคารใน 2 ภูมิภาคนี้ ได้กลายเป็นต้นแบบการบริการอาหารและเครื่องค้ำครอบในโรงแรมและภัตตาคารในต่างประเทศต่างๆ จนถึงยุคปัจจุบัน

ความเป็นมาของกิจการภัตตาคารในยุโรป

กิจการภัตตาคารมีจุดเริ่มต้นของแนวคิด จากการเปิดร้านอาหารในฝรั่งเศส ทั้งนี้มีวิวัฒนาการบริการอาหารและอาหารที่มีมาตั้งแต่ยุโรปยุคกลาง เมื่อมีการเดินทางติดต่อระหว่างเมืองต่างๆเพื่อจุดประสงค์ในการค้าขาย ทางการเมือง การท่องเที่ยว

นอกจากจะมีการจัดบริการห้องค็อกเทลแล้ว ยังมีกิจการที่เรียกว่า Popina ซึ่งหมายถึง ภัตตาคาร Restaurant จำหน่ายอาหารที่ปรุงเสร็จใหม่ๆ บริการแก่แขกและ Tabernas ซึ่งเป็นที่มาของบาร์ ในปัจจุบัน โดยมีการจำหน่ายสุราและมีพนักงานสตรีทำหน้าที่เป็นบริการ

ความเป็นมาของกิจการภัตตาคารในอเมริกา

การจัดกิจการเพื่อบริการอาหารและเครื่องดื่มในอเมริกาได้รับอิทธิพลจากการพัฒนาของอุตสาหกรรมการบรอกการจากทางยุโรปโดยได้มีการจัดให้มีบริการอาหารเครื่องดื่มในสถานที่พักผ่อน เช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ โดยสร้างอยู่ตามเมืองท่าแทนเส้นทางคมนาคมที่เดินทางโดยรถม้า

จนปี ค.ศ. 1940 (พ.ศ. 2372) ได้มีการพัฒนาแนวความคิดใหม่ในการออกแบบโรงแรมให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักธุรกิจและนักท่องเที่ยวซึ่งต้องการความสะดวกสบายมากขึ้น มีการจัดสถานที่เพื่อการสร้างสรรค์ จัดเลี้ยง จัดประชุมสัมมนา การแข่งทางธุรกิจยิ่งทำให้ธุรกิจ โรงแรมมีการพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ ทั้งในด้านอาคาร สถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือ และการบริการ การฝึกอบรมพนักงานบริการเพื่อสร้างความประทับใจให้แก่ลูกค้า จนมีการรวมตัวกันเป็นสมาชิกโดยมีบทบาทสำคัญในด้านต่างๆ เหล่านี้ ส่งผลกระทบต่อกิจการธุรกิจโรงแรมและภัตตาคาร ทั้งภัตตาคารที่อยู่ในโรงแรมและภัตตาคารประเภทอื่นๆ ด้วยเช่นกัน

ความเป็นมาของกิจการภัตตาคารในประเทศไทย

(ในปี พ.ศ. 2404) ได้มีการตัดถนนผ่านในพระนคร คือถนนเจริญกรุง ถนนบำรุงเมือง ถนนเฟื่องนคร และอีกหลายหลาย ผู้คนได้เริ่มสร้างแถวริมถนนเพื่อขายอาหารและสินค้ากันบ้าง

สำหรับในย่านถนนเยาวราช ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของชาวจีนเป็นส่วนใหญ่ มักสร้างที่อยู่อาศัยเป็นลักษณะแถวและเป็นร้านขายของในย่านนี้มีทั้งโรงขายน้ำชาและร้านขายอาหารจีน เป็นลักษณะแผงเล็กๆ หรือหาบเร่ ลูกส่วนใหญ่เป็นประชาชนทั่วไป ส่วนร้านอาหารขนาดใหญ่อยู่ในโรงแรม ซึ่งลูกค้ามักเป็นกลุ่มชนชั้นสูง

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนี้เอง เป็นยุคของการเปิดประเทศโดยเฉพาะชาวยุโรปที่เดินทางมาเผยแพร่ศาสนาและเป็นคณะทูตมาเจริญสัมพันธไมตรีได้มีการสร้างที่พักโรงแรมตะวันตก ในลักษณะคล้าย “ โฮมเท็ล ”

โดยสรุปกล่าวได้ว่า กิจกรรมบริการอาหารเครื่องดื่มที่มีการบริการในภัตตาคาร ร้านอาหาร และในโรงแรม ที่แพร่หลายในปัจจุบันนี้มีวิวัฒนาการมาช้านาน อาทิ ในต่างประเทศเริ่มมาตั้งแต่ ยุคโบราณจนมีการจัดรูปแบบการบริการครั้งแรกในยุคกลาง ในแถบยุโรปที่มีขึ้นเพื่อบริการผู้เดินทาง โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายต่อมาได้มีการพัฒนาไปตามสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม จนกลายเป็นธุรกิจขนาดต่างๆ มีขนาดใหญ่จนถึงขนาดเล็กๆ มีไว้บริการแก่บุคคลหลายกลุ่ม อาทิ ประชาชนทั่วไป นักท่องเที่ยว เพื่อความสะดวกสบายในชีวิตประจำวัน งานเลี้ยง กิจกรรมสาระ สรรค์ ทำให้เกิดการแข่งขันทางธุรกิจสูง สถานการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นในกิจการภัตตาคารและร้านอาหารในเมืองไทยเช่นเดียวกันกับต่างประเทศ

2.10.2 ประเภทกิจการภัตตาคาร

การแบ่งประเภทกิจการภัตตาคาร การดำเนินกิจการภัตตาคารในที่นี้ มีความหมายที่ครอบคลุมถึง การบริการขายอาหารแก่สถานที่ดำเนินการภายใต้ชื่ออื่น แต่ยังคงลักษณะการบริการขายอาหารดังนั้น จึงมีการจัดแบ่งประเภทของภัตตาคารออกไปได้หลายลักษณะดังนี้

1. แบ่งตามลักษณะการใช้บริการ
2. แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการดำเนินการ
3. แบ่งตามประเภทของธุรกิจ

1. แบ่งตามลักษณะการใช้บริการ การบริการอาหารและเครื่องดื่มในกิจการภัตตาคารมี 3 รูปแบบ คือ

- 1.1 การบริการโดยพนักงาน หรือ การบริการเต็มรูปแบบ
- 1.2 การบริการกึ่งรูปแบบ
- 1.3 การที่ลูกค้าบริการตนเอง

ซึ่งการบริการมีความสำคัญต่อธุรกิจมาก ผู้รับบริการบางกลุ่มอาจมีความต้องการรับบริการแตกต่างกันไป กิจการภัตตาคารประเภทที่แบ่งตามลักษณะการใช้บริการมีดังนี้

1.1 การบริการโดยพนักงาน หรือ การบริการเต็มรูปแบบ ภัตตาคาร ประเภทนี้มีการจัดพนักงานซึ่งส่วนใหญ่มักผ่านการฝึกอบรมการให้บริการมาเป็นอย่างดี หรืออย่างน้อยได้รับการฝึกงานจากผู้บริหารกิจการให้รู้เทคนิควิธีการต้อนรับลูกค้า การเสิร์ฟอาหารและบริการอื่นๆ ในภัตตาคารกิจการภัตตาคารแบบนี้ อาทิ เช่น

- 1.1.1 ภัตตาคารอาหารแบบกูริเมต์หรืออู๊กซ็อบ หรือภัตตาคารชั้นดี
- 1.1.2 ภัตตาคารอาหารตามโอกาส

1.1.3 ภัตตาคารจำหน่ายจังก์คูปรีประเภท หรือ ลักษณะเฉพาะตัว

1.1.4 กัฏดาการแบบครอบครัว

1.1.5 กัฏดาการสำหรับสมาชิก

1.1.6 กัฏดาการที่ขายอาหารหลายอย่าง ได้แก่ กัฏดาการอาหารทั่วไป

1.2 การบริการกัฏรูปแบบ เป็นกิจการกัฏดาการที่มีส่วนที่จัดพนักงานไว้บริการและส่วนที่ลูกค้าบริการตนเอง เช่น กัฏดาการที่ขายหลากหลาย หรือกัฏดาการทั่วไป มักจัดบริการอาหารและเครื่องดื่มตามลูกค้ารายการอาหารที่ร้านจัดเตรียมไว้ ขณะเดียวกันในช่วงเวลากลางวันอาจมีการจัดบริการแบบบุฟเฟต์ให้ลูกค้าบริการตนเองได้ด้วย กิจการกัฏดาการกลายเป็นแห่งทำธุรกิจร่วมกับบริษัทท่องเที่ยว เพื่อจัดบริการอาหารแบบบุฟเฟต์บริการแก่นักท่องเที่ยวจำนวนมาก เป็นการเพิ่มรายได้แก่กัฏดาการอีกหนึ่ง กิจการกัฏดาการที่ให้บริการกัฏรูปแบบนี้มีทั้งกัฏดาการอาหารแบบบุฟเฟต์ และกัฏดาการแบบเฟรนไชส์หรือฟาสต์ฟู้ดให้ลูกค้านั่งรับประทานในลักษณะแบบบริการตัวเอง และมีทั้งส่วนพนักงานบริการ เช่น ร้านขายพิซซ่า เป็นต้น

1.3 การที่ลูกค้าบริการตนเอง กิจการกัฏดาการประเภทนี้มีจุดประสงค์เพื่อขายอาหารมากกว่าเครื่องดื่ม อาหารที่มีไว้บริการแก่ลูกค้าได้ทันที ที่ใช้เวลาในการจัดเตรียมไว้พร้อมก่อนหรือสามารถบริการแก่ลูกค้าได้ทันที ที่ใช้เวลาในการจัดเตรียมการบริการและการบริโภคในเวลาสั้นเหมาะสำหรับผู้รับบริการทำหน้าที่บริการตนเอง กัฏดาการลักษณะนี้มีหลายรูปแบบ อาทิ

1.3.1 กาเฟทีเรีย

1.3.2 ร้านอาหารที่มีบริการแบบบุฟเฟต์

1.3.3 ศูนย์อาหาร

1.3.4 ชุมนหรือบาร์อาหารและเครื่องดื่ม

1.3.5 ร้านอาหารด่วนในระบบเฟรนไชส์

2. แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการดำเนินการ

ผู้ประกอบการ หรือผู้ดำเนินการมีจุดมุ่งหมายการเปิดกิจการกัฏดาการเพื่อหวังผลในทางการค้า คือ มุ่งหวังผลกำไรจากการจำหน่ายและบริการอาหารแก่กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น พนักงานของบริษัท นักเรียน นิสิต เป็นต้น การแบ่งประเภทกิจการกัฏดาการตามจุดมุ่งหมายของการดำเนินการแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มที่ดำเนินการในเชิงพาณิชย์หรือเชิงธุรกิจและกลุ่มที่ดำเนินการในเชิงสวัสดิการ

2.1 กิจการกัฏดาการที่มีจุดมุ่งหมายในการดำเนินการในเชิงพาณิชย์ / เชิงธุรกิจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นการดำเนินการขายอาหารและเครื่องดื่มเพื่อหวังผลตอบแทนจากการค้าขาย หรือกลุ่มเป้าหมายมีทั้งคนทั่วไปและคนเฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มนักท่องเที่ยวในโรงแรม กลุ่มงานเลี้ยง ภัตตาคารในเชิงพาณิชย์มักมีการดำเนินการอย่างประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผน เช่น ระบบจัดการที่ดี มีการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด พนักงานบริการผ่านการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี ดังนั้นกิจการภัตตาคารในเชิงพาณิชย์จึงมีทั้งบริการภัตตาคารขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่และภัตตาคารที่ดำเนินการโดยโรงแรมต่างๆ

2.1.1 ภัตตาคารในย่านธุรกิจซึ่งเป็นที่ชุมชนของคนจำนวนมาก ตามแหล่งขายสินค้างานขายขนาดใหญ่ เช่น ภัตตาคารที่ตั้งอยู่ในห้างสรรพสินค้า หรือศูนย์การค้า ได้แก่ ศูนย์การค้า ร้านอาหาร / หรือ ฟาสต์ฟู้ด

2.1.2 ภัตตาคารในย่านศูนย์ชุมชน หรือบริเวณที่มีทำเลเหมาะสมที่จะสามารถดึงดูด ภัตตาคารโดยทั่วไป ภัตตาคารจำหน่ายจำกัดประเภท โดยอาจเป็นภัตตาคาร อาหารจีน ภัตตาคารอาหารทะเล หรือ ภัตตาคารอาหารพื้นเมือง ฯลฯ

2.1.3 ภัตตาคารในโรงแรม ภัตตาคารที่มีบริเวณในห้องอาหาร และภัตตาคารอาหารทะเลเจนี ที่มีบริการอาหารและเครื่องดื่มที่มีการจัดสถานที่ตั้งแน่นอน

2.2 กิจการภัตตาคารที่มีจุดมุ่งหมายในการดำเนินการเชิงสวัสดิการ

การบริการอาหารในเชิงสวัสดิการดำเนินการเพื่อความสะดวกแก่คนเฉพาะกลุ่มเป็นการพิเศษ โดยไม่แสวงผลกำไร ความสำเร็จของกิจการลักษณะนี้ขึ้นอยู่กับจัดการที่สามารถลดค่าใช้จ่าย หรือควบคุมให้อยู่ในวงเงินที่ต้องการได้

กิจการภัตตาคารที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นสวัสดิการมีการดำเนินในลักษณะต่างๆ ดังนี้

2.2.1 ภัตตาคารที่บริการในโรงเรียนและสถานการศึกษา

2.2.2 ภัตตาคารที่บริการในสถานพยาบาล

2.2.3 ภัตตาคารอาหารที่บริการแก่พนักงานลูกจ้าง

2.2.4 ภัตตาคารในสโมสรบุคคล

3. แบ่งตามประเภทของธุรกิจ

ธุรกิจด้านการบริการอาหารและเครื่องดื่มมีลักษณะดำเนินการ ใน 2 รูปแบบที่สำคัญ คือการดำเนินการโดยผู้ประกอบการอิสระและการดำเนินการระบบเฟรนไชส์ ในที่นี้จะขอกล่าวเฉพาะรูปแบบของกิจการ

3.1 การดำเนินการโดยผู้ประกอบการอิสระ อาจจะเป็นลักษณะกิจการที่ดำเนินการและเป็นเจ้าของกิจการส่วนบุคคล และดำเนินกิจการในรูปแบบของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วน ส่วนใหญ่

หรือเกือบทั้งหมดเป็นกิจการที่แสวงหาผลกำไร เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2 การดำเนินการระบบเฟรนไชส์ ในรูปแบบของการรับสิทธิ์การดำเนินการจากบริษัทที่มีชื่อเสียงเป็นต้นแบบ ส่วนใหญ่มาจากต่างประเทศ ได้แก่ ธุรกิจภัตตาคาร หรือ ร้านอาหารประเภทจานด่วน

2.10.3 ภัตตาคารในโรงแรม

เป็นส่วนที่เปิดบริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม จะจัดอย่างวิจิตรบรรจง มีการตกแต่งสถานที่ที่หรูหรา ระดับของการบริการถืออยู่ว่าเป็นระดับมาตรฐาน มีการจัดบริการอาหารและเครื่องดื่มตามรายการที่ระบุไว้ในเมนูอาหาร เปิดให้บริการเป็นเวลาที่แน่นอน

ภัตตาคารในโรงแรมแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) ภัตตาคารที่ให้บริการอย่างเต็มรูปแบบ เป็นภัตตาคารที่มีบริการอาหารและเครื่องดื่ม อาหารที่บริการจะเป็นอาหารชุดหรืออาหารตามสั่ง มักจะอยู่บริเวณที่ทำเลดี บรรยากาศที่ดี ใช้อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้หรูหรา

2) ภัตตาคารอาหารเฉพาะ ให้บริการอาหารเฉพาะอย่างเท่านั้น อาจเป็นอาหารประจำชาติต่างๆ เช่น ไทย, ญี่ปุ่น, จีน, อิตาลี, ฝรั่งเศส ส่วนใหญ่การตกแต่งจะเน้นถึงลักษณะของชนชาติหรือประเภทอาหารนั้นๆ

รูปแบบการให้บริการ และระดับราคาจะแตกต่างกันได้มากในแต่ละภัตตาคารการตกแต่ง Restaurant จะมีลักษณะพิเศษ และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของการบริการ และเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละโรงแรม ส่วนประกอบใหญ่ๆ คือ ส่วนทางเข้า, ส่วนพักรอ, ส่วนรับประทานอาหาร

ภาพที่ 2.21 แสดงรูปแบบ
ภัตตาคารอาหารจีน

ภาพที่ 2.22 แสดงรูปแบบภัตตาคาร
อาหารไทย

ภาพที่ 2.23 แสดงรูปแบบ
ภัตตาคารอาหารอิตาลี

ภัตตาคารจีน จะเน้นการใช้แสงไฟสว่าง สีสด สะท้อนความแดงและทองของวัสดุ การ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตกแต่งลักษณะโคมไฟมีทั้งแบบติดเพดาน หรือเป็นแบบดวงโคม ไม่นิยมใช้ไฟประเภท spot light นอกจากนี้จะมีเวทีแสดง การใช้แสงไฟจะไม่ใช้แสงจากหลอดฟลูออเรสเซนต์ แต่ใช้ไฟจากหลอดไฟที่ผ่านโคมหลอดหลายออกมา

ภัตตาคารอาหารยุโรป

การตกแต่งแสงมักจะเป็นลักษณะแสงไฟสลัวๆ ไฟช่อที่มีหลอดหลายมาจากการตกแต่งบรรยากาศเน้นให้ดูหรูหรา พิถีพิถัน หรือบางรูปแบบเน้นไปในลักษณะของบรรยากาศที่ดูเป็นธรรมชาติ

ภัตตาคารญี่ปุ่น

เน้นรูปแบบการตกแต่งที่เรียบ มีระเบียบ สะอาด นับตั้งแต่เรื่องของการใช้เครื่องถ้วยชาม พนัก โคมไฟ ที่เป็นวัสดุจากไม้สีอ่อน ปิดด้วยกระดาษบางๆ ไม่เน้นการใช้สีฉูดฉาด หลอดหลายมากนัก ภัตตาคารญี่ปุ่นจึงสะอาด เรียบง่าย และดูสงบนิ่ง

ภัตตาคารไทย

ภัตตาคารไทย มักจะใช้วัสดุพื้นถิ่น เช่น ไม้ไผ่ ไม้สัก ไม้สัก จะใช้เครื่องเรือนและภาชนะแวววาว การใช้แสงไฟ นิยมใช้แสงไฟจากโคมไฟห้อยจากเพดาน ไฟกิ่ง ไม่นิยมใช้ไฟสะท้อนเพดานสาดลงมา ดังนั้นจะพบว่าภัตตาคารไทยจะมีบรรยากาศที่มีดี

ส่วนประกอบภายในภัตตาคาร

- โต๊ะเก็บอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการบริการ (SERVICE STATION) เป็นที่เก็บอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดโต๊ะอาหารและให้บริการแขก
- รถเข็นอาหาร และรถแสดงอาหาร (SPECIAL CARTS & VOITURES) ส่วนใหญ่ใช้สำหรับจัดแสดงของหวานและอาหารเส้น เป็นรถที่มีล้อเข็น สามารถเก็บอุณหภูมิทั้งร้อนและเย็นได้
- เคาท์เตอร์อาหาร มี 2 ชั้น อุปกรณ์ในการปรุงอาหาร บริเวณทำงานจะถูกจำกัดด้านหลัง เคาท์เตอร์ และมีที่นั่งเพื่อรับประทานอาหารหรือเครื่องดื่มของแขกอยู่ด้านหน้า

ประเภทการจัด	ลักษณะและความต้องการ
โต๊ะและเก้าอี้แบบลอยตัว	ความสูงของโต๊ะ 0.75 เมตร ความสูงของเก้าอี้ 0.45 เมตร ถ้ามี
	-การใช้งานขนาดคนนั่ง 2 คน 2ข้าง ขนาด 0.63 x 0.80 เมตร
	-การใช้งานขนาดคนนั่ง 4 คน 4ข้าง ขนาด 0.85 x 0.85 เมตร
	-การใช้งานขนาดคนนั่ง 4 คน 2ข้าง ขนาด 0.80 x 1.25 เมตร
	-การใช้งานขนาดคนนั่ง 8 คน 2ข้าง ขนาด 0.80 x 2.50 เมตร
	ถ้าเป็น โต๊ะเหลี่ยมนั่งหัว โต๊ะด้วย ใช้ขนาดดังนี้
	-การใช้งาน 6 คนนั่ง 0.80 x 1.45 เมตร
	-การใช้งาน 8 คนนั่ง 0.80 x 2.05 เมตร
	-การใช้งาน 8 คนนั่ง 0.80 x 2.05 เมตร
	-การใช้งาน 10 คนนั่ง 0.80 x 2.70 เมตร
	-การใช้งาน 12 คนนั่ง 0.80 x 3.30 เมตร
	ถ้าเป็น โต๊ะกลม ใช้ขนาดดังนี้
	-การใช้งาน 2 คนนั่ง เส้นผ่านศูนย์กลาง 0.60 เมตร
	-การใช้งาน 3 คนนั่ง เส้นผ่านศูนย์กลาง 0.80 เมตร
	-การใช้งาน 4 คนนั่ง เส้นผ่านศูนย์กลาง 0.90 เมตร
	-การใช้งาน 5 คนนั่ง เส้นผ่านศูนย์กลาง 1.10 เมตร
	-การใช้งาน 6 คนนั่ง เส้นผ่านศูนย์กลาง 1.25 เมตร
	-การใช้งาน 8 คนนั่ง เส้นผ่านศูนย์กลาง 1.40 เมตร
	-การใช้งาน 10 คนนั่ง เส้นผ่านศูนย์กลาง 1.55 เมตร
	สรุปแล้ว โต๊ะสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาด 0.85 เมตร เป็นที่นิยม ใช้กันมากที่สุด การจัดโต๊ะขนาดนี้เป็นแบบทแยงมุมแล้ว จะประหยัดพื้นที่มากกว่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การจัดโต๊ะในภัตตาคาร ควรแสดงพื้นที่และเส้นทางสัญจรที่ชัดเจน เดินชัดและไม่สับสน มีพื้นที่สำหรับทางเดินลูกค้าเวลาลูกค้าที่สะดวกพอสมควร รวมถึงการบริการของผู้ให้บริการเวลาเข้าเสิร์ฟอาหาร หรือถอนอาหารได้ง่าย สะดวกรวมทั้งหากมีการใช้รถเข็นจะมีระยะเท่าใด ในการบริการต้องเพื่อช่องทางสัญจรเวลามีคนเดินผ่านด้วย

ตารางที่ 2.12 ระยะห่างของเนื้อที่ที่ต้องการในส่วนรับประทานอาหาร

ความต้องการ	ระยะห่าง (เมตร)
ทางเดินส่วนทางเข้าออกระหว่าง Dining area กับ Service	1.50 - 1.80
ทางเดินหลักระหว่างแถวโต๊ะ	1.10 - 1.35
ทางบริการต่ำสุดระหว่างชุดที่นั่ง	0.90
ทางบริการสำหรับรถเข็น	1.35
ระยะห่างระหว่างการนั่งและเลื่อนเก้าอี้	0.30
ระยะห่างระหว่างขอบ โต๊ะถึงระยะการนั่ง	0.60
ระยะความกว้างของเนื้อที่รับประทานอาหารต่อคน	0.60

SERVICE STATION ถ้าเป็นแบบเล็ก ๆ ที่ใช้ทำหน้าที่ช่วยในการบริการอาหารของพนักงานเสิร์ฟสามารถนำไปตั้งในส่วนรับประทานอาหาร แต่ถ้าเป็น Mainservice station ซึ่งมีขนาดใหญ่ ทำหน้าที่พักชาวม ช้อน-ส้อม มีด ผ้า กระจก ขั้ว เครื่องปรุง แล้วนั้น จะต้องอยู่ภายนอกบริเวณรับประทานอาหาร เนื่องจากเวลาปฏิบัติงานจะทำให้เกิดเสียงดังรบกวน และเกิดสภาพที่ไม่น่าดูได้ จำนวนขึ้นอยู่กับจำนวนลูกค้าผู้ให้บริการ ประเภทอาหาร อาจแบ่งได้ดังนี้ Small Service station ต่อ 12 – 20 โต๊ะ , Small Service station ต่อ 20 – 60 โต๊ะ ขนาดของ Service station ควรลึกประมาณ 0.50 เมตร ความสูงไม่เกิน 0.97 เมตร และความยาวประมาณ 1.00 – 1.20 เมตร สำหรับ Service station ควรจะอยู่บริเวณที่เหมาะสม เช่น

- ควรอยู่ใกล้ และมีทิศทางการติดต่อกับที่พักอาหาร หรือบริเวณทางเข้าส่วนล้างจาน
- ควรกระจายอยู่ในบริเวณซึ่งสามารถจะบริการ โต๊ะอาหารรอบๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- อยู่ในมุมที่ยากแก่การจัด โต๊ะอาหาร หรือใช้ประโยชน์อื่น ๆ ได้ยาก

2.10.4 ความสัมพันธ์ของธุรกิจภัตตาคารกับเศรษฐกิจและสังคม

ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำเนินกิจการภัตตาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. **ปัจจัยทางเศรษฐกิจ** การเดินทางเพื่อสร้างสัมพันธระหว่างรัฐหรือประเทศการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยว และมีการพัฒนาด้านยานพาหนะ ทำให้เดินทางติดต่อกันอย่างสะดวกและรวดเร็ว มากเพิ่มขึ้น ประกอบกับความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ ยิ่งทำให้มนุษย์มีการเดินทางมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการท่องเที่ยว กิจการที่พักรวมและกิจการภัตตาคารจึงมีการพัฒนาเพิ่มทั้งคุณภาพได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับพัฒนาการด้านเศรษฐกิจ ที่ส่งผลต่อรายได้ส่วนบุคคลและสังคม

2. ปัจจัยทางด้านสังคม

2.1 การเพิ่มจำนวนประชากร การเพิ่มประชากรมีความคู่กับความต้องการบริโภคของมนุษย์ โดยเฉพาะกลุ่มที่กำลังซื้อ ที่มีอายุระหว่าง 15-59 ปี ซึ่งอยู่ในวัยทำงานที่มักมีการเคลื่อนย้ายแรงงาน ไปอยู่ในชุมชนเมือง และแหล่งงานขนาดใหญ่ เช่น โรงงานอุตสาหกรรมเป็นกลุ่มเป้าหมายตลาดที่สำคัญของการขยายกิจการภัตตาคารและการบริการด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่อง

2.2 การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของครอบครัว บทบาทของสมาชิกในครอบครัว ได้มีการเปลี่ยนแปลงตามองค์ประกอบของครอบครัว กล่าวคือ แม่บ้านมีเวลาน้อยลง

ความต้องการบริโภคจึงเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพความจำเป็นและความต้องการของแต่ละครอบครัว การรับประทานอาหารบ่อยครั้งขึ้นความนิยมอาหารปรุงหรือการบริการประเภทอาหารจานด่วนหรืออาหารฟาสฟู๊ด การใช้บริการอาหารส่งถึงบ้าน เป็นต้น

2.3 การเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต การบริการอาหารนอกบ้านเพราะต้องการหนีความเบื่อหน่าย หลีกเลี้ยงสถานการณ้ต้องทำงานหนักที่ต้องทำงานหารूंหวมค้ำ เพื่อกินอาหารที่แตกต่างไปจากที่เคยกินที่บ้าน เพื่อออกสังคม และเพื่อความสนุกสนาน เช่น คนไทยอดีตนิยมปรุงอาหารรับประทานเองในครอบครัว แต่ปัจจุบันได้หันมานิยมรับประทานอาหารและภัตตาคารมากขึ้น มีการสังสรรค์จัดงานเลี้ยงกันที่ร้านอาหาร ทำให้กิจการภัตตาคารได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น

3. **ปัจจัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี** ความสามารถในการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรทำให้เกิดผลิตภัณฑ์สำหรับการบริโภครูปแบบใหม่ๆ ในด้านการคิดค้นสร้างเครื่องมือเครื่องใช้ช่วยในการปรุงอาหาร เช่น ตู้อบไมโครเวฟ เครื่องใช้ขนาดต่างๆ การพัฒนารูปแบบอาหาร การใช้เครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิตประกอบอาหาร ได้มีการพัฒนาเพื่อช่วยผ่อนแรงและเพื่อความรวดเร็ว นอกจากนี้รวมถึงมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารรูปแบบใหม่ เช่น กะทิสำเร็จรูป น้ำพริกแกงพร้อมปรุง ที่ช่วยประหยัดเวลาแรงงาน และอุปกรณ์เครื่องใช้ในการเตรียมบริการของกิจการภัตตาคาร

2.10.5 ความสำคัญของกิจการภัตตาคารที่มีต่อสภาพของเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

ความสำคัญของกิจการภัตตาคารที่มีต่อสภาพทางเศรษฐกิจ

1. ช่วยเพิ่มมูลค่าของวัตถุดิบทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอาหาร การขยายตัวกิจการภัตตาคาร ทำให้มีความต้องการวัตถุดิบทางการเกษตร ภัตตาคารจึงเป็นแหล่งรับซื้อวัตถุดิบทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอาหารได้อีกแปลง ซึ่งอาจทดแทนการสั่งซื้อหรือนำเข้าจากต่างประเทศได้บางส่วน
2. มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น เป็นการช่วยแก้ปัญหาการว่างงาน ตลอดจนสามารถพัฒนาฝีมือแรงงานด้วยการฝึกฝนอบรมคุณภาพของงานในส่วนต่าง ๆ
3. ช่วยเพิ่มพูนรายได้สู่ประเทศ การบริการอาหารเป็นธุรกิจหนึ่งในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อาหารเป็นการแสดงออกประจำชาติอย่างหนึ่งที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ทั้งในด้านรสชาติ ศิลปะการตกแต่งที่ประทับใจของผู้บริการในกิจการภัตตาคาร

ความสำคัญของกิจการภัตตาคารที่มีต่อสภาพสังคม

1. ช่วยตอบสนองความพึงพอใจของผู้บริโภค โดยช่วยอำนวยความสะดวก และช่วยประหยัดเตรียมอาหาร เช่น สภาพสังคมที่เร่งรีบ มีการแข่งขันสูงดังเช่น ในสังคมเมือง ซึ่งมีลักษณะความหลากหลายตั้งแต่ระดับหรรหรมีบริการเต็มรูปแบบ บริการอาหารนานาชาติ ภัตตาคารแบบครอบครัวร้านอาหารแบบที่เหมาะสมสำหรับผู้เร่งรีบ เช่น ฟาสต์ฟู้ด

ความสำคัญของกิจการภัตตาคารที่มีต่อวัฒนธรรม กิจการภัตตาคารควรเป็นฐานที่ช่วยในการเผยแพร่วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับอาหาร ซึ่งเป็นศิลปะประจำชาติอย่างหนึ่งลักษณะอาหารที่มีความพิเศษ ความพิถีพิถันในการปรุง รสชาติที่เข้มข้น การตกแต่งและการจัดให้ของอาหารไทยประกอบ การต้อนรับอย่างมีอัธยาศัย ยิ้มแย้ม การบริการที่เอาใจใส่และมีความสุข ช่วยส่งเสริมให้ลูกค้าประทับใจในอาหารมากยิ่งขึ้น ภัตตาคารบางแห่งยังแสดงออกถึงเอกลักษณ์ด้วยการแสดงศิลปะอาหารด้วยการประดิษฐ์

ความสำคัญของกิจการภัตตาคารที่มีต่อสิ่งแวดล้อม สถานที่จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มที่มีคุณภาพส่วนใหญ่มีการจัดตกแต่งภายในอย่างมีระเบียบสวยงามเพื่อสร้างบรรยากาศในการรับประทานอาหาร ถึงเอกลักษณ์ของร้าน เช่น ร้านอาหารประจำชาติใด ก็จะตกแต่งให้เห็นเอกลักษณ์ของชาตินั้น ร้านอาหารประเภทฟาสต์ฟู้ดจะมีภาพอาหารที่มีสีสันนำมารับประทาน มีการจัดสิ่งแวดล้อมภายนอกโดยตกแต่งด้วยไม้ดอกไม้ประดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์หรือสงวนในชื่ออื่นใดที่ปรากฏในเอกสารนั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในด้านการผลิตอาหารของภัตตาคาร คราวจึงเป็นหัวใจสำคัญของกิจการภัตตาคารที่ต้องให้ความสำคัญต่อการรักษาความสะอาดและสุขอนามัยของอาหาร ในขั้นตอนของการเตรียมและการปรุง ตลอดจนรักษาความสะอาดบริเวณที่เตรียมและปรุงอาหาร ในครัวเป็นพิเศษ กิจการภัตตาคารที่มีคุณภาพตระหนักถึงความสำคัญด้านสุขอนามัยอาหารและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการเตรียมป้องกันผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การทำบ่อดักไขมัน ก่อนระบายน้ำทิ้งลงสู่ท่อน้ำทิ้งสาธารณะ เป็นต้น

2.10.6 การดำเนินธุรกิจภัตตาคารในปัจจุบัน

ธุรกิจภัตตาคารได้รับความสนใจเป็นอันดับสูงสุดโดยระบุเหตุว่าผู้บริโภคในปัจจุบัน โดยนิยมออกไปรับประทานอาหารนอกบ้านเป็นส่วนใหญ่และต้องใช้เวลาในช่วงกลางวันเกือบทั้งหมดทำงานนอกบ้าน จึงมีความต้องการบริการด้านอาหารมากขึ้น

ธุรกิจภัตตาคารมีรูปแบบการจัดการ 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มแรกผู้ประกอบการ ดำเนินการเอง โดยผู้ประกอบการอิสระ และกลุ่มที่ 2 ดำเนินการในลักษณะแฟรนไชส์

แนวโน้มของธุรกิจภัตตาคาร

สำหรับในด้านธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มที่เห็น ได้ชัดอย่างในสังคมไทยจะเห็นได้ว่า พฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมการบริโภคอาหารจากต่างประเทศ โดยเฉพาะจากประเทศแถบตะวันตก ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่ารูปแบบของการดำเนินธุรกิจภัตตาคาร หรือการบริการอาหารและเครื่องดื่มของต่างประเทศ เช่น ประเทศในแถบยุโรปและอเมริกา จึงน่าจะเป็นรูปแบบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในสังคมไทยในอนาคตได้เช่นกัน

แนวโน้มของธุรกิจภัตตาคารในอนาคตในนี้จึงพิจารณาแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

- แนวโน้มของธุรกิจภัตตาคารในต่างประเทศ
- แนวโน้มของธุรกิจภัตตาคารในประเทศไทย

1. แนวโน้มของธุรกิจภัตตาคารในต่างประเทศ

แนวโน้มของธุรกิจภัตตาคารในต่างประเทศเกี่ยวข้องกับปัจจัย ได้แก่

1.1.1 ปัจจัยความต้องการของผู้บริโภค ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความต้องการด้านต่างๆ ประกอบกับลักษณะโครงสร้างทางครอบครัวที่แนวโน้มเป็นเกิดมีรูปแบบครอบครัวเดี่ยว ที่มีหัวหน้าครอบครัวเป็นหญิงหรือชาย ทำหน้าที่ดูแลบุตรตามลำพัง เนื่องจากปัญหาครอบครัวแตกแยกหรือปัญหาการหย่าร้างและการที่ผู้หญิงออกทำงานนอกบ้านมากขึ้น ในอนาคตจึงเป็น

รูปแบบไดร์ฟอิน (Drive in) หรือการบริการส่งอาหารตามบ้าน (Home delivery service) และการซื้ออาหารกลับบ้าน (Options)

1.1.2 การไม่เลือกปฏิบัติต่อลูกค้า นอกจากความสะดวกรวดเร็วที่ผู้บริโภคที่มีการบริการสมบูรณ์แบบ อาหารดี สอดคล้องกับค่านิยมที่ต้องการความหรูหรา ควบคู่กับคุณภาพของอาหาร

การให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติต่อลูกค้าอย่างเท่าเทียมกันจะต้องควบคู่กับการเคารพสิทธิของลูกค้า ลูกค้าในยุคใหม่นี้มักไม่นิยมการสูบบุหรี่ นอกจากนี้ยังควรมีการจัดรายการอาหารที่มีคุณภาพทางโภชนาการและรูปลักษณะของอาหารที่สอดคล้องกับลูกค้ากลุ่มต่างๆ

1.1.3 ความต้องการที่แตกต่างและหลากหลาย ผู้บริโภคที่ออกไปรับประทานอาหารนอกบ้านมักต้องการบริโภคอาหารที่ต่างไปจากที่คุ้นเคยในชีวิตประจำวัน เช่น การบริการอาหารนานาชาติ ได้แก่ อาหารจีน อาหารอิตาเลียน อาหารเม็กซิกัน แนวคิดใหม่และวิธีการปรุงอาหารจึงควรมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค

1.1.4 ความต้องการอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการและมีคุณภาพ แนวโน้มในอนาคต ผู้บริโภคในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพมากขึ้น จึงมีความระมัดระวังในการรับประทานอาหาร สำหรับผู้บริโภคยุคใหม่จึงควรเป็นอาหารที่ปรุงง่าย ๆ

2.10.7 องค์ประกอบภายในของภัตตาคาร

2.6.2.1 แนวทางการกำหนดวางองค์ประกอบในพื้นที่

การจัดวางองค์ประกอบในพื้นที่แต่ละส่วนของโครงการนั้น มีปัจจัยที่ยึดเป็นบรรทัดฐาน ดังนี้ (เรียงลำดับจากความสำคัญมาก ไปสู่น้อย)

1. พฤติกรรม
2. พื้นที่ใช้สอย
3. ความเหมาะสม

1. **พฤติกรรม** เป็นตัวกำหนดแนวทางการวางองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด คือการจัดวางองค์ประกอบ (ZONING) นั้นต้องมาจากพฤติกรรมของผู้ใช้อาคารเป็นหลักสำคัญ โดยดูว่ามีพฤติกรรมอย่างไรบ้าง พฤติกรรมใดที่อยู่ใกล้กับก่อนหลัง มีลักษณะของพฤติกรรมต่อพื้นที่อย่างไร

2. **พื้นที่ใช้สอย** พื้นที่ใช้สอยได้มาจากพฤติกรรม พื้นที่ใช้สอยในแต่ละส่วนเมื่อคำนวณเข้ากับจำนวนของผู้ใช้อาคารในแต่ละพื้นที่ในช่วงเวลาทั้งนี้ในแต่ละส่วนต้องคำนึงถึงเส้นทางเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สัญญาด้วยจะได้พื้นที่รวมโดยสังเขปในแต่ละส่วนซึ่งอาจจะมากหรือน้อยกว่าพื้นที่ของอาคารที่มีอยู่จริงซึ่งเป็นแนวทางอันดับต่อมาสำหรับการวางองค์ประกอบในพื้นที่

3. ความเหมาะสมในด้านต่างๆ เมื่อศึกษาพฤติกรรมและพื้นที่ใช้สอยแล้วจะทราบถึงข้อกำหนด 2 แนวทางดังกล่าวแล้วข้างต้น ก็คือ จะทราบถึงความสัมพันธ์และพื้นที่ใช้สอย ซึ่งให้ได้มาซึ่งความเป็นไปได้โดยสังเขปแล้ว สิ่งที่จะคำนึงถึงเป็นข้อๆต่อไป คือความเหมาะสมในด้านต่างๆแล้วแต่กรณี

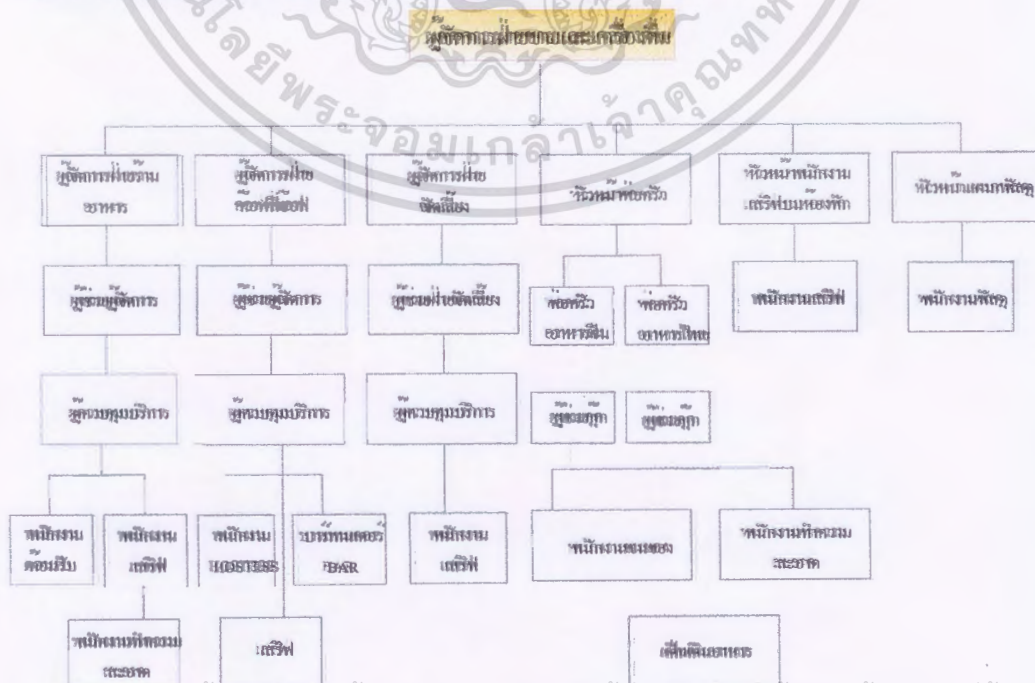
จากปัจจัยหลัก 3 ประการซึ่งเป็นเรื่องต้องคำนึงถึงเมื่อต้องการจัดวางองค์ประกอบในพื้นที่ (ZONING) อันจะทำให้ได้มาซึ่งความสะดวกในด้านการใช้สอย , ด้านความสวยงามทางสายตา (VISUAL) และความเหมาะสมในปัจจัยทางกายภาพอันจะทำให้เกิดความประทับใจของผู้ที่มาใช้บริการของโครงการ เพื่อเป็นการส่งเสริมการขายของโครงการอีกทางหนึ่ง

2.10.ระบบสายงานของส่วนร้านอาหาร

2.10.8.1 ฝ่ายบริการอาหารและเครื่องดื่ม (FOOD & BEVERAGE SERVICE DEPARTMENT)

เป็นฝ่ายที่ทำรายได้มากที่สุดฝ่ายหนึ่งของโรงแรมมีหน้าที่และรับผิดชอบเกี่ยวกับการขายบริการอาหารเครื่องดื่มในห้องอาหาร บาร์ ห้องพักผ่อน และห้องจัดเลี้ยง ทั้งภายในและภายนอกโรงแรม

2.10.8.2 พนักงานในฝ่ายบริการอาหารและเครื่องดื่ม

พฤติกรรมผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการ

ผู้รับบริการ

- แยก

พฤติกรรมหรือกิจกรรมการใช้บริการ

- เดินเข้าภายในร้านอาหารและเครื่องดื่ม
- บอกจำนวนที่นั่งที่ต้องการ
- เลือกที่นั่ง
- รับเมนูอาหารและเครื่องดื่ม
- สั่งอาหารและเครื่องดื่ม
- รออาหาร สนทนา ฟังเพลง
- รับประทานอาหาร สั่งอาหารเพิ่มเติม
- ใช้บริการห้องน้ำ
- เรียกพนักงานเสิร์ฟ
- รับบิลและดูรายการ
- จ่ายเงินหรือลงบัญชีเข้าห้องพัก
- รับเงินทอน หรือรอเซ็นชื่อลงบัญชีบ้านพักพร้อมหมายเลขห้อง
- เดินออก

ผู้ให้บริการ

- พนักงานต้อนรับ

พฤติกรรมหรือกิจกรรมการใช้บริการ

- กล่าวคำต้อนรับ และทักทาย
- ถามความต้องการที่นั่ง
- พาแขกไปนั่ง
- กล่าวคำขอบคุณเมื่อแขกกลับ

ผู้ให้บริการ

- พนักงานเสิร์ฟ

พฤติกรรมหรือกิจกรรมการใช้บริการ

- นำเมนูมาให้แขก
- รับรายการเครื่องดื่มและอาหารว่าง
- นำรายการให้แคชเชียร์
- นำรายการส่งส่วนเตรียมอาหาร
- รับเครื่องดื่มอาหารว่างแล้วนำไปเสิร์ฟ
- คอยยื่นให้บริการ
- บอกแคชเชียร์เสิร์ฟ
- นำบิลไปให้แขก
- รับเงินจากแขก หรือนำบัญชีห้องพักให้แขกเซ็นชื่อและ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้ภายในองค์กรศึกษาเท่านั้น ไม่ควรเผยแพร่ให้บุคคลอื่นนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- พนักงานแคชเชียร์
 - นำเงินทอนหรือบัญชีรายจ่าย ให้แขกแล้วกล่าวคำขอบคุณ
 - เก็บภาชนะและทำความสะอาดโต๊ะ
 - รับรายการและทำบัญชี
 - คิตรายอดรวมจากบิล
 - รับเงิน ทอนเงิน และเก็บบัญชีแขก
 - ส่งบัญชีแขกไปส่วนแคชเชียร์ส่วนหน้า
- พนักงานทำความสะอาด
 - จัดโต๊ะให้เรียบร้อยก่อนเปิดและหลังปิด
 - ทำความสะอาดพื้นและภาชนะ

2.11 การศึกษาโครงการเปรียบเทียบภัตตาคารสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุกีส

2.11.1 ภัตตาคารบ้านคลังจินดา (Baan Klung Jinda Restaurant)

วัตถุประสงค์การศึกษาภัตตาคาร

1. ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดเดียวกันกับ โครงการ
2. แนวคิดในการออกแบบที่นำเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมชิโน-โปตุกีส มาใช้

เจ้าของ คุณจินดา

ที่ตั้งของ ภัตตาคารบ้านคลังจินดา ถนนเยาวราช อ. เมือง จ.ภูเก็ต

พื้นที่ของภัตตาคาร 5 ไร่

สภาพแวดล้อมของภัตตาคาร

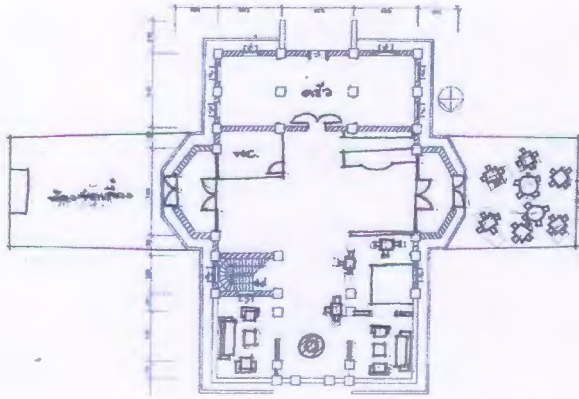
ตัวอาคารเป็นสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุกีส เป็นบ้านเก่าที่ได้ผ่านการปรับปรุงและต่อเติมแต่ยังคงเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุกีสไว้ได้เป็นอย่างดี

การตกแต่งภายในภัตตาคารมีความกลมกลืน และมีความต่อเนื่องขององค์ประกอบ การจัดวางเฟอร์นิเจอร์ มีความกลมกลืนและต่อเนื่อง และมีเอกลักษณ์โดยการจัดวางชุดรับรองขนาดเล็กไว้ด้านหน้า ใช้เป็นส่วนพักคอยได้เป็นอย่างดี

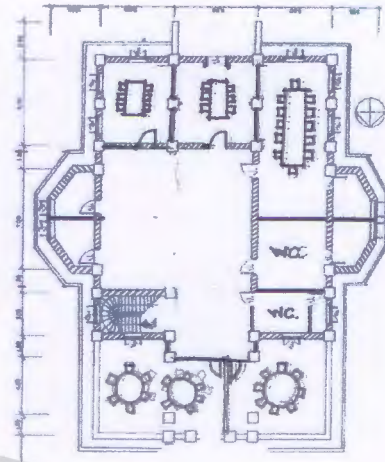
ตัวอาคารเป็นอาคารก่ออิฐฉาบปูน ทาสีฉลิมและมีการตกแต่งด้วยราวบันไดไม้ วงกบประตูหน้าต่างสีโอ๊กเข้ม

ความอบอุ่นเสมือนบ้านในบรรยากาศที่เป็นกันเอง ผสมผสานกับกลิ่นอายของสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุกีส ที่เป็นเอกลักษณ์ของย่านเมืองเก่าของจังหวัดภูเก็ต ได้ถูกถ่ายทอดและปรากฏในงานออกแบบที่กลมกลืน สวยงาม และมีคุณค่าสมกับเป็นสถานที่พบสังสรรค์อย่างแท้จริง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.24 แปลนชั้นที่ 1

ภาพที่ 2.25 แปลนชั้นที่ 2

ภาพที่ 2.26 ภายนอกอาคารที่เป็นสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส เป็นบ้านเก่าที่ได้มีการต่อเติมด้าน
 ปีก ซ้ายและปีกขวา แต่ยังคงใช้ สถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส อยู่ การต่อเติมมีความต่อเนื่องกลมกลืน
 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 การต่อเติมทำให้การจัดสรรพื้นที่ชัดเจนขึ้น
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.27 แสดงภายในบาร์

ภาพที่ 2.28 เลาะส่วนที่เป็นโซฟาชุดใหญ่

ภาพที่ 2.29 มีการยกระดับพื้นขึ้นมา 10 Cm เป็นส่วนของเวที

ภาพที่ 2.30 เส้นทางสัญจรจากทางเข้า ด้านหน้าถึงเคาน์เตอร์

ภาพที่ 2.31 ห้องอาหารทางด้านปีกขวา ส่วนทางด้านปีกซ้ายเป็นห้องจัดเลี้ยง

ภาพที่ 2.32 ห้องพิเศษสำหรับแขกที่ต้องการความเป็นส่วนตัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.13 แสดงหัวข้อการศึกษาส่วนภายนอก

หัวข้อการศึกษา	ส่วนภายนอก
1.การจัดวางผัง	-
2.SPACE	การใช้งานที่สะดวกพื้นที่ไม่แคบเกินไป
3.การใช้สี	จากวัสดุ
4.การใช้แสง	จากภายนอก และไฟเน้นบางจุด
5.การใช้วัสดุ	ก่ออิฐฉาบปูน
6.ลักษณะเครื่องเรือน	ไม้
7.อุปกรณ์รายละเอียด	-

ตารางที่ 2.14 แสดงหัวข้อการศึกษาส่วนชั้นที่ 1

หัวข้อการศึกษา	ส่วนชั้นที่ 1
1.การจัดวางผัง	แยกพื้นที่ตามประโยชน์ใช้สอยอย่างชัดเจน
2.SPACE	การใช้งานที่สะดวกพื้นที่ไม่แคบเกินไป
3.การใช้สี	จากวัสดุ
4.การใช้แสง	ไฟเน้นบางจุด
5.การใช้วัสดุ	มีการใช้ไม่เป็นวัสดุตกแต่ง
6.ลักษณะเครื่องเรือน	ไม้
7.อุปกรณ์รายละเอียด	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.15 แสดงหัวข้อการศึกษาส่วนชั้นที่ 2

หัวข้อการศึกษา	ส่วนชั้นที่ 2
1.การจัดวางผัง	จัดห้องพิเศษตามขนาดห้องเดิม
2.SPACE	การใช้งานที่สะดวกพื้นที่ไม่แคบเกินไป
3.การใช้สี	จากวัสดุ
4.การใช้แสง	ไฟเน้นบางจุด
5.การใช้วัสดุ	มีการนอร์เปเปอร์
6.ลักษณะเครื่องเรือน	ไม้
7.อุปกรณ์/รายละเอียด	

2.11.2 ภัตตาคาร Blue Elephant

วัตถุประสงค์การศึกษาภัตตาคาร

- 1.ขนาดโครงการใกล้เคียงกัน
- 2.แนวคิดในการออกแบบที่นำเอาลักษณะสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส มาใช้

เจ้าของ

ที่ตั้งของ ภัตตาคาร Blue Elephant ที่ตั้ง 233 ถนนสาทรใต้ เขตยานนาวา กรุงเทพฯ 10120

พื้นที่ของภัตตาคาร 620 ตารางเมตร

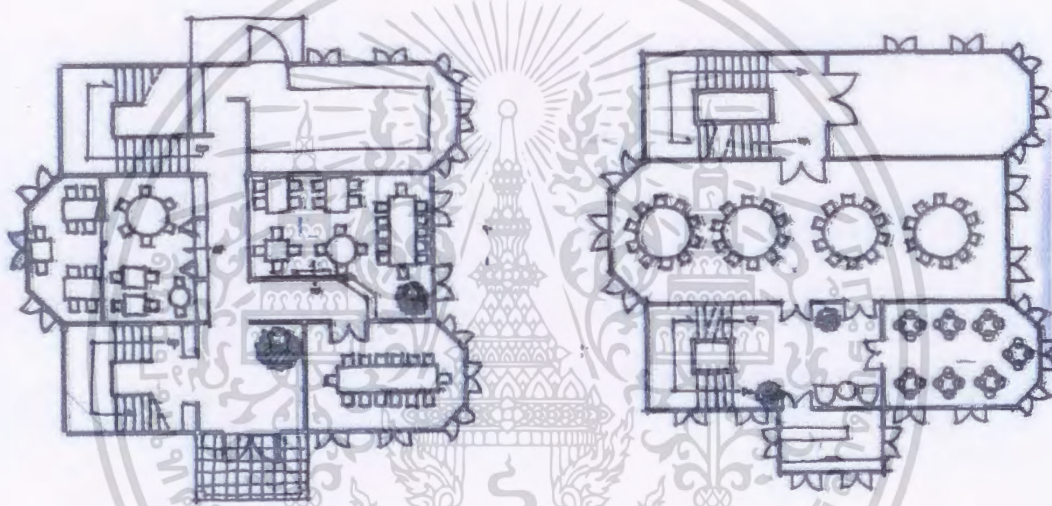
สภาพแวดล้อมของภัตตาคาร

สำหรับการตกแต่ง มีขนาดกรได้บูรณะอาคาร โบราณที่มีอายุกว่า 100 ปี ของสมาคมหอการค้าไทย-จีน ริมถนนสาทรใต้ ซึ่งเป็นอาคารสไตล์ชิโน-โปรตุกีส มีความสูง 3 ชั้นให้เป็น ร้านบุลูเอเลเฟนท์ สาขากรุงเทพฯ โดยชั้นล่างเป็นพื้นที่ของ โถงทางเข้า เคาน์เตอร์จำหน่ายของที่ระลึก และแคชเชียร์ ซึ่งได้รับการตกแต่งให้มีบรรยากาศของการต้อนรับที่อบอุ่นแบบไทย ถัดเข้าด้านในเป็นส่วนของห้องอาหาร ซึ่งตกแต่งแบบไทย เน้นความหรูหรา วัสดุส่วนใหญ่ที่ใช้ในการตกแต่งคือ ไม้ และไม่ว่าจะเป็นส่วนของประตู พื้น ผนัง และฝ้าเพดาน ได้มีการนำเอาองค์ประกอบแบบไทยมาใช้ในการตกแต่ง เช่น ในส่วนของผนังกรุไม้ ใช้ลวดลายเลียนแบบฝาปะกนของเรือนไทยมีการเล่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระดับเพื่อแบ่งพื้นที่ของการใช้งานภายในให้เป็นสัดส่วนอีกด้วย และด้านในสุดคือพื้นที่ของครัว ซึ่งสามารถขนส่งอาหารและอุปกรณ์ได้โดยผ่านทางด้านหลังอาคาร

บริเวณชั้นสองคือ Blue Bar เป็นส่วนที่จัดไว้เพื่อนั่งดื่มและพูดคุยกันในรูปแบบสบายๆ เสน่ห์อยู่ที่บรรยากาศของบาร์ ซึ่งใช้โทนสีฟ้าเป็นหลักในการตกแต่ง เลือกใช้วัสดุอย่างกระจกและอะลูมิเนียม จึงทำให้ Blue Bar เป็นบาร์ร่วมสมัย ผสานความเก่าของอาคารกับความทันสมัยของวัสดุเข้าด้วยกัน บริเวณใกล้กันมีห้องจัดเลี้ยงที่สามารถรองรับจำนวนแขกได้ถึง 500 คน และชั้นสามเป็นส่วนสำนักงานและโรงเรียนสอนทำอาหาร ซึ่งแบ่งเป็นห้องบรรยายและสาธิตการทำอาหาร กับห้องครัวสำหรับผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ

ภาพที่ 2.33 แปลนชั้นที่ 1

ภาพที่ 2.34 แปลนชั้นที่ 2

ภาพที่ 2.36 บริเวณ โถงทางเข้าของร้านเป็นเป็นทั้งเคาน์เตอร์แคชเชียร์และมุมจำหน่ายของที่ระลึกภายในยังคงเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมชิโน-โบตุ๊กิสอยู่

ภาพที่ 2.37 ห้องจัดเลี้ยงยังเอกลักษณ์ของตัวอาคารไว้ และให้ความรู้สึกอบอุ่นด้วยการใช้แสงสีเหลืองนวล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเบื้องต้นเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของเอกสาร
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.35 ภายในห้องอาหารการตกแต่งมีการผสมผสานการตกแต่งแบบไทยเข้าด้วยกันกับตัวอาคารที่เป็นสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส เน้นการวิจิตรอลังการของลวดลายไม้และสลัก ผนังบางส่วนตกแต่งด้วยไม้เลียนแบบฝาปะกนของบ้านไทย

ภาพที่ 2.38 ห้องบรรยายสอนทำอาหารไทยเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่มา รับประทานอาหารแล้วต้องการที่จะศึกษาอาหารไทย

ภาพที่ 2.39 Blue Bar มีการผสมผสานเข้ากับความทันสมัย ด้วยการใช้แสงสีฟ้า วัสดุสมัยใหม่เอาด้วยกันอย่างลงตัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.16 แสดงหัวข้อการศึกษาส่วนชั้นที่ 1

หัวข้อการศึกษา	ส่วนชั้นที่ 1
1.การจัดวางผัง	กลมกลืนและต่อเนื่อง
2.SPACE	การใช้งานที่สะดวกพื้นที่ไม่แคบเกินไป
3.การใช้สี	จากวัสดุ
4.การใช้แสง	ไฟเน้นบางจุด
5.การใช้วัสดุ	ไม้
6.ลักษณะเครื่องเรือน	ไม้
7.อุปกรณ์/รายละเอียด	

ตารางที่ 2.17 แสดงหัวข้อการศึกษาส่วนชั้นที่ 2

หัวข้อการศึกษา	ส่วนชั้นที่ 2
1.การจัดวางผัง	แบ่งสัดส่วนได้ชัดเจน
2.SPACE	การใช้งานที่สะดวกพื้นที่ไม่แคบเกินไป
3.การใช้สี	จากวัสดุ
4.การใช้แสง	ไฟเน้นบางจุด
5.การใช้วัสดุ	ไม้
6.ลักษณะเครื่องเรือน	ไม้
7.อุปกรณ์/รายละเอียด	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.19 แสดงหัวข้อการศึกษาส่วนชั้นที่ 3

หัวข้อการศึกษา	ส่วนชั้นที่ 3
1.การจัดวางผัง	
2.SPACE	การใช้งานที่สะดวกพื้นที่ไม่แคบเกินไป
3.การใช้สี	จากวัสดุ
4.การใช้แสง	ไฟเน้นบางจุด
5.การใช้วัสดุ	ไม้
6.ลักษณะเครื่องเรือน	ไม้
7.อุปกรณ์/รายละเอียด	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษา

ในการที่เข้าศึกษาสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกสนั้น นอกเหนือจากทราบแหล่งข้อมูลที่ตั้งเมืองเก่าในจังหวัดภูเก็ตที่จะเป็นแนวทางในการใช้ในการสำรวจแล้วยังจะต้องทราบถึงลักษณะภูมิประเทศ และสภาพแวดล้อมความเป็นมาของลักษณะอิทธิพลศิลปะจีนและชาติตะวันตกที่ได้รับโดยทั่วไปของจังหวัดภูเก็ตที่ตั้งอยู่ในภาคใต้ฝั่งอันดามันจากข้อมูลด้านสภาพแวดล้อมนี้ ได้นำมาเป็นส่วนประกอบการวิเคราะห์ที่ผลกระทบต่อการอยู่อาศัยในลักษณะต่างๆ และการศึกษาสถาปัตยกรรมอาคารชิโน-โปตุเกส ได้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยจึงกำหนดขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกสในจังหวัดภูเก็ต ที่เหมาะสมในการนำมาใช้ในการออกแบบภัยพิบัติ

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและเจ้าของบ้านที่เป็นสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส ที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต เพื่อสรุปความคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบภัยพิบัติ

ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบภัยพิบัติจากการศึกษาสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 4 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาลดทอนอาคารชิโน-โปตุเกสให้มีความเรียบง่ายขึ้นและการศึกษาในครั้งนี้จะนำไปพัฒนาที่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้ในการออกแบบภัยพิบัติ

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลแบ่งเป็น 2 กลุ่มได้แก่

- กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่างบ้านที่เป็นสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส ในจังหวัดภูเก็ต
- กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในด้านสถาปัตยกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่างบ้านที่เป็นสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส ในจังหวัดภูเก็ต

1. คฤหาสน์ จำนวน 13 หลัง
2. ตึกแถว จำนวน 73 หลัง

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในด้านสถาปัตยกรรม ประกอบด้วยอาจารย์ดังต่อไปนี้

1. อาจารย์ฉัตรชัย อินทรโชติ
2. อาจารย์ทศพร โสดาบรรณ
3. อาจารย์ชาติรี ประภคินนทกย์
4. อาจารย์ประภา กล่อมมานพ

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 การสร้างเครื่องมือเครื่องใช้ในการวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือ ผู้ที่ทำการวิจัยยึดหลักในการสร้างเครื่องมือดังนี้

1. ศึกษาขอบเขตเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ต่างๆ ภายในโครงการ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการออกแบบอย่างเหมาะสม , และการจัดวางรวมทั้งศึกษางานที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าเพื่อเป็นรากฐานในการนำมาวิเคราะห์ และนำมาใช้ในการออกแบบที่เหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย
2. ผู้วิจัยได้สร้างแบบสำรวจ , โดยสร้างให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และครอบคลุมเนื้อหาสาระในการทำวิจัย ซึ่งรายละเอียดในการทำเครื่องมือดังนี้

แบบสำรวจ ที่ใช้เป็นแบบสำรวจที่ศึกษาถึงสภาพแวดล้อมต่างๆ ภายในโครงการของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อต้องการทราบถึงสภาพแวดล้อมถึงในปัจจุบันของโครงการ โดยแบ่งเนื้อหาการสำรวจออกเป็น 4 หมวดดังนี้

1.แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

- 1.1 แบบสำรวจในการเก็บข้อมูลพื้นฐานในการสำรวจพื้นที่
- 1.2 แบบสำรวจพื้นที่ใช้สอย
- 1.3 แบบสำรวจ Design พื้น, ผนัง, เพดาน, ประตู, หน้าต่าง, เครื่องเรือน
- 1.4 แบบสำรวจวัสดุที่ใช้ในการออกแบบสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส

2. แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

2.1 แบบประเมินการจัดวางผังอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 แบบประเมินองค์ประกอบอาคาร

- พื้น , ผนัง , เพดาน , โครงสร้างหลังคา

2.3 แบบประเมินองค์ประกอบในการตกแต่งอาคาร

- ชู่มประตู , หน้าต่าง , ประตู
- ลายปูนปั้น , การแกะสลักไม้

2.4 แบบประเมินวัสดุ

2.5 แบบประเมินเครื่องเรือน

2.6 แบบประเมินสภาพแวดล้อม

เครื่องมือที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ คือ แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย ส่วนของการแสดงความคิดเห็นในการเลือกองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกสซึ่งเป็นแบบปลายเปิดแสดงความคิดเห็นอื่น ๆ โดยแบ่งเป็นชุดสอบถามดังนี้

ชุดที่ 1. สำหรับผู้เชี่ยวชาญ เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการนำองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกสมาออกแบบดังนี้

- 1.1 แบบสอบถามที่ถามความคิดเห็นในการเลือกส่วนประกอบต่าง ๆ ของสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส ในด้านหลักการและความเหมาะสมที่จะนำมาพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบ

โดยได้คัดเลือกอาคารตามความโดดเด่นของอาคารแต่ละหลัง ดังนี้

1. ศาลาสนับ จักรวรรดิ จำนวน 6 หลัง
2. ตึกแถว จำนวน 12 หลัง

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง หลังจากได้ข้อมูลต่าง ๆ มาทั้งหมดแล้วจะถูกรวบรวมแล้วนำไปวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นมาใช้ในการออกแบบและสรุปผล เพื่อใช้เป็นแนวทางหนึ่งสำหรับการพิจารณาในการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในภัตตาคาร

มีขั้นตอนการดำเนินการตามกระบวนการดังนี้

1. ขออนุญาตจากงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง
2. ติดต่อประสานงานกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านสถาปัตยกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ติดต่อประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าของบ้านในพื้นที่สำรวจในจังหวัดภูเก็ต เพื่อขอสัมภาษณ์ความเป็นมาและความคิดเห็น
4. ลักษณะการเก็บข้อมูลใช้การจดลงสมุด การถ่ายภาพและการสังเกต และนำผลที่ได้มาทำการสรุปเพื่อจะ ไปวิเคราะห์ที่ขอหาแนวทางในการออกแบบกัฏตาการ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามที่มีข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 4 ชุดแล้วผู้วิจัยจึงนำมารวบรวมและเรียบเรียงแนวความคิดของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านแล้วจึงทำการวิเคราะห์โดยจำแนกตามความคิดเห็นที่ได้รวบรวมมา

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบกัฏตาการด้วยสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส โดยได้จากข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 ในการออกแบบกัฏตาการด้วยสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีสที่เหมาะสม โดยมีขั้นตอนการออกแบบ ดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์การศึกษาสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส มาสังเคราะห์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบกัฏตาการ
2. นำผลจากการสังเคราะห์ข้อมูลมาสรุปแนวทางการนำสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส มาออกแบบกัฏตาการ
3. นำตัวอย่างสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีสที่มีการคัดเลือกและจัดเป็นหมวดหมู่เพื่อนำมาให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปออกแบบจริงและความเหมาะสมในการนำไปออกแบบกัฏตาการ
4. สรุปผลการประเมินความเหมาะสมที่มีต่อการนำสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีสมาออกแบบกัฏตาการ เลือกแบบที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าเหมาะสมที่สุดเพื่อนำไปสู่การออกแบบจ
5. นำผลสรุปจากการประเมินสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีสมาเป็นแนวทางในการออกแบบกัฏตาการให้มีความเหมาะสมเพื่อประกอบธุรกิจจริง

3.5 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส

ชื่อ อาจารย์ฉัตรชัย อินทรโชติ
 หน่วยงาน อาจารย์ประจำสาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน ภาควิชาสถาปัตยกรรม
 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชื่อ อาจารย์ทศพร โสดาบรรดู
 หน่วยงาน อาจารย์ประจำสาขาวิชาสถาปัตยกรรม ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม
 คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ชื่อ อาจารย์ชาติรี ประภคินนทกษย์
 หน่วยงาน อาจารย์ประจำสาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน ภาควิชาสถาปัตยกรรม
 คณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร

ชื่อ อาจารย์ประภา กล่อมมานพ
 หน่วยงาน อาจารย์ประจำสาขาวิชาสถาปัตยกรรมไทย ภาควิชาสถาปัตยกรรมไทย
 คณะสถาปัตยกรรม วิทยาลัยช่างศิลป์

3.6 การศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบ

ในการศึกษาสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส จังหวัดภูเก็ต ได้ศึกษาความคิดเห็นในการออกแบบจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้เกิดแนวทางและแนวความคิดที่สามารถตอบสนองของความต้องการในการใช้งาน ซึ่งได้รวบรวมความคิดเห็นในการออกแบบไว้ดังนี้

ชื่อ อาจารย์ฉัตรชัย อินทรโชติ
 สถานที่ทำงาน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

สถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส มีอยู่ในหลายจังหวัดในภาคใต้และมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันไป สถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส เป็นสถาปัตยกรรมมีอยู่ในประเทศไทยที่เดียว

เอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมจะเป็นเอกลักษณ์ทางลวดลาย ที่มีการผสมผสานระหว่างลวดลายของชาติตะวันตกและลวดลายของจีนที่แฝงด้วยลวดลายมงคล และความเชื่อ

การที่จะนำสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส มาเป็นแนวทางในการออกแบบภัตตาคารอาจนำลวดลายที่มาจากความเชื่อเป็นสิ่งมงคลมาตกแต่งก็ได้ ส่วนต่างๆ มาใช้ได้ ไม่มีข้อห้ามหรือข้อกำหนดว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม เพียงแต่ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของเครื่องตกแต่งอาคารให้ครบถ้วนตามเอกลักษณ์ของงานสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส

รูปแบบของอาคารที่จะนำมาออกแบบ เหมาะสมทั้งตึกแถว อาจจะใช้ตึกแถว 3-4 ห้องติดกันมาออกแบบหรือนำบ้านเดี่ยวหรือที่เรียกว่าคฤหาสน์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวมาออกแบบก็ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชื่อ อาจารย์ทศพร โสดาบรลฤ

สถานที่ทำงาน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

รูปแบบของสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส มีอยู่ในหลายจังหวัดในภาคใต้และมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันไป สถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส เป็นสถาปัตยกรรมที่คาดว่าจะมีในประเทศไทยที่เดียว

เอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมจะเป็นเอกลักษณ์ทางลวดลาย ที่มีการผสมผสานระหว่างลวดลายของชาติตะวันตกและลวดลายของจีนที่แฝงด้วยลวดลายมงคล และความเชื่อ

การที่จะนำสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส มาเป็นแนวทางในการออกแบบภัตตาคารสามารถนำส่วนต่างๆ มาใช้ได้ ไม่มีข้อห้ามหรือข้อกำหนดว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม

ชื่อ อาจารย์ชาติรี

สถานที่ทำงาน คณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยศิลปกร

การที่นักศึกษาจะนำสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส เพื่อมาเป็นแนวทางในการออกแบบภัตตาคาร ไม่มีข้อกำหนดกฎเกณฑ์ว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม เพราะสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีสเป็นที่พักอาศัย ไม่มีข้อห้ามในการนำลวดลายหรือองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมมาใช้ มีแต่สิ่งที่ควรคำนึงถึง

- คำนึงถึง พฤติกรรมการใช้และการให้บริการของภัตตาคาร
- ลวดลายและองค์ประกอบที่นำมาใช้ ไม่ควรมากเกินไป และควรไปในทิศทางเดียวกัน
- การออกแบบควรสรุปได้เป็น

กิจกรรม

พฤติกรรม

อุปกรณ์ประกอบกิจกรรม

พื้นที่ที่ต้องการ

ชื่อ อาจารย์คุณประภา กล่อมมานพ

สถานที่ทำงาน คณะสถาปัตยกรรม วิทยาลัยช่างศิลป์

การออกแบบภัตตาคาร โดยนำเอาสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส มาเป็นแนวทางในการออกแบบ ไม่มีข้อกำหนดกฎเกณฑ์ มีแต่สิ่งที่ควรคำนึงถึง

- วัตถุประสงค์เพื่อการออกแบบภัตตาคาร ขนาดใดและมีลักษณะอาคารอย่างไร เพื่อจะได้นำเอาลักษณะอาคารอย่างไร เพื่อจะได้นำเอาลักษณะเด่นของสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส มาใช้ได้ อย่างลงตัว เพราะสถาปัตยกรรมมีทั้งอาคาร ตึกแถว และคฤหาสน์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- การตอบสนองของกลุ่มลูกค้า
- การตอบสนองถึงพฤติกรรม
- การตอบสนองถึงกิจกรรม

3.7 การดำเนินการศึกษา

การเข้าทำการสำรวจและสัมภาษณ์

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและการใช้สอยพื้นที่ รวมทั้งลักษณะทางสถาปัตยกรรมสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส ในวัฒนธรรมที่สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปตามปรากฏการณ์ของสังคม ที่มีอิทธิพลต่อลักษณะการอยู่อาศัยที่เป็นผลให้พื้นที่ใช้สอยตลอดจนถึงลักษณะที่อยู่อาศัยเปลี่ยนแปลงไปซึ่งอาศัยระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการวิจัยภาคสนาม (Field Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการศึกษาลักษณะต่าง ๆ ของบ้านที่เข้าไปสำรวจ ตลอดจนอาศัยการสังเกต และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แนวทางในการสังเกตและสัมภาษณ์ที่ได้นำมาใช้ในงานวิจัย คือ

3.7.1 ด้านการกระทำ (Acts) สังเกตและสัมภาษณ์พฤติกรรมต่าง ๆ ของคนที่อยู่อาศัยอยู่ในบ้านว่ามีใครบ้างใช้ชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ของบ้านส่วนต่าง ๆ อย่างไร มีปัจจัยอะไรที่ทำให้การใช้เนื้อที่ภายในบ้านเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

3.7.2 ด้านแบบแผนการกระทำ (Activities) สังเกตและสัมภาษณ์เกี่ยวกับแบบแผนระเบียบขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อ ค่านิยม ที่ปฏิบัติกันมานานนำมาใช้ปฏิบัติ หรือมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

3.7.3 ด้านความหมาย (Meaning) สัมภาษณ์ผู้ที่อยู่อาศัย ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีทัศนคติเกี่ยวกับความเชื่อ และวัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างไร

ถึงแม้ว่าการเก็บข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกันทัศนคติ ในลักษณะที่เป็นนามธรรมซึ่งไม่สามารถจะถามเอาคำตอบ โดยตรงได้ ต้องใช้วิธีพูดคุยถามความเห็นในเหตุการณ์ต่าง, แล้วสังเกต จับเนื้อหาหมาประกอบด้วยข้อมูลด้านอื่น ๆ อีก

เป้าหมายของการออกสำรวจมุ่งเน้นที่จะศึกษาพื้นที่ใช้สอย และลักษณะการใช้สอยพื้นที่ภายในบ้าน ที่จะทำการเก็บข้อมูล โครงสร้าง สัดส่วนของเรือน

หลังจากที่ได้มีการศึกษาบริเวณที่เป็นที่ตั้งของชุมชนเมืองเก่าดั้งเดิม และยังมีหลักฐานบ้านเรือนหลงเหลืออยู่ให้ศึกษาได้ ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลเหล่านี้มาใช้แนวทางในการออกสำรวจตามบ้านต่าง ๆ ของย่านเมืองเก่า ในเบื้องต้นได้ไปเที่ยวชมเมืองตามถนนต่าง ๆ ในเขตเมืองเก่า ซึ่งผู้วิจัยได้ทำแผนที่และสมุดบันทึกสำหรับศึกษาเส้นทางและบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ที่พบเห็น หลังจากนั้นเมื่อได้ทำการเตรียมเอกสารและวางแผนการสำรวจได้แก่ เส้นทางต่าง ๆ ที่จะออกสำรวจไปยังตึกแถว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในย่านเมืองเก่าที่ได้รับข้อมูลเบื้องต้นไว้ เอกสารที่ใช้สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเตรียมต้องการข้อมูลเบื้องต้น ตลอดจนอุปกรณ์การจดบันทึก การถ่ายภาพ และวัดขนาดและสิ่งที่จะต้องจำเป็นอย่างอื่น ๆ และเมื่อพร้อมแล้วมีการกำหนดวันเข้าสำรวจ เนื่องจากผู้ทำการสำรวจเป็นผู้มีหน้าที่ต้องฝึกสอน จึงจำเป็นต้องใช้วันหยุด 3-5 โดยเริ่มเข้าพื้นที่ เมื่อ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2549 เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมและเส้นทางโดยทั่วไปของจังหวัดภูเก็ตและดำเนินการต่อเนื่องมา โดย ได้ศึกษาถึงสภาพความเป็นอยู่และข้อมูลเพิ่มเติมต่าง ๆ เพราะเมื่อเข้าพื้นที่ระยะหนึ่งแล้วพอที่จะทำให้ผู้วิจัยทราบถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ที่อาศัย และผู้คนในย่านเมืองเก่าในจังหวัดภูเก็ตรวมเวลาที่ใช้ในการสำรวจประมาณ 7 วัน

3.8 ข้อมูลที่ต้องการจากการสำรวจและสัมภาษณ์

ก่อนที่จะเข้าทำการสำรวจ จะต้องกำหนดความต้องการของข้อมูลที่ต้องการทราบจากการออกสำรวจ คือ

1. ต้องการทราบประเภทลักษณะ และขนาดของตัวบ้าน และผังบริเวณสภาพแวดล้อมรอบตัวบ้านด้วย

2. ต้องการทราบลักษณะการใช้สอยพื้นที่ภายในบ้านในปัจจุบัน

3. ต้องการทราบถึงลักษณะ ของผู้อยู่อาศัย และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในบ้านจากความต้องการข้อมูลดังกล่าวนี้ จึงมีขั้นตอนและวิธีการเก็บข้อมูลที่ต้องการดังต่อไปนี้

3.1. พูดคุยซักถามเจ้าของบ้าน และสอบถามเรื่องการค้าเดินชีวิตโดยทั่ว ๆ ไป

3.2. สเก็ตซ์ภาพบ้านที่เข้าไปทำการสำรวจ พร้อมทั้งวัดขนาด สัดส่วนที่สำคัญต่าง ๆ ภายใน

3.3. ถ่ายภาพตัวอาคารภายใน

3.4. ถ่ายภาพในส่วนพื้นที่ที่มีการใช้สอยต่าง ๆ เท่าที่จะทำได้

3.5. ถ่ายภาพและวัดขนาดเครื่องเรือนภายในบ้านที่น่าสนใจ

3.6. ถ่ายภาพรายละเอียดสิ่งแวดล้อมตกแต่งอาคาร

3.9 รายละเอียดของสถาปัตยกรรมชิโน -โปตุเกสที่ทำการศึกษา

รายละเอียดของบ้านแต่ละหลังที่ผู้วิจัยจะนำมาเสนอต่อไปนี้นั้น ในแต่ละหลัง นอกจากจะมีแผนผังและภาพของบ้านแล้วจะมีการแสดงการวิเคราะห์พื้นที่ใช้สอยภายในบ้านนำเสนอไปพร้อมกันในแต่ละหลัง โดยมีการจัดลำดับของรายละเอียดของข้อมูลในแต่ละหลังดังนี้

1. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของบ้าน และผู้อยู่อาศัยที่เป็นข้อสรุปจากการสำรวจ
2. แผนผังภายในบ้านที่แสดงการจัดวาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ภาพถ่ายของตัวบ้านภายใน
4. ตารางแสดงกิจกรรมที่เกิดขึ้นในองค์ประกอบของบ้าน
5. ตารางแสดงความสัมพันธ์ด้านการติดต่อระหว่างพื้นที่ใช้สอย
6. แผนผังแสดงความสัมพันธ์และเส้นทางการติดต่อของพื้นที่ใช้สอย

3.10 ขั้นตอนในการดำเนินการศึกษา

ในการศึกษาลักษณะการใช้สอย พื้นที่ภายในตึกแถวและคฤหาสน์ในเขตเมืองเก่า ของจังหวัดภูเก็ตนี้ ได้ใช้วิธีการของการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีการแสวงหาความรู้ โดยการพิจารณาลักษณะการอยู่อาศัยในสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีสและสภาพแวดล้อมในปัจจุบันที่เกิดขึ้น โดยใช้วิธีการสำรวจตามสภาพความเป็นจริง มีการสังเกตและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ เป็นวิธีหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล และมีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการสำรวจในแต่ละหัวข้อที่ต้องการทราบในแต่ละเรื่องจากตัวอย่างที่สำรวจ นำมาเปรียบเทียบ โดยทำตารางหาความสัมพันธ์ ซึ่งจะพบความสัมพันธ์ใหม่ที่นำมาสรุปเป็นผลของการวิจัยได้

ในการทำการศึกษานี้ ได้มีการวางแผนการดำเนินงานไว้เป็นขั้นตอนเพื่อที่จะได้ดำเนินงานได้ในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมตามจุดประสงค์ของการทำวิจัย ซึ่งได้มีการกำหนดขั้นตอนต่างๆไว้ดังนี้

3.10.1 ขั้นตอนการศึกษา มีการแบ่งประเภทงาน 2 ลักษณะคือ

- กำหนดจุดมุ่งหมายของการสำรวจคือ จะต้องรู้ขอบเขตเรื่องที่จะเกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยตรง ได้แก่

1. การสำรวจรูปแบบสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีสแบบดั้งเดิม
2. การสำรวจการใช้เนื้อที่ส่วนต่างๆของบ้านและสังเกตการใช้งาน จากพฤติกรรมของผู้อยู่อาศัยในสภาพการณ์ปัจจุบัน
3. การสำรวจหาแนวทางการออกแบบเนื้อที่ใช้สอย ตลอดจนการออกแบบการจัดวางเครื่องเรือนหลักที่ใช้สอยในปัจจุบัน
4. การสำรวจหาแนวทางใช้วัสดุใหม่ในการก่อสร้างบ้านที่เหมาะสมในปัจจุบัน

- ขั้นตอนการออกสำรวจ

1. ทำรายการบ้านที่สามารถ จะเข้าไปสำรวจที่อยู่ในบริเวณย่านชุมชนเมืองเก่า โดยหาข้อมูลจากการท่องเที่ยว จังหวัดภูเก็ต จากเอกสารข้อมูลที่มีผู้รวบรวม รวมทั้งบ้านที่มีผู้แนะนำให้เข้าไปทำการศึกษา
2. การออกสำรวจจากรายการเพื่อสำรวจสภาพทั่วไป เพื่อหาข้อมูลเบื้องต้นในการนำมาใช้ประกอบการกำหนดเป้าหมายของเรื่องต่างๆ รวมทั้งการออกแบบสัมภาษณ์ให้ถูกต้อง ตรงกับแนวทางของความต้องการของงานวิจัยนี้ให้ได้ใกล้เคียงมากที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.10.2 ขั้นกำหนดแผน สุ่มตัวอย่าง หลังจากได้มีการออกสำรวจทัวๆไปแล้วสามารถได้ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อพัฒนาแผนการสุ่มตัวอย่างดังนี้

- กำหนดจำนวน และประเภทของบ้านที่จะทำการศึกษ จัดกลุ่มใกล้เคียงกัน เพื่อความเหมาะสมสำหรับการจัดเตรียมเรื่องที่จะไปสังเกตการณ์และสัมภาษณ์ให้ตรงกับตัวอย่าง

- แบ่งกลุ่มและจัดระยะเวลาที่จะไปทำการสุ่มตัวอย่าง ให้ได้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

- กำหนดเรื่องหลักๆของการใช้พื้นที่ภายในบ้าน ตามส่วนที่คิดว่าควรที่จะทำการศึกษา เช่น ส่วนรับรองแขกในบ้าน ส่วนทำกิจกรรม ทานข้าว เป็นต้น ในแง่มุมใดของบ้าน

3.10.3 ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อมีการวางแผนจัดกลุ่มของตัวอย่างแล้วจะแบ่งงานการออกสำรวจของบ้านที่จะทำการศึกษาแต่ละหลังดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลลักษณะ โครงสร้างทางสถาปัตยกรรม ตามที่เป็นอยู่ทั้งภายนอกและภายในอาคาร โดยมีการจัดประเภทของบ้านให้ได้ตัวเลขที่ถูกต้องพร้อมทั้ง สเก็ตต์ ผังบริเวณ องค์ประกอบส่วนสำคัญของสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส เพื่อให้ได้แบบบ้านที่สมบูรณ์มากที่สุด

2. ถ่ายภาพตัวอาคาร ทั้งภายนอก-ภายใน และรอบๆบริเวณบ้านรวมทั้งกลุ่มของเครื่องเรือนหรือส่วนที่มีการใช้งานตามปกติของเจ้าของบ้าน เพื่อดูพฤติกรรมการใช้งานและบันทึกภาพภายนอกบ้านจากมุมที่สำคัญภายในบ้าน เพื่อได้ทราบผลที่เกิดขึ้นมาประมวลเป็นข้อมูลในการออกแบบต่อไป

3. สัมภาษณ์เจ้าของบ้าน และผู้ที่อาศัยอยู่ร่วมกันภายในบ้าน เพื่อทราบถึงประวัติความเป็นมาของบ้าน การพัฒนาการและพฤติกรรมที่แปรเปลี่ยนจากอดีตถึงปัจจุบัน

4. สอบถามผู้ที่อยู่อาศัยข้างเคียง ถ้ามีข้อมูลของผู้อาศัยไม่เพียงพอเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และชัดเจนยิ่งขึ้น

นอกจากนี้อาจจะมีการเพิ่มเติมปรับตามลักษณะของบ้าน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องมากที่สุด เพื่อนำมาประกอบการออกแบบต่อไป

3.10.4 ขั้นการวิเคราะห์

เมื่อได้รายการข้อมูลของตัวอย่าง ที่แยกตามกลุ่มในข้างต้นแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางของการออกแบบ โดยนำข้อมูลมาเปรียบเทียบประกอบกับการนำเอาหลักวิชาการ เอกสารและบทความ งานวิจัยของผู้เชี่ยวชาญเพื่อประกอบการวิเคราะห์ และตีความหมายหาข้อสรุป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.10.5 ขั้นสรุปผลการสำรวจและการเสนอแนะการออกแบบ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในข้างต้น ที่สามารถนำผลการวิเคราะห์มาสรุปเป็นข้อมูลของการจัดพื้นที่การใช้สอย นำเสนอรูปแบบที่ทำการออกแบบตามผลของข้อมูลที่วิเคราะห์ได้เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบกวดาคารให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และการใช้งานในปัจจุบันอย่างแท้จริง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

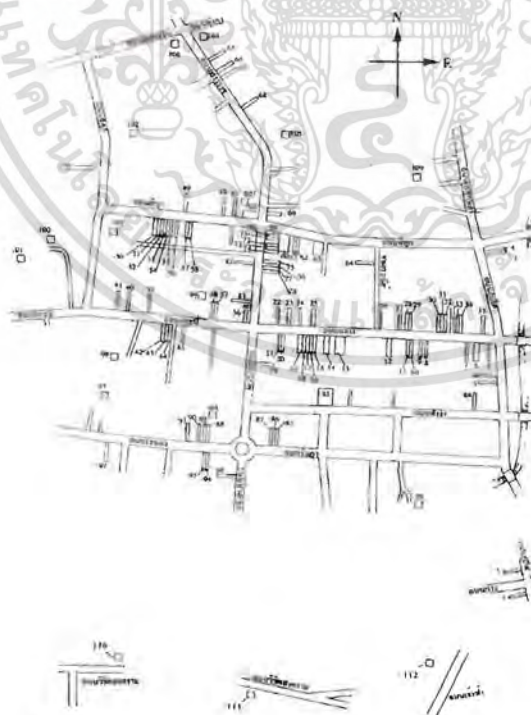
การวิเคราะห์ลักษณะสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกสในเมืองภูเก็ต เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมภายใน

4.1 สถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกสในเมืองภูเก็ต

สถาปัตยกรรมเพื่อการอยู่อาศัยและเพื่อการพาณิชย์ของเมืองภูเก็ตที่ทำการเก็บข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะมีอายุบ้านประมาณ 30 ถึง 100 ปี ซึ่งตึกแถวและकुหาสน์ที่ยังเหลืออยู่ในปัจจุบัน เป็นเอกลักษณ์ของ ในเมืองภูเก็ตจากการศึกษาเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกสในย่านเมืองเก่าในจังหวัดภูเก็ตของ นักวิชาการและผู้รู้ในท้องถิ่น ปราภฏโนเอกสารต่างๆ มีการแบ่งประเภทของอาคารออกเป็นหลายประเภท ความหมายเป็นคำเรียกทั้งที่เป็นวิชาการ และไม่เป็นวิชาการ สรุปได้ว่าเกณฑ์การใช้การแบ่งประเภทของอาคารมี 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. ประเภทตึกแถว
2. ประเภทकुหาสน์

4. 2 ลักษณะรูปแบบของ ผังบริเวณในย่านเมืองเก่าในจังหวัดภูเก็ตที่ทำการศึกษา

ภาพที่ 4.1 แสดงแผนที่ในการเข้าสำรวจสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส

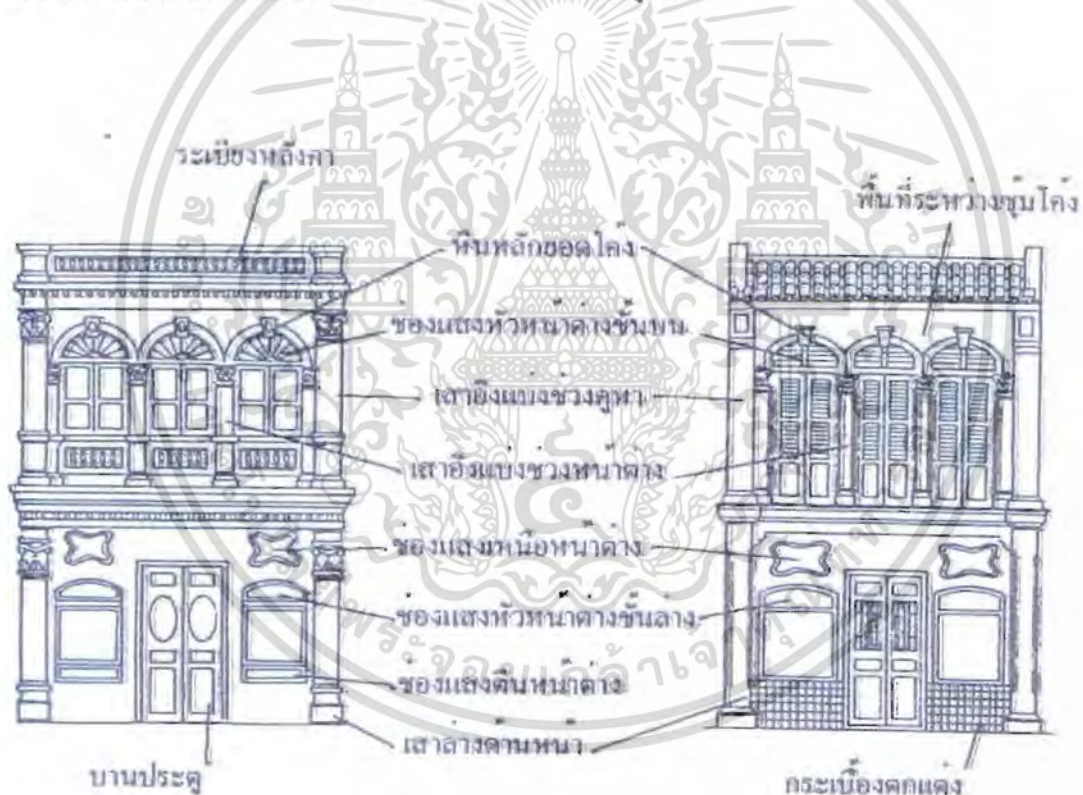
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากลักษณะผังกายภาพของย่านเมืองเก่าที่ทำการศึกษาในจังหวัดภูเก็ต ตึกแถวจำนวน 6 หลัง คฤหาสน์จำนวน 6 หลัง พบว่า รูปพรรณสัณฐานของผังอาคารในภาพรวมมีอยู่ 2 ลักษณะคือ

4.2.1 แบบเกาะกลุ่มเรียงตัวไปตามถนนสายหลัก (Linear Scatter) ไม่ว่าจะ เป็นแบบติดถนนหลวงใหญ่หรือ แยกซอยออกเป็นถนนย่อยๆทำให้การวางผังเรือนจะหันตามแนวถนนที่ตัดผ่าน การวางกลุ่มตัวเรือนจะสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการใช้ชีวิตของชาวบ้าน

4.2.2 แบบกระจายอยู่ตามแนวถนนหลัก เป็นถนนสายหลักที่วิ่งรอบนอกอำเภอเมือง ส่วนใหญ่แบบอาคารคฤหาสน์ขนาดใหญ่และมีพื้นที่รอบอาคารเป็นบริเวณกว้าง

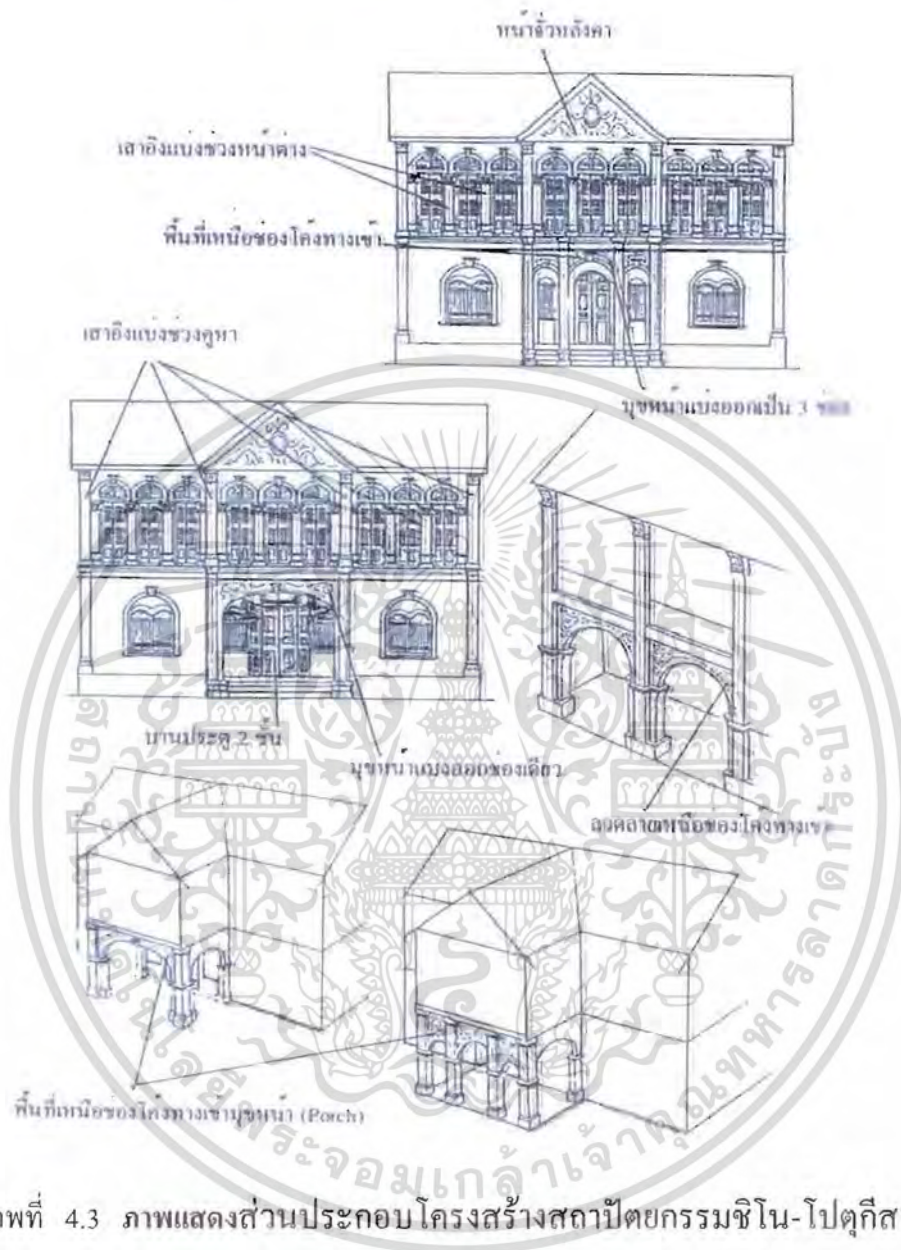
4.3 ส่วนประกอบโครงสร้างสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส

ภาพที่ 4.2 ภาพแสดงส่วนประกอบโครงสร้างสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพแสดงส่วนประกอบต่างๆ ที่ใช้ตกแต่งอาคาร

ภาพที่ 4.3 ภาพแสดงส่วนประกอบ โครงสร้างสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส

4.4 พฤติกรรมการใช้สอย

จากลักษณะพฤติกรรมการใช้สอยพบว่า รูปแบบการใช้สอยของสมาชิกในครัวเรือน เปลี่ยนไปตามอิทธิพลปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงจึงรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เจ้าของอาคารทั้งหมด 50 หลัง วิเคราะห์แบ่งประเภทลักษณะการใช้สอยเรือนในปัจจุบันตาม ลักษณะรูปแบบของการดำรงชีวิตออกเป็น 3 ประเภท คือ

4.4.1 ลักษณะรูปแบบการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4.2 ผู้อยู่อาศัยใช้ประกอบอาชีพ

4.4.3 เจ้าของอาคารให้ผู้ประกอบการธุรกิจมาเช่าเพื่อประกอบการ

4.4.1 เรือนสมัยกลางที่มีลักษณะรูปแบบการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิม

เป็นรูปแบบครอบครัวขนาดใหญ่ ตัวอาคารเป็นมรดกตกทอดของตระกูล และการตกทอดจะตกทอดอยู่ภายในตระกูลเท่านั้น ส่วนใหญ่จะเป็นของตระกูลเก่าแก่ รูปแบบของการใช้สอยอาคารจะใช้เป็นที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว แต่ในปัจจุบันผู้อยู่อาศัยจะมีแต่คุณปู่ คุณย่า คุณตา คุณยาย ผู้สูงอายุของตระกูล รุ่นลูกหลานมีการออกไปตั้งครอบครัวใหม่เพราะในปัจจุบันไม่นิยมอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่อย่างในอดีต

4.4.2 เรือนสมัยกลางที่ผู้อยู่อาศัยไม่ประกอบอาชีพ

ผู้อยู่อาศัยจะเป็นเจ้าของอาคารเอง ประโยชน์ใช้สอยเป็นทั้งที่อยู่อาศัย และเป็นสถานที่ประกอบอาชีพหลักของครอบครัว ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพค้าขาย

อาคารประเภทนี้มีได้ตกทอดมาจากต้นตระกูลเดิม อาคารได้มีการซื้อขายเปลี่ยนมือไปยังตระกูลแล้ว

4.4.3 เจ้าของอาคารให้ผู้ประกอบการธุรกิจมาเช่าเพื่อประกอบการ

เจ้าของอาคารได้ย้ายออกไปซื้อบ้านพักอาศัยตามหมู่บ้านจัดสรรที่นิยมการในปัจจุบันและได้เปิดให้ผู้ประกอบการธุรกิจมาเช่าอาคาร และบางอาคารเจ้าของเป็นรุ่นลูกหลาน ซึ่งได้ขายอาคารให้กับผู้อื่น แล้วได้ย้ายถิ่นฐานไปตั้งรกรากที่อื่น เนื่องด้วยการแต่งงาน หรือด้วยอาชีพที่เปลี่ยนไปในปัจจุบัน

อาคารประเภทนี้ในปัจจุบันได้มีการได้มีการเปลี่ยนมือไปเรื่อยๆ ตามการเวลาตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป และค่านิยมของการอยู่อาศัยที่เปลี่ยนไป จึงมีการขายอาคาร ไปหรือให้เช่าอาคาร ผู้ที่มาซื้อหรือมาเช่าต่อส่วนใหญ่จะประกอบกิจการร้านค้า ภัตตาคาร เป็นต้น

4.5 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกสในจังหวัดภูเก็ต

4.5.1 ปัจจัยทางกายภาพ

- 1) ที่ตั้ง
- 2) ความต้องการประโยชน์ใช้สอย
- 3) วัสดุก่อสร้างและเทคโนโลยี

1) ที่ตั้ง

สาเหตุ	ผลกระทบ
--------	---------

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. การปรับสิ่งแวดล้อมเพื่อดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพที่เปลี่ยนไป	1. ทำให้วิถีชีวิตดั้งเดิมเปลี่ยนไป 2. ตัวอาคารถูกปรับเปลี่ยนต่อเติมไปจากเดิม
2. การเร่งรัดพัฒนาชุมชนเพิ่มความสะดวกในด้าน สาธารณะประโยชน์ จึงมีการขยายถนน และเพิ่มถนนที่ใช้เชื่อมระหว่างถนนหลัก - ถนนหลัก - ถนนซอย	จากการจราจรที่คับคั่งขึ้นทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องขยายพื้นที่จราจรให้กว้างขึ้น - มีการขยายถนนหลัก - ทำให้พื้นที่ใช้สอยด้านหน้าตึกถอยหายไป

2) ความต้องการประโยชน์ใช้สอย

สาเหตุ	ผลกระทบ
1. การขยายพื้นที่ผิวจราจร	- ความต้องการพื้นที่หลบแดดฝนด้านหน้าที่เคยมี ซึ่งมีประโยชน์มาก

3) วัสดุก่อสร้างและเทคโนโลยี

สาเหตุ	ผลกระทบ
1. เมื่อมีการซ่อมแซม เพิ่มส่วนต่าง ๆ ของอาคาร	- ทำให้เอกลักษณ์ และลักษณะเดิมของอาคารเปลี่ยนไป

4.5.2 ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม

- 1) ลักษณะทางเศรษฐกิจ
- 2) การป้องกันภัย
- 3) การศึกษา
- 4) ลักษณะครอบครัว
- 5) ค่านิยม

1) ลักษณะทางเศรษฐกิจ

สาเหตุ	ผลกระทบ
1. มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพที่เปลี่ยนไป	- ทำให้มีการย้ายที่พักอาศัย - ทำให้มีการต่อเติมอาคารทำให้เอกลักษณ์ทาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	สถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกสหายไป
2. มีการตัดแปลงตัวอาคารเดิม เพื่อประกอบอาชีพ	- มีอาชีพเสริม โดยทำการค้าขายหรือเปิดเป็นร้านอาหารริมทางติดกับบริเวณช่วง
3. การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการประกอบอาชีพ	- อาคารมีการปล่อยทิ้งให้ทรุดโทรม

2) การป้องกันภัย

สาเหตุ	ผลกระทบ
1. ลักษณะการวางผังที่ตั้งอาคารอยู่ไม่ห่างไกลจากถนนใหญ่มากนัก	- ผู้ที่อยู่ในตัวอาคารเกิดความไม่ปลอดภัย - อยากต่อการอนุรักษ์อาคาร

3) การศึกษา

สาเหตุ	ผลกระทบ
1. รุ้ปลูก – หลาน ได้รับการศึกษาหรือไปศึกษาที่ต่างถิ่น	- มีการเคลื่อนย้ายจำนวนสมาชิกในครัวเรือน - ห้องต่าง ๆ ปล่อยว่างไม่ได้ใช้งาน
2. การศึกษาทำให้เจ้าของหันไปประกอบอาชีพในสาขาอื่น	1. พฤติกรรมการใช้สอยของอาคารเปลี่ยนแปลงไป 2. ห้องต่าง ๆ ปล่อยว่างไม่ได้ใช้งาน

4) ลักษณะครอบครัว

สาเหตุ	ผลกระทบ
1. ลักษณะของครอบครัวที่อาศัยภรรยา	1. จำนวนสมาชิกภายในครอบครัวลดลง
2. เจ้าของที่ได้รับมรดกคนสุดท้ายมีการย้ายถิ่นฐาน	2. มีการโยกย้ายหลังการแต่งงานของพี่น้อง 3. พฤติกรรมต่าง ๆ เปลี่ยนไป 4. ห้องต่าง ๆ ปล่อยว่างไม่ได้ใช้งาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5) ค่านิยม

สาเหตุ	ผลกระทบ
1. 2. การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม	1. ค่านิยมความทันสมัย หมายถึง การเติบโตของโครงสร้างครอบครัวสร้างความรู้สึกรักกันถึงเพื่อที่จะสร้างความมั่นคง และยกสถานภาพของเจ้าของให้สูง 2. รื้อทำลายอาคารแบบเก่าเพื่อสร้างเรือนใหม่

ตารางที่ 4.13 เปรียบเทียบลักษณะการใช้สอยพื้นที่แต่ละส่วนของบ้านที่ทำการศึกษากับเรือน

4.6 อาคารประเภทคฤหาสน์ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมในเมืองภูเก็ต

ประกอบด้วยอาคารส่วนราชการและอาคารของเอกชน อาคารเหล่านี้จะมีอยู่ทั่วไปทั้งในกลุ่มใจกลางเมืองและบริเวณรอบนอก ซึ่งในการนำเสนอข้อมูลจะแบ่งกลุ่มอาคารเหล่านี้ออกเป็น Zone ใหญ่ๆ ๓ Zones ด้วยกัน คือ

Zone ที่ ๑ ได้แก่ บริเวณศาลากลางจังหวัดและบริเวณข้างเคียง โดยมีขอบเขตล้อมรอบด้วยถนนนริศร์ ถนนดำรง และถนนประเหลียน

Zone ที่ ๒ ได้แก่ บริเวณชานเมือง คือ บริเวณถนนเขาวราชช่วงนอกเมือง

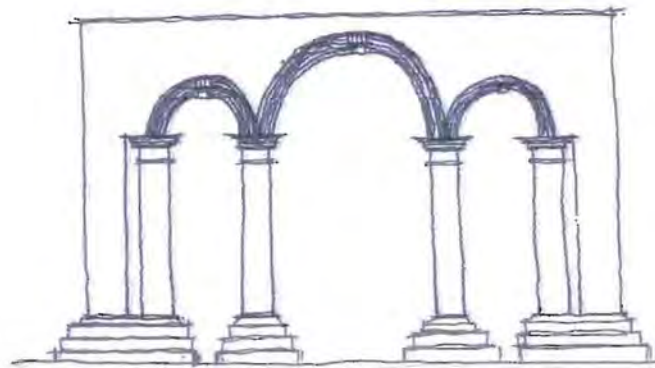
Zone ที่ ๓ ได้แก่ บริเวณใจกลางเมือง คือ อาคารเดี่ยวถนนทุ่งคา ถนนแม่หลวน ถนนเขาวราช ถนนกระบี่ ถนนเทพกษัตรี ถนนเค็ญก ถนนรัชฎา และถนนระนอง

ภาพที่ 4.4 ส่วนประกอบของอาคารประเภทคฤหาสน์

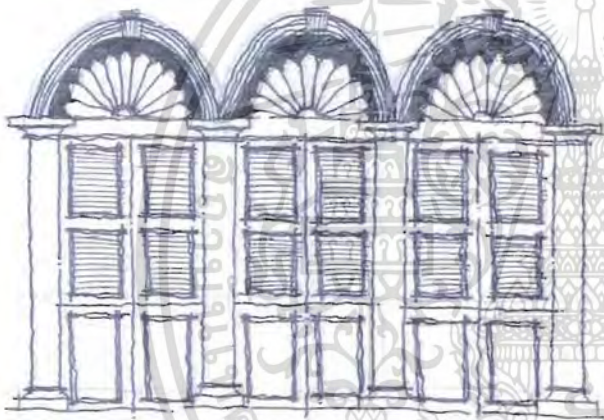

เฟอร์นิเจอร์ที่นิยมใช้ เป็นเฟอร์นิเจอร์ไม้ และเฟอร์นิเจอร์ไม้สีงมุก

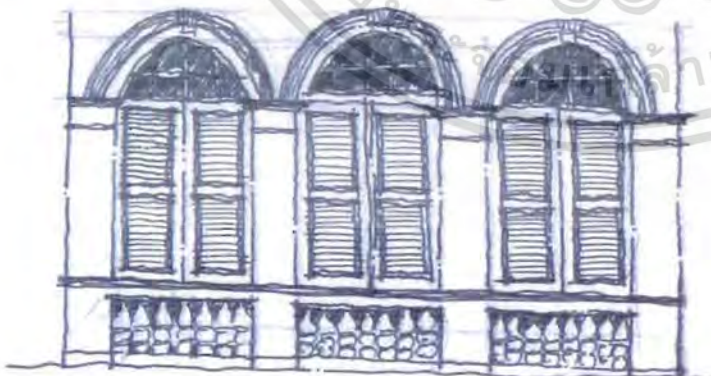
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คฤหาสน์นิยมใช้ประตูเป็นชุดประตูบานสองชั้น ภายนอกนิยมประดับตกแต่งด้วยซุ้มอาร์ทโค้ง

หน้าต่างด้านบนเป็นหน้าต่างบานยาวอยู่ในกรอบซุ้มโค้ง หน้าต่างอีกแบบที่นิยมใช้ในคฤหาสน์

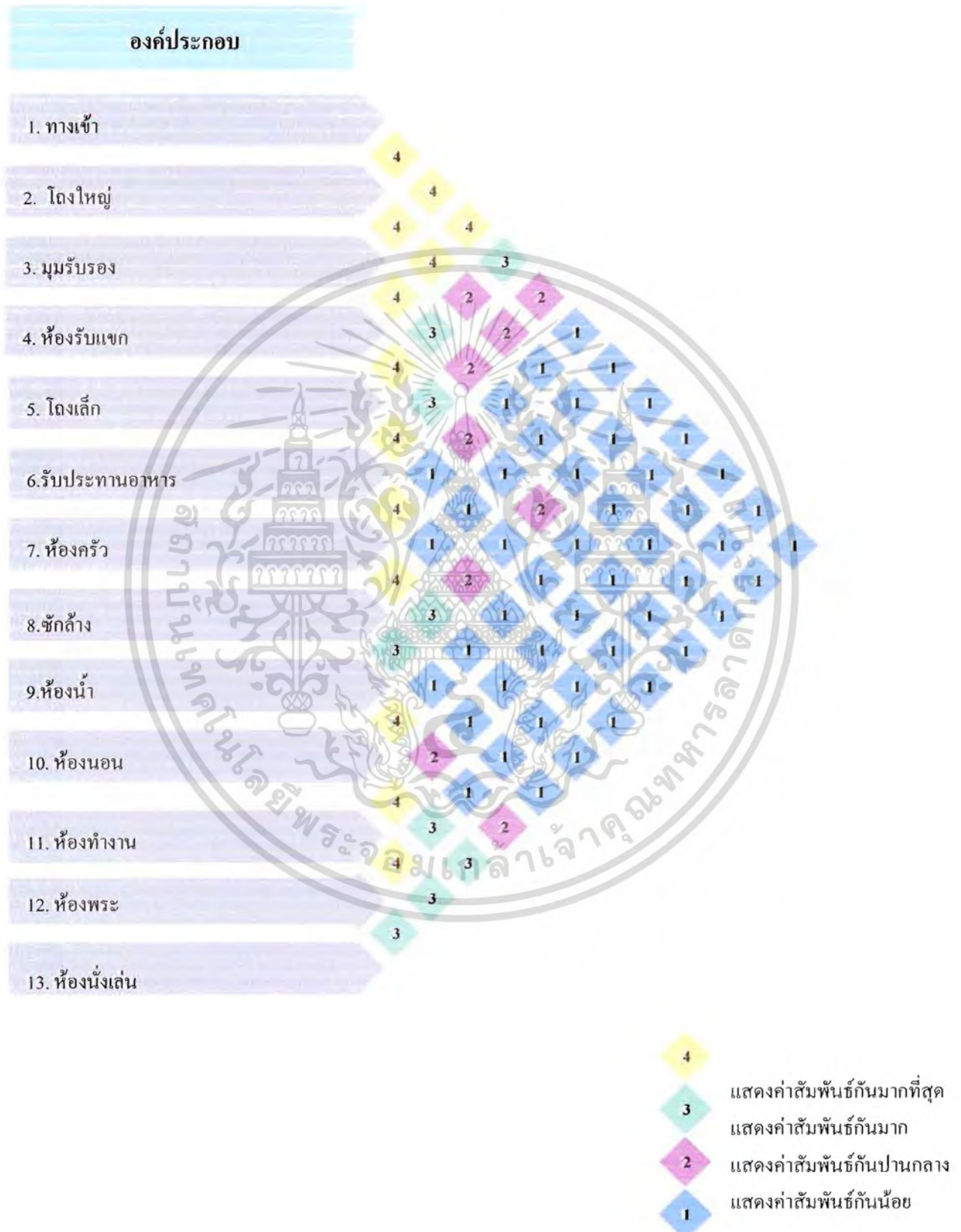

หน้าต่างด้านบนเป็นหน้าต่างบานยาวอยู่ในกรอบซุ้มโค้ง ประกอบด้วยลูกกรง

อาร์ทโค้งประกอบหลายลูกกรง

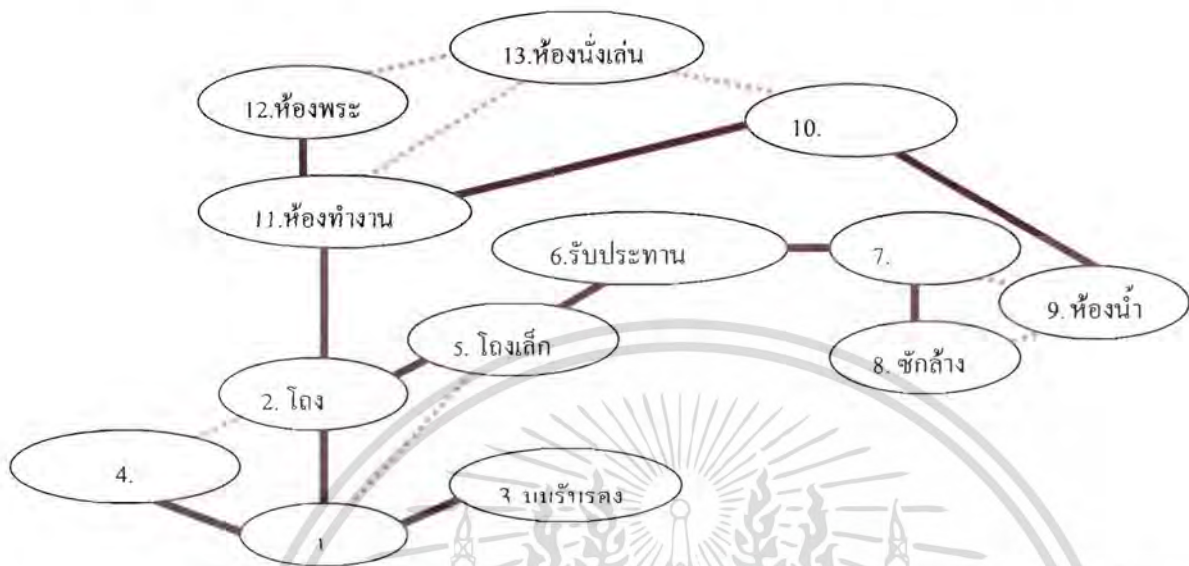
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 แสดงความสัมพันธ์ภายในอาคารประเภทอุทยาน

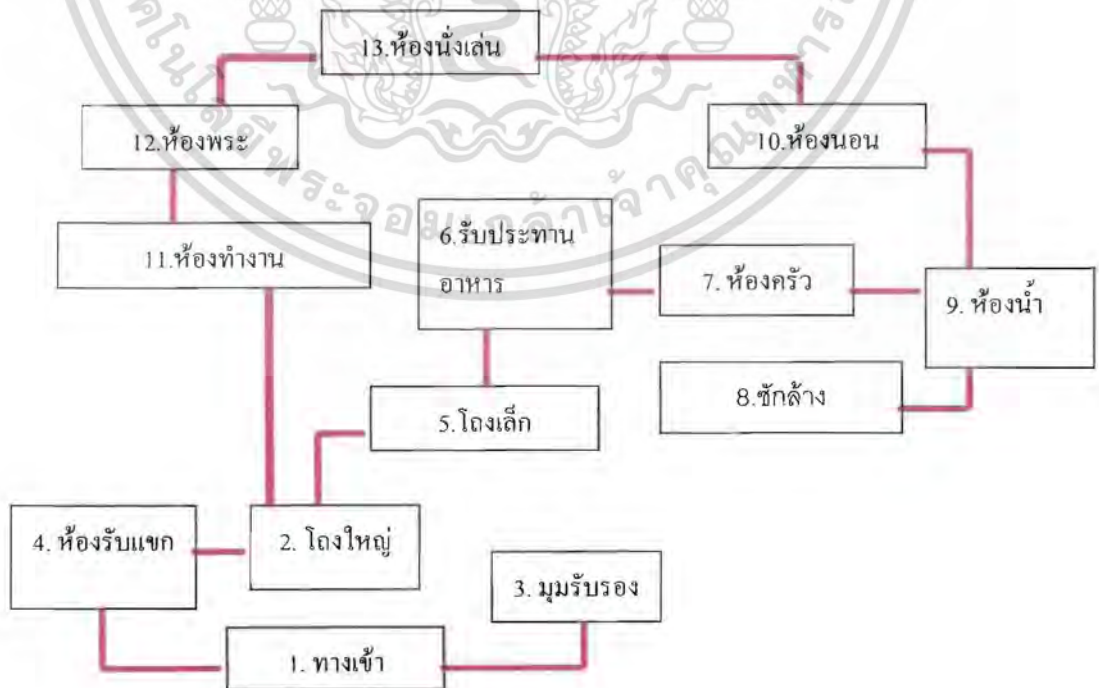

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แผนภูมิที่ 4.1 แสดงความสัมพันธ์ของการใช้สอยพื้นที่ภายในอาคารประเภทอุทยาน

แผนภูมิที่ 4.2 แสดงเส้นทางการติดต่อของพื้นที่ภายในอาคารประเภทอุทยาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไป แทนค่าทางสัญญา การค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน้ายื่นออกมา แต่ทำเป็นเสา ๒ ต้นสูงถึงหลังคาทาสีช็อคโกแลต หัวเสาแบบเซาะร่อง เสาคู่นี้ขึ้นไปรับจั่วกลางของหลังคา ชั้นล่างทางเข้าใหญ่เป็นประตูเขียนลวดลายแบบจีน พื้น โถกเชื่อมลงลายทอง เป็นประตู ๒ ชั้น ชั้นนอกบานทึบ ชั้นในบานโปร่งเป็นตารางไม้ไม้กรุกระจก เหนือประตูมีโค้ง ๓ โค้ง เป็นโค้งครึ่งวงกลม โค้งกลางใหญ่ฉลุไม้เป็นรูปนักษัตรประจำปีเกิดของเจ้าของบ้านเป็นรูปแพะ (ปีมะแม) สีที่เขียนประตูเป็นลายทองแต่เก่ามากจนสีออกหม่นๆ ทางข้างซ้าย-ขวา ของประตูใหญ่ มีหน้าต่างเปิดบานคู่ ช่วงบนเป็นบานเกล็ดกระจกลดตาย

จากตัวอาคารหน้ามีแนวทางเดิน ไปจรดส่วนหลังสุดของตัวบ้านต่อเชื่อมกับส่วนที่คนรับใช้อาศัย เป็นอาคารเล็กแยกต่างหาก ทางเดินนี้ช่วยให้การใช้สอยต่อเนื่องกันเป็นอย่างดี เป็นส่วนที่นำอาหารมาจากห้องครัวแนวระเบียงนั้นยังคงความประณีตของการออกแบบไว้อย่างชัดเจน ดูได้จากเสา ระเบียง และแม่กระทั่งกระเบื้องปูพื้นเก่า

ผนังทั่วไปชั้นล่างมีหน้าต่างไม้บานเปิด ๒ คู่ติดกัน ช่วงบนของบานเป็นลูกฟัก ไม้ช่วงล่างเป็นบานกระจกลดตาย เหนือบานเปิดเป็นช่องแสงกระจกลดตายทางปีกขวาสุดเป็นระเบียงมีลูกกรงปูนปั้นด้านบนเป็น โค้งเดี่ยว (THREE-CENTERED ARCH) ไม่มี KEY-STONE ทางปีกซ้ายสุดเป็นผนังมีหน้าต่างบานเปิดคู่ ๑ คู่

ชั้นบนด้านหน้าทางเข้ามีระเบียงโค้งเล็กยื่นออกนามีลูกกรงปูนแบบเดียวกับทางปีกขวาของบ้าน ผนังส่วนนี้มีประตูและหน้าต่างขนาด ๒ ข้าง มีช่องแสง ไม้ฉลุรูปไก่ มีขอบปูนปั้น โค้งมี KEYSTONE ขนาด ๒ ข้าง

ผนังส่วนซ้าย-ขวา ของด้านหน้า มีหน้าต่างบานเปิดคู่ด้านละ ๒ ชุด เหนือหน้าต่างบริเวณใต้กันสาด มีช่องลายฉลุปูนเป็นช่องระบายอากาศยารอบตัวบ้าน กันสาดชั้นนี้จะมีค้ำยันจากเสาเป็นตัวรับ

ส่วนปีกขวาของตัวบ้านชั้น ๒ เป็นระเบียง ซึ่งมีบันไดขึ้น ไปชั้นดาดฟ้าได้ ระเบียงเป็นลูกกรงปูน มีเสา ๓ ต้นที่มุมระเบียงรับโค้ง และมีเสาคู่รับโค้งด้านข้าง เสาเป็นเสาเดี่ยว หัวเสา DORIC ทำเส้นนูนรอบเสา โค้งเป็น โค้งเดี่ยว (THREE-CENTERED ARCH) ไม่มี KEYSTONE ชั้นดาดฟ้าทางปีกขวานี้มีลูกกรงเหมือนลูกกรงชั้น ๑ และชั้น ๒ อยู่ในระดับต่ำกว่าหลังคา ทำให้ความสูงระหว่างชั้น ๒ กับดาดฟ้าของปีกนี้ต่ำกว่าความสูงจากพื้นระเบียงถึงเพดานของปีกซ้าย

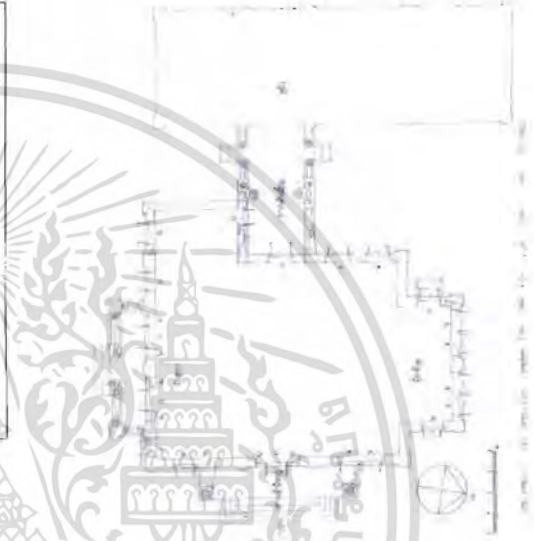
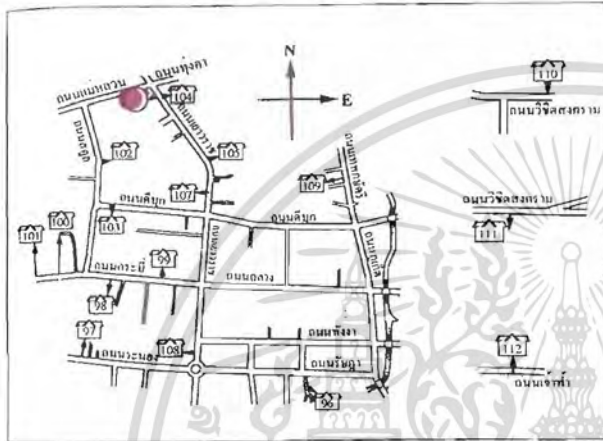
ปีกซ้ายของบ้านเป็นระเบียง ลูกกรงลายต่างกับลูกกรงทางปีกขวา มีเสา ๓ ต้นที่มุมและเสาคู่ทางด้านข้างรับโค้งเดี่ยว (THREE-CENTERED ARCH) มี KEYSTONE ความสูงเสาด้านนี้มากกว่าด้านปีกขวาเพราะ ไม่มีชั้นดาดฟ้า ด้านหลังของบ้านมีอาคารเดี่ยวชั้นเดียวเป็น โรงรถ, ห้องพักและครัว ชั้นบนเป็นระเบียงใหญ่ ซึ่งเชื่อมต่อกับอาคารใหญ่ทางด้านหลัง

หลังคาอาคารเป็นกระเบื้องกาบกล้วย สันหลังคาปูนปั้น

ลักษณะภายในอาคาร บันไดทางขึ้นบนชั้นสองของตัวบ้านเนื้อ ไม้และลายเดิมคงรักษาเอาไว้เป็นอย่างดีไม่เปลี่ยนแปลง และบันไดที่เวียนขึ้นชั้นสอง มีราวหัวเสาแบบยุโรปเรียบและมีระดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รั้วด้านนอกมีซุ้มประตู ๒ ซุ้ม ซุ้มประตูด้านถนนแม่หลวน และด้านถนนเขาวราช มีลักษณะแบบเดียวกัน เสาซุ้มประตูข้างเดียวประกอบด้วยเสากลมจำนวน ๔ เสา แต่ละเสามีลูกฟูกตามแนวตั้งรอบเสา หัวเสาทั้งสี่เสาลูกนี้เชื่อมด้วยแผ่นปูนสี่เหลี่ยมจัตุรัสเป็นหัวเสาใหญ่แบบ DORIC บนหัวเสามีกระถางดอกไม้รูปทรงกลมข้างเสาลูกที่ติดรั้วจะมีลวดลายปูนฉาบเป็นรูปเห็นแครงหรือเปลือกหอยแครง หรือรูปเกล็ดปลาซ้อนกัน เป็นแนวตั้งแต่ขอบลวดด้านบนลงมาด้านล่างเป็นแนวติดกับพื้นหญ้าตลอดกำแพงรั้วด้านล่างไปจรดกับซุ้มประตูอีกด้านหนึ่ง

รูปที่ 1 ผังบริเวณที่ตั้งอาคาร อาคารหมายเลข 106

รูปที่ 2 ผังอาคาร อาคารหมายเลข 106

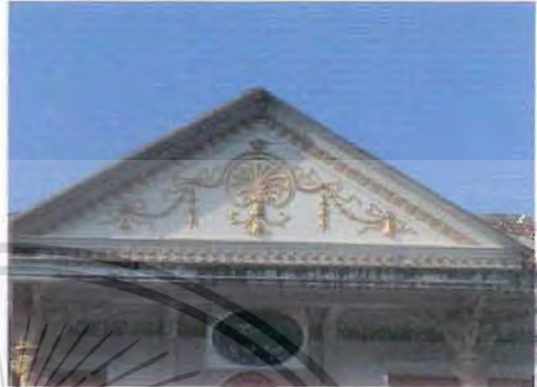
ภาพที่ 4.6 แสดงผังอาคารและแผนที่ตั้งอาคาร โดยสังเขป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

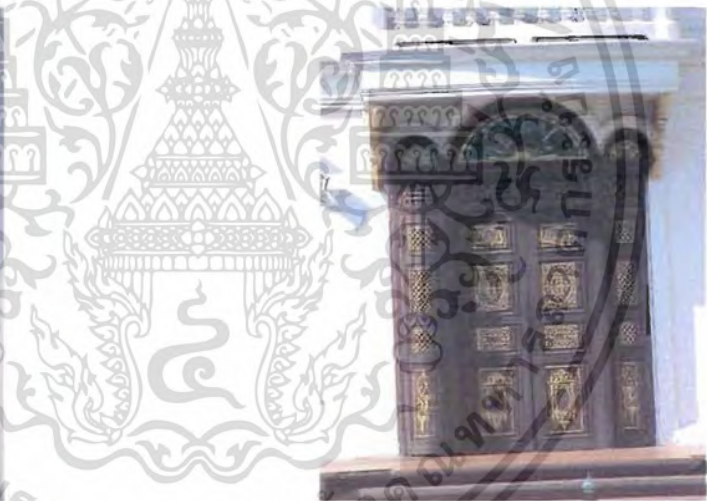
ลวดลายระเบียงมุกชั้นบน

ลวดลายปูนปั้นหน้าจั่ว

หน้าต่างชั้นบน

ประตูใหญ่ด้านหน้าชั้นล่างเป็นประตูสองชั้น

ลวดลายของเสาวิระเบียงชั้นสอง

บรรยากาศภายใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บ้านที่ใช้ศึกษาลักษณะสถาปัตยกรรมจีน-โปตุเกสในจังหวัดภูเก็ต

4.7.2 บ้านหลังที่ 107

สถานที่ ถ.เขาวราช

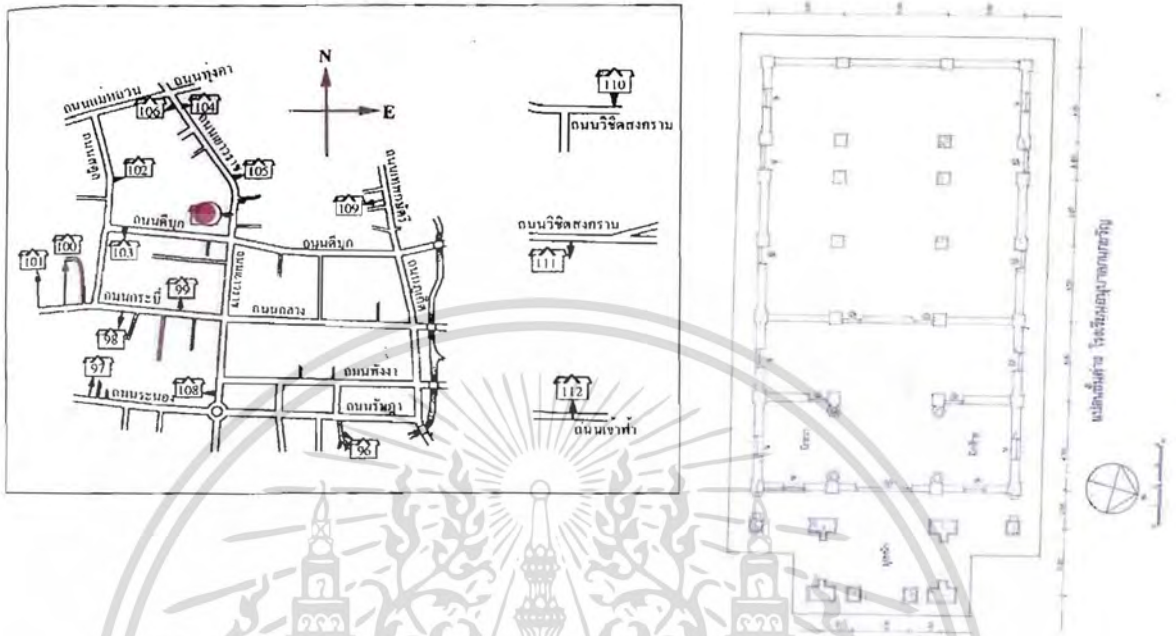
ประโยชน์ใช้สอย โรงเรียนอนุบาล ชื่อ โรงเรียนอนุบาลถนนกษัตริย์

ประวัติ เป็นอาคารเก่า เจ้าของให้มูลนิธิกุศลธรรมเช่าเป็นสำนักงาน ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๔ จึงเปลี่ยนผู้เช่า และเริ่มตั้งเป็น โรงเรียนอนุบาลถนนกษัตริย์

การซ่อมแซม ปี ๒๕๒๔ ได้ปรับปรุงทาสีใหม่ ภายในทาสีใหม่ทุกปี ภายนอกทาสีใหม่ประมาณ ๒ ครั้ง ซีกด้านซ้ายอาคารเดิมเป็น โรงรถ แล้วต่อเติมเป็นห้อง ส่วนซีกด้านขวาอาคารต่อเติมไว้เมื่อครั้งเป็นมูลนิธิใช้เป็นที่ตั้ง โต๊ะสนุกเกอร์ เมื่อมาทำเป็น โรงเรียนจึงปรับปรุงเป็นห้องทำงาน

ลักษณะอาคาร อาคาร ๒ ชั้น สีขาว โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก มีมุขยื่นด้านหน้า ด้านหน้าส่วนมุขยื่นชั้นล่าง มีโค้ง ๓ โค้ง โค้งกลางกว้างกว่าเป็น โค้งเดี่ยว (THREE-CENTERED ARCH) โค้งซ้าย-ขวา เท่ากันเป็น โค้งครึ่งวงกลม ลักษณะหัวเสา DORIC เหนือโค้งมีลวดลายปูนปั้นประดับ เป็นลายแบบจีน ประตูทางเข้ามีลักษณะเป็นประตูกลางมีหน้าต่างขนาด ๒ ข้าง แต่อยู่ติดกับบานประตูโดยใช้วงกบด้านหนึ่งร่วมกัน ซึ่งพบเห็นเป็นแห่งแรก ประตูสีโอ๊คเดินลวดลายทองกรูกระจกสีเหลือง ที่ผนังทางปีกซ้าย-ขวา ของอาคารมีหน้าต่าง โค้งเดี่ยววงกลม (SEGMENTAL ARCH) เหนือหน้าต่างมีช่องระบายอากาศรูไม้ฉลุลวดลายละเอียดแบบจีน ชั้นบนเสา DORIC สีเหลือง มีลวดลายไม้ปูนปั้นประดับหัวเสา ที่มุขหน้ามีซุ้มหน้าต่าง ๓ ซุ้ม เป็น โค้งเดี่ยว แต่มุม ๒ ข้างหยักขึ้น หน้าต่างเปิดถึงพื้นเป็น ๒ ช่วง ช่วงบนเป็นเกล็ดติดตายในบานเปิด ช่วงล่างเป็นบานลูกฟักไม้ ช่องแสงกระจกสีลายนูน หน้าต่างสีโอ๊คแดงด้าน ผนังด้านข้างของมุขหน้ามีซุ้มหน้าต่าง ข้างละ ๒ ซุ้ม ที่ปีกผนังปีกซ้าย-ขวา ด้านหน้ามีซุ้มใหญ่ ลักษณะเหมือนซุ้มหน้า แต่กว้างกว่ามีบานเปิด ๔ บาน หน้าต่าง ๒ บานกลางเป็นบานเปิดคู่อีก ๒ บานด้านข้างเป็นบานเปิดเดี่ยว ช่องแสงกรูกระจกสี หน้าต่างเปิดถึงพื้นรูปแบบเหมือนกับหน้าต่างในซุ้มด้านหน้า เครื่องเรือนประกอบด้วย เครื่องเรือนเก่ามี โต๊ะ-เก้าอี้ ไม้แบบจีน และชั้นตู้โชว์แบบยุโรป (SIDEBOARD)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 1 ผังบริเวณที่ตั้งอาคาร อาคารหมายเลข 107

รูปที่ 2 ผังอาคาร อาคารหมายเลข 107

ภาพที่ 4.7 แสดงผังอาคารและแผนที่ตั้งอาคาร โดยสังเขป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรยากาศภายใน

หน้าต่างชั้นบน

หน้าต่างชั้นล่าง

ลักษณะอาร์ทโล้่งที่ใช้แบ่งพื้นที่ใช้สอย

ลวดลายของลอมประตูค้ำใน

ลวดลายพื้นค้ำใน

ลวดลายช่องลอมชั้นล่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บ้านที่ใช้ศึกษาลักษณะสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกสในจังหวัดภูเก็ต

4.7.3 บ้านหลังที่ 99

สถานที่ เลขที่ ๒๘ ถ.กระบี่

ประโยชน์ใช้สอย โรงเรียน ชื่อโรงเรียนภูเก็ตไทยหัว (PHUKET THAIHWA SCHOOL) และเป็นที่ทำกากรของมูลนิธิกุศลสงเคราะห์จังหวัดภูเก็ต (สื่อกเชี่ยนก๊ก)

เจ้าของ มูลนิธิสื่อกเชี่ยนก๊ก

ประวัติ แต่เดิมเป็นศาลเจ้า และได้มีการสร้างต่อเติมกันมาเรื่อย จึงได้เรีย ไรเงินรวมกลุ่มเป็นมูลนิธิ แล้วจัดตั้งเป็น โรงเรียน ประมาณ พ.ศ. ๒๔๗๗

การซ่อมแซม เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ มีการซ่อมแซมครั้งใหญ่ ได้ตัดแปลง โถงมุขข้าง ๒ ข้างอาคาร ซึ่งแต่เดิมเป็น โถงยาว โดยกันแบ่งเป็น ๓ ห้อง ทั้งมุข ๒ ข้างและเปลี่ยนกระเบื้องมุงหลังคาจากกระเบื้องกาบกล้วยเป็นแผ่นกระเบื้องโปร่งแสง (GLASOLIT) สีเดิมของอาคารเป็นสีเหลืองนวล ได้เปลี่ยนสีเป็นสีเขียวอ่อน โดยส่วนฐานเสาและส่วนล่างของผนัง ใช้สีน้ำตาลช็อค โคนเสาด สีน้ำตาลประมาณในการซ่อมแซมครั้งนี้ ๖ แสนกว่าบาท

ลักษณะอาคาร อาคารสองชั้น โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก ผนังก่ออิฐฉาบปูนทำร่องโนผนังคล้ายแนวหินก่อ (RUSTICATION) ตัวอาคารสีขาวออกครีม กรอบประตูหน้าต่างสี ีไ้คแดง ทางเข้าใหญ่ของอาคาร อยู่ทางด้านหน้า ประกอบด้วยซุ้ม โ้ค้ง ๓ ซุ้ม เป็น โ้ค้งเดี่ยว (THREE-CENTERED ARCH) บันไดทางขึ้นเป็นบันได ค.ส.ล. มี ๕ ชั้น ความยาวนั้นโดยวาดลวดอาคาร ลักษณะ โ้ค้งด้านหน้า โ้ค้งกลางช่วงกว้างกว่าโ้ค้งทางซ้ายและทางขวาช่วงเท่ากัน เสาเป็นเสา สีเหลี่ยมหัวเสา DORIC ส่วนเสาที่รับ โ้ค้งเป็นเสากลม หัวเสา IORIC ระหว่างชั้นล่างและชั้นบน มีแนวคิ้วบัวปูนปั้นคั่น ผนังเหนือคิ้วบัวและใต้คิ้วบัวติดป้ายชื่อ โรงเรียน เป็นภาษาอังกฤษ ไทยและจีน ชั้นบนมีหน้าต่างบานเปิดคู่ เป็นบานเปิดไม้ มีเก็ล็ดได้ปรับ ได้อยู่ในแต่ละบาน ภายในมีลูกกรงเหล็กติดตามตั้งทาสีเดียวกับกรอบหน้าต่าง บานหน้าต่างทาสีขาวเช่นเดียวกับอาคาร ทุกหน้าต่างมีช่องแสงกระจกใสเหนือบานเปิด ซุ้มหน้าต่างเป็นซุ้มจั่วมีเสารับซุ้ม ๒ ข้างมีลวดลายปูนปั้นประดับจั่ว และผนังระหว่างจั่ว

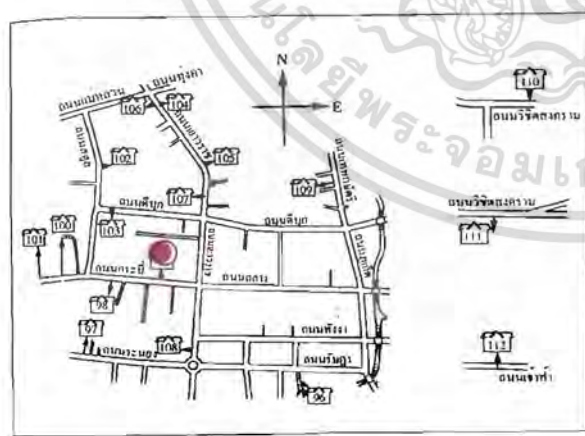
หลังคาอาคารเป็นหลังคาปั้นหยาสวมจั่ว มุงกระเบื้องกาบกล้วยดินเผา มีกันสาด ค.ส.ล. ขึ้นออกมาประมาณ ๑ เมตร ก่อนถึงหลังคา ด้านหน้าของหลังคาเป็นจั่วประดับเป็นปูนปั้นทำลวดลายเป็นตัวอักษรจีนในวงกลมมีเสาประดับ ๒ ข้าง หลังคามีช่องเปิด โ้ค้งตรงกลางเป็นทั้งช่องแสงและช่องระบายอากาศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

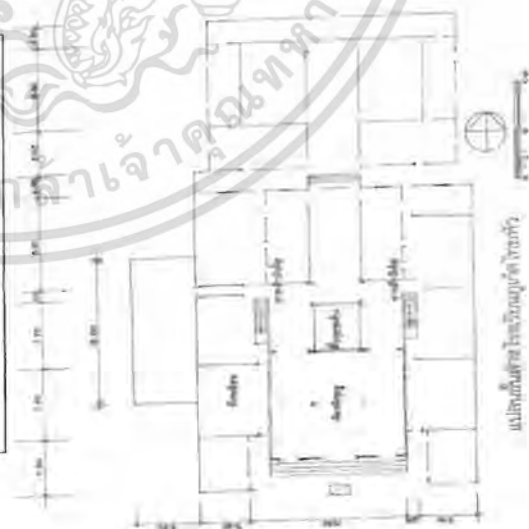
ภายในอาคารส่วนหน้าเป็นโถงโล่ง พื้น ค.ส.ต. ช่วงเสา ๓ ช่วง ช่วงกลางกว้างกว่าเสาทุกต้น เสา ค.ส.ต. ลมมุมโค้ง ภายในไม้ตีฝ้าเพดาน เห็นคาน ค.ส.ต. และคานย่อย รับพื้นชั้น ๒ เป็นตารางจัตุรัส ทนคานลมมุมโค้ง พื้นชั้น ๒ เป็นพื้น ค.ส.ต. บริเวณที่เสาขึ้นไปชนคาน จะมีปูนปั้นเป็นรูปสามเหลี่ยมเล็ก ลักษณะคล้ายค้ำยัน มีลายปูนปั้นประดับผนังภายใน และเสา-คานทั้งหมดทาสีเขียวอ่อน บริเวณห้องหน้าปัจจุบันใช้เป็นห้องพักครู ถัดจากห้องแรกไปเป็นบริเวณห้องเรียนกั้นจากส่วนหน้าด้วยผนังทึบ ในบริเวณเสาช่วงกลาง ส่วนช่วงเสาด้านซ้าย-ขวา ทำเป็นซุ้มโค้งเดี่ยว (THREE-CENTERED ARCH) กลางโค้งมี KEYSTONE แบบทำเป็นเส้นโค้งอ่อนช้อย และรับโค้งกลม หัวเสา IONIC มองผ่านโค้งทั้ง ๒ ข้างไปจะเห็นบันไดขึ้นชั้น ๒ ด้านหลังของผนังทึบช่วงกลางนั้นเป็นพื้นที่เหลี่ยมลดระดับประมาณ ๒๕ ซม. ลักษณะคล้ายสระ เป็นช่องรับน้ำฝนที่ลงมาจากช่องเปิดโถงในหลังคา บริเวณนี้มีห้อง ๒ ข้าง เป็นห้องเรียนและห้องอาหาร และมีประตู ๒ ข้างเพื่อออกไปยังบันไดขึ้นชั้น ๒ การวางผังเป็นลักษณะ SYMMETRICAL BALANCE

บันไดขึ้นชั้นสองเป็นบันได ค.ส.ต. ลูกกรงปูนปั้น ชั้นบนผนังสีเขียวอ่อน กรอบหน้าต่างด้านในสีโอ๊ค ชั้นนี้จะแบ่งเป็นห้องเรียนทั้งหมดตามช่วงเสา ห้องที่ตรงกับเสาช่วงกลาง จะกั้นถึงเพดานโดยผนังส่วนบนเป็นไม้ตีตารางกรูกระจกใส ห้องเรียนอื่นๆ จะกั้นผนังห่างจากเพดานประมาณ ๑ เมตร ส่วนล่างของผนังลอยสูงจากพื้นประมาณ ๑๐ ซม. ทุกช่วงเสาเอ็น เพดานชั้นสองเป็นไม้ทาสีขาว ดีทึบแนวเป็นลายเส้น

ทางเดินชั้น ๒ เป็นระเบียง รอบ COURT กลางที่ตรงกับช่องเปิดโถงในหลังคาและสระสี่เหลี่ยมในชั้น ๑ ลูกกรงระเบียงเป็นลูกกรงปูน โปร่ง พื้นชั้น ๒ ทั้งหมดเป็นพื้น ค.ส.ต.

รูปที่ 1 ผังบริเวณที่ตั้งอาคาร อาคารหมายเลข 99

รูปที่ 2 ผังอาคาร อาคารหมายเลข 99

ภาพที่ 4.8 แสดงผังอาคารและแผนที่ตั้งอาคาร โดยสังเขป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพด้านหน้า

ปูนปั้นประดับจั่ว

ลักษณะอาร์ทโค้งภายใน

ลวดลายปั้นปั้นหัวเสาภายนอก

ค้ำยันคานภายใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่ไปใช้ในการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกหรือทำซ้ำโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้จัดทำเอกสารฉบับนี้

บ้านที่ใช้ศึกษาลักษณะสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกสในจังหวัดภูเก็ต

4.9.4 บ้านหลังที่ 100

สถานที่ เลขที่ ๘๖ ถ.กระบี่

ประโยชน์ใช้สอย ที่อยู่อาศัย

เจ้าของ คุณสิทธิ คัมทวนิช บุตรชายพระพิทักษ์ชินประชา

ประวัติ อายุการก่อสร้างประมาณ ๘๐ ปี พระพิทักษ์ชินประชาเป็นผู้ออกแบบและควบคุมการก่อสร้างเองได้ช่างก่อสร้างมาจากปีนัง รวมทั้งวัสดุการก่อสร้างด้วย บ้านหลังนี้มีขนาดใหญ่โตกว้างขวาง เพราะเจ้าของบ้านมีบุตรมาก เจ้าของปัจจุบันคือ คุณสิทธิ คัมทวนิช เป็นบุตรคนที่ ๑๒ ปัจจุบันทำธุรกิจส่วนตัว และเป็นสมาชิกสภาจังหวัด คุณสิทธิได้ปลูกเรือนหลังใหม่ด้านซ้ายเยื้องไปข้างหน้าของอาคารใหญ่ อยู่ในบริเวณรั้วเดียวกัน และอยู่ที่บ้านหลังใหม่นี้ ส่วนอาคารใหญ่ปัจจุบันคุณฉัญชูลี บุตรสาวคนที่ ๑๐ ของพระพิทักษ์ เป็นผู้อยู่อาศัยกับสามีคือคุณสุเมธ องค์กรสกุล แต่เดิมนั้นบริเวณบ้านนั้นเป็นสโมสรจีนของคนหมู่ที่เรียกว่า เล่าค้วน เป็นเรือนไม้สองชั้น ต่อมาภายหลังได้รื้อออกแล้วสร้างบ้านหลังนี้ขึ้นมาเสร็จสมบูรณ์เมื่อราวสงครามโลกครั้งที่ ๒ ประมาณ ๒ ปีโดยที่สร้างพร้อมๆ กันกับบ้านของหลวงอนุภาณุเกตุการ มีเกร็ดเกี่ยวกับบ้านหลังนี้ว่าในช่วงที่ญี่ปุ่นมาตั้งทัพที่ภูเก็ตนั้น เป็นว่าบริเวณบ้านหลังนี้กว้างขวางดี จึงจะนำกำลังทหารมาฝึกซ้อมรบกันที่หน้าสนาม พระพิทักษ์ชินประชาจึงได้ปลูกต้นไม้พรวน้ำไว้เต็มพื้นที่บ้าน จึงหลีกเลี่ยงจากการเป็นสนามฝึกกำลังทหารญี่ปุ่น ไปได้ด้วยไหวพริบ

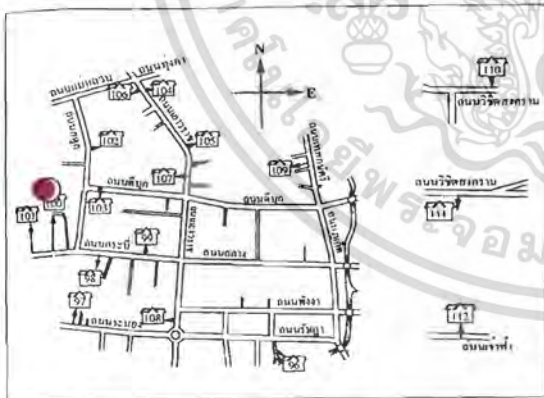
หนึ่ง กระเบื้องปูพื้นนั้นสั่งตรงมาจากอิตาลี สีและลวดลายในปัจจุบันยังคงดูใหม่ และงดงามมาก ลักษณะอาคาร บ้าน ๒ ชั้น การวางตัวอาคารขนานไปกับถนนด้านหน้าเป็นสนามกว้างใหญ่ ลักษณะผังเป็น ASYMMETRICAL BALANCE มองจากด้านทางเข้าจะเห็นมุขชั้น ๑ มุข มุขที่ ๑ คือปีกขวาของตัวบ้าน (เมื่อหันหน้าออกสู่สนามด้านหน้า) มุขที่ ๒ เป็นมุขครึ่งหนึ่งของแปลนเหลี่ยม คือส่วนกลาง และมุขที่ ๓ คือปีกซ้ายของตัวบ้าน มุขชั้นปีกขวาของตัวบ้านเป็นมุขที่ใหญ่ที่สุด และเป็นทางเข้าใหญ่ของบ้านบันไดทางขึ้น SET เข้าภายในช่วงเสาค้ำหน้า เสาโครงสร้างเป็นเสาสี่เหลี่ยม มีเสารับซุ้มโค้ง เป็นเสากลม หัวเสา DORIC ไม่เซาะร่องเสา ทุกโค้งมี KEYSTONE ที่ทำเป็นริ้วอ่อนช้อย ประตูทางเข้ามุขนี้ เป็นประตูกลางแบบจีน ช่วงบนกรงกระจกในกรอบรูปไข่ช่วงล่างเขียนลายดอกไม้ในแจกันสีทอง บานประตูสีโอ๊ค มีหน้าต่างขนาด ๒ ข้าง ประตูเป็นหน้าต่างกระจกเปิดบานคู่มุขชั้นปีกซ้ายของบ้านมีทางขึ้นอีกทางหนึ่ง โดยทางด้านนี้บันไดจะยื่นออกมาจากช่วงเสา ประตูเป็นแบบจีนเหมือนมุขปีกซ้าย แต่ไม่วิจิตรเท่า ส่วนมุขกลางลักษณะเป็นเหมือนระเบียงใช้เสากลมตลอดทั้งชั้น ๑ และ ชั้น ๒ มีลูกกรงปูนปั้น

ลักษณะโดยทั่วไป อาคารนี้จะใช้เสาสี่เหลี่ยม (ยกเว้นมุขกลาง) ลักษณะหน้าต่างชั้นล่างเป็นหน้าต่างกระจกกรอบบานสีเขียวเข้ม กระจกเป็นกระจกลายฉลุ หน้าต่างชั้นบนเฉพาะด้านหน้าของปีกซ้าย,

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปีกขวา และมุขกลาง จะมีซุ้มหน้าต่าง ๓ ซุ้ม นอกจากนั้นไม่ทำซุ้มหน้าต่าง หน้าต่างเป็นไม้เปิดบานคู่ ครอบบานและวงกบสีเขียวเข้ม ส่วนเกล็ดปรับได้ในหน้าต่างสีเขียวอ่อน ใต้หน้าต่างชั้นบนแต่ละช่องทำเป็นลูกกรงปูน ทาสีขาวซุ้มโค้งรอบหน้าต่างทาสีขาว สำหรับมุขปีกขวา ชั้น ๒ จะมีระเบียงรอบและจะมีมุขเล็กโปร่งยื่นออกมาตรงกลาง เสา DORIC สีเหลืองมีโค้งเดี่ยว (THREE-CENTERED ARCH) รอบระเบียงมีลูกกรงปูน หลังคาอาคารเป็นกระเบื้องกาบกล้วย เป็นหลังคาปั้นหยา (HIP ROOF) ส่วนหน้ามีจั่วเปิดในจั่วมีบานเกล็ดไม้ติดตาย สันหลังคาปูนปั้น ชายคาไม้ตีฝ้า ใช้อลูมิเนียม

ภายในพื้น ค.ส.ล. ปูกระเบื้องซีเมนต์ลายตาหมากรุกสลักสีเขียวขาว ผืนสีเขียวตอนช่วงล่างในแนว ใต้หน้าต่างปูกระเบื้องเคลือบสีขาว บนสุดเป็นกระเบื้องลวดลายปูนเป็นลายดอกไม้ ทั้งผนังภายใน และภายนอกส่วนปีกขวาห้องด้านหน้าเป็นห้องที่ไว้ภาพบรรพบุรุษ และมีส่วนที่กั้นเป็นห้องรับแขก โดยมีซุ้มโค้ง ๒ ซุ้ม เป็นตัวแบ่ง หัวเสารับซุ้มเป็นเสา DORIC เสาช่องเสาทาสีขาว ส่วนบริเวณในช่องเสาและของคี่ๆ ต่างๆ ทาสี VERIDIAN อ่อน เพดานไม้ตีฝ้า เห็นตง, กาน, พื้นชั้นบนเป็นไม้ ถัดจากห้องโถงหน้าไปมีประตูเปิดสู่ส่วนหลังของบ้าน และสามารถเดินต่อไปทางห้องอื่นๆ ส่วนมุขกลาง และปีกซ้ายของบ้านได้ บันไดขึ้นชั้นสองอยู่ที่ห้องด้านหลัง เป็นบันไดไม่มี ลวดลายสลักที่ได้บันไดทำเป็นสายเรขาคณิตเป็นเส้นทอง ลูกกรงบันไดไม้หนา ๑ นิ้ว ฉลุ บันไดเป็น ไม้สีโอ๊คเข้ม

รูปที่ 1 ผังบริเวณที่ตั้งอาคาร อาคารหมายเลข 100

รูปที่ 2 ผังอาคาร อาคารหมายเลข 100

ภาพที่ 4.9 แสดงผังอาคารและแผนที่ตั้งอาคาร โดยสังเขป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

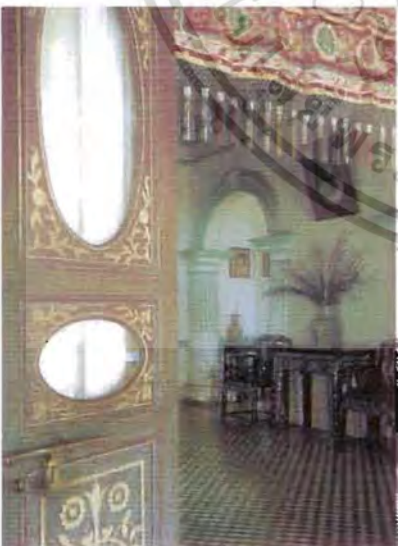

ลักษณะภายนอกที่มีจุดเด่นที่อาร์ท โคล์งประกอบด้วยลูกกรง

ลักษณะอาร์ท โคล์งที่ประกอบด้วยอาร์ท โคล์ง

ลักษณะอาร์ท โคล์งที่ใช้แบ่งพื้นที่ใช้สอยภายใน

ลวดลายของพื้นภายในเป็นลายหมากรุก

ลวดลายของพื้นภายนอก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บ้านที่ใช้ศึกษาลักษณะสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกสในจังหวัดภูเก็ต

4.7.5 บ้านหลังที่ 101

สถานที่ เลขที่ ๘๘ ถ. กระบี่

ประโยชน์ใช้สอย ที่อยู่อาศัย

เจ้าของ ๑. พระพิทักษ์ชินประชา

๒. ชุนชินสถานพิทักษ์

๓. คุณประชา-จรูญ ตัณฑวนิช

ประวัติ เป็นบ้านหลังแรกของภูเก็ตที่สร้างขึ้นตามแบบสถาปัตยกรรมยุโรปในสมัยรัชกาลที่ ๕ ก่อสร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๐ เจ้าของบ้านคนแรกคือพระพิทักษ์ชินประชา (ต้นตระกูลตัณฑวนิชที่ได้รับพระราชทานในสมัยรัชกาลที่ ๖) นามเดิมคือต้นมาเสียง เนื่องจากความดีความชอบจึงได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ และนามสกุล พระพิทักษ์ชินประชา เป็นบุตรคนที่ ๖ ของครอบครัว เป็นน้องชายพระพิไสยสรรพกิจ (บุตรคนที่ ๒ ของครอบครัว) จุดประสงค์เดิมในการสร้างนี้เพื่อเป็นเรือนหอ แต่ต่อมาไม่ได้อยู่ จึงทิ้งไว้เป็นเวลาถึง ๒๑ ปี คือเมื่อชุนชินสถานพิทักษ์บุตรชายเจ้าของบ้านอายุ ๒๑ ปี ชุนชินสถานฯ จึงได้ย้ายมาอยู่บ้านหลังนี้ ปัจจุบันเจ้าของคือ คุณประชา ตัณฑวนิช บุตรชายชุนชินสถานฯ

ในการสร้างบ้านพระพิทักษ์ฯ เป็นผู้ออกแบบและควบคุมการก่อสร้างเองโดยได้ช่างจากเมืองปีนัง ในช่วงเวลาใกล้เคียงกันนั้น มีบ้านพระอร่ามสาครเขตอีกหลังหนึ่งที่สร้างแบบลักษณะสถาปัตยกรรมยุโรป (ปัจจุบันคืออาคารของบริษัทเดินอากาศไทย) วัสดุก่อสร้างส่วนใหญ่นำมาจากปีนัง ยกเว้นอิฐ วัสดุปูพื้นมาจากอิตาลี นำผ่านมาทางปีนังสู่ภูเก็ตอีกต่อหนึ่ง

การซ่อม ในสมัยชุนชินสถานพิทักษ์ได้เปลี่ยนแปลงลักษณะบ้านไป คือเดิมบ้านแบ่งเป็น ๓ ส่วนคือ

๑. ส่วนหน้า-เป็นส่วนที่ใช้รับแขกที่ไม่สนิท

๒. ส่วนกลาง-เป็นส่วนที่รับแขกค่อนข้างสนิท (ปัจจุบันกลายเป็นส่วนหน้า)

๓. ส่วนใน-เป็นส่วนต้อนรับญาติพี่น้อง (ปัจจุบันคือส่วน โถงรับแขก)

ท่านชุนได้รื้อส่วนหน้าของบ้านออกซึ่งเดิมประกอบด้วยห้องสมุด โถงด้านหน้า และบันไดทางขึ้น ในราว พ.ศ. ๒๔๘๖ โดยนำศิลาบางส่วน ไปสร้างประกอบเป็นฮวงซุ้ยให้ภรรยาด้วยความอาลัย

ต่อมาในสมัยคุณประชา ได้เปลี่ยนแปลงอีกครั้ง โดยต่อเติมส่วนระเบียงด้านข้างซ้ายของอาคารหรือด้านตะวันออก และได้นำศิลาบางส่วนที่รื้อจากส่วนด้านหน้าอาคารมาปูเป็นพื้น การต่อเติมครั้งนี้ในราว พ.ศ. ๒๕๑๘ ในการบำรุงรักษาบ้านหลังนี้เฉลี่ยปีละประมาณ ๑ แสนบาท และส่วนที่ซ่อมแซมบ่อยๆ คือส่วนหลังคา ฝ้า เพดาน สี ประตู

ลักษณะอาคาร บ้าน ๒ ชั้น ทางเข้าเป็นมุขยื่นออกมาหลังคาจั่ว ด้านหน้าทางเข้ามีชานกว้างยกสูงจากพื้นประมาณ ๘๐ ซม. มีบ่อกลม กลางบ่อมีรูปปั้นอยู่ก่อนถึงมุขหน้า อาคารสีขาว หน้าต่างสีเทา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยนาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ฝาผนังหนาประมาณ ๑ ฟุต โดยใช้วิธีก่ออิฐตามความยาว ซึ่งใช้เป็นส่วนรับน้ำหนักแทนเสา และ
ค้ำนอกทำเป็นเสาหลอกไว้จึงทำให้ตัวบ้านเย็นร่มรื่น

มุขด้านหน้าเป็นส่วนที่ทำใหม่ขึ้นแทนส่วนหน้าที่เคยมีเมื่อครั้งแรกสร้างแล้วได้รื้อออก ประตู
ทางเข้าใหญ่ที่มุขหน้านั้น เป็นประตูแบบจีน มีหน้าต่างอยู่ ๒ ข้างของผนัง เสารับมุขหน้าเป็นเสา
DORIC สี่เหลี่ยมเจาะร่อง

ทั่วไปในชั้นล่างเป็นเสาสี่เหลี่ยมเจาะร่อง หัวเสาแบบผสม CORINTHIAN กับ IORIC หน้าต่างเป็น
หน้าต่างบานเปิดคู่มีบานเกล็ดไม้ปรับได้ในบานเปิด ซึ่งหน้าต่างบางส่วนของชั้นล่างเปลี่ยนเป็น
บานเกล็ดกระจกปรับองศา บางส่วนเป็นซุ้มโค้ง หน้าต่างเปิดไม่ถึงพื้นลูกกรงปูนปั้นได้หน้าต่าง

ชั้นสองมีซุ้มหน้าต่างมี KEYSTONE มีลวดลายปูนปั้นประดับผนัง หัวเสาประดับเล็ก หลังคามีสวน
ที่เป็นจั่ว มีลวดลายปูนปั้นประดับหน้าจั่ว เป็นลายดัดลูกปืนล้อมรอบลูกกลม (BALL BARING)

ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของอุตสาหกรรมเหมืองดีบุกของภูเก็ตสมัยการทำเหมืองรุ่งเรือง หลังคามุง
กระเบื้องกาบกล้วย สันหลังคาปูนปั้นทางด้านหลังของอาคารเป็น โกรด ซึ่งมีกระเบื้องชั้น ๒ ขึ้นมา
คลุมภายในบ้านพื้นปูกระเบื้องซีเมนต์ ห้องแรกคือห้องมุขหน้าเป็นที่ไว้ภาพบรรพบุรุษ และแท่น

บูชารวมทั้งภาพเก่า ทางปีกซ้าย-ขวาส่วนหน้าทำเป็นห้องนอนเพดานไม่มีการตีฝ้ามองเห็นคนไม่
ตงไม้และพื้นไม้ ชั้นบนได้ ไม้ทุกชั้นสบบม ทาสีเทาตลอดเพดาน ผนังช่วงล่างทาสีเขียว
VERIDIANอ่อนๆ มีลวดลายดอกไม้ด้านบนสีน้ำตาล ส่วนผนังช่วงบนทาสีขาว ถัดจากห้องน้ำไป

เป็นส่วนพักผ่อน มี COURT กลางเป็นสระน้ำจัดสวนและเลี้ยงปลาอยู่ตรงกับช่องเปิดโล่งในหลังคา
ภาษาจีนเรียกว่า “สิมแจ้” สระนี้อยู่ด้านหลังของผนังกลางของห้องหน้ามุข ซึ่งมีทางเข้าอยู่ ๒ ข้าง
(ที่ไม่ใช่ด้านผนัง) มี KEYSTONE มองขึ้นไปเห็นหน้าต่างเปิดถึงพื้นของห้องชั้น ๒ แต่ละหน้าต่าง

มีราวลูกกรงไม้ฉลุกัน และเห็นชายคายื่นเข้ามาประมาณ ๘๐ ซม. มีรางน้ำโดยรอบ ฝาชายคาไม้ตีซิด
ทาสีฟ้า ในส่วนนี้มีบันไดในชั้นชั้น ๒ อยู่ทางขวาของตัวบ้าน (หันหน้าไปทางหน้ามุข) เป็นบันได
ไม้สี ไม้โอ๊คเข้มเกือบดำ ลูกกรงไม้ก็สีมีลวดลายเดินทองตามขอบช่วงลูกตั้งลูกนอนบันไดและได้

บันได เป็นแบบจีนลวดลายวิจิตร ผนังห้องนี้ทาสีขาวเพดาน ไม่ได้ตีฝ้าทาสีเทา
ถัดจากส่วนพักผ่อนไปทางด้านหลัง เป็นห้องรับประทานอาหารและส่วนครัว การตกแต่งภายใน

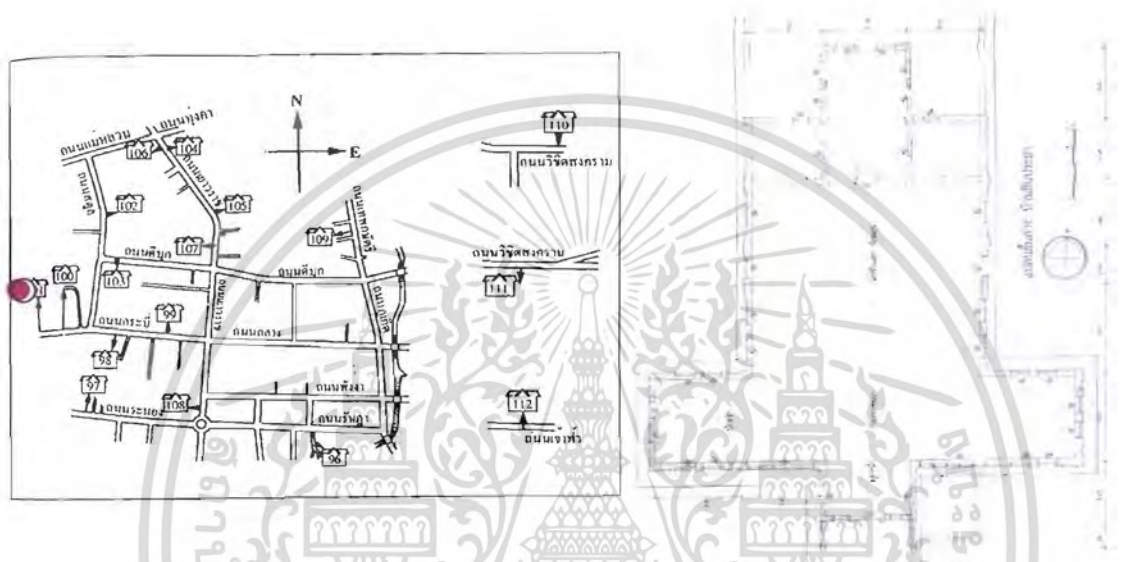
และเครื่องเรือนทั่วไปเป็นแบบจีน

ชั้นบนฝั่งบ้านคล้ายชั้นล่าง แต่แบ่งห้องต่างๆ ออกเป็นห้องนอนถึง ๕ ห้องด้วยกัน มีห้องน้ำหนึ่ง
ห้อง และมีระเบียงด้านหลังที่ออกไปยื่นรับลมได้ หนึ่งส่วน โครงสร้างไม้ของอาคารชั้นบนใช้ไม้
หอม ที่เรียกว่า ไม้บริแหวนเป็น ไม้ที่มีคุณสมบัติทนทาน ถ้าเจาะเนื้อ ไม้จะส่งกลิ่นหอมไปทั่วบ้าน

และจากโครงสร้างเดิมของบ้านนั้น พระพิทักษ์ชินประชาหันหน้าบ้านไปทางทิศใต้ เพราะรับลมได้
๒ ทาง คือ ลมตะวันออกเฉียงใต้ และลมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้บ้านเย็นสบาย ส่วนช่องเปิดโล่ง
ภายในซึ่งอยู่กลางบ้านนั้นเป็นส่วนที่ช่วยระบายอากาศได้เป็นอย่างดี ลักษณะช่องเปิดโล่ง หรือสิม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เจ้านี้ทั้งตึกแถวและอาคารบ้านเรือนในภูเก็ตนิยมทำกันมากและในสมัยก่อนนั้นชาวภูเก็ตจะดูว่าบ้านใดออกแบบได้ดีเยี่ยมก็ดูกันที่การระบายอากาศของบ้านนั้นๆ ว่ามีมาก-น้อยเพียงใดนั่นเอง
 เจ้าของบ้านปัจจุบันมีใจรักและพยายามเก็บรักษาของเก่าดั้งเดิมไว้เป็นอย่างดีด้วยอย่าง เช่น เฟอร์นิเจอร์ เครื่องมุกมากมายหลายชิ้น ทั้งโต๊ะ เก้าอี้ต่างๆ ซึ่งนำมาจากเมืองจีนโดยตรง เป็นเครื่องเรือนที่มีอายุเก่าแก่กว่าตัวบ้านเป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษจากเมืองจีน และเครื่องเรือนมีค่าอื่นๆ อีกมากมาย

รูปที่ 1 ผังบริเวณที่ตั้งอาคาร อาคารหมายเลข 101

รูปที่ 2 ผังอาคาร อาคารหมายเลข 101

ภาพที่ 4.10 แสดงผังอาคารและแผนที่ตั้งอาคาร โดยสังเขป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรยากาศภายในบริเวณใต้บันได

ลักษณะภายนอกอาคาร

บรรยากาศภายในห้องนอน

ส่วนรับรอง

ลักษณะเฟอร์นิเจอร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บ้านที่ใช้ศึกษาลักษณะสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีสในจังหวัดภูเก็ต

4.9.6 บ้านหลังที่ 98

สถานที่ ถนนกระบี่

ประโยชน์ใช้สอย สถานพยาบาล ชื่อ โรงพยาบาลศิริโรจน์

เจ้าของ ผู้อำนวยการ โรงพยาบาล เช่าจากคุณผ่องศรี แสงสุคนธ์

ประวัติ เป็นอาคารส่วนที่สามของอาคารบ้านพระอร่ามสาครเขต

การซ่อม ส่วนชั้นบน ไม่ได้ตัดแปลงเลย ส่วนลักษณะอาคารชั้นล่างเดิมเหมือนกับอาคารของบริษัทเดินอากาศไทย ภายหลังได้ตัดแปลงเพื่อความเหมาะสมกับการทำงาน โดยมีได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างเดิม เพียงแต่ตัดแปลงส่วนด้านหน้าของชั้นล่าง เป็นลักษณะบานหน้าต่างกระจกแบบเลื่อนได้ และส่วนข้างขวาของอาคาร ได้เพิ่มเติมกันสาด และหลังคาคอนกรีตต่อยื่นออกมาจากตัวอาคารเดิม และชั้นบนหลังคาใช้ประโยชน์เป็นทางเดินเชื่อมอาคารมีโครงสร้างไม้ เป็นทางลาดเพื่อความสะดวกในการเงินและเคลื่อนย้ายคนไข้

ลักษณะอาคาร เป็นอาคาร ๒ ชั้น ทาสีขาว โครงสร้าง ค.ส.ล. ผนังก่ออิฐฉาบปูน อาคารมีลักษณะ SYMMETRICAL BALANCE แต่มีลวดลายที่แตกต่างกันในแต่ละด้าน ทางเข้าใหญ่ชั้นล่างเป็นซุ้มโค้ง ๓ ซุ้ม เสาก่ออิฐฉาบปูนลักษณะแบบแนวหินก่อ (Rustication) โคงกลางช่องใหญ่กว่า มีกันสาดยื่นรอบระหว่างชั้นล่างกับชั้นบน

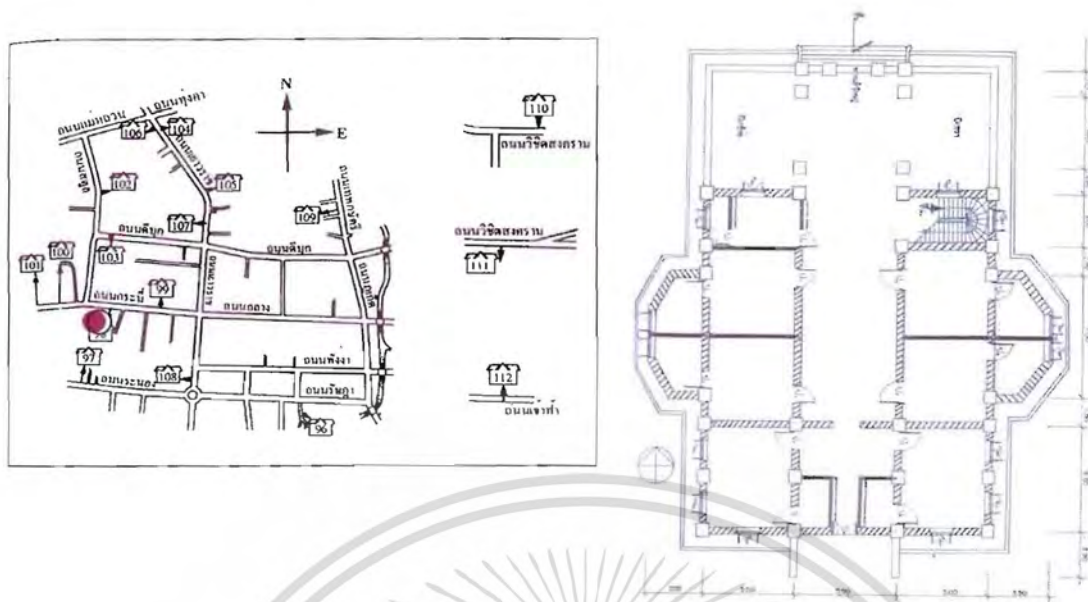
ชั้นบนทางด้านหน้ามี ๓ ซุ้ม เป็นซุ้มสี่เหลี่ยมเสาแบบผสม IONIC กับ CORINTHIAN เสาโครงสร้างหัวเสาแบบ DORIC ทุกซุ้มมี KEYSTONE ทางด้านข้างของมุขหน้ามี ๓ ซุ้ม แต่เสาประดับเพิ่มเป็น ๒ ต้น สำหรับหน้าต่างแต่ละคู่ (ไม่ใช่เสาด้านกลางร่วมกัน)

ผนังทางปีกซ้ายและขวา มีบานเปิดคู่ ๒ คู่ เป็นหน้าต่างกระจกใสทั้งหมด มีกันสาดอลูมิเนียมสีเขียว-ขาว ยื่นคลุม เหนือหน้าต่างมีลวดลายปูนปั้นประดับอยู่ในกรอบปูนปั้นรูปพัด

ด้านข้างของปีกซ้าย และขวามีมุขเหลี่ยม หน้าต่างบานเปิดคู่ มี KEYSTONE ลวดลายแปลกกว่าที่อื่นๆ

หลังอาคารเป็นกระเบื้องลูกฟูกลอนเล็กสีแดง ฝ้าชายคาส่วนใหญ่เป็นระแนงเว้นร่องบางส่วนเป็นกระเบื้องแผ่นเรียบ จั่วหน้าอาคารประดับลายปูนปั้นเป็นรูปวงกลม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 1 ผังบริเวณที่ตั้งอาคาร อาคารหมายเลข 98

รูปที่ 2 ผังอาคาร อาคารหมายเลข 98

ภาพที่ 4.11 แสดงผังอาคารและแผนที่ตั้งอาคาร โดยสังเขป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลวดลายปูนปั้นภายนอกจุดเด่นที่ปูนปั้นรูปนก

ลวดลายปูนปั้นภายนอกบริเวณซุ้มภายนอก

หน้าต่างบริเวณมุขด้านบน

ลวดลายประตูชั้นล่าง

4.8 กลุ่มอาคารประเภทตึกแถวเมืองภูเก็ต

ภูเก็ตเป็นเมืองที่มีแร่ดีบุกมาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระเอกาทศรถแห่งกรุงศรีอยุธยา แต่ในแง่ของวิวัฒนาการชุมชนแล้ว ภูเก็ตมีประวัติศาสตร์ยาวนานย้อนไปถึงสมัยสุโขทัย และศรีวิชัยทีเดียว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภูเก็ตเจริญขึ้นอย่างรวดเร็วหลังจากที่ไทยกับพม่าเลิกทำสงครามกันเพราะพม่าตกเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ

ในช่วงนั้นอังกฤษไปตั้งตลาดรับซื้อดีบุกอยู่ที่เกาะหมาก หรือปีนัง เพื่อส่งไปขายต่อในยุโรป ทำให้ดีบุกมีราคาสูงขึ้น ชาวภูเก็ตซึ่งประกอบด้วยคนไทยเชื้อสายพังงา-ถลาง คนมลายู และคนจีนนักแสวงโชคจึงช่วยกันทำมาค้าขายแร่ ซึ่งตกอยู่ในราวรัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ครึ่งพอลถึงสมัยรัชกาลที่ ๔ คนภูเก็ตก็เริ่มเป็นเศรษฐีกันแล้ว ในสมัยรัชกาลที่ ๕ และรัชกาลต่อมาจึงเกิด “นายเหมือง” ขึ้นอย่างมากมาขายบ้านเมืองภูเก็ตที่เห็นกันในปัจจุบันก็นับเป็นส่วนหนึ่งของผลงานของท่านเหล่านี้เหลือทิ้งไว้ให้เห็นเป็นมรดกแก่ชนรุ่นหลัง

อาคารรุ่นเก่าเหล่านี้เป็นบ้านเรือน ร้านค้า ที่ทำกรารัฐบาล ตลอดจนธนาคาร และอื่นๆ บางส่วนอยู่ในรูปตึกแถว และบางส่วนก็เป็นอาคารที่แยกออกมาเป็นพิเศษ หรือเป็นบ้านพักอาศัยส่วนตัว สถาปัตยกรรมเหล่านี้มีลักษณะเด่นเป็นพิเศษกว่าที่อื่นๆ และยังคงหลงเหลืออยู่มาก

สถาปัตยกรรม ซึ่งมีอิทธิพลฝรั่งนั้น ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในกรุงเทพฯ ด้วยเหตุผลทางด้านการเมือง เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจุลจอมเกล้า ทรงมีพระปรีชาสามารถรู้ใจฝรั่งว่าถ้าฝรั่งเห็นเรากินอยู่แบบฝรั่งแล้วจะถือว่าเจริญทัดเทียมกัน ไบ้เกล้าเอาเป็นเมืองขึ้นดังที่เกี่ยวอ้างเอากับประเทศอื่นๆ พระองค์ท่านจึงริบแปลงโฉมหน้าเมืองบางกอกให้กลายเป็นฝรั่งอย่างรวดเร็ว แต่การเปลี่ยนแปลงในยุคนั้นเป็นเพียงรูปธรรมเท่านั้นแต่วิถีชีวิตยังมีความเป็นอยู่อย่างไทยแท้แต่เดิม

แต่สถาปัตยกรรมใกล้เคียงกัน และยุคเดียวกันที่ภูเก็ต ไม่ได้เกิดเพราะเหตุดังที่กล่าวมาแล้ว อาคารเหล่านี้เกิดขึ้นเพราะการค้าขายกับปีนัง คนภูเก็ตนั้นติดต่อกับภูเก็ตกับปีนังมากกว่ากรุงเทพฯ ด้วยเหตุผลของระยะทาง นอกจากค้าขายแล้วยังส่งลูกหลานไปศึกษาเล่าเรียนด้วย ท่านเหล่านั้นได้เห็นบ้านเมืองของปีนังก็มักจะชอบใจเลยจดจำแบบอย่างมาสร้างขึ้นบ้างในภูเก็ต และเพราะสร้างด้วยใจรักนี่เอง มิใช่เพราะสถานการณ์บังคับ ลักษณะตึกของเมืองภูเก็ตจึงมีลักษณะพิเศษกว่าที่อื่น

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม ของตึกเหล่านี้ ในยุคแรกคือ ราวรัชกาลที่ ๔ นั้น มีของเงินอยู่มากเป็นตึกแถว ๒ ชั้นหรือชั้นเดียว กำแพงหนาเพราะการก่อสร้างใช้ระบบกำแพงรับน้ำหนัก

กระเบื้องหลังคา เป็นกระเบื้อง โฉงแบบจีนรูปทรงหลังคาตลอดหน้าตาประตูและส่วนตกแต่งต่างๆ ล้วนเป็นแบบจีนทั้งสิ้น ในสมัยต่อมาจึงเริ่มเป็นฝรั่งมากขึ้น เพราะได้รับอิทธิพลสถาปัตยกรรมยุโรปจากมลายูผ่านทางปีนัง ลักษณะสถาปัตยกรรมแบบนี้เป็นลักษณะผสมปนเประหว่าง ศิลปะแบบเรอเนซซองส์ และนีโอคลาสสิกของยุโรป กับศิลปะแบบจีนผสมไทย

ตึกแถวหรือบ้านพักอาศัยซึ่งได้รับอิทธิพล สถาปัตยกรรมยุโรป ในภูเก็ตมีหลายรูปแบบ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นตึกกำแพงหนาเพราะใช้ระบบกำแพงรับน้ำหนักบางหลังซึ่งมีอายุน้อยกว่าอาจใช้กำแพงบางลงเพราะหันมาใช้การก่อสร้าง ระบบเสาและคาน ซึ่งก็มีบ้างเหมือนกัน ตึกเหล่านี้มีทั้ง ๒ ชั้น และ ๓ ชั้น มีอายุตั้งแต่ ๖๐ – ๑๐๐ กว่าปี ลักษณะเด่นอีกอย่างหนึ่งคือนิยมใช้โค้ง (ARCH) ต่อช่วงเสา ถ้าเป็นตึกแถว เสาและ โฉงนี้จะเรียงเป็นแถวอยู่หน้าตึกชั้นล่างรับระเบียงชั้นสอง ทำให้เกิด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะ ARCADE กลายเป็นทางเท้าที่หลังคาคลุมที่เดินได้ต่อเนื่องกันตลอด ลักษณะของอาร์เคดนี้เคยมีในตึกแถวยุคแรกๆ ของกรุงเทพฯ แถวเสาชิงช้า เจริญกรุง บำรุงเมือง เพ็ญนคร

ลวดลายปูนปั้นของหัวเสาและกรอบประตูหน้าต่างตลอดจนลวดบัวและลวดลายตกแต่งต่างๆ นั้น ล้วนประดิษฐ์ตามแบบยุโรป หัวเสามีทั้งแบบ DORIC, IONIC, CORINTHIAN และแบบผสมลักษณะต่างๆ อันแสดงถึงอิทธิพล เรอเนซซองส์ และนีโอคลาสสิกอย่างเด่นชัด แต่บานประตูหน้าต่างตลอดจนการตกแต่งภายในและเครื่องเรือนกลับเป็นแบบจีนปนไทย หรือจีนแท้ๆ ลักษณะการผสมเหล่านี้อยู่ในอัตราส่วนที่พอเหมาะจึงทำให้ดูงดงามมาก

ประตูไม้มักทำเป็น ๒ ชั้นคือประตูไม้ทึบและสลักสวยงาม ด้านนอกเป็นไม้ชั้นหนึ่งและบานประตูกระจกด้านใน การก่อสร้างใช้อิฐพื้นเมืองก่อซ้อนและ โบกปูนทับ พื้นบ้านภายในมักปูด้วยกระเบื้องจากปีนัง มีลวดลายส่วนใหญ่เป็นรูปทรงเรขาคณิตและมีความคงทนดีมาก เพดานสูงประมาณ ๓.๕๐ เมตร อากาศถ่ายเทได้ดี ภายในอาคารจึงเย็นสบายตามธรรมชาติ

อาคารบ้านเรือนที่เห็นในภูเก็ตมีอายุประมาณ ๘๐-๑๐๐ ปี หรือเริ่มสร้างราวสมัยรัชกาลที่ ๕ หรือรัชกาลที่ ๖ ตามหลักฐานกล่าวไว้ว่า อาคารบ้านเรือนเหล่านั้นสร้างกันมากที่สุดในสมัยที่พระยารัษฎานุประดิษฐ์ฯ เป็นเจ้าเมืองภูเก็ต และได้้นำแบบอย่างการก่อสร้างมาจากปีนัง ลักษณะพิเศษอีกอย่างหนึ่งก็คือแปลนอาคารดังกล่าวจะแบ่งออกเป็นช่วงๆ ๕ ช่วงด้วยกัน หรือเรียกว่า “แบบไฟห้าปล่อง” แต่ละช่วงจะมีสกายไลท์ (SKYLIGHT) หรือช่องแสง เพื่อให้แสงสว่างในตัวอาคาร และภายในบ้านแต่ละหลังจะมีบ่อน้ำอยู่ภายในบ้านเป็นสัดส่วนไม่ปะปนกัน จากการที่ภายในบ้านแต่ละหลังมีบ่อน้ำเป็นสัดส่วนนี้เอง โรคระบาดจึงไม่ค่อยเกิดขึ้นที่ภูเก็ตบ่อยครั้งนัก นอกจากอาคารบ้านเรือนในภูเก็ตแล้วภายในเกาะภูเก็ตยังมีอาคารลักษณะพิเศษอีกลักษณะหนึ่งที่ อ.กะทู้

อาคารที่กะทู้มีลักษณะสถาปัตยกรรมมีอิทธิพลจีนมากกว่าอาคารในตัวเมืองภูเก็ต บ้านที่ อ.กะทู้มีลักษณะเป็นห้องแถวเรียงรายไปสองข้างถนน หลังคาเอียงลาดมาก มุงด้วยกระเบื้องดินเผา รูปโค้งครึ่งวงกลมหรือที่เรียกกันว่า “กะบู่” มีลักษณะคว่ำอันหนึ่ง หงายอันหนึ่ง สลับกันไป กล่าวกันว่ากระเบื้องลักษณะเช่นนี้ ได้รับความบันดาลใจจากปล่อง ไม้ไผ่ผ่าครึ่งนั่นเอง

กระเบื้องจะเกาะอยู่บนไม้ระแนงขนาดประมาณ $1\frac{1}{2}$ " ถึง $2\frac{1}{2}$ " วางห่างกันเท่ากับลอน กระเบื้องส่วนตัวจันทันใช้ไม้ทูปเหลี่ยม เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๕" ถึง ๖" วางห่างกันประมาณ ๕๐ ซม. ส่วนที่ต้องการทำประตู หรือ คานรองรับพื้นชั้นบนจะใช้ไม้ขนาดใหญ่กว้างบนกำแพงอิฐ ก่อแทนคานคอนกรีตเลขที่เดียวส่วนหน้าอาคารจะเป็นทางเดินเชื่อมต่อกันตลอดมีหลังคามุงระหว่างช่วงมีประตูโค้งแบ่งออกเป็นสัดส่วนแต่ก็เดินผ่านไปมาหาสู่กันได้

ตึกรุ่นเก่าเหล่านี้ ยังมีให้เห็นอยู่มากในย่านกลางเมืองเก่าภูเก็ต เช่น ถนนเทพกษัตรี ถนนกลาง ถนนเขาวราช ถนนตึก ถนนพังงา และถนนรัชฎา ซึ่งเจ้าของได้สังเกตเห็นถึงคุณค่าของตึกเหล่านี้จึงได้พยายามซ่อมแซมปรับปรุงเอาไว้อย่างดี บางแห่งแม้จะสร้างตึกใหม่ขึ้นมาแต่ก็พยายาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นำรูปแบบเก่ามาใช้ ทำให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของเมืองเก่า แต่หลายแห่งก็ถูกปล่อยให้ทรุดโทรมหรือตัดแปลงอย่างผิดเพี้ยน แม้กระทั่งถูกรื้อทิ้งไปบ้างแล้วก็มี ดังจะกล่าวถึงรายละเอียดของอาคารประเภทต่างๆ คือ ตึกแถวตามแนวถนน และ อาคารเดี่ยวต่างๆ ดังนี้

ตัวอย่างรูปแบบและองค์ประกอบสถาปัตยกรรมในเมือง

ในอาคารตึกแถวเมืองภูเก็ตนั้น อาคารเก่าจะมีรูปแบบและองค์ประกอบสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ทั้งแบบจีน, ยุโรป และแบบผสม ซึ่งบางลักษณะจะซ้ำๆ กันหรือคล้ายๆ กัน โดยอาจจะแบ่งลักษณะรูปด้าน, โครงสร้างและรายละเอียดต่างๆ เหล่านี้ออกได้เป็นกลุ่มๆ ตามที่พบจากการสำรวจโดยทั่วไปในเมือง

ดังนั้นก่อนที่จะเสนอข้อมูลเรื่องราวเฉพาะในแต่ละถนน จึงได้รวบรวมลักษณะรูปแบบและรายละเอียดขององค์ประกอบสถาปัตยกรรมเก่าเหล่านี้เฉพาะที่มีซ้ำกันมาก หรือเห็นเป็นชุดเป็นกลุ่ม เพื่อนำมาใช้เป็นตัวอย่างและอ้างอิงในเรื่องที่จะกล่าวต่อไป

ตัวอย่างรูปแบบที่รวบรวมเป็นกลุ่มได้มีดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4.12 ส่วนประกอบของอาคารประเภทคฤหาสน์

- ลวดลายช่องแสงเหนือหน้าต่าง

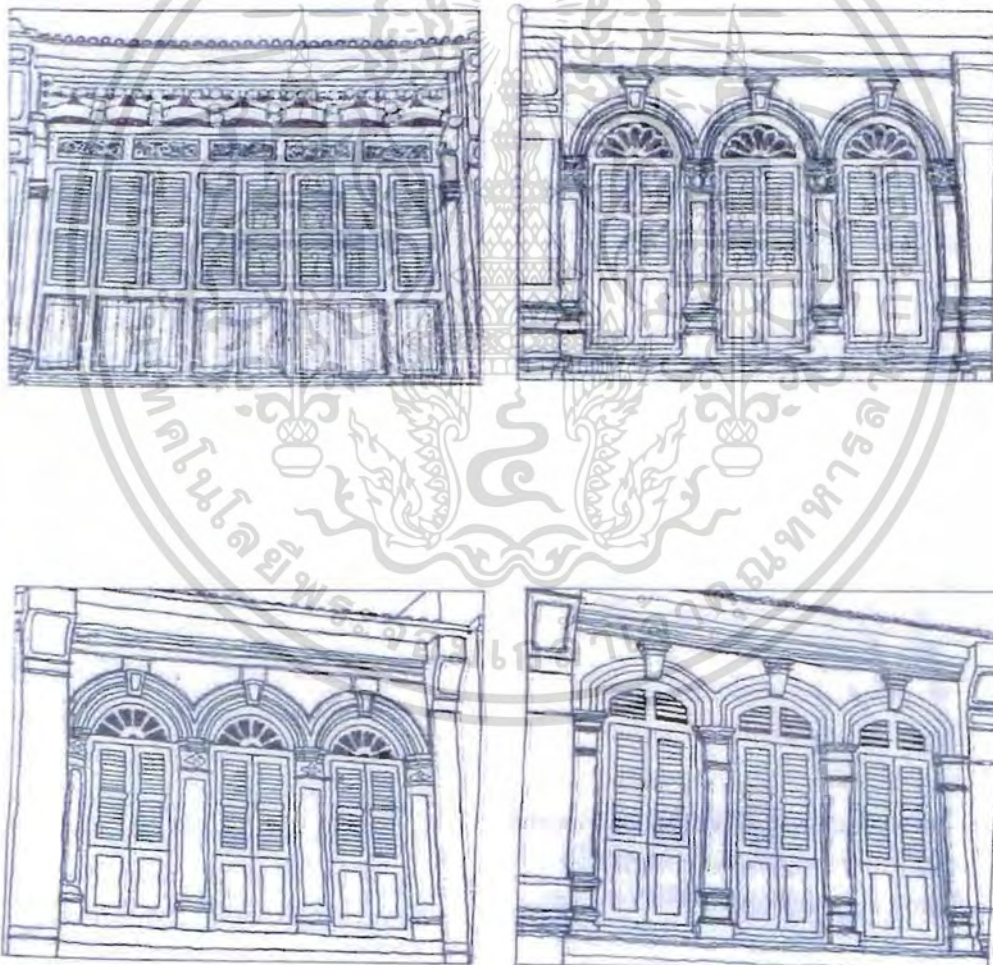

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ปูนปั้น KEYSTONE ตรงกลางโค้งต่างๆ

- ลักษณะหน้าต่างชั้นบน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

-ลักษณะส่วนย่อยรายละเอียดของหน้าต่าง

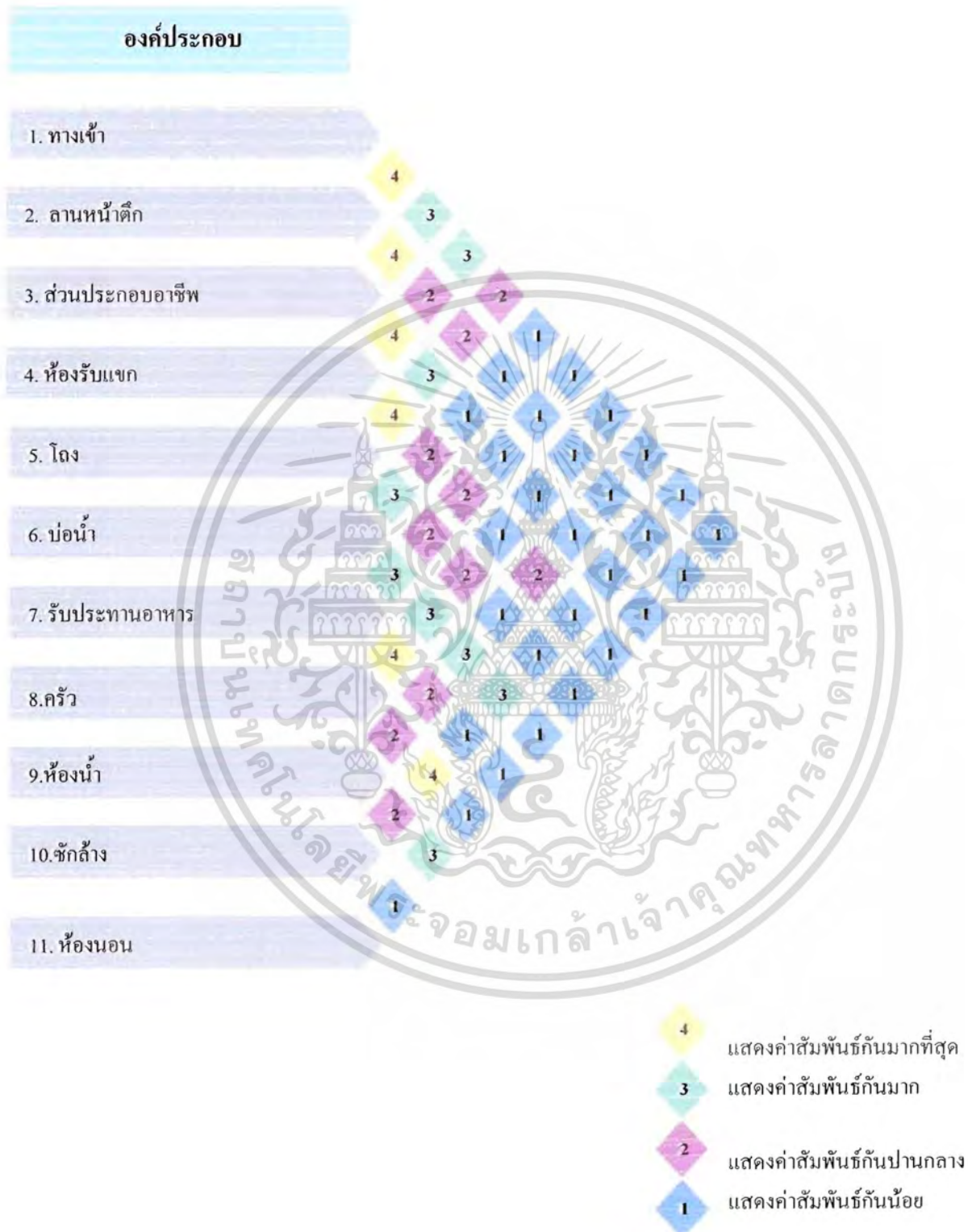
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.13 ฟังอาคารประเภทตึกแถว

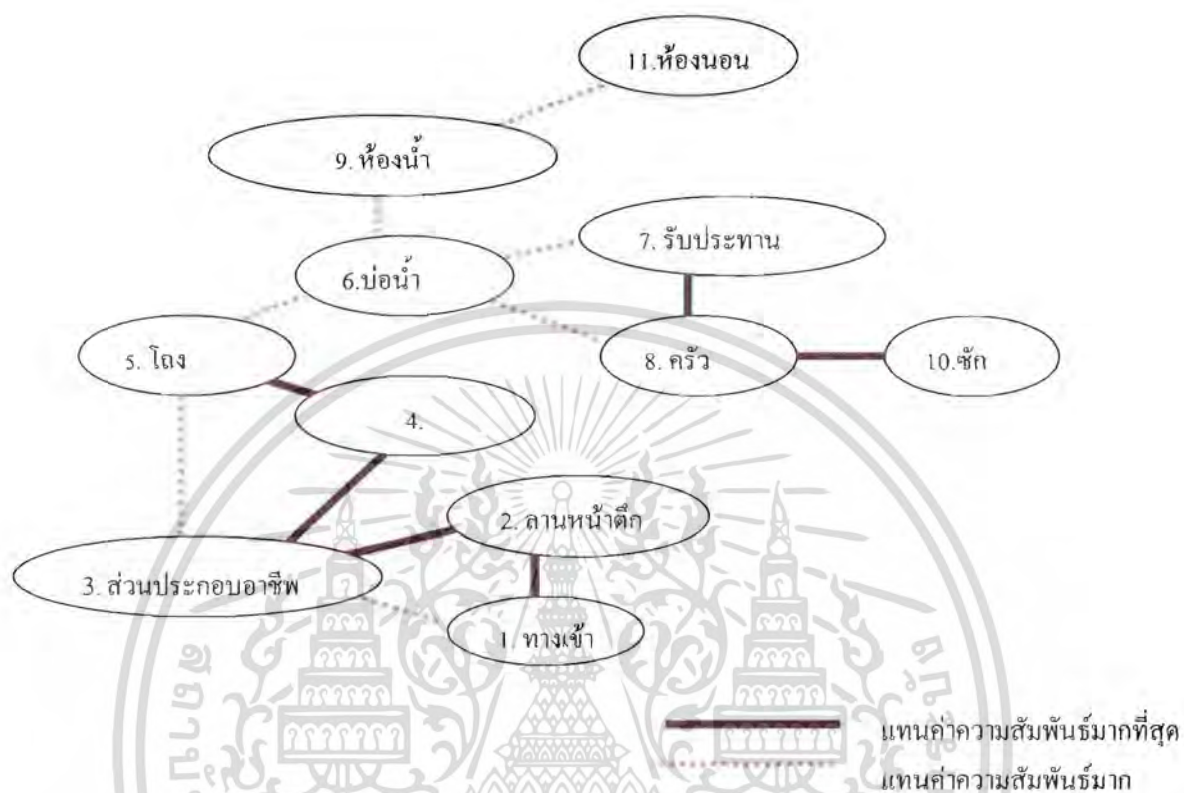
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 แสดงความสัมพันธ์ภายในอาคารประเภทตึกแถว

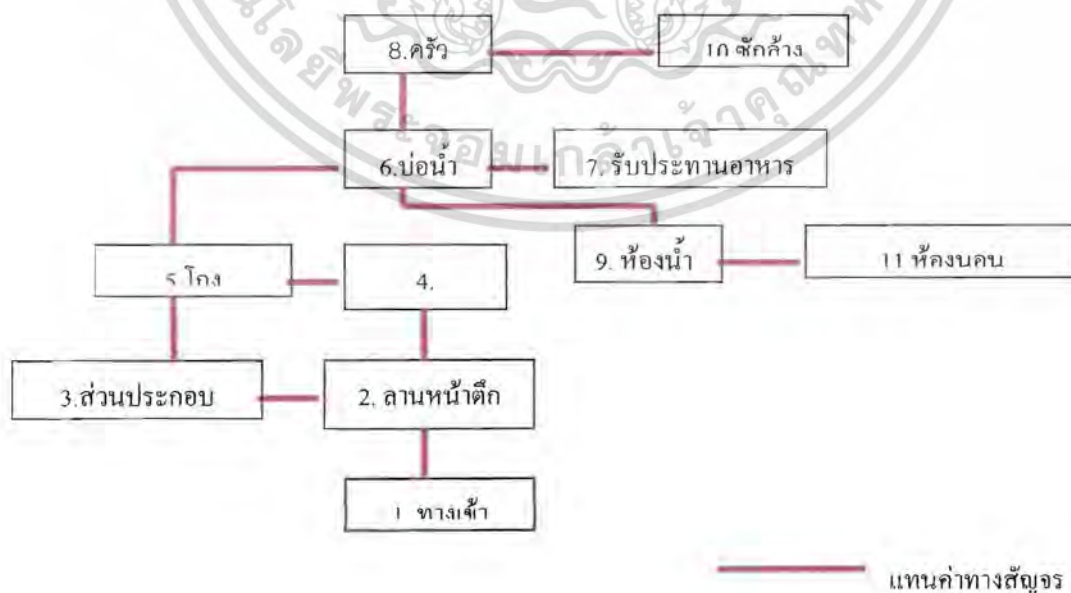

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แผนภูมิที่ 4.2 แสดงความสัมพันธ์ของการใช้สอยพื้นที่ภายในอาคารประเภทตึกแถว

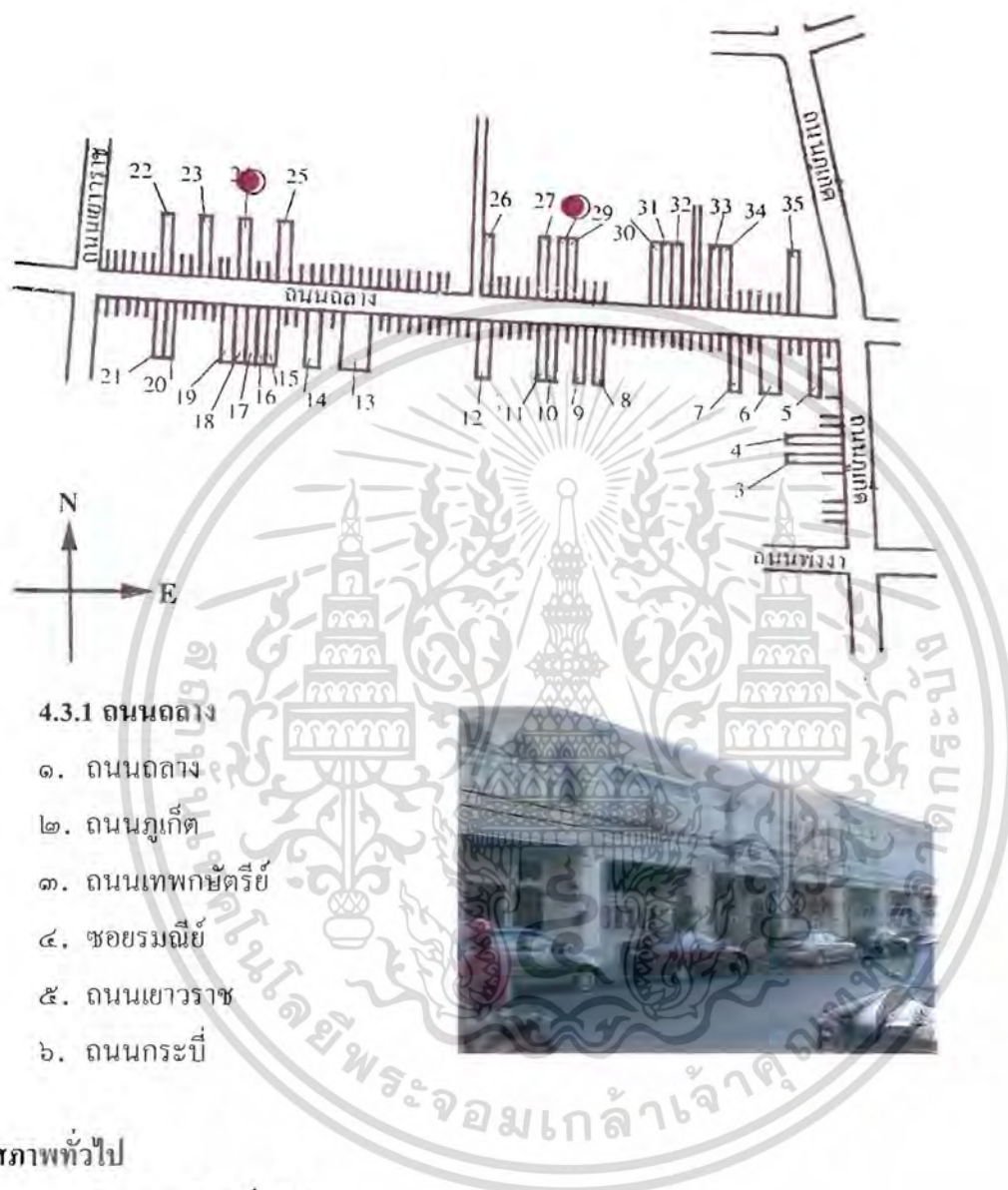

แผนภูมิที่ 4.3 แสดงเส้นทางการติดต่อของพื้นที่ภายในอาคารประเภทตึกแถว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.8 การวางผังและสภาพแวดล้อมอาคารประเภทตึกแถวในจังหวัดภูเก็ต

4.3.1 ถนนถลา

๑. ถนนถลา
๒. ถนนภูเก็ต
๓. ถนนเทพกษัตรีย์
๔. ซอยรมณีย์
๕. ถนนเขาวราช
๖. ถนนกระบี่

สภาพทั่วไป

ลักษณะโดยทั่วไป

- กิจกรรม

อาคารเกือบทั้งหมดเป็นอาคารพาณิชย์ ทำการค้าชั้นล่าง ส่วนชั้นบนเป็นที่พักอาศัย มีจำนวนน้อยเพียงไม่กี่ห้องที่เป็นอาคารพักอาศัยเพียงอย่างเดียวกิจการค้าที่ ถ.ถลานี้เป็นลักษณะที่ค่อนข้างสมบูรณ์ในตัวเอง กล่าวคือมีกิจการตั้งแต่ขายอาหาร สินค้าเบ็ดเตล็ดและอื่นๆ จนไปถึงกระทั่งขายรถยนต์ แต่กิจการที่มีมากกว่าถนอื่นเห็นจะได้แก่ ร้ายขายทองและร้านขายผ้า กิจการที่ขาดไปคือธนาคาร เหตุที่ไม่มีเพราะว่า ถ.ถลาเป็นย่านการค้าเก่าแก่ที่สุดของภูเก็ต ซึ่งอาคารที่สร้าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นอาคารห้องแถวยุคแรกทั้งหมดเมื่อต่อมากิจการธนาคารเข้าสู่เมืองภูเก็ตจึงไม่มีที่ก่อสร้าง จึงต้องไปสร้างถนนใกล้เคียงได้แก่ ถนนพังงาและรัชฎา

- สภาพทางกายภาพ

อาคารเกือบทั้งหมดเป็นอาคารสูง ๒ ชั้น มีบ้างเพียงบางหลังที่เป็นอาคารสร้างใหม่ซึ่งสูง ๓ ชั้น หรือ ๔ ชั้น สภาพอาคารเก่าส่วนใหญ่ยังอยู่ในสภาพดีปานกลาง มีบ้างบางหลังที่สภาพทรุดโทรมมากและมีสวนน้อยที่ทาสีใหม่ เมื่อมองภาพโดยรวมของ ถ.กลางแล้ว จะให้ความรู้สึกที่ยังเป็นอาคารเก่า เหมือนในอดีตลักษณะที่สำคัญของอาคารที่ ถ.กลางคือ การมีทางเดินซึ่งมีเสาและสวนชั้นบนของอาคาร โอบล้อมที่เรียกว่า ARCADE ติดต่อกัน โดยตลอด มีเพียงสวนน้อยที่ปิดกั้น ARCADE ด้วยผนังทึบหรือยื่นชั้นล่างออกมา โดยใช้ ARCADE เป็นส่วนหนึ่งของชั้นล่าง แต่มีจำนวนมากที่ใช้วางของ สินค้า รถจักรยานและจักรยานยนต์ อันเป็นผลให้การสัญจรทางเท้าไม่สะดวกเช่นในอดีต เนื่องจากว่าเมืองภูเก็ตเป็นเกาะทางฝั่งทะเลอันดามัน ซึ่งไม่มีที่บังลม ดังนั้นลมมรสุมจึงมีกำลังแรงและช่วงมรสุมยาวนาน ทำให้ฝนตกหนักและเป็นเวลานาน ประมาณ ๗-๘ เดือนต่อปี และตกเฉลี่ยปีละ ๑๖๗ วันซึ่งการมี ARCADE จะทำให้ผู้สัญจร ไปมาสามารถเดินทางได้โดยไม่เปียกฝน และ ARCADE ยังช่วยกันฝนवादเข้าสู่ชั้นล่างของอาคารที่ทำการค้า ทำให้การค้าสามารถดำเนินไปได้ไม่ขาดตอนแม้ฝนตก ลูกค้าก็สามารถเดินมาซื้อสินค้าได้ และร้านค้าไม่ต้องปิดประตู อีกทั้งสินค้าก็ปลอดภัยจากน้ำฝนอีกด้วย เหตุผลอีกประการ คือ เนื่องจากทางเท้านอกอาคารของ ถ.กลางเป็นทางแคบประมาณ ๖๐ ซม.เท่านั้น เมื่อมีการปิด ARCADE แล้วเมื่อยามปกติ ก็จะทำให้การสัญจรไม่สะดวก ทำให้ต้องลงไปเดินในช่องทางเดินรถซึ่งอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุจากรถยนต์ได้ จะเห็นได้ว่า ARCADE มีความสำคัญมาก

การระบายน้ำของถนนเป็นท่อระดับผิวถนน โดยมีฝเปิด โดยตลอดใช้เป็นทางทำ ระบบการเดินสายไฟฟ้า มีอยู่ ๒ แบบ แบบแรกเป็นแบบเก่าโดยเดินสายไฟไปกับตัวอาคาร ซึ่งไม่ค่อยบังสายตามากนัก แบบที่สองเป็นแบบเดินสายไปกับเสาไฟฟ้า ซึ่งจะมีสายโทรศัพท์พ่วงไปด้วย ทำให้เกิดการบังสายตาในการมองอาคาร เป็นการทำลายคุณค่าของอาคารซึ่งสวยงามให้ด้อยค่าลงไป

- สภาพการจราจร

ของ ถ.กลาง เป็นการเดินรถทางเดียวจากแยก ถ.เทพกษัตรีฯ ไปออกที่แยก ถ.เขาวราช ความกว้างของถนนประมาณ ๘ เมตร การจราจรสามารถจอดได้เพียงวันละฝั่งเดียวโดยจอดสลับกันฝั่งละวัน

- สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมของอาคารถนนกลางประกอบด้วยอาคาร บริเวณหัวมุมถนนกระบี่และหัวมุมถนนเขาวราช บรรจบกับหัวถนนกลาง อาคารในซอยรมณีฯ อาคารเลขที่ ถนนพังงา บริเวณสี่แยกถนนกลางตัดกับถนนเทพกษัตรีฯ มุมถนนภูเก็ต ซึ่งอาคารส่วนใหญ่เป็นอาคารสูง ๒ ชั้นและเป็นอาคารเก่า มีสวนน้อยเท่านั้นที่สูง ๓ ชั้นและมีเพียงไม่กี่ห้องที่สูง ๔ ชั้นซึ่งเป็นอาคารใหม่ ดังนั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณค่าของกลุ่มอาคารถนนกลางจะไม่ถูกบดบังและถูกทำลายคุณค่าจากอาคารใกล้เคียง แต่ว่าเนื่องจากที่เปิดโล่งบริเวณถนนกลางมีน้อยมากทำให้ไม่สามารถเห็น SKYLINE ได้ นอกจากจะมองจากบริเวณสี่แยกเข้าไปเท่านั้นซึ่งก็เห็นได้ไม่ชัดเจนเท่าที่ควรเมื่อมองดูระบบนิเวศน์ ของถนนกลางจะพบว่าไม่ดีเท่าที่ควรเพราะว่าขาดพืชซึ่งเป็นผู้ผลิต (PRODUCER) กำขออกซิเจน (O_2) ให้ความร่มเย็นและทัศนียภาพที่ดีแต่เนื่องจากปริมาณของประชากร การจราจรยังไม่หนาแน่นดังนั้นจึงมีผลเสียเพียงเล็กน้อย

จำนวนห้องแถว

- ฟังบ้านเลขที่ที่เป็นเลขคู่ ประกอบด้วยห้องแถวทั้งหมด ๘๖ ห้อง แบ่งเป็น ๔ ระดับ ได้แก่

๑. อาคารเก่า ๓๘ ห้อง คิดเป็น ๕๐%
๒. อาคารที่ปรับปรุงไปบ้าง ๖ ห้อง คิดเป็น ๗.๕๐%
๓. อาคารที่มีการเปลี่ยนแปลงมาก ๔ ห้อง คิดเป็น ๕.๒๐%
๔. อาคารใหม่ ๒๘ ห้อง คิดเป็น ๓๖.๓๐%

- ฟังบ้านเลขที่ที่เป็นเลขคี่ ประกอบด้วยห้องแถวทั้งหมด ๖๒ ห้อง แบ่งเป็น ๔ ระดับ ได้แก่

๑. อาคารเก่า ๒๕ ห้อง คิดเป็น ๔๖.๘๐%
๒. อาคารที่ปรับปรุงไปบ้าง ๕ ห้อง คิดเป็น ๘.๑๐%
๓. อาคารที่มีการเปลี่ยนแปลงมาก ๘ ห้อง คิดเป็น ๑๔.๕๐%
๔. อาคารใหม่ ๑๔ ห้อง คิดเป็น ๓๐.๖๐%

๑. อาคารเก่า หมายถึงอาคารที่มีอายุตั้งแต่ ๓๐ ปีขึ้นไป สภาพอาคารเป็นสภาพเดิม อาจทาสีใหม่ได้
๒. อาคารที่ปรับปรุงไปบ้าง หมายถึงอาคารเก่าที่มีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย เช่นเปลี่ยนหน้าต่าง หลังคา ยกเว้นการเปลี่ยนแปลงชั้นล่าง
๓. อาคารที่มีการเปลี่ยนแปลงมาก หมายถึงอาคารเก่าที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปด้านชั้นบน
๔. อาคารใหม่ หมายถึงอาคารที่มีอายุน้อยกว่า ๑๕ ปี

สภาพสถาปัตยกรรม

ลักษณะอาคารทั่วไป

- ลักษณะรูปด้านชั้นล่าง โดยทั่วไป เป็นประตูบานเฟี้ยมเล็ก มีเพียงส่วนน้อยที่เป็นประตูบานเฟี้ยมไม้และมีเพียงไม่กี่ห้องที่เป็นประตูแบบโบราณสำหรับห้องพักอาศัย ลักษณะเสาโครงสร้างเป็นเสาใหญ่ก่ออิฐฉาบปูนภายนอก มีทั้งแบบสี่เหลี่ยมรีขบๆ และเป็นแบบย่อมุม

- ลักษณะรูปร่างด้านชั้นบน โดยทั่วไป (เฉพาะอาคารเก่าและปรับปรุงไปบ้าง) มีทั้งเป็นผนังก่ออิฐฉาบปูนมีทั้งที่มีลายปูนปั้นและไม่มีลายปูนปั้น ประกอบด้วยซุ้มหน้าต่าง ๓ ซุ้ม โค้งครึ่งวงกลม, ซุ้ม โค้งเสี้ยววงกลม (SEGMENTAL ARCH) และซุ้มสี่เหลี่ยม หน้าต่างเก่าภายในซุ้มจะเป็นบานคู่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถึงพื้น ๒ ช่วง ช่วงบนเป็นเกล็ดได้ปรับได้ในบานเปิด ช่วงล่างเป็นบานไม้ทึบ โดยเปิดปิดแยกเป็นอิสระจากกัน หน้าไม้หน้าต่างบานเกล็ดไม้ติดตายตลอดแนว เป็นที่น่าสังเกตที่ว่า หน้าต่างแบบนี้ไม่มีช่องแสงเหนือหน้าต่าง ซึ่งต่างจากหน้าต่างภายในซุ้มจะมีช่องแสงภายในซุ้มหรือช่องระบายอากาศภายในซุ้ม ลักษณะรูปด้านชั้นบนอีกลักษณะที่พบคือ มีซุ้มหน้าต่าง ๒ ซุ้ม มีทั้งซุ้ม โถงและสี่เหลี่ยม หน้าต่างบานคู่ถึงพื้น และซุ้มจั่วส่วนบนหน้าต่างบานคู่ไม่ถึงพื้น

ลักษณะอาคารที่เด่น

อาคารเก่าของถนนกลางที่มีลักษณะเด่นๆ พอจะแบ่งออกได้

๑. มีซุ้มหน้าต่าง อาคารประเภทนี้มีลักษณะเด่น คือเป็นผนังก่ออิฐฉาบปูน ซุ้มหน้าต่างเป็นปูนนูนขึ้นจากผนัง สามารถแยกเป็น

- ซุ้ม โถงครึ่งวงกลม ๓ ซุ้ม มีเสาประดับรับซุ้ม ๔ เสา โดยมีหัวเสารับซุ้มภายใน โถงเป็นช่องแสงกระจกตีคว่ำไม้ลายกลีบดอกไม้ (แบบ ๒ ก.) หน้าต่างเป็นแบบ ๑ ก. ตรงกลางโถงมีลักษณะ KEYSTONE แบบ ๓ ก. มีลายปูนปั้นภายนอกโถง

ภาพตึกแถวหมายเลขที่ 24

ภาพด้านหน้าของตึกแถวหมายเลขที่ 24

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะช่องแสงและลายปูนปั้น

ลวดลายปูนปั้นประดับหัวเสา

ลวดลายปูนปั้น

ภาพตึกแถวหมายเลขที่ 28

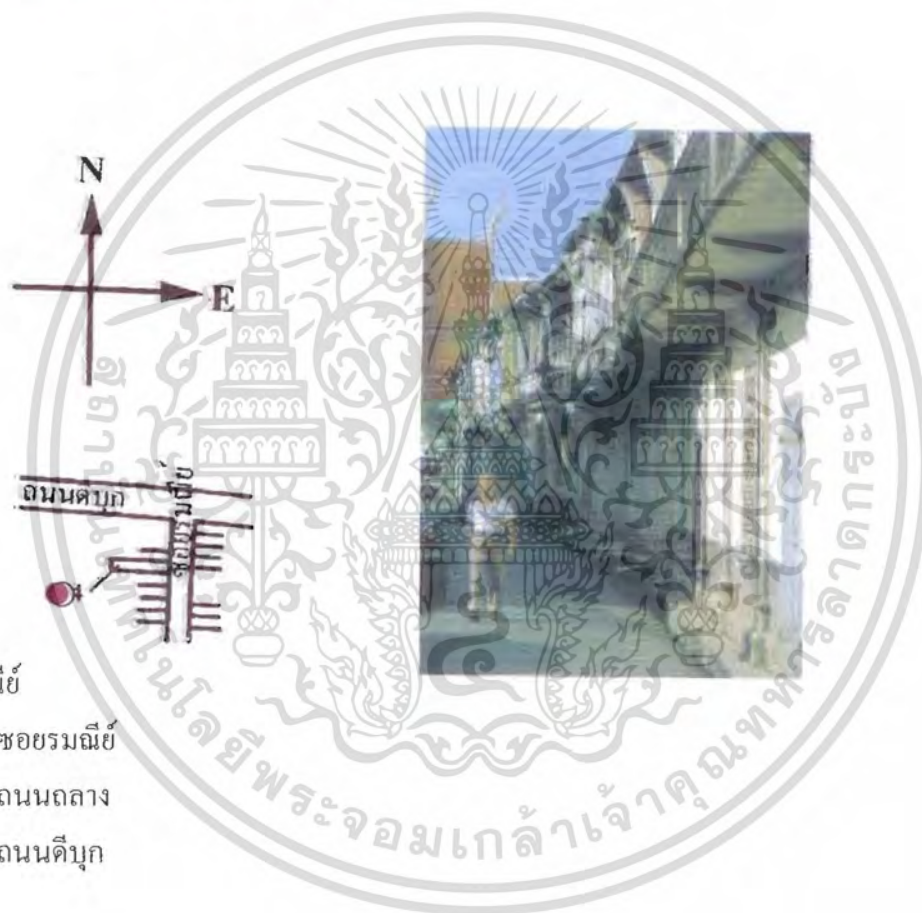
ภาพด้านหน้าของตึกแถวหมายเลขที่ 28

ลักษณะหน้าต่างชั้นบน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลายปูนปั้นเหนือหน้าต่าง

ชอยรมณีชัย

๑. ชอยรมณีชัย
๒. ถนนกลาง
๓. ถนนตีบุก

สภาพทั่วไป

ลักษณะโดยทั่วไป

- กิจกรรม

ส่วนมากเป็นอาคารพักอาศัย มีบางห้องเป็นร้านค้า บางห้องใช้เป็นโรงแรม ลักษณะกิจกรรมเหมือนในชอยต่างๆ ไป คือค่อนข้างเงียบเหงาชนบท มีผู้คนผ่านไปมาไม่บ่อย นอกจากรถยนต์ที่ผ่านทางไปออกถนนตีบุก

- สภาพทางกายภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาคารทั้งหมดสูง ๒ ชั้น ระดับความสูงใกล้เคียงกันหมด ลักษณะกลมกลืนกันดีมากทั้งซอຍ แม้จะมีอาคารใหม่มากก็ตาม การเดินสายไฟ มีทั้งการเดินสายไฟไปกับอาคารและมีเสาไฟขนาดใหญ่ สายไฟมีไม่มากนัก อยู่ฝั่งเดียว ฝั่งห้องเลขที่ที่เป็นเลขคี่ การระบายน้ำเป็นแบบท่อเปิดไม่มีฝาปิด

- สภาพการจราจร

เป็นการเดินทางเดียว เป็นซอยแคบ จอดรถฝั่งเดียว เหลือทางรถวิ่งได้อีก ๑ ช่อง

- สภาพแวดล้อม

โดยรอบๆ อาคารเป็นที่โล่งเสียส่วนใหญ่ มีอาคารบ้างบริเวณถนนกลางใกล้ๆ ซอยรมณีษ์ ซึ่งส่วนใหญ่สูง ๒ ชั้น สภาพแวดล้อมดีมาก เหมาะเป็นที่พักอาศัย

จำนวนห้องแถว

- ฝั่งถนนห้องเลขที่ที่เป็นเลขคู่ มีทั้งหมด ๑๘ ห้อง แบ่งเป็น ๔ ระดับ ได้แก่

๑. อาคารเก่า ๕ ห้อง คิดเป็น ๒๗.๘๐%

๒. อาคารที่ปรับปรุงไปบ้าง ๓ ห้อง คิดเป็น ๑๖.๖๐%

๓. อาคารที่มีการเปลี่ยนแปลงมาก ๒ ห้อง คิดเป็น ๑๑.๑๐%

๔. อาคารใหม่ ๘ ห้อง คิดเป็น ๔๔.๕๐%

- ฝั่งถนนเลขที่ที่เป็นเลขคี่ มีทั้งหมด ๑๘ ห้อง แบ่งเป็น ๔ ระดับ ได้แก่

๑. อาคารเก่า ๘ ห้อง คิดเป็น ๔๔.๕๐%

๒. อาคารที่ปรับปรุงไปบ้าง ๑ ห้อง คิดเป็น ๕.๕๐%

๓. อาคารที่มีการเปลี่ยนแปลงมาก ๑ ห้อง คิดเป็น ๕.๕๐%

๔. อาคารใหม่ ๘ ห้อง คิดเป็น ๔๔.๕๐%

สภาพสถาปัตยกรรม

ลักษณะอาคารทั่วไป

- ชั้นล่าง ส่วนใหญ่ยังคง ARCADE อยู่ สภาพประตูแบบจีนดั้งเดิมคือ มีประตูตรงกลาง หน้าต่างบานคู่ ข้างละ ๑ คู่ โดยเฉพาะฝั่งห้องเลขที่ที่เป็นเลขคี่ มีจำนวนมาก

- ชั้นบน ผนังส่วนใหญ่เป็นผนังก่ออิฐฉาบปูน มีทั้งที่เป็นลายปูนปั้นและไม่มีลายปูนปั้น ลักษณะซุ้มหน้าต่างที่พบเป็นแบบซุ้ม โค้งครึ่งวงกลมทั้งหมด มีบ้างที่ไม่มีซุ้มหน้าต่าง และเป็นส่วนน้อยที่เป็นผนังไม้

ลักษณะอาคารที่เด่น

- ห้องเลขที่ ๓, เลขที่ ๒๗, เลขที่ ๒๕ ผนังชั้นบนก่ออิฐฉาบปูน มีลายปูนปั้น ที่ผนังเหนือซุ้มมีซุ้มหน้าต่าง โค้งครึ่งวงกลม ๓ ซุ้ม มีปูนปั้นลักษณะ KEYSTONE แบบ ๓ ก. หัวเสารับซุ้มเป็นแบบผสม ไอออนิกและคอรินเธียน ภายในโค้งเป็นช่องแสงกระจกตึก ไม้แบบ ๒ ก. หน้าต่างบานคู่แบบ ๑ ก. ส่วนห้องเลขที่ ๗, เลขที่ ๕, เลขที่ ๒๑ ลักษณะเดียวกัน แต่ไม่มีลายปูนปั้นที่ผนังเหนือซุ้มและหัวเสารับซุ้ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพตึกแถวหมายเลขที่ 26

ภาพด้านหน้าของตึกแถวหมายเลขที่ 26

ภาพประตูชั้นล่าง

ชุดประตูหน้าต่างชั้นล่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะหน้าต่าต่างชั้นบน

ถนนเขาวราช

๑. ถนนเขาวราช

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

๒. ถนนคิบุค
๓. ถนนตรอกสุ่นอุทิศ
๔. ถนนกระบี่
๕. ถนนระนอง
๖. ถนนรัชฎา
๗. ถนนพังงา
๘. ถนนกลาง

สภาพทั่วไป

ลักษณะ โดยทั่วไป

- กิจกรรม

อาคารส่วนใหญ่เป็นอาคารพาณิชย์ มีบางส่วนที่เป็นอาคารพักอาศัย โดยเฉพาะกลุ่มอาคารท่าถนน ซึ่งออกไปก่อนข้างซานเมือง เป็นอาคารพักอาศัยทั้งหมดส่วนถนนภายในตัวเมืองมีกิจกรรมที่คึกคัก ปริมาณนักท่องเที่ยวและประชาชนที่สัญจรค่อนข้างมาก

- สภาพทางกายภาพ

อาคารส่วนใหญ่เป็นอาคารสูง ๒ ชั้น มีบางส่วนที่สูง ๑ ชั้น (มีชั้นใต้หลังคาอีก ๑ ชั้น) และมีเพียงไม่กี่ห้องที่สูง ๓ ชั้น เป็นอาคารก่ออิฐฉาบปูนเกือบทั้งหมด ยกเว้นอาคารเลขที่เป็นเลขที่ปลายถนนเป็นอาคารไม้ (ประมาณ ๗ ห้อง) ARCADE ส่วนใหญ่ยังคงอยู่อย่างสมบูรณ์ มีบางส่วนที่ยื่นอาคารชั้นล่างออกมาปิด ARCADE และมีบางห้องที่ใช้ ARCADE เป็นที่วางสินค้าเพื่อค้าขาย ด้านนอก ARCADE มีทางเท้าซึ่งมีท่อระบายน้ำฝังอยู่ข้างใต้ ส่วนด้านปลายถนนมีการระบายน้ำด้วยท่อเปิด

- สภาพการจราจร

เป็นการเดินทางเดียว โดยมาจากถนนรัชฎาและถนนเขาวราชอีกฝั่งของวงเวียน ปริมาณรถยนต์มีมากพอสมควร

- สภาพแวดล้อม

อาคารบนถนนเขาวราช ถูกล้อมรอบด้วยกลุ่มอาคารค่อนข้างหนาแน่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณหัวถนนจากวงเวียนถนนพังงา หนาแน่นกว่าบริเวณอื่น ส่วนปลายถนนเลยจากแยกตัดกับถนนคิบุค ถูกล้อมรอบด้วยอาคารที่มีความหนาแน่นน้อย ด้านหลังอาคารถนนเขาวราชนี้ ส่วนใหญ่เป็นที่โล่ง

จำนวนห้องแถว

- ฝั่งบ้านเลขที่เลขคู่ มีทั้งหมด ๖๗ ห้อง แบ่งเป็น ๔ ระดับ ได้แก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

๑. อาคารเก่า ๒๕ ห้อง คิดเป็น ๔๓.๓๐%
๒. อาคารที่ปรับปรุงไปบ้าง ๑๒ ห้อง คิดเป็น ๑๗.๕๐%
๓. อาคารที่มีการเปลี่ยนแปลงมาก ๔ ห้อง คิดเป็น ๖.๐%
๔. อาคารใหม่ ๒๒ ห้อง คิดเป็น ๓๒.๘๐%

- ฟังบ้านเลขที่เลขคี่ มีทั้งหมด ๖๐ ห้อง แบ่งเป็น ๔ ระดับ ได้แก่

๑. อาคารเก่า ๑๑ ห้อง คิดเป็น ๑๘.๓๐%
๒. อาคารที่ปรับปรุงไปบ้าง ๔ ห้อง คิดเป็น ๖.๗๐%
๓. อาคารที่มีการเปลี่ยนแปลงมาก ๑๑ ห้อง คิดเป็น ๑๘.๓๐%
๔. อาคารใหม่ ๓๔ ห้อง คิดเป็น ๕๖.๗๐%

สภาพสถาปัตยกรรม

ลักษณะอาคารทั่วไป

- ชั้นล่างโดยทั่วไป ประตูเป็นบานเฟี้ยมเหล็กมีบางส่วนยื่นประตูบานเฟี้ยมเหล็กปิด ARCADE และมีบางส่วนที่ใช้ ARCADE วางสินค้า, จอครดจักรยานยนต์ มีบางห้องที่ยังคงประตูแบบเดิมซึ่งจะอยู่เป็นกลุ่ม ส่วนปลายถนน โดยมากอาคารที่ยังคงมี ARCADE จะอยู่ติดต่อกันเป็นกลุ่ม ส่วนอาคารที่ปิด ARCADE จะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเช่นกัน เห็น ได้ชัดที่ส่วนกลางถนน

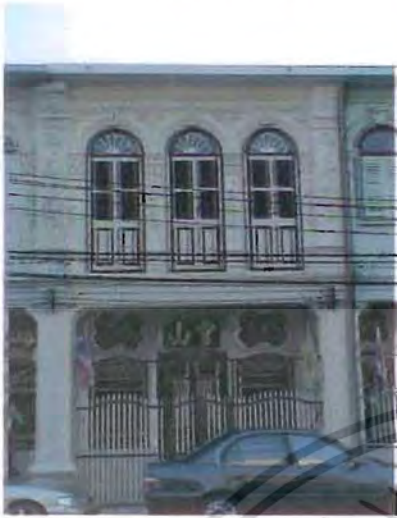
- ชั้นบนอาคารส่วนใหญ่เป็นผนังก่ออิฐฉาบปูนมีทั้งที่มีฉาบปูนปั้นและฉาบปูนเรียบ มีทั้งซุ้มหน้าต่างซึ่งเป็นทั้งซุ้มโค้งครึ่งวงกลมและซุ้มเสี้ยววงกลม (SEGMENTAL ARCH) ซึ่งส่วนใหญ่มีลักษณะแบบต่างๆ ไปคือ มีซุ้มหน้าต่าง ๓ ซุ้ม หน้าต่างบานคู่ถึงพื้นบานเกล็ดไม้ปรับได้ ส่วนกลางถนนมีกลุ่มอาคารชั้นเดียว (มีชั้นใต้หลังคาอีกชั้น) เป็นอาคารเก่าสภาพทรุดโทรม

ลักษณะอาคารที่เด่น

- อาคารผนังก่ออิฐฉาบปูน มีซุ้มหน้าต่างโค้งครึ่งวงกลม ๓ ซุ้ม มีปูนปั้นตรงกลางโค้ง ลักษณะ KEYSTONE แบบ ๓ก. ภายในโค้งเป็นช่องแสงกระจกโค้งไม้แบบ ๒ก. หน้าต่างบานคู่ถึงพื้นแบบ ๑ก. เสาและผนังนอกซุ้มหน้าต่าง มีฉาบปูนปั้นและหัวเสารับซุ้มมีฉาบปูนไม้ ๓ ใบ พบที่ห้องเลขที่ ๘๒ ส่วนห้องที่ ๘๐ และ ๗๘ เปลี่ยนแปลงภายในซุ้มหน้าต่างเป็นบานคู่ไม้ทึบและบานเกล็ดกระจกฝ้าปรับได้ตามลำดับ ลักษณะอาคารเดียวกันนี้พบได้ที่กลุ่มอาคารเลขที่ ๑๔๐ ถึงเลขที่ ๑๕๒ เลขที่ ๗๑ และเลขที่ ๑๐๖ ซึ่งจะต่างกันบ้างที่ฉาบปูนปั้นประดับ ซึ่งบางห้องจะเรียบไม่มีฉาบปูนปั้น ส่วนห้องที่ ๒๖ และห้องที่ ๒๘ มีช่องแสงในโค้งตีคว่ำไม้ฉาบปูนแบบ ๒ฉ.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพตึกแถวหมายเลขที่ 68

ภาพด้านหน้าตึกแถวและลักษณะหน้าต่างชั้นบน

ภาพชุดประตูหน้าต่างชั้นล่าง

สวดลายผนังช่องแสง

ภาพตึกแถวหมายเลขที่ 71

ภาพด้านหน้าตึกแถวหมายเลขที่ 71

ลักษณะซุ้มระเบียงชั้นบน

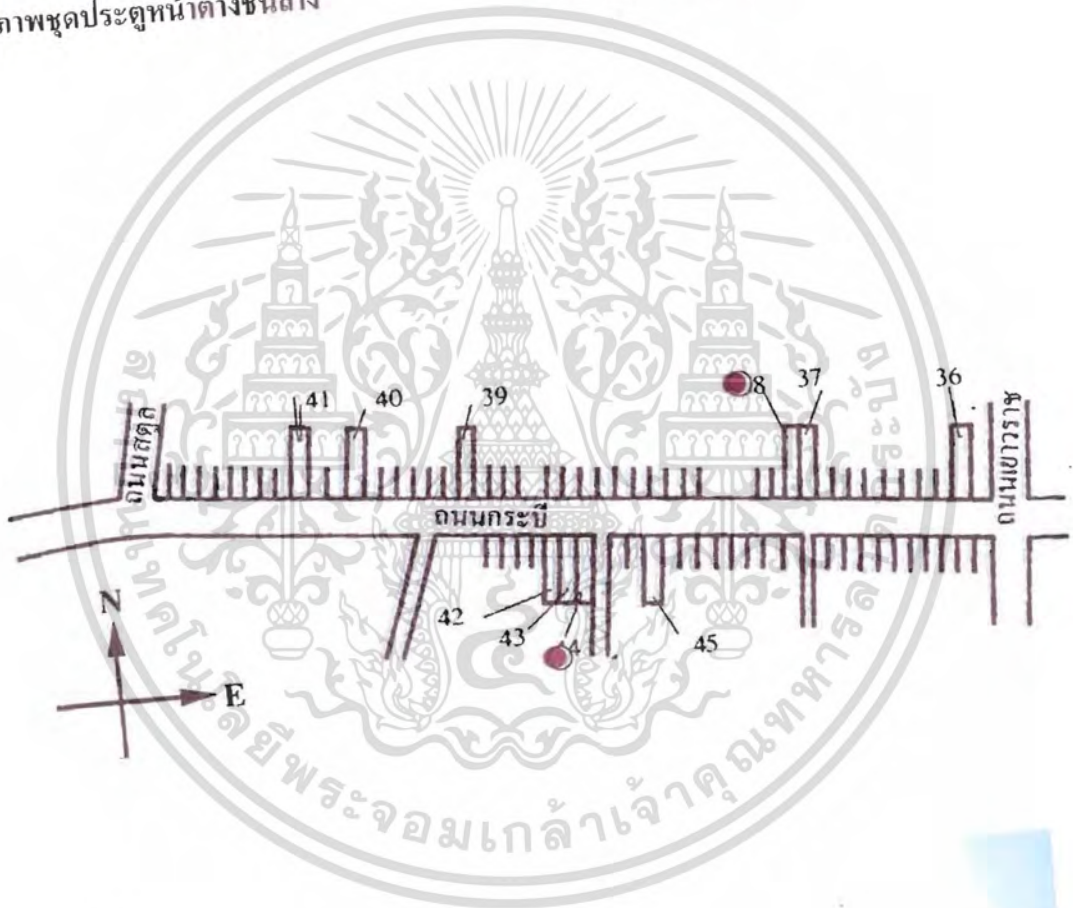
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพชุดประตูหน้าต่างชั้นล่าง

ลายฉลุช่องแสงชั้นบน

ถนนกระบี่

๑. ถนนกระบี่
๒. ถนนเขาวราช
๓. ถนนกลาง
๔. ถนนสุทนต์

สภาพทั่วไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะโดยทั่วไป

- กิจกรรม

อาคารส่วนใหญ่เป็นอาคารพักอาศัย มีบางส่วนที่เป็นอาคารพาณิชย์ ความหนาแน่นของกิจกรรมและปริมาณการสัญจรของคนและรถมีน้อย

- สภาพทางกายภาพ

อาคารเก่ามีสภาพดีและค่อนข้างสมบูรณ์มีอยู่มาก โดยเฉพาะฝั่งที่บ้านเลขที่เป็นเลขคู่อาคารจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม โดยเฉพาะด้านหัวถนนติดต่อกับถนนเขาวราช ส่วนด้านปลายถนนติดต่อกับถนนสตูลนั้นเป็นอาคารใหม่ เป็นอาคารไม่ใช่ว่าส่วนใหญ่ แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาความเจริญของถนนกระบี่ในอดีต ซึ่งเริ่มที่หัวถนน โดยแผ่กระจายมาจากถนนเขาวราชอาคารเกือบทั้งหมดเป็นอาคารสูง ๒ ชั้น โดยมีช่วงอายุตั้งแต่เก่าจนถึงยังใหม่ ระบบการระบายน้ำเป็นท่อแบบเปิด มีฝาปิดตลอดใช้เป็นทางเดินนอก ARCADE

- สภาพการจราจร

เป็นแบบเดินทางเดียวจากแยกหัวถนนติดต่อกับถนนเขาวราช เป็นรถมาจากถนนกลางและถนนเขาวราชปริมาณ รถที่สัญจรมีความหนาแน่นน้อย การจอดรถใช้จอดได้ทั้งสองฝั่ง

- สภาพแวดล้อม

อาคารถนนกระบี่ถูกล้อมด้วยอาคารไม่หนาแน่นมากนัก อาคารที่ค่อนข้างหนาแน่นได้แก่อาคารถนนเขาวราช ซึ่งส่วนมากสูง ๒ ชั้น ส่วนปลายถนนเป็นที่โล่งมีต้นไม้มากพอสมควร

จำนวนห้องแถว

- ฝั่งถนนห้องเลขที่ที่เป็นเลขคู่ มีทั้งหมด ๔๑ ห้อง แบ่งเป็น ๔ ระดับ ได้แก่

๑. อาคารเก่า ๒๑ ห้อง คิดเป็น ๕๑.๒๐%
๒. อาคารที่ปรับปรุงไปบ้าง ๓ ห้อง คิดเป็น ๗.๓๐%
๓. อาคารที่มีการเปลี่ยนแปลงมาก - ห้อง คิดเป็น ๐%
๔. อาคารใหม่ ๑๗ ห้อง คิดเป็น ๔๑.๕๐%

- ฝั่งถนนห้องเลขที่ที่เป็นเลขคี่ มีทั้งหมด ๓๑ ห้อง แบ่งเป็น ๔ ระดับ ได้แก่

๑. อาคารเก่า ๘ ห้อง คิดเป็น ๒๕.๘๐%
๒. อาคารที่ปรับปรุงไปบ้าง ๕ ห้อง คิดเป็น ๑๖.๑๐%
๓. อาคารที่มีการเปลี่ยนแปลงมาก ๕ ห้อง คิดเป็น ๑๖.๑๐%
๔. อาคารใหม่ ๑๓ ห้อง คิดเป็น ๔๒.๐%

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สภาพสถาปัตยกรรม

ลักษณะอาคารทั่วไป

- ชั้นล่าง ส่วนใหญ่ยังคงมี ARCADE โดยตลอดแต่มีบางส่วนที่ทำรั้วโปร่งปิดประตู ส่วนมากยังคงสภาพแบบจีนดั้งเดิมอย่างสมบูรณ์ และมีอีกบางส่วนที่เป็นประตูเฟี้ยมเหล็ก ซึ่งไม่นับอาคารใหม่และอาคารที่ไม่ถาวรนัก มีบางห้องเช่นกันที่ใช้วางของใน ARCADE มีบ้างบางห้องที่ชั้นล่างประตูหน้าต่างสมบูรณ์ดีมาก แต่ชั้นบนเปลี่ยนผนังด้านหน้าใหม่หมด (เช่น ห้องเลขที่ ๓๔)

ภาพตึกแถวหมายเลขที่ 38

ภาพด้านหน้าตึกแถวหมายเลขที่ 38

ภาพชุดประตูหน้าต่างชั้นล่าง

ลักษณะหน้าต่างชั้นบน

ภาพห้องแสง

ลายปูนปั้นหัวเสา

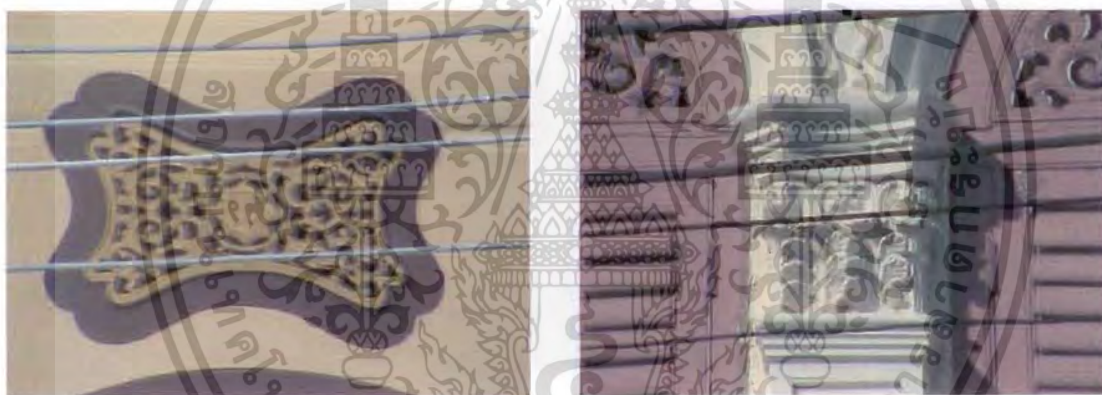

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพตึกแถวหมายเลขที่ 44

ภาพประตูหน้าต่างชั้นล่าง

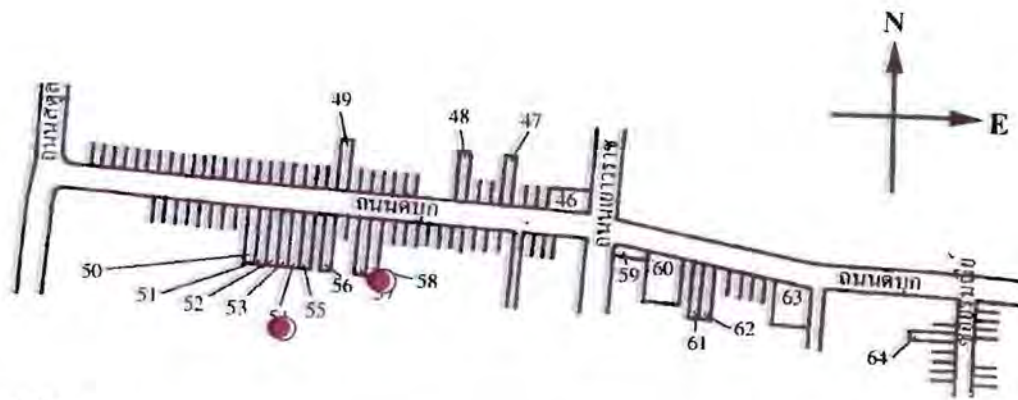
ลวดลายช่องแสง

ลายปูนปั้นหัวเสา

ลายลายปูนระางซุ้มหน้าต่างหัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถนนตึก

๑. ถนนตึก
- ๒.
๓. ถนนเทพกษัตรี
๔. ซอยรมณี
๕. ถนนเขาวราช
๖. ถนนสตูด

สภาพทั่วไป

ลักษณะ โดยทั่วไป

- กิจกรรม

อาคาร โดยมากเป็นอาคารพักอาศัย มีส่วนน้อยที่เป็นอาคารพาณิชย์ และสำนักงานทำให้ปริมาณกิจกรรมบนถนนตึกไม่คึกคักเหมือนถนนอื่นๆ ผู้คนสัญจรไปมาน้อย

- สภาพทางกายภาพ

กลุ่มอาคารเก่าของถนนตึก โดยมากมีสภาพที่เสื่อมโทรมดีมาก ทั้งชั้นล่างและชั้นบนอาคารเกือบทั้งหมดเป็นอาคาร ๒ ชั้น มีบ้างบางส่วนเป็นอาคารชั้นเดียว

- สภาพการจราจร

ไม่หนาแน่น จอดรถได้ ๒ ฝั่ง การสัญจรเป็นแบบเดินรถทางเดียว

- สภาพแวดล้อม

โดยรอบอาคาร ถนนนี้เป็นที่มีอาคารไม่หนาแน่นนัก และเป็นอาคารที่มีส่วนสูงไม่เกิน ๒ ชั้น และมีต้นไม้โดยรอบพอสมควร

จำนวนห้องแถว

- ฝั่งเลขคู่ มีห้องแถวทั้งหมด ๓๐ ห้อง แบ่งเป็น ๔ ระดับ ได้แก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

๑. อาคารเก่า ๑๑ ห้อง คิดเป็น ๓๖.๓๐%
 ๒. อาคารที่ปรับปรุงไปบ้าง ๓ ห้อง คิดเป็น ๑๐%
 ๓. อาคารที่มีการเปลี่ยนแปลงมาก - ห้อง คิดเป็น ๐%
 ๔. อาคารใหม่ ๑๖ ห้อง คิดเป็น ๕๓.๓๐%
- ฟังบ้านเลขที่ที่เป็นเลขคี่ มีห้องแถวทั้งหมด ๓๘ ห้อง แบ่งเป็น ๔ ระดับได้แก่
๑. อาคารเก่า ๒๒ ห้อง คิดเป็น ๕๗.๕๐%
 ๒. อาคารที่ปรับปรุงไปบ้าง ๕ ห้อง คิดเป็น ๑๓.๒๐%
 ๓. อาคารที่มีการเปลี่ยนแปลงมาก ๑ ห้อง คิดเป็น ๒.๖๐%
 ๔. อาคารใหม่ ๑๐ ห้อง คิดเป็น ๒๖.๓๐%

สภาพสถาปัตยกรรม

ลักษณะอาคารทั่วไป

- อาคารเก่าส่วนใหญ่เป็นอาคารสูง ๒ ชั้น ผนังก่ออิฐฉาบปูน มีซุ้มหน้าต่างมีทั้งซุ้มโค้งครึ่งวงกลม, โค้งเสี้ยววงกลม (SEGMENTAL ARCH) ซุ้มสี่เหลี่ยมหน้าต่างส่วนมากเป็นหน้าต่างบานคู่ถึงพื้น มีบางห้องมีลวดลายปูนปั้นงดงามมาก
- ชั้นล่างของอาคาร ส่วนมากเป็นแบบเดิมคือ ลักษณะมีประตูตรงกลาง มีหน้าต่างอยู่ด้านข้างๆ ละ ๑ คู่ มีบางกลุ่มทำราวปิด ARCADE ติดต่อกัน โดยตลอดยังคงมี ARCADE เกือบทั้งหมด

ภาพตี๊กแถวหมายเลขที่ 54

ภาพช่องแสง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

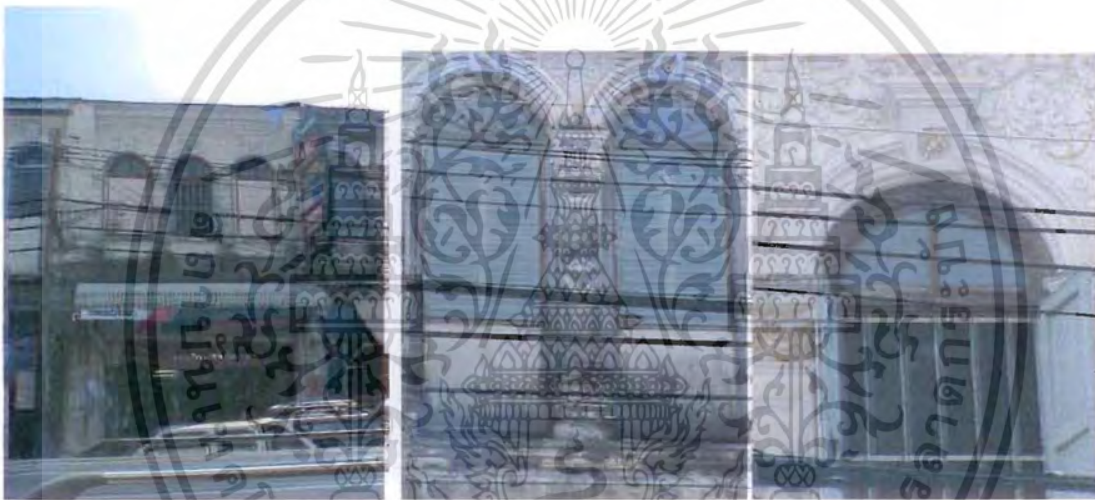

ลวดลายปูนปั้นระหว่างซุ้มหน้าต่าง

ลายปูนปั้นหัวเสา

ภาพตึกแถวหมายเลขที่ 57

ภาพด้านหน้าตึกแถวหมายเลขที่ 57

ลักษณะหน้าต่างชั้นบน

ลวดลายปูนปั้น

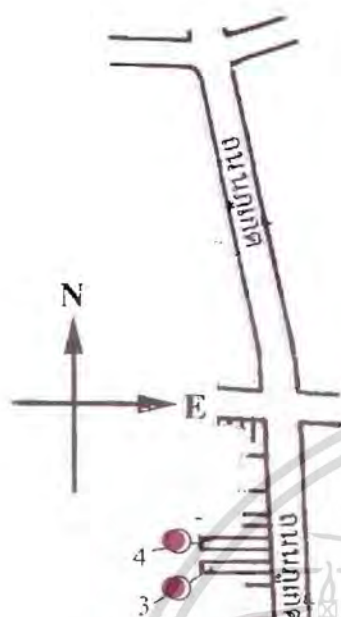

ลวดลายปูนปั้นหัวเสา

ลวดลายปูนปั้นระหว่างซุ้มหน้าต่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถนนภูเก็ต

๑. ถนนภูเก็ต
๒. ถนนเทพกษัตรีย์
๓. ถนนถลาง
๔. ถนนพังงา

สภาพทั่วไป

- กิจกรรม

อาคารทั้ง ๒ ฝั่งเป็นอาคารพาณิชย์เกือบทั้งหมด ชั้นล่างใช้ทำการค้า ส่วนชั้นบนใช้พักอาศัย กิจกรรมการค้าส่วนใหญ่เป็นการค้าประจำวัน มีกิจการตั้งแต่ธนาคาร, ร้านขายทอง ดีพาร์ทเมนท์ สโตร์ ฯลฯ กิจกรรมไม่คึกคักมากนัก

- สภาพทางกายภาพ

อาคารส่วนมากสูง ๒ ชั้น มีส่วนน้อยที่สูง ๔ ชั้นและมีเพียงบางห้องที่สูง ๓ ชั้น ความหนาแน่นของอาคารไม่มากนัก มีส่วนเปิดโล่งเป็นสวนสาธารณะ ตรงข้ามศูนย์รวมข้าวพรมเทพ แต่มีขนาดไม่ใหญ่นัก มีอาณาเขตจากแยกตัดกับถนนพังงาไปถึงคลอง การระบายน้ำเป็นแบบท่อเปิดมีฝาเปิดตลอด โดยที่ฝานี้ใช้เป็นทางเข้าอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- สภาพการจราจร

เป็นการเดินทางเดียว มาจากถนนเทพกษัตรี ถนนพังงา ออกสู่ถนนรัชฎา การจราจรสามารถจอดได้ทั้งสองฝั่ง

- สภาพแวดล้อม

โดยมากเป็นที่โล่ง มีกลุ่มอาคารที่ล้อมรอบจากถนนรัชฎาตอนปลายถนนพังงาตอนปลายถนนกลางตอนปลาย และถนนเทพกษัตรีตอนต้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาคารสูง ๒ ชั้น ทำให้ไม่มีความหนาแน่นนัก มีต้นไม้ไม่มากพอสมควร

จำนวนห้องแถว

- ฝั่งถนนห้องแถวเลขที่ที่เป็นเลขคู่ มีทั้งหมด ๒๔ ห้อง แบ่งเป็น ๕ ระดับ ได้แก่

๑. อาคารเก่า ๖ ห้อง คิดเป็น ๒๕.๐%
๒. อาคารที่ปรับปรุงไปข้าง ๒ ห้อง คิดเป็น ๘.๓๐%
๓. อาคารที่มีการเปลี่ยนแปลงมาก ๔ ห้อง คิดเป็น ๑๖.๗%
๔. อาคารใหม่ ๑๒ ห้อง คิดเป็น ๕๐%

- ฝั่งถนนเลขที่ที่เป็นเลขคี่ มีทั้งหมด ๑๘ ห้อง มีระดับเดียว ได้แก่

๑. อาคารใหม่ ๑๘ ห้อง คิดเป็น ๑๐๐%

สภาพสถาปัตยกรรม

ลักษณะอาคารทั่วไป

- ชั้นล่าง กลุ่มอาคารบางส่วนยังมี ARCADE อยู่แต่เนื่องจากอาคารใหม่มีมาก ดังนั้นส่วนใหญ่จึงไม่มี ARCADE ประตูก่อขึ้นทั้งหมดเป็นบานเฟี้ยมเหล็ก

- ชั้นบน ส่วนใหญ่เป็นผนังก่ออิฐฉาบปูน มีทั้งซุ้มหน้าต่าง โค้งเสี้ยววงกลม (SEGMENTAL ARCH) ซุ้มหน้าต่างสี่เหลี่ยม และมีส่วนน้อยที่เป็นผนังไม้ มีบางห้องที่เปลี่ยนผนังและหน้าต่าง แต่ยังคงอะเสหน้าซึ่งมีฉาบปูนปั้นเอาไว้ เช่น ห้องอันดามันควีนส์ทาว์ และมีอาคารที่มีลักษณะพิเศษ คือ ธนาคารเสตนคาร์ดชาร์เตอร์ และศูนย์รวมข่าวพรหมเทพ ซึ่งเป็นอาคารหุ้มถนนตัดกับถนนพังงา

ลักษณะอาคารที่เด่น

- ห้องเลขที่ ๑๖ ชั้นล่างชั้นผนังและประตูบานเฟี้ยมปิด ARCADE เดิม ชั้นบนผนังก่ออิฐฉาบปูน มีฉาบปูนปั้นทั้งที่ผนังนอกซุ้มและที่เสา ซุ้มหน้าต่างเป็นซุ้ม โค้งเสี้ยววงกลม (SEGMENTAL ARCH) ตรงกลางโค้งมีฉาบปูนปั้นลักษณะ KEYSTONE คล้ายแบบ
- ๑๗. แต่มีฉาบปูนปั้นภายใน โค้งเป็นฉลุลายดอกไม้ใบไม้ หน้าต่างบานคู่ถือพื้นแบบ ๑๓.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แต่ช่วงล่างคูกกลางเจาะเพื่อติดเครื่องปรับอากาศ เสารับซุ้มมีหัวเสาแบบไอโอนิก
ตัดแปลงโดยเพิ่มลาย ด้านบนสุดมีรางน้ำด้านหน้า

ภาพตึกแถวหมายเลขที่ 3

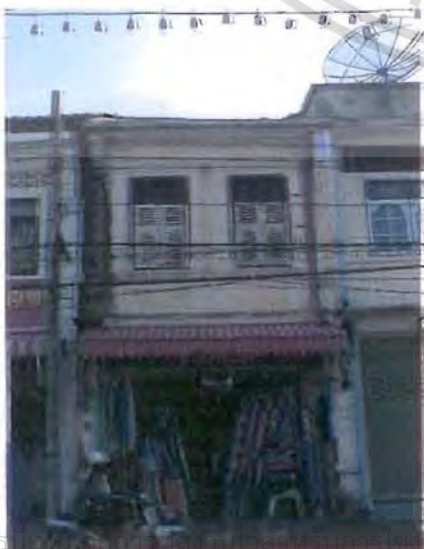
ภาพด้านหน้าตึกแถวหมายเลขที่ 3

ลายฉลุช่องแสงเหนือหน้าต่างชั้นบน

ลักษณะหน้าต่างชั้นบน

ภาพตึกแถวหมายเลขที่ 4

ภาพด้านหน้าตึกแถวหมายเลขที่ 4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สวดลายปูนปั้นเหนือหน้าต่าง

สวดลายปูนปั้นระหว่างหน้าต่าง

4.9 สรุปข้อกำหนดลักษณะของสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส ที่จะนำมาใช้ในการศึกษา ลักษณะขององค์ประกอบอาคารและการใช้พื้นที่ใช้สอยภายในอาคาร

จากการได้ศึกษาข้อมูลของลักษณะสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส ทั้งจาก ทางเอกสารหนังสือต่าง ๆ และจากการรวบรวมไว้แล้วในงานค้นคว้า (ของนายแพทย์เจดีย์ว ปิยชน) ประกอบกับข้อมูลจากการสำรวจของผู้วิจัยเองพบว่า ลักษณะและขนาดของสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส ที่เป็นที่ยอมรับซึ่งมีการเปลี่ยนแปลง ไปบ้าง แต่ยังสามารถตอบสนองการใช้สอยของผู้อาศัยมาต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน ได้นั้นพอที่จะกำหนดขนาดและลักษณะต่าง ๆ เพื่อเป็นเกณฑ์มาตรฐานนำไปใช้ในการศึกษาลักษณะการอยู่อาศัยในอาคารสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส ในปัจจุบัน ซึ่งลักษณะต่าง ๆ พอที่จะสรุปเป็นได้ดังนี้

1. อาคารสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ อาคารประเภทตึกแถว และอาคารประเภทคฤหาสน์
2. อาคารประเภทตึกแถวอยู่ในย่านใจกลางเมือง ใช้เป็นที่พักอาศัยและสถานที่ประกอบอาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย
3. อาคารประเภทคฤหาสน์ส่วนใหญ่ตั้งอยู่บริเวณรอบนอก และเป็นของชนชั้นขุนนางเจ้านาย ผู้มีฐานะ
4. ลักษณะอาคารประเภทตึกแถว เป็นอาคารที่มีพื้นที่ใช้สอยในแนวลึก จุดเด่นจะมีบ่อน้ำอยู่ภายในตัวอาคาร ในส่วนห้องครัวเพื่อสะดวกกับการใช้งาน
5. ลักษณะ อาคารประเภทคฤหาสน์ เป็นอาคารเดี่ยวมีอาณาเขตโดยรอบ การจัดผังนิยมมีปีกซ้าย ปีกขวา และมีพื้นที่ต้อนรับทั้งด้านนอกและด้านในอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. การตกแต่งภายนอกและภายในชั้นล่างอาคารทั้งประเภทตึกแถว และประเภทคฤหาสน์มีการลักษณะการตกแต่งที่โดดเด่นด้วยลวดลายแบบจีนเป็นหลัก เช่นการใช้ประตู หน้าต่างแบบจีนที่เน้นสีทอง และลวดลายที่เป็นสิ่งมงคลของชาวจีน รวมทั้งการเลือกใช้เครื่องเรือนฝังมุก และฉากกั้นพื้นที่ใช้สอยแบบจีน

7. การตกแต่งภายนอกและภายในชั้นบนอาคารทั้งประเภทตึกแถว และประเภทคฤหาสน์มีการลักษณะการตกแต่งที่เป็นสากลแบบตะวันตก ทั้งลวดลายปูนปั้นภายนอก ซุ้มประตูทางเข้าภายนอกที่เป็นลักษณะอาร์ท โคล์ทั้งที่มี KEYSTONE และ ไม่มี KEYSTONE เป็นลักษณะเด่นของชาติตะวันตก

การตกแต่งของสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส โดยรวมก็มีการผสมผสานระหว่างสถาปัตยกรรมจีนและสถาปัตยกรรมตะวันตกได้อย่างลงตัว และยังคงคล้องกับวิถีชีวิตและประโยชน์ใช้สอยของผู้อาศัย ทั้งทางด้านวรรณกรรม ประเพณี และคติความเชื่อที่มีการดำเนินสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาเป็นเวลานานับ 100 มาแล้ว

4.10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบข้อความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบกัตตาการ แบบสอบถามรวมทั้งสิ้น 4 ฉบับ ซึ่งสรุปออกมาตามความคิดเห็นในแต่ละหัวข้อดังนี้

4.10.1. พื้นที่ใช้สอย สำหรับการออกแบบที่สามารถนำมาพัฒนาใช้เป็นแนวทางได้ดังนี้

1. ZONNING

ความคิดเห็นในการนำ ZONNING มาพัฒนาสามารถใช้ได้ทั้งตึกแถวและคฤหาสน์ตามรูปแบบของตัวอาคารของโครงการ

2. FUNCTION

ประโยชน์ใช้สอยของพื้นที่ที่แบ่งโซนแล้วควรคำนึงถึงการสัญจรที่เข้าถึงในส่วนต่าง ๆ ได้สะดวกเป็นสัดส่วน ความคิดเห็นในการนำ FUNCTION มาพัฒนา สามารถใช้ได้ทั้งตึกแถวและคฤหาสน์ตามรูปแบบและประเภทของของ โครงการ

3. PLANNING

การจัดวางแปลนอิงจาก ZONNING และ FUNCTION เพื่อความสอดคล้องกัน การจัดวางให้พื้นที่กับการวางเครื่องเรือนสัมพันธ์กัน แบบแปลนที่นำมาพัฒนาในการออกแบบสามารถใช้ได้ทั้งตึกแถวและคฤหาสน์ตามรูปแบบและประเภทของของ โครงการ

4.10.2 ในกัตตาการควรเป็นดังนี้

1. พื้น

เลือกวัสดุที่แทนค่าของเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกสที่ใช้พื้นกระเบื้องตาหมากรุกและกระเบื้องที่มีลวดลายในสมัยก่อนจะต้องสั่งจากอิตาลี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ผนัง

เลือกใช้วัสดุที่เน้นสื่อถึงความหรูหรา ทนทาน เช่น ผนังก่ออิฐฉาบปูนบุวอร์เปเปอร์

3. ประตู

เลือกบานที่เหมาะสมกับส่วนใช้สอย ใช้เป็นประตูไม้สลักและผสมผสานเอกลักษณ์แบบจีนและประตูคลาสสิกแบบตะวันตก

4. หน้าต่าง

ช่องเปิด – ปิด ควรมีจำนวนที่เหมาะสมกับพื้นที่ ใช้เป็นหน้าต่างไม้สลักและผสมผสานเอกลักษณ์แบบจีนและประตูคลาสสิกแบบตะวันตก

5. เครื่องเรือน

เป็นรูปแบบเครื่องเรือนเดิมแต่เปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ให้เข้ากับการใช้สอยในปัจจุบันทั้ง โต๊ะ ตู้ เก้าอี้ และส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมจีน-โปรตุเกส โดยคะแนนที่ประเมินได้จากผู้เชี่ยวชาญประเมินได้เป็นร้อยละในแต่ละองค์ประกอบของประเภทคฤหาสน์ จำนวน 4 ฉบับ

ผู้เชี่ยวชาญ	ผังบริเวณที่ตั้งอาคาร+ผังอาคาร												สรุป
	คฤหาสน์ 1 (หมายเลข104)		คฤหาสน์ 2 (หมายเลข107)		คฤหาสน์ 3 (หมายเลข99)		คฤหาสน์ 4 (หมายเลข102)		คฤหาสน์ 5 (หมายเลข100)		คฤหาสน์ 6 (หมายเลข101)		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1	3.89	0.33	3.89	0.33	4.67	0.50	3.33	0.50	4.22	0.44	3.33	0.50	
2	4.67	0.50	4.78	0.44	4.67	0.50	4.78	0.44	4.89	0.33	4.11	0.60	
3	5.00	0	5.00	0	5.00	0	5.00	0	5.00	0	5.00	0	
4	4.44	0.53	4.33	0.50	3.33	0.50	3.33	0.50	4.89	0.33	3.44	0.53	

ผู้เชี่ยวชาญ	ผังพื้นที่ใช้สอยของอาคาร												สรุป
	คฤหาสน์ 1 (หมายเลข104)		คฤหาสน์ 2 (หมายเลข107)		คฤหาสน์ 3 (หมายเลข99)		คฤหาสน์ 4 (หมายเลข102)		คฤหาสน์ 5 (หมายเลข100)		คฤหาสน์ 6 (หมายเลข101)		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1	4.33	0.50	3.67	0.50	4.67	0.50	3.33	0.50	4.44	0.53	3.67	0.50	
2	4.78	0.44	4.56	0.73	5.00	0.00	4.56	0.53	4.44	0.53	4.11	0.60	
3	4.89	0.33	5.00	0	5.00	0	5.00	0	5.00	0	5.00	0	
4	4.22	0.67	3.78	0.67	3.33	0.50	2.67	0.71	3.33	0.50	4.33	0.50	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้เข้าร่วมวิจัย	องค์ประกอบภายนอกของการตกแต่งสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกศ												สรุป
	คฤหาสน์ 1 (หมายเลข104)		คฤหาสน์ 2 (หมายเลข107)		คฤหาสน์ 3 (หมายเลข99)		คฤหาสน์ 4 (หมายเลข102)		คฤหาสน์ 5 (หมายเลข100)		คฤหาสน์ 6 (หมายเลข101)		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1	4.50	0.52	4.08	0.29	4.58	0.51	3.5	0.52	4.17	0.39	3.42	0.51	
2	4.50	0.52	4.58	0.67	5	0	4.58	0.51	4.75	0.45	4.25	0.75	
3	5.00	0	5.00	0	5.00	0	5.00	0	5.00	0	5.00	0	
4	4.33	0.65	3.92	0.51	3.33	0.78	4.42	0.51	4.42	0.51	4.83	0.39	

ผู้เข้าร่วมวิจัย	องค์ประกอบภายนอกของการตกแต่งสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกศ+ลักษณะของเฟอร์นิเจอร์												สรุป
	คฤหาสน์ 1 (หมายเลข104)		คฤหาสน์ 2 (หมายเลข107)		คฤหาสน์ 3 (หมายเลข99)		คฤหาสน์ 4 (หมายเลข102)		คฤหาสน์ 5 (หมายเลข100)		คฤหาสน์ 6 (หมายเลข101)		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1	3.67	0.49	3.58	0.51	3.42	0.51	4.17	0.39	3.25	0.47	4.42	0.51	
2	4.58	0.51	4.92	0.29	5.00	0	4.50	0.52	4.83	0.4	4.92	0.29	
3	5.00	0	5.00	0	5.00	0	5.00	0	5.00	0	5.00	0	
4	4.33	0.65	3.25	0.45	3.42	0.51	4.83	0.39	3.92	0.70	5.00	0	

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกศ โดยคะแนนที่ประเมินได้จากผู้เข้าร่วมวิจัยประเมินได้เป็นร้อยละในแต่ละองค์ประกอบของประเภทดังกล่าว จำนวน 4 ฉบับ

ผู้เข้าร่วมวิจัย	ผังบริเวณพื้นที่สำรวจ+ตำแหน่งขององค์ประกอบอาคาร		สรุป
	\bar{X}	S.D.	
1	4.667	0.50	
2	4.444	0.523	
3	5.00	0	
4	4.778	0.44	

ผู้เข้าร่วมวิจัย	ผังอาคารพาณิชย์		สรุป
	\bar{X}	S.D.	
1	4.11	0.33	
2	4.44	0.52	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3	5.00	0	
4	4.56	0.53	

ผู้เชี่ยวชาญ	ระเบียบหลังคาอาคารหมายเลข 25		สรุป
	\bar{X}	S.D	
1	3.55	0.49	
2	4.55	0.49	
3	5.00	0	
4	4.64	0.79	

ผู้เชี่ยวชาญ	ค้ำยันคาน อาคารหมายเลข 25		สรุป
	\bar{X}	S.D	
1	3.18	0.41	
2	4.27	0.65	
3	5.00	0	
4	3.27	0.47	

ผู้เชี่ยวชาญ	ซุ้มหน้าต่างและลวดลายพื้นที่เหนือหน้าต่าง อาคารหมายเลข 29		สรุป
	\bar{X}	S.D.	
1	4.64	0.51	
2	4.55	0.52	
3	5.00	0	
4	3.64	0.51	

ผู้เชี่ยวชาญ	ซุ้มหน้าต่างและเสาซุ้มหน้าต่าง อาคารหมายเลข 32		สรุป
	\bar{X}	S.D.	
1	4.64	0.51	
2	4.55	0.52	
3	5.00	0	
4	4.82	0.41	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้เชี่ยวชาญ	ชும்หน้าต่างและช่องลมหน้าต่าง อาคารหมายเลข 11		สรุป
	\bar{X}	S.D.	
1	5.00	0	
2	5.00	0	
3	5.00	0	
4	3.73	0.47	

ผู้เชี่ยวชาญ	เสาชும்หน้าต่าง อาคารหมายเลข 11		สรุป
	\bar{X}	S.D.	
1	4.18	0.41	
2	4.64	0.51	
3	5.00	0	
4	3.64	0.51	

ผู้เชี่ยวชาญ	ลวดลายพื้นทีหน้าต่าง อาคารหมายเลข 40		สรุป
	\bar{X}	S.D.	
1	5.00	0	
2	4.55	0.52	
3	5.00	0	
4	3.91	0.70	

ผู้เชี่ยวชาญ	เสาชும்หน้าต่าง อาคารหมายเลข 40		สรุป
	\bar{X}	S.D.	
1	3.91	0.30	
2	4.64	0.51	
3	5.00	0	
4	4.36	0.67	

ผู้เชี่ยวชาญ	ช่องแสงเหนือหน้าต่างและช่องลมเหนือหน้าต่าง อาคารหมายเลข 38		สรุป
	\bar{X}	S.D.	
1	5.00	0	
2	5.00	0	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3	5.00	0	
4	5.00	0	

ผู้เชี่ยวชาญ	ช่องแสงหน้าต่าง อาคารหมายเลข58		สรุป
	\bar{X}	S.D.	
1	2.55	0.52	
2	4.09	0.94	
3	5.00	0	
4	4.00	0.78	

ผู้เชี่ยวชาญ	ช่องแสงหน้าต่าง อาคารหมายเลข58		สรุป
	\bar{X}	S.D.	
1	5.00	0	
2	5.00	0	
3	5.00	0	
4	4.91	0.30	

ผู้เชี่ยวชาญ	ช่องลมเหนือหน้าต่าง อาคารหมายเลข58		สรุป
	\bar{X}	S.D.	
1	5.00	0	
2	5.00	0	
3	5.00	0	
4	5.00	0	

ผู้เชี่ยวชาญ	ช่องแสงเหนือหน้าต่างชั้นบน อาคารหมายเลข56		สรุป
	\bar{X}	S.D.	
1	5.00	0	
2	4.36	0.67	
3	5.00	0	
4	5.00	0	

ผู้เชี่ยวชาญ	จุดประตุนหน้าต่างและช่องลมชั้นล่าง อาคารหมายเลข56		สรุป
	\bar{X}	S.D.	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1	5.00	0
2	4.36	0.67
3	5.00	0
4	3.64	0.51

ผู้เชี่ยวชาญ	ลายฉิวเหนือหน้าค่าง อาคารหมายเลข 67		สรุป
	\bar{X}	S.D.	
1	3.723	0.47	
2	4.27	0.79	
3	5.00	0	
4	3.91	0.83	

ผู้เชี่ยวชาญ	หุ้มระเบียบค้ำบนอาคาร				สรุป
	อาคารหมายเลข 25		อาคารหมายเลข 56		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1	3.86	0.78	3.90	0.70	
2	4.29	0.52	4.27	0.79	
3	5.00	0	5.00	0	
4	5.00	0.30	4.64	0.51	

ผู้เชี่ยวชาญ	สวดลายพื้นที่เหนือหน้าค่าง						สรุป
	อาคารหมายเลข 44		อาคารหมายเลข 58		อาคารหมายเลข 38		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1	3.82	0.41	4.46	0.52	4.73	0.47	
2	4.09	0.83	4.55	0.52	4.55	0.52	
3	5.00	0	5.00	0	5.00	0	
4	4.91	0.30	4.82	0.60	4.55	0.93	

ผู้เชี่ยวชาญ	ช่องแสงเหนือหน้าค่างและเสาหุ้มประตู อาคาร						สรุป
	อาคารหมายเลข 44		อาคารหมายเลข 29		อาคารหมายเลข 38		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1	4.27	0.65	4.46	0.69	5.00	0	
2	4.27	0.65	4.46	0.69	4.91	0.30	
3	5	0	5.00	0	5.00	0	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4	4.73	0.65	4.55	0.69	4.73	0.65	
---	------	------	------	------	------	------	--

ผู้เชี่ยวชาญ	ช่องลมเหนือหน้าต่างชั้นล่าง								สรุป
	อาคารหมายเลข 11		อาคารหมายเลข 43		อาคารหมายเลข 44		อาคารหมายเลข 67		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1	5.00	0	5.00	0	5.00	0	5.00	0	
2	4.64	0.51	4.64	0.51	4.18	0.75	5.00	0	
3	5.00	0	5.00	0	5.00	0	5.00	0	
4	4.46	0.521	5.00	0	4.91	0.30	3.91	0.83	

ผู้เชี่ยวชาญ	ควดกลายเหนือซุ้มหน้าต่าง				สรุป
	อาคารหมายเลข 32		อาคารหมายเลข 67		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1	5.00	0	4.82	0.41	
2	4.91	0.30	4.36	0.67	
3	5.00	0	5.00	0	
4	4.00	0.45	5.00	0	

ผู้เชี่ยวชาญ	ชุดเสาอากาศ						สรุป
	อาคารหมายเลข 56		อาคารหมายเลข 29		อาคารหมายเลข 67		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1	4.09	0.30	5.00	0	3.545	0.52	
2	4.27	0.79	5.00	0	4.64	0.51	
3	5.00	0	5.00	0	5.00	0	
4	3.64	0.51	4.64	0.51	3.91	0.83	

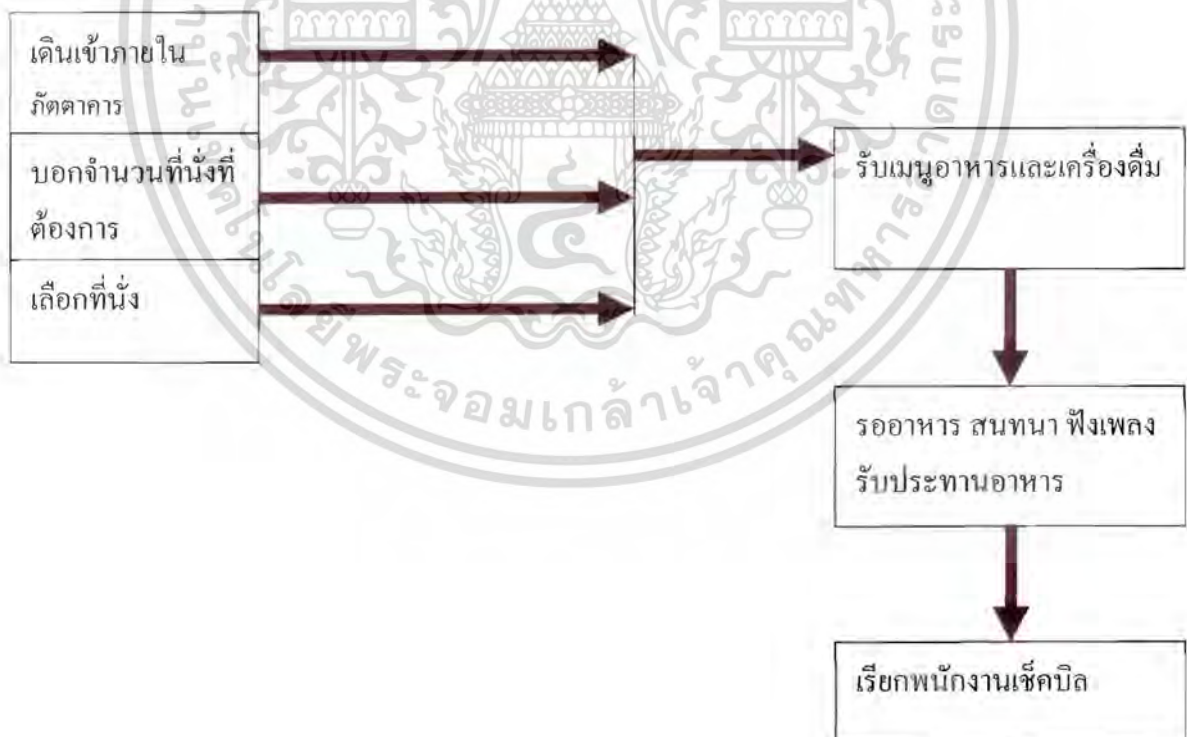
ผู้เชี่ยวชาญ	ประตูชั้นล่างอาคาร								สรุป
	อาคารหมายเลข 38		อาคารหมายเลข 43		อาคารหมายเลข 58		อาคารหมายเลข 67		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1	5.00	0	3.91	0.30	5.00	0	5.00	0	
2	4.55	0.52	4.18	0.87	4.82	0.41	5.00	0	
3	5.00	0	5.00	0	5.00	0	5.00	0	
4	4.00	0.43	3.09	0.54	5.00	0	3.18	1.25	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.11 การศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้บริการภัตตาคาร

ผู้ที่ใช้บริการของภัตตาคารนั้น ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์หลัก คือการพักผ่อน การรับประทานอาหาร ภัตตาคารที่ให้ความเป็นส่วนตัวมากที่สุด และยังเป็นการสัมผัสบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ ดังนั้น การเข้าพักที่รีสอร์ท กลุ่มตัวอย่างจึงมีความคิดเห็นว่า เป็นการมาพักผ่อนสัมผัสกับธรรมชาติที่แตกต่างกันระหว่างการใช้ชีวิตที่อยู่ในเมืองอันวุ่นวาย ถูกค่าต้องการความสะดวกสบายในการให้บริการ และไม่ต้องประกอบอาหาร หรือแม้กระทั่งซักผ้า ที่รีสอร์ทนั้นควรมีเครื่องอำนวยความสะดวกไว้บริการให้กับกลุ่มลูกค้า ตามความเหมาะสมของกิจกรรมที่มีในรีสอร์ท นอกเหนือจากการนอนอยู่ในเรือนพัก พฤติกรรมที่เกิดขึ้นของลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการมีกิจกรรมการใช้สอยพื้นที่ ดังนี้

แผนภูมิ ที่ 4.4 แสดง การศึกษาพฤติกรรม และกิจกรรม ให้ได้พื้นที่ที่ต้องการ และนำไปสู่การออกแบบได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.12 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการใช้สอยภายในภัตตาคาร

ความต้องการในพื้นที่ใช้สอย ว่าพื้นที่ใดมีความสัมพันธ์กันทางด้านประโยชน์ใช้สอยที่เกิดขึ้นภายในภัตตาคาร ในการหาความสัมพันธ์นั้น จะพิจารณา ถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้นให้สอดคล้องกับประโยชน์ใช้สอย รวมถึงความถี่ในการติดต่อกัน โดยเรียงค่าความสัมพันธ์ออกเป็น 4 ระดับคือ

- 1 แทนค่าความสัมพันธ์น้อย
- 2 แทนค่าความสัมพันธ์ปานกลาง
- 3 แทนค่าความสัมพันธ์มาก
- 4 แทนค่าความสัมพันธ์มากที่สุด

การให้คะแนนจะใช้ลักษณะความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็นที่จะต้องจัดวางตำแหน่งให้ใกล้เคียงกัน เพื่อให้การติดต่อเป็นไปอย่างสะดวกที่สุด

ตารางที่ 4.5 แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหลักของภัตตาคาร

องค์ประกอบ	1	2	3	4
II. แพคเกจ	4			
2. ส่วนเคาน์เตอร์	4	2		
3. ส่วนเสิร์ฟ	4	2	II	
4. เสาไม้เชื่อมด้วยเหล็ก	4	2	II	II
5. แผงยูนิต	3	3	4	I
6. ชุดยูนิต	1	3	3	II
7. เสา	2	3	3	II

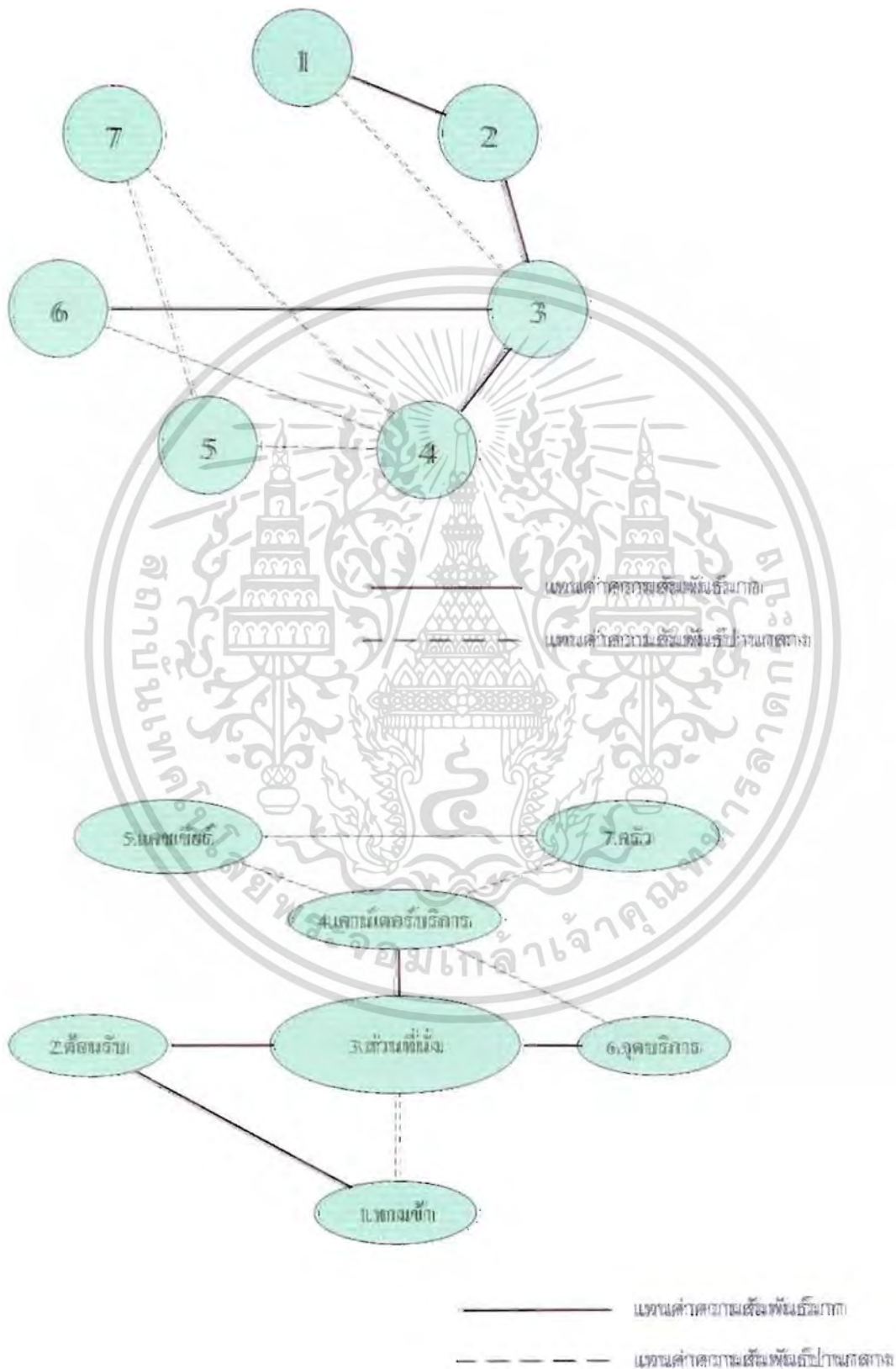
● 4 สัมพันธ์กันมากที่สุด

● 3 สัมพันธ์กันปานกลาง

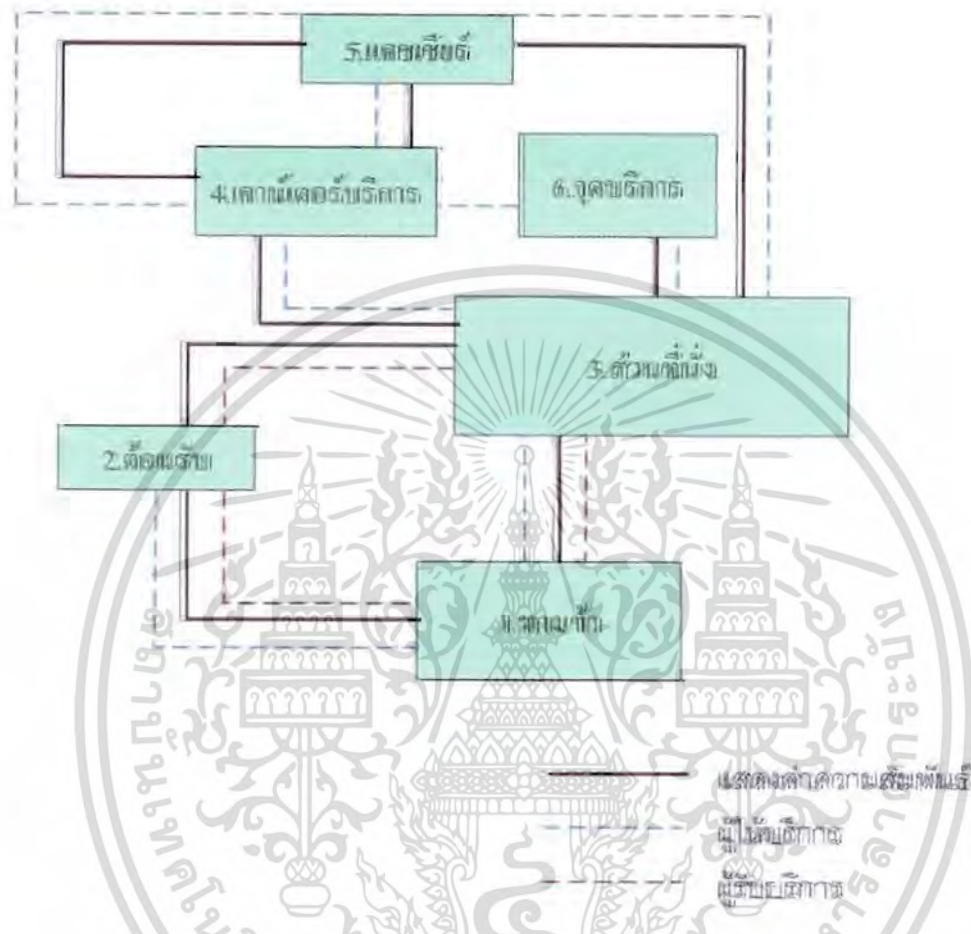
● 2 สัมพันธ์กันน้อย

● II สัมพันธ์กันไม่แน่นอน

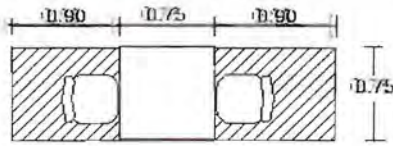
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

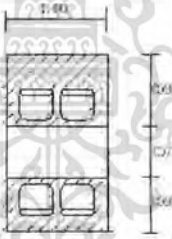
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

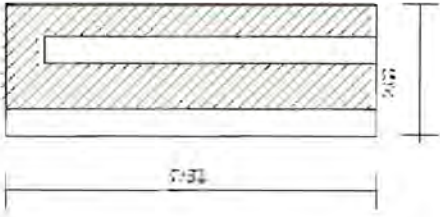
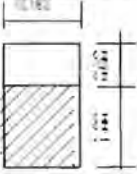
ตารางที่ 4.6 แสดงการวิเคราะห์พื้นที่การใช้งานของเครื่องเรือนที่ใช้ในการออกแบบกักตักการ

องค์ประกอบ	พื้นที่จากองค์ประกอบ
1. พื้นที่นั่ง 1.1 การจัดชุดที่นั่ง 2 ที่นั่ง - เก้าอี้ ขนาด 0.45 x 0.45 ม. 2 ตัว - โต๊ะอาหาร ขนาด 0.75 x 0.75 ม. 1 ตัว	 <p>ความต้องการพื้นที่ใช้สอยชุดที่นั่ง 2 ที่นั่ง</p> $2.55 \times 0.75 = 1.91 \text{ ตารางเมตร}$ <p>เฉลี่ยพื้นที่ / คน = 0.95 ตารางเมตร</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

<p>1.2 การจัดชุดที่นั่ง 4 ที่นั่ง</p> <ul style="list-style-type: none"> - เก้าอี้ ขนาด 0.45 x 0.45 ม. 4 ตัว - โต๊ะอาหาร ขนาด 0.75 x 0.75 ม. 1 ตัว <p>ตัว</p>	 <p>ความต้องการพื้นที่ใช้สอยชุดที่นั่ง 4 ที่นั่ง</p> <p>$2.55 \times 2.55 = 6.50$ ตารางเมตร</p> <p>เฉลี่ยพื้นที่ / คน = 1.62 ตารางเมตร</p>
<p>1.3 การจัดชุดที่นั่ง 4 ที่นั่ง</p> <ul style="list-style-type: none"> - เก้าอี้ ขนาด 0.45 x 0.45 ม. 4 ตัว - โต๊ะอาหาร ขนาด 0.75 x 1.40 ม. 1 ตัว <p>ตัว</p>	 <p>ความต้องการพื้นที่ใช้สอยชุดที่นั่ง 4 ที่นั่ง</p> <p>$1.40 \times 2.55 = 3.75$ ตารางเมตร</p> <p>เฉลี่ยพื้นที่ / คน = 0.90 ตารางเมตร</p>
<p>1.5 การจัดชุดที่นั่งแบบบุช 4 ที่นั่ง</p> <ul style="list-style-type: none"> - เก้าอี้ ขนาด 0.45 x 0.45 ม. 2 ตัว - เก้าอี้แบบติดตายกว้าง 0.50 ม. - โต๊ะอาหาร ขนาด 0.75 x 1.40 ม. 1 ตัว <p>ตัว</p>	 <p>ความต้องการพื้นที่ใช้สอยชุดที่นั่ง 4 ที่นั่ง</p> <p>$2.40 \times 2.20 = 5.28$ ตารางเมตร</p> <p>เฉลี่ยพื้นที่ / คน = 1.32 ตารางเมตร</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบ	พื้นที่จากองค์ประกอบ
<p>2. เคา์นเตอร์บริการ</p> <p>2.1 ส่วนเตรียมอาหารและเครื่องค้ม</p> <ul style="list-style-type: none"> - เก็บเครื่องค้ม - โห้วเครื่องค้ม - คู้เก็บน้ำแข็ง - เก็บอุปกรณ์ - บริเวณวางอาหาร - บริเวณรับส่งอาหาร <p>2.2 ส่วนเคชเชียร์</p> <ul style="list-style-type: none"> - เครื่องคิดเงิน - โทรศัพท 	 <p>ความต้องการพื้นที่ใช้สอย</p> <p>$7.50 \times 2.90 = 21.75$ ตารางเมตร</p>
<p>3. โต๊ะวางอาหาร (บุฟเฟต์)</p> <p>ขนาด 1.20 x 2.00 ม. 1 ตัว</p>	 <p>ความต้องการพื้นที่ใช้สอย</p> <p>$3.60 \times 2.80 = 10.08$ ตารางเมตร</p>
<p>4. ส่วนต้อนรับ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เคา์นเตอร์ ขนาด 0.60 x 0.40 ม. 1 ตัว 	 <p>ความต้องการพื้นที่ใช้สอย</p> <p>$1.40 \times 1.50 = 2.10$ ตารางเมตร</p>
<p>5. จุดบริการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - จุดบริการ ขนาด 0.90 x 0.60 	 <p>ความต้องการพื้นที่ใช้สอย</p> <p>$1.50 \times 1.00 = 1.50$ ตารางเมตร</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การวิเคราะห์ความต้องการพื้นที่ใช้สอย

โดยมาตรฐาน

จำนวนที่นั่งภายในคอฟฟี่ช็อป คิดจาก 50 % ของจำนวนห้องพัก โดยโรงแรมเขาหลักบันดา ริ รีสอร์ท & สปา มีจำนวนห้องพักทั้งหมด 74 ห้อง

ความต้องการใช้พื้นที่

1. ที่นั่ง คิดจาก 50 % ของจำนวนห้องพัก = $74 \times 50 \% = 37$ ที่นั่ง

จำนวนที่นั่งรับประทานอาหารเช้าทั้งหมด 37 ที่นั่ง

ดังนั้นพื้นที่เฉลี่ย / 1 คน = 1.56 ตารางเมตร

2. เคาน์เตอร์บริการ คิดจากองค์ประกอบของพื้นที่ใช้งานจริง

ความต้องการพื้นที่ใช้สอยของเคาน์เตอร์คิดจากองค์ประกอบใช้สอยทั้งหมด คือ 21.75 ตารางเมตร

3. ส่วนบริการ 1 จุด ต่อจำนวนผู้ใช้บริการ 15 คน ความต้องการทั้งหมด 2 จุด

4. ส่วนต้อนรับคิดจากจุดบริการและทางสัญจรเพียง 1 คน ความต้องการพื้นที่ทั้งหมด 2.10 ตารางเมตร

5. โต๊ะวางอาหาร (บุฟเฟต์) โดยศึกษาขนาดจากโรงแรมลักษณะและขนาดใกล้เคียงกัน ความต้องการพื้นที่ใช้สอย คือ 10.08 ตารางเมตร

6. พื้นที่เวทีดนตรี คิดจากองค์ประกอบใช้สอย คือ 10.50 ตารางเมตร

7. ส่วนเตรียมอาหาร คิดจากองค์ประกอบใช้สอยทั้งหมด คือ 3.08 ตารางเมตร

8. พื้นที่ทางสัญจรคิดจาก 30 % ของพื้นที่เฟอร์นิเจอร์ทั้งหมด

4.13 การศึกษาสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส จังหวัดภูเก็ต ที่ได้ทำการศึกษาหน้าได้นำองค์ประกอบที่สำคัญของอาคารในลักษณะการแยกแยะ แจกแจง และขั้นตอนที่ทำการสำรวจ และวิเคราะห์ส่วนประกอบที่เป็นพื้นฐานของอาคารที่ นำมาเป็นข้อมูลและแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในภัตตาคาร ดังนี้

4.13.1 ศึกษาถึงลักษณะพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารว่ามีลักษณะอย่างไร และการใช้ภูมิปัญญาในการจัดพื้นที่ใช้สอยให้มีประโยชน์มากที่สุด คือ การใช้เนื้อที่เดียวกันประกอบกิจกรรมได้ทุกอย่าง เช่น การนอน การทานอาหาร การต้อนรับแขก และการประกอบอาชีพ ซึ่งการใช้เนื้อที่นั้นจะเป็นไปตามพฤติกรรมการใช้ใช้งานของผู้พักอาศัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การศึกษาความสัมพันธ์ของกัตาคารและสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกสประเภทคฤหาสน์ และประเภทตึกแถว นั้นได้นำ รูปแบบของพื้นที่ใช้สอยของอาคาร ทั้ง 12 หลัง มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมาเป็นรูปแบบของกัตาคารซึ่งต้องลดทอนพื้นที่ที่ไม่จำเป็นในการใช้สอยออกไปบางส่วน เมื่อกำหนดถึงกิจกรรมที่ผู้เข้ามาใช้สอยพื้นที่ของกัตาคาร จากองค์ประกอบของอาคารนั้นมีพื้นที่ ตั้งแต่

องค์ประกอบของอาคารประเภทคฤหาสน์

รับรองด้านนอก - โถง - รับรองด้านใน - ห้องรับแขก - ห้องทำงาน - ห้องพระ - ห้องนอน - ห้องน้ำ - ห้องครัว - ห้องรับประทานอาหาร - ซักล้าง

องค์ประกอบของอาคารประเภทตึกแถว

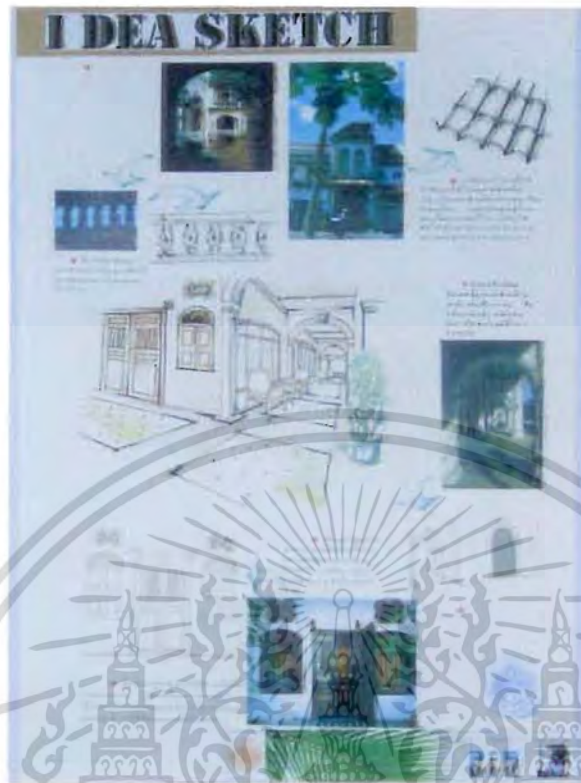
ลานภายนอก - ส่วนประกอบอาชีพ - โถง - ปอน้ำ - ห้องรับประทานอาหาร - ห้องครัว - ห้องน้ำ - ห้องน้ำ - ส่วนที่พัก

องค์ประกอบของกัตาคารตามความต้องการใช้พื้นที่

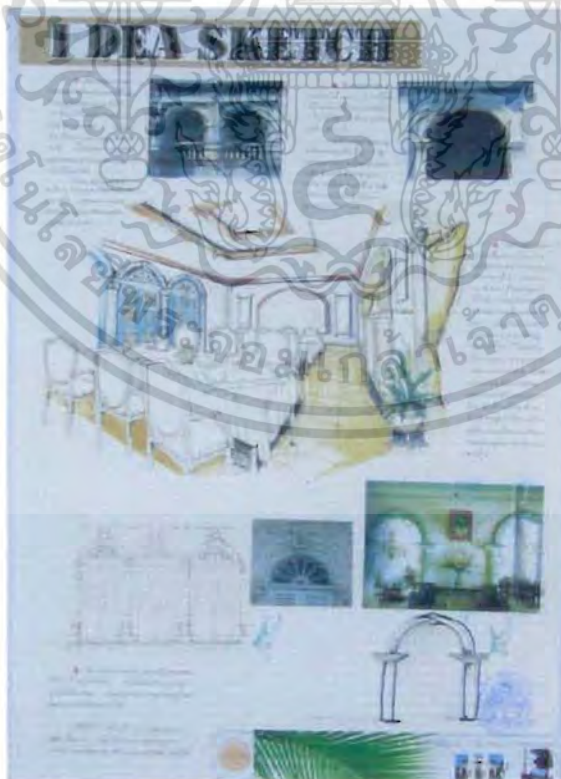
ชานระเบียง - โถงพักผ่อน - โถงทางเดิน - ห้องนอน - ห้องน้ำ - ส่วนเตรียมอาหาร

ภาพที่ 4.26 แสดงแนวความคิดเพื่อการออกแบบกัตาคารจากการศึกษาสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.27 แสดงแนวความคิดเพื่อการออกแบบกัตาคารจากการศึกษาสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส

ภาพที่ 4.28 แสดงแนวความคิดเพื่อการออกแบบกัตาคารจากการศึกษาสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.29 แสดงแนวความคิดเพื่อการออกแบบภัตตาคารจากการศึกษาสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปผลการศึกษา

สรุปวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในอาคารสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุกิตในจังหวัดภูเก็ต

จากที่ได้ทราบแล้วว่ามนุษย์มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม และก่อให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ ในสภาพแวดล้อม ผลของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นมาจากปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ส่งผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ (วิมลสิทธิ์ หรยงกูร 2530:22) ดังนั้น ลักษณะการใช้สอยของสภาพสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมในขณะนั้น ดังนั้นกระบวนการศึกษาพื้นที่ใช้สอยนั้นในการออกสำรวจ นอกเหนือจากการเก็บข้อมูลของลักษณะบ้านแล้ว ยังต้องศึกษาบุคคลที่อยู่อาศัยและลักษณะของพฤติกรรมภายในบ้านมาประกอบการสังเกต และศึกษาจากสภาพเครื่องใช้ต่าง ๆ ภายในบ้าน นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นต่าง ๆ ก็มีส่วมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการศึกษาลักษณะพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุกิตอีกด้วย และต่อไปนี้ทำการวิเคราะห์ลักษณะต่าง ๆ ที่ทำการศึกษาไปโดยลำดับ

1. ลักษณะ(ทางกายภาพ) ของอาคารสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุกิตที่ทำการศึกษา
2. ลักษณะชีวิตความเป็นอยู่ (พฤติกรรม) ของผู้ที่อยู่อาศัยในอาคารสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุกิตที่ทำการศึกษา
3. ลักษณะการใช้สอยพื้นที่ในแต่ละส่วนภายในอาคารสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุกิตที่ทำการศึกษา

5.1 วิเคราะห์ลักษณะ (ทางกายภาพ) ของอาคารสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุกิตที่ได้ศึกษา

สำหรับหลักเกณฑ์ ที่ใช้พิจารณาอาคารสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุกิตที่จะทำการศึกษา จะใช้ลักษณะสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุกิตในรูปแบบประเพณีนิยมเป็นหลักซึ่งมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะดังนี้

1. เป็นอาคารที่ใช้พื้นที่ด้านหน้าเป็นส่วนต้อนรับขนาดเล็ก นิยมใช้ทั้งตึกแถวและคฤหาสน์
2. คฤหาสน์จะแบ่งพื้นที่ให้เป็นปีกซ้ายและปีกขวา พื้นที่ของปีกประมาณ 2-3 ช่วงเสา
3. คฤหาสน์จะมีโถง 3 ส่วนเป็นอย่างน้อย ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนที่เชื่อมต่อพื้นที่ส่วนต่างๆ เข้าด้วยกัน
4. คฤหาสน์จะมีการแบ่งพื้นที่ส่วนต่างๆ ด้วยผนังอาร์ท โถง
5. คฤหาสน์จะมีพื้นที่ใช้สอยแบบสากล
6. ชั้น 2 ของคฤหาสน์จะมีโถงกลางเป็นส่วนเชื่อมห้องต่างๆเข้าด้วยกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. ตึกแถวมีบ่อน้ำอยู่ในพื้นที่ส่วนที่ 3 เป็นส่วนเดียวกันกับการวางตำแหน่งบันได
8. มีห้องครัวอยู่เป็นส่วนสุดท้าย
9. ตึกแถวมีการแบ่งพื้นที่ด้วยฉากไม้สติกแบบจีน

จากที่เข้าสำรวจในจังหวัดโดยทั่วไปแล้ว จะมีการก่อสร้างที่อยู่อาศัยในหลายรูปแบบการได้รับวัฒนธรรม ความเจริญและวัฒนธรรมต่าง ๆ ถิ่นที่แพร่กระจายเข้ามามีผลอย่างมากต่อรูปแบบและลักษณะการอยู่อาศัยในเมืองซึ่งพอที่จะแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

5.1.1 แบบประเพณีนิยม

เป็นบ้านแบบล้านนาที่เรียกกันว่า “เรือนสากล” ปัจจุบันจะเหลืออยู่เป็นจำนวนน้อย ซึ่งนับวันจะสูญเสียมลายไปเนื่องจากจะต้องมีค่าใช้จ่ายพอควรที่จะต้องใช้ในการดูแลรักษา ซึ่งเท่าที่เห็นว่าถ้าเจ้าของบ้านเป็นผู้มีฐานะดีและเห็นคุณค่าก็จะดูแลรักษาให้คงสภาพดี และจะอยู่ทั่วไปได้นาน แต่บางหลังเป็นเรือนชาวบ้านที่มีรายได้น้อยหรือเจ้าของเป็นผู้เช่า ถ้าหมดยุคนี้แล้วลูกหลานอาจจะไม่ดูแลรักษาต่อ อาจปล่อยให้รกร้างหรือขายไป บ้านแบบนี้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบน้อยมาก ผู้อยู่อาศัยมักจะเป็นทายาทของเจ้าของเดิมที่มีอายุเรือนเป็น 100 ปีขึ้นไป

5.1.2 แบบประยุกต์

บ้านในลักษณะเรือนล้านนาแบบประเพณีนิยม แต่มีการปรับปรุงลักษณะต่าง ๆ ให้เหมาะสมเป็นประโยชน์ต่อการใช้งานในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปบ้างในบางส่วนรายละเอียดแต่มีโครงสร้างและลักษณะหลัก ๆ ยังเป็นเรือนแบบประเพณีนิยมอยู่ ซึ่งมีอายุราว 100 ปี มีการปรับเปลี่ยนลักษณะการใช้สอยให้ดีขึ้นแต่ตัวเรือน และวัสดุก่อสร้างยังใช้ของเดิมเป็นส่วนใหญ่หรือเลียนแบบรูปแบบเดิม โดยผู้อยู่อาศัยจะเป็นเจ้าของใหม่

5.1.3 แบบพัฒนาร่วมสมัย

คือ บ้านที่สร้างใหม่ได้พัฒนารูปแบบต่าง ๆ จากเรือนแบบประเพณีนิยม และมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบให้ดีขึ้น ประโยชน์ใช้สอยมากขึ้นตามความต้องการและความนิยมในขณะนั้น ซึ่งเมื่อทำการศึกษาค้นคว้าจะพบว่าเมืองคัมภีร์ประกอบหลายอย่างที่สำคัญของแบบประเพณีนิยมนำมาเป็นรูปแบบของเรือนพัฒนา เป็นเรือนที่มีอายุประมาณ 50 ปีขึ้นไป ไม่ถึง 100 ปี ใช้วัสดุอุปกรณ์ในยุคหลังเข้ามาใช้มากขึ้น และผู้อาศัยมักเป็นเจ้าของเดิมหรือทายาท

5.1.4 แบบสากล

เป็นรูปแบบที่มาจากต่างถิ่นจากประเทศตะวันตก และจากเมืองที่เจริญกว่า เช่น กรุงเทพฯ เป็นค่านิยมของสิ่งปลูกสร้างในเมืองใหญ่ ๆ ที่จะต้องปลูกที่อยู่อาศัย และอาคารพาณิชย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในรูปแบบวัฒนธรรมตะวันตกที่มาแรงประกอบกับเทคนิคและวัสดุก่อสร้างใหม่ที่มีส่วนทำให้สิ่งปลูกสร้าง และที่อยู่อาศัยภายในตัวเมืองเปลี่ยนแปลงไปรวดเร็วมากและรูปแบบดังกล่าวนี้มีผลเสียและทำให้เกิดปัญหาด้านสภาพแวดล้อมของเมืองเป็นอย่างมากเพราะส่วนใหญ่จะนำรูปแบบมาใช้โดยไม่มีการปรับปรุงให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและผู้อยู่อาศัย

ในงานวิจัยลักษณะการใช้สอยภายในบ้านไทยล้านนาเป็นจำเป็นที่จะต้องศึกษาบ้านในหลาณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการแสดงถึงวิวัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงการใช้สอยพื้นที่ของบ้านตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อหาแนวทางในการออกแบบได้สอดคล้องกับสภาวะการใช้สอยในปัจจุบันดังนี้ บ้านที่จะทำการศึกษามี 3 ประเภท โดยแบ่งจากลักษณะทางสถาปัตยกรรมได้แก่

1. แบบประเพณีนิยม มีลักษณะของเรือนในอดีตอยู่มากเปลี่ยนแปลงพื้นที่ใช้สอยน้อย
2. แบบประยุกต์ยังคงลักษณะของเรือนในอดีตอยู่ แต่มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ใช้สอยในลักษณะต่าง ๆ กันออกไป
3. แบบพัฒนาร่วมสมัย นำเอกลักษณ์ของเรือนบางส่วนมาผสมกับลักษณะของวัฒนธรรมใหม่ที่เข้ามาเป็นที่นิยมกันในแต่ละยุคแต่ละสมัย

5.2 สรุปผลการวิเคราะห์ ลักษณะ (ทางกายภาพ) สถาปัตยกรรมชิน-โปตุเกสที่ทำการศึกษา

จากที่มีการนำลักษณะ โครงสร้างอาคารมาศึกษาดู ทำให้ทราบถึงรูปแบบของ โครงสร้างหลายส่วน ตามยุคสมัยสภาพแวดล้อม ซึ่งจะสรุปกล่าวเป็นส่วน ๆ เฉพาะที่สำคัญดังนี้

5.2.1 ลักษณะที่ตั้ง

ในปัจจุบันนี้ที่บริเวณตัวเมืองมีความสำคัญที่จะถูกนำไปใช้ประโยชน์มาก บริเวณบ้านเดิมกว้างขวางถูกตัดทอนลงไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เช่น ถ้าใกล้ถนนจะให้เช่าแบ่งขาย

5.2.2 การวางแปลนอาคาร

โดยมากแล้วยังยึดถือคติลักษณะ วางหน้าอาคารหันหน้าไปหาถนนเป็นส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นถนนซอย หรือถนนหลักที่ต้องเปลี่ยนหน้าบ้านด้านถนนที่ตัดใหม่ภายหลัง

5.2.3 ลักษณะอาคาร

คฤหาสน์จะประกอบด้วยปีกซ้ายปีกขวาเป็น โครงสร้างแบบร่วมสมัยแล้ว เมื่อศึกษาถึงการวางผังแบ่งห้องก็ยังยึดวิธีการแบ่งแบบสากลประเพณีส่วนใหญ่แต่ก็มีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมจากจุดประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป

5.2.4 ขนาดตัวอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ซึ่งขนาดไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับระบบ โครงสร้าง ขนาดของอาคารจะไม่แตกต่างจากที่สำรวจมากนัก ยกเว้นว่าเป็นอาคารที่มีโครงสร้างแบบใหม่เข้ามา ทำให้ข้อจำกัดบางอย่างหมดไป สามารถก่อสร้างบ้านตามขนาดที่ต้องการ

5.2.5 ลักษณะของหลังคา

ทรงหลังคาเป็นหลังคาปั้นหยาผสมจั่ว มุงกระเบื้องกานกล้วยดินเผา มีกันสาด ค.ศ.ศ. ยื่นออกมาประมาณ 1 เมตร ก่อถึงหลังคา ด้านหน้าของหลังคาเป็นจั่วประดับเป็นปูนปั้น

5.2.6 ลักษณะโครงสร้าง

โครงสร้างหลัก เป็นโครงสร้าง ค.ศ.ศ. โดยมีองค์ประกอบการตกแต่งโครงสร้าง ทั้งภายในและภายนอกด้วยลวดลายปูนปั้นให้โครงสร้างมีความสวยงามเป็นเอกลักษณ์ของ โครงสร้างทางสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส

5.2.7 ประตูและหน้าต่าง

ทั้งประตูและหน้าต่างเป็นการผสมผสานความเป็นตะวันตกกับตะวันออกเข้าด้วยกัน เช่นการใช้ประตูไม้แกะสลักลงทองแบบจีน กับหน้าต่างบานยาวใช้ชุดซุ้มโค้งมี KEYSTONE หรือไม่มี KEYSTONE เป็นกรอบบานแบบตะวันตก หรือ หน้าต่างประกอบด้วย ลวดลายเลขาคณิตแบบตะวันตกผสมผสานกับช่องลมจลุลวดลายแบบจีน ได้อย่างลงตัว

5.3 วิเคราะห์ลักษณะชีวิตความเป็นอยู่ (พฤติกรรม) ของผู้ที่อยู่อาศัยในอาคาร สถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส (ที่ทำการศึกษา)

ถ้าจะกล่าวถึงความเป็นอยู่ของชาวเมืองภูเก็ตในย่านเมืองเก่า ซึ่งก็ไม่ได้แตกต่างไปจาก ผู้คนที่อยู่อาศัยในเมืองใหญ่เท่าใดนัก แต่แตกต่างกันที่ภูเก็ตเป็นเมืองที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลาย และรูปแบบของการอยู่อาศัยที่เป็นเอกลักษณ์ จากข้อมูลทางจังหวัดและการสำรวจจะพบว่า ลักษณะของการอยู่อาศัยภายในจังหวัดมีความแตกต่างกันขึ้นกับลักษณะของผู้ที่มาจากที่แตกต่าง กันด้วย ถ้าแยกกลุ่มใหญ่ๆ ก็จะได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1. เป็นคนที่เกิดในจังหวัดภูเก็ตหรือจังหวัดใกล้เคียงที่เป็นคนภาคใต้ ที่ส่วนใหญ่จะเป็นคน ไทยเชื้อสายจีน
2. เป็นคนจากถิ่นอื่นที่ไม่ใช่ชาวภูเก็ตหรือจังหวัด ใกล้เคียงมาอยู่ ซึ่งคนเหล่านี้มีพื้นฐานทาง วัฒนธรรมแตกต่างกันมากกลุ่มหนึ่ง คือคนทางภาคกลาง เช่น กรุงเทพฯ

ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นนี้ โดยกลุ่มคนเป็นชาวภูเก็ต โดยกำเนิดสามารถ จะแยกออกเป็น 3 ประเภท

1. ผู้ที่นิยมในวัฒนธรรมต่างถิ่นตามค่านิยมของสังคมและปฏิเสชวัฒนธรรมท้องถิ่น โดย คิดว่าเป็นสิ่งที่ล้าสมัย เนื่องจากเป็นผู้ที่ขาดความรู้ขาดความเข้าใจและเรียนรู้ จึงไม่เห็นคุณค่าและ ความสำคัญในวัฒนธรรมของตนเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ผู้ที่นิยมวัฒนธรรมต่างถิ่น ที่มีความเจริญมากกว่าแต่ยังเห็นความสำคัญในการนำวัฒนธรรมดั้งเดิมมาประสมประสานกันได้ตามความพอใจที่ตนเองต้องการรู้จักเลือกมาใช้ให้สอดคล้องกับความเป็นอยู่ในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

3. ผู้ที่มีความรักและผูกพันกับวัฒนธรรมท้องถิ่น พยายามที่จะนำวัฒนธรรมส่วนที่ดิงงามาเผยแพร่และพยายามปลูกฝังค่านิยมอันดีแก่ชาวเมืองและลูกหลาน เพื่อรักษาไม่ให้วัฒนธรรมของท้องถิ่นสูญ

แต่ถ้าจะกล่าวว่าผู้ที่อพยพย้ายมาจากจังหวัดอื่น ที่มาใช้ชีวิตอยู่ในจังหวัดภูเก็ตนั้น ไม่มีส่วนในการสืบสานวัฒนธรรมนั้นก็ไม่ใช่เสมอไป เพราะมีผู้คนบางส่วนเมื่อเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในจังหวัดภูเก็ตนานเข้าก็ซึมซับวัฒนธรรม และเห็นคุณค่าที่จะร่วมกันกับเจ้าของถิ่นอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นไว้ก็มียุ่่มาก

5.4 วิเคราะห์ลักษณะการใช้สอยพื้นที่แต่ละส่วนภายในบ้านที่ทำการศึกษา

จากที่ได้ศึกษาลักษณะของอาคารสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุกีสแต่ละหลัง ว่ามีพัฒนาการความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากผู้ที่อาศัยใช้พื้นที่ภายในอาคารเพื่อตอบสนองความต้องการของพฤติกรรมของผู้อยู่อาศัยที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาลักษณะของพื้นที่ใช้สอยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้อยู่อาศัยได้เพียงพอหรือไม่เพื่อที่จะได้เป็นข้อมูลใช้ประกอบกับการจัดเนื้อที่ที่ใช้สอยให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการใช้งานในสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน

ผู้วิจัยจึงได้นำอาคารสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุกีสประเภทตึกแถว 12 หลัง และตึกพาณิชย์ 6 หลัง ทำการศึกษา ขนาดเนื้อที่ที่ใช้สอยในแต่ละส่วนตลอดจนความสัมพันธ์ของเนื้อที่ที่ใช้สอย และลักษณะการสัญจรการติดต่อส่วนต่างๆ ภายในอาคารนำข้อมูลต่างๆ ของอาคารแต่ละหลังมาสรุปเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างเพื่อที่จะได้ศึกษา พื้นที่ใช้สอยในแต่ละกรณีได้อย่างถูกต้อง

5.5 สรุปผลการวิเคราะห์ลักษณะการใช้สอยพื้นที่แต่ละส่วนภายในอาคาร (ที่ทำการศึกษา)

จากการที่ได้ทำการสำรวจสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุกีส ในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งพอจะทำให้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของอาคารและการจัดแบ่งเนื้อที่ที่ใช้สอย ตลอดจนการจัดวางเครื่องใช้ที่ไม่มีในสมัยก่อนให้เหมาะสมกับการใช้งานยิ่งขึ้น ซึ่งองค์ประกอบต่างๆ ของบ้านบางส่วนก็ยังคงอยู่แต่บางส่วนก็ไม่มี ความจำเป็น หรือลดขนาดลงหรืออาจจะมีการต่อเติมขึ้นใหม่ก็มี จึงขอกกล่าวถึงส่วนประกอบต่างๆ ของสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุกีส ที่ได้การศึกษาดังนี้

1. บริเวณรอบอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คฤหาสน์จะมีพื้นที่บริเวณรอบอาคาร ในอดีตใช้บริเวณนี้เป็นสถานที่จัดเลี้ยง หรือ งานสังสรรค์ ในพื้นที่รอบๆอาคารนิยมจัดเป็นสนามหญ้าโล่งๆ มีต้นไม้พุ่มประดับติดกับตัวอาคาร ส่วนต้นไม้ใหญ่นิยมปลูกไว้ริมรั้วหรือด้านหลังอาคาร

ตึกแถวจะมีพื้นที่บริเวณด้านหน้าของอาคารติดกับถนน ในครั้งอดีตจะมีชุดรับรองเล็กๆ หรือม้านั่งไว้เพื่อพบปะสังสรรค์กัน แต่ในปัจจุบันใช้เป็นพื้นที่การประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่จะใช้ในการค้าขาย

2. ตัวอาคาร

อาคารสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีสมีอยู่ 2 ลักษณะคือ

คฤหาสน์มีลักษณะเป็นบ้านเดี่ยวที่มีพื้นที่โดยรอบกว้างขวาง

ตึกแถวมีลักษณะเป็นตึกติดๆกัน ด้านหน้าติดกับถนน

3. โถงรับรองด้านนอก

มีลักษณะเป็นพื้นที่เปิดโล่งที่อยู่ด้านหน้า บริเวณทางเข้าตัวอาคาร เป็นส่วนที่ใช้รับรองแขกเป็นส่วนแรก มักใช้ชุดโต๊ะเก้าอี้ชุดเล็กๆ

4. โถงด้านใน

เป็นพื้นที่ ที่เป็นส่วนเชื่อมต่อพื้นที่ต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยภายใน โถงตกแต่งด้วย ภายถ่ายบรรพบุรุษและตู้โชว์ของสะสมหรือของโบราณ

5. ห้องนอน

เป็นที่พักผ่อนนอนหลับในยามค่ำคืน ซึ่งในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนการจัดพื้นที่ ให้เข้ากับการใช้ชีวิตของผู้อยู่อาศัยในปัจจุบัน ที่แต่ละต้องการความเป็นส่วนตัวมากขึ้น

6. ห้องครัว

ในส่วนที่กึ่งเปิดโล่ง แต่เดิมใช้เตาที่มีพื้นเป็นเชื้อเพลิงให้ควันไฟระบายได้ง่ายและลดความร้อนที่เกิดขึ้นด้วย แต่ในปัจจุบันนี้มีเตาแก๊สที่เป็นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ที่เข้ามาใช้กันแพร่หลายในทุกครัวเรือน เป็นการใช้งานที่สะดวกได้อีกแบบหนึ่งโดยไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างมากนัก

7. ห้องรับประทานอาหาร

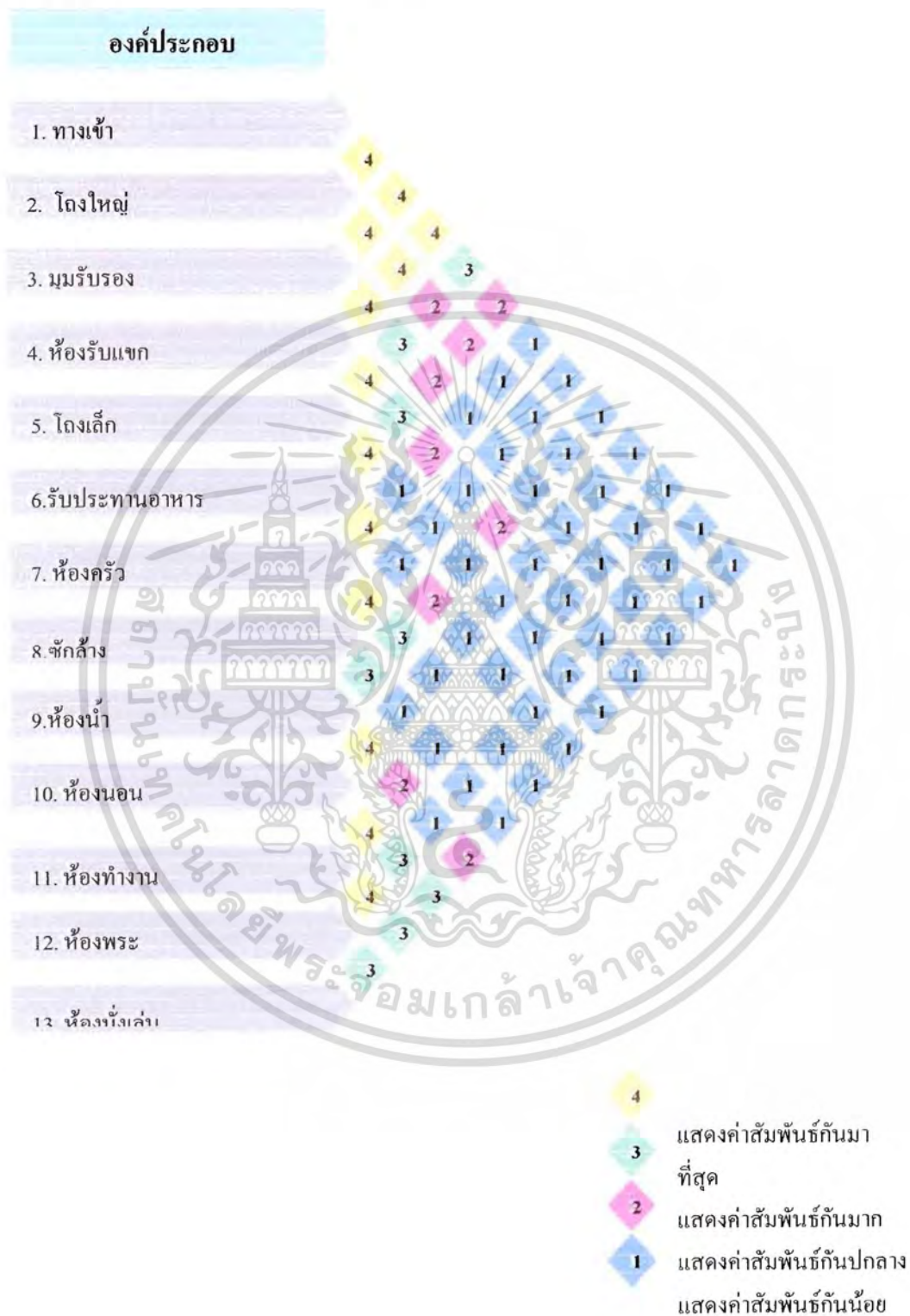
จากการที่ได้ทำการสำรวจห้องรับประทานอาหารของคฤหาสน์กับตึกแถวมีความแตกต่างกัน โดยคฤหาสน์จะมีห้องรับประทานอาหารที่เป็นสัดส่วน แตกต่างกับตึกแถวที่จะเป็นการจัดพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นส่วนรับประทานอาหาร บ้างก็เป็นส่วนหนึ่งของห้องครัว หรือ บ้างก็เป็นส่วนหนึ่งของโถงบ่อน้ำ

8. บ่อน้ำ

ในปัจจุบันมีระบบประปาแล้วบ่อน้ำหมดความสำคัญของไม่ได้มีการใช้งาน บางแห่งเลี้ยงไปหรือขาดการดูแลรักษาใบไม้ลงไปน้ำเน่าเสีย

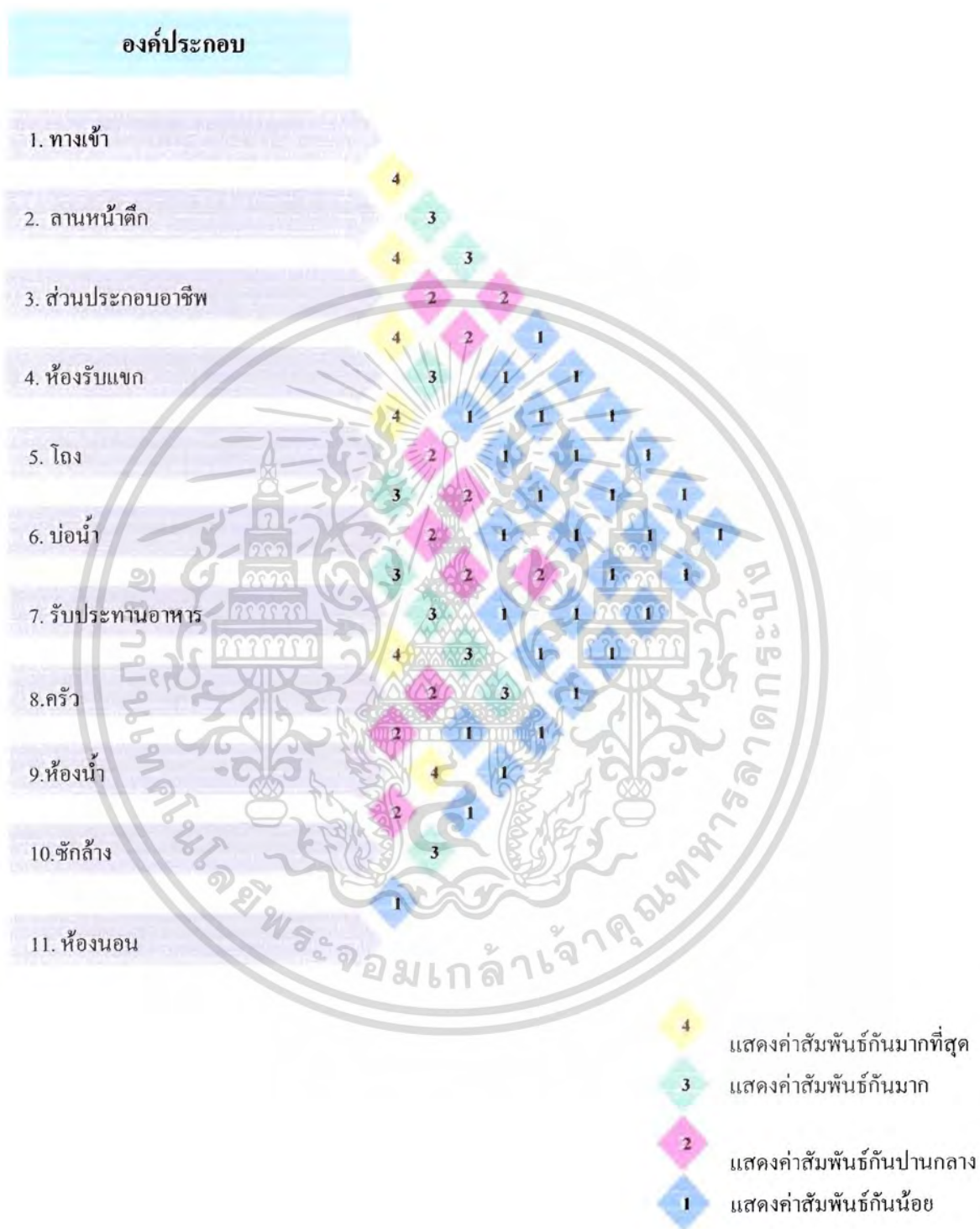
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.1 สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้านการติดต่อภายในอาคารประเภทศาสน์ที่ได้ทำการศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.2 สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้านการติดต่อภายในอาคารประเภทตึกแถวที่ได้ทำการศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.6 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับสถาปัตยกรรม จังหวัดภูเก็ตเป็นการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในภัตตาคาร ให้มีความเหมาะสมกับผู้ใช้งานและสอดคล้องกับหลักทางสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส ที่ใช้ในการรับประทานอาหารของนักท่องเที่ยว ซึ่งภายในภัตตาคารนั้นอาศัยบรรยากาศและรูปแบบการใช้สอยที่อ้างอิงมาจากรูปแบบของสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีสในเมืองภูเก็ต แต่ละส่วนของภัตตาคาร ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ใช้บริการว่าต้องการบรรยากาศและความสะดวกสบายจากภัตตาคารนั้นมากน้อยแค่ไหน โดยการสัมผัสบรรยากาศและรูปแบบของภัตตาคารว่ากลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมรอบข้างอย่างไรบ้าง การออกแบบสถาปัตยกรรมภายในที่ดี จะทำให้การใช้สอยภายในภัตตาคารนั้นมีประโยชน์และน่าสนใจมากขึ้น โดยการศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้สอยอาคารรวมทั้งผู้เชี่ยวชาญทางด้านสถาปัตยกรรม แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อสรุปเป็นแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในภัตตาคาร โดยข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมดสามารถสรุปได้ดังนี้

5.7 การศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบ

ในการศึกษาสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส จังหวัดภูเก็ต ได้ศึกษาความคิดเห็นในการออกแบบจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้เกิดแนวทางและแนวความคิดที่สามารถตอบสนองความต้องการในการใช้งาน ซึ่งได้รวบรวมความคิดเห็นในการออกแบบไว้ดังนี้

ชื่อ อาจารย์ฉัตรชัย อินทรโชติ

สถานที่ทำงาน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

สถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส มีอยู่ในหลายจังหวัดในภาคใต้และมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันไป สถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส เป็นสถาปัตยกรรมมีอยู่ในประเทศไทยที่เดียว

เอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมจะเป็นเอกลักษณ์ทางลวดลาย ที่มีการผสมผสานระหว่างลวดลายของชาติตะวันตกและลวดลายของจีนที่แฝงด้วยลวดลายมงคล และความเชื่อ

การที่จะนำสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส มาเป็นแนวทางในการออกแบบภัตตาคารอาจนำลวดลายที่มาจากความเชื่อเป็นสิ่งมงคลมาตกแต่งก็ได้ ส่วนต่างๆ มาใช้ได้ ไม่มีข้อห้ามหรือข้อกำหนดว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม เพียงแต่ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของเครื่องตกแต่งอาคารให้ครบถ้วนตามเอกลักษณ์ของงานสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปแบบของอาคารที่จะนำมาออกแบบ เหมาะสมทั้งตึกแถว อาจจะใช้ตึกแถว 3-4 ห้อง ติดกันมาออกแบบหรือนำบ้านเดี่ยวหรือที่เรียกว่าคฤหาสน์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวมาออกแบบก็ได้ การออกแบบ (Zonning)

- การจัดโซนนิ่งในกฏอาคารสามารถพัฒนาให้เหมาะสมได้หลายรูปแบบ
- ความเหมาะสมใน Function อาจประเมินไปพร้อมกับความเหมาะสมด้านอื่น ๆ
- การวางแผนต้องอาศัย Zonning และขนาดของ Furniture

ชื่อ อาจารย์ทศพร โสดาบรรณ

สถานที่ทำงาน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

รูปแบบของสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส มีอยู่ในหลายจังหวัดในภาคใต้และมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันไป สถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส เป็นสถาปัตยกรรมที่คาดว่าจะมีในประเทศไทยที่เดียว

เอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมจะเป็นเอกลักษณ์ทางลวดลาย ที่มีการผสมผสานระหว่างลวดลายของชาติตะวันตกและลวดลายของจีนที่แฝงด้วยลวดลายมงคล และความเชื่อ

การที่จะนำสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส มาเป็นแนวทางในการออกแบบกฏอาคารสามารถนำส่วนต่างๆ มาใช้ได้ ไม่มีข้อห้ามหรือข้อกำหนดว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม

-คำนึงถึง พฤติกรรมการเข้าใช้ การให้บริการ การรับบริการของกฏอาคาร

-สรุปวัตถุประสงค์โครงการกฏอาคาร เช่น

กิจกรรม (ทำอะไร)

พฤติกรรม (ทำอย่างไร)

อุปกรณ์ประกอบกิจกรรม (เครื่องเรือน)

พื้นที่ที่ต้องการ

ชื่อ อาจารย์ชาติ

สถานที่ทำงาน คณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร

การที่นักศึกษาจะนำสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส เพื่อมาเป็นแนวทางในการออกแบบกฏอาคาร ไม่มีข้อกำหนดกฏเกณฑ์ว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม เพราะสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีสเป็นที่พักอาศัย ไม่มีข้อห้ามในการนำลวดลายหรือองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมมาใช้ มีแต่สิ่งที่ควรคำนึงถึง

- คำนึงถึง พฤติกรรมการใช้และการให้บริการของกฏอาคาร
- ลวดลายและองค์ประกอบที่นำมาใช้ ไม่ควรมากเกินไป และควรไปในทิศทางเดียวกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- การออกแบบควรสรุปได้เป็น
 - กิจกรรม
 - พฤติกรรม
 - อุปกรณ์ประกอบกิจกรรม
 - พื้นที่ที่ต้องการ

ชื่อ อาจารย์คุณประภา กล่อมมานพ

สถานที่ทำงาน คณะสถาปัตยกรรม วิทยาลัยช่างศิลป์

การออกแบบทัศนศาตร์ โดยนำเอาสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส มาเป็นแนวทางในการออกแบบ ไม่มีข้อกำหนดกฎเกณฑ์ มีแต่สิ่งที่ควรคำนึงถึง

- วัตถุประสงค์เพื่อการออกแบบทัศนศาตร์ ขนาดใดและมีลักษณะอาคารอย่างไร เพื่อจะได้นำเอาลักษณะอาคารอย่างไร เพื่อจะได้นำเอาลักษณะเด่นของสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส มาใช้ได้ อย่างลงตัว เพราะสถาปัตยกรรมมีทั้งอาคาร ตึกแถว และคฤหาสน์

- การตอบสนองของกลุ่มลูกค้า
- การตอบสนองถึงพฤติกรรม
- การตอบสนองถึงกิจกรรม

5.8 สรุปการศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบ

จากการสรุปศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ การที่จะนำเอาสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส มาใช้ในการออกแบบทัศนศาตร์ ทางด้านลวดลายและองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมควรจะใช้วิธีการเลือกหรือหยิบยกมาใช้จะดีกว่า การที่จะนำเอาลวดลายและองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม มาตัดทอน ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลง

ส่วนของพื้นที่ใช้สอยสามารถนำมาดัดแปลงให้เข้ากับ โครงการได้เนื่องจากเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมของชีวิตประจำวันของมนุษย์เราอยู่แล้ว ไม่มีข้อกำหนดหรือข้อยกเว้นใดๆ เพียงแต่ต้องคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก

การนำเอาองค์ประกอบการตกแต่งเล็กๆ น้อยมาตกแต่ง เช่น ม่านที่มีการใช้ที่มีความแตกต่างในอาคารเดียวกันก็เป็นเสน่ห์อีกอย่างหนึ่งของการตกแต่งงานสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส

เสน่ห์ของการตกแต่งงานสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส คือการผสมผสานเสน่ห์ของชาติ ตะวันตกกับจีนให้เกิดความลงตัว ก็จะเกิดเสน่ห์ของชิโน-โปตุเกส

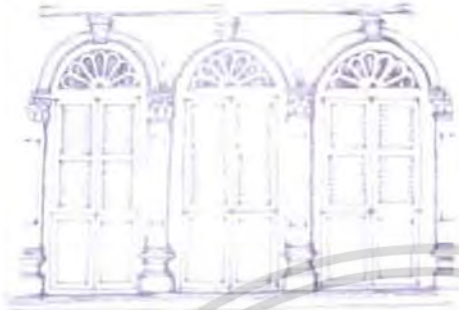

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.1 ตารางแสดงส่วนต่าง ของสถาปัตยกรรมชิน-โปรตุเกสที่ได้ทำการศึกษาจากความคิดเห็น
ของ ผู้เชี่ยวชาญ

ลำดับที่	ประเภทของข้อมูล	นำไปใช้สอย
1	โซนนิ่งของทั้ง ทั้งหมด สามารถนำมาพัฒนาให้เป็น ภัตตาคาร	ส่วนสำคัญที่สามารถทำ ให้นำไปใช้สอยได้เต็มที่
2	ผนัง	
3	ประตู	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.1 (ต่อ) ตารางแสดงส่วนต่างๆของเอนโอบราณที่ได้ทำการศึกษาจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ลำดับที่	ประเภทของข้อมูล	นำไปใช้สอย
4	<p>หน้าต่าง</p> 	
5	<p>ตู้มระเบียง</p> <p>เครื่องเรือน</p> 	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.9 สรุปแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในภัตตาคารในจังหวัดภูเก็ต

แนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในภัตตาคารในจังหวัดภูเก็ตนั้น ได้มีการสรุปมาจากผลการวิจัยและการศึกษาวิเคราะห์หลักการออกแบบของสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส จังหวัดภูเก็ตทั้งหมด 18 หลัง แบ่งเป็นคฤหาสน์ 6 หลัง ตึกแถว 12 ในอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ตซึ่งรายละเอียดที่นำมาศึกษาวิเคราะห์นั้นประกอบด้วย Zonning , Function , Plan , Furniter และ (แนวความคิด) ในการวางผังให้เกิดประโยชน์ใช้สอยและสอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ประจำวัน ซึ่งสรุปผลจากผู้เชี่ยวชาญได้ดังนี้

5.9.1 โชนนิ่ง

ควรเป็นพื้นที่ที่สอดคล้องกับการใช้สอยที่ลงตัว

5.9.2 FUNCTION

พื้นที่ใช้สอยเป็นแบบแยกส่วนที่ใช้สอยตามกิจกรรมของการทำงานและนำมาพัฒนาให้เหมาะสมกับโครงการตัวอย่างที่เป็นภัตตาคาร

5.9.3 PLANING

ลักษณะแปลนได้นำแปลนของ มาพัฒนาออกแบบให้เป็นแบบแปลนของ เพื่อให้การใช้งานและพื้นที่มีเพียงพอต่อหน่วยของการทำงาน

5.9.4 ประตู-หน้าต่าง

- ประตู-หน้าต่างชั้นบนที่เด่นชัดไปในทางสถาปัตยกรรมตะวันตก
- ประตู-หน้าต่างชั้นล่างที่เด่นชัดไปในทางสถาปัตยกรรมจีน

5.9.5 ผนัง

ใช้ที่ผนังปูนขัดมันทาสี และผนังบุวอร์เปเปอร์

5.9.6 เพดาน

ใช้เพดานสามลักษณะคือ เพดาน โข้วโครงหลังคาให้เห็นกระเบื้องกาบกล้วย เพดานเจาะช่องช่องไฟ เพดานเปลือยโครงสร้างไม้สีขาว

5.9.7 เครื่องเรือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

-เครื่องเรือนใช้แบบเดิมและประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบันเพื่อการใช้งานที่ สะดวกสบายมากยิ่งขึ้น

-เน้นเฉพาะสวดลาย ขา และวัสดุในการตกแต่ง

-ขนาดปรับปรุงให้เหมาะสมและเพียงพอต่อการใช้งาน

5.9.8 วัสดุ

-ไม้

1. ไม้สัก ควรใช้ปูพื้น กรุผนัง และฝ้าเพดาน

2. ไม้โอ๊ค ควรใช้ในการกรุส่วนที่ปกปิดจากการ โชน้ำ

-ผ้าม่านใช้ผ้าม่านสองลักษณะคือ ม่านสองชั้นแบบตะวันตก และม่านผ้าละดู

5.10 สรุปแนวทางการออกแบบและข้อเสนอแนะ

ภัตตาคารเป็นสถานที่ที่รับประทานอาหารและพักผ่อน ที่อำนวยความสะดวกได้ในระดับ หนึ่ง ทำให้ลูกค้าที่มาใช้บริการเกิดความหลงใหลในความเป็นเอกลักษณ์ของ สถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส และเป็นเสน่ห์ของจังหวัดภูเก็ต

ภัตตาคารเป็นอาคาร 2 ชั้น อยู่ภายในบริเวณของรีสอร์ท โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือส่วนที่ 1 ภายนอกอยู่บริเวณระเบียงชั้นต่างเป็นพื้นที่เปิดโล่ง ส่วนที่ 2 เป็นส่วนภายในชั้นล่างเป็นพื้นที่ปิด เป็นห้องปรับอากาศ และส่วนที่ 3 เป็นบริเวณชั้นบนเป็นพื้นที่เปิดโล่งล้อมรอบด้วยสระน้ำ

แนวทางประการสำคัญในการทำการศึกษ เพื่อการออกแบบสถาปัตยกรรม ภายในภัตตาคาร โดยมีเป้าหมายการออกแบบที่สอดคล้องกับหลักพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งจะ ต้อง ประกอบด้วย

-การก่อให้เกิดสุนทรียภาพ ของรูปทรง

-ก่อให้เกิดการสื่อความหมายทางสัญลักษณ์

-ก่อให้เกิดการตอบสนองในด้านหน้าที่ใช้สอย

(วิมลสิทธิ์ หรยางกูร , 2530 : 26-27)

จากแนวคิดและทฤษฎีข้างต้น จึงได้วางแนวทางการออกแบบที่เป็นทางหนึ่งที่ผู้วิจัย นำเสนอ เป็นตัวอย่าง โดยนำผลของการศึกษา มาใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบ โดยมีขั้นตอนในการ ดำเนินการ แยกเป็นหัวข้อใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

1. ส่วนประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญของสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกส (จากผลของการศึกษา) ที่ จะนำมาใช้ในการออกแบบ

2. วิธีการและการดำเนินการออกแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.10.1 ส่วนประกอบต่างๆ ที่สำคัญที่จะนำมาใช้ในการออกแบบ

ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับเป้าหมายของการออกแบบ ทั้ง 3 ประการ โดยแบ่งรายละเอียดดังนี้

1. ส่วนที่เป็นเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมชิโน-โพลีทิส
2. ส่วนที่เป็นส่วนประกอบ และประดับตกแต่งให้เกิดความหมายและความสวยงาม ด้านสุนทรียภาพ
3. ส่วนที่เป็นแก่นแท้ ที่จะนำมาใช้ในการออกแบบจากผลการศึกษา

3.1 การวางผังพื้นที่ใช้สอยภายใน (SPACE PLANING)

3.2 ลักษณะโครงสร้าง และส่วนประกอบบางส่วนที่นำมาใช้

-ลานหน้าภายนอก ควรจะมีเพราะเป็นเอกลักษณ์ของตึกแถว

-การตกแต่งโครงสร้างด้วยเครื่ององค์

-ส่วนที่เป็นส่วนประกอบและประดับตกแต่งให้เกิดความงามด้านสุนทรียภาพ

ส่วนประกอบเหล่านี้มีความสวยงาม เพื่อเสริมความเป็นเอกลักษณ์ในด้านรูปธรรมที่สื่อให้เข้าใจได้ง่าย แต่การนำมาใช้ก็จะต้องให้เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะร่วมสมัย ที่ทำการออกแบบด้วย

5.10.2 วิธีการ และการดำเนินการออกแบบ

เมื่อได้ข้อมูลที่จะใช้เป็นข้อกำหนดในการออกแบบแล้วนั้นจะมีการกำหนดความต้องการในด้านต่างๆ เพิ่มเติม ดังนี้

1. ต้องการการออกแบบกัฏดาการที่มีขนาดเล็กสำหรับให้บริการลูกค้าในรีสอร์ท โดยมีพัฒนาการออกแบบให้สอดคล้องกับลักษณะ โครงสร้างและสภาพแวดล้อม
2. การออกแบบพื้นที่ใช้สอยภายในกัฏดาการจะต้องสอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เข้ามาใช้บริการ และสามารถจัดวางอุปกรณ์ข้างของเครื่องใช้หลักที่จำเป็นในการใช้สอยให้เหมาะสมกับการใช้งาน
3. ใช้ระบบการก่อสร้าง และเทคโนโลยีขนาดกลางที่หาง่ายราคาถูกนิยมให้แพร่หลาย และมีความมั่นคงแข็งแรงในระดับมาตรฐาน
4. ขนาดของกัฏดาการควรจะต้องเหมาะสมและเพียงพอกับการให้บริการกับลูกค้าของรีสอร์ท

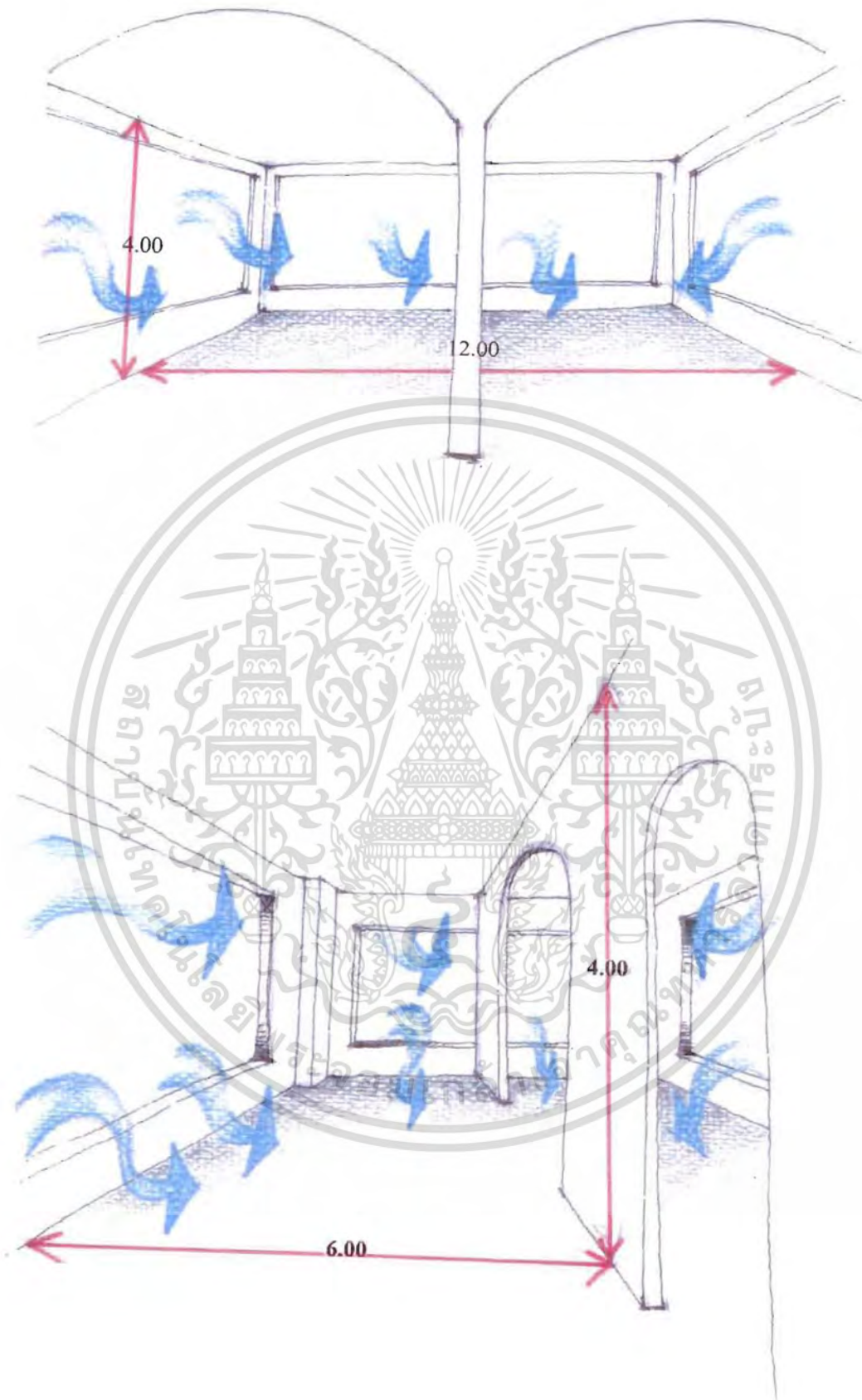
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างการออกแบบ

ผังการจัดวางเนื้อที่ใช้สอยภายในภัตตาคาร ในลักษณะของสถาปัตยกรรมภายใน ตาม
พฤติกรรมการใช้อาศัย มีส่วนประกอบและขนาดของพื้นที่ใช้สอย ที่ได้จากการวิเคราะห์
ข้อมูลจากการสำรวจ ดังนี้

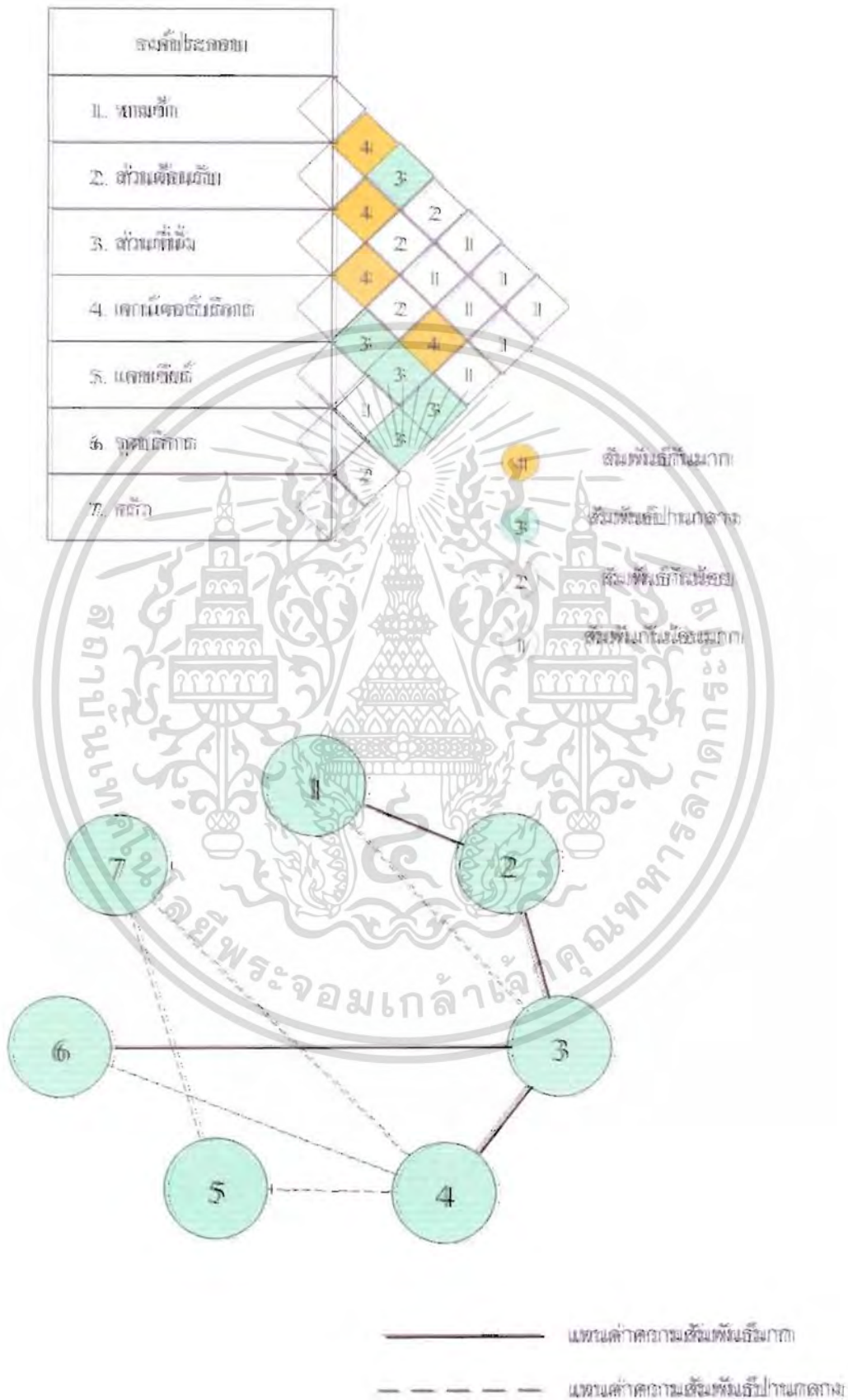

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

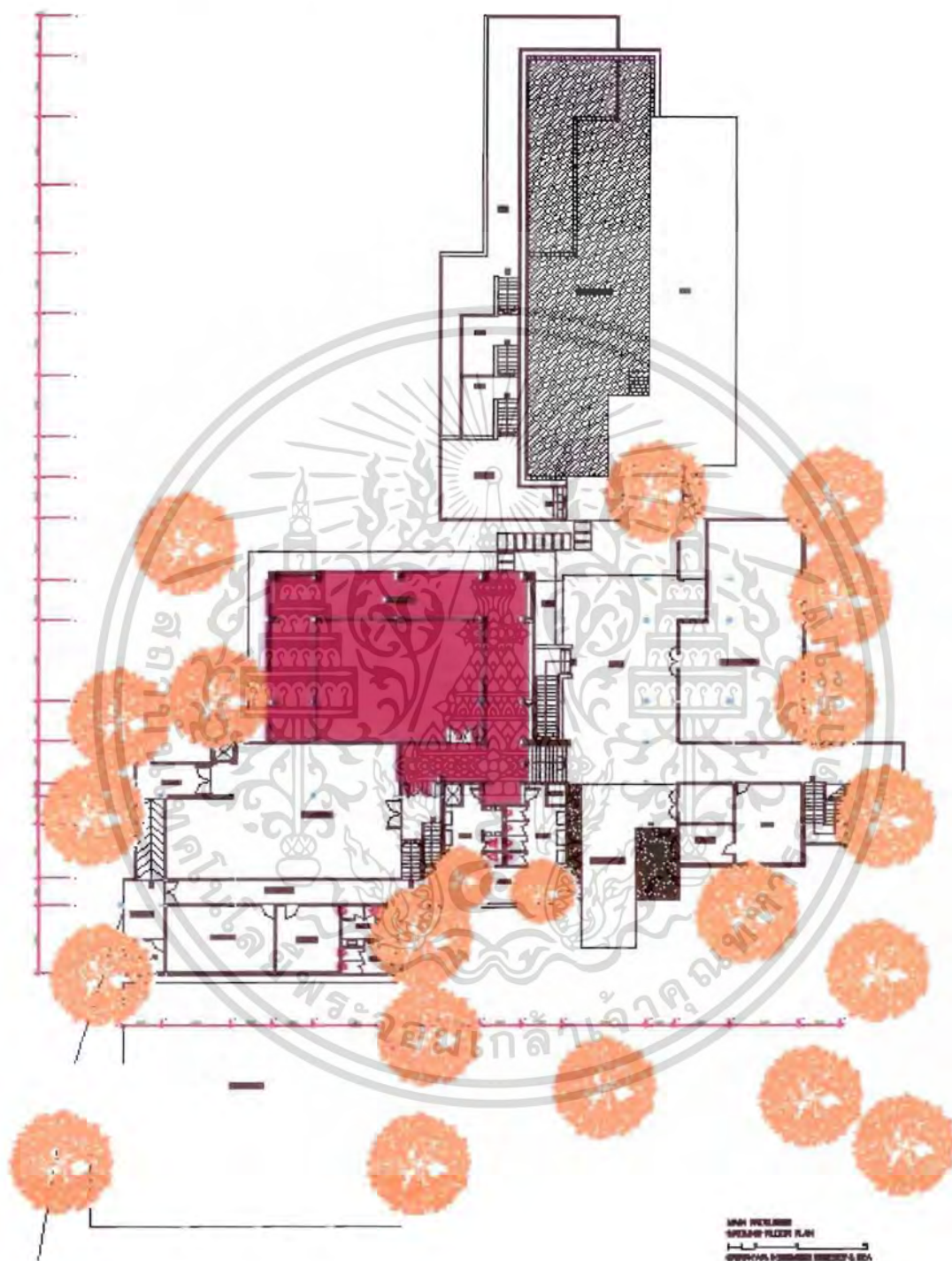
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความสัมพันธ์ด้านการติดต่อ

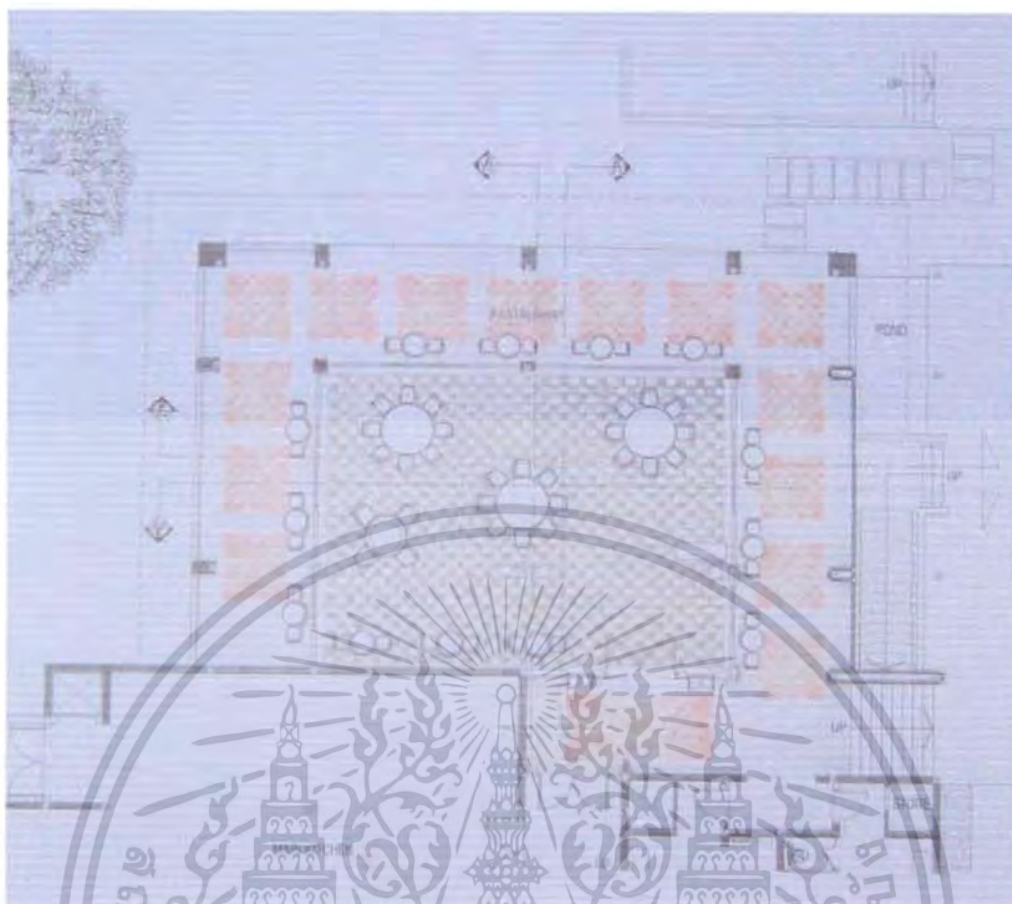
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะการวางแผนของภัตตาคารที่นำรูปแบบแปลนของพื้นที่ใช้สอยส่วนต่างๆที่
น่าสนใจของทั้งคฤหาสน์และตึกแถวมาผสมผสานปรับปรุงพัฒนา

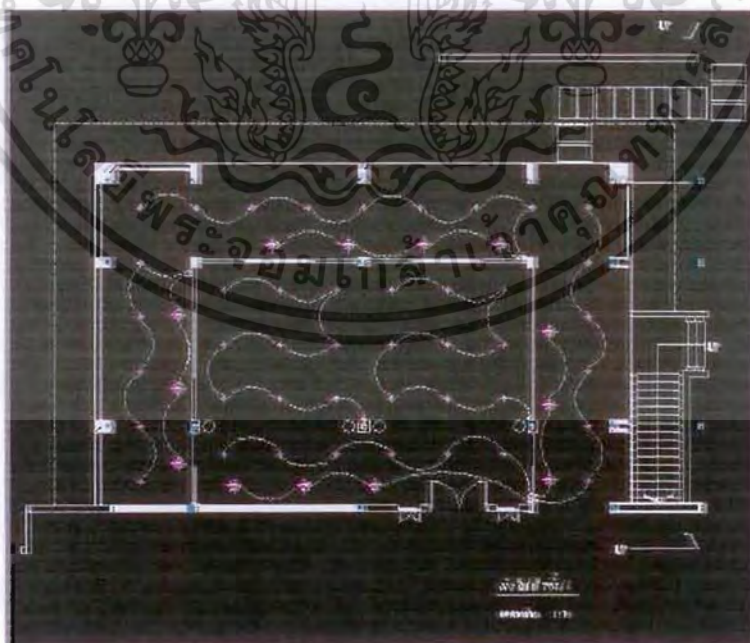

ภาพที่ 5.1 แสดงการผังอาคารของโครงการตัวอย่างที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

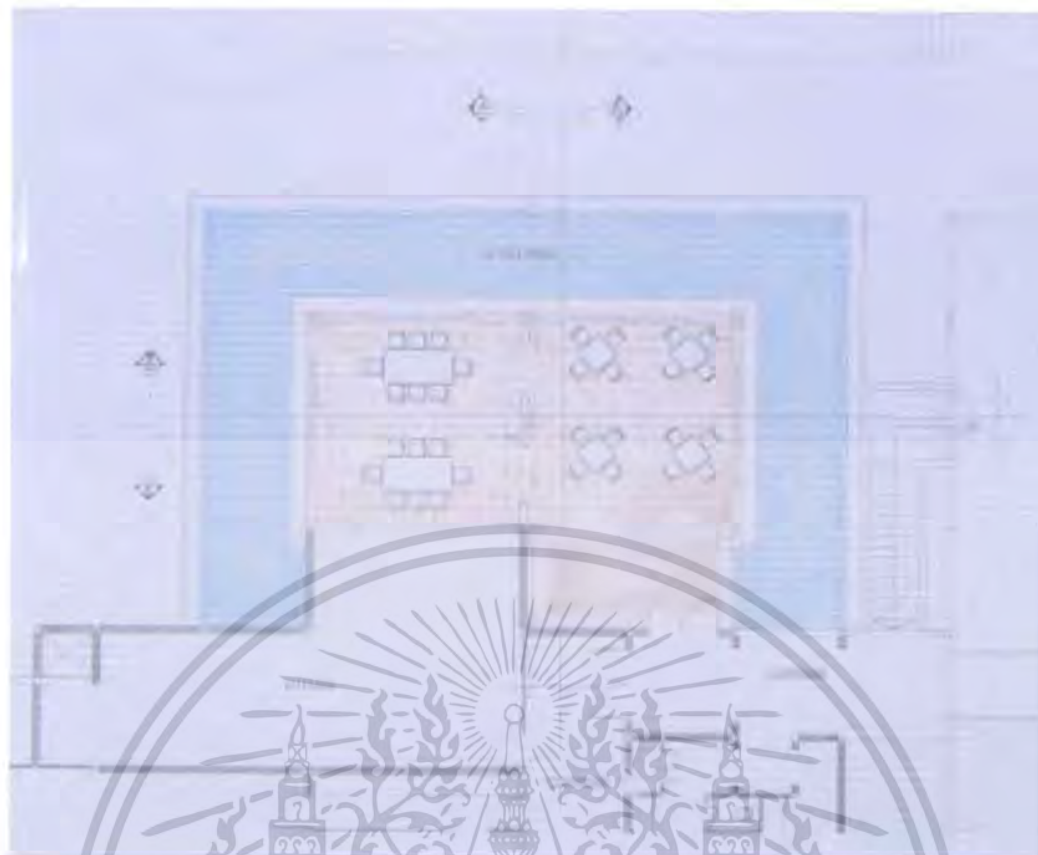

ภาพที่ 5.1 แสดงการวางเครื่องเรือนและผังพื้นภายในภัตตาคารชั้นล่าง

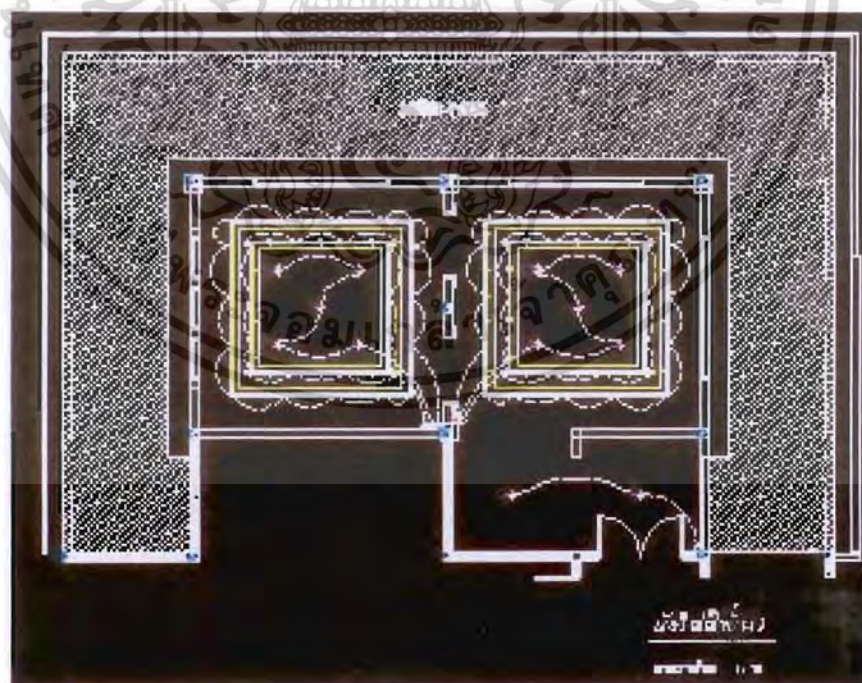

ภาพที่ 5.2 แสดงการวางผังไฟฟ้าภัตตาคารชั้นล่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.3 แสดงการวางเครื่องเรือนและผังพนักภายในภัตตาคารชั้นบน

ภาพที่ 5.4 แสดงการวางผังไฟฟ้าภัตตาคารชั้นบน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.5 แสดงภาพด้าน 1

ภาพที่ 5.6 แสดงภาพด้าน 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.8 แสดงภาพด้าน 4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.9 แสดงทัศนียภาพภายในชั้นล่างด้าน โต๊ะจีนหกที่นั่ง

ภาพที่ 5.10 แสดงทัศนียภาพภายในชั้นล่างด้านสองที่นั่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.11 แสดงทัศนียภาพภายนอก

ภาพที่ 5.12 แสดงทัศนียภาพภายในชั้นบนด้านหกที่นั่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.13 แสดงทัศนียภาพภายในชั้นบนด้านสี่ที่นั่ง

ภาพที่ 5.14 แสดง MATERIAL ชั้นบน

แนวทางการตกแต่งส่วนภัตตาคารชั้นบน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ชั้นบนแบ่งพื้นที่เป็นสองส่วน ใช้อาร์ทโกล์ที่ใช้แบ่งพื้นที่ภายในคฤหาสน์มาใช้ ในการแบ่งพื้นที่ชั้นบน

- มีการตกแต่งให้เป็นแบบชั้นบนของคฤหาสน์และตึกแถวที่นิยมตกแต่งแบบ ตะวันตก เน้นความหรูหรา

- นำเอาเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมชิโน-โปตุเกสมาใช้ ด้วยการใช้น้ำต่างบาน ยาวชุ่มหน้าต่างเป็นอาร์ทโกล์ประดับด้วย KEYSTONE

- เครื่องเรือน ใช้รูปแบบตะวันตกโดยประยุกต์ให้มีความเรียบง่าย

- พื้น ใช้พื้นหินอ่อน

- เพดาน ใช้การเจาะฝ้าซ่อนไฟให้ได้บรรยากาศหรูหรา

- ฝ้าม่าน ใช้ฝ้าม่านสองชั้นแบบตะวันตก โดยมีฝ้าใสมิชาญจูสีทองและมี ฝ้าม่านทึบปกดินลายในตัว ม่านสองชั้นทับซ้อนกันนิยมรวบฝ้าม่านทึบเก็บด้านข้าง

ภาพที่ 5.15 แสดง MATERIAL ชั้นล่าง

แนวทางการออกแบบตกแต่งส่วนภัตตาคารชั้นล่าง

- ชั้นล่างแบ่งเป็นสามส่วน ส่วนที่หนึ่งเป็นส่วนภายนอกวางชุดสองที่นั่ง ส่วนที่ สองเป็นส่วนภายในด้านผนังสีครามวางชุดสองที่นั่ง ส่วนที่สามส่วนภายใน โต๊ะจีนหกที่นั่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

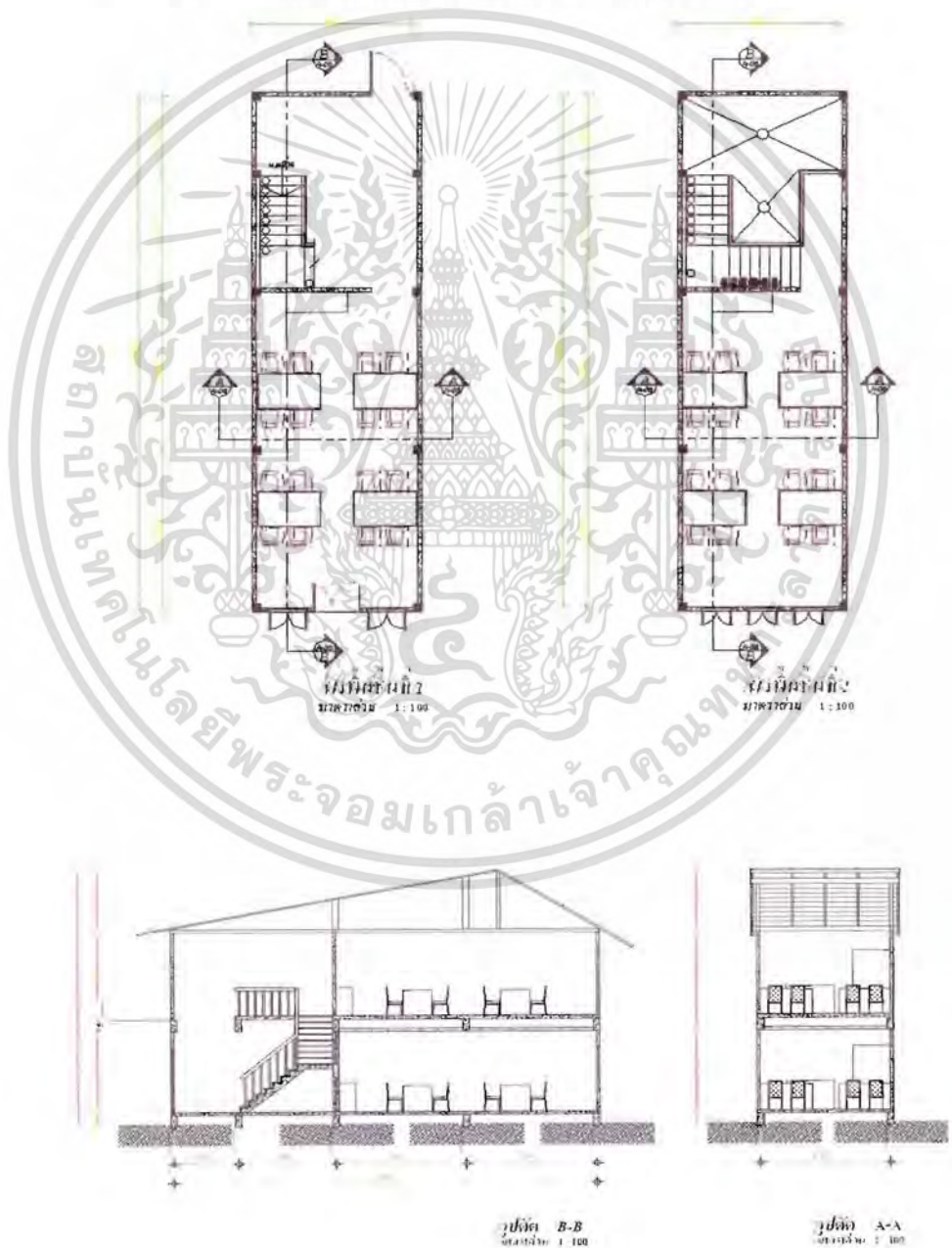
-พื้นภายนอกเป็นพื้นกระเบื้องสีครีมเว้นช่องไฟด้วยพื้นปูนขัดมัน ส่วนพื้นภายในเป็นพื้นกระเบื้องลายหมากรุก

-เพดานภายนอกเป็นเพดาน ไซ่ว์โครงหลังคาไซ่ว์ให้พื้นกระเบื้องกาบกล้วย เพดานภายในเป็นเพดาน ไซ่ว์โครงสร้างไม้สีขาว

-เครื่องเรือนใช้เครื่องเรือนทั้งแบบตะวันตกและแบบจีนผสมผสานกัน

-ผ้า幔ใช้幔ลูกไม้สีขาวมุก

ภาพที่ 5.16 แสดงการผังอาคารของโครงการตัวอย่างที่ 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.12 แสดงทัศนียภาพหน้าร้าน โครงการตัวอย่างที่ 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร, 2530. รายงานสำรวจเมืองประวัติศาสตร์ภูเก็ต.. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- _____, 2532. ถลาง ภูเก็ต และชายฝั่งทะเลอันดามัน : โบราณคดี ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ และเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พรินต์ติ้ง กรุ๊ป.
- กรุณา กาญจนประภากุล, 2537. วิวัฒนาการความคิดเกี่ยวกับ “เอนลาบู” ในประวัติศาสตร์มลายู. สารนิพนธ์ สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กัจจกร สุนพงษ์ศรี. 2536. ประวัติศาสตร์ศิลปะจีน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____, ม.ป.ป. ศิลปะตะวันตกสมัยกลาง. กรุงเทพฯ : ส่งเสริมศิลปศึกษา.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2542. พัฒนาการทางด้านประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และปัญหาจังหวัดภูเก็ต. กรุงเทพฯ : ครูสภา.
- จันทน์ พวงแก้ว, 2546 อ่านการคำกู่เกิด 100 ปีแห่งวิถีชีวิตชุมชน วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- จิตรา ก้อนันทเกียรติ, 2541. บัว-สื่อ-อยู่-ดี, กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด. เฉ่ง เลิศกิจสมบูรณ์. 2547. (สัมภาษณ์) วันที่ 30 พฤษภาคม .
- โชติ กัลยาณมิตร, 2525. “สถาปัตยกรรมแบบไทยเดิม” ใน ลักษณะไทย. หน้า 296-386. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ด้วน ดี เจริญ. 2537. ประวัติศาสตร์ไทยในสายตาจีน. กรุงเทพฯ :ยุโรปแพรซ.
- ถาวร บุญสุกุล, 2546. . (สัมภาษณ์) วันที่ 17 เมษายน
- น ฌ ปากน้ำ, นามแฝง. 2530. ศิลปะจีนและคนจีนในไทย. กรุงเทพฯ :เมืองโบราณ นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____, นามแฝง. 2538. แบบแผนบ้านเรือนในสยาม. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ.
- บังอร ปิยะพันธุ์, 2537. ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ปัญญา ต่อเจริญ. 2546. (สัมภาษณ์) วันที่ 11 พฤษภาคม
- ปัญญา เทพสิงห์. 2544. “อัตลักษณ์ความเป็นจีน : จากรูปแบบศาลเจ้าจีนและวัดจีนในเทศบาลนครหาดใหญ่” ใน เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ ระดับชาติ สาขาสังคมวิทยา ครั้งที่ 1 หน้าที่ 3-7 กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ปัญญา ศรีนาค. 2546. ถลาง ภูเก็ต และบ้านเมืองฝั่งทะเลตะวันตก กรุงเทพฯ : มติชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปิยะนาค ลิมสกุล, 2542, การศึกษาอิทธิพลต่างประเทศจากสถาปัตยกรรมในเมืองภูเก็ต ระหว่าง พ.ศ. 2411-2468. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประชา ตัณฑวณิช. 2547. (สัมภาษณ์) วันที่ 14 กุมภาพันธ์.

ประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์. 2545. ประวัติอารยธรรมภาคใต้. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.

ประสิทธิ์ ชินการณ. 2547. (สัมภาษณ์) วันที่ 29 พฤษภาคม.

เพทาย อรรถศิลป์. 2540. เศรษฐกิจ การเมือง จากจับกัง อั้งยี่ สู่อำนาจมาเฟียวารสารศิลปวัฒนธรรม 18, 4 (กุมภาพันธ์) หน้า 110-114.

พจนานุกรมศัพท์ศิลป 2530. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตสถาน.

พงศ์พันธ์ วรสุนทรโรสถ. 2540 วัสดุก่อสร้าง กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.

พงศ์สวัสดิ์ สระวาที. 2539. แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาศาลเจ้าจีนในการพัฒนาเมืองและชุมชน ภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ปริญญาผังเมืองมหาบัณฑิต. สาขาการวางแผนภาคและเมืองจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรพรรณ จันทโรมานนท์. 2539. มิ่งไม้มาลัยจีน. กรุงเทพฯ : มติชน.

พรณี อวนสกุล. 2522. กิจการเหมืองแร่กับดีบุกกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจภาคใต้ ประเทศไทย พ.ศ. 2411-2474. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พวงทิพย์ เกียรติสกุล. 2534. บทบาทชาวจีนและชาวตะวันตกต่อกิจการเหมืองแร่ดีบุกของ มณฑลภูเก็ต ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 25- พ.ศ. 2474. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มุสดี ทิพทัส. 2545. บ้านกรุงรัตน โกสินทร์ สมัยรัชกาลที่ 1-3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย

เพ็ญสุภา สุขคตะ. 2543 “คฤหาสน์และตึกเก่า ภาพสะท้อนนานาอารยธรรมบนเกาะภูเก็ต” ภูเก็ต น.84-105. สุดาธา สุขฉายา, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : สารคดี

.....2544. ลวดลายกำแพง กรุงเทพฯ : ภัคชรรัตน์.

ภัทรพร สิริกาญจน, บรรณาธิการ. 2536. ความรู้พื้นฐานทางศาสนา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รายงาน โครงการอบรมแนวทางการอนุรักษ์อาคารบริเวณย่านการค้าเมืองเก่าภูเก็ต. 2544 กรุงเทพฯ : คณะสถาปัตยกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์, 2546. (สัมภาษณ์) วันที่ 18 เมษายน
- สมภพ ภิรมย์, 2540. “บ้านติดลูกไม้ สถาปัตยกรรมลายขนมปังขิง” วารสารศิลปวัฒนธรรม 18, 3 (มกราคม). น. 120-124.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2531. ศรีวิชัย กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- สุฉวีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ และคณะ, 2544. จินตทัศน์ วิถีและพลัง. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- สุพัฒน์ รัชฎาวิบูลย์, 2542. เมืองท่ามะระกาในศตวรรษที่ 15. สารนิพนธ์ สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อารี สุทธิพันธ์, 2528. ศิลปะกับมนุษย์. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.
- อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์, บรรณาธิการ, 2540. ฮ่องกง-จีนในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุดม หนูทอง และมโน พิสุทธิรัตนานนท์, 2543. สถาปัตยกรรมแบบจีน-ปอร์ตุเกสในเขตเมืองนครศรีธรรมราช” ใน วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ. หน้า 86-113 1,(มกราคม).
- ฮันส์ เดทเลฟ คิมมัยเยอร์ และพรใจ สิริรัตน์, 2527. โครงการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและพัฒนาเมืองภูเก็ต กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย.
- ออสบอร์น, มิลตัน. 2544. เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สังคมประวัติศาสตร์. หนา ๑๕ สุขพัฒน์พิพรณงาม เจริญธรรมสาร และนันทน์ เกษกมล, กรุงเทพฯ : ครีเสวิน (ซิลเวอร์บุคส์).

แบบประเมินความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านสถาปัตยกรรมไทย
การวิจัย เรื่อง การศึกษาอุโบสถสกุลช่างเพชรบุรีสมัยอยุธยาตอนปลาย เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบ
สถาปัตยกรรมภายใน กรณีศึกษาโถงต้อนรับภายในโรงแรมจังหวัดเพชรบุรี

ตอนที่ 2 แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบภายนอกตกแต่งอาคารของสถาปัตยกรรมชิโน - โปตุเกส
โปรดพิจารณาจากรูปถ่ายพื้นภายนอกของสถาปัตยกรรมชิโน - โปตุเกส แล้วกรอกแบบสอบถามถึง
ความเหมาะสมของลักษณะสถาปัตยกรรมชิโน - โปตุเกส ที่จะนำไปใช้ในการออกแบบภัตตาคาร

รูปที่ 1 องค์ประกอบภายนอกของการตกแต่งสถาปัตยกรรมชิโน - โปตุเกส อาคารหมายเลข 102

ข้อที่	รายละเอียด	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1	ความเหมาะสมด้านประโยชน์ใช้สอย					
	1.1 ความเหมาะสมทางด้านสถาปัตยกรรม					
	1.2 ความเหมาะสมกับการใช้งาน					
	1.3 ความสัมพันธ์กันของแต่ละองค์ประกอบ					
	1.4 การตอบสนองกิจกรรมของผู้อาศัย					
	1.5 ความทนทานต่อการใช้งานรวมถึงลวดลายและสี					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2	ความเป็นเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมชิโน - โปตุเกส					
	2.1 ความเป็นเอกลักษณ์ทางด้านงานสถาปัตยกรรม					
	2.2 ความเหมาะสมกับการนำเอาเอกลักษณ์ไปใช้งาน					
	2.3 ความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมชิโน - โปตุเกส					
	2.4 ความโดดเด่นของงานสถาปัตยกรรม					
3	ความเป็นเอกลักษณ์ของงานช่างเงิน					
	3.1 ความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มช่างเงิน					
	3.2 ความถูกต้องของเชิงช่างและลักษณะพิเศษ					
	3.3 ความโดดเด่นและสวยงามของศิลปะในการนำไปใช้					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบประเมินความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านสถาปัตยกรรมไทย
การวิจัย เรื่อง การศึกษาอุโบสถสกุลช่างเพชรบุรีสมัยอยุธยาตอนปลาย เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบ
สถาปัตยกรรมภายใน กรณีศึกษาโถงต้อนรับภายในโรงแรมจังหวัดเพชรบุรี

ตอนที่ 3 แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบภายในตกแต่งอาคารของสถาปัตยกรรมชิโน - โปตุเกส
โปรดพิจารณาจากรูปถ่ายพื้นภายในของสถาปัตยกรรมชิโน - โปตุเกส แล้วกรอกแบบสอบถามถึงความ
เหมาะสมของลักษณะสถาปัตยกรรมชิโน - โปตุเกส ที่จะนำไปใช้ในการออกแบบภัตตาคาร

รูปที่ 1 องค์ประกอบภายในของการตกแต่งสถาปัตยกรรมชิโน - โปตุเกส
และลักษณะของเฟอร์นิเจอร์ อาคารหมายเลข 102

ข้อที่	รายละเอียด	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1	ความเหมาะสมด้านประโยชน์ใช้สอย					
	1.1 ความเหมาะสมทางด้านสถาปัตยกรรมภายใน					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	1.2 ความเหมาะสมกับการใช้งาน					
	1.3 ความสัมพันธ์กันของแต่ละองค์ประกอบ					
	1.4 การตอบสนองกิจกรรมของผู้อาศัย					
	1.5 ความทนทานต่อการใช้งานรวมถึงลวดลายและสี					
2	ความเป็นเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมชิโน - โปตุเกส					
	2.1 ความเป็นเอกลักษณ์ทางด้านงานสถาปัตยกรรม					
	2.2 ความเหมาะสมกับการนำเอาเอกลักษณ์ไปใช้งาน					
	2.3 ความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมชิโน - โปตุเกส					
	2.4 ความโดดเด่นของงานสถาปัตยกรรม					
3	ความเป็นเอกลักษณ์ของงานช่างจีน					
	3.1 ความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มช่างจีน					
	3.2 ความถูกต้องของเชิงช่างและลักษณะพิเศษ					
	3.3 ความโดดเด่นและสวยงามของศิลปะในการนำไปใช้					

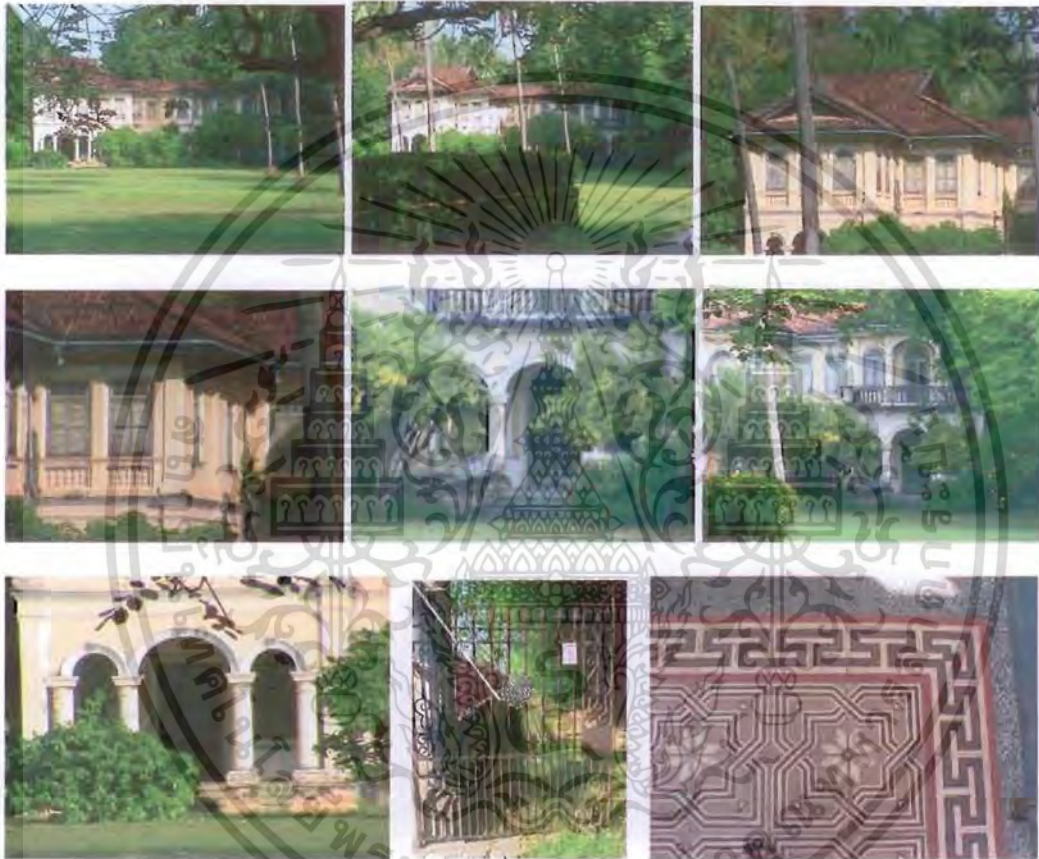
ข้อเสนอแนะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบประเมินความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านสถาปัตยกรรมไทย
การวิจัย เรื่อง การศึกษาอุโบสถสกุลช่างเพชรบุรีสมัยอยุธยาตอนปลาย เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบ
สถาปัตยกรรมภายใน กรณีศึกษาโถงคอนกรีตภายในโรงแรมจังหวัดเพชรบุรี

ตอนที่ 2 แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบภายนอกตกแต่งอาคารของสถาปัตยกรรมชิโน - โปตุเกส
โปรดพิจารณาจากภาพถ่ายพื้นภายนอกของสถาปัตยกรรมชิโน - โปตุเกส แล้วกรอกแบบสอบถามถึง
ความเหมาะสมของลักษณะสถาปัตยกรรมชิโน - โปตุเกส ที่จะนำไปใช้ในการออกแบบกัตตราคาร

รูปที่ 1 องค์ประกอบภายนอกของการตกแต่งสถาปัตยกรรมชิโน - โปตุเกส อาคารหมายเลข 100

ข้อที่	รายละเอียด	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1	ความเหมาะสมด้านประโยชน์ใช้สอย					
	1.1 ความเหมาะสมทางด้านสถาปัตยกรรม					
	1.2 ความเหมาะสมกับการใช้งาน					
	1.3 ความสัมพันธ์กันของแต่ละองค์ประกอบ					
	1.4 การตอบสนองกิจกรรมของผู้อาศัย					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	1.5 ความทนทานต่อการใช้งานรวมถึงลดตายและสี						
2	ความเป็นเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมชิโน - โปตุเกส						
	2.1 ความเป็นเอกลักษณ์ทางด้านงานสถาปัตยกรรม						
	2.2 ความเหมาะสมกับการนำเอาเอกลักษณ์ไปใช้งาน						
	2.3 ความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมชิโน - โปตุเกส						
	2.4 ความโดดเด่นของงานสถาปัตยกรรม						
3	ความเป็นเอกลักษณ์ของงานช่างเงิน						
	3.1 ความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มช่างเงิน						
	3.2 ความถูกต้องของเชิงช่างและลักษณะพิเศษ						
	3.3 ความโดดเด่นและสวยงามของศิลปะในการนำไปใช้						

ข้อเสนอแนะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบประเมินความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านสถาปัตยกรรมไทย
การวิจัย เรื่อง การศึกษาอุโบสถสกุลช่างเพชรบุรีสมัยอยุธยาตอนปลาย เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบ
สถาปัตยกรรมภายใน กรณีศึกษาอุโบสถนริศภายในโรงแรมจังหวัดเพชรบุรี

ตอนที่ 3 แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบภายในตกแต่งอาคารของสถาปัตยกรรมชิโน - ไปตุ๊กต
โปรดพิจารณาจากรูปถ่ายพื้นภายในของสถาปัตยกรรมชิโน - ไปตุ๊กต แล้วกรอกแบบสอบถามถึงความ
เหมาะสมของลักษณะสถาปัตยกรรมชิโน - ไปตุ๊กต ที่จะนำไปใช้ในการออกแบบภัตตาคาร

รูปที่ 1 องค์ประกอบภายในของการตกแต่งสถาปัตยกรรมชิโน - ไปตุ๊กต
และลักษณะของเฟอร์นิเจอร์ อาคารหมายเลข 100

ข้อที่	รายละเอียด	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1	ความเหมาะสมด้านประโยชน์ใช้สอย					
	1.1 ความเหมาะสมทางด้านสถาปัตยกรรมภายใน					
	1.2 ความเหมาะสมกับการใช้งาน					
	1.3 ความสัมพันธ์กันของแต่ละองค์ประกอบ					
	1.4 การตอบสนองกิจกรรมของผู้อาศัย					
	1.5 ความทนทานต่อการใช้งานรวมถึงลวดลายและสี					
2	ความเป็นเอกลักษณ์ของศิลปะสถาปัตยกรรมชิโน - ไปตุ๊กต					
	2.1 ความเป็นเอกลักษณ์ทางด้านงานสถาปัตยกรรม					
	2.2 ความเหมาะสมกับการนำเอาเอกลักษณ์ไปใช้งาน					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	2.3 ความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม จีน - ไป๋ตุ๊กต					
	2.4 ความโดดเด่นของงานสถาปัตยกรรม					
3	ความเป็นเอกลักษณ์ของงานช่างจีน					
	3.1 ความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มช่างจีน					
	3.2 ความถูกต้องของเชิงช่างและลักษณะพิเศษ					
	3.3 ความโดดเด่นและสวยงามของศิลปะในการนำไปใช้					

ข้อเสนอแนะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบประเมินความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านสถาปัตยกรรมไทย
การวิจัย เรื่อง การศึกษาอุปสรรคกลางเพชรบุรีสมัยอยุธยาตอนปลาย เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบ
สถาปัตยกรรมภายใน กรณีศึกษาโถงต้อนรับภายในโรงแรมจังหวัดเพชรบุรี

ตอนที่ 2 แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบภายนอกตกแต่งอาคารของสถาปัตยกรรมชิโน - ไปตุ๊กต
โปรดพิจารณาจากรูปถ่ายพื้นภายนอกของสถาปัตยกรรมชิโน - ไปตุ๊กต แล้วกรอกแบบสอบถามถึง
ความเหมาะสมของลักษณะสถาปัตยกรรมชิโน - ไปตุ๊กต ที่จะนำไปใช้ในการออกแบบภัตตาคาร

รูปที่ 1 องค์ประกอบภายนอกของการตกแต่งสถาปัตยกรรมชิโน - ไปตุ๊กต อาคารหมายเลข 101

ข้อที่	รายละเอียด	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1	ความเหมาะสมด้านประโยชน์ใช้สอย					
	1.1 ความเหมาะสมทางด้านสถาปัตยกรรม					
	1.2 ความเหมาะสมกับการใช้งาน					
	1.3 ความสัมพันธ์กันของแต่ละองค์ประกอบ					
	1.4 การตอบสนองกิจกรรมของผู้อาศัย					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	1.5 ความทนทานต่อการใช้งานรวมถึงลวดลายและสี					
2	ความเป็นเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมชิโน - โปตุเกส					
	2.1 ความเป็นเอกลักษณ์ทางด้านงานสถาปัตยกรรม					
	2.2 ความเหมาะสมกับการนำเอาเอกลักษณ์ไปใช้งาน					
	2.3 ความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมชิโน - โปตุเกส					
	2.4 ความโดดเด่นของงานสถาปัตยกรรม					
3	ความเป็นเอกลักษณ์ของงานช่างเงิน					
	3.1 ความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มช่างเงิน					
	3.2 ความถูกต้องของเชิงช่างและลักษณะพิเศษ					
	3.3 ความโดดเด่นและสวยงามของศิลปะในการนำไปใช้					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบประเมินความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านสถาปัตยกรรมไทย
การวิจัย เรื่อง การศึกษาอุโบสถสกุลช่างเพชรบุรีสมัยอยุธยาตอนปลาย เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบ
สถาปัตยกรรมภายใน กรณีศึกษาโรงตอนรับภายในโรงแรมจังหวัดเพชรบุรี

ตอนที่ 3 แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบภายในตกแต่งอาคารของสถาปัตยกรรมชิโน - โปตุเกส
โปรดพิจารณาจากรูปถ่ายพื้นภายในของสถาปัตยกรรมชิโน - โปตุเกส แล้วกรอกแบบสอบถามถึงความ
เหมาะสมของลักษณะสถาปัตยกรรมชิโน - โปตุเกส ที่จะนำไปใช้ในการออกแบบภัตตาคาร

รูปที่ 1 องค์ประกอบภายในของการตกแต่งสถาปัตยกรรมชิโน - โปตุเกส
และลักษณะของเฟอร์นิเจอร์ อาคารหมายเลข 101

ข้อที่	รายละเอียด	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1	ความเหมาะสมด้านประโยชน์ใช้สอย					
	1.1 ความเหมาะสมทางด้านสถาปัตยกรรมภายใน					
	1.2 ความเหมาะสมกับการใช้งาน					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	1.3 ความสัมพันธ์กันของแต่ละองค์ประกอบ					
	1.4 การตอบสนองกิจกรรมของผู้อาศัย					
	1.5 ความทนทานต่อการใช้งานรวมถึงสวดลายและสี					
2	ความเป็นเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมชิโน - โปตุเกส					
	2.1 ความเป็นเอกลักษณ์ทางด้านงานสถาปัตยกรรม					
	2.2 ความเหมาะสมกับการนำเอาเอกลักษณ์ไปใช้งาน					
	2.3 ความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมชิโน - โปตุเกส					
	2.4 ความโดดเด่นของงานสถาปัตยกรรม					
3	ความเป็นเอกลักษณ์ของงานช่างจีน					
	3.1 ความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มช่างจีน					
	3.2 ความถูกต้องของเชิงช่างและลักษณะพิเศษ					
	3.3 ความโดดเด่นและสวยงามของศิลปะในการนำไปใช้					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวรุจิเรศ เสถียรบุตร
วัน เดือน ปีเกิด	25 ตุลาคม 2523
ที่อยู่	116/14 หมู่ 1 ตำบลเกาะพะงัน อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84200 โทร.077-238849
ประวัติการศึกษา	2536 ประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาล1 (แตงอ่อนเฉลิมพิทยา) 2539 มัธยมศึกษา โรงเรียนเกาะพะงันศึกษา 2543 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาสถาปัตยกรรมโรงเรียนโพธิ์เทคนิคพลิชย์กรุงเทพ 2546 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาออกแบบตกแต่งภายใน โรงเรียนไทยวิจิตรศิลป์ 2549ปริญญาตรี สาขาสถาปัตยกรรมภายใน ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้